NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

Letno poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009

Državni izpitni center
Ljubljana, september 2009

Letno poročilo o izvedbi Nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009 je na podlagi 3. člena Pravilnika o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 67/05 in 64/06) sprejela Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja na 44. redni seji, dne 26. 8. 2009.

Izdajatelj
Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja
dr. Janez Bečaj

Založnik
Državni izpitni center
mag. Darko Zupanc

Uredniški odbor
mag. Katarina Rigler Šilc, urednica
mag. Mojca Novak, tehnična urednica
dr. Janez Bečaj
Boris Černilec
Stanislav Dražumerič
Marija Mojca Maleš
Igor Selan
dr. Andrejka Slavec Gornik
dr. Mojca Štraus

Avtorji prispevkov

Državna komisija
dr. Janez Bečaj
Stanislav Dražumerič
Marija Mojca Maleš
mag. Katarina Rigler Šilc
dr. Mojca Štraus

Državni izpitni center
dr. Gašper Cankar
mag. Darja Domajnko
Alije Jagodnik
Saša Masterl
Miran Povše
Marija Prelovšek
mag. Alenka Tratnik
Joži Trkov
Matejka Žagar

Predmetne komisije

Angleščina	dr. Karmen Pižorn
Biologija	Alije Jagodnik, Bernarda Sopčič, dr. Jelka Strgar, Danica Volčini, Anka Zupan
Državljanska vzgoja in etika	dr. Irena Šumi, Milena Fekonja, Ana Hrovat, mag. Pavla Karba, Rado Kostrevc
Fizika	dr. Jurij Bajc, Branko Beznec, Zlatka Ferlinc, Alije Jagodnik, dr. Ivo Verovnik
Geografija	dr. Franc Lovrenčak
Glasbena vzgoja	dr. Branka Rotar Pance
Italijanščina	dr. Nives Zudič Antonič
Kemija	dr. Saša Aleksij Glažar, Alije Jagodnik, Marjetka Križaj, Stanka Preskar, Violeta Stefanovik
Likovna vzgoja	dr. Matjaž Duh
Madžarščina	Mária Pisnjak, Valika Balaško
Matematika	Sonja Kosič, Aleš Kotnik, Nada Marčič, Nada Nikolič, Sonja Rajh, Boštjan Repovž, Vesna Vršič, dr. Amalija Žakelj
Nižji izobrazbeni standard	Nada Grčar, dr. Stane Košir, mag. Darinka Ložar, Emilija Mrlak, Ivanka Smrekar, mag. Aleksander Vališer
Nemščina	mag. Nada Holc, dr. Vesna Kondrič Horvat, Brigita Lovenjak, Danica Števančec
Slovenščina	Katja Arzenšek, Milena Čuden, mag. Vida Gomivnik Thuma, dr. Martina Križaj Ortar, Darinka Rosc Leskovec
Športna vzgoja	mag. Silvo Koželj, dr. Stanislav Pinter, Gorazd Sotošek, mag. Marica Žakelj
Tehnika in tehnologija	Gorazd Fišer, Alije Jagodnik, dr. Slavko Kocijančič, Drago Slukan, Jana Tomažin
Zgodovina	Vojko Kunaver, Marjan Rode, Elissa Tawitian

Jezikovni pregled
Darka Tepina Podgoršek
mag. Katarina Rigler Šilc

Tisk
Abografika

Naklada
700 izvodov

ISSN: 1581-5315

Računalniško oblikovanje
Bojan Primožič

VSEBINA

Kazalo slik 5
Kazalo preglednic 7
Predgovor 9

1. Uvod 10
   1.1. Zakonska podlaga za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli 10
2. Poročila 11
   2.1 Poročilo o delu Državne komisije v šolskem letu 2008/2009 11
      2.1.1 Osnovni podatki o poteku nacionalnega preverjanja znanja 11
      2.1.2 Delo Državne komisije 12
      2.1.3 Delo predmetnih komisij 13
      2.1.4 Novosti v šolskem letu 2008/2009 14
      2.2 Poročilo o delu predmetnih komisij (PK) 16
      2.2.1 Predmetna komisija za slovenščino 16
      2.2.2 Predmetna komisija za italijanščino 17
      2.2.3 Predmetna komisija za madžarščino 17
      2.2.4 Predmetna komisija za angleščino 18
      2.2.5 Predmetna komisija za nemščino 19
      2.2.6 Predmetna komisija za matematiko 20
      2.2.7 Predmetna komisija za biologijo 22
      2.2.8 Predmetna komisija za kemijo 23
      2.2.9 Predmetna komisija za fiziko 24
      2.2.10 Predmetna komisija za tehniko in tehnologijo 24
      2.2.11 Predmetna komisija za geografijo 25
      2.2.12 Predmetna komisija za zgodovino 26
      2.2.13 Predmetna komisija za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko 26
      2.2.14 Predmetna komisija za glasbeno vzgojo 27
      2.2.15 Predmetna komisija za likovno vzgojo 28
      2.2.16 Predmetna komisija za športno vzgojo 28
      2.2.17 Predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard 29

3. Priprava in izvedba nacionalnega preverjanja znanja 31
   3.1 Vzorčenje 31
   3.2 Priprava gradiva za nacionalno preverjanje znanja 32
   3.3 Nacionalno preverjanje znanja za učence s posebnimi potrebami 33
   3.4 Nacionalno preverjanje znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom 37
   3.5 Nacionalno preverjanje znanja za odrasle 42
   3.6 Dostava in zbiranje gradiva 42
      3.6.1 Dostava tajnega gradiva na šole 42
      3.6.2 Vračanje tajnega gradiva 43
   3.7 Priprava in izvedba vrednotenja preizkusov znanja 43
      3.7.1 Usposabljanje ravnateljev in učiteljev za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja ter potek vrednotenja nacionalnih preizkusov; poročilo Zavoda RS za šolstvo 44
      3.7.2 Izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca 45
      3.7.3 Moderacije navodil za vrednotenje 47
      3.7.4 Vrednotenje preizkusov nacionalnega preverjanja znanja 49
   3.8 Vpogledi v ovrednotene preizkuse in poizvedbe 53
      3.8.1 Poizvedbe rednega roka 54
      3.8.2 Poizvedbe naknadnega roka 59
   3.9 Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri matematiki in slovenščini s socialno-ekonomskim statusom učencev 60

4. Dosežki in rezultati nacionalnega preverjanja znanja ... 62
4.1 Uvod v analize dosežkov nacionalnega preverjanja znanja ... 62
4.1.1 Priprava kvalitativnih opisov znanj na izbranih območjih dosežkov ... 62
4.1.2 Smernice za analizo dosežkov nacionalnega preverjanja znanja ... 64
4.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009 ... 67
4.2.1 Predmetna komisija za slovenščino ... 67
4.2.1.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine ob koncu drugega obdobja (učenci so ga opravljali 6. maja 2009; v šolskem letu 2008/2009 so nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja /6. razred/ prvič opravljale vse osnovne šole v Republiki Sloveniji) ... 68
4.2.1.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja (redni rok, 6. maj 2009) ... 81
4.2.2 Predmetna komisija za italijanščino ... 96
4.2.2.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz italijanščine ob koncu drugega obdobja ... 97
4.2.2.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz italijanščine ob koncu tretjega obdobja ... 98
4.2.3 Predmetna komisija za madžarščino ... 101
4.2.3.1 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz madžarščine ob koncu drugega obdobja ... 101
4.2.3.2 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz madžarščine ob koncu tretjega obdobja ... 103
4.2.4 Predmetna komisija za angleščino ... 107
4.2.4.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja ... 107
4.2.4.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine ob koncu tretjega obdobja ... 115
4.2.5 Predmetna komisija za nemščino ... 126
4.2.5.1 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz nemščine ob koncu drugega obdobja ... 126
4.2.5.2 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz nemščine ob koncu tretjega obdobja ... 131
4.2.6 Predmetna komisija za matematiko ... 138
4.2.6.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike ob koncu drugega obdobja ... 138
4.2.6.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike ob koncu tretjega obdobja ... 158
4.2.7 Predmetna komisija za biologijo ... 179
4.2.7.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz biologije ob koncu tretjega obdobja ... 180
4.2.8 Predmetna komisija za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko ... 191
4.2.8.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike ob koncu tretjega obdobja ... 192
4.2.9 Predmetna komisija za športno vzgojo ... 209
4.2.9.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz športne vzgoje ob koncu tretjega obdobja ... 210
4.2.10 Predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard ... 233
4.2.10.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz slovenščine ob koncu drugega obdobja ... 235
4.2.10.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz matematike ob koncu drugega obdobja ... 241
4.2.10.3 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja ... 244

4.2.10.4 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz matematike ob koncu tretjega obdobja ... 254
4.2.10.5 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz družboslovja ob koncu tretjega obdobja ... 264
4.3 Ugotovitve in ocene državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009 ... 281
4.3.1 Preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja ... 281
4.3.2 Preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja ... 282
4.3.3 Nekatere značilnosti poročil predmetnih komisij ... 285
4.3.4 Ocena kakovosti preizkusov in objektivnosti vrednotenja ... 286
4.3.5 Nekatere ugotovitve in predlogi ... 287

5. Priloge ... 292
5.1 Koledar nacionalnega preverjanja znanja 2008/2009 ... 292
5.2 Člani organov za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja ... 293
5.2.1 Člani Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja ... 293
5.2.2 Člani predmetnih komisij za pripravo in izbor nalog za nacionalno preverjanje znanja ... 293

Kazalo slik

Slika 3.1 Vzorčenje tretjih predmetov po slovenskih šolah ... 31
Slika 3.2 Delež učencev s posebnimi potrebami v skupnem številu učencev, ki so opravljali nacionalno preverjanje znanja, redni rok 2006–2009 (tretje obdobje) ... 34
Slika 3.3 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu tretjega obdobja ... 38
Slika 3.4 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu drugega obdobja ... 40
Slika 3.5 Podatki o številu, deležu in vrsti napak na obrazcih za točkovanje za redni rok ... 55
Slika 4.1 Primer primerjave dosežkov med spoloma ... 64
Slika 4.2 Primer primerjave dosežkov po šolah ... 66
Slika 4.3 Porazdelitev odstotnih točk pri slovenščini z obarvanimi izbranimi območji, drugo območje ... 74
Slika 4.4 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri slovenščini, drugo obdobje ... 78
Slika 4.5 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri slovenščini, drugo obdobje ... 80
Slika 4.6 Porazdelitev odstotnih točk pri slovenščini z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje ... 88
Slika 4.7 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri slovenščini, tretje obdobje ... 92
Slika 4.8 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri slovenščini, tretje obdobje ... 94
Slika 4.9 Porazdelitev odstotnih točk pri angleščini z obarvanimi izbranimi območji, drugo obdobje ... 109
Slika 4.10 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri angleščini, drugo obdobje ... 114
Slika 4.11 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri angleščini, drugo obdobje ... 114
Slika 4.12 Porazdelitev odstotnih točk pri angleščini z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje ... 117
Slika 4.13 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri angleščini, tretje obdobje ... 123
Slika 4.14 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri angleščini, tretje obdobje ... 124
Slika 4.15 Porazdelitev odstotnih točk pri nemščini z obarvanimi izbranimi območji, drugo obdobje ... 127
Slika 4.16 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri nemščini, drugo obdobje ... 130
Slika 4.17 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri nemščini, drugo obdobje ... 130
Slika 4.18 Porazdelitev odstotnih točk pri nemščini z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje ... 133
Slika 4.19 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri nemščini, tretje obdobje ... 137
Slika 4.20 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri nemščini, tretje obdobje ... 137
Slika 4.21 Porazdelitev odstotnih točk pri matematiki z obarvanimi izbranimi območji, drugo obdobje ... 140
Slika 4.22 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri matematiki, drugo obdobje ... 151
Slika 4.23 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri matematiki, drugo obdobje ... 151
Slika 4.24 Porazdelitev odstotnih točk pri matematiki z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje ... 160

Slika 4.25 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri matematiki, tretje obdobje 170
Slika 4.26 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri matematiki, tretje obdobje 170
Slika 4.27 Težavnost nalog glede na taksonomske ravni 173
Slika 4.28 Porazdelitev odstotnih točk pri biologiji z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje 183
Slika 4.29 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri biologiji, tretje obdobje 190
Slika 4.30 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri biologiji, tretje obdobje 190
Slika 4.31 Porazdelitev odstotnih točk pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje 201
Slika 4.32 Primerjava porazdelitve dosežkov učenk in učencev pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki, tretje obdobje 206
Slika 4.33 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki, tretje obdobje 207
Slika 4.34 Porazdelitev odstotnih točk pri športni vzgoji z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje 222
Slika 4.35 Primerjava dosežkov učenk in učencev pri športni vzgoji, tretje obdobje 229
Slika 4.36 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri športni vzgoji, tretje obdobje 229
Slika 4.37 Porazdelitev števila učencev glede na rezultate pri slovenščini za leta 2007, 2008 in 2009 ob koncu tretjega obdobja 234
Slika 4.38 Porazdelitev števila učencev glede na rezultate pri matematiki za leta 2007, 2008 in 2009 235
Slika 4.39 Porazdelitev števila učencev glede na rezultate pri družboslovju za leto 2009 235
Slika 4.40 Uspešnost reševanja glede na indeks težavnosti po različnih vsebinah 237
Slika 4.41 Uspešnost reševanja po taksonomskih ravneh glede na indeks težavnosti 238
Slika 4.42 Uspešnost reševanja po taksonomskih ravneh glede na indeks težavnosti 239
Slika 4.43 Uspešnost reševanja glede na indeks težavnosti različnih tipov nalog 240
Slika 4.44 Dosežki učencev glede na indeks težavnosti na posameznih vsebinah 242
Slika 4.45 Dosežki učencev glede na indeks težavnosti na posameznih taksonomskih ravneh 243
Slika 4.46 Dosežki učencev glede na indeks težavnosti pri različnih tipih nalog 244
Slika 4.47 Dosežki učencev glede na taksonomsko raven in zvrst 246
Slika 4.48 Dosežki učencev glede na taksonomsko raven pri neumetnostnem besedilu 247
Slika 4.49 Dosežki učencev glede na taksonomsko raven pri umetnostnem besedilu 248
Slika 4.50 Porazdelitev odstotnih točk pri slovenščini (NIS) z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje 249
Slika 4.51 Primerjava dosežkov učencev celotnega preizkusa znanja in na posameznih vsebinskih področjih 256
Slika 4.52 Povprečni indeks težavnosti za naloge določene taksonomske ravni 257
Slika 4.53 Porazdelitev odstotnih točk pri matematiki (NIS) z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje 259
Slika 4.54 Indeks težavnosti glede na vsebinski sklop in taksonomsko raven nalog 265
Slika 4.55 Zastopanost minimalnih in temeljnih standardov za celoten preizkus in za posamezne vsebinske sklope 266
Slika 4.56 Uspešnost reševanja nalog glede indeks težavnosti in na standard znanja po posameznih taksonomskih ravneh 267
Slika 4.57 Uspešnost reševanja nalog glede na indeks težavnosti in na standard znanja za celoten preizkus in posamezne dele preizkusa 267
Slika 4.58 Zastopanost različnih tipov nalog v preizkusu 268
Slika 4.59 Uspešnost reševanja nalog glede indeks težavnosti in na tip nalog za celoten preizkus in posamezne dele preizkusa 269
Slika 4.60 Uspešnost reševanja nalog glede na indeks težavnosti po tipih nalog in taksonomskih ravneh znanja 269
Slika 4.61 Zastopanost dodatkov k nalogam za celoten preizkus in za posamezne predmete 270
Slika 4.62 Uspešnost reševanja nalog glede indeks težavnosti in na dodatke k nalogam (zemljevidi, slike, grafi) 270
Slika 4.63 Porazdelitev odstotnih točk pri družboslovju (NIS) z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje 272

Kazalo preglednic

Preglednica 3.1 Število in delež učencev s posebnimi potrebami, redni rok 2006–2009 (tretje obdobje) 34
Preglednica 3.2 Število učencev s posebnimi potrebami po motnjah in vrstah prilagoditev (drugo obdobje) . 35
Preglednica 3.3 Število učencev s posebnimi potrebami po motnjah in vrstah prilagoditev (tretje obdobje) .. 36
Preglednica 3.4 Prilagoditve po motnjah in vrste prilagoditev (tretje obdobje, naknadni rok) 37
Preglednica 3.5 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu tretjega obdobja 38
Preglednica 3.6 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu drugega obdobja 39
Preglednica 3.7 Poizvedbe rednega roka – nižji izobrazbeni standard ob koncu tretjega obdobja 41
Preglednica 3.8 Število odraslih na nacionalnem preverjanju znanja po predmetih preverjanja 42
Preglednica 3.9 Centri za vrednotenje preizkusov nacionalnega preverjanja znanja 50
Preglednica 3.10 Udeležba učiteljev pri vrednotenju po OE (prijavljeni/prisotni) 51
Preglednica 3.11 Število preizkusov na učitelja (po OE) 51
Preglednica 3.12 Podatki o številu, deležu in vrsti napak na obrazcih za točkovanje za redni rok 54
Preglednica 3.13 Poizvedbe rednega roka 56
Preglednica 3.14 Poizvedbe naknadnega roka 59
Preglednica 4.1 Primer primerjave dosežkov po regijah 65
Preglednica 4.2 Osnovni statistični podatki 69
Preglednica 4.3 Porazdelitev dosežkov pri slovenščini po regijah, drugo obdobje 80
Preglednica 4.4 Osnovni statistični podatki 82
Preglednica 4.5 Porazdelitev dosežkov pri slovenščini po regijah, tretje obdobje 94
Preglednica: 4.6 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 97
Preglednica 4.7 Osnovni statistični podatki 97
Preglednica 4.8 Osnovni statistični podatki 99
Preglednica 4.9 Osnovni statistični podatki 101
Preglednica 4.10 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 102
Preglednica 4.11 Uspešnost po posameznih nalogah 102
Preglednica 4.12 Osnovni statistični podatki 104
Preglednica 4.13 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 104
Preglednica 4.14 Uspešnost po posameznih nalogah 105
Preglednica 4.15 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 108
Preglednica 4.16 Osnovni statistični podatki 108
Preglednica 4.17 Porazdelitev dosežkov pri angleščini po regijah, drugo obdobje 115
Preglednica 4.18 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 116
Preglednica 4.19 Osnovni statistični podatki 117
Preglednica 4.20 Porazdelitev dosežkov pri angleščini po regijah, tretje obdobje 124
Preglednica 4.21 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 126
Preglednica 4.22 Osnovni statistični podatki 126
Preglednica 4.23 Porazdelitev dosežkov pri nemščini po regijah, drugo obdobje 131
Preglednica 4.24 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje 132
Preglednica 4.25 Osnovni statistični podatki 132
Preglednica 4.26 Porazdelitev dosežkov pri nemščini po regijah, tretje obdobje 138
Preglednica 4.27 Osnovni statistični podatki 139
Preglednica 4.28 Porazdelitev dosežkov pri matematiki po regijah, drugo obdobje 152
Preglednica 4.29 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu drugega obdobja 155
Preglednica 4.30 Osnovni statistični podatki 159
Preglednica 4.31 Porazdelitev dosežkov pri matematiki po regijah, tretje obdobje 171
Preglednica 4.32 Težavnost nalog glede na taksonomske ravni in vsebinska področja 173
Preglednica 4.33 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu tretjega obdobja 174
Preglednica 4.34 Taksonomske stopnje in njihovi deleži v nacionalnem preizkusu znanja iz biologije 180
Preglednica 4.35 Osnovni statistični podatki 181

Preglednica 4.36 Razporeditev nalog glede na preverjana področja pri biologiji, cilje, taksonomske stopnje, indekse težavnosti (IT) in indekse diskriminativnosti (ID) 182
Preglednica 4.37 Porazdelitev dosežkov pri biologiji po regijah, tretje obdobje 191
Preglednica 4.38 Osnovni statistični podatki 192
Preglednica 4.39 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 193
Preglednica 4.40 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 194
Preglednica 4.41 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 194
Preglednica 4.42 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 195
Preglednica 4.43 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 195
Preglednica 4.44 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 195
Preglednica 4.45 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 196
Preglednica 4.46 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 196
Preglednica 4.47 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 197
Preglednica 4.48 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 197
Preglednica 4.49 Porazdelitev dosežkov pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki po regijah, tretje obdobje 207
Preglednica 4.50 Osnovni statistični podatki 211
Preglednica 4.51 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti 211
Preglednica 4.52 Porazdelitev dosežkov pri športni vzgoji po regijah, tretje obdobje 230
Preglednica 4.53 Število udeležencev na nacionalnem preverjanju znanja pri posameznem predmetu glede na leto preverjanja in obdobje 233
Preglednica 4.54 Število učencev glede na rezultate pri posameznih predmetih za leti 2008 in 2009 234
Preglednica 4.55 Sestava preizkusa znanja iz slovenščine glede na taksonomske ravni 236
Preglednica 4.56 Osnovni statistični podatki 236
Preglednica 4.57 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni 241
Preglednica 4.58 Osnovni statistični podatki 241
Preglednica 4.59 Sestava preizkusa znanja iz slovenščine glede na taksonomske ravni 245
Preglednica 4.60 Osnovni statistični podatki 245
Preglednica 4.61 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni 255
Preglednica 4.62 Osnovni statistični podatki 255
Preglednica 4.63 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni 264
Preglednica 4.64 Osnovni statistični podatki 264
Preglednica 4.65 Indeks težavnosti za posamezni vsebinski sklop določene zahtevnostne ravni 265

Krajšave

NPZ nacionalno preverjanje znanja
DK Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli
PK Predmetne komisije za pripravo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli
Ric Državni izpitni center
ZRSŠ Zavod RS za šolstvo
IT indeks težavnosti naloge
ID indeks diskriminativnosti naloge

PREDGOVOR

Pred vami je letno poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009. Izvedba nacionalnega preverjanja znanja je tudi tokrat potekala brez zapletov in skladno z zakonodajo.

Letno poročilo vsebuje štiri poglavja: Uvod, Poročila, Priprava in izvedba nacionalnega preverjanja znanja ter Dosežki in rezultati nacionalnega preverjanja znanja. Nacionalno preverjanje znanja je bilo letos prvič izvedeno ob koncu drugega obdobja na vseh osnovnih šolah v Republiki Sloveniji. Kljub temu da je bila udeležba prostovoljna, se je nacionalnega preverjanja znanja udeležilo nekaj več kot 80 odstotkov šestošolcev.

Uvodnemu poglavju o zakonski podlagi za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja sledijo poročila o delu Državne in predmetnih komisij.
Tretje poglavje opisuje tehnično pripravo gradiva in izvedbo nacionalnega preverjanja znanja na šolah. Posamezna podpoglavja so namenjena pregledu postopkov in rezultatov učencev[1] s posebnimi potrebami, učencev v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom in odraslih, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja. V letošnjem šolskem letu je dobila predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard novo nalogo. Poleg priprave preizkusov znanja za učence ob koncu tretjega obdobja je pripravila gradivo za preverjanje znanja tudi ob koncu drugega obdobja.
V zadnjem, četrtem poglavju so statistične analize dosežkov in interpretacije rezultatov nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009, ki so jih pripravile posamezne predmetne komisije. Poročila predmetnih komisij so temeljita, saj vsebujejo analizo vsake naloge posebej, dodani pa so tudi predlogi za izboljšave in spremembe v načinu poučevanja. V vsakem poročilu sta navedeni dve preglednici, in sicer preglednica z osnovnimi statističnimi podatki in preglednica s porazdelitvijo dosežkov po regijah. Za lažjo ponazoritev so v poročilih predstavljeni tudi grafični prikazi, ki prikazujejo porazdelitev odstotnih točk z obarvanimi izbranimi območji, povprečne dosežke šol in primerjavo dosežkov po spolu. Poglavje se konča z ugotovitvami Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009.

V šolskem letu 2008/2009 so se ob koncu tretjega obdobja kot tretji predmet preverjali štirje predmeti: tuji jezik (angleščina, nemščina), biologija, državljanska in domovinska vzgoja ter etika in športna vzgoja. V javnosti je bilo največ pozornosti namenjeno uvrstitvi športne vzgoje kot enega izmed tretjih predmetov. Predmetna komisija je svoje delo dobro opravila in dokazala, da se da del učnih vsebin tega predmeta preveriti tudi pisno.

Na pobudo Državne komisije je Zavod RS za šolstvo izvedel raziskavo z naslovom *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri matematiki in slovenščini s socialno-ekonomskim statusom učencev*. V raziskavi so ugotavljali, kateri dejavniki vplivajo na dosežke v šoli in pri nacionalnem preverjanju znanja iz matematike in slovenščine. Izsledki raziskave so pokazali močno povezanost med dosežki učencev iz slovenščine in matematike pri nacionalnem preverjanju znanja in socialno-ekonomskim statusom učencev.

Državna komisija pa se je spoprijela še z enim izzivom. Letos se je namreč zelo povečalo število učencev s posebnimi potrebami. V ta namen je Državni izpitni center organiziral seminar z naslovom *Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami*, kjer so bile predstavljene specifike posameznih motenj oziroma primanjkljajev in prilagojene oblike vrednotenja.

Državni komisiji se v sedanji sestavi izteka mandat. Ob tej priložnosti se zahvaljuje vsem, ki so prispevali k uspešni izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v zadnjih štirih letih: predmetnim komisijam, učiteljem[2] in sodelavcem[3] Državnega izpitnega centra ter Zavoda RS za šolstvo. Urednica pa se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste prispevali h končni podobi letnega poročila: predsedniku, članom uredniškega odbora, avtorjem[4] prispevkov, koordinatoricam, oblikovalcu in tehnični urednici.

mag. Katarina Rigler Šilc, urednica

[1, 2, 3, 4] V celotnem letnem poročilu velja izraz za oba spola, za moškega in ženskega; torej učiteljice in učitelji, učenke in učenci ter avtorice in avtorji, sodelavke in sodelavci.

1. UVOD

1.1. Zakonska podlaga za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli

Nacionalno preverjanje znanja v osnovni šoli je izvedeno na podlagi naslednjega zakona ter podzakonskih in drugih aktov:

- Zakon o osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo in 102/07),
- Pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 67/05 in 64/06),
- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v devetletni osnovni šoli (Ur.l. RS, št. 73/08),
- Pravilnik o šolskem koledarju za osnovne šole (Ur. l. RS, št. 63/08) – Podrobnejša navodila o šolskem koledarju za šolsko leto 2008/2009 – 2. del (Podrobnejša navodila o datumih izvedbe nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli ter izdaje obvestil o dosežkih učencev pri nacionalnem preverjanju znanja za učence 6. razreda in zaključnih spričeval učencev 9. razreda osnovne šole),
- Pravilnik o dokumentaciji v devetletni osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 59/08),
- Izhodišča nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli (sprejela Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli, december 2005),
- Navodila za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli, 2008/2009 (pripravila Zavod RS za šolstvo in Državni izpitni center, sprejela Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja, objavljena tudi na spletni strani http://www.ric.si).

Na podlagi Podrobnejših navodil o šolskem koledarju za šolsko leto 2008/2009 – 2. del je Državni izpitni center pripravil Koledar nacionalnega preverjanja znanja za šolsko leto 2008/2009.

2. POROČILA

2.1 Poročilo o delu Državne komisije v šolskem letu 2008/2009

2.1.1 Osnovni podatki o poteku nacionalnega preverjanja znanja

Nacionalno preverjanje znanja je v šolskem letu 2008/2009 potekalo precej gladko in brez večjih posebnosti. Kot v preteklih letih je bila tudi letos udeležba visoka. Preverjanja znanja ob koncu tretjega obdobja, ki je obvezno, se je udeležila praktično celotna populacija, ob koncu drugega obdobja pa dobrih 80 odstotkov. Ker je tedaj preverjanje znanja prostovoljno, smo lahko s tem več kot zadovoljni, posebno ker so bile letos prvič v preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja vključene vse osnovne šole. Za dobro izvedbo nacionalnega preverjanja znanja se lahko tako kot v preteklih letih zahvalimo predmetnim komisijam, sodelavcem Državnega izpitnega centra in Zavoda RS za šolstvo, ravnateljem in seveda učiteljem, ki so ovrednotili preizkuse.

Nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja

Nacionalnega preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja se je pri slovenščini udeležilo 14 387 učencev, pri matematiki 14 431, pri angleščini 13 803, pri nemščini 560, pri italijanščini 30 in pri madžarščini 22. Udeležba je torej tudi v šolskem letu 2008/2009, ko je bila zajeta vsa populacija učencev 6. razreda, ostala visoka.

Nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja

Obveznega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razredu osnovne šole se je v rednem roku udeležilo 18 538 učencev, iz matematike pa 18 574. Kot tretji predmet so bili tudi v šolskem letu 2008/2009 na ustreznih vzorcih preverjeni štirje predmeti, in sicer biologija, športna vzgoja, državljanska in domovinska vzgoja ter etika in tuji jezik (angleščina oziroma nemščina). Preizkus iz biologije je v rednem roku opravilo 4736 učencev, iz športne vzgoje 4567, iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike 4697, iz angleščine 4200 in iz nemščine 335. V naknadnem roku je preverjanje znanja opravilo še 166 učencev iz slovenščine, 179 iz matematike, 55 iz biologije, 46 iz športne vzgoje, 36 iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike, 34 iz angleščine in 2 učenca iz nemščine. Glede na število vseh vpisanih učencev (18 834) lahko ugotovimo, da je pri slovenščini in matematiki preverilo svoje znanje nekaj več kot 99 odstotkov učencev, kar pomeni pravzaprav celotna populacija. Približno enak odstotek dobimo tudi, če seštejemo odstotke sodelujočih učencev pri vseh štirih tretjih predmetih. V šolskem letu 2008/2009 smo imeli tudi precej pozitivno rešenih poizvedb. Kot vsa leta doslej izstopa slovenščina, kjer je bilo pozitivno rešenih poizvedb več kot 10 odstotkov. Nekaj nižje odstotke ugotavljamo pri biologiji, športni vzgoji, državljanski in domovinski vzgoji ter etiki. Odstotek pozitivno rešenih poizvedb je pri preostalih predmetih pod 5 odstotki. Očitno ukrepi, s katerimi smo v preteklem letu poskušali te odstotke znižati, niso bili uspešni. Potrebna bo nova temeljita analiza, zakaj se to dogaja, in iskanje novih, učinkovitejših rešitev.

V osnovnih šolah na narodno mešanih območjih v Prekmurju in Slovenski Istri se je nacionalnega preverjanja znanja ob koncu tretjega obdobja iz madžarščine udeležilo 22, iz italijanščine pa 28 učencev.

Tudi v šolskem letu 2008/2009 je bilo precej učencev, ki so uveljavili pravico do prilagojenega načina opravljanja nacionalnega preverjanja znanja. V 6. razredu so bili preizkusi in njihova izvedba prilagojeni več kot 100 učencem (slovenščina 134, matematika 133, tuji jezik 129), vrednotenje pa več kot 500 učencem (slovenščina 536, matematika 530 in tuji jezik 525). V 9. razredu so bili preizkusi in njihova izvedba prilagojeni skoraj 260 učencem (slovenščina in matematika 259, tretji predmeti 247), vrednotenje pa je bilo treba prilagoditi več kot 600 učencem (slovenščina 655, matematika 648, tretji predmeti 645).
V šolskem letu 2008/2009 so pri nacionalnem preverjanju znanja prvič sodelovali tudi učenci 6. razreda, ki so vključeni v prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom in za katere je, tako kot za učence 9. razreda, udeležba prostovoljna. Preverjanje znanja iz slovenščine je opravilo 70 učencev, iz matematike pa 72. V 9. razredu je preverjanje znanja iz slovenščine opravilo 119 učencev, iz

matematike 118 in iz družboslovja 114. To število je nekoliko višje kot v šolskem letu 2007/2008 in zajema približno polovico vseh učencev v tem programu.

Nacionalnega preverjanja znanja na ljudskih univerzah in organizacijah za izobraževanje odraslih, ki izvajajo Program osnovne šole za izobraževanje odraslih, se je udeležilo 180 kandidatov, kar je slaba polovica vseh prijavljenih udeležencev tega izobraževanja. Ta odstotek je, tako kot v preteklih letih, nizek, vendar glede na značilnosti populacije in način izvajanja programa razumljiv.

2.1.2 Delo Državne komisije

Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja je imela v šolskem letu 2008/2009 skupaj 11 sej, od tega je bila ena razširjena in namenjena srečanju s predsedniki in predstavniki vseh predmetnih komisij. Ta seja je bila marca 2009. Namen sestanka je bil informirati člane predmetnih komisij o odzivih na preteklo Poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja ter o izsledkih raziskave o odnosu med dosežki učencev pri matematiki in slovenščini ter socialno-ekonomskim statusom njihovih družin, ki jo je opravil Zavod RS za šolstvo. Prav tako je bila predstavljena analiza povezanosti dosežkov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini z učinkovitostjo pouka. S tem smo želeli tudi druge predmetne komisije spodbuditi k podobnim analizam in raziskavam. Namen te seje je bila tudi izmenjava informacij o delu predmetnih komisij, o poteku preverjanja, o težavah, s katerimi bi se bilo treba ukvarjati, in o načrtih za prihodnost.

Delo Državne komisije je tudi letos potekalo brez posebnosti. Državna komisija se je ukvarjala pretežno s tekočo problematiko, kot je to določeno z urnikom izvajanja nacionalnega preverjanja znanja. Bolj intenzivno je bilo delo konec šolskega leta, ker se je komisiji sredi septembra iztekel mandat in je bilo treba Poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v tem letu oddati nekaj mesecev prej. V šolskem letu 2008/2009 je prišlo v Državni komisiji do zamenjave enega člana. Zaradi odstopa generalne direktorice Direktorata za vrtce in osnovne šole je Ministrstvo za šolstvo in šport na njeno mesto imenovalo novega generalnega direktorja.

Osnovni koncept izvajanja nacionalnega preverjanja znanja se tudi v tem šolskem letu ni spremenil. Temeljna naloga je še vedno ugotavljanje stanja z vzdolžno formativnim pristopom. Pri razmerju med taksonomskimi stopnjami smo spet po tretjino nalog v vseh preizkusih usmerili v preverjanje znanja in poznavanja, tretjino v razumevanje in uporabo ter tretjino v samostojno reševanje novih problemov, samostojne interpretacije in vrednotenje. Preizkusi so bili oblikovani kot v preteklih letih in naravnani tako, da se z njimi poskuša čim bolj dotakniti celotnega učnega načrta. Kakovosti vsega znanja, ki je predpisano z učnimi načrti, seveda ni mogoče preveriti, ker je preverjanje omejeno na eno uro in poteka le pisno. Tudi v tem šolskem letu so dokončane preizkuse pregledali še zunanji pregledovalci, da bi tako izločili napake, ki bi jih predmetne komisije morda prezrle. Nekaj več časa je Državna komisija namenila vprašanju prilagojenega preverjanja in vrednotenja znanja. Pokazalo se je, da je učencev s posebnimi potrebami, ki so do tega upravičeni, vsako leto več, pri čemer pa ni bilo prav jasno, s čim je vrsta in oblika prilagajanja določena: z odločbo, ki jo učencu na osnovi poročila Komisije za usmerjanje izda Zavod RS za šolstvo, ali individualnim načrtom, ki ga za posameznega učenca naredijo na šoli. Po posvetu in odločitvi predstavnikov Ministrstva za šolstvo in šport ter Zavoda RS za šolstvo smo upoštevali le to, kar so vsebovale odločbe.

Z vidika logistike ni bilo večjih zapletov niti pri izvedbi preverjanja na šolah niti pri vrednotenju dosežkov. To kaže na to, da izvajanje nacionalnega preverjanja znanja postaja rutinsko opravilo.
Tako kot v šolskem letu 2007/2008 so učenci in šole tudi letos dobili obvestila o dosežkih v zakonsko določenem roku. Učenci 6. razreda so dobili pisno obvestilo o doseženih točkah, izraženih tudi kot odstotek vseh možnih točk, učenci 9. razreda pa so bili, tako kot njihovi vrstniki v 6. razredu, seznanjeni z dosežki ob vpogledu v ovrednotene preizkuse, dosežek pa je bil zapisan v njihovih zaključnih spričevalih. Šole so že junija poleg podatkov za svoje učence prejele tudi informacije o dosežkih celotne populacije, da so lahko z njimi primerjali svoje dosežke. Kot v letu poprej so informacije vsebovale glavne statistične podatke za posamezne preizkuse, med drugim srednje vrednosti in stopnje razpršenosti tako za svojo šolo kot tudi za celotno populacijo. Vsi ti podatki so bili posredovani tudi v obliki grafov. Na njih so bile označene, posebej pa še opisane, štiri izbrane skupine učencev skupaj z opisom nalog, ki sta jih uspešno

reševali po dve tretjini učencev vsake skupine. Šole so dobile podrobne podatke tudi o posameznih nalogah, ki so sestavljale preizkuse, tako da jim je bila omogočena podrobnejša analiza s tistih vsebinskih in taksonomskih vidikov, ki so jih te naloge pokrivale.

Tudi v šolskem letu 2008/2009 smo jeseni s predstavniki učiteljev preverjanih predmetov organizirali posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej). Z udeležbo smo bili zadovoljni, saj se je srečanja udeležilo več kot tisoč učiteljev. Učiteljem tistih predmetov, ki so bili preverjani prvič, smo pojasnili funkcijo nacionalnega preverjanja znanja, kako je treba razumeti statistične kazalnike in kaj pomenijo opisi štirih tipičnih skupin učencev. Predmetne komisije so jim posredovale ugotovitve analiz dosežkov, ki so jih naredile, in nekatere predloge, kaj bi bilo dobro pri poučevanju spremeniti. Vse uporabljeno gradivo je bilo tudi v tem šolskem letu objavljeno na spletni strani Državnega izpitnega centra (eRic za učitelje). V razpravi se je pokazalo, da imajo nekateri učitelji težave s starši pri pojasnjevanju dosežkov njihovih otrok. Starši namreč v njih radi vidijo ocene znanja in jih primerjajo z ocenami, ki so jih otroci dobili pri pouku. Da bi lažje odgovarjali na najpogostejša vprašanja staršev, smo na spletu (eRic za učitelje) objavili podrobnejše pojasnilo o vlogi nacionalnega preverjanja znanja in zlasti o razmerju med dosežkom na preizkusu in šolsko oceno iz preverjanega predmeta. Dodana so bila še nekatera navodila za kakovostno analizo dosežkov, ki lahko učiteljem pomaga izboljšati kakovost poučevanja. Na večino preostalih vprašanj, ki so jih imeli učitelji, smo odgovorili sproti, odgovore na nekatera pa smo posredovali študijskim skupinam. V šolskem letu 2008/2009 smo na posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani prvič povabili tudi predstavnike srednjih šol, ker mislimo, da je vpogled v znanje učencev, ki končujejo osnovno šolo, gotovo zanimiv tudi za profesorje na srednjih šolah. Srečanj se je udeležilo 22 profesorjev, med katerimi je bilo največ tistih, ki poučujejo matematiko. Z odzivom smo zadovoljni in upamo, da se bo v prihodnje še okrepil.

Dosežke nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2007/2008 smo Komisiji za osnovno šolo pri SSSI predstavili 9. februarja 2009, Strokovnemu svetu RS za splošno izobraževanje pa 12. februarja 2009. Obakrat je bilo poročilo ocenjeno pozitivno. Širši javnosti smo izsledke predstavili na dveh tiskovnih konferencah, in sicer 3. 11. 2008 in 12. 6. 2009.

2.1.3 Delo predmetnih komisij

Delo predmetnih komisij je v šolskem letu 2008/2009 teklo dobro in brez posebnosti. V obdobju od 2005 do 2009 je bilo preverjeno znanje vsaj po enkrat skoraj pri vseh predmetih. Na vrsto nista prišli le še likovna in glasbena vzgoja. Iz skoraj polovice predmetov pa je bilo znanje v zadnjih štirih letih preverjeno dvakrat. To pomeni, da si je večina predmetnih komisij že nabrala osnovne izkušnje in dobro obvladajo osnovne zakonitosti sestavljanja dobrih preizkusov. V Letnem poročilu o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009 smo lahko prebrali kakovostne analize dosežkov. Skupaj s sugestijami, kaj bi bilo mogoče narediti za izboljšanje poučevanja, so lahko ta poročila za učitelje in šole dobra osnova za učinkovito analizo kakovosti dela na šoli.

Kar nekaj medijske pozornosti je bilo po objavi vzorca za preverjanje tretjega predmeta namenjene preverjanju znanja iz športne vzgoje. Vzrok za to je bilo očitno slabo razumevanje preverjanja znanja iz tega predmeta, saj ni bilo redko izraženo pričakovanje, da je dosežek na nacionalnem preverjanju znanja enak oceni vsega znanja iz preverjanega predmeta. Državna komisija je na različne načine pojasnjevala, da je vse znanje, ki je predpisano z učnim načrtom, nemogoče preveriti zgolj pisno. To je eden od razlogov, zakaj dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja ni mogoče preprosto spremeniti v šolske ocene, saj odražajo le tisto znanje, ki ga je možno preveriti na tak način. Glede na to, da po opravljenem preverjanju znanja iz športne vzgoje javno ni bilo izraženih pomislekov, lahko sklepamo, da smo bili pri tem uspešni in da je predmetna komisija za ta predmet dobro opravila svoje delo. Obenem smo s pomočjo predmetnih komisij naredili približno oceno deleža znanja, ki jo je pri posameznih predmetih mogoče preveriti pisno. Groba ocena je pokazala, da tega z izjemo državljanske in domovinske vzgoje ter etike ni mogoče narediti v celoti pri nobenem predmetu. Povprečno pa je mogoče tako preveriti dobre tri četrtine tistega, kar predpisujejo učni načrti.

Prispevki predmetnih komisij na spletni strani Državnega izpitnega centra se v šolskem letu 2008/2009 niso bistveno povečali. Glavni razlog je v obremenjenosti predmetnih komisij, na kar smo opozorili že v prejšnjem poročilu. V novem mandatnem obdobju se bo treba odločiti, koliko je povezava učiteljev in predmetnih komisij po spletu pomembna in kako lahko zagotovimo, da bo dovolj učinkovita.

Glavna težava tistih predmetnih komisij, katerih predmeti so se preverjali v šolskem letu 2008/2009, je bil kratek rok za oddajo analiz dosežkov.

2.1.4 Novosti v šolskem letu 2008/2009

V šolskem letu 2008/2009 ni bilo pomembnejših sprememb v načinu izvajanja nacionalnega preverjanja znanja. Pozornost Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja je bila v tem letu usmerjena v izboljšave že utečenih postopkov. Na začetku leta se je komisija ukvarjala z vprašanjem kakovosti vrednotenja preizkusov. Kot je bilo že omenjeno, smo imeli v šolskem letu 2007/2008 precej pozitivno rešenih poizvedb, kar je posledica napak pri vrednotenju. Ena od možnih rešitev je uvedba šifer za učitelje, s katerimi bi bilo mogoče ugotoviti, kje in zakaj pride do napak v večjem številu, kot je dopustno. Komisija se je odločila, da jih za zdaj ne uvede, ker bi to pri učiteljih zmanjšalo motivacijo za sodelovanje, in da je boljše, če se kakovost vrednotenja poskusi izboljšati na druge načine. Državni izpitni center in Zavod RS za šolstvo sta zato pripravila vrsto različnih ukrepov, s katerimi bi povečali motiviranost učiteljev. Vendar število letošnjih pozitivno rešenih poizvedb kaže, da pri tem nismo bili tako uspešni, kot smo si želeli. Možno je, da je večje število napak posledica pomanjkanja izkušenj pri tistih predmetih, kjer se znanje preverja prvič. Prav pri teh predmetih je namreč število napak pogosto visoko. Morda so se v nekaterih preizkusih znašle naloge, ki jih je težje pravilno ovrednotiti kljub moderiranim navodilom in je povečano število pozitivno rešenih poizvedb predvsem zaradi takih posameznih nalog. Prav tako je mogoče, da učitelji, ki preizkuse vrednotijo, s tem nimajo dovolj izkušenj in tudi potrebujejo določen čas, da se na to navadijo. Vzrok je lahko tudi v manjši motivaciji pri nekaterih učiteljih. Potrebna bosta nova analiza preteklega vrednotenja in podrobnejše ugotavljanje vrste ter pogostosti napak, da bomo natančneje vedeli, za kaj gre. Vsekakor bo treba kakovosti vrednotenja preizkusov tudi v prihodnje posvetiti posebno pozornost.

Posebna težava, ki se je v intenzivnejši obliki pokazala v zadnjih dveh šolskih letih, je priprava, izvedba in vrednotenje preizkusov znanja za učence s posebnimi potrebami, ki sta jim z odločbami Komisije za usmerjanje priznani tako prilagojeno preverjanje kot tudi vrednotenje. Pokazalo se je namreč, da je število teh učencev naraslo, da so želene prilagoditve zelo raznolike in da učitelji, ki preizkuse vrednotijo, za to niso dovolj usposobljeni. Rešitev za te težave sta v tem šolskem letu skupaj iskala Državni izpitni center in Zavod RS za šolstvo, bo pa v prihodnje treba temu posvetiti posebno pozornost. Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja ugotavlja, da je treba področje posebnih potreb nasploh večstransko izboljšati. Kajti kot smo zapisali že v prejšnjem Poročilu, se je pokazalo, da učenci z odločbami kljub prilagoditvam v nasprotju s pričakovanji nimajo enakovrednega znanja, kakršno imajo drugi učenci in je predpisano z učnimi načrti. Državna komisija je na to opozorila tako Ministrstvo za šolstvo kot Urad za razvoj šolstva in priporočila podrobnejšo analizo, ki bi pokazala, kje so vzroki za tako stanje.

Med novostmi lahko omenimo tudi naraščanje pobud za različne raziskave in analize, ki temeljijo na podatkih nacionalnega preverjanja znanja. Na pobudo Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja je Zavod RS za šolstvo v letu 2008 izpeljal raziskavo o odnosu med dosežki učencev pri preverjanju znanja in socialno-ekonomskim statusom njihovih družin. Predmetna skupina za slovenščino je prav tako na Zavodu RS za šolstvo izvedla samostojno raziskavo o povezanosti znanja pri tem predmetu z učinkovitostjo pouka. V šolskem letu 2008/2009 smo dobili še dve novi pobudi za raziskavi v zvezi s poukom slovenščine in z učinkovitostjo fleksibilnega predmetnika. Obakrat je predvidena uporaba dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja. Tovrstne pobude so zelo dobrodošle, saj kažejo na to, za kaj vse so podatki, ki jih dobimo z nacionalnim preverjanjem znanja, lahko koristni.

Tudi v šolskem letu 2008/2009 smo nekoliko dopolnili knjižico Informacije za učence in starše. Dodali smo kratko pojasnilo, kakšen je odnos med dosežkom učenca in šolsko oceno, ki jo ima pri preverjanem predmetu. Obenem smo staršem tudi pojasnili, kako naj razumejo dosežke svojih otrok. Za to smo se odločili na osnovi opozoril učiteljev na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej), kjer so povedali, da imajo s tem težave pri pojasnjevanju staršem.

Pri izvajanju tretjega predmeta na štirih vzorcih so bile potrebne prilagoditve v zvezi s preverjanjem znanja tistih predmetov, ki se na posameznih šolah izvajajo v okviru fleksibilnega predmetnika. Za zdaj to še ni resna težava, drugače pa bo, ko se bo fleksibilni predmetnik izvajal na več šolah. Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja je zato Ministrstvu za šolstvo in šport predlagala, da se izvajanje tretjega predmeta naredi predvidljivejše in se šolam s tem omogoči, da se same odločijo, kdaj bo določen predmet, katerega znanje se preverja, na urniku. Glavni argument za to, da ni treba več skrivati, kateri tretji predmeti se bodo preverjali v določenem šolskem letu, je v tem, da preverjanje teh predmetov na štirih vzorcih omogoča zelo hitro kroženje. Ob predpostavki, da so vsi tretji predmeti enakovredni, pride vsak na vrsto vsako drugo ali največ tretje leto. Predvidljivejši vrstni red preverjanja tretjih predmetov bi koristil tudi šolam, predmetnim področjem in predmetnim komisijam. Zlasti šole in predmetna področja bi lažje načrtovali svoje delo, načrtneje bi se lahko odločali za spremembe in spremljali njihove učinke. To velja tudi za predmetne komisije na Državnem izpitnem centru.

2.2 Poročilo o delu predmetnih komisij (PK)

Osnovna naloga predmetnih komisij, opredeljena v Pravilniku o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli, je priprava in izbor nalog za nacionalno preverjanje znanja, poleg te pa člani predmetnih komisij pripravljajo še vrsto drugih gradiv (npr. gradivo za eRic za učitelje, gradivo za sklice študijskih skupin, predstavitve za izobraževanje učiteljev o dosežkih nacionalnega preverjanja znanja, prispevke za letno poročilo), sodelujejo na usposabljanjih predmetnih učiteljev in pomočnikov glavnih ocenjevalcev, udeležujejo pa se tudi različnih usposabljanj na temo preverjanja in ocenjevanja znanja.

Število članov v komisiji je od komisije do komisije različno, odvisno je od števila preverjanj pri nekem predmetu. Tako predmetne komisije za slovenščino, italijanščino, madžarščino, angleščino, nemščino in matematiko pripravljajo gradivo za nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja in nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja; predmetne komisije za geografijo, zgodovino in glasbeno vzgojo poleg gradiva za nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja tudi preizkuse znanja z nacionalnimi vsebinami; predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard pa pripravlja gradivo za štiri predmete za nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja, v letošnjem letu pa so prvič pripravili tudi gradivo za tri predmete ob koncu drugega obdobja. Predmetno komisijo sestavljajo predsednik in najmanj trije člani, od katerih sta vsaj dva učitelja in en svetovalec Zavoda RS za šolstvo. Predsednik predmetne komisije sklicuje in vodi seje predmetne komisije, odgovoren je za usklajeno delovanje komisije, strokovnost pripravljenega gradiva, pravočasno oddajo gradiva za nacionalno preverjanje znanja in za varovanje tajnosti.

Predmetna komisija, katere predmet se v tekočem šolskem letu preverja na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, izmed svojih članov predlaga glavnega ocenjevalca; tega ob soglasju predsednika predmetne komisije za eno leto imenuje direktor Rica. Glavni ocenjevalec je praviloma predmetni učitelj v osnovni šoli, k njegovim poglavitnim nalogam pa sodijo: 1) skupaj s koordinatorjem Rica in predmetno komisijo organizira in izvede izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca, 2) vodi moderacijo in poskrbi za vnos dopolnil v navodilih za vrednotenje, 3) spremlja in analizira usklajenost vrednotenja na centrih za vrednotenje, 4) sodeluje v postopku poizvedb in o njih napiše poročilo.

2.2.1 Predmetna komisija za slovenščino

Število sej in obravnavana tematika

V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za slovenščino 21 sej z naslednjimi vsebinami:

- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej),
- priprava preizkusov znanja,
- priprava analiz preizkusov znanja,
- priprava poročil, opisov dosežkov,
- moderacija in vrednotenje.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:

- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine ob koncu drugega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja,
- informacija o preizkusu znanja iz slovenščine ob koncu drugega obdobja,
- informacija o preizkusu znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja,
- opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri slovenščini,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri slovenščini,
- gradivo za spletno stran eRic za učitelje,
- analize že ovrednotenih preizkusov znanja,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- na študijskih skupinah,
- na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej),
- na vrednotenjih.

Izobraževanje članov komisije:
- izobraževanje Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami.

2.2.2 Predmetna komisija za italijanščino

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 (do vključno 9. junija 2009) je imela predmetna komisija za italijanščino 20 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o razporeditvi in poteku dela predmetne komisije,
- zgradba preizkusa znanja ob koncu drugega in tretjega obdobja in določitev ciljev preverjanja,
- priprava nalog in navodil (točkovnik) za vrednotenje znanja ob koncu drugega in tretjega obdobja,
- moderacija navodil za vrednotenje znanja,
- pregled rezultatov in interpretacije.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz italijanščine ob koncu drugega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz italijanščine ob koncu tretjega obdobja,
- informacija o preizkusu znanja iz italijanščine ob koncu drugega obdobja,
- informacija o preizkusu znanja iz italijanščine ob koncu tretjega obdobja,
- opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri italijanščini,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri italijanščini,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- seminarji za pripravo in vrednotenje preizkusov,
- izobraževalni seminarji – moderacija navodil,
- koordinacija v zvezi z vrednotenjem preizkusov znanja in izpeljava poizvedb na OE Zavoda RS za šolstvo.

Izobraževanje članov komisije:
- izobraževanje članov predmetne komisije je potekalo v okviru sej. Predsednica predmetne komisije je pripravila gradivo, s pomočjo katerega je člane seznanjala z novostmi na področju vrednotenja znanja (avtorji: redni prof. dr. Paolo E. Balboni, Fabio Caon in drugi strokovnjaki z Univerze Ca' Foscari Benetke).

2.2.3 Predmetna komisija za madžarščino

Število sej in obravnavana tematika na sejah
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za madžarščino 17 sej z naslednjimi vsebinami:
- evalvacija dela v šolskem letu 2007/2008,
- priprava delovnega načrta za tekoče šolsko leto,
- izbor besedil za posamezne preizkuse znanja,
- priprava nalog, oblikovanje navodil za vrednotenje ter mrežnega diagrama za preizkuse znanja ob koncu drugega in koncu tretjega obdobja,
- pregled in presoja pripomb zunanjega pregledovalca,

- moderacija navodil za vrednotenje po odpisanem nacionalnem preverjanju znanja,
- sprejemanje poizvedb,
- spletna stran za učitelje madžarščine.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja, en komplet,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja, dva kompleta,
- gradivo za prilagojeno vrednotenje učencev s posebnimi potrebami,
- gradivo za usposabljanje učiteljev na študijskih skupinah,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- z učitelji smo sodelovali v okviru študijske skupine in v drugih oblikah (osebni stiki z učiteljicami).

Izobraževanje članic komisije:
- štiri članice so se udeležile enodnevnega izobraževanja o prilagojenem vrednotenju preizkusov znanja učencev s posebnimi potrebami. Poleg tega je komisija načrtovala udeležbo na enodnevnem izobraževanju na temo preverjanja znanja pri jezikih v Budimpešti, vendar to zaradi pomanjkanja sredstev ni bilo odobreno.

2.2.4 Predmetna komisija za angleščino

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za angleščino 24 sej z naslednjimi vsebinami:
- priprava nalog za preizkus znanja ob koncu drugega obdobja,
- priprava nalog za preizkus znanja ob koncu tretjega obdobja,
- priprava posnetkov za slušni del preizkusa znanja ob koncu drugega in tretjega obdobja,
- standardizacija navodil pri posameznih vrstah nalog za preizkus ob koncu drugega in tretjega obdobja,
- reševanje nalog za drugo in tretje obdobje,
- popravljanje nalog glede na pripombe posameznih članic v skupini,
- priprava nalog za pilotiranje,
- pilotiranje nalog na ustrezni starostni skupini učencev,
- pregled rezultatov pilotiranja nalog,
- popravljanje nalog glede na rezultate pilotiranja,
- priprava gradiv za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja (pol in drugih navodil) ob koncu drugega obdobja,
- priprava gradiv za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja (pol in drugih navodil) ob koncu tretjega obdobja,
- priprava na izobraževanje učiteljev za izvajanje nacionalnega preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja,
- priprava na izobraževanje učiteljev za izvajanje nacionalnega preverjanja znanja ob koncu tretjega obdobja,
- priprava gradiv za izobraževanje učiteljev, ki so vrednotili preizkuse po drugem obdobju,
- priprava gradiv za izobraževanje učiteljev, ki so vrednotili preizkuse po tretjem obdobju,
- moderacija navodil za vrednotenje preizkusa znanja ob koncu drugega obdobja,
- moderacija navodil za vrednotenje preizkusa znanja ob koncu tretjega obdobja,
- odpravljanje napak na obrazcih za točkovanje,
- oblikovanje spletne strani za angleščino,
- sodelovanje na sejah Državne komisije,
- sodelovanje na izobraževanjih, tako doma kot tudi v tujini.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:

- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz angleščine ob koncu tretjega obdobja,
- informacija o preizkusu znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja,
- informacija o preizkusu znanja iz angleščine ob koncu tretjega obdobja,
- opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri angleščini,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri angleščini,
- gradivo za usposabljanje učiteljev angleščine za standardizirano točkovanje pisnih izdelkov učencev ob koncu drugega obdobja,
- gradivo za usposabljanje učiteljev angleščine za standardizirano točkovanje pisnih izdelkov učencev ob koncu tretjega obdobja,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:

- priprava gradiv in izvedba študijskih delavnic za učitelje angleščine, ki so v šolskem letu 2008/09 izvajali nacionalno preverjanje znanja iz angleščine ob koncu drugega in ob koncu tretjega obdobja,
- koordinacija vrednotenja preizkusov in izpeljava poizvedb na območnih enotah Zavoda RS za šolstvo,
- izobraževanje pomočnikov glavne ocenjevalke, ki je potekalo na Državnem izpitnem centru.

Izobraževanje članov komisije:

- izobraževanje članic predmetne komisije v sklopu izobraževanj, ki jih je pripravil Državni izpitni center,
- udeležba predsednice dr. Karmen Pižorn na 6. letni konferenci organizacije EALTA (Evropsko združenje za jezikovno preverjanje in ocenjevanje), ki je potekala v mestu Turku na Finskem od 4. do 7. junija 2009,
- udeležba predsednice dr. Karmen Pižorn na predkonferenčni delavnici z naslovom Uporaba IRT oziroma teorije odgovora na postavko v okviru 6. letne konference organizacije EALTA (Evropsko združenje za jezikovno preverjanje in ocenjevanje), ki je potekala v mestu Turku na Finskem od 4. do 7. junija 2009,
- dr. Karmen Pižorn je v šolskem letu 2008/09 aktivno sodelovala v ekspertni skupini Evropske komisije »Evropski indikator jezikovne kompetence« (ang. The European Indicator of Language Competence) v Bruslju in skupaj s Pedagoškim inštitutom opravila prve naloge za izvedbo vmesne in končne študije preverjanja tujejezikovnega znanja osnovnošolcev v Sloveniji.

2.2.5 Predmetna komisija za nemščino

Število sej in obravnavana tematika

V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za nemščino 22 sej z naslednjimi vsebinami:

- dogovor o razporeditvi in poteku dela predmetne komisije v šolskem letu 2008/2009,
- oblikovanje predloga za glavno ocenjevalko,
- podaljšanje pogodbe konzultantke mag. Sabine Fanfule,
- priprava nalog, navodil za vrednotenje in mrežnega diagrama ob koncu drugega obdobja (pregled, korigiranje, razprava o teoretičnih izhodiščih pri realizaciji v obliki konkretnih nalog, tehnično urejanje, jezikovni pregled konzultantke mag. Sabine Fanfule, oblikovanje navodil za pilotiranje, pilotiranje, analiza rezultatov in pilotiranja, karakteristike naloge, sestava nalog, dopolnjevanje navodil …),
- priprava nalog, navodil za vrednotenje in mrežnega diagrama ob koncu tretjega obdobja (isto kot 4. alinea),
- pregled in redakcija oddanih kompletov ob koncu drugega in koncu tretjega obdobja,
- pregled in presoja pripomb zunanje pregledovalke,

- priprava nalog ob koncu drugega obdobja za naslednji preizkus,
- sodelovanje z ilustratorjem Tomažem Verbičem Šalamunom,
- snemanje slušnega dela preizkusa (Brigita Lovenjak, dr. Vesna Kondrič Horvat, dr. Saša Jazbec, Johann Lughofer),
- dopolnitev prispevka za letno poročilo 2007/2008,
- obnovitev prošnje za dodelitev točk za napredovanje,
- sodelovanje in poročilo z razširjene seje Državne komisije,
- moderacija navodil za vrednotenje za redni rok in za naknadni rok,
- analiza in pregled rezultatov nacionalnega preverjanja znanja, interpretacije dosežkov in analiza po posameznih nalogah,
- priprava opisov dosežkov,
- priprava prispevkov za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:

- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz nemščine ob koncu drugega obdobja, en komplet,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz nemščine koncu tretjega obdobja, en komplet,
- opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri nemščini,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja pri nemščini,
- naloge za spletno stran eRic za učitelje nemščine (Brigita Lovenjak, mag. Alenka Tratnik),
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:

- sodelovanje z učitelji je bilo tako kot prejšnja leta večinoma individualno, članice pa so o tem sproti seznanjale druge članice. Nadaljevalo se je tudi zelo uspešno sodelovanje med predmetno komisijo za nemščino in Zavodom RS za šolstvo pri izobraževanju učiteljev. V sodelovanju s predmetno skupino Zavoda RS za šolstvo je bila izvedena ena študijska skupina na temo nacionalnega preverjanja znanja (mag. Nada Holc).

Izobraževanje članic komisije:

- udeležba na seminarju Hör- und Leseverstehen mit authentischen Texten – slušno in bralno razumevanje z avtentičnimi besedili (izvedba: prof. dr. Paul Rusch, Innsbruck, v organizaciji Goethe Instituta) od 25. do 26. 11. 2008 v Lendavi (udeležba: Brigita Lovenjak, Breda Premzl),
- udeležba na seminarju Leistungsmessung – vrednotenje (izvedba: dr. Peter Edelnbos, Nizozemska, v organizaciji Goethe Instituta), od 5. do 6. 12. 2008 v Radovljici (udeležba: Danica Števančec),
- mag. Nada Holc se je udeležila mednarodnega strokovnega posveta o ocenjevanju znanja z naslovom: Vrednost povratne informacije v procesu učenja in poučevanja, Hiša znanja, od 11. do 12. 3. 2009, Celje,
- članice so se izobraževale individualno, se o tem medsebojno sproti seznanjale, vse udeleženke navedenih seminarjev pa so svoje izkušnje prenesle tudi na preostale članice,
- vse članice komisije so se 20. aprila 2009 udeležile seminarja Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami v organizaciji Državnega izpitnega centra.

2.2.6 Predmetna komisija za matematiko

Število sej in obravnavana tematika

V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za matematiko 36 sej z naslednjimi vsebinami:

- pregled prispevkov za letno poročilo 2007/2008,
- dogovor o razporeditvi in poteku dela predmetne komisije v skladu s prejetim Rokovnikom dela za predmetne komisije,

- potrditev strukture preizkusa za nacionalno preverjanje znanja iz matematike ob koncu drugega in koncu tretjega obdobja za šolsko leto 2008/2009,
- priprava prispevkov in gradiva za izobraževanje učiteljev na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej) oktobra 2008,
- priprava programa in gradiva za izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih učiteljev matematike v osnovnih šolah, sodelovanje s predmetno skupino za matematiko na Zavodu RS za šolstvo in pomoč pri izvajanju 2. kroga študijskih srečanj,
- pregled gradiva za nacionalno preverjanje znanja iz obstoječe baze oddanih preizkusov znanja in vnos sprememb,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama ob koncu drugega in tretjega obdobja,
- pregled popravkov pregledovalca preizkusov znanja pri matematiki in lektorskih popravkov ter vnos sprememb,
- izbira in usposabljanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- moderacija navodil za vrednotenje ob koncu drugega in tretjega obdobja (redni rok),
- moderacija navodil za vrednotenje in vrednotenje preizkusov znanja ob koncu tretjega obdobja (naknadni rok),
- analiza učinkovitosti in kakovosti modela vrednotenja nacionalnih preizkusov znanja na rednem roku (zunanje skupinsko vrednotenje ob koncu tretjega obdobja in interno vrednotenje ob koncu drugega obdobja),
- analiza napak pri vrednotenju na osnovi izpolnjenih obrazcev za točkovanje in poizvedb v 9. razredu ter analize vzorca rešenih nalog v 6. razredu,
- pregled dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja iz matematike ob koncu tretjega obdobja,
- pregled dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja iz matematike ob koncu drugega obdobja,
- oblikovanje opisov območij dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike za opise dosežkov učencev 9. razreda,
- oblikovanje opisov območij dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike za opise dosežkov učencev 6. razreda,
- pregled dopolnjenih statističnih podatkov in analiz za pojasnjevanje dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike,
- priprava prispevkov za letno poročilo 2008/2009,
- predlog spremembe strukture preizkusa za nacionalno preverjanje znanja iz matematike ob koncu drugega obdobja in potrditev strukture preizkusa ob koncu tretjega obdobja za šolsko leto 2009/2010,
- informacija o vsebinah in ciljih predmeta v 6. in 9. razredu, ki se ne bodo preverjali z nacionalnimi preizkusi v 2009/2010,
- pregled opravljenega dela predmetne komisije v šolskem letu 2008/2009.

Komisija je delala v dveh podskupinah (za drugo in tretje obdobje). Pred oddajo končne različice preizkusov znanja in navodil za vrednotenje je komisija upoštevala tudi strokovno mnenje pregledovalca preizkusov.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:

- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz matematike ob koncu drugega obdobja, en komplet,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz matematike ob koncu tretjega obdobja, dva kompleta,
- gradivo za izobraževanje učiteljev matematike na posvetu v Koloseju, in sicer prispevka Besedilne naloge v nacionalnih preizkusih iz matematike ter Vpliv dosežkov nacionalnega preverjanja znanja na posodabljanje učnega načrta za matematiko v osnovni šoli (objavljena na eRicu za učitelje),
- gradivo za usposabljanje učiteljev matematike na študijskih skupinah v okviru teme: zunanja preverjanja znanja (primerjava nacionalno preverjanje znanja, TIMSS in PISA),
- gradivo za usposabljanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- informacija o rezultatih nacionalnega preverjanja v rednem roku in analiza nekaterih nalog za tiskovno konferenco 8. 6. 2009,
- opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz matematike (objavljeno na www.ric.si),
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz matematike (objavljeno na www.ric.si),
- prispevki za letno poročilo 2008/2009: poročilo o delu predmetne komisije za matematiko in analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja matematike ob koncu drugega in tretjega obdobja.

Sodelovanje z učitelji:

- posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej) za učitelje matematike, ki se ga je udeležilo 214 učiteljev. Na posvetu je predmetna komisija imela dva strokovna prispevka Besedilne naloge v nacionalnih preizkusih znanja in Vpliv dosežkov nacionalnega preverjanja znanja na posodabljanje učnih načrtov v osnovni šoli,
- izobraževanje učiteljev, ki poučujejo matematiko od 6. do 9. razreda, je potekalo v okviru šesturnega študijskega srečanja aprila in maja 2009. V 33 skupinah so izobraževanje izvajali člani predmetne komisije in pedagoški svetovalci na Zavodu RS za šolstvo. Srečanj se je udeležilo okoli 750 učiteljev matematike. Osrednja tema srečanja je bila pregledna predstavitev zunanjih preverjanj znanja matematike, ki se izvajajo v našem okolju in katerih rezultati so javno objavljeni. Primerjalno so bile predstavljene značilnosti, podobnosti in razlike treh raziskav: nacionalno preverjanje znanja, TIMSS in PISA, vse z namenom, da se razmisli in ugotovi, kako bi šole in učitelji najbolje izkoristili in uporabili rezultate raziskav za dvig kakovosti pouka matematike in dvig ravni znanja učencev.

2.2.7 Predmetna komisija za biologijo

Število sej in obravnavana tematika

V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za biologijo 26 sej z naslednjo vsebino:

- pregled in potrditev prispevkov za letno poročilo 2007/2008,
- dogovor o razporeditvi in poteku dela predmetne komisije,
- potrditev strukture preizkusa za nacionalno preverjanje znanja iz biologije,
- priprava gradiva za spletno stran eRic za učitelje,
- pregled gradiva iz obstoječe baze nalog,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in mrežnim diagramom,
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- pregled popravkov pregledovalca preizkusov znanja pri biologiji in lektorskih popravkov ter vnos sprememb,
- izbira in usposabljanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- moderacija navodil za vrednotenje (redni rok),

- moderacija navodil za vrednotenje in vrednotenje preizkusov znanja (naknadni rok),
- pregled dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja iz biologije,
- oblikovanje opisov območij dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz biologije,
- priprava prispevkov za letno poročilo 2008/2009,
- pregled opravljenega dela predmetne komisije v šolskem letu 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za izobraževanje učiteljev,
- gradivo za izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- gradivo za spletno stran eRic,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz biologije,
- prispevki za letno poročilo 2008/2009: poročilo o delu predmetne komisije za biologijo in analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja biologije.

Sodelovanje z učitelji:
- predstavitev nacionalnega preverjanja znanja iz biologije in novosti na štirih študijskih skupinah, ki jih je organiziral Zavod RS za šolstvo.

Izobraževanje članov komisije:
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (20. 4. 2009).

2.2.8 Predmetna komisija za kemijo

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za kemijo 14 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o razporeditvi in poteku dela,
- dogovor o pripravi gradiva za spletno stran,
- priprava in objava eksperimentalnih nalog na eRicu za učitelje,
- priprava in objava nalog z delci na eRicu za učitelje,
- priprava gradiva za eRic za učitelje,
- pregled gradiva iz obstoječe baze nalog,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in mrežnim diagramom,
- priprava na študijske skupine,
- priprava poročila o delu predmetne komisije.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz kemije,
- gradivo za spletno stran (vzorčne naloge, eksperimentalne naloge),
- gradivo za izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009 (poročilo o delu predmetne komisije).

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev kemije na študijskih srečanjih marca in aprila 2009.

Izobraževanje članov predmetne komisije:
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (20. 4. 2009).

2.2.9 Predmetna komisija za fiziko

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za fiziko 24 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o razporeditvi in poteku dela,
- pregled prispevkov za letno poročilo 2007/2008 (poročilo o delu predmetne komisije, poročilo o analizi dosežkov v šolskem letu 2007/2008),
- priprava gradiva za posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej, 2008),
- priprava gradiva za eRic za učitelje,
- pregled gradiva iz obstoječe baze nalog,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in mrežnim diagramom,
- priprava gradiv za študijske skupine,
- priprava poročila o delu predmetne komisije.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz fizike,
- gradivo za spletno stran eRic za učitelje (posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej, 2008): Predstavitev dosežkov in analiza vrednotenja nacionalnega preverjanja znanja iz fizike; primeri nalog; predstavitev značilnosti nacionalnega preverjanja znanja iz fizike,
- gradivo za izobraževanje učiteljev na srečanjih študijskih skupin,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009 (poročilo o delu predmetne komisije).

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev fizike na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej, 2. 10. 2008) – predstavitev analize rezultatov nacionalnega preverjanja znanja iz fizike v letu 2008,
- sodelovanje na 2. sklicu študijskih skupin učiteljev fizike marca in aprila 2009 – učiteljeva analiza rezultatov nacionalnega preverjanja znanja učencev.

Izobraževanje članov predmetne komisije:
- udeležba na občnem zboru Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, ki je potekal od 7. do 8. novembra 2008 v Termah Olimia v Podčetrtku,
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (20. 4. 2009).

2.2.10 Predmetna komisija za tehniko in tehnologijo

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za tehniko in tehnologijo 26 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o razporeditvi in poteku dela,
- pregled prispevkov za letno poročilo 2007/2008 (poročilo o delu predmetne komisije, poročilo o analizi dosežkov v šolskem letu 2007/2008),
- priprava gradiva za posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej, 2008),
- priprava gradiva za eRic za učitelje,
- pregled gradiva iz obstoječe baze nalog,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in mrežnim diagramom,
- priprava na študijske skupine,
- priprava poročila o delu predmetne komisije.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz tehnike in tehnologije,
- gradivo za spletno stran (posvet o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej, 2008): Predstavitev dosežkov in analiza vrednotenja nacionalnega preverjanja znanja iz tehnike in tehnologije,
- gradivo za izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009 (poročilo o delu predmetne komisije).

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih decembra 2008 in aprila, maja in junija 2009,
- izobraževanje učiteljev tehnike in tehnologije na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja v Ljubljani (Kolosej, 8. 10. 2008).

Izobraževanje članov predmetne komisije:
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (20. 4. 2009).

2.2.11 Predmetna komisija za geografijo

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za geografijo 14 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o nalogah in poteku dela predmetne komisije,
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev geografije na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 15. 10. 2008),
- pregled že oddanih nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama za učence madžarske narodnostne manjšine,
- poročanje z razširjene seje Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz geografije ob koncu tretjega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz geografije za učence madžarske narodnostne manjšine ob koncu tretjega obdobja,
- gradivo za izobraževanje učiteljev geografije na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 15. 10. 2008),
- prispevek za letno poročilo 2007/2008.

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev geografije na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 15. 10. 2008).

2.2.12 Predmetna komisija za zgodovino

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za zgodovino 19 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o nalogah in poteku dela predmetne komisije,
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev zgodovine na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 9. 10. 2008),
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama za učence italijanske in madžarske narodnostne manjšine,
- priprava in pregled gradiva za spletno stran eRic za učitelje,
- poročanje z razširjene seje Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za izobraževanje učiteljev zgodovine na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 9. 10. 2008),
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz zgodovine ob koncu tretjega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja za učence italijanske narodnostne manjšine iz zgodovine ob koncu tretjega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja za učence madžarske narodnostne manjšine iz zgodovine ob koncu tretjega obdobja,
- gradivo za spletno stran eRic za učitelje,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev zgodovine na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 9. 10. 2008).

2.2.13 Predmetna komisija za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko 35 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o delu predmetne komisije,
- izbor glavnega ocenjevalca,
- pregled nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- pregled pripomb zunanjega pregledovalca preizkusov znanja pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki,
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- priprava in pregled gradiva za spletno stran eRic za učitelje,
- poročanje z razširjene seje Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja,
- priprava gradiva za izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (Kolosej, 20. 4. 2009),
- priprava na izvedbo preverjanja znanja,
- moderacija navodil za vrednotenje preizkusov znanja – redni rok,

- moderacija navodil za vrednotenje in vrednotenje preizkusov znanja – naknadni rok,
- priprava opisov dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za spletno stran eRic za učitelje,
- gradivo za izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca (Državni izpitni center, 14. 4. 2009).

Izobraževanje članov komisije:
- udeležba izobraževanja učiteljev geografije na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 15. 10. 2008),
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (Kolosej, 20. 4. 2009).

2.2.14 Predmetna komisija za glasbeno vzgojo

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za glasbeno vzgojo 13 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o nalogah in poteku dela predmetne komisije v šolskem letu 2008/2009,
- oblikovanje letnega delovnega načrta,
- pregled in ponovna potrditev strukture preizkusa znanja iz glasbene vzgoje,
- pregled in korigiranje oddanih nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama za učence dvojezičnih osnovnih šol,
- priprava novih nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava navodil za reševanje nalog ob poslušanju zvočnih primerov,
- snemanje zvočnih primerov za slušni del preverjanja znanja,
- priprava na izobraževanje učiteljev o nacionalnem preverjanju znanja na študijskih srečanjih,
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami v Ljubljani,
- poročanje o seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami v Ljubljani,
- poročanje o razširjeni seji Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz glasbene vzgoje ob koncu tretjega obdobja za učence dvojezičnih osnovnih šol,
- gradivo o nacionalnem preverjanju znanja iz glasbene vzgoje za študijske skupine,
- navodila za reševanje nalog ob poslušanju zvočnih primerov,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- predstavitev nacionalnega preverjanja znanja na študijskih skupinah za glasbeno vzgojo.

Izobraževanje članov komisije:
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (20. 04. 2009).

2.2.15 Predmetna komisija za likovno vzgojo

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za likovno vzgojo 8 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o nalogah in poteku dela predmetne komisije,
- priprava gradiva za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava gradiva za spletno stran eRic za učitelje,
- poročanje z razširjene seje Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja iz likovne vzgoje ob koncu tretjega obdobja, dva kompleta,
- gradivo za spletno stran eRic za učitelje,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- na prvem srečanju študijskih skupin so bili učitelji seznanjeni s strukturo nacionalnega preverjanja znanja pri likovni vzgoji in z možnostjo ogleda primerov nalog na spletnih straneh Rica.

2.2.16 Predmetna komisija za športno vzgojo

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za športno vzgojo 29 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o delu predmetne komisije,
- izbor glavnega ocenjevalca,
- pregled nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama,
- pregled pripomb zunanjega pregledovalca preizkusov znanja pri športni vzgoji,
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- priprava in pregled gradiva za spletno stran eRic za učitelje,
- srečanje s svetovalci Zavoda RS za šolstvo za športno vzgojo,
- analiza udeležbe okrogle mize na Mednarodnem posvetu športnih pedagogov Slovenije (Fakulteta za šport, 20. 11. 2008),
- pogovor s predsednikom Državne komisije dr. Janezom Bečajem,
- poročanje z razširjene seje Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja,
- priprava gradiva za izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami v Ljubljani,
- priprava na izvedbo preverjanja znanja,

- moderacija navodil za vrednotenje preizkusov znanja – redni rok,
- moderacija navodil za vrednotenje in vrednotenje preizkusov znanja – naknadni rok,
- priprava opisov dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz športne vzgoje,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:
- gradivo za spletno stran eRic za učitelje,
- gradivo za izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- gradivo za predstavitev nacionalnega preverjanja znanja iz športne vzgoje na regionalnih posvetih ravnateljev,
- opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja iz športne vzgoje,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:
- izobraževanje učiteljev na študijskih srečanjih,
- izobraževanje učiteljev za pomočnike glavnega ocenjevalca,
- sodelovanje na okrogli mizi na Mednarodnem posvetu športnih pedagogov Slovenije (Fakulteta za šport, 20. 11. 2008).

Izobraževanje članov komisije:
- udeležba na izobraževanju učiteljev tehnike in tehnologije na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 8. 10. 2008),
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (Kolosej, 20. 4. 2009).

2.2.17 Predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard

Število sej in obravnavana tematika
V šolskem letu 2008/2009 je imela predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard 44 sej z naslednjimi vsebinami:
- dogovor o nalogah in poteku dela predmetne komisije,
- izbor glavnega ocenjevalca,
- seznanjanje novih članov z namenom in izvedbo nacionalnega preverjanja znanja,
- potrditev informacije o preizkusih znanja za nižji izobrazbeni standard iz slovenščine in matematike ob koncu drugega obdobja za šolsko leto 2008/2009,
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev v prilagojenem izobraževanem programu z nižjim izobrazbenim standardom na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 14. 10. 2008),
- izobraževanje učiteljev v prilagojenem izobraževanem programu z nižjim izobrazbenim standardom na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 14. 10. 2008),
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama ob koncu tretjega obdobja,
- priprava nalog za nacionalno preverjanje znanja z navodili za vrednotenje in s parametri mrežnega diagrama ob koncu drugega obdobja,
- pregled pripomb zunanjega pregledovalca preizkusov znanja za nižji izobrazbeni standard iz slovenščine, matematike in družboslovja ob koncu tretjega obdobja,
- pregled pripomb zunanjega pregledovalca preizkusov znanja za nižji izobrazbeni standard iz slovenščine in matematike ob koncu drugega obdobja,
- poročanje z razširjene seje Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja,
- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (Kolosej, 20. 4. 2009),
- priprava gradiva za izobraževanje učiteljev na študijskih skupinah,

- priprava na izvedbo preverjanja znanja,
- izbor pomočnikov glavnega ocenjevalca,
- moderacija navodil za vrednotenje in vrednotenje preizkusov znanja za nižji izobrazbeni standard iz slovenščine, matematike in družboslovja ob koncu tretjega obdobja,
- moderacija navodil za vrednotenje preizkusov znanja za nižji izobrazbeni standard iz slovenščine in matematike ob koncu drugega obdobja,
- podajanje informacij o vrednotenju preizkusov znanja ob koncu drugega obdobja,
- priprava prispevka za letno poročilo 2008/2009.

Gradiva, ki jih je pripravila predmetna komisija:

- gradivo za izobraževanje učiteljev v prilagojenem izobraževanem programu z nižjim izobrazbenim standardom na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 14. 10. 2008),
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz slovenščine, matematike in družboslovja ob koncu tretjega obdobja,
- gradivo za nacionalno preverjanje znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz slovenščine in matematike ob koncu drugega obdobja,
- gradivo za izobraževanje učiteljev na študijskih skupinah,
- prispevek za letno poročilo 2008/2009.

Sodelovanje z učitelji:

- izobraževanje učiteljev na študijskih skupinah,
- izobraževanje učiteljev na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja (Kolosej, 14. 10. 2009).

Izobraževanje članov komisije:

- udeležba na seminarju Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami (Kolosej, 20. 4. 2009).

3. PRIPRAVA IN IZVEDBA NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA

3.1 Vzorčenje

V skladu s 66. členom Zakona o osnovni šoli in 4. členom Pravilnika o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli minister, pristojen za šolstvo, vsako leto določi tretji predmet, tako da septembra med obveznimi predmeti 8. in 9. razreda po predhodni pridobitvi mnenja Strokovnega Sveta RS za splošno izobraževanje izbere največ štiri predmete, pri katerih se bo v tekočem šolskem letu izvedlo nacionalno preverjanje znanja pri tretjem predmetu. Marca tekočega šolskega leta minister določi, iz katerega tretjega predmeta se bo preverjalo znanje z nacionalnim preverjanjem znanja na posamezni osnovni šoli.

Državni izpitni center je za šolsko leto 2008/2009 pripravil predlog seznama osnovnih šol z določenimi tretjimi predmeti za nacionalno preverjanje znanja in ga posredoval ministru, pristojnemu za šolstvo. Čeprav vsi učenci ne pišejo istega tretjega predmeta, še vedno želimo pridobiti kar največ informacij o znanju slovenskih učencev. Nabor šol, v katerih se izvaja nacionalno preverjanje znanja iz posameznega tretjega predmeta, se tako določi z vzorčenjem, s katerim želimo zagotoviti kar največjo reprezentativnost dobljenih rezultatov za vse slovenske šole. Postopek določanja tretjega predmeta posamezni šoli je potekal po načelih naključnostnega razvrščanja šol v skupine, ki naj bi izvajale določenega od tretjih predmetov. Ta postopek imenujemo tudi vzorčenje šol za posamezni predmet. Vzorčenje šol je potekalo po statističnih regijah Slovenije, tako da so vsi štirje tretji predmeti v posamezni regiji zastopani enakovredno. Upoštevano je bilo tudi načelo o enakomerni zastopanosti posameznega tretjega predmeta med različno velikimi šolami. Velikost šole je lahko po izkušnjah drugih raziskav posredno povezana z dosežki na preverjanjih znanja. Ljudske univerze so bile združene v posebno skupino, tako da so bili tretji predmeti tudi v tej skupini zastopani enakovredno.

Na sliki 3.1 je predstavljeno, kako so bili posamezni od tretjih predmetov razporejeni po slovenskih osnovnih šolah.

Slika 3.1 Vzorčenje tretjih predmetov po slovenskih šolah

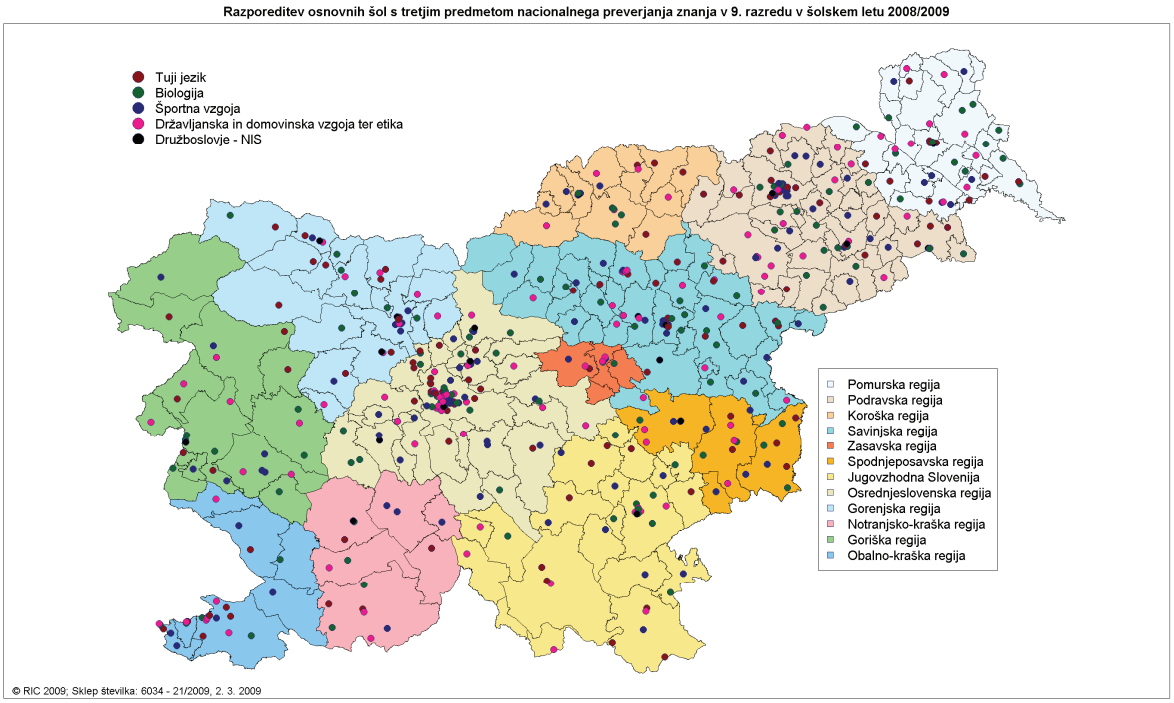

3.2 Priprava gradiva za nacionalno preverjanje znanja

Državni izpitni center je gradivo za nacionalno preverjanje znanja pripravil v rokih, določenih s koledarjem za šolsko leto 2008/2009, in v skladu z Navodili za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli v šolskem letu 2008/2009.

Avgusta leta 2008 je bilo pripravljeno in natisnjeno gradivo: Devetletna osnovna šola, informacija za učence in starše (39 500 izvodov), prevod v italijanski jezik Scuola elementare, informazioni per gli alunni e per i genitori (300 izvodov) in prevod v madžarski jezik Tájékoztató a tanulóknak és szülõknek (200 izvodov), septembra gradivo za Posvet predmetnih učiteljev osnovnih šol v Ljubljani (Kolosej), novembra Navodila za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli v šolskem letu 2008/2009 (1000 izvodov) in Koledar nacionalnega preverjanja znanja 2008/2009 (1000 izvodov) ter decembra Letno poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009 (700 izvodov). Na spletni strani eRic so bile objavljene strukture preizkusov za predmete, ki so se izvajali na nacionalnem preverjanju znanja, po izvajanju pa preizkusi znanja in moderirana navodila za vrednotenje; junija so bili objavljeni Opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja in Opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja.

Na začetku septembra 2008 je bil objavljen sklep ministra o izboru največ štirih predmetov za določitev tretjega predmeta, iz katerega so učenci 9. razreda opravljali nacionalno preverjanje znanja. Za leto 2009 so bili določeni: tuji jezik (angleščina/nemščina), biologija, športna vzgoja in državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Priprava gradiva za preizkuse znanja iz slovenščine, italijanščine, madžarščine, matematike, angleščine, nemščine, biologije, športne vzgoje, državljanske in domovinske vzgoje ter etike se je začela v oktobru, in sicer takoj po oddaji gradiva. Za nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega in tretjega obdobja v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom pa se je januarja začelo pripravljati gradivo za slovenščino, matematiko in naravoslovje (za tretje obdobje). Naloge in vprašanja, ki so jih pripravile predmetne komisije, je oblikoval strokovnjak oblikovalec v končni preizkus znanja, pripravljen za tisk. V procesu oblikovanja je zaradi vnosa lektorskih popravkov in slikovnega gradiva potrebna vrsta preverjanj, da se odpravijo morebitne napake. Postopek poteka s sodelovanjem koordinatorja in člana ustrezne predmetne komisije, ki je odgovoren za strokovno neoporečnost.

Za nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja smo natisnili preizkuse znanja z barvnimi prilogami, obrazce za točkovanje in navodila za vrednotenje. Prevajanje matematike in tujih jezikov v italijanščino in madžarščino smo začeli v januarju, po 2. marcu 2009, ko je bil objavljen sklep ministra o določitvi šol, v katerih se bo preverjalo znanje iz določenega tretjega predmeta, pa še biologijo ter državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko. Za redni rok je bilo gradivo natisnjeno na podlagi števila učencev v 9. razredu, za naknadni rok pa na podlagi prijav učencev. Za prenos je bilo shranjenih po pet preizkusov znanja s pripadajočimi prilogami v posebnih varnostnih vrečkah z oznako »Preizkus znanja – tajno«.

Za učence, ki so želeli povečano gradivo, smo pripravili: povečavo preizkusa s formata A4 na A3, preizkus na zgoščenki v obliki zapisa pdf in pri rednem roku povečavo velikosti črk preizkusa z 11 na 18, pisava Arial (format A4). Za slepe učence smo pripravili prepis preizkusov v brajico.

Za redni rok smo natisnili: slovenščino (23 320 izvodov), lingua italiana (45 izvodov), magyar nyelv (45 izvodov), matematiko (23 220 izvodov), angleščino (5410 izvodov), nemščino (470 izvodov), biologijo (5870 izvodov), športno vzgojo (5665 izvodov), državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko (5885 izvodov), prevod matematike (45 izvodov) in državljanske in domovinske vzgoje ter etike (45 izvodov) v italijanski jezik ter prevod matematike (110 izvodov) in biologije (110 izvodov) v madžarski jezik. Za učence s posebnimi potrebami so bile pripravljene povečave preizkusov iz formata A4 na A3 za slovenščino (62), angleščino (8), nemščino (1), matematiko (77), biologijo (24), športno vzgojo (17), državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko (12); povečave velikosti črk preizkusov z 11 na 18, pisava Arial (format A4) za slovenščino (137), angleščino (129), nemščino (5), matematiko (124), biologijo (25), športno vzgojo (39), državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko (39) ter preizkus na zgoščenki v obliki zapisa pdf (slovenščina in biologija). Pripravili smo tudi zapis v brajici za matematiko (2 izvoda), slovenščino (2 izvoda) in državljansko in

domovinsko vzgojo ter etiko (2 izvoda). Za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom smo natisnili: slovenščino (325 izvodov), matematiko (345 izvodov) in družboslovje (325 izvodov). Pripravljene so bile tudi po tri povečave preizkusov iz formata A4 na A3 pri slovenščini, matematiki in družboslovju za učence s posebnimi potrebami.

Za naknadni rok smo maja natisnili: slovenščino (675 izvodov), matematiko (615 izvodov), angleščino (130 izvodov), nemščino (15 izvodov), biologijo (180 izvodov), športno vzgojo (190 izvodov) in državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko (185 izvodov), prevod matematike (5 izvodov) v italijanski jezik ter prevod matematike (5 izvodov) in biologije (5 izvodov) v madžarski jezik. Pripravljenih je bilo tudi sedem povečav.

Za nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja, ki se izvaja samo v enem roku, smo natisnili preizkuse znanja: za slovenščino (18 245), za lingua italiana (50 izvodov), za magyar nyelv (35), za matematiko (18 195 izvodov), angleščino (17 615 izvodov) in nemščino (790 izvodov). Pripravili smo tudi prevod matematike (50 izvodov) in angleščine (50 izvodov) v italijanski jezik ter matematike (80), angleščine (40) in nemščine (45) v madžarski jezik. Za učence s posebnimi potrebami so bile pripravljene povečave preizkusov iz formata A4 na A3 za slovenščino (58), angleščino (58) in matematiko (66) ter povečave velikosti črk preizkusov z 11 na 18, pisava Arial (format A4) za slovenščino (167), angleščino (155) in matematiko (150). Za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom smo natisnili: slovenščino (170 izvodov) in matematiko (170 izvodov).

3.3 Nacionalno preverjanje znanja za učence s posebnimi potrebami

Učenci s posebnimi potrebami so učenci, ki so slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, ki imajo govorno-jezikovne motnje, so gibalno ovirani, dolgotrajno bolni, imajo primanjkljaje na posameznih področjih učenja ali čustvene in vedenjske motnje. Do prilagojenega izvajanja nacionalnega preverjanja znanja so upravičeni tudi učenci, ki iz opravičljivih razlogov ne morejo izkazati svojega znanja na način, kot če teh razlogov ne bi bilo (npr. poškodbe). Pravna podlaga za uveljavljanje pravice do prilagojenega izvajanja nacionalnega preverjanja znanja je odločba o usmeritvi v program vzgoje in izobraževanja oziroma mnenje ustrezne ustanove.

Učenci s posebnimi potrebami opravljajo nacionalno preverjanje znanja v skladu z Navodili za prilagojeno izvajanje nacionalnega preverjanja znanja, ki so sestavni del Navodil za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli. Prijava učencev s posebnimi potrebami k nacionalnemu preverjanju znanja poteka prek šole in v sodelovanju s starši. Šola za vsakega učenca in za vsak predmet posebej predlaga prilagoditev preverjanja znanja na posebnem obrazcu (Uveljavljanje pravic učenca/-ke s posebnimi potrebami pri opravljanju nacionalnega preverjanja znanja, ločeno za drugo in tretje obdobje). V ta namen oziroma kot pomoč šolam pri izpolnjevanju obrazca je Državni izpitni center pripravil računalniški obrazec in preglednico z naborom možnih prilagoditev izvajanja nacionalnega preverjanja znanja, ki vključuje:

- prilagoditev načina preverjanja,
- prilagoditev preizkusa znanja,
- uporabo posebnih pripomočkov,
- prilagojeni način vrednotenja.

Prilagojeni način preverjanja obsega podaljšan čas pisanja za 25, 50 ali 100 odstotkov, prekinitev pisanja po potrebi (tudi prekinitev zvočnih posnetkov), opravljanje nacionalnega preverjanja znanja na računalniku (za branje in/ali pisanje), uporabo računalnika z brajevo vrstico in sintetizatorjem zvoka, opravljanje nacionalnega preverjanja znanja z brajevim pisalnim strojem, s pomočjo pomočnika (bralca, tolmača, pisarja, spodbujevalca – defektologa), poseben (akustičen) prostor za opravljanje nacionalnega preverjanja znanja in prilagoditev opreme v prostoru. Učenec, ki opravlja nacionalno preverjanje znanja na računalniku, dobi posebna navodila za delo na računalniku.

Prilagojeni preizkus znanja je lahko pripravljen na naslednje načine:

- gradivo, prevedeno v brajico;
- prilagoditev preizkusa in prilog v črno-belo tehniko;
- povečava preizkusa s formata A4 na A3;
- povečava velikosti črk preizkusa z 11 na 18, pisava Arial (format A4);
- preizkus na zgoščenki v obliki zapisa pdf (program Acrobat za odpiranje);
- zvočni zapis nalog oziroma besedila na zgoščenki pri matematiki;
- preizkus iz matematike na zgoščenki v obliki zapisa doc, matematični izrazi zapisani v obliki Latex (program Word).

Učenec lahko pri preverjanju uporablja različne **posebne pripomočke**: dodatne liste, prilagojeni pisalni pribor, prilagojeni pribor za geometrijo, folije za pozitivno risanje, folije koordinatnega sistema, žepno (zvočno) računalo, povečevalno lupo, elektronska povečala, elektroakustične aparature.

Prilagojeni način vrednotenja vključuje prilagoditve navodil za vrednotenje in motnji prilagojen načina vrednotenja (upoštevanje skromnejšega besednega zaklada, ne vrednotijo se glasoslovne in naglasoslovne naloge, večja toleranca pri vrednotenju nalog, ki preverjajo besedišče, jezikovno in pravopisno pravilnost idr.)

Število učencev s posebnimi potrebami, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja, se iz leta v leto povečuje. Glede na to, da je nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja za vse učence obvezno, si za utemeljitev te trditve poglejmo podatke za učence 9. razreda.

Preglednica 3.1 Število in delež učencev s posebnimi potrebami, redni rok 2006–2009 (tretje obdobje)

Leto izvajanja NPZ	Število učencev s posebnimi potrebami	Delež učencev s posebnimi potrebami od vseh učencev, ki so opravljali nacionalno preverjanje znanja (v %)
2006	494	2,3
2007	669	3,4
2008	892	4,6
2009	989	5,1

Slika 3.2 Delež učencev s posebnimi potrebami v skupnem številu učencev, ki so opravljali nacionalno preverjanje znanja, redni rok 2006–2009 (tretje obdobje)

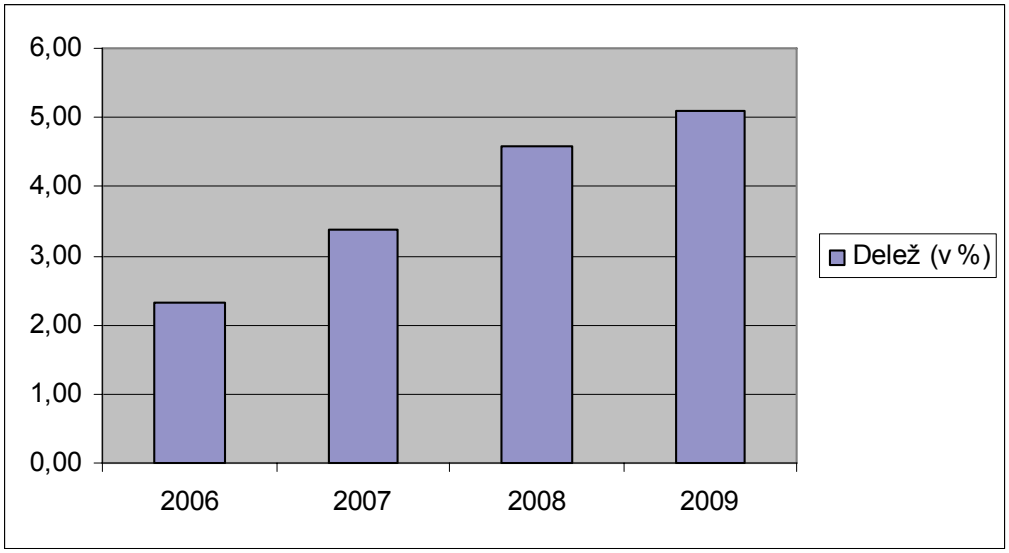

Kot je razvidno iz preglednice 3.1 in slike 3.2, je delež učencev s posebnimi potrebami narasel z 2,3 % leta 2006 na 5,1 % leta 2009. V zadnjem letu se je število učencev s posebnimi potrebami, ki so opravljali nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja v rednem roku, povečalo za 130 učencev. Celotno povečanje števila učencev s posebnimi potrebami lahko pripišemo povečanju števila učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Njihovo število se je namreč v zadnjem letu povečalo za 135. Število učencev z drugimi motnjami in primanjkljaji je iz leta v leto stabilno.

Ob koncu drugega obdobja je na prilagojeni način nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine, italijanščine, tujega jezika (angleščina, nemščina) in matematike opravljalo 734 učencev na 307 osnovnih šolah; za te učence so bile glede na motnjo narejene naslednje prilagoditve preizkusov: 204 je bilo prilagojenih preizkusov za učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, 24 preizkusov je bilo prilagojenih za dolgotrajno bolne učence, 24 za učence z govorno-jezikovnimi motnjami, 10 za gibalno ovirane učence in 5 preizkusov za slabovidne učence.

Najpogostejše prilagoditve po motnjah, ki so jih bili deležni učenci ob koncu drugega obdobja, so prikazane v preglednici 3.2.

Preglednica 3.2 Število učencev s posebnimi potrebami po motnjah in vrstah prilagoditev (drugo obdobje)

	SLV	GLU	NGL	GIO	GJM	ČVM	PPU	DOB	Skupaj[2]
Prilagojeni način izvajanja	5	3	12	24	91	12	583	75	720
Prilagojeni preizkus znanja	5	0	0	10	24	1	204	24	246
Uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	4	0	7	16	48	2	335	28	403
Prilagojeni način vrednotenja	5	4	12	18	82	4	473	49	582
Skupaj	**5**	**4**	**14**	**24**	**95**	**12**	**595**	**77**	**734**

Legenda:
SLV = slabovidni učenci; GLU = gluhi učenci; NGL = naglušni učenci; GIO = gibalno ovirani učenci; GJM = učenci z govorno-jezikovno motnjo; ČVM = učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami; PPU = učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja; DOB = dolgotrajno bolni učenci

Pregled števila učencev s posebnimi potrebami s posameznimi motnjami, primanjkljaji in prilagoditvami kaže, da je bilo med 734 učenci s posebnimi potrebami največ učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, sledijo učenci z govorno-jezikovnimi motnjami in dolgotrajno bolni učenci. Ti učenci imajo tudi največje število prilagoditev pri načinu izvajanja nacionalnega preverjanja znanja.

Največ, 720 učencev, je imelo prilagojeni način izvajanja nacionalnega preverjanja znanja, zelo veliko – kar 582 učencev ali 79,3 % vseh učencev s posebnimi potrebami – pa je imelo prilagojeni način vrednotenja. Med njimi je bilo največje število učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Ob koncu tretjega obdobja se je prilagojenega izvajanja nacionalnega preverjanja znanja 2008/2009 **v rednem roku** udeležilo 994 učencev iz 372 osnovnih šol, po motnjah je bilo število prilagojenih preizkusov znanja naslednje: 175 preizkusov je bilo prilagojenih za učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, 23 za dolgotrajno bolne učence, 21 za učence z govorno-jezikovnimi motnjami, 13 za gibalno ovirane, šest za slabovidne in dva za slepa učenca.
Najpogostejše prilagoditve po motnjah, ki so jih bili deležni učenci, so prikazane v preglednici 3.3.

[2] Posamezni učenci s posebnimi potrebami so lahko v tabeli prikazani večkrat, kar je odvisno od števila motenj oziroma primanjkljajev, ki jih imajo. V skrajni desni rubriki skupaj pa je prikazano dejansko število učencev (vsak učenec je upoštevan le enkrat).

Preglednica 3.3 Število učencev s posebnimi potrebami po motnjah in vrstah prilagoditev (tretje obdobje)

	SLE	SLV	GLU	NGL	GIO	GJM	ČVM	PPU	DOB	Skupaj[3]
Prilagojeni način izvajanja	2	6	9	17	40	71	11	788	93	973
Prilagojeni preizkus znanja	2	6	0	0	13	21	0	175	23	223
Uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	2	5	0	10	23	35	3	391	32	480
Prilagojeni način vrednotenja	2	5	9	15	20	68	1	593	39	702
Skupaj	**2**	**8**	**9**	**19**	**42**	**90**	**14**	**815**	**118**	**994**

Legenda:
SLE = slepi učenci; SLV = slabovidni učenci; GLU = gluhi učenci; NGL = naglušni učenci; GIO = gibalno ovirani učenci; GJM = učenci z govorno-jezikovno motnjo; ČVM = učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami; PPU = učenci s primanjkljajem na posameznem področju učenja; DOB = dolgotrajno bolni učenci

Pregled števila učencev s posebnimi potrebami s posameznimi motnjami, primanjkljaji in prilagoditvami kaže, da je bilo med 994 učenci s posebnimi potrebami največ učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, sledijo dolgotrajno bolni učenci in učenci z govorno-jezikovnimi motnjami. Ti učenci imajo tudi največje število prilagoditev pri načinu izvajanja nacionalnega preverjanja znanja.

Največ učencev je imelo prilagojeni način izvajanja nacionalnega preverjanja znanja, zelo veliko – kar 702 učencev ali 72,1 % vseh učencev s posebnimi potrebami – pa je imelo prilagojeni način vrednotenja, kar je za okrog 6 % manj kot pri učencih s posebnimi potrebami, ki so prostovoljno opravljali nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja. 84,5 % vseh učencev s posebnimi potrebami, ki so imeli prilagojeni način vrednotenja, je iz skupine s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Pregled vseh možnih prilagoditev po predmetih za učence s posebnimi potrebami, ki so opravljali nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja v rednem roku kaže, da je bilo teh največ pri obeh obveznih predmetih preverjanja, pri slovenščini 5106 in pri matematiki 3873. Najmanj prilagoditev je bilo pri italijanščini (2) in madžarščini (11). Pri prilagoditvah tretjih predmetov je bilo največ zahtev po prilagoditvah pri angleščini (1296), najmanj pa pri nemščini (121). Pri biologiji je bilo 1067 prilagoditev, pri športni vzgoji 1061, pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki pa 1080.

Pregled vrste prilagoditev pokaže, da je pri slovenščini nekaj več učencev, ki so si želeli prilagojenega načina vrednotenja in prilagojenega načina izvajanja. Pri matematiki pa so se učenci odločali bolj za prilagojeni način izvajanja. Pri vseh predmetih je bilo najmanj prilagoditev, vezanih na prilagojeni preizkus znanja in uporabo dodatnih gradiv in pripomočkov.

Ob koncu tretjega obdobja se je prilagojenega izvajanja nacionalnega preverjanja znanja 2008/2009 v **naknadnem roku** udeležilo 27 učencev iz 23 osnovnih šol, po vrstah motnje je bilo število prilagojenih preizkusov znanja naslednje: 4 preizkusi so bili prilagojeni za učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, 1 za dolgotrajno bolnega učenca in 1 za gibalno oviranega.

Najpogostejše prilagoditve po motnjah, ki so jih bili deležni učenci, so prikazane v preglednici 3.4.

[3] Glej opombo 1.

Preglednica 3.4 Prilagoditve po motnjah in vrste prilagoditev (tretje obdobje, naknadni rok)

	SLV	NGL	GIO	ČVM	PPU	DOB	Skupaj
Prilagojeni način izvajanja	1	1	1	1	20	4	27
Prilagojeni preizkus znanja	0	0	1	0	4	1	6
Uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	0	1	1	1	11	1	12
Prilagojeni način vrednotenja	0	1	1	1	16	1	18
Skupaj	**1**	**1**	**1**	**1**	**22**	**4**	

Pregled vseh možnih prilagoditev po predmetih kaže, da je bilo teh največ pri obeh obveznih predmetih preverjanja: pri slovenščini 48 in pri matematiki 25. Pri tretjih predmetih je bilo število prilagoditev naslednje: pri angleščini 5, pri biologiji 12, pri športni vzgoji 13 in pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki 8.

3.4 Nacionalno preverjanje znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom

V šolskem letu 2008/2009 je predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard dobila novo nalogo. Poleg priprave preizkusov znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu tretjega obdobja je pripravila gradivo za preverjanje znanja tudi ob koncu drugega obdobja. Komisiji se je v ta namen pridružilo šest novih članov – učiteljev praktikov, ki poučujejo v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom v 4., 5. ali 6. razredu.

Komisija je nove člane seznanila z namenom in izhodišči nacionalnega preverjanja znanja ter z nalogami in načinom dela komisije. Delo v komisiji je nato vse šolsko leto potekalo v dveh ločenih skupinah, ki sta se redno sestajali in seznanjali z opravljenim delom.

Analiza dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja v šolskem letu 2007/2008
Del komisije, ki je pripravljala gradivo za preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja, je pred pripravo novih nalog in sestavo preizkusov znanja opravil analizo preverjanja v šolskem letu 2007/2008 in jo predstavil učiteljem na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja v Koloseju (14. 10. 2008). 39 učiteljem je komisija podrobno predstavila dosežke učencev pri celotnem preverjanju in tudi pri posameznih predmetih ter jih seznanila z načinom vrednotenja preizkusov znanja in uporabnostjo analiz ter poročil, ki jih v sodelovanju s predmetno komisijo pripravi Državni izpitni center.

Priprava gradiva
Osnova za pripravo gradiva za nacionalno preverjanje so strukture preizkusov znanja. Za preverjanje ob koncu **tretjega obdobja** komisija ni spreminjala struktur preizkusov znanja iz slovenščine, matematike, družboslovja in naravoslovja. Na novo pa je komisija zapisala strukture preizkusov znanj iz slovenščine, madžarščine in matematike za preverjanje znanja ob koncu **drugega obdobja** in jih objavila na spletni strani Državnega izpitnega centra.
Komisija je v šolskem letu 2008/2009 pripravila pet kompletov gradiva za preverjanje znanja ob koncu **tretjega obdobja** (en komplet slovenščine, matematike in naravoslovja ter dva kompleta družboslovja) in štiri komplete za preverjanje znanja ob koncu **drugega obdobja** (dva kompleta slovenščine in matematike). Ker se na preverjanje znanja iz madžarščine ob koncu drugega obdobja ni prijavil noben učenec, komisija ni pripravila preizkusov znanja in bo gradivo pripravila v naslednjem šolskem letu.

Dodatne prilagoditve pri preverjanju znanja

Preglednica 3.5 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu tretjega obdobja

	SLO	MAT	DRU
Prilagojeni način izvajanja			
Podaljšan čas opravljanja preizkusa za 25, 50 in 100 odstotkov	36	36	35
Odmori med pisanjem	8	7	8
Opravljanje NPZ s pomočjo računalnika, računalnika z brajevo vrstico, brajevega pisalnega stroja	2	2	2
Opravljanje NPZ s pomočnikom (bralcem, tolmačem, pisarjem, spodbujevalcem)	31	32	31
Opravljanje NPZ v posebnem (akustičnem) prostoru, prilagoditev opreme v prostoru	7	10	7
Skupaj (prilagojeno izvajanje NPZ)	87	90	86
Prilagojeni preizkus znanja ter uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	13	25	13
Prilagojeno vrednotenje	112	28	101
Skupaj	**212**	**143**	**200**

	SLO	MAT	DRU
Prilagojeni način izvajanja	87	90	86
Prilagojeni preizkus znanja ter uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	13	25	13
Prilagojeno vrednotenje	112	28	101
Skupaj	**212**	**143**	**200**

Legenda: SLO – slovenščina, MAT – matematika, DRU – družboslovje

Slika 3.3 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu tretjega obdobja

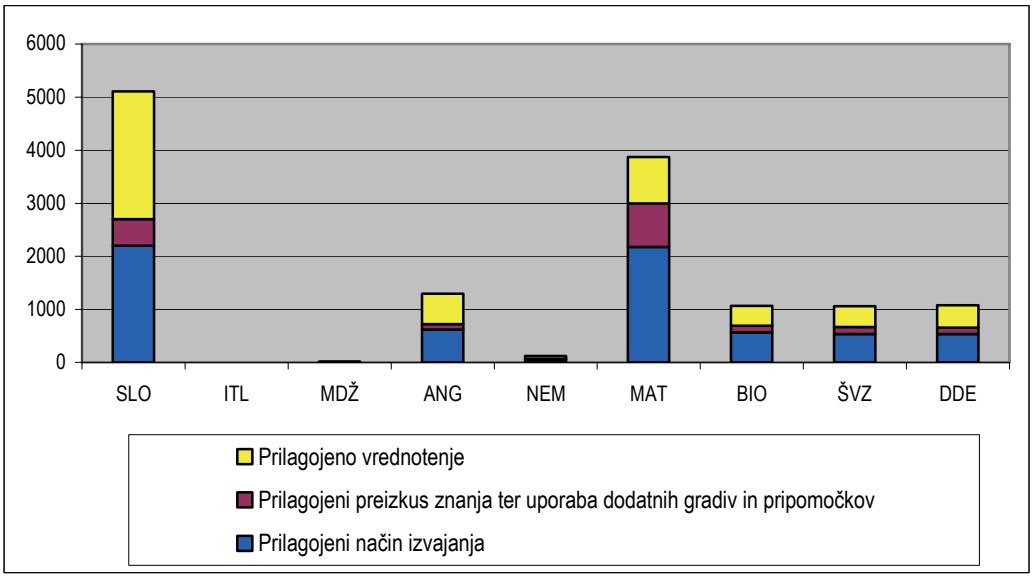

Pri preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja je bilo pri vseh treh predmetih pripravljenih 555 prilagoditev. Pri slovenščini je 112 (52,8 % vseh prilagoditev pri slovenščini) učencev zaprosilo za prilagojeno vrednotenje. Za prilagojeni način izvajanja je zaprosilo 87 (41,0 % vseh prilagoditev pri slovenščini). Med prilagojenim načinom izvajanja so učenci najpogosteje zaprosili za podaljšan čas pisanja (17,0 % vseh prilagoditev pri slovenščini) in opravljanje preverjanja s pomočnikom (14,6 % vseh prilagoditev pri slovenščini). Le 13 (6,1 % vseh prilagoditev pri slovenščini) učencev je zaprosilo za prilagojeni preizkus in uporabo dodatnih gradiv ter pripomočkov. Pri družboslovju so vrste prilagoditev in število skoraj identične s prilagoditvami pri slovenščini, pri matematiki pa je število prilagoditev precej drugačno. Večje število (90 učencev) oziroma večji delež učence (62,9 % vseh prilagoditev pri matematiki) je zaprosilo za prilagojeni način izvajanja preverjanja in prilagojeni preizkus znanja in uporabo dodatnih gradiv ter pripomočkov (17,5 % vseh prilagoditev pri matematiki). Bistveno manj učencev (19,6 % vseh prilagoditev pri matematiki) pa je zaprosilo za prilagojeno vrednotenje.

Preglednica 3.6 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu drugega obdobja

	SLO	MAT
Prilagojeni način izvajanja		
Podaljšan čas opravljanja preizkusa za 25, 50 in 100 odstotkov	11	10
Odmori med pisanjem	4	4
Opravljanje NPZ s pomočjo računalnika, računalnika z brajevo vrstico, brajevega pisalnega stroja	0	1
Opravljanje NPZ s pomočnikom (bralcem, tolmačem, pisarjem, spodbujevalcem)	13	11
Opravljanje NPZ v posebnem (akustičnem) prostoru, prilagoditev opreme v prostoru	1	1
Skupaj (prilagojeno izvajanje NPZ)	**29**	**27**
Prilagojeni preizkus znanja ter uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	1	0
Prilagojeno vrednotenje	30	4
Skupaj	**60**	**31**

	SLO	MAT
Prilagojeni način izvajanja	29	27
Prilagojeni preizkus znanja ter uporaba dodatnih gradiv in pripomočkov	1	0
Prilagojeno vrednotenje	30	4
Skupaj	**60**	**31**

Slika 3.4 Prilagoditve po predmetih in vrste prilagoditev pri preverjanju znanja za učence z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu drugega obdobja

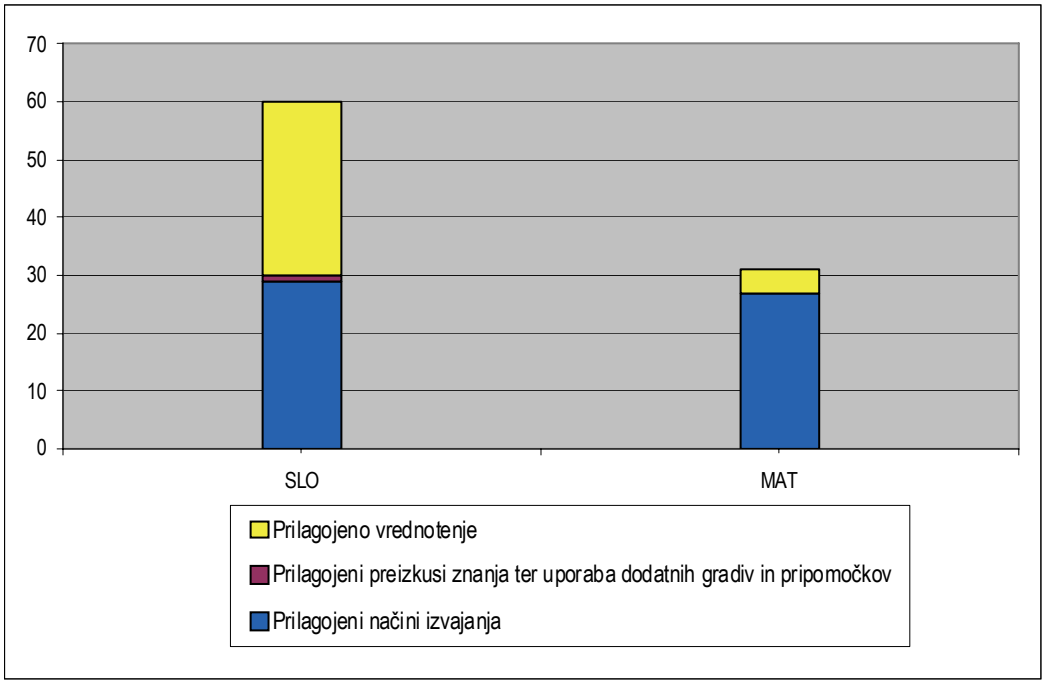

Ob koncu **drugega obdobja** je bilo pri preverjanju 91 prilagoditev. Število prilagoditev pri preverjanju znanja pa se pri slovenščini in matematiki močno razlikuje. Pri slovenščini je 70 učencev zaprosilo za 60 prilagoditev. Od skupnega števila prilagoditev je 30 učencev (50 % vseh prilagoditev pri slovenščini) zaprosilo za prilagojeno vrednotenje, en učenec (1,6 % vseh prilagoditev pri slovenščini) za prilagojeni preizkus in uporabo dodatnega gradiva ter pripomočkov in 29 učencev (48,3 % vseh prilagoditev pri slovenščini) za prilagojeni način izvajanja preverjanja. Med prilagojenimi načini izvajanja preverjanja je 13 učencev (21,6 % vseh prilagoditev pri slovenščini) potrebovalo pomočnika (bralca, tolmača, pisarja ali spodbujevalca) in 11 učencev (18,3 % vseh prilagoditev pri slovenščini) podaljšan čas pisanja. Pri matematiki je za prilagoditve zaprosilo 31 učencev, med njimi kar 27 za prilagojeni način izvajanja (87,1 % vseh prilagoditev pri matematiki). Med prilagojenim načinom izvajanja tudi pri matematiki prevladujeta podaljšan čas pisanja in opravljanje preverjanja s pomočnikom. Noben učenec ni zaprosil za prilagoditev preizkusa in uporabo dodatnega gradiva ter pripomočkov. Samo štirje učenci (12,9 % vseh prilagoditev pri matematiki) pa so potrebovali prilagojeni način vrednotenja.

Nacionalno preverjanje znanja 2008/2009

V šolskem letu 2008/2009 je preverjanje znanja ob koncu **tretjega obdobja** iz slovenščine opravljalo 119 učencev (53,6 % vseh učencev), iz matematike 118 učencev (53,1 % vseh učencev) in iz družboslovja 114 učencev (51,3 % vseh učencev). Pri preverjanju so sodelovali učenci 24 šol. Število preverjanih učencev je ob koncu tretjega obdobja ostalo na ravni šolskega leta 2007/2008. Postopkov izvedbe preverjanja znanja tako ni bilo treba prilagajati. V postopke moderacije, vrednotenja in poizvedb je komisija tudi v tem šolskem letu vključila štiri pomočnike glavnega ocenjevalca.

Ob koncu **drugega obdobja** pa je preverjanje iz slovenščine opravljalo 70 učencev (45,5 % vseh učencev) in iz matematike 72 učencev (46,7 % vseh učencev) iz 15 šol. Komisija je že na začetku šolskega leta dopolnila Navodila za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli in v njih zapisala, da se postopki preverjanja, moderacije in vrednotenja ob koncu drugega obdobja v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom izpeljejo enako kot za učence splošnega izobraževalnega programa ob koncu drugega obdobja.

Moderacije in vrednotenje preizkusov znanja

Po opravljenem preverjanju znanja v skladu s Koledarjem nacionalnega preverjanja znanja je del komisije izvedel moderacijo navodil za vrednotenje in vrednotenje preizkusov znanj iz slovenščine, matematike in družboslovja ob koncu **tretjega obdobja**. Moderacije so pri vseh treh predmetih potekale po ustaljenem postopku. Po reševanju praznih preizkusov znanja in pregledu navodil za vrednotenje so člani komisije in pomočniki glavnega ocenjevalca dopolnili navodila za vrednotenje z dodatnimi pravilnimi rešitvami, moderirana navodila pa zapisali po pregledu rešenih preizkusov znanja učencev. Pri moderaciji navodil za vrednotenje slovenščine je komisija zapisala nekaj več splošnih navodil za vrednotenje (navodila, ki veljajo za vse naloge v preizkusu znanja), pri moderaciji navodil za družboslovje pa nekoliko daljša navodila za vrednotenje nalog, kjer so morali učenci rešitev zapisati v obliki kratkega odgovora. V moderirana navodila pri matematiki pa je komisija dodala obrazložitve vrednotenja pri problemskih besedilnih nalogah, kjer je pomembno, da se iz zapisanih odgovorov razbere, da učenec razume, kaj z nastavljenim računskim izrazom računa in kaj izračuna. Po opravljenih moderacijah je sledilo vrednotenje preizkusov znanja pri vseh treh predmetih.

Del komisije, ki je pripravljal gradivo za preverjanje znanja ob koncu **drugega obdobja,** pa je na moderaciji navodil za vrednotenje po reševanju praznih preizkusov in pregledu navodil za vrednotenje pregledal fotokopije odpisanih preizkusov znanja. Komisija je pregledala 43 fotokopij odpisanih preizkusov znanja slovenščine in matematike. V navodila za vrednotenje preizkusov znanja iz slovenščine je komisija morala dodati pravilne rešitve in dodatna navodila za vrednotenje nalog, pri katerih so učenci samostojno tvorili več povedi oziroma so oblikovali sporočilo razglednice. Pri moderaciji navodil za vrednotenje preizkusov znanja iz matematike je komisija ugotovila, da je v preizkusu znanja pri 3. č nalogi nenatančen izris lika – kvadrata (enako dolge so bile samo vzporedne stranice lika). Komisija je tako kot pravilni odgovor priznala kvadrat in pravokotnik.

Vrednotenje preizkusov znanja ob koncu **drugega obdobja** je potekalo na šoli v skladu s Koledarjem nacionalnega preverjanja znanja. Preizkuse znanja so vrednotili učitelji po moderiranih navodilih za vrednotenje. Učitelji so se za vrednotenje preizkusov znanja izobraževali na študijskih srečanjih, ki jih je z gradivom, ki ga je pripravila predmetna komisija, izvajal Zavod RS za šolstvo. Predmetna komisija je med vrednotenjem preizkusov znanja učiteljem pomagala s telefonskim svetovanjem. Večjih težav pri vrednotenju preizkusov komisija ni zaznala.

Vpogledi v ovrednotene preizkuse znanja in poizvedbe

Preglednica 3.7 Poizvedbe rednega roka – nižji izobrazbeni standard ob koncu tretjega obdobja

PREDMET	ŠTEVILO UČENCEV NA NPZ	POIZVEDBE		SPREMEMBE PO POIZVEDBAH		
		ŠTEVILO	DELEŽ (%)		ŠTEVILO	DELEŽ (%)
SLOVENŠČINA - NIS	119	8	6,7	Večje število točk	4	50,0
				Enako število točk	3	37,5
				Manjše število točk	1	12,5
MATEMATIKA - NIS	118	5	4,2	Večje število točk	4	80,0
				Enako število točk	0	0
				Manjše število točk	1	20,0
DRUŽBOSLOVJE – NIS	114	5	4,4	Večje število točk	1	20,0
				Enako število točk	3	60,0
				Manjše število točk	1	20,0
SKUPAJ	**353**	**18**	**5,1**	**Večje število točk**	**9**	**50,0**
				Enako število točk	**6**	**33,3**
				Manjše število točk	**3**	**16,7**

Ob koncu **tretjega obdobja** so po vpogledih v vrednotene preizkuse znanja, ki so jih opravili učenci s starši in učitelji na šolah, potekale poizvedbe na območnih enotah Zavoda RS za šolstvo. Ravnatelji ali namestniki za nacionalno preverjanje znanja so prinesli na poizvedbe 18 (5,1 %) od 353 preizkusov znanja vseh treh predmetov, iz katerih je potekalo preverjanje znanja. V devetih preizkusih (50 %) znanja so bile poizvedbe upravičene in so prinesle večje število točk. V šestih preizkusih (33,3 %) se število točk ni spremenilo. V treh (16,7 %) preizkusih pa se je število točk po poizvedbah zmanjšalo. Največ poizvedb, osem ali 6,7 %, je bilo pri slovenščini. Število točk se je povečalo v štirih od osmih preizkusov znanja iz slovenščine, v štirih od petih preizkusov znanja iz matematike in v enem od petih preizkusov znanja iz družboslovja. Število točk se je pri omenjenih preizkusih povečalo zaradi različnih napak pri vrednotenju (napačno sešteta vsota, napačno vrednoten pravilni odgovor, napačno točkovanje). Napake vrednotenja se niso ponavljale pri istih nalogah. Vpogledi v preizkuse znanja ob koncu **drugega obdobja** so potekali na šoli.

Predmetna komisija bo pripravila podrobno analizo vrednotenja preizkusov znanja ob koncu drugega obdobja in jo bo skupaj z analizami dosežkov učencev ob koncu drugega in tretjega obdobja predstavila učiteljem in ravnateljem v prilagojenem izobraževanem programu z nižjim izobrazbenim standardom na posvetu o nacionalnem preverjanju znanja, ki bo potekal jeseni 2009 na Državnem izpitnem centru.

3.5 Nacionalno preverjanje znanja za odrasle

Odrasli, vključeni v osnovnošolsko izobraževanje, opravljajo nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja pod enakimi pogoji kot učenci osnovnih šol v Sloveniji; nacionalno preverjanje znanja opravljajo v organizaciji, v katero so vključeni. Če niso redno vpisani, opravljajo nacionalno preverjanje znanja v kateri koli osnovni šoli oziroma organizaciji za izobraževanje odraslih, ki izvaja program osnovnošolskega izobraževanja za odrasle.

Preglednica 3.8 prikazuje predmete preverjanja in število odraslih, ki so v šolskem letu 2008/2009 preverjali svoje znanje v rednem in naknadnem roku nacionalnega preverjanja znanja.

Preglednica 3.8 Število odraslih na nacionalnem preverjanju znanja po predmetih preverjanja

Predmet	Število odraslih v rednem roku	Število odraslih v naknadnem roku
Slovenščina	171	9
Angleščina	56	0
Matematika	171	13
Biologija	34	6
Državljanska in domovinska vzgoja ter etika	63	4

3.6 Dostava in zbiranje gradiva

3.6.1 Dostava tajnega gradiva na šole

1. Dostavo pošiljk s tajnim gradivom je opravila Pošta Slovenije, s katero je Državni izpitni center podpisal pogodbo za prenos tajnega gradiva na osnovne šole.
2. Dostava gradiva na šole je potekala v skladu s Koledarjem nacionalnih preverjanj znanja, med 10. in 12. uro. Rok za dostavo je bil najpozneje tri dni pred preverjanjem.
3. Pošiljko je moral na šoli prevzeti ravnatelj ali njegov namestnik za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja.

4. Poštni uslužbenec je ob izročitvi gradiva od ravnatelja ali namestnika za nacionalno preverjanje znanja zahteval osebni dokument, s katerim je ta izkazal svojo istovetnost. Od namestnika za nacionalno preverjanje znanja je zahteval še pooblastilo, ki ga je moral podpisati ravnatelj.
5. Ravnatelj ali njegov namestnik za nacionalno preverjanje znanja je prejem gradiva potrdil s podpisom.
6. Gradivo je bilo pakirano v vreči, ki je bila zaprta z zapiralko, na kateri je bila nazivnica. Na nazivnici sta bila navedena naslov šole in ime ravnatelja, ki je bil odgovoren za prevzem gradiva.
7. Šole so morale takoj pri poštnem uslužbencu reklamirati morebitno poškodovano vrečo ali zapiralko z nazivnico in skupaj z njim izpolniti zapisnik o poškodovani pošiljki.
8. Vrečo so šole odprle tako, da so zapiralko prerezale.
9. Poškodovano zapiralko z nazivnico so šole zavrgle, vrečo pa po dodatnih navodilih, ki so jih prejele z vsako pošiljko, shranile za vračanje gradiva ali vrnile poštnemu uslužbencu.
10. V štirih urah so šole preverile, ali so prejele vse gradivo po seznamu, ki je bil priložen k pošiljki.
11. Pravilnost prejetega gradiva po seznamu so šole potrdile na spletni strani Državnega izpitnega centra.
12. Državni izpitni center je morebitne nepravilnosti odpravil v enem dnevu.
13. Če je poštni uslužbenec ob dostavi gradiva ugotovil, da je ravnatelj ali njegov namestnik za nacionalno preverjanje znanja nedosegljiv, pošiljke na šoli ni izročil. Vrnil jo je na pošto, da so jo shranili v trezorju do nadaljnjih navodil Državnega izpitnega centra.

3.6.2 Vračanje tajnega gradiva

Prenos s tajnim gradivom s šol na Državni izpitni center je prav tako opravila Pošta Slovenije.

1. Pobiranje gradiva po šolah je potekalo v skladu s Koledarjem nacionalnega preverjanja znanja, med 12. in 14. uro.
2. Vsak dan je po končanem nacionalnem preverjanjem znanja ravnatelj ali njegov namestnik za nacionalno preverjanje znanja zbral varnostne vrečke z gradivom, ki so mu jih izročili nadzorni učitelji.
3. Skupaj z gradivom je še isti dan ravnatelj ali njegov namestnik za nacionalno preverjanje znanja poslal na Državni izpitni center fotokopije pripadajočih zapisnikov o poteku nacionalnega preverjanja znanja.
4. Gradivo so šole zapakirale v vreče in zaprle z zapiralko, na kateri je bila nazivnica z ustreznim naslovom. Potrebno število vreč, zapiralk in nazivnic z ustreznim naslovom so šole dobile s prejetim gradivom.
5. Ob izročitvi gradiva je ravnatelj ali njegov namestnik za nacionalno preverjanje znanja podpisal obrazec o prejemu pošiljke v dvojniku in en izvod obdržal.
6. Gradivo je na šolah prevzel poštni delavec in ga naslednjega dne dostavil na Državni izpitni center.

3.7 Priprava in izvedba vrednotenja preizkusov znanja

Priprava na vrednotenje preizkusov znanja ob koncu tretjega obdobja se začne v januarju, ko ravnatelj imenuje učitelje, ki bodo vrednotili preizkuse znanja posameznih predmetov na nacionalnem preverjanju znanja, in seznam pošlje na območno enoto Zavoda RS za šolstvo. Zavod RS za šolstvo na podlagi seznama učiteljev popravljavcev in prijav učencev na nacionalnem preverjanju znanja po šolah določi centre za vrednotenje. V letošnjem šolskem letu je Zavod RS za šolstvo za vrednotenje preizkusov znanja iz slovenščine, matematike in štirih tretjih predmetov (iz tujega jezika: angleščine in nemščine, biologije, športne vzgoje in državljanske in domovinske vzgoje ter etike) določil 17 centrov za vrednotenje.

Pri pripravi in izvedbi vrednotenja preizkusov znanja poleg članov predmetnih komisij sodelujejo tudi pomočniki glavnih ocenjevalcev in ravnatelji šol. Pomočniki glavnega ocenjevalca se za svoje delo usposobijo na izobraževanju za pomočnike glavnega ocenjevalca, ki ga organizira Državni izpitni center, Zavod RS za šolstvo pa v okviru priprav na nacionalnem preverjanju organizira tudi usposabljanje za ravnatelje in učitelje.

Ko učenci odpišejo preizkuse znanja, člani predmetnih komisij in pomočniki glavnih ocenjevalcev izvedejo moderacijo navodil za vrednotenje. Moderacijo opravijo z vzorcem rešenih preizkusov in dopolnijo navodila za vrednotenje, tako da vanje vključijo vse strokovno sprejemljive odgovore učencev, zapišejo pa tudi neustrezne in nepravilne odgovore ter dopolnijo navodila za vrednotenje posameznih nalog.

Na dan vrednotenja pri razlagi navodil in koordiniranju strokovnega dela vrednotenja preizkusov znanja poleg članov predmetnih komisij sodelujejo tudi pomočniki glavnega ocenjevalca; ti pred vrednotenjem učiteljem popravljavcem podrobno pojasnijo navodila za vrednotenje posameznih nalog v preizkusu znanja, seznanijo jih z znaki za popravljanje, predstavijo obrazec za točkovanje in dajo tehnična navodila za njegovo izpolnjevanje. Med vrednotenjem vodijo delo učiteljev popravljavcev in dajejo pojasnila v zvezi s popravljanjem nalog in navodili za vrednotenje. O opravljenem vrednotenju napišejo poročilo.

3.7.1 Usposabljanje ravnateljev in učiteljev za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja ter potek vrednotenja nacionalnih preizkusov; poročilo Zavoda RS za šolstvo

Usposabljanje ravnateljev in učiteljev za nacionalno preverjanje znanja
Namen usposabljanja učiteljev in ravnateljev za nacionalno preverjanje znanja je bil:

- posredovati ustrezne informacije o nacionalnem preverjanju znanja,
- izmenjava različnih stališč in izkušenj, ki so jih o preverjanju učitelji in ravnatelji pridobili v preteklih letih izvajanja preverjanja,
- poudarjati namen in cilje nacionalnega preverjanja znanja, saj je njihovo doseganje močno odvisno od mnenja in odnosa učiteljev ter ravnateljev do nacionalnega preverjanja znanja,
- učitelje in ravnatelje opozoriti na posebnosti preverjanja znanja iz športne vzgoje, ki se je letos preverjala prvič,
- seznaniti učitelje in ravnatelje z aktivnostmi, ki v zvezi z nacionalnim preverjanjem znanja potekajo na Zavodu RS za šolstvo,
- učiteljem in ravnateljem posredovati ugotovitve raziskav in projektov, ki so letos potekali na Zavodu RS šolstvo.

Usposabljanje ravnateljev v okviru aktivov ravnateljev osnovnih šol je postalo že ustaljen postopek s podobno vsebino in časovnim potekom kot v preteklih letih. Izvajali so ga predstojniki območnih enot Zavoda RS za šolstvo v sodelovanju s svetovalci predmetov, ki so se preverjali, in predstavniki Rica.
Na prvem srečanju, ki je potekalo avgusta in septembra 2008, so predstojniki ravnateljem predstavili okvirni časovni potek preverjanja in vrednotenja nacionalnega preverjanja znanja, da bi ga ravnatelji upoštevali pri načrtovanju dela za šolsko leto 2008/2009.
V novembru in decembru 2008 je bil sklican drugi aktiv, kjer so predstojniki ravnateljem predstavili dosežke učencev na nacionalnem preverjanju znanja v preteklem letu in njihovo možno interpretacijo. Ravnatelji so izmenjevali izkušnje in povedali o težavah, ki so jih imeli zaradi odsotnosti učiteljev ocenjevalcev v času vrednotenja.
Tretje srečanje predstojnikov OE Zavoda RS za šolstvo z ravnatelji je potekalo marca in aprila 2008. Na njem so sodelovali predstavniki Državnega izpitnega centra, ki so podrobno predstavili potek nacionalnega preverjanja znanja na ravni države in posamezne šole. Ravnatelji so dobili konkretne odgovore na vprašanja, ki so jih zastavili, in nasvet, na koga naj se obrnejo pri nejasnostih in zapletih pri izvedbi nacionalnega preverjanja. Predstojniki so ravnatelje še posebej opozorili na to, da morajo zagotoviti ustrezno število učiteljev popravljavcev za vrednotenje preizkusov.
Na tretjem srečanju smo ravnateljem predstavili tudi ugotovitve projekta *Vpliv socialno-ekonomskega statusa učencev na dosežke pri nacionalnem preverjanju znanja*, ki je bil pod vodstvom dr. Amalije Žakelj izpeljan na Zavodu RS za šolstvo. Seznanili smo jih z nekaterimi dejavniki, ki vplivajo na dosežke učencev pri nacionalnem preverjanju znanja in jih moramo upoštevati pri interpretaciji dosežkov ter oblikovanju informacije za učence in starše.
Tudi letos so ravnatelji izpostavili zelo zapleteno logistiko izvedbe nacionalnega preverjanja znanja in želeli, da se izvedba poenostavi, vrednotenje ob koncu tretjega obdobja pa prenese na šole. Svoje predloge so

utemeljevali s tem, da dosežki na nacionalnem preverjanju znanja za učenca niso več tako pomembni, kot so bili v preteklosti, in le izjemoma vplivajo na možnosti nadaljnjega izobraževanja učencev.

Usposabljanju učiteljev za nacionalno preverjanje znanja je bil namenjen drugi sklic učiteljev v študijskih skupinah, ki je potekal v marcu in aprilu 2009. Pri pripravi programa usposabljanja smo sodelovali svetovalci predmetnih skupin za posamezna predmetna področja na Zavodu RS za šolstvo in člani predmetnih komisij Državnega izpitnega centra, ki smo program tudi izvajali. Sestavljavci programa smo skušali upoštevati različne izkušnje učiteljev, saj se nekateri predmeti preverjajo prvič in učitelji nimajo izkušenj, drugi se preverjajo vsako leto (slovenščina, italijanščina, madžarščina in matematika) in imajo vsi sodelujoči veliko izkušenj ter znanja o preverjanju; tretja skupina pa so učitelji, katerih predmeti se v tekočem letu ne bodo preverjali.
Letos sta se prvič preverjali športna vzgoja in državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Zaradi specifičnosti predmeta smo posebno pozornost namenili športni vzgoji, kjer je mogoče pisno preveriti le manjši del ciljev in standardov, določenih z učnim načrtom, na kar smo učitelje še posebej opozorili.

Učitelji so se na študijskih skupinah seznanili s strukturo preizkusov in nalog (preverjanimi tematskimi sklopi, cilji, taksonomskimi stopnjami …), dobili so dodatne informacije o tem, kako oblikovati dodatno informacijo za učence in starše o znanju učenca, ter dobili odgovore na zastavljena vprašanja. Zaradi velikega števila napak pri vrednotenju preizkusov nacionalnega preverjanja znanja, ki so velikokrat povsem tehnične narave (napake na obrazcih za ocenjevanje), smo učiteljem predstavili tudi tehnični vidik vrednotenja.
Program izobraževanja na študijskih srečanjih je bil enoten, a smo ga glede na potrebe učiteljev izvajali s poudarki na različnih vsebinah.

3.7.2 Izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca

Vrednotenje preizkusov znanja na vseh centrih za vrednotenje poteka pod vodstvom pomočnikov glavnega ocenjevalca; njihovo število se pri posameznem predmetu določi glede na število učiteljev popravljavcev in število preizkusov znanja za popravljanje v določenem centru za vrednotenje. Pomočnike glavnega ocenjevalca med svetovalci Zavoda RS za šolstvo in učitelji v sodelovanju s predmetnimi komisijami izbere Državni izpitni center. Pomočnik je lahko svetovalec Zavoda RS za šolstvo ali učitelj, ki ima izkušnje z vrednotenjem eksternega preverjanja znanja ali z vrednotenjem tekmovalnih nalog. Pomočnik je pogosto tudi učitelj, ki vodi študijske skupine ali opravlja delo multiplikatorja.

Naloge pomočnikov glavnega ocenjevalca so naslednje:
- udeležba na izobraževanju za pomočnike glavnega ocenjevalca,
- sodelovanje na moderaciji navodil za vrednotenje (v rednem in naknadnem roku),
- koordiniranje dela učiteljev popravljavcev v času vrednotenja na centrih za vrednotenje (v rednem in naknadnem roku),
- reševanje poizvedb na območnih enotah Zavoda RS za šolstvo (v rednem in naknadnem roku),
- poročanje glavnemu ocenjevalcu o poteku vrednotenja in poizvedb.

Izobraževanja za pomočnike glavnega ocenjevalca so v šolskem 2008/2009 potekala v aprilu. Izobraževanja so bila namenjena seznanitvi pomočnikov s strukturo preizkusa znanja pri nekem predmetu, z navodili za vrednotenje posameznih tipov nalog, z znaki za popravljanje in označevanje odgovorov učencev, z obrazcem za točkovanje in navodili za njegovo izpolnjevanje, z najpogostejšimi napakami učiteljev popravljavcev pri izpolnjevanju obrazca, z organizacijo in izvedbo moderacije navodil za vrednotenje, s strokovnim vodenjem vrednotenja ter koordinacijo dela učiteljev na centrih za vrednotenje in s postopkom poizvedb v ovrednotene pisne naloge učenčev. Pomočniki so bili seznanjeni tudi s tem, kako bo ovrednoteno njihovo delo in do katerih finančnih nadomestil so po pogodbi upravičeni.

Pomočniki glavne ocenjevalke pri **angleščini**, ki se je na nacionalnem preverjanju znanja zadnjič preverjala pred dvema letoma, so najprej dobili nekaj splošnih informacij o namenu in organizaciji nacionalnega preverjanja znanja ter povratno informacijo o izvedbi vrednotenja v šolskem letu 2007/2008.

Navzoči so skupaj izoblikovali splošne dogovore o poteku in načinu vrednotenja nalog iz angleščine, podrobneje pa so se seznanili tudi z napakami pri izpolnjevanju obrazcev za točkovanje.

Izobraževanje pri **biologiji** je vodila glavna ocenjevalka. Pomočnikom je predstavila strukturo preizkusa in pripadajoči mrežni diagram ter obrazec za točkovanje. Poudarila je tudi posebnosti pri vrednotenju nekaterih nalog. Sledilo je izpolnjevanje obrazca za točkovanje in uporaba znakov za označevanje v preizkusih znanja. Glavna ocenjevalka je opozorila na najpogostejše napake, ki so se doslej pojavljale pri vrednotenju. Člani predmetne komisije in pomočniki so skupaj izoblikovali splošne dogovore o vrednotenju nalog. Pomočniki so prejeli gradivo, ki je objavljeno na spletni strani eRic za učitelje.

Svetovalka Zavoda RS za šolstvo je na študijskih srečanjih, namenjenih nacionalnemu preverjanju znanja, učitelje **državljanske in domovinske vzgoje ter etike** seznanila z vlogo in nalogami glavnega ocenjevalca in njegovih pomočnikov. Za sodelovanje s predmetno komisijo se je odločilo 30 učiteljev. Zanje je predmetna komisija v sodelovanju z Državnim izpitnim centrom na začetku aprila organizirala izobraževanje. Glavni poudarek na izobraževanju je bil na predstavitvi strukture preizkusa znanja, tipov nalog, navodil za vrednotenje in obrazca za točkovanje ter izvedbe postopka moderacije navodil za vrednotenje in sami tehniki vrednotenja preizkusov znanja. Praktično znanje so pomočniki glavnega ocenjevalca pridobili s simulacijo moderacije in vrednotenja s krajšim vzorčnim preizkusom znanja.

Predmetna komisija za **športno vzgojo** je s svetovalci Zavoda RS za šolstvo izbrala 30 učiteljev praktikov in jih z izobraževanjem usposobila za pomočnike glavnega ocenjevalca. Izobraževanje je potekalo na Državnem izpitnem centru na začetku aprila. Pri teoretičnem delu izobraževanja so člani komisije pomočnike seznanili s postopki (moderacije, vrednotenja in poizvedbe) ter strukturo preizkusa znanja, z navodili za vrednotenje in z obrazcem za točkovanje. Tehniko moderiranja, vrednotenja preizkusov znanja in izpolnjevanja obrazca za točkovanje pa so pomočniki glavnega ocenjevalca urili pri praktičnem delu izobraževanja.

Usposabljanje pomočnikov za vrednotenje in reševanje poizvedb v rednem in naknadnem roku pri drugih predmetih preverjanja (**slovenščina, matematika**) je potekalo na dan moderacije navodil za vrednotenje rednega roka.

Aprila je Državni izpitni center za vse pomočnike glavnega ocenjevalca, katerih predmet se je preverjal na nacionalnem preverjanju znanja v šolskem letu 2008/2009, organiziral seminar na temo *Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov vrednotenja učencev s posebnimi potrebami*. Predavateljice so podrobno predstavile specifiko posameznih motenj oziroma primanjkljajev in opisale prilagojene načine vrednotenja pri posameznih predmetih.
Gospa Marija Jeraša je razložila razliko med medicinsko in pedagoško opredelitvijo slepote in slabovidnosti, predstavila je posebne potrebe, izhajajoče iz motnje vidne funkcije, in prilagoditve preizkusov znanja za slepe učence.
Gospa Alenka Levec je spregovorila o naglušnosti in gluhoti, predstavila je možne prilagoditve načina preverjanja, prilagoditve preizkusa znanja in prilagojene načine vrednotenja za gluhe in naglušne učence.
Magistrica logopedije Majda Steiner je v svoji predstavitvi izpostavila značilnosti in prilagoditve za učence z govorno-jezikovnimi motnjami, poudarek je dala motnjama jecljanja in brbotanja.
Gospa Irena Korene, profesorica defektologije, je govorila o prilagoditvah nacionalnega preverjanja znanja za učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja ter izpostavila splošne in specifične učne težave učencev z dispraksijo in učencev z motnjo pozornosti s hiperaktivnostjo ali brez nje.

3.7.3 Moderacije navodil za vrednotenje

Osnovni namen moderacije je dopolniti navodila za vrednotenje in vanje vključiti vse strokovno sprejemljive odgovore učencev, ki se pojavijo v vzorcu rešenih preizkusov znanja. Velikost vzorca za moderacijo navodil vsako leto posebej določi in izbere Ric. Moderacijo navodil ob koncu drugega obdobja izvede predmetna komisija, moderacije navodil ob koncu tretjega obdobja pa se poleg članov predmetnih komisij udeležijo tudi pomočniki glavnih ocenjevalcev (svetovalci Zavoda RS za šolstvo in učitelji osnovnih šol).

Po moderaciji predmetna komisija vnese popravke v navodila za vrednotenje. Moderirana navodila poleg rešitev nalog in točkovnika vsebujejo tudi splošna navodila za vrednotenje nalog in navodila za označevanje napak v preizkusih znanja, pri slovenščini, italijanščini, madžarščini, angleščini in nemščini pa tudi opisnike in kriterije za vrednotenje pisnih izdelkov učencev.

Moderirana različica navodil je podlaga za vrednotenje preizkusov znanja. Navodila so v roku, ki je določen s Koledarjem nacionalnega preverjanja znanja, objavljena na eRicu in eRicu za učitelje. Učitelji popravljavci, ki vrednotijo preizkuse znanja ob koncu tretjega obdobja na centrih za vrednotenje, prejmejo en izvod tiskanih moderiranih navodil tudi na dan vrednotenja preizkusov znanja.

Moderacije navodil za vrednotenje ob koncu drugega obdobja – redni rok
Moderacijo navodil za vrednotenje preizkusov znanja ob koncu drugega obdobja pri slovenščini, matematiki, angleščini in nemščini so na Ricu opravili člani predmetnih komisij.

Moderacija navodil za vrednotenje za preizkus znanja iz madžarščine je potekala na Dvojezični osnovni šoli I. Lendava. Učiteljici madžarščine sta v sodelovanju s predsednico in glavno ocenjevalko predmetne komisije za madžarščino pregledali rešene preizkuse učencev 6. razreda in navodila za vrednotenje dopolnili z dodatnimi odgovori učencev.

Moderacija navodil za vrednotenje za italijanščino je potekala na območni enoti Zavoda RS za šolstvo v Kopru. Moderaciji so se poleg članov predmetne komisije za italijanščino priključili še trije učitelji italijanščine z osnovnih šol z italijanskim učnim jezikom.

Moderacije navodil za vrednotenje ob koncu tretjega obdobja – redni rok
Predmetna komisija za **slovenščino** je moderacijo navodil za vrednotenje preizkusov znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja izvedla skupaj s 34 pomočniki glavne ocenjevalke. V letošnjem letu so na moderaciji sodelovale tudi tri pomočnice glavne ocenjevalke (specialne pedagoginje) za vrednotenje preizkusov znanja učencev s posebnimi potrebami. Navzoči so skupaj pregledali 600 rešenih preizkusov znanja, si zapisali dodatne rešitve učencev in se dogovorili, katere pravilne (kot primer pa tudi neustrezne) odgovore in dodatna pojasnila bodo vključili v nemoderirano različico navodil. Moderacijo je vodila glavna ocenjevalka za slovenščino; ta je skupaj s članico komisije, svetovalko Zavoda RS za šolstvo, poskrbela za vnos dopolnil v elektronsko različico navodil za vrednotenje in potrdila končno različico moderiranih navodil za vrednotenje.

Moderaciji navodil za **italijanščino in madžarščino** sta potekali na dan vrednotenja preizkusov znanja na centrih za vrednotenje, za italijanščino v Kopru, za madžarščino pa v Murski Soboti. Pred vrednotenjem sta glavna ocenjevalca obeh komisij seznanila učitelje popravljavce s preizkusom znanja in z navodili, po pregledu rešenih preizkusov pa zapisala vse dodatne pravilne rešitve učencev. Ustrezne dopolnitve sta vnesla v elektronsko različico navodil za vrednotenje in jo poslala Ricu, ta pa je moderirani različici navodil za italijanščino in madžarščino skupaj s preizkusom znanja objavil na e-Ricu in e-Ricu za učitelje.

Tudi predmetna komisija za **angleščino** je na moderacijo navodil za preizkus znanja iz angleščine ob koncu tretjega obdobja v rednem roku povabila pomočnike glavne ocenjevalke, tj. eno svetovalko Zavoda RS šolstvo, eno specialno pedagoginjo za vrednotenje preizkusov znanja učencev s posebnimi potrebami in 28 učiteljev osnovnih šol. Pod vodstvom glavne ocenjevalke za angleščino so pomočniki pregledali vzorec rešenih preizkusov učencev (400 preizkusov) in dopolnili nemoderirano različico navodil. V moderirano različico

navodil so vključili tudi nekaj primerov nalog pisnega sporočanja ter ob njih zapisali točke in utemeljitve za vsak posamezen kriterij vrednotenja (vsebina, besedišče, slovnica, zgradba besedila).

Moderacija navodil za vrednotenje pri **nemščini** je potekala tako, da so vzorec rešenih preizkusov znanja pregledale članice predmetne komisije; te, z izjemo ene članice, opravljajo tudi delo pomočnice glavne ocenjevalke. Na podlagi vzorca so v navodila za vrednotenje vnesle dodatne, strokovno sprejemljive odgovore učencev in dopolnile navodila za vrednotenje posameznih tipov nalog.

Moderacijo navodil za vrednotenje rednega roka so izvedli člani predmetne komisije za **matematiko** na vzorcu preizkusov znanja. Seznanjanje pomočnikov (treh svetovalcev Zavoda RS šolstvo in 28 učiteljev) z navodili za vrednotenje in dopolnitev navodil pa je potekalo dan pred vrednotenjem. Pomočniki so najprej rešili preizkus znanja, nato pa jim je glavni ocenjevalec podrobneje predstavil naloge v preizkusu in moderirana navodila za vrednotenje. Pomočniki so dodali svoje pripombe in skupaj s člani komisije potrdili končno različico moderiranih navodil za vrednotenje. Glavni ocenjevalec je pomočnike seznanil z znaki za označevanje napak v preizkusih in obrazcem za točkovanje. Sledila so navodila za opis njihovih nalog med vrednotenjem.

Člani predmetne komisije za **biologijo** in pomočniki glavne ocenjevalke (ena svetovalka Zavoda RS za šolstvo in 27 učiteljev) so najprej rešili prazen preizkus znanja, pregledali navodila za vrednotenje in vzorec rešenih preizkusov znanja (po deset preizkusov na pomočnika). V navodila za vrednotenje so nato vnesli vse tiste rešitve učencev, ki jih v prvotnih navodilih niso predvideli, pa so se pokazale za pravilne. Člani predmetne komisije in pomočniki so potrdili končno različico moderiranih navodil za vrednotenje. Glavna ocenjevalka je pomočnike seznanila z znaki za označevanje napak v preizkusih in obrazcem za točkovanje. Sledila so navodila za opis njihovih nalog med vrednotenjem.

Moderacijo navodil za vrednotenje preizkusov znanja iz **državljanske in domovinske vzgoje ter etike** je izvedla predmetna komisija v sodelovanju s 30 pomočniki glavnega ocenjevalca. Največ časa na moderaciji so udeleženci porabili za reševanje praznih preizkusov in usklajevanje mnenj glede dodatnih strokovno še ustreznih odgovorov. Pri pregledu 500 odpisanih preizkusov znanja učencev pa so člani predmetne komisije in pomočniki glavnega ocenjevalca ugotovili, da so učenci odgovarjali uspešno, dosledno upoštevali navodila za reševanje nalog in da so razumeli besedila ter drugo k nalogam dodano gradivo. Nabor pravilnih rešitev, zapisan v navodila za vrednotenje v prvem delu moderacije, je tako že obsegal tudi rešitve učencev v vzorcu rešenih preizkusov znanja.
Na vrednotenju preizkusov znanja pa so učitelji popravljavci naleteli na dodatno pravilno rešitev pri 23. nalogi (ime ustanove ali službe za zaščito potrošnikov – varuh pravic gledalcev in poslušalcev). Glavni ocenjevalec je o dodatni rešitvi obvestil svoje pomočnike na centrih za vrednotenje že med samim vrednotenjem, pozneje pa je komisija zapis popravila tudi v moderiranih navodilih za vrednotenje. Popravljeno različico moderiranih navodil za vrednotenje je Državni izpitni center objavil na spletnih straneh Rica.

Z 32 pomočniki glavne ocenjevalke je moderacijo navodil za vrednotenje uspešno izvedla tudi predmetna komisija za **športno vzgojo.** Reševanje praznih preizkusov in pregled možnih pravilnih rešitev ni prinesel večjega števila dodatnih pravilnih odgovorov. Večje spremembe so v navodilih za vrednotenje nastale po pregledu 500 rešenih preizkusov znanja učencev. Odgovori učencev so izkazovali dejstvo, da pisni način ni vsakdanja praksa preverjanja znanja pri športni vzgoji. Nepoznavanje strokovne terminologije in slabo pisno izražanje so vplivali na časovno zelo zamudno postavljanje meja med strokovno še sprejemljivimi in napačnimi odgovori. Komisija je izdelala zelo natančna moderirana navodila za vrednotenje, s katerimi je želela prispevati h kvalitetnemu vrednotenju in učiteljem popravljavcem nekoliko olajšati vrednotenje pisnih izdelkov, saj v šolski praksi takšnega načina vrednotenja prav pogosto ne izvajajo.

Moderacije navodil za vrednotenje ob koncu tretjega obdobja – naknadni rok
Moderacija navodil za vrednotenje preizkusov znanja naknadnega roka je potekala na dan vrednotenja na Ricu. Pri slovenščini, matematiki, angleščini, biologiji, športni vzgoji in državljanski in domovinski vzgoji ter etiki so se moderacije udeležili člani predmetnih komisij in pomočniki glavnega ocenjevalca, predvideni za reševanje poizvedb v naknadnem roku.

Predmetna komisija za **slovenščino** je tako kot v rednem roku na moderacijo navodil za vrednotenje povabila pomočnike glavne ocenjevalke. Prisotni so naprej pregledali rešene preizkuse učencev in dopolnili nemoderirana navodila za vrednotenje. Moderacijo je vodila glavna ocenjevalka; ta je skupaj s članico predmetne komisije, svetovalko Zavoda RS za šolstvo, dopolnila in podpisala končno verzijo moderirane različice navodil. Na podlagi te različice so nato člani predmetne komisije in pomočniki glavne ocenjevalke ovrednotili 166 preizkusov znanja iz slovenščine.

Moderacije navodil za vrednotenje 34 preizkusov znanja ob koncu tretjega obdobja iz **angleščine** v naknadnem roku so se poleg članic predmetne komisije za angleščino udeležile tudi tri pomočnice glavne ocenjevalke. Preizkuse so najprej pregledale, dopolnile navodila za vrednotenje, po moderaciji pa so preizkuse tudi ovrednotile.

Dva preizkusa znanja ob koncu tretjega obdobja iz **nemščine** je moderirala in ovrednotila glavna ocenjevalka predmetne komisije za nemščino.

Člani predmetne komisije za **matematiko** so skupaj s pomočniki rešili preizkus znanja in pregledali navodila za vrednotenje preizkusov. Navodila za vrednotenje so še dodatno razčlenili. V nadaljevanju so ovrednotili 192 preizkusov naknadnega roka.

Pri moderaciji navodil za vrednotenje naknadnega roka iz **biologije** so članice predmetne komisije in pomočniki rešili preizkus znanja, pregledali vzorec rešenih preizkusov in uskladili dodatne možne odgovore in rešitve v navodilih za vrednotenje. Sledilo je vrednotenje 60 preizkusov naknadnega roka. Moderirana navodila za vrednotenje preizkusov znanja iz **državljanske in domovinske vzgoje ter etike** naknadnega roka so nastala na moderaciji, ki je potekala v sodelovanju članov komisije z osmimi pomočniki glavnega ocenjevalca. Po oblikovanju moderiranih navodil so sodelujoči ovrednotili 36 preizkusov znanja.

Predmetna komisija za **športno vzgojo** je na moderaciji navodil za vrednotenje preizkusov znanja naknadnega roka pregledala prazne preizkuse znanja, navodila za vrednotenje ter 46 rešenih preizkusov znanja. Skupaj s pomočniki glavnega ocenjevalca so oblikovali moderirana navodila za vrednotenje in nato še ovrednotili rešene preizkuse znanja.

3.7.4 Vrednotenje preizkusov nacionalnega preverjanja znanja

Vrednotenje preizkusov ob koncu tretjega obdobja

Vrednotenje preizkusov je potekalo na sedemnajstih centrih vrednotenja (CV), to so osnovne šole, s katerimi je bilo dogovorjeno, da bo na njih potekalo vrednotenje. Izjema so bili preizkusi s posebnim statusom. To so preizkusi jezikov narodnosti (italijanščina in madžarščina), ki so se vrednotili na centru za vrednotenje v Kopru oziroma v Murski Soboti, preizkusi učencev s posebnimi potrebami in preizkusi brez šifer učencev, ki so se vrednotili na CV LJ1 – OŠ Vita Kraigerja v Ljubljani, ter preizkusi učencev, ki obiskujejo šole z nižjim izobrazbenim standardom, ki so jih člani posameznih predmetnih komisij vrednotili v prostorih Državnega izpitnega centra v Ljubljani.

Preglednica 3.9 Centri za vrednotenje preizkusov nacionalnega preverjanja znanja

Območna enota ZRSŠ	Šifra OE		Naslov CV	Šifra CV
OE Ljubljana, Parmova 33	LJ	1.	OŠ dr. Vita Kraigerja, Trg 9. maja, Ljubljana	LJ1
		2.	OŠ Milana Šušteršiča, Štembalova 2, Ljubljana	LJ2
		3.	OŠ Martina Krpana, Gašperšičeva 10, Ljubljana	LJ3
		4.	OŠ Gradec, Bevkova 3, Litija	LJ4
		5.	OŠ Antona Martina Slomška Vrhnika, Pod Hruševco 33, Vrhnika	LJ5
OE Maribor, Trg revolucije 7	MB	6.	OŠ Tabor II, Klinetova 18, Maribor	MB1
		7.	OŠ Borisa Kidriča, Kajuhova 10, Kidričevo	MB2
OE Celje, Cankarjeva 1	CE	8.	IV. OŠ Celje, Dečkova cesta 60, Celje	CE1
		9.	OŠ Lava, Pucova 7, Celje	CE2
OE Kranj, Stritarjeva 8	KR	10.	OŠ Stražišče Kranj, Šolska ulica 2, Kranj	KR1
		11.	OŠ A. T. Linharta Radovljica, Kranjska cesta 27, Kranj	KR2
OE Novo mesto, Novi trg 5	NM	12.	OŠ Metlika, Šolska ulica 7, Metlika	NM1
		13.	OŠ XIV. divizije Senovo, Senovo	NM2
OE Koper, Cankarjeva 5	KP	14.	OŠ Lucija, Fazan 1, Portorož	KP1
OE Murska Sobota, Slomškova 33	MS	15.	OŠ I Murska Sobota, Ulica Štefana Kovača 32, Murska Sobota	MS1
OE Nova Gorica, Erjavčeva 2	NG	16.	OŠ Šempeter pri Gorici, Ulica A. Gabrščka 1, Šempeter pri Gorici	NG1
OE Slovenj Gradec, Meškova 2	SG	17.	OŠ Vuzenica, Mladinska ulica 3, Vuzenica	SG1

Za tehnično izvedbo in organizacijo vrednotenja so bili odgovorni vodje centrov vrednotenja, to so bili predstojniki in svetovalci Zavoda RS za šolstvo, za strokovni del pa pomočniki glavnega ocenjevalca za posamezne predmete, ki so se preverjali.

Preizkuse rednega roka smo vrednotili:

- v petek, 8. maja 2009, za matematiko,
- v torek, 12. maja 2009, za slovenščino, italijanščino in madžarščino,
- v petek, 15. maja 2009, za angleščino, nemščino in državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko,
- v ponedeljek, 18. maja 2009, za biologijo in športno vzgojo.

Vrednotenje preizkusov so opravili učitelji slovenščine, italijanščine, madžarščine, matematike, angleščine, nemščine, biologije, športne vzgoje in državljanske in domovinske vzgoje ter etike, torej predmetov, ki so se preverjali. Udeleženih je bilo 4128 učiteljev. Tudi letos je vrednotenje tretjih predmetov potekalo v dveh dneh, saj smo se želeli izogniti organizacijskim težavam, ki so jih imeli ravnatelji zaradi odsotnosti učiteljev popravljavcev na isti dan. Zaradi slabih izkušenj iz preteklih let so predstojniki na aktivih ravnatelje še posebej opozorili, da prijavijo vse učitelje, ki poučujejo predmete, ki se bodo preverjali, in zagotovijo njihovo udeležbo na vrednotenju.

Preglednica 3.10 Udeležba učiteljev pri vrednotenju po OE (prijavljeni/prisotni)

OE/predmet	SLJ	ITJ	MAJ	MAT	TJA	TJN	DDE	BIO	ŠVZ
LJ	245/225	/	/	265/252	206/185	/	90/74	121/110	185/156
LJ1- PV	56/53	/	/	48/44	58/41	/	29/23	31/26	42/32
MB	151/150	/	/	171/168	129/126	33/32	68/66	88/84	108/109
MS	69/69	/	2/2	64/64	22/22	25/25	25/25	42/42	34/32
CE	142/131	/	/	130/113	110/91	/	58/43	66/53	100/73
SG	41/37	/	/	42/42	26/24	10/9	15/15	21/20	22/23
KR	93/96	/	/	95/96	72/67	/	42/36	54/54	82/75
NM	104/101	/	/	106/102	59/57	/	45/42	55/51	60/58
NG	52/44	/	/	58/44	50/24	/	26/15	30/21	45/31
KP	64/54	3/3	/	67/55	57/24	/	34/23	32/19	53/25
Skupaj	**1017/960 ali 94,40 %**	**3/3 ali 100 %**	**2/2 ali 100 %**	**1046/980 ali 93,69 %**	**789/661 ali 83,78 %**	**68/66 ali 97,06 %**	**432/362 ali 83,80 %**	**540/480 ali 88,89 %**	**731/614 ali 83,99 %**

Udeležba učiteljev na vrednotenju je bila nekoliko slabša (89,20 %) kot v preteklem letu (91,90 %). Pomembno je, da je bila najboljša udeležba pri vrednotenju slovenščine in matematike (italijanščina, madžarščina in nemščina s preostalimi predmeti zaradi premajhnega števila niso primerljivi), saj je bilo teh preizkusov bistveno več kot drugih.

Preglednica 3.11 Število preizkusov na učitelja (po OE)

OE/predmet	SLJ	ITJ	MAJ	MAT	TJA	TJN	DDE	BIO	ŠVZ
LJ	21,11	/	/	19,19	7,19	/	19,69	12,71	8,40
LJ1- PV	11,75	/	/	9,57	3,30	/	6,65	5,12	4,69
MB	20,15	/	/	18,33	4,40	3,60	10,88	8,80	6,22
MS	15,94	/	10,5	17,83	6,68	6,80	9,96	9,33	5,72
CE	19,48	/	/	22,57	6,59	/	15,21	11,32	8,56
SG	18,97	/	/	19,05	4,92	5,56	12,80	7,50	7,70
KR	21,88	/	/	19,81	7,12	/	12,50	8,33	6,15
NM	16,48	/	/	18,63	7,05	/	7,55	8,20	9,33
NG	22,73	/	/	23,86	8,92	/	13,47	10,10	8,19
KP	21,46	9,33	/	20,05	11,58	/	16,00	14,63	7,52
Povprečje	**19,45**	**9,33**	**10,5**	**19,17**	**6,44**	**5,08**	**13,15**	**9,94**	**7,44**

Pričakovano je bilo število preizkusov, ki jih je ovrednotil en učitelj, največje pri predmetih slovenščina in matematika, število preizkusov na učitelja pri tretjih predmetih pa je bilo bistveno manjše. Število preizkusov, ki so jih ovrednotili posamezni učitelji po OE, je bilo odvisno predvsem od udeležbe učiteljev na vrednotenju v tej OE.

Skupno vrednotenje preizkusov je za učitelje del usposabljanja, zato želimo, da bi se vrednotenja udeležilo čim več učiteljev, tudi učiteljev tretjih predmetov, čeprav je število preizkusov, ki jih ovrednoti en učitelj, bistveno manjše kot pri slovenščini in matematiki, ki se preverjata na vseh šolah.
Usposabljanje učiteljev se začne z delom na študijskih srečanjih, kjer učitelji prejmejo osnovne informacije o nacionalnem preverjanju znanja, nadaljuje pa se z oblikovanjem dodatne informacije, ko so znani dosežki in pripravljeni primerjalni podatki za šole. Vrednotenje preizkusov se torej navezuje na predhodne informacije in se povezuje z nalogami, ki učitelje čakajo, zato je pomembno za celovito poznavanje in razumevanje nacionalnega preverjanja znanja.

Organizacijsko je vrednotenje potekalo brez večjih težav. Vsi preizkusi, ki so prispeli na posamezne centre vrednotenja, so bili tudi ovrednoteni in vrnjeni na Državni izpitni center.
Do manjših zapletov je prišlo pri vrednotenju preizkusov nacionalnega preverjanja znanja učencev, pripadnikov italijanske narodne skupnosti v OE Koper. Učitelji, ki poučujejo na šolah z italijanskim učnim jezikom, vrednotenja preizkusov niso želeli opraviti brez prevoda navodil za vrednotenje, ker so presodili, da naloga vrednotenja presega to, kar se pričakuje od ocenjevalcev na nacionalnem preizkusu znanja.
Preizkuse so ovrednotili s pomočjo dr. Sergia Crasnicha, svetovalca Zavoda RS za šolstvo za šole z italijanščino kot materinščino.
Do podobnih težav je na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, prihajalo že v preteklosti, zato bo treba proučiti možnosti, kako bi se temu v prihodnje izognili.

Šole CV, kjer je potekalo vrednotenje nacionalnega preverjanja znanja, morajo ritem dela v celoti prilagoditi vrednotenju, kar jim povzroča precej organizacijskih težav. Kljub temu je bilo sodelovanje s šolami gostiteljicami zelo dobro in zaslužijo posebno pohvalo.

Vrednotenje preizkusov ob koncu drugega obdobja
Vrednotenje preizkusov nacionalnega preverjanja v 6. razredu so opravili učitelji preverjanih predmetov. Vrednotili so jih na šolah, kjer je preverjanje tudi potekalo. Tudi za to vrednotenje so bila izdelana in objavljena moderirana navodila, ki so bila učiteljem na razpolago, v dneh vrednotenja pa so se lahko neposredno obračali na glavnega ocenjevalca za dodatna navodila.
Preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja je za učence in šole neobvezno, zato je razveseljiv podatek, da se ga je udeležilo kar 459 šol (od 464) oziroma 14 854 učencev (od 17 943), kar je skoraj dvakrat več kot v preteklem letu. Tako velik porast je sicer pripisati predvsem temu, da imajo letos prvič vse šole kompletno devetletko, s 6. razredom vred.

V šolskem letu 2008/2009 je na Zavodu RS za šolstvo potekalo kar nekaj aktivnosti, ki so povezane z nacionalnim preverjanjem znanja. Letos se je izjemno povečalo število **učencev s posebnimi potrebami**, ki so sodelovali pri nacionalnem preverjanju znanja, zato smo njihovim preizkusom posvetili še posebno pozornost.

Izpostavljeni sta bili predvsem dve vprašanji:
1. Ali so učenci s posebnimi potrebami poleg prilagojenega izvajanja pouka in prilagoditev pri preverjanju upravičeni tudi do prilagojenega vrednotenja pri nacionalnem preverjanju znanja?

Strokovnjaki (Rica in Zavoda RS za šolstvo) se glede tega ne strinjajo, saj eni zagovarjajo stališče, da je ob vseh prilagoditvah, ki jih je imel učenec pri pouku in preverjanju, potrebno tudi prilagojeno vrednotenje, drugi pa dvomijo o objektivnosti takih rezultatov in menijo, da se prilagoditve izvajajo pri poučevanju in preverjanju, pri vrednotenju pa ne.
Prav tako se nekateri člani predmetnih komisij na Državnem izpitnem centru ne strinjajo z vsemi prilagoditvami vrednotenja za učence s posebnimi potrebami. Problem imajo predvsem s prilagoditvami vrednotenja za učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Ugotavljajo, da zaradi nekaterih prilagoditev vrednotenja na nacionalnem preverjanju znanja ne dobimo rezultatov, ki bi odražali realno znanje učencev. Nekatere prilagoditve so napisane tudi preveč splošno, tako da jih ocenjevalci težko upoštevajo.

Učenci s posebnimi potrebami so vsekakor upravičeni do prilagojenega preverjanja in vrednotenja nacionalnega preverjanja znanja, kar jim zagotavlja tudi Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (7. člen). Zato predlagamo, da strokovnjaki za posamezno področje primanjkljajev in člani predmetnih komisij pregledajo vse možne prilagoditve vrednotenja, ki jih Državni izpitni center omogoča, pa tudi navodila za prilagojeno vrednotenje, in jih preoblikujejo oziroma popravijo tako, da se bodo upoštevale le tiste prilagoditve vrednotenja, s katerimi lahko učenec še dokaže, da je dosegel določen standard znanja.

2. Kaj je podlaga za uveljavljanje pravic do prilagoditev pri nacionalnem preverjanju znanja: odločba, ki jo izda strokovna komisija Zavoda RS za šolstvo, ali individualizirani program (IP), ki ga naredi šola, ki jo učenec obiskuje?

Prva možnost pomeni manj možnih prilagoditev, kar omogoča normalno izvedbo nacionalnega preverjanja znanja, vendar pa po drugi strani ne sledi spremembam okoliščin in učencem ne daje enakih možnosti, kot so jih navajeni iz šole. Zato bi lahko bili njihovi dosežki ustrezno znižani. Upoštevanje individualiziranega programa daje učencem boljše možnosti, da pokažejo svoje znanje, saj individualizirani program sledi razvoju otroka in spremembam okoliščin. Težava je, kako tehnično zagotoviti vse prilagoditve, ki so v individualiziranem programu zapisane, še posebno zato, ker število teh učencev iz leta v leto narašča.

Trenutno velja, da se pri preverjanju in vrednotenju nacionalnega preverjanja znanja upošteva odločba o usmeritvi učenca in prilagoditve, ki jih lahko zagotovi Državni izpitni center.

Da gre za izjemno zahtevno vprašanje, potrjuje tudi dejstvo, da so dosežki učencev s posebnimi potrebami pri nacionalnem preverjanju znanja kljub vsem prilagoditvam, ki se izvajajo pri pouku, pri preverjanju in vrednotenju nacionalnega preverjanja znanja nižji od dosežkov preostalih učencih.

Predvidevamo, da se s podobnimi težavami srečujejo tudi učitelji pri poučevanju. Ker število učencev s posebnimi potrebami narašča, bo nujno nekaj storiti, predvsem na področju izobraževanja učiteljev za delo z učenci s posebnimi potrebami.

3.8 Vpogledi v ovrednotene preizkuse in poizvedbe

Učenec in njegovi starši imajo pravico do vpogleda v učenčeve ovrednotene preizkuse nacionalnega preverjanja znanja v navzočnosti učitelja na šoli in v roku, določenem s Podrobnejšimi navodili o šolskem koledarju in s Koledarjem nacionalnega preverjanja znanja.

Po vpogledu v ovrednotene preizkuse znanja ima učenec možnost poizvedbe, s katero preveri, ali je bil njegov preizkus znanja ovrednoten v skladu z moderiranimi navodili za vrednotenje. Poizvedbe potekajo v rokih, ki so navedeni v Podrobnejših navodilih o šolskem koledarju in v Koledarju nacionalnega preverjanja znanja.

Ob koncu drugega obdobja se vpogled in poizvedba izvedeta na šoli; ob koncu tretjega obdobja se vpogled izvede na šoli, poizvedbo pa opravi ravnatelj šole ali njegov namestnik za nacionalno preverjanje znanja na območni enoti Zavoda RS za šolstvo. Preizkuse učencev, ki uveljavljajo pravico do poizvedbe, znova pregleda glavni ocenjevalec oziroma njegov pomočnik. Glavni ocenjevalec oziroma njegov pomočnik preveri, ali so naloge v preizkusu ovrednotene v skladu z moderiranimi navodili za vrednotenje. Če ugotovi, da je poizvedba upravičena, ustrezno navodilom za vrednotenje nalog nalogo (ali več nalog) še enkrat ovrednoti, popravi število točk pri nalogi in skupno število točk v preizkusu. Vsako poizvedbo posebej zapiše v obrazec za poizvedbe, vanj poleg šole in šifre učenca vpiše skupno število točk pred poizvedbo in po njej, številko naloge in vrsto napake. Po končanih poizvedbah glavni ocenjevalec ali njegov pomočnik obrazce za poizvedbe preda vodji območne enote Zavoda RS za šolstvo, ta pa spremembe po poizvedbah z računalniško aplikacijo sporoči Ricu. Ric nato v rokih, ki so določeni s Podrobnejšimi navodili o šolskem koledarju in s Koledarjem nacionalnega preverjanja znanja, šolam posreduje spremembe dosežkov po poizvedbah.

3.8.1 Poizvedbe rednega roka

Na visok odstotek poizvedb v rednem roku je tako kot lani tudi letos vplivalo veliko število nepravilno, napačno ali nepopolno izpolnjenih obrazcev za točkovanje. Državni izpitni center namreč število doseženih točk učenca na nacionalnem preverjanju znanja odčita z obrazca za točkovanje in ne s preizkusa znanja. Če je obrazec izpolnjen napačno, ga optični čitalnik izloči, zato je treba napako poiskati in jo odpraviti. Napake na obrazcih so bile različne, najpogostejše med njimi so bile:

- popravljavec ni pravilno izpolnil obrazca za točkovanje, zato se število točk na izpisih, ki so jih prejele šole, ni ujemalo s številom točk v preizkusih,
- popravljavec za posamezno nalogo ali del preizkusa ni vpisal doseženih točk in jih ni upošteval v skupnem seštevku,
- popravljavec je vpisal točke, ni pa zapolnil krožca/kvadratka,
- popravljavec je s svinčnikom zapolnil vse krogce/kvadratke pri neki nalogi,
- popravljavec ni vpisal števila točk niti ni zapolnil krožca/kvadratka,
- popravljavec ni pravilno seštel skupnega števila točk,
- popravljavec ni vpisal skupnega števila točk.

Podatki o številu, deležu in vrsti napak na obrazcih za točkovanje za redni rok po posameznih predmetih so prikazani v preglednici 3.12 in na sliki 3.5.

Preglednica 3.12 Podatki o številu, deležu in vrsti napak na obrazcih za točkovanje za redni rok

PREDMET	ŠTEVILO UČENCEV NA NPZ	NAPAKE NA OBRAZCIH ZA TOČKOVANJE		VRSTE NAPAK NA OBRAZCIH ZA TOČKOVANJE (%)			
		ŠTEVILO	DELEŽ (%)	N1	N2	N3	N4
SLOVENŠČINA	18 538	2496	13,5	3,86	3,29	5,35	0,85
ITALIJANŠČINA	28	4	14,3	0,00	3,57	7,14	3,57
MADŽARŠČINA	22	10	45,5	0,00	45,45	0,00	0,00
ANGLEŠČINA	4200	179	4,3	0,99	0,96	2,23	0,02
NEMŠČINA	335	38	11,3	6,27	1,49	3,28	0,30
MATEMATIKA	18 574	2498	13,4	4,13	5,12	3,50	0,57
BIOLOGIJA	4736	583	12,3	8,45	1,24	2,49	0,04
ŠPORTNA VZGOJA	4567	1058	23,2	11,78	4,86	6,53	0,00
DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA VZGOJA TER ETIKA	4697	1304	27,8	20,04	3,51	3,47	0,38
SKUPAJ	**55 697**	**8170**	**14,7**	**55,52**	**69,49**	**33,99**	**5,73**

Legenda:
N1: Manjka ena ali dve nalogi
N2: Manjkata več kot dve nalogi
N3: Napačno sešteta vsota točk
N4: Manjka vsota

Slika 3.5 Podatki o številu, deležu in vrsti napak na obrazcih za točkovanje za redni rok

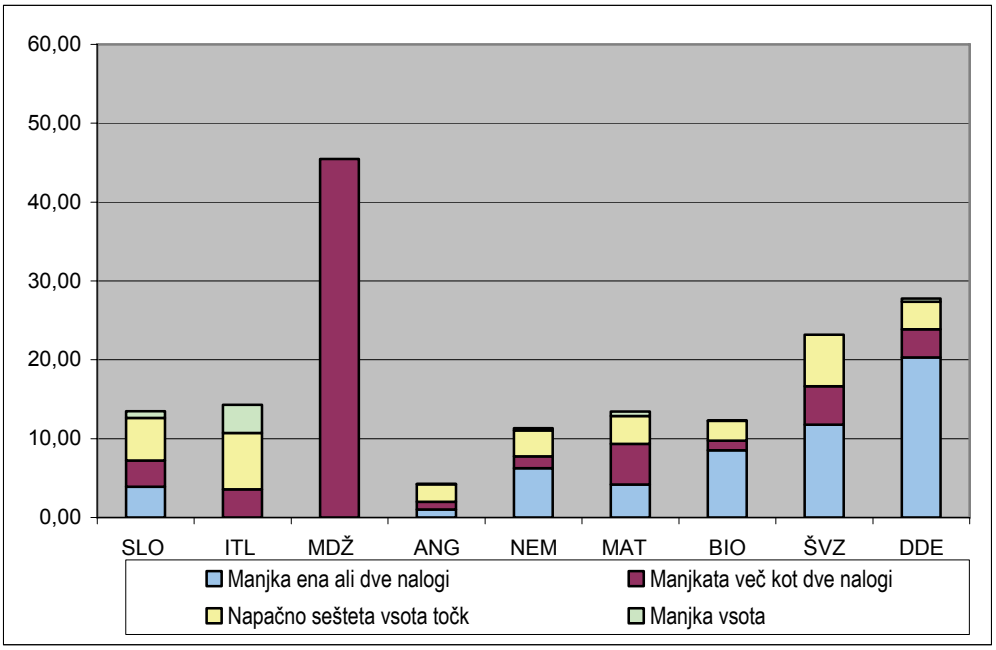

Ugotovitve:

- Največji delež napak opazimo pri madžarščini (45,5 %; 10 napačno izpolnjenih obrazcev od 22), sledijo ji državljanska in domovinska vzgoja ter etika (27,8 %), športna vzgoja (23,2 %), italijanščina (14,3 %), biologija (12,3 %) ter nemščina (11,3 %).
- Delež napak pri slovenščini je 13,5-odstoten in pri matematiki 13,4-odstoten.
- Najmanj napak je opaziti pri angleščini (4,3 %).
- Pri matematiki so različne vrste napak med vsemi predmeti razporejene najenakomerneje.
- Pri vseh predmetih je najmanj tistih napak, kjer manjka samo skupno število točk (»manjka vsota«).
- Pri nemščini, biologiji, športni vzgoji in državljanski in domovinski vzgoji ter etiki so napake pretežno posledica neoznačene ene ali dveh nalog na obrazcu (»manjka ena ali dve nalogi«).
- Visok delež neoznačenih več kot dveh nalog na obrazcu (»manjkata več kot dve nalogi«) je pri madžarščini (45,5 %).
- Pri italijanščini prevladujejo napačno seštete vsote (»napačno sešteto«). Napačni seštevek izhaja pretežno iz napačno označenih posameznih nalog na obrazcu.

Odpravljanje napak na obrazcih je pri manjšem številu napak trajalo en dan, pri večjem številu napak pa do štiri dni; to dodatno delo so opravili koordinatorke, sodelavci Rica in študentje.

V letošnjem šolskem letu so poizvedbe rednega roka pri predmetih slovenščina, angleščina, matematika, biologija, športna vzgoja in državljanska in domovinska vzgoja ter etika potekale na vseh devetih območnih enotah Zavoda RS za šolstvo, pri italijanščini na enoti Zavoda RS za šolstvo v Kopru, pri nemščini na enoti Zavoda RS za šolstvo v Celju, Murski Soboti, Mariboru in Slovenj Gradcu, pri madžarščini pa na enoti Zavoda RS za šolstvo v Murski Soboti.
V preglednici 3.13 je prikazano število učencev, ki so se udeležili nacionalnega preverjanja znanja iz posameznega predmeta (»Število učencev na NPZ«), število in delež učencev, ki so uveljavljali pravico do poizvedb v rednem roku za posamezni predmet (»Poizvedbe«), ter število in delež sprememb po poizvedbah (»Spremembe po poizvedbah«).

Preglednica 3.13 Poizvedbe rednega roka

PREDMET	ŠTEVILO UČENCEV NA NPZ	POIZVEDBE		SPREMEMBE PO POIZVEDBAH		
		ŠTEVILO	DELEŽ (%)		ŠTEVILO	DELEŽ (%)
SLOVENŠČINA	18 538	2253	12,2	Večje število točk	1937	86,0
				Enako število točk	288	12,8
				Manjše število točk	28	1,2
ITALIJANŠČINA	28	1	3,6	Večje število točk	1	100,0
				Enako število točk	0	0
				Manjše število točk	0	0
MADŽARŠČINA	22	1	4,5	Večje število točk	1	100,0
				Enako število točk	0	0
				Manjše število točk	0	0
ANGLEŠČINA	4200	153	3,6	Večje število točk	110	71,9
				Enako število točk	36	23,5
				Manjše število točk	7	4,6
NEMŠČINA	335	11	3,3	Večje število točk	9	81,8
				Enako število točk	2	18,2
				Manjše število točk	0	0
MATEMATIKA	18 574	856	4,6	Večje število točk	657	76,8
				Enako število točk	181	21,1
				Manjše število točk	18	2,1
BIOLOGIJA	4736	496	10,4	Večje število točk	342	69,0
				Enako število točk	148	29,8
				Manjše število točk	6	1,2
ŠPORTNA VZGOJA	4567	419	9,2	Večje število točk	251	59,9
				Enako število točk	152	36,3
				Manjše število točk	16	3,8
DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA VZGOJA TER ETIKA	4697	441	9,3	Večje število točk	304	68,9
				Enako število točk	127	28,8
				Manjše število točk	10	2,3
SKUPAJ	**55 697**	**4631**	**8,3**	**Večje število točk**	**3612**	**78,0**
				Enako število točk	**934**	**20,2**
				Manjše število točk	**85**	**1,8**

V rednem roku so učenci uveljavili pravico do poizvedb v 4631 primerih, kar pomeni 8,3 % od 55 697 odpisanih preizkusov. Od tega je bilo največ poizvedb pri slovenščini (12,0 %), sledijo ji biologija z 10,4 %, državljanska in domovinska vzgoja ter etika z 9,3 % in športna vzgoja z 9,2 %, pri drugih predmetih pa so deleži poizvedb manjši.

Od 4631 znova pregledanih preizkusov se je po poizvedbah število točk **zvišalo** pri 3612 preizkusih (78,0 %), skupno število točk je pri 934 še enkrat pregledanih preizkusih (20,2 %) ostalo **nespremenjeno**, popravljavci pa so v 85 preizkusih (1,8 %) učencem za napačno rešeno nalogo dodelili preveč točk, zato se je tem po poizvedbah število točk v preizkusu znanja **zmanjšalo**.

Pri **slovenščini** je bilo na devetih območnih enotah Zavoda RS za šolstvo opravljenih 2253 poizvedb (12,0 %), pozitivno rešenih je bilo 1937 ali 86 % preizkusov znanja. Največ napak so učitelji popravljavci naredili pri vsebinskem vrednotenju nalog. Takih nalog je bilo 2181 (78,6 %). Različne vrste napak (odkljukan odgovor ovrednoten z nič točkami, napačen zapis točk v okvirčku, v okvirčku ni bilo zapisanih točk …) je imelo 160 nalog (5,7 %). V preizkusih je manjkalo skupno število točk, in sicer pri 64 preizkusih (2,3 %) ali pa je bilo napisano napačno število točk (107 preizkusih – 3,8 %). Pri 288 preizkusih (12,8 %) je bila podana neupravičena poizvedba.
Po številu poizvedb po nalogah izstopajo v prvem delu (umetnostni del) 8. naloga (155 poizvedb ali 11,5 %), 5. naloga (143 poizvedb ali 10,6 %) in 3. naloga (141 poizvedb ali 10,5 %). V 2. delu preizkusa (neumetnostni del) pa izstopajo 11. naloga (146 poizvedb ali 10,3 %), 6. naloga (101 poizvedb ali 7,1 %) in 7. naloga (92 poizvedb ali 6,5 %). Popravljavci niso upoštevali danih navodil oziroma so se pri nalogah odprtega tipa preveč opirali na rešitve v moderiranih navodilih. Te rešitve so zapisane po smislu, zato mora popravljavec sam presoditi, ali je učenčeva rešitev pravilna ali ne. Prav tako je bilo veliko vsebinskih napak pri vrednotenju obeh tvorbnih nalog (10. in 18.), čeprav iz obrazcev ni bilo mogoče ugotoviti, kdaj je šlo za poizvedbo pri elementih besedilne vrste, pri vsebini ali pravopisu.

Pri **angleščini** je pravico do poizvedbe uveljavljalo 153 učencev (3,6 %), od tega se je 110 učencem (71,9 %) število toč v preizkusu znanja povečalo. Največ upravičenih poizvedb je bilo podanih zaradi napačnega vrednotenja, in sicer so učitelji popravljavci pravilni odgovor označili s popravnim znakom za nepravilni odgovor in ga točkovali z 0 točkami; nekajkrat pa so pravilni odgovor točkovali z 0 točkami. Pri 13 preizkusih je bila napačno sešteto skupno število točk v preizkusu, v 9 preizkusih pa skupno število točk sploh ni bilo zapisano. Enkrat ni bila vrednotena cela naloga, dvakrat pa ni bil vrednoten posamezni odgovor pri nalogi. Dvakrat se število točk na izpisu ni ujemalo s številom točk v preizkusu. Osem poizvedb je bilo zaradi manjkajočih utemeljitev pri pisni nalogi, število točk pa se po poizvedbah ni spremenilo. Učenci so uveljavljali poizvedbo tudi zaradi nestrinjanja z vrednotenjem pisne naloge. Učitelji popravljavci so največkrat dodali eno točko, v treh primerih pa celo štiri točke več.

Vseh poizvedb pri **nemščini** je bilo 11, največ na območni enoti Zavoda RS za šolstvo v Slovenj Gradcu (6). V devetih primerih (81,8 %) so bile poizvedbe rešene ugodno; skupno število točk se je povečalo. Vsakokrat je popravljavec pravilni odgovor označil s popravnim znamenjem za nepravilni odgovor in ga napačno točkoval z nič točkami.

Pri **matematiki** je bilo na devetih območnih enotah Zavoda RS za šolstvo opravljenih 856 poizvedb, kar obsega 4,6 % iz vseh preizkusov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike. Do poizvedb je najpogosteje prišlo zaradi nepravilnega vrednotenja, ko je popravljavec pravilni odgovor označil s popravnim znamenjem za nepravilni odgovor in ga napačno točkoval z nič točkami. Takih primerov je bilo 486 ali 57 %. Sledijo poizvedbe zaradi nepravilno seštete oziroma nezapisane vsote točk vseh nalog v preizkusu, teh je bilo 64 ali 7,5 %. Poizvedb zaradi napačnega točkovanja (pravilni odgovor označen s popravnim znamenjem za pravilni odgovor, vendar točkovan z nič točkami) je bilo 48 ali 5,6 % in zaradi neovrednotene in netočkovane naloge 47 ali 5,5 %. Zaradi napačno izpolnjenega obrazca za točkovanje je bilo 29 ali 3,4 % poizvedb. Takrat se število točk na izpisu ni ujemalo s številom točk v preizkusu. V 181 ali 21 % primerih je bila poizvedba neupravičena.
Po številu ugovorov pri posamezni nalogi izstopata 15. naloga (122 ugovorov ali 14,3 %) in 12. naloga (119 ugovorov ali 13,9 %), sledita nalogi 11 (96 ugovorov ali 11,2 %) in 9 (88 ugovorov ali 10,3 %). Pri večini poizvedb gre predvsem za neupoštevanje navodil za vrednotenje dane naloge. Najmanj ugovorov je bilo pri 4. nalogi (sedem ugovorov ali 0,8 %) in 3. nalogi (osem ugovorov ali 0,9 %).

Pravico do poizvedb je pri **biologiji** uveljavljalo 496 učencev, to je približno 10 % vseh preizkusov nacionalnega preverjanja znanja iz biologije. Največ poizvedb (371 ali 74,8 %) bilo zaradi nepravilnega vrednotenja, ko popravljavec ni točkoval pravilnih odgovorov. Sledijo poizvedbe zaradi napačnega števila točk na izpisu, kar pomeni, da je bil obrazec za točkovanje napačno izpolnjen. Takih primerov je bilo 43 ali 9 %. Drugod so bili razlogi za poizvedbo različni, npr. neovrednotene in netočkovane naloge (14 primerov ali 2,8 %) in nepravilno seštete oziroma nezapisane vsote točk vseh nalog v preizkusu (21 primerov ali 4 %). V osmih primerih (1,7 %) je bil nepravilni odgovor označen in točkovan kot pravilni.

V 149 (30 %) primerih je bila poizvedba neupravičena. Pri večini neupravičenih poizvedb (134 ali 90 %) odgovori niso bili popolni ali so samo delno izražali namige na pravilni odgovor. Pri preostalih 15 primerih je bil odgovor nečitljivo oziroma nejasno zapisan.
Največ poizvedb je bilo pri nalogah, ki so vsebovale odprti tip vprašanj, saj se pri takih nalogah lahko pojavijo številni pravilni odgovori. Vse možne odgovore pa je težko predvideti vnaprej. Pri preverjanju znanja iz biologije je takih vprašanj odprtega tipa kar nekaj. Pri moderaciji so člani predmetne komisije in pomočniki glavne ocenjevalke v navodila za vrednotenje sicer zapisali čim več možnih odgovorov, vendar se v njih nikakor ne da zajeti vseh. Delno lahko poizvedbe upravičimo tako, da popravljavci v navodilih za vrednotenje med naštetimi rešitvami niso našli enakih zapisanemu odgovoru v preizkusu in so odgovor šteli za napačnega. Vendar pa nekaj napak lahko pripišemo tudi nedoslednosti popravljavcev pri upoštevanju navodil za vrednotenje. Samo dosledno upoštevanje navodil za vrednotenje zagotavlja enakost popravljanja na vseh centrih. Največ upravičenih poizvedb se je tako pojavilo pri nalogah 15. b (12 % glede na število vseh ugovorov), 20. b (10 %) in 18. a (8 %). Pri večini teh poizvedb gre predvsem za neupoštevanje navodil za vrednotenje dane naloge. Najmanj je bilo poizvedb pri nalogah izbirnega tipa (1. do 12. naloga), in sicer 27 ali 5 % glede na število vseh ugovorov.

Pri **državljanski in domovinski vzgoji ter etiki** je pravico do poizvedb uveljavljalo 441 (9,3 %) od 4697 učencev. 304 (68,9 %) učenci so s poizvedbami dosegli višje število točk. 127 (28,8 %) učencev dosežka na preverjanju kljub poizvedbam ni izboljšalo, 10 (2,3 %) učencem pa so poizvedbe prinesle celo manjše skupno število točk. V preizkusih znanja z višjim število točk po poizvedbah je bilo ugotovljeno 422 napak. 344 (81, 5 %) je bilo napak vrednotenja (učitelj popravljavec je pravilni odgovor označil kot napačnega in ga točkoval z nič točkami), 27 (6,4 %) napak je bilo posledica napačno izpolnjenega obrazca za točkovanje, 22 (5,2 %) je bilo napak točkovanja (učitelj popravljavec je pravilno označil odgovor z popravnimi znaki, a dodelil napačno število točk), v 14 (3,3 %) preizkusih je bila napačno sešteta vsota točk vseh nalog, v osmih (1,9 %) primerih je učitelj popravljavec popravil nalogo s popravnimi znaki, a naloge ni točkoval. Drugih napak je bilo manj kot 1 % (neovrednotene naloge in nezapisana vsota točk). Učitelji popravljavci niso napravili napak vrednotenja pri 12 od 40 vprašanj. Napak skoraj ni pri vrednotenju vprašanj obkroževanja in pri nalogi, kjer je učence moral prepoznati objekt katoliške veroizpovedi na sliki in sta možna samo dva odgovora (cerkev ali bazilika). Napake vrednotenja se v več kot 5 % pojavljajo pri nalogah 5. b, 7. a, 14. a, 22. b in 24. a. Največ napak 26 (7,6 %) so učitelji popravljavci napravili pri nalogi 14. a. Naloga zahteva od učencev zapis pomena mature kot enega od življenjskih prehodov. Večje število napak vrednotenja pri tem vprašanju ni pričakovan, saj so v moderiranih navodilih zelo jasno zapisane rešitve vprašanja in navedeni tudi primeri nepravilnih odgovorov. Edina skupna značilnost nalog z višjim deležem napak vrednotenja je tip naloge. Vse naloge zahtevajo zapis kratkega odgovora. Tu učenci verjetno samostojno oblikujejo odgovore, iz katerih učitelji popravljavci pri vrednotenju težje razberejo vsebinsko ustrezno rešitev, zlasti če gre za odgovore pri vprašanjih višje taksonomske travni. Glavni ocenjevalec in njegovi pomočniki pa se pri moderaciji navodil za vrednotenje podrobneje seznanijo z mejami med strokovno pravilnimi in nepravilnimi rešitvami določenega vprašanja in tako na poizvedbah lažje presojajo o ustreznosti posameznega odgovora.

Glavna ocenjevalka in njeni pomočniki so pri **športni vzgoji** na poizvedbah pregledali 419 (9,2 %) od 4567 odpisanih preizkusov znanja. V 251 (59,9 %) preizkusih so morali popraviti napake učiteljev popravljavcev in dodeliti višje število točk. V 152 (36,6 %) preizkusih je število točk ostalo enako, v 16 (3,8 %) preizkusih pa se je število točk celo zmanjšalo. V 251 preizkusih, kjer se je število točk povečalo po poizvedbah, pa so glavni ocenjevalec in njegovi pomočniki ugotovili 376 napak vrednotenja oziroma izpolnjevanja obrazca za točkovanje. Najpogosteje so učitelji popravljavci označili pravilni odgovor za nepravilnega in ga točkovali z nič točkami (256 ali 70,5 % napak) in nepravilno sešteli vsoto vseh točk v preizkusu (59 ali 15,7 % napak). Pri vrednotenju so učitelji popravljavci v 19 ali 5 % primerov prezrli nalogo. Torej nalog niso označili s popravnimi znaki in jim niso dodelili točk. Nepričakovano malo poizvedb pa je bilo zaradi napačnega izpolnjevanja obrazcev za točkovanje (12 ali 3,2 % napak). Preostale napake (nezapisana vsota točk vseh nalog v preizkusu; označena naloga s popravnimi znaki, a netočkovana ali napačno točkovana), ki so se pojavljale pri vrednotenju, so bile zastopane v zelo majhnih deležih.
Napačno vrednotenje (pravilni odgovor označen kot nepravilni in točkovan z nič točkami) kot najpogostejša napaka se je pojavljalo pri 38 od 55 vprašanj. Največkrat so bile napake vrednotenja pri nalogah 3. c, 5. c, 8. a, 8. b, 13. c in 14. b. Delež napak pri omenjenih nalogah se giblje med 5 in 10 %.

Naloge spadajo v pet vsebinskih področij (šport in varnost, športno vedenje, zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka, gimnastika z ritmično izraznostjo in ples). Kar 78 % tovrstnih napak so popravljavci napravili v prvem delu preizkusa znanja in bistveno manj v drugem delu preizkusa, kar je glede na vsebinsko usmeritev drugega dela preizkusa (športne igre) razumljivo. Napake so pri nalogah, ki preverjajo znanja višjih taksonomskih stopenj (uporaba, analiza, načrtovanje). Razen naloge 14. b so napake nastale pri nalogah, kjer učenec zapišejo rešitev v obliki kratkega odgovora s pomočjo besedila ali slike. Napake pri nalogi 14. b lahko pripišemo sklepu moderacije, da se pri tem vprašanju priznata dve pravilni rešitvi kot posledici prakse poučevanja plesa v osnovni šoli. Razlogov za dve pravilni rešitvi pri vprašanju 14. b učitelji popravljavci z moderiranih navodil za vrednotenje verjetno niso razbrali in kar nekaj pravilnih odgovorov učencev označili kot nepravilne in jih točkovali z nič točkami.

3.8.2 Poizvedbe naknadnega roka

Število **poizvedb naknadnega roka** je bilo 22, kar pomeni 3,4 % od 639 preizkusov, ki so jih učenci pisali v naknadnem roku nacionalnega preverjanja znanja (Preglednica 3.13). Učenci so uveljavljali pravico do poizvedb pri slovenščini (devet primerov), matematiki (deset primerov), biologiji (dva primera) in državljanski in domovinski vzgoji ter etiki (en primer). Poizvedb v naknadnem roku ni bilo pri predmetu angleščina, nemščina in športna vzgoja.

Preglednica 3.14 Poizvedbe naknadnega roka

PREDMET	ŠTEVILO UČENCEV NA NPZ	POIZVEDBE		SPREMEMBE PO POIZVEDBAH		
		ŠTEVILO	DELEŽ (%)		ŠTEVILO	DELEŽ (%)
SLOVENŠČINA	203	9	4,4	Večje število točk	8	88,9
				Enako število točk	1	11,1
				Manjše število točk	0	0
MATEMATIKA	214	10	4,7	Večje število točk	6	60
				Enako število točk	2	20
				Manjše število točk	2	20
BIOLOGIJA	72	2	2,8	Večje število točk	2	100
				Enako število točk	0	0
				Manjše število točk	0	0
DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA VZGOJA TER ETIKA	55	1	1,8	Večje število točk	1	100
				Enako število točk	0	0
				Manjše število točk	0	0
SKUPAJ	**639**	**22**	**3,4**	**Večje število točk**	**17**	**77,3**
				Enako število točk	**3**	**13,6**
				Manjše število točk	**2**	**9,1**

3.9 Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri matematiki in slovenščini s socialno-ekonomskim statusom učencev

V istem letu je na Zavodu RS za šolstvo pod vodstvom dr. Amalije Žakelj potekala tudi raziskava *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri matematiki in slovenščini s socialno-ekonomskim statusom učencev*[4]; ta je bila sestavni del letnega delovnega načrta Zavod RS za šolstvo.
Namen raziskave je bil ugotoviti dejavnike, ki vplivajo na dosežke učencev v šoli ter pri nacionalnem preverjanju znanja iz matematike in slovenščine. Zanimale so nas povezave med socialno-ekonomskim statusom učencev ter njihovimi dosežki na nacionalnem preverjanju znanja in kako na dosežke učencev vplivajo načini dela učiteljev pri pouku ter domače naloge in priprave učencev na nacionalno preverjanje znanja. Posledično je bil namen raziskave na podlagi analize rezultatov predlagati morebitne rešitve in predloge snovalcem šolskega sistema oziroma šolske politike.

Raziskava je pokazala veliko povezanost med dosežki učencev iz slovenščine in matematike pri nacionalnem preverjanju znanja in socialno-ekonomskim statusom učencev, še posebno med dosežki učencev in dohodki ter izobrazbo staršev. Razlike v dosežkih so predvsem posledica razlik med učenci in okolja, v katerem živijo (približno 90 %), manjši del (približno 10 %) pa je posledica razlik med šolami.

Želeli smo tudi ugotoviti, ali obstajajo povezave med načini dela pri pouku in dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz matematike in slovenščine. Zanimalo nas je, kako na dosežke pri nacionalnem preverjanju znanja vplivajo strategije poučevanja in načini dela učiteljev pri pouku, zato smo učence povprašali o:

- pristopih učitelja pri preverjanju in ocenjevanju znanja,
- nivojskem pouku pri matematiki in slovenščini,
- pripravah na nacionalno preverjanje znanje,
- odnosu učenca do slovenščine in matematike …

Ugotovitve raziskave kažejo, da zelo veliko učiteljev tako pri matematiki kot pri slovenščini vnaprej napove vsebine preverjanja in ocenjevanja znanja, ne pa kriterijev za ocenjevanje. Tako učitelji matematike kot učitelji slovenščine pogosto jasno povedo, kaj morajo učenci znati pri spraševanju in pisnih nalogah ter pogosto pojasnijo ocene, ki jih dobijo učenci pri ustnem ocenjevanju.

Medpredmetno povezovanje zaznava pri pouku matematike oziroma slovenščine manj kot polovica učencev. Več kot polovica učencev pri pouku matematike ni nikoli v računalniški učilnici. Učitelji pri matematiki pogosteje uporabljajo računalnik oziroma druge tehnologije kot učitelji slovenščine, učitelji slovenščine pa učence pogosteje spodbujajo, da se izražajo pravilno in natančno ter zahtevajo, da so pisni izdelki učencev slovnično pravilni.

Uporabe učbenikov, revij in različnih virov se pri pouku matematike in slovenščine uči manj kot polovica učencev, za prav toliko učencev pa tudi velja, da pri pouku matematike in slovenščine niso nikoli v računalniški učilnici. Učitelji slovenščine (v primerjavi z učitelji matematike) pogosteje usmerjajo učence, da berejo in brskajo po učbenikih, knjigah, revijah, gledajo TV-oddaje in jim priskrbijo dodatno literaturo, učitelji matematike pa pogosteje učijo učence, kako uporabljati učbenik.

Motivacija učencev za učenje matematike in slovenščine je predvsem zunanja. Tri četrtine učencev se uči matematiko in slovenščino, da bi dobili dobro oceno, in se zavedajo, da je pomembno, da se pri teh predmetih veliko naučijo. Vendar pa pouk matematike in slovenščine rada obiskuje le slaba polovica učencev.

[4] ŽAKELJ, Amalija, et al. (2009). *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri matematiki in slovenščini s socialno-ekonomskim statusom učencev : poročilo o raziskavi*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2009. 86 str., ilustr. http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=42&pID=233

Za domače naloge in učenje doma učenci porabijo v povprečju nekoliko več časa za matematiko kot za slovenščino. Vendar pa je raziskava pokazala, da ne obstaja pomembna povezava med količino časa, ki ga učenci namenijo za šolo, in njihovimi dosežki. Pomembnejše povezave izhajajo iz dejstva, kako sistematično učitelj daje domače naloge in kako sistematično in redno jih učenci delajo.
Pri matematiki učenci pogosteje delajo domače naloge kot pri slovenščini in imajo pogosteje pomoč pri učenju kot pri slovenščini. Pri pomoči učencu pri domačih nalogah ima prevladujočo vlogo mama.

Pomembnejše razlike v dosežkih pri matematiki (pri slovenščini so bile razlike zanemarljive) so se pokazale glede na to, kakšno obliko organiziranosti pouka je obiskoval učenec – ali je obiskoval nivojski pouk ali heterogene skupine. Pričakovano so bili pri učencih, ki so obiskovali nivojski pouk, povprečni dosežki pri nacionalnem preverjanju znanja odvisni od nivoja, ki so ga ti učenci obiskovali. Najvišje dosežke so pri matematiki dosegali učenci v tretjem, najnižje pa v prvem nivoju. Dosežki učencev, ki so obiskovali heterogene skupine, so bili v povprečju nekoliko nižji od povprečnih dosežkov učencev, ki so obiskovali drugi nivo oziroma od povprečnih dosežkov vseh učencev, ki so obiskovali nivojski pouk.

Kljub dejstvu, da velik del učiteljev učence posebej pripravlja na nacionalno preverjanje znanja, je raziskava pokazala, da je vpliv pripravljanja učencev na nacionalno preverjanje znanja na njihove dosežke minimalen (ga praktično ni) oziroma da učenci, ki so se na nacionalno preverjanje znanja posebej pripravljali, niso imeli zato tudi boljših rezultatov, ne glede na to, koliko časa so za priprave porabili. Izsledki kažejo, da so se skoraj vsi učenci pripravljali približno enako, tako bolj kot manj uspešni.
Sklepamo lahko, da so dosežki učencev na nacionalnem preverjanju znanja izraz izobraževanja v celotni osnovni šoli in da priprave tik pred preverjanjem ne vplivajo na njih.

Več o rezultatih raziskave si lahko preberete na spletni strani Zavoda RS za šolstvo:
http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=42&pID=233

4. DOSEŽKI IN REZULTATI NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA

4.1 Uvod v analize dosežkov nacionalnega preverjanja znanja

V tem poglavju so poročila predmetnih komisij o analizah dosežkov pri letošnjem nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega in koncu tretjega obdobja. Predmetne komisije so opisale izhodišča za sestavo preizkusov znanja, osnovne statistične podatke o dosežkih na preizkusu in analize ter ugotovitve o dosežkih po posameznih nalogah oziroma po smiselnih sklopih nalog.

Osnovni statistični podatki o preizkusih nacionalnega preverjanja znanja so predstavljeni v preglednicah v poročilu vsake komisije. Preglednice prikazujejo število učencev, ki so se udeležili nacionalnega preverjanja znanja v rednem in naknadnem roku, najmanjše in največje število odstotnih točk, ki so jih učenci dosegli na preizkusu znanja, povprečje doseženih odstotnih točk, standardni odklon in zanesljivost preizkusa znanja. Indeks zanesljivosti (Cronbachov alfa) kaže natančnost merjenja s preizkusom znanja. Čim višji je koeficient zanesljivosti, tem večja je verjetnost, da bi pri ponovnem preverjanju znanja učencev z istim preizkusom dobili enake ali podobne dosežke, pod pogojem, da se njihovo znanje v vmesnem času ne bi spremenilo.

Iz preglednic so razvidni dosežki na preizkusih znanja. Prikazani so: število nalog (postavk), možno število točk, povprečje doseženih točk in težavnost preizkusa znanja. Indeks težavnosti oziroma povprečje doseženih odstotnih točk pove, kako zahteven je preizkus znanja. Višji indeks težavnosti pomeni manj zahteven preizkus.

Preglednicam z osnovnimi statističnimi podatki sledijo analize in ugotovitve predmetnih komisij o dosežkih na preizkusu. V analize predmetnih komisij so vključeni tudi kvalitativni opisi znanj, ki so jih predmetne komisije pripravile v juniju 2009 za dosežke učencev ob koncu drugega in tretjega obdobja. Te informacije so šolam dostopne na spletnih straneh eRic, vključili pa smo jih tudi v analize dosežkov v tem poglavju letnega poročila. Priprava kvalitativnih opisov znanj je podrobneje razložena v naslednjem razdelku.

4.1.1 Priprava kvalitativnih opisov znanj na izbranih območjih dosežkov

Pomemben cilj nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009 je učencem, njihovim staršem, učiteljem in šolam ponuditi dodatno informacijo o doseženem znanju učencev. Del te informacije so učenci prejeli v obliki doseženih točk in odstotkov ob vpogledu v svoje preizkuse nacionalnega preverjanja znanja. Člani predmetnih komisij in sodelavci Državnega izpitnega centra pa smo pripravili še kvalitativne opise izbranih območij na lestvici dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja. Pri pripravi opisov smo se zgledovali po mednarodnih raziskavah znanja, kot so PISA, TIMSS in PIRLS.

Grafične predstavitve dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja smo izdelali tako, da smo dosežke vseh učencev, ki so sodelovali na nacionalnem preverjanju znanja iz danega predmeta, razvrstili od najnižjega do najvišjega, nato pa smo z višino stolpca prikazali število učencev z danim dosežkom. Na slikah v letnem poročilu so tako predstavljeni letošnji dosežki učencev ob koncu tretjega obdobja pri slovenščini, matematiki, tujem jeziku (angleščina, nemščina), biologiji, državljanski in domovinski vzgoji ter etiki in športni vzgoji ter dosežki učencev ob koncu drugega obdobja pri slovenščini, matematiki in angleščini. Dosežki so predstavljeni v odstotnih točkah, s piko pa je označen povprečni slovenski dosežek. Na vsaki grafični predstavitvi dosežkov učencev so s posebno barvo označena štiri območja: zeleno, rumeno, rdeče in modro območje.

Zeleno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo spodnje četrtine dosežkov (glede na preostale dosežke). V tem območju je 10 odstotkov učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 20 odstotkov in nižji od 70 odstotkov preostalih dosežkov. (V statističnem žargonu pravimo, da so to dosežki med 20. in 30. kvantilom.)

Rumeno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo med polovicama dosežkov. V tem območju je 10 odstotkov učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 45 odstotkov in hkrati nižji od 45 odstotkov preostalih dosežkov. (V statističnem žargonu pravimo, da so to dosežki med 45. in 55. kvantilom.)

Rdeče območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo zgornje četrtine dosežkov. V tem območju je 10 odstotkov učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 70 odstotkov in nižji od 20 odstotkov preostalih dosežkov. (V statističnem žargonu pravimo, da so to dosežki med 70. in 80. kvantilom.)

Modro območje označuje učence, katerih skupni dosežki so v zgornji desetini dosežkov. V tem območju je 10 odstotkov učencev z najvišjimi dosežki; njihovi dosežki so višji od 90 odstotkov dosežkov. (V statističnem žargonu pravimo, da so to dosežki nad 90. kvantilom.)

Za vsako od navedenih območij smo določili naloge, ki so jih učenci reševali uspešno – uspešnost reševanja pomeni, da je dano nalogo pravilno rešilo vsaj 65 odstotkov učencev z dosežki v danem območju (tako določajo uspešnost tudi v mednarodnih raziskavah znanja). To v splošnem pomeni, da so učenci z višjimi dosežki uspešno reševali tudi naloge iz nižjih območij (znanje namreč razumemo kot naraščajoče) – učenci z dosežki v rumenem območju so zato v splošnem uspešno reševali tako naloge iz rumenega območja kot tudi naloge iz zelenega območja; učenci z dosežki v rdečem območju so poleg nalog iz rdečega območja v splošnem uspešno reševali tudi naloge iz zelenega in rumenega območja; učenci z dosežki v modrem območju pa so v splošnem uspešno reševali tako naloge iz modrega območja kot tudi tiste, ki so uvrščene v preostala območja. Za dosežke zunaj izbranega območja pa lahko v splošnem sklepamo naslednje: če ima učenec dosežek pod prvim (to je zelenim) območjem, lahko rečemo, da z nižjo verjetnostjo (to je manj kot 65-odstotno) izkazuje znanje, uvrščeno v prvo območje; če ima dosežek med dvema območjema, lahko rečemo, da z visoko verjetnostjo (to je več kot 65-odstotno) izkazuje znanje, ki je uvrščeno v spodnje območje, in z nižjo verjetnostjo (to je manj kot 65-odstotno) izkazuje znanje, uvrščeno v zgornje območje.

Predmetne komisije za nacionalno preverjanje znanja so po pregledu tako razvrščenih nalog pripravile opis oziroma sintezo vsebin, ki so skupne nalogam iz posameznega območja. Kvalitativni (oziroma vsebinski) opisi območij predstavljajo vsebino tistega znanja, ki ga (s 65-odstotno verjetnostjo) izkazujejo učenci z dosežki v izbranem območju.

Opisi izbranih območij na lestvicah dosežkov letošnjega nacionalnega preverjanja znanja so enaki za vse šole. Pri uporabi teh podatkov (še zlasti podatkov o povprečnih dosežkih na šolah) pa je treba opozoriti, da niso namenjeni neposrednim primerjavam med šolami. Na povprečne dosežke namreč vpliva veliko raznovrstnih dejavnikov, zato ni primerno, da se o uspešnosti šolskega dela sklepa le na podlagi povprečnega dosežka na nacionalnem preverjanju znanja. Prav tako je pomembno vedeti, da izbira območij na lestvici dosežkov nikakor ni povezana s šolskimi ocenami, temveč temelji le na porazdelitvi dosežkov na preizkusih nacionalnega preverjanja znanja. Pri uporabi opisov vsebin znanja po območjih je treba upoštevati tudi, da temeljijo na manjšem številu nalog iz letošnjih preizkusov in da bi že navidezno manjše spremembe v nalogi morda vplivale na uvrstitev naloge v drugo skupino. Opisi so tako pripravljeni kot splošno vodilo pri ugotavljanju vsebine znanja učencev.

4.1.2 Smernice za analizo dosežkov nacionalnega preverjanja znanja

Rezultati nacionalnega preverjanja znanja omogočajo vrsto analiz, ki so zanimive za učenca, učitelja, ravnatelje, upravljavce sistema in vso zainteresirano javnost. Celotno nacionalno preverjanje znanja je namenjeno ugotavljanju znanja in informacijam, ki omogočajo izboljšave in večjo učinkovitost v šolstvu. Zaradi velikega števila možnih analiz in korakov pri analizi podatkov pa se lahko pojavijo tudi vprašanja o načinih pravilne interpretacije dobljenih rezultatov, zato so v nadaljevanju navedene smernice za boljšo interpretacijo.
Vsaka interpretacija rezultatov mora upoštevati podrobnosti priprave konkretnih preizkusov znanja v vsakem roku, vzorčenja šol za tretji predmet nacionalnega preverjanja znanja, izvedbe nacionalnega preverjanja znanja na šolah ter vnosa podatkov v končno bazo na Državnem izpitnem centru. Pri interpretaciji statistik in rezultatov statističnih analiz je treba poleg tega upoštevati še omejitve posameznih statističnih metod in veljavnost predpostavk, na katerih temeljijo v posameznem primeru.
Pri primerjanju rezultatov med različnimi roki nacionalnega preverjanja znanja se moramo zavedati, da v trenutnem konceptu priprave preizkusov nacionalnega preverjanja znanja dosežki med posameznimi leti niso umerjeni na isto mersko lestvico in jih ne moremo preprosto primerjati, zaradi česar je ugotavljanje trendov v znanju učencev zelo oteženo.

Podobno velja tudi za primerjave med predmeti. Ker so strukture preizkusov in značilnosti posameznih predmetov specifične, dosežkov pri enem predmetu ne moremo primerjati z dosežki pri drugem predmetu.

V nadaljevanju so predstavljeni primeri slik in tabel, ki so uporabljeni v poročilih o analizah dosežkov nacionalnega preverjanja znanja pri posameznih predmetih. Pri teh predstavitvah dosežkov spodaj navajamo nekaj splošnih pojasnil in opozoril na omejitve pri interpretacijah. Za vse predstavitve v poročilih predmetnih komisij velja, da so pri izračunih statistik in pripravi slikovnih predstavitev zaradi jasnosti interpretacije rezultatov v izračune vključeni le dosežki učencev, ki obiskujejo redni program osnovne šole in ki so nacionalno preverjanje znanja opravljali v rednem roku. Analiza dosežkov učencev v Prilagojenem programu osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom je predstavljena v samostojnem razdelku.

Primerjava dosežkov med spoloma

Slika 4.1 Primer primerjave dosežkov med spoloma

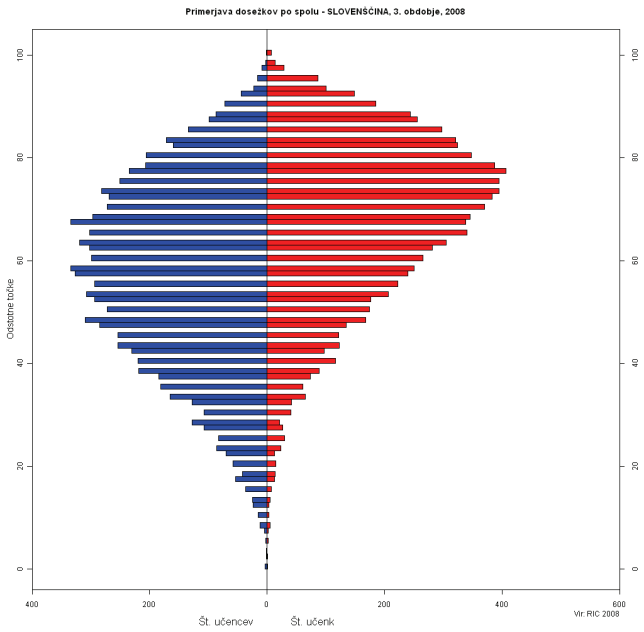

Slika primerjave dosežkov med spoloma kaže ločeni porazdelitvi dosežkov učencev in učenk pri posameznem predmetu nacionalnega preverjanja znanja po odstotnih točkah. Porazdelitvi sta postavljeni ena ob drugi tako, da sega lestvica dosežkov od najnižjih spodaj (0 odstotnih točk) do najvišjih na vrhu (100 odstotnih točk) slike. Zaradi optimalnega prikaza je slika prilagojena številu učencev in učenk, zato sredinska os med obema porazdelitvama ni vedno na sredini slike. Do praznih prostorov med stolpci porazdelitve lahko pride zaradi preračunavanja 'surovih' točk, v katerih se vrednoti preizkus, v odstotne točke (npr. na prikazani sliki se surove točke v obsegu 0–60 preračunajo v odstotne točke v obsegu 0–100).

Primerjava dosežkov po regijah

Preglednica 4.1 prikazuje dosežke učencev po statističnih regijah Slovenije. Ker so slovenske statistične regije zelo različne po številu prebivalcev, je tudi število učencev v posamezni regiji (in s tem na nacionalnem preverjanju znanja) zelo različno. V preglednici je zato poleg aritmetične sredine in standardnega odklona dosežkov vsake regije tudi število učencev, na katerih temelji podatek posamezne regije. Pri interpretaciji moramo biti posebno pozorni pri tretjih predmetih, saj je vzorčenje tretjih predmetov znotraj regije sicer naključno, vendar se vzorčijo šole in ne neposredno učenci, kar pri majhnih regijah lahko vpliva na izkazan dosežek regije. Če je v regiji zelo malo šol in še te razdelimo med štiri tretje predmete, ki se opravljajo v določenem roku nacionalnega preverjanja znanja, potem lahko na posamezni predmet v regiji pride zelo malo šol. Če so šole znotraj regije precej različne v svojih dosežkih, moramo pri primerjavah dosežkov regij pri istem predmetu v različnih rokih nacionalnega preverjanja znanja upoštevati tudi, da je lahko prišlo v določeni regiji pri posameznem predmetu do naključnega izbora šol, katerih skupni dosežek je lahko večji ali manjši od dejanskega dosežka regije pri tem predmetu in je težko podati oceno, ali je opažena razlika med različnimi roki nacionalnega preverjanja znanja oziroma odstopanje od državnega povprečja posledica vzorčenja ali dejanskih razlik v znanju učencev. V preglednici je navedeno tudi število šol. Omogoča nam sklepanje o reprezentativnosti tako vzorčenih podatkov.

Preglednica 4.1 Primer primerjave dosežkov po regijah

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	62,93	17,74	1879	34
Goriška regija	62,93	17,09	1143	28
Jugovzhodna Slovenija	62,91	18,51	1523	36
Koroška regija	60,50	17,22	763	17
Notranjsko-kraška regija	60,53	17,28	470	16
Obalno-kraška regija	59,26	18,24	739	21
Osrednjeslovenska regija	64,66	17,65	4682	97
Podravska regija	59,10	18,47	2713	78
Pomurska regija	58,08	19,07	1129	38
Savinjska regija	60,65	18,13	2527	58
Spodnjeposavska regija	61,65	17,06	666	22
Zasavska regija	61,03	16,81	419	7

Primerjava dosežkov po šolah

Slika 4.2 Primer primerjave dosežkov po šolah

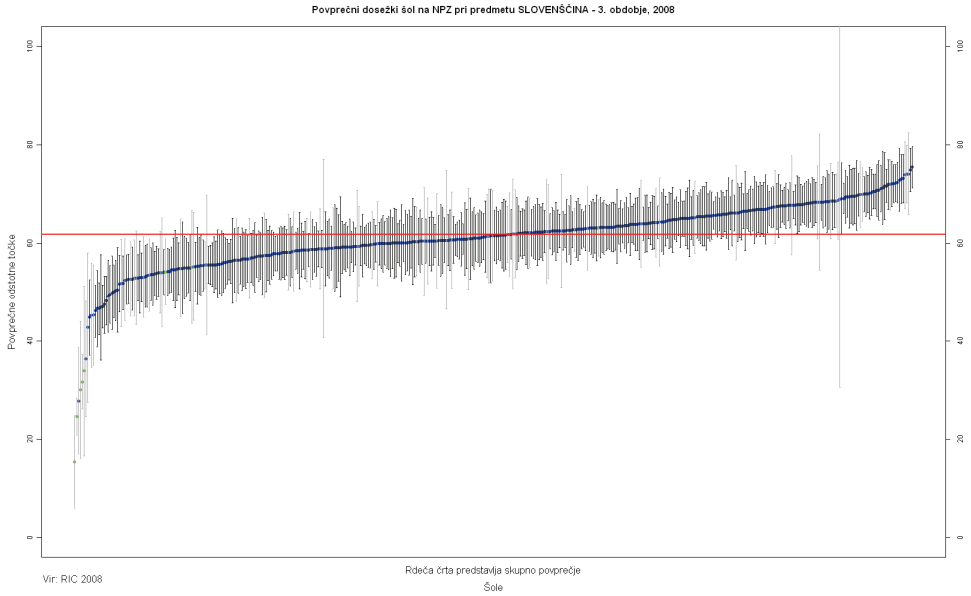

Na sliki dosežkov šol na nacionalnem preverjanju znanja pri posameznem predmetu so s pikami prikazani povprečni dosežki šol (aritmetične sredine dosežkov učencev). Rdeča vodoravna črta prikazuje povprečen dosežek vseh učencev v državi. Z zelenimi pikami so označeni dosežki ustanov s specifično populacijo učencev (zavodi).

S črticami so okrog povprečja posamezne šole začrtani 95-odstotni intervali zaupanja. Pri začrtanju intervalov zaupanja si predstavljamo, da učenci, ki so sodelovali na nacionalnem preverjanju znanja v letošnjem šolskem letu, pomenijo naključno izbran vzorec širše populacije učencev, iz katere bi želeli sklepati o povprečnem dosežku šole. Z intervalom zaupanja želimo ponazoriti pričakovano nihanje povprečja za 95 % primerov, ko bi na šoli na preverjanju sodelovale druge, enako velike skupine učencev iz te širše populacije. Interval se razteza simetrično na obe strani povprečja in njegova dolžina je izračunana po formuli CI95 % = ±1, 96 · SN = ±1, 96 · SO / koren (N), pri čemer je SN standardna napaka aritmetične sredine, SO standardni odklon dosežkov učencev in N število učencev posamezne šole. Z intervalom nakažemo razpon, v katerem je z verjetnostjo 95 % povprečje šole, ki bi ga želeli izračunati iz širše populacije učencev na šoli. Interval zaupanja nas torej opozori na to, kako (ne)gotovi smo pri splošnejšem sklepanju o dosežku posamezne šole.

Naj navedemo še nekaj opozoril pri interpretaciji intervalov zaupanja. Ker želimo sklepati o povprečnem dosežku šole na podlagi dosežkov skupine učencev, ki se je nacionalnega preverjanja znanja udeležila v letošnjem šolskem letu, je kakovost ocene tega povprečja odvisna od števila teh učencev. Kakovost ocene povprečja je višja (manjši interval zaupanja), če je na preverjanju sodelovalo veliko učencev, kakor če je povprečje izračunano le na podlagi dosežkov manjšega števila učencev. Obenem je iz zgornje formule razvidno, da interval zaupanja temelji tudi na standardnem odklonu dosežkov učencev, ki so sodelovali na preverjanju, in ne le na njihovem številu. Zato se lahko v posameznem primeru zgodi, da je interval zelo majhen, čeprav morda temelji le na dosežkih nekaj učencev. To se lahko zgodi, kadar so si dosežki teh nekaj učencev med seboj zelo podobni (se razlikujejo le za točko ali dve). Zato da bi opozorili na pazljivost pri interpretacijah ocen povprečnih dosežkov za šole, kjer je na preverjanju sodelovalo manj kot 20 učencev, so v teh primerih intervali zaupanja obarvani sivo.

Intervale zaupanja uporabljamo za ugotavljanje (statistične) pomembnosti razlik med dosežki šol. Če interval zaupanja dosežka šole ne pokriva povprečnega dosežka vseh učencev v državi (rdeča črta), potem lahko v splošnem rečemo, da je dosežek šole različen od državnega dosežka skupnega povprečja dosežkov. (Natančneje: pri stopnji tveganja 5 % je povprečje šole statistično pomembno različno od državnega povprečja.) Ali tako opažena razlika pomeni tudi vsebinsko pomembno razliko v znanju učencev, pa je vprašanje, na katero bi bilo treba iskati odgovor z drugimi metodami.

4.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009

4.2.1 Predmetna komisija za slovenščino

Izhodišča/podlage
Nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine učenci opravljajo ob koncu drugega in ob koncu tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Ob koncu drugega obdobja (6. razred) lahko preverijo svoje znanje, če se tako odločijo, ob koncu tretjega (9. razred) pa je nacionalno preverjanje znanja za vse učence obvezno (Zakon o osnovni šoli, uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 70, 26. 7. 2005, 64. člen). *Strokovno podlago* za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine predstavlja Učni načrt, Slovenščina (sprejet na 20. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 29. 10. 1998, drugo in tretje obdobje).

Potek preverjanja znanja in obseg preizkusa znanja
Znanje iz slovenščine ob koncu drugega in ob koncu tretjega obdobja se preverja samo pisno. Rok za opravljanje preizkusa ob koncu drugega obdobja je en sam, ob koncu tretjega obdobja pa imajo učenci, ki se zaradi bolezni ali drugih utemeljenih razlogov ne morejo udeležiti preverjanja v rednem roku, pravico do opravljanja preverjanja znanja v naknadnem roku. Ob koncu drugega in tretjega obdobja učenci rešujejo preizkus znanja 60 minut.

Preizkus sestoji iz dveh delov: pri nacionalnem preverjanju ob koncu tretjega obdobja je v I. delu neznano umetnostno besedilo in naloge, s katerimi se preverja doseganje ciljev in standardov iz učnega načrta ob umetnostnem besedilu, v II. delu pa neznano neumetnostno besedilo in naloge za preverjanje doseganja ciljev in standardov iz učnega načrta ob neumetnostnem besedilu. Tako zaporedje besedil je pri nacionalnem preverjanju znanja v šolskem letu 2008/2009 drugič. Ob koncu drugega obdobja obsega preizkus znanja 40 točk – I. del, naloge so povezane z neumetnostnim besedilom, 24 točk (60 % točk v skupnem številu točk) in II. del, naloge so povezane z umetnostnim besedilom, 16 točk (40 % točk v skupnem številu točk); razmerje med točkami je enako razmerju med številom ur za obravnavo neumetnostnih in umetnostnih besedil, določenem v učnem načrtu, in je enako tudi ob koncu tretjega obdobja; ob koncu tretjega obdobja obsega preizkus znanja 60 točk – neumetnostno besedilo (II. del) 36 točk in umetnostno besedilo (I. del) 24 točk. Število nalog v preizkusu je lahko različno, ob koncu drugega obdobja jih je v obeh delih skupaj lahko do 35 in ob koncu tretjega obdobja do 40.

Namen zunanjega preverjanja znanja ob koncu drugega in <u>ob koncu tretjega obdobja</u>
Dosežek pri nacionalnem preverjanju znanja je pomembna informacija za učence (in starše) o njihovem znanju v primerjavi z znanjem oziroma s povprečnim dosežkom populacije, ki je opravljala preizkus znanja. Je tudi pomembna informacija za učitelje o močnih in šibkih področjih v znanju njihovih učencev. Z *znanjem* so v tem besedilu poimenovane naslednje zmožnosti (v skladu s cilji in standardi učnega načrta):

- zmožnost samostojnega tihega branja neznanega umetnostnega in neumetnostnega besedila,
- zmožnost razumevanja in vrednotenja ter razčlenjevanja umetnostnega besedila (tj. samostojno konstituiranje pomena prebranega besedila na osnovi jezikovne/metaforične in spoznavno-izkušenjske zmožnosti ter literarnovednega znanja),
- zmožnost razumevanja, vrednotenja in razčlenjevanja neumetnostnega besedila (tj. okoliščinska/pragmatična, naklonska, pomenska, besedno-slovnična, tvarna in metajezikovna razčlemba),
- zmožnost tvorjenja pisnega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste,
- zmožnost tvorjenja besedila, s katerim učenec dokaže književno znanje.

Poleg informativne vloge ima nacionalno preverjanje znanja tudi formativno vlogo, saj gre za ugotavljanje doseganja ciljev in standardov iz učnega načrta. Učiteljem so ob morebitnem odstopanju v znanju njihovih učencev od pričakovanega znanja populacije ponujena/dana izhodišča za analiziranje

vzrokov za taka odstopanja. Končni namen formativnega zunanjega preverjanja znanja je odpravljanje morebitnih primanjkljajev v učnem procesu, v katerem učenci razvijajo zmožnosti oziroma pridobivajo znanje.

Tipi nalog in taksonomija
Preizkus znanja ob koncu drugega in ob koncu tretjega obdobja je sestavljen iz nalog objektivnega tipa (izbirni tip nalog, naloge kratkih odgovorov/dopolnjevanja oziroma odgovorov v povedi, naloge urejanja in povezovanja ter naloge alternativnega tipa). V vsakem delu preizkusa znanja je tudi naloga, pri kateri gre za vodeno samostojno tvorjenje krajšega besedila: v prvem delu ob koncu tretjega obdobja oziroma v drugem delu ob koncu drugega obdobja učenec napiše krajše besedilo, povezano z izhodiščnim umetnostnim besedilom, v drugem delu ob koncu tretjega obdobja oziroma v prvem delu ob koncu drugega obdobja pa kratko neumetnostno besedilo zahtevane besedilne vrste, v učnem načrtu predvidene pri dejavnosti pisanje. Zaradi vpliva na pouk in zaradi nižjega doseganja teh ciljev/standardov na dosedanjih nacionalnih preverjanjih znanja je kljub zahtevnejšemu vrednotenju v preizkuse znanja po obeh obdobjih vključenih vedno več nalog, ki zahtevajo samostojno tvorbo daljših odgovorov, pogosto je tudi utemeljevanje, povezano z izhodiščnim besedilom – te naloge poleg obeh tvorbnih nalog najceloviteje preverjajo sporazumevalno zmožnost učencev.
Ravni zahtevanega znanja v preizkusu zajemajo znanje/poznavanje (30 %), razumevanje in uporabo (35 %) ter samostojno reševanje novih problemov, samostojno interpretacijo in vrednotenje (35 %). Razmerje med ravnmi znanja ni v vsakem preizkusu povsem enako, odvisno je od izbranega izhodiščnega besedila in od vrste ciljev/standardov v učnem načrtu, povezanih z izbrano besedilno vrsto oziroma vrsto književnega besedila.

Vsebina preizkusa znanja
Z nalogami ob neznanem umetnostnem besedilu se preverjajo zmožnost razumevanja in vrednotenja prebranega umetnostnega besedila, metaforična zmožnost (razumevanje /dela/ besedila, za katerega so značilni pomenski prenosi, ob koncu tretjega obdobja tudi v povezavi z literarnovednim znanjem) in zmožnost pisanja krajšega besedila ob izhodiščnem umetnostnem besedilu. Z nalogami ob neznanem neumetnostnem besedilu se preverjajo učenčeva zmožnost samostojnega tihega branja, razumevanja in vrednotenja prebranega besedila, njegova poimenovalna, upovedovalna/skladenjska, pravopisna, slogovna in metajezikovna zmožnost ter zmožnost pisanja krajšega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste.

4.2.1.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine <u>ob koncu drugega obdobja</u> (učenci so ga opravljali 6. maja 2009; v šolskem letu 2008/2009 so nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja /6. razred/ prvič opravljale vse osnovne šole v Republiki Sloveniji)

Podatki: Preverjanja znanja se je udeležilo **14 387 učencev** 6. razreda. Skupni možni dosežek je bil **40 točk**; povprečni dosežek učencev je bil **28,52 točke (71,30 %), indeks težavnosti (IT) 0,71** (v preteklem šolskem letu, ko so nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja opravljale osnovne šole, ki so bile vključene v postopno uvajanje devetletke, se je preverjanja udeležilo 7683 učencev, povprečno so dosegli 28,58 točke /71,46 %/, indeks težavnosti /IT/ 0,7146). Povprečni dosežek **I. dela** preizkusa znanja (neumetnostno besedilo, možnih 24 točk) je bil **18,66 točke (77,75 %), IT 0,78** (nekoliko višji od lanskega – 17,44 točke ali 72,70 %, IT 0,73), v **II. delu** preizkusa znanja (umetnostno besedilo, možnih 16 točk) pa **9,86 točke (61,62 %), IT 0,62** (nekoliko nižji od lanskega – 11,14 točke ali 69,63 %, IT 0,70; podatki zaradi različnih izhodiščnih besedil in ker se nacionalnega preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja ne udeležujejo vsi učenci, niso neposredno primerljivi). Maksimalno število točk je doseglo 139 učencev (0,97 %) (v preteklem šolskem letu 70 učencev oziroma 0,91 %). Minimalno število doseženih točk je do 3 točke (11 učencev oziroma 0,8 %) (v preteklem šolskem letu 3 učenci oziroma 0,04 %).

Največ učencev, 3460 od 14 387 (24,05 %), je doseglo 32–35 točk, 3070 učencev (21,34 %) je doseglo 28–31 točk, 2303 učenci (16,01 %) so dosegli 24–27 točk, 2118 učencev (14,72 %) je doseglo 36–39 točk, 1635 učencev (11,36 %) 20–23 točk, 940 učencev (6,53 %) 16–19 točk, 460 učencev (3,20 %) 12–15 točk, 193 učencev (1,34 %) 8–11 točk in 58 učencev (0,40 %) 4–7 točk. Dosežki na preizkusu znanja ob koncu drugega obdobja so povsem primerljivi z dosežki v preteklem šolskem letu in tudi v šolskem

letu 2006/2007 (takrat je bil povprečni dosežek 29,0 točke ali 72,4 %). Enaka je tudi razvrstitev točk po pogostosti na osnovi končnih dosežkov, zamenjani sta le tretja in četrta razvrstitev (enaka kot letos je bila leta 2006/2007). Grafična predstavitev razporeditve po doseženih točkah kaže zvonasto krivuljo, enako kot lani in leto pred tem, pomaknjeno v desno, z enakomerno in zelo ustrezno razvrstitvijo nizkih dosežkov in s preveliko zgostitvijo visokih dosežkov. Primerljiva sta tudi standardni odklon – 17,37 (lani 18,04) in indeks diskriminativnosti – 0,69 (lani 0,68).

Preglednica 4.2 Osnovni statistični podatki

Število učencev	14 387
Število postavk	27
Možne točke	40
Povprečno št. točk	28,52
Povprečno št. odstotnih točk	71,30
Standardni odklon odstotnih točk	17,37
Indeks težavnosti	0,71
Indeks zanesljivosti	0,85

I. del preizkusa znanja (neumetnostno besedilo)
Naloge se navezujejo na neznano neumetnostno besedilo – **opis živali** z naslovom ***Alpski svizci***, prirejen po besedilu iz revije Gea, april 2007. Besedilo s sličico živali obsega eno stran, odstavki so oštevilčeni. V tem delu preizkusa je 13 nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk I. dela je 24. Z nalogami se preverja zmožnost samostojnega tihega branja neznanega neumetnostnega besedila, njegovega razumevanja in znajdenja v njem (12 nalog, 18 točk) ter zmožnost tvorjenja krajšega besedila dane besedilne vrste (1 naloga, 6 točk). Od možnih 24 točk v **I. delu** preizkusa znanja so učenci povprečno dosegli **18,66 točke (77,75 %)**. Povprečni dosežek je nekoliko višji kot v preteklem šolskem letu (17,44 točke ali 72,67 %) in letu 2006/2007 (17,45 točke ali 72,71 %); zaradi različnih besedil in ker ni podatka, koliko in kateri učenci se nacionalnega preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja niso udeležili, dosežki niso neposredno primerljivi.

Zmožnost sprejemanja/branja in razumevanja neznanega neumetnostnega besedila se preverja z nalogami, ki zahtevajo pomensko razčlembo (4., 5., delno 6. naloga, 7. naloga, skupaj 6 točk), okoliščinsko/pragmatično in naklonsko razčlembo (1., 2. in 3. naloga, skupaj 4 točke) ter metajezikovno in besedno-slovnično razčlembo (delno 6. naloga, 8., 9., 10., 11. in 12. naloga, skupaj 8 točk). Zmožnost tvorjenja pisnega neumetnostnega besedila se preverja s 13. nalogo (tj. pisanje besedila dane besedilne vrste, ki zajema vrsto podzmožnosti, med drugim tudi pravopisno; skupaj 6 točk).

Uspešnost učencev pri reševanju nalog za pomensko razčlembo (4., 5., delno 6. naloga, 7. naloga, skupaj 6 točk): S temi nalogami se preverja zmožnost samostojnega tihega branja in razumevanja besedila (odgovori na vprašanja o vsebini besedila) oziroma delov besedila (zmožnost povzemanja podtem, odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih). Naloge so didaktično različno oblikovane – 4. naloga kot naloga povezovanja, 5. naloga kot naloga dopolnjevanja (dopolniti poved – podatek iz besedila o velikosti alpskih svizcev napisati z besedo, naloga preverja tudi pravopisno zmožnost), 7. naloga kot naloga izbirnega tipa z enim pravilnim odgovorom med štirimi ponujenimi in 6. naloga kot samostojen zapis odgovorov na vprašanji o vsebini besedila v obliki povedi, naloga poleg razumevanja besedila preverja še upovedovalno/skladenjsko in pravopisno zmožnost. Indeks težavnosti (IT) pri teh nalogah: 4. naloga – IT 0,92; 5. naloga – IT 0,64; delno 6. naloga – IT 0,65 in 7. naloga – IT 0,87. Naloge v tem sklopu je uspešno rešila večina učencev – 4. in 7. nalogo tudi učenci, katerih skupni dosežki pomenijo mejo spodnje četrtine dosežkov (v informaciji o nacionalnem preverjanju znanja, poslani osnovnim šolam junija 2009, je to t. i. zeleno območje), 5. in 6. nalogo pa tudi učenci, katerih dosežki spadajo v rumeno območje (meja med polovicama dosežkov). Različni indeksi težavnosti povedo, da naloge ustrezno kažejo razlike v znanju učencev z nižjimi skupnimi dosežki, imajo pa (pre)nizko občutljivost za učence z visokimi skupnimi dosežki. Razlog za to, da naloge, ki preverjajo zmožnost branja in razumevanja besedila, ne kažejo razlik v znanju tudi med učenci z višjimi dosežki, je predvsem premalo zahtevno

izhodiščno besedilo, deloma pa tudi izbor besedilne vrste (opis je besedilna vrsta, ki je v učnem načrtu že v 1. triletju, nadaljuje in nadgrajuje se tudi v 2. triletju) in to, da je besedilo jezikovno in vsebinsko prirejeno oziroma popravljeno (kratke, lahko razumljive povedi, ustrezno zaporedje podatkov ...) in tudi zato lažje za razumevanje. Tako kot na nacionalnem preverjanju znanja v preteklih treh šolskih letih dosežki v tem sklopu nalog in pri nalogah za okoliščinsko/pragmatično in naklonsko razčlembo kažejo, da ima večina učencev ob koncu drugega obdobja ustrezno razvito zmožnost branja in razumevanja krajših neumetnostnih besedil, za celovitejše preverjanje bralne zmožnosti učencev pa bo v nacionalno preverjanje znanja treba vključiti tudi daljša ter vsebinsko in jezikovno zahtevnejša besedila.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog za okoliščinsko/pragmatično in naklonsko razčlembo (1., 2. in 3. naloga, skupaj 4 točke): Naloge preverjajo razumevanje okoliščin nastanka besedila – kdaj in kje je bilo objavljeno izhodiščno besedilo ter kdo ga je napisal (1. naloga, IT 0,93), določanje naslovnika /komu je namenjeno izhodiščno besedilo/ (2. naloga, IT 0,91) in sporočevalčevega namena /s katerim namenom je avtorica napisala besedilo/ (3. naloga, IT 0,87). 1. naloga je oblikovana kot naloga dopolnjevanja, pravilni odgovor zahteva tudi zapis velikih začetnic v lastnih imenih, 2. in 3. naloga pa sta oblikovani kot nalogi izbirnega tipa z enim pravilnim odgovorom med štirimi ponujenimi. Vse tri naloge so uspešno rešili tudi učenci, katerih skupni dosežki določajo mejo spodnje četrtine dosežkov (zeleno območje). Naloge kažejo le razlike v znanju učencev z nizkimi skupnimi dosežki, ne pa tudi med tistimi z višjimi in visokimi dosežki. Podatki so primerljivi z lanskimi (IT 0,90 in 0,78), in s tistimi leto prej (IT 0,93 in 0,74).

Uspešnost učencev pri reševanju nalog za metajezikovno in besedno-slovnično razčlembo (delno 6. naloga, 8., 9., 10., 11. in 12. naloga, skupaj 8 točk): To so naloge, s katerimi se preverja obvladovanje temeljnih jezikoslovnih pojmov oziroma doseganje izobraževalnih ciljev v rabi – preverjanje upovedovalne/skladenjske zmožnosti (tri naloge) – zapis odgovorov na vprašanji iz besedila v obliki povedi (delno 6. naloga, IT 0,65), zapis vprašalnic za podčrtana pridevnika (naloga 9. a, IT 0,41) in sklanjanje samostalnikov in pridevnikov v rabi (10. naloga, dopolnjevanje povedi, IT 0,91), preverjanje poimenovalne zmožnosti (8. naloga, napisati protipomenki iz prvih dveh povedi izhodiščnega besedila, IT 0,67), prepoznavanje vrste besed (dve nalogi) – uvrščanje podčrtanih besed med pridevnike (naloga 9. b, IT 0,72) ter izpis glagola iz povedi (naloga 11. a, IT 0,76) in določanje osnovnih oblikoslovnih kategorij /čas, oseba, število/ (naloga 11. b, IT 0,78) in prepoznavanje značilnosti besedilne vrste opis (12. naloga, IT 0,72).

Polovica teh nalog (9. b, 11. b in 12.) so naloge izbirnega tipa, dve z enim pravilnim odgovorom med štirimi ponujenimi (to pomeni, da učenec jezikoslovne pojme samo prepozna in jih ne poimenuje sam, kar bi bilo zahtevnejše), ena pa z dvema pravilnima odgovoroma med petimi ponujenimi, naloge 8., 9. a, 10. in 11. a pa so naloge dopolnjevanja oziroma kratkih odgovorov.

V primerjavi z dosedanjimi tremi nacionalnimi preverjanji znanja je v tem sklopu manj nalog, manjše so tudi razlike v dosežkih po posameznih nalogah. Tako kot v celotnem I. delu preizkusa znanja manjkajo naloge, ki bi pokazale razlike v znanju učencev z višjimi dosežki (naloge, ki bi spadale v rdeče in modro območje). Večina učencev je uspešno rešila nalogi 10. in 11. B – dopolnitev povedi s samostalnikoma in pridevnikom v ustreznem sklonu in prepoznavanje glagolskega časa, osebe in števila (nalogi spadata v zeleno območje). Kot nekoliko zahtevnejše so se pokazale naloge, ki preverjajo prepoznavanje vrst besed (8., 9. b in 11. a), ter naloga, ki preverja, katere od navedenih podatkov bi še lahko vključili v opis živali (12. naloga), naloge spadajo v rumeno območje, uspešno so jih rešili učenci, katerih skupni dosežki določajo mejo med polovicama dosežkov. Zahtevnejša je ena sama naloga – 9. a –, ki zahteva spraševanje po podčrtanih pridevnikih in zapis ustreznih vprašalnic (kateri, kakšni) ter spada v modro območje, uspešno so jo rešili le učenci, katerih skupni dosežki določajo zgornjo desetino dosežkov.

Uspešnost učencev pri tvorbni nalogi (13. naloga v I. delu preizkusu znanja, 6 točk): Naloga preverja zmožnost samostojnega pisnega tvorjenja krajšega neumetnostnega besedila v učnem načrtu pri dejavnosti pisanje predvidene besedilne vrste – iz podatkov v preglednici in slike živali je bilo treba napisati opis navadne veverice. Tako kot na nacionalnih preverjanjih znanja v preteklih šolskih letih so bili učenci uspešnejši pri vsebinskem delu tvorjenja besedila, manj pa pri jezikovni pravilnosti napisanega, vendar je v primerjavi z vsemi dosedanjimi nacionalnimi preverjanji znanja dosežek pri kriteriju A, ustreznost besedilni vrsti opis in vsebina, veliko višji – IT je 0,90, ta del spada v zeleno območje (na prejšnjih

nacionalnih preverjanjih znanja rumeno ali rdeče območje, IT največ okrog 0,70). Razlog za višji dosežek je deloma lahko besedilna vrsta (opis znane živali), za natančnejše poznavanje vzrokov pa bi bilo treba pregledati vzorec že ovrednotenih preizkusov znanja in upoštevanje navodil za vrednotenje (učenec je v opisu lahko uporabil samo podatke, ki so bili navedeni v preglednici, navedene so morale biti štiri vrste podatkov /ne štirje podatki/, za dodane podatke ali podatke, ki ne ustrezajo besedilni vrsti, je bilo treba točke odšteti /do 0/). Po podatkih iz opravljene analize vzorca ovrednotenih preizkusov znanja za nacionalno preverjanje znanja v šolskem letu 2006/2007 (opravila jo je predmetna komisija) je bilo pri vrednotenju tvorbnih nalog največ odstopanj od moderiranih navodil.

Ravni zahtevanega znanja v I. delu preizkusa zajemajo znanje in poznavanje (delno ali v celoti 5 nalog, skupaj 5 točk), razumevanje in uporabo (večina nalog, skupaj 12 točk) ter analizo, sintezo in vrednotenje oziroma samostojno reševanje novih problemov (2 nalogi, 7 točk). Taksonomska stopnja ni edini dejavnik določanja zahtevnosti naloge; ta je vsaj toliko odvisna tudi od cilja/standarda, ki se z nalogo preverja, in od danega jezikovnega primera, ob katerem morajo učenci pokazati svoje znanje. Nalogi v I. delu preizkusa, ki imata nižjo uspešnost, preverjata zmožnost/znanje na ravni uporabe (naloga 9. a, IT 0,41) in na ravni sinteze (13. naloga, B-del, IT 0,56 – jezikovna pravilnost opisa – pravopisna pravilnost, pravilna oblika besed, pravilen besedni red, neponavljanje besed in stavčnih vzorcev …).

II. del preizkusa znanja (umetnostno besedilo)
Naloge se navezujejo na odlomek iz neznanega umetnostnega besedila – **lutkovne igre** z naslovom **Pavlihovi dolgovi**. V tem delu preizkusa je devet nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk je 16. Od možnih 16 točk v **II. delu** preizkusa znanja so učenci povprečno dosegli **9,86 točke (61,63 %)**. Učenci so bili pri reševanju nalog v II. delu preizkusa za 16,12 % manj uspešni kot v I. delu (77,75 %) in za 8 % manj uspešni v primerjavi z uspešnostjo reševanja nalog, povezanih s književnim besedilom v preteklem šolskem letu (povprečni dosežek **11,14 točke** ali **69,63 %**). To pomeni, da so dosežki učencev v šolskem letu 2008/2009 sicer manj primerljivi z dosežki v prejšnjih letih, vendar ustreznejši od njih glede na razpon ciljev po zahtevnosti v učnem načrtu in s tem povezano pričakovano razvrstitev dosežkov po območjih.

Z nalogami se preverja zmožnost samostojnega tihega branja neznanega umetnostnega besedila: razumevanje in razčlenjevanje besedila oziroma dela besedila ter znajdenje v besedilu, sedem nalog, skupaj 8 točk; drugače kot prejšnja leta nobena od teh nalog ne vključuje točk za slovnično-pravopisno pravilnost zapisanega odgovora (2. naloga – prepoznavanje kraja dogajanja, 3. naloga – ločevanje glavne književne osebe in stranskih oseb, 4. naloga – zaznavanje značajskih lastnosti glavne književne osebe, 5. naloga – prepoznavanje motivov za ravnanje (dveh stranskih) književnih oseb, 6. naloga – zmožnost razumevanja posebnosti jezikovne rabe v delu besedila v povezavi z dogajanjem, 7. naloga – razumevanje nagovora/ogovora v vprašanju glavne književne osebe, 8. naloga, a- in b-del – ločevanje in razumevanje govorjenega dela besedila in didaskalij); prepoznavanje značilnosti izhodiščnega besedila, 1 naloga (1. naloga), skupaj 2 točki (lutkovna igra, dejanja, prizorišče, rekviziti, pojavljanje književne osebe v odlomku), ter zmožnost tvorjenja krajšega besedila, povezanega z izhodiščnim besedilom, 1 naloga (9. naloga), skupaj 6 točk – preverja se recepcijska zmožnost (motivi za ravnanje glavne književne osebe, perspektive več književnih oseb, pojasnjevanje vzrokov za ravnanje književnih oseb), 4 točke, ter učenčeva poimenovalna, upovedovalna, slogovna in pravopisna zmožnost, 2 točki.

Uspešnost učencev pri samostojnem razumevanju in razčlenjevanju izhodiščnega umetnostnega besedila (2., 3., 4., 5., 6., 7. in 8. naloga, skupaj 8 točk): 2. naloga preverja zmožnost najdenja in razumevanja bistvenih podatkov v izhodiščnem besedilu (kraj dogajanja v prvem dejanju); 3. naloga zmožnost ugotavljanja, katera književna oseba je glavna, in utemeljevanja ugotovitve; 4. naloga zmožnost zaznavanja značajskih lastnosti glavne književne osebe; 5. naloga zmožnost upoštevanja podatkov v besedilu in razumevanja motivov za ravnanje stranskih književnih oseb (krojača in čevljarja); 6. naloga zmožnost povezovanja posebnosti jezikovne rabe z ravnanjem glavne književne osebe (rime, nenavadne besedne zveze); 7. naloga zmožnost razumevanja govora književne osebe (nagovor bralca/gledalca); 8. naloga zmožnost razlikovanja (in razumevanja) govora dramske osebe in didaskalij. Vse naloge, razen naloge 8. a, zahtevajo samostojno tvorjenje kratkega odgovora, naloga 8. a pa zahteva označitev dela izpisanega besedila, ki ga izgovori glavna književna oseba. IT teh nalog so: 0,62; 0,75; 0,47; 0,94; 0,56;

0,63 ter 0,79 (naloga 8. a) in 0,66 (naloga 8. b). Pri vseh teh nalogah se vrednoti samo smiselnost odgovora, ne pa tudi pravopisno-slovnična pravilnost zapisane rešitve (tovrstna zahteva bi zmanjšala uspešnost učencev pri reševanju naloge/nalog). Nalogi 5 in 8. a so uspešno rešili tudi učenci, katerih skupni dosežki določajo mejo spodnje četrtine dosežkov (zeleno območje), naloge 2, 3, 7 in 8. b učenci, katerih skupni dosežki predstavljajo mejo med polovicama dosežkov (rumeno območje), 6. nalogo učenci, katerih skupni dosežki določajo mejo zgornje četrtine dosežkov (rdeče območje) in 4. nalogo le učenci, katerih skupni dosežki pomenijo zgornjo desetino dosežkov. Razvrstitev dosežkov pri teh nalogah kaže, da ima večina učencev ob koncu drugega obdobja ustrezno razvito zmožnost branja in razumevanja krajših (dramskih) umetnostnih besedil in da so naloge tudi ustrezno občutljive (dobro razločujejo razlike v znanju učencev). Opazno pa je, da so bili učenci pri reševanju teh nalog manj uspešni kot preteklo šolsko leto. To je lahko deloma povezano z izbiro izhodiščnega besedila (lani prozno besedilo, letos dramsko besedilo), predvsem pa z zahtevo po samostojnem tvorjenju odgovorov (uspešnost bi bila predvidoma še nižja, če bi se preverjala tudi slovnično-pravopisna pravilnost odgovorov – tako lahko sklepamo glede na uspešnost učencev pri 9. nalogi, B-del, in glede na preverjanja v prejšnjih letih). Dosežki učencev v II. delu preizkusa tudi niso v celoti primerljivi z dosežki učencev pri nalogah, ki preverjajo zmožnost branja in razumevanja neumetnostnega besedila v I. delu preizkusa, saj je pri nalogah, povezanih z umetnostnim besedilom, opazna večja razpršenost dosežkov po območjih kot pri nalogah, povezanih z neumetnostnim besedilom (večina teh nalog je v zelenem in rumenem območju, le po ena naloga v rdečem in modrem območju).

Uspešnost učencev pri prepoznavanju književne vrste (1. naloga, 2 točki): Gre za različico naloge alternativnega tipa – za ponujene trditve o izhodiščnem besedilu je treba izbrati odgovor P (pravilno) oziroma odgovor N (nepravilno). IT je 0,85. Nalogo so uspešno rešili tudi učenci, katerih skupni dosežki določajo mejo spodnje četrtine dosežkov (zeleno območje).

Uspešnost učencev pri tvorbni nalogi (9. naloga, 6 točk): Vrednotijo se vsebina (recepcijska zmožnost, tj. književno znanje) – zmožnost prepoznavanja motivov za ravnanje književnih oseb, zaznavanja perspektive več književnih oseb in pojasnjevanja vzrokov, zakaj so književne osebe kaj storile – in zmožnost samostojnega upovedovanja ter praktično obvladovanje pravopisno-slovničnih pravil. IT za vsebino (kriterij A) je 0,52, za pravopisno-slovnično pravilnost (kriterij B) pa 0,33 – nižji je torej IT za jezikovno uresničitev nastalih besedil/odgovorov učencev. Če pa primerjamo uspešnost učencev na vsebinski ravni tvorbne naloge ob umetnostnem besedilu (kriterij A, II. del) in tvorbne naloge ob neumetnostnem besedilu (kriterij A, I. del), vidimo, da so bili učenci na tej ravni tvorbne naloge v II. delu občutno manj uspešni kot pri tvorbni nalogi v I. delu (I. del – IT 0,90 /A/; II. del – IT 0,52 /A/), na ravni pravopisno-slovnične pravilnosti tvorbne naloge v II. delu (kriterij B) pa prav tako manj uspešni (I. del – IT 0,56 /B/; II. del – IT 0,33 /B/). Če torej primerjamo uspešnost učencev pri obeh tvorbnih nalogah, vidimo, da so bili učenci pri tvorbni nalogi, povezani s književnim besedilom, bistveno manj uspešni kot pri tvorbni nalogi ob neumetnostnem besedilu – skupni IT za tvorbno nalogo ob neumetnostnem besedilu je 0,73, skupni IT tvorbne naloge ob umetnostnem besedilu pa 0,43. Vsebinska ustreznost tvorbne naloge ob umetnostnem besedilu (tj. več kot 65-odstotna verjetnost pravilnega odgovora) je značilna za besedila/odgovore učencev, katerih skupni dosežki so meja zgornje četrtine dosežkov (rdeče območje); pravopisno-slovnična pravilnost pa je značilna le za besedila/odgovore učencev, katerih skupni dosežki zajemajo zgornjo desetino dosežkov (modro območje). Nižja uspešnost pri tvorbni nalogi iz književnosti je za A-del pričakovana glede na to, da je naloga povezana z izhodiščnim besedilom in zahteva tudi strukturiran in sintetiziran odziv na umetnostno besedilo, tvorbna naloga v I. delu pa ni povezana z izhodiščnim besedilom. Nižja uspešnost pri B-delu pa je deloma pričakovana zaradi načina vrednotenja – pravopisno-slovnična pravilnost se vrednoti samo, če učenec za A-del doseže najmanj 2 točki.

Iz IT za pravopisno-slovnično pravilnost (kriterij B) pri tvorbni nalogi v II. delu preizkusa znanja, ki je pri tej nalogi v šolskem letu 2008/2009 znova, in to kar za 23 %, nižji kot pri tvorbni nalogi v I. delu preizkusa (IT I. del – 0,56 /B/ : II. del – IT 0,33 /B/), lahko sklepamo, da imajo učenci pri samostojnem tvorjenju besedil, s katerimi dokazujejo književno znanje, še zmeraj bistveno več jezikovnih težav kot pri samostojnem pisanju v učnem načrtu predvidenih besedilnih vrst. Predvidevamo lahko, da je izkazana višja stopnja sporazumevalne zmožnosti pri tvorbni nalogi v I. delu preizkusa posledica z vajo usvojenih (jezikovnih in zgradbenih) značilnosti besedilnih vrst (razvijanje zmožnosti samostojnega tvorjenja

izbranih besedilnih vrst namreč obsega pomemben delež jezikovnega pouka). Uspešnost je predvidoma povezana tudi z zahtevano besedilno vrsto, pri čemer je tvorba opisa očitno zelo dobro usvojena. Odprto ostaja tudi vprašanje vrednotenja v skladu z navodili (to je pokazala podrobna analiza vzorca že ovrednotenih preizkusov znanja v šolskem letu 2007/2008) – pri pregledanem vzorcu nalog je pri vrednotenju tvorbnih nalog, tako v I. kot v II. delu preizkusa znanja, šlo za precejšnja odstopanja od moderiranih navodil, in to pri vsebini, vrsti besedil (tvorbna naloga ob neumetnostnem besedilu) ter pri jezikovni pravilnosti. Vrednotenje tvorbnih nalog bi bilo zato treba tudi še naprej spremljati in poskrbeti tudi za usposabljanje učiteljev za vrednotenje teh nalog, posebno učiteljev razrednega pouka, ki učijo v 6. razredu. Priporočljivo bi bilo tudi spremljati uspešnost učencev pri pisanju tvorbnih nalog pri pouku ter ugotovitve primerjati s podatki, pridobljenimi pri nacionalnem preverjanju znanja. Če se bo odstopanje v uspešnosti v korist tvorbe besedil ob neumetnostnih besedil kazalo tudi v prihodnje, bi bilo treba premisliti in načrtovati postopke za odpravljanje tega primanjkljaja v učnem procesu, ne le pri nacionalnem preverjanju znanja.

Ravni zahtevanega znanja v II. delu preizkusa znanja zajemajo znanje/poznavanje (delno 1. naloga in 2. naloga, skupaj 2 točki), razumevanje in uporabo (delno 1. naloga, 3., 4., 5., 7., 8. naloga (oba dela) in delno 9. naloga, skupaj 9 točk) ter analizo in sintezo (6. in delno 9. naloga, skupaj 5 točk). Taksonomska stopnja ni edini dejavnik določanja zahtevnosti posamezne naloge, je pa pomemben, kar se kaže pri tvorbni nalogi (9. naloga, analiza, sinteza in uporaba, skupni IT 0,43). IT v tem delu preizkusa je najnižji pri 9. nalogi, B-del (0,33; slovnično-pravopisna pravilnost tvorjenega besedila – to je povezano z vsebinsko ravnjo, saj se jezikovna pravilnost vrednoti le, če učenec dobi za A-del najmanj 2 točki). Drugi najnižji IT ima 4. naloga (0,47; zaznavanje značajskih lastnosti glavne književne osebe). Ugotavljanje značajskih lastnosti književne osebe je, če sklepamo po nalogi za učence, razmeroma zahtevno; če bi bila vrednotena tudi pravilnost zapisanega odgovora, ne le smiselnost, bi bili dosežki še nižji.

Razporeditev dosežkov pri nalogah, povezanih z umetnostnim besedilom, je v skladu s cilji in standardi v učnem načrtu, razvidno pa je, da je samostojno tvorjenje odgovorov za učence zahtevno, še zlasti če je treba na osnovi prebranega izhodiščnega besedila sklepati o značaju in motivih za ravnanje književnih oseb ter to povezati tudi s posebnostjo jezikovne rabe v izhodiščnem besedilu.

Kvalitativni opisi znanja za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.3 Porazdelitev odstotnih točk pri slovenščini z obarvanimi izbranimi območji, drugo območje

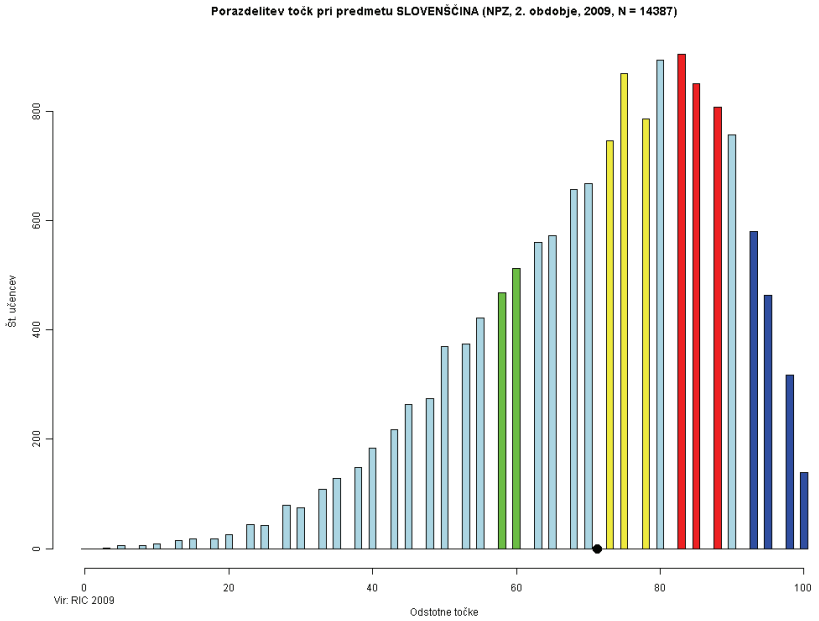

Zeleno območje

Učenci, katerih skupni dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu 2. obdobja določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov*, so v povprečju uspešno rešili polovico nalog v preizkusu znanja – 11 nalog (8 nalog v I. delu preizkusa znanja, dvakrat gre za del naloge, 13 točk, in 3 naloge v II. delu preizkusa znanja, enkrat gre za del naloge, 4 točke) od 22 s skupaj 17 točkami od 40 možnih.

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem **neumetnostnem besedilu – opisu živali** z naslovom ***Alpski svizci***, prirejenem po besedilu iz revije Gea, april 2007) so to naslednje naloge:

- večina nalog (5 od 7), ki preverjajo zmožnost samostojnega tihega branja neznanega neumetnostnega besedila, njegovega razumevanja in znajdenja v njem – zmožnost prepoznavanja okoliščin (1. in 2. naloga; 1. naloga – kdaj in kje je bilo objavljeno izhodiščno besedilo ter kdo ga je napisal /tudi pravopisna zmožnost, zapis velikih začetnic/, 2t, Z /= znanje/, R /= razumevanje/; 2. naloga – komu je namenjeno izhodiščno besedilo, 1t, R), zmožnost prepoznavanja sporočevalčevega namena (3. naloga – s katerim namenom je avtorica napisala izhodiščno besedilo, 1t, R), zmožnost povzemanja podtem (4. naloga – kaj je o alpskih svizcih predstavljeno v navedenih odstavkih izhodiščnega besedila, 2t, R) in zmožnost razumevanja delov besedila (7. naloga – koliko članov šteje družina alpskih svizcev, 1t, R);
- naloga, ki preverja upovedovalno/skladenjsko zmožnost (10. naloga – navedeni povedi dopolni z besedami v oklepajih /sklanjanje samostalnikov in pridevnikov/, 1t, U /= uporaba/);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost (naloga 11. B – v katerem času, osebi in številu je glagol v navedeni povedi, 1t, Z, R), in
- del naloge, ki preverja zmožnost tvorjenja besedila dane vrste, in sicer vsebino in besedilno vrsto (13. naloga, A-del – tvorjenje opisa navadne veverice z danimi podatki in s sliko živali, 4t, S /= sinteza/).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem **umetnostnem besedilu – odlomku iz dramskega besedila** z naslovom ***Pavlihovi dolgovi***, objavljenem v zbirki lutkovnih iger Mladi oder, MK, 1995) pa so to:

- naloga, ki preverja zmožnost samostojnega tihega branja in razumevanja neznanega književnega besedila – prepoznavanje/razumevanje osnovnih značilnosti dramskega besedila (lutkovna igra, dejanje, prizorišče, potrebščine, književne osebe) (1. naloga, 2t, Z, R);
- naloga, ki preverja zmožnost učencev, da najdejo ustrezen podatek v besedilu, in zmožnost razumevanja motivov za ravnanje književnih oseb (kaj hočeta od Pavlihe krojač in čevljar) (5. naloga, 1t, R);
- del naloge, ki preverja zmožnost razlikovanja navedbe dramske osebe in njenega govora (kateri del izpisanega besedila govori Pavliha) (naloga 8. a, 1t, R).

Učenci s skupnimi dosežki v zelenem območju so v I. delu preizkusa znanja od skupaj 13 nalog s 24 točkami v povprečju uspešno rešili 8 nalog, od tega 2 delno, s skupaj 13 točkami. Taksonomsko večina nalog preverja zmožnost/znanje na ravni razumevanja (delno 1. naloga, 2., 3., 4. in 7. naloga, delno naloga 11. b), delno 1. in delno 11. b-naloga preverjata znanje/zmožnost tudi na ravni znanja/poznavanja, 10. naloga preverja znanje/zmožnost na ravni uporabe, 13. naloga, A-del, pa na ravni sinteze.

V II. delu preizkusa znanja so učenci, katerih skupni dosežki spadajo v spodnjo četrtino dosežkov, od 9 nalog s skupaj 16 točkami uspešno rešili 3 naloge, od tega 1 delno, s skupaj 4 točkami. Taksonomsko so vse te naloge (1., 5., delno 8.) na ravni razumevanja, 1. naloga pa poleg razumevanja preverja še zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja.

Naloge iz I. in II. dela preizkusa znanja predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: besedilo, poved, beseda (izobraževalni cilji za 1. triletje), odstavek, glagol, oseba: prva, tretja, število: ednina, množina, čas: sedanjik, preteklik, opis živali (izobraževalni cilji za 2. triletje) – izobraževalni cilji za obravnavo neumetnostnih besedil; besedilo, lutkovna igra (izobraževalna cilja za 1. triletje), dejanje (izobraževalni cilj za 2. triletje) – izobraževalni cilji za obravnavo umetnostnih besedil.

Rumeno območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo *med polovicama dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega območja v povprečju uspešno rešili še 10 nalog (7 nalog v celoti in 3 delno) s skupaj 12 točkami (6 nalog, od tega 2 delno, v I. delu s skupaj 8 točkami, in 4 naloge, od tega 1 delno, v II. delu s skupaj 4 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) so to:

- nalogi, ki preverjata zmožnost znajdenja v besedilu in razumevanja podtem oziroma delov besedila (5. naloga – kako veliki so največji svizci, podatek napiši z besedo /tudi pravopisna zmožnost, zapis številnikov/, 1t, U, in 6. naloga – kje živijo alpski svizci pozimi in kako med zimskim spanjem skrbijo za mladiče, zapis odgovorov v povedi /tudi upovedovalna/skladenjska in pravopisna zmožnost/, 3t, R, U);
- naloga, ki preverja poimenovalno in metajezikovno zmožnost (8. naloga – v prvih dveh povedih iz izhodiščnega besedila poišči protipomenki, 1t, R, Z);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost (naloga 9. b – kaj sta podčrtani besedi v navedeni povedi /pridevnika/, 1t, Z);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost (naloga 11. a – iz povedi izpiši glagol, 1t, Z), in
- naloga, ki preverja metajezikovno zmožnost (12. naloga – katera od navedenih podatkov bi lahko vključili v opis alpskih svizcev, 1t, U, Z).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) pa so to:

- naloga, ki preverja zmožnost učencev, da najdejo ustrezen podatek v besedilu (kje se dogaja prvo dejanje) (2. naloga, 1t, Z);
- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja književnega besedila in ločevanja glavnih in stranskih književnih oseb ter zmožnost utemeljevanja (katera oseba je glavna književna oseba v izhodiščnem besedilu, po čem tako sklepaš) (3. naloga, 1t, R);
- naloga, ki preverja zmožnost prepoznavanja zgradbe dramskega besedila (oznaka govorečega – koga Pavliha na začetku izhodiščnega besedila sprašuje: »Imate vi toliko denarja?«) (7. naloga, 1t, R);
- del naloge, ki preverja zmožnost razumevanja dela dramskega besedila, ki ga oseba ne izgovori (naloga 8. b, 1t, R).

Taksonomsko naloge, ki spadajo v rumeno območje (meja med polovicama dosežkov), preverjajo zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja (8. in 12. naloga ter naloga 9. b in naloga 11. a v I. delu in 2. naloga v II. delu), razumevanja (delno 6. in delno 8. naloga v I. delu, 3., 7. in naloga 8. b v II. delu) in uporabe (5., delno 6. in 12. naloga v I. delu).

Navedene naloge iz I. in II. dela preizkusa znanja predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: poved, beseda, opis (izobraževalni cilji za 1. triletje), protipomenka, samostalnik, pridevnik, glagol, prislov (izobraževalni cilji za 2. triletje) – izobraževalni cilji za obravnavo neumetnostnih besedil; književna oseba /glavna/ (izobraževalni cilj za 2. triletje) – izobraževalni cilj za obravnavo umetnostnih besedil.

Rdeče območje

Učenci, katerih skupni dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine po 2. obdobju določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in rumenega območja v povprečju uspešno rešili še 3 naloge (1 nalogo iz II. dela in delno obe tvorbni nalogi, povezani z umetnostnim in neumetnostnim besedilom) s skupaj 7 točkami (1 nalogo /tvorbno/ delno v I. delu s skupaj 2 točkama ter 1 nalogo v celoti in 1 nalogo /tvorbno/ delno v II. delu s skupaj 5 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) je to:

- del naloge, ki preverja zmožnost tvorjenja besedila dane vrste (13. naloga, B-del, jezikovna pravilnost /pravopisna in slovnična pravilnost/, 2t, S).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) pa sta to:

- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja značilnosti jezikovne rabe v delu besedila (nenavadne besede/besedne zveze oziroma spreminjanje besed, rimane besede ipd.) (6. naloga, 1t, A) in
- del naloge, ki preverja zmožnost tvorjenja »strokovnega« besedila o prebranem književnem besedilu – zmožnost prepoznavanja motivov za ravnanje književnih oseb, zaznavanja perspektive več književnih oseb in pojasnjevanja vzrokov, zakaj so književne osebe kaj storile (9. naloga, A-del, 4t, A, S).

Taksonomsko naloge, ki spadajo v rdeče območje, preverjajo zmožnost/znanje na višjih taksonomskih ravneh, in sicer dve na ravni analize (6. in delno 9. naloga, A-del, v II. delu preizkusa) in sinteze/ (13. naloga, B-del, v I. delu in delno 9. naloga, A-del, v II. delu preizkusa).

Navedene naloge iz I. in II. dela preizkusa znanja predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: besedilo, opis živali, poved (izobraževalni cilji za obravnavo neumetnostnih besedil, 1. triletje).

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki določajo *zgornjo desetino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega, rumenega in rdečega območja v povprečju uspešno rešili še 3 naloge (1 v celoti in 2 delno) s skupaj 4 točkami (1 nalogo delno v I. delu z 1 točko ter 1 nalogo v celoti in 1 nalogo /tvorbno/ delno v II. delu s skupaj 3 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) je to:
- del naloge, ki preverja upovedovalno/skladenjsko in metajezikovno zmožnost (naloga 9. a– vprašaj se po podčrtanih besedah v navedeni povedi /pridevnika/, 1t, U).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) pa sta to:
- naloga, ki preverja zmožnost zaznavanja značajskih lastnosti glavne književne osebe (kaj je značilno za Pavliho, napiši tri njegove značilnosti) (4. naloga, 1t, R), in
- del naloge, ki preverja zmožnost tvorjenja besedila o prebranem književnem besedilu (9. naloga, B-del, pravopisno-slovnična pravilnost in slogovna ustreznost, 2t, U).

Taksonomsko naloge, ki spadajo v modro območje, preverjajo zmožnost/znanje na ravni razumevanja in uporabe.

Navedene naloge iz I. in II. dela preizkusa znanja ne predvidevajo poznavanja strokovnih izrazov iz učnega načrta za 2. triletje, vključujejo le pojma poved in besedilo (izobraževalna cilja za 1. triletje).

Razporeditev dosežkov je v skladu s cilji in standardi v učnem načrtu. V obeh delih preizkusa znanja so pričakovano zahtevnejše naloge, ki zahtevajo razlago ali utemeljevanje katere od sporočilnih enot izhodiščnega neumetnostnega ali umetnostnega besedila in samostojen zapis daljših odgovorov. Zahtevnejša je tudi tvorbna naloga v književnem delu preizkusa znanja, ki najceloviteje preverja sporazumevalno in recepcijsko zmožnost učencev, in sicer v obeh delih – v vsebini (A-del, rdeče območje) in pravopisno-slovnični pravilnosti ter slogovni ustreznosti (B-del, modro območje; ta del je pričakovano nižji, ker se vrednoti samo, če učenec za vsebino dobi najmanj 2 točki). V primerjavi z NPZ v prejšnjih treh letih pa je nepričakovano višji dosežek pri tvorbni nalogi v I. delu preizkusa znanja – iz podatkov v razpredelnici in slike živali napisati opis navadne veverice. Naloga po ustreznosti besedilni vrsti (opis živali) in vsebini (A-del) spada v zeleno območje, kar pomeni, da so jo z več kot 65-odstotno uspešnostjo rešili tudi učenci z dosežki v spodnji četrtini (na nacionalnem preverjanju v prejšnjih letih je A-del tvorbne naloge /vsebina in besedilna vrsta/ spadal v rdeče ali rumeno območje). Višja kot pri tvorbni nalogi v II. delu preizkusa je tudi jezikovna (pravopisno-slovnična) pravilnost (B-del, rdeče območje, ta del je primerljiv z dosežki na nacionalnem preverjanju znanja v prejšnjih letih). Razlog za višji dosežek je deloma lahko besedilna vrsta, za natančnejše poznavanje vzrokov pa bi bilo treba pregledati vzorec že ovrednotenih preizkusov znanja in upoštevanje navodil za vrednotenje.

V I. delu preizkusa (neumetnostno besedilo) se kaže nekoliko prenizka občutljivost preizkusa znanja – prevladujejo naloge, ki spadajo v zeleno območje (preizkus znanja ustrezno kaže razlike v znanju učencev z dosežki v spodnji četrtini), premalo pa je zahtevnejših nalog, ki bi kazale razlike v znanju učencev z višjimi in visokimi skupnimi dosežki (rdeče in modro območje).
Razvrstitev dosežkov se nanaša na učence, ki so opravljali nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine ob koncu drugega obdobja. Nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja so v tem šolskem letu (2008/2009) prvič opravljale vse osnovne šole, ni pa podatkov, koliko in kateri učenci 6. razreda se nacionalnega preverjanja znanja niso udeležili, in ni podatkov o doslednosti upoštevanja navodil za vrednotenje nalog, kar bi lahko deloma vplivalo na (premalo enakomerno) razvrstitev dosežkov.

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.4 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri slovenščini, drugo obdobje

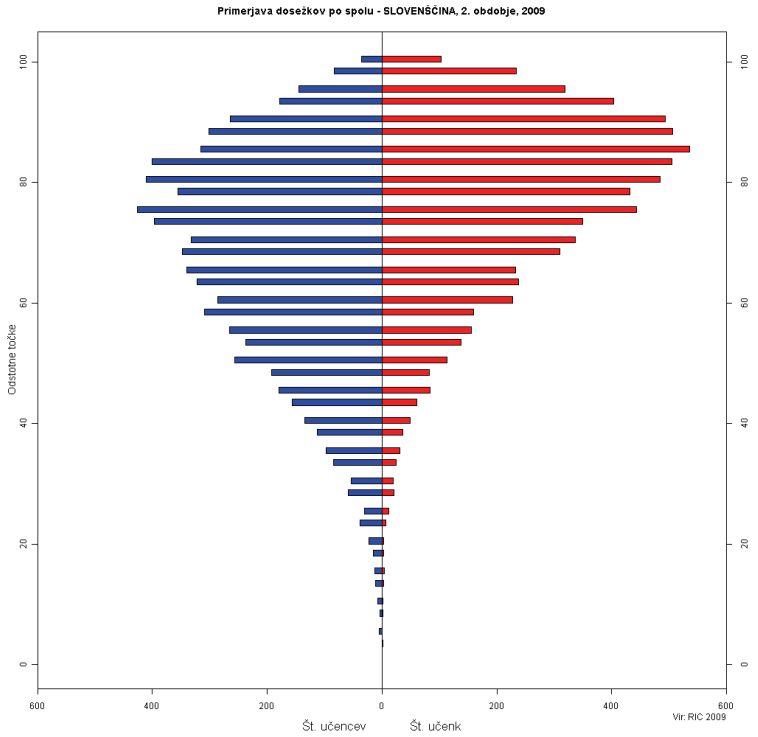

Primerjava porazdelitve dosežkov učencev in učenk

Dosežki pri nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu drugega obdobja so po spolu v šolskem letu 2008/2009 obdelani tretjič. Enako kot prejšnji dve leti so prikazani grafično, krivulji ločeno prikazujeta dosežke učencev in dosežke učenk na osnovi končnih rezultatov v odstotnih točkah. Predmetna komisija ugotavlja, da sta krivulji podobni kot na nacionalnem preverjanju znanja v preteklem šolskem letu in v šolskem letu 2006/2007– tudi letos se med seboj razlikujeta, razlike so podobne. Krivulja, ki prikazuje dosežke učencev, je pravilna zvonasta, nekoliko (manj kot v preteklih dveh letih) pomaknjena v desno. V primerjavi s prejšnjima dvema nacionalnima preverjanima znanja se kažejo večje razlike v razvrstitvi dosežkov učencev z nižjim skupnim številom točk, kar je posledica večjega števila nalog v preizkusu (predvsem v I. delu, pri neumetnostnem besedilu), ki spadajo v zeleno in rumeno območje (dobro kažejo razlike v znanju učencev v spodnji četrtini in okoli polovice dosežkov, ne omogočajo pa zaznavanja razlik v znanju med učenci z višjimi in visokimi skupnimi dosežki). Sklepati je mogoče, da je zaradi večje diskriminativnosti nalog za učence z nižjimi skupnimi dosežki nekoliko drugačna tudi razvrstitev po pogostosti – večina dosežkov učencev spada v območje od 50 do 90 odstotnih točk (lani od 55 do 95), vrh krivulje je v območju med 75 in 85 odstotnimi točkami (podobno kot leta 2006/2007 – med 70 in 85, lani med 70 in 90). Najvišjih dosežkov (nad 90 odstotnih točk) je pri učencih približno polovico manj kot pri dosežkih učenk, sta pa krivulji v sorazmerju. Enako kot prejšnji dve leti pri učencih več dosežkov kot pri učenkah spada v območje med 40 in 60 odstotnimi točkami, njihova razporeditev je enakomerna; več učencev kot prejšnji dve leti je doseglo od 20 do 40 odstotnih točk, pri učenkah pa je dosežkov v tem razponu točk manj; rezultatov, nižjih od 20 odstotnih točk, je pri učencih nekaj več (še vedno malo) kot na prejšnjih dveh preverjanjih, pri učenkah pa jih skoraj ni. Krivulja, ki prikazuje dosežke učenk, je tako kot lani in leto pred tem pomaknjena precej v desno, največ dosežkov spada v območje od 70 do 95 odstotnih točk (lani od 70 do 90, 2006/2007 od 65 do 95), vrh krivulje je enako kot lani v območju od 80 do 90 odstotnih točk, kar pomeni, da imajo naloge predvsem v I. delu preizkusa (neumetnostno besedilo) za učence z visokimi dosežki (pre)nizko diskriminativnost. Skoraj polovica manj dosežkov kot pri dosežkih učencev spada v območje od 40 do 60 odstotnih točk. Sklepati je mogoče, da je nekoliko drugačna razvrstitev dosežkov učencev in učenk povezana z izbiro

izhodiščnega besedila v II. delu preizkusa znanja (književnost, dramsko besedilo) oziroma z večjim številom nalog, ki zahtevajo samostojno tvorjenje odgovora. V tem delu imajo naloge višjo diskriminativnost tudi za učence z visokimi skupnimi dosežki, kar pomeni, da jih je uspešneje rešilo več učenk kot učencev.

Analiza dosežkov glede na spol učencev po nalogah

Učenci so uspešneje kot učenke rešili naslednje naloge: v I. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo): 2. nalogo (naslovnik besedila, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih, po celotni razporeditvi), 4. nalogo (teme odstavkov, naloga povezovanja, razlike so predvsem pri nižjih dosežkih), 5. nalogo (podatek o velikosti svizcev napisati z besedo, razlike so predvsem pri nižjih dosežkih in dosežkih v zgornji četrtini), 7. nalogo (razumevanje podatka *vseh članov je lahko do* 20, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih), nalogo 9. b (prepoznavanje pridevnikov, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih, največje okoli polovice), nalogo 11. b (prepoznavanje glagolskega časa, osebe in števila, izbirni tip, razlike so predvsem pri nižjih dosežkih) in 12. nalogo (katera podatka bi lahko vključili v opis, izbirni tip, učenci so bili uspešnejši pri vseh dosežkih razen pri dosežkih v zgornji četrtini); v II. delu preizkusa znanja (umetnostno besedilo) učenci pri nobeni od nalog niso bili uspešnejši od učenk, višje dosežke imajo le znotraj posameznih razvrstitev pri nekaterih nalogah – pri 4. nalogi v zgornji četrtini dosežkov, pri nalogi 8. a v zgornji četrtini dosežkov, majhna razlika je tudi pri 9. nalogi, A-del, v zgornji četrtini dosežkov in pri 9. nalogi, B-del, pri najvišjih dosežkih.

Učenke so uspešneje kot učenci rešile naslednje naloge: v I. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo): 1. nalogo (dopolnitev povedi s podatki iz besedila, razlike so pri vseh dosežkih razen najvišjih), 10. nalogo (sklanjanje samostalnikov in pridevnika, dopolnitev povedi, razlike so predvsem v dosežkih okoli polovice), 13. naloga, B-del (opis živali, jezikovna pravilnost, razlike so pri vseh dosežkih razen pri najvišjih); v II. delu preizkusa znanja (umetnostno besedilo): 2. nalogo (kraj prvega dejanja, odgovor napisati na črto, razlike so pri vseh dosežkih), 3. nalogo (katera je glavna književna oseba, utemeljitev, razlike so pri vseh dosežkih razen pri najnižjih), 4. nalogo (značilnost glavne osebe, odgovor napisati na črto, razlike so pri vseh dosežkih razen v zgornji četrtini /v tej so bili uspešnejši učenci/), nalogo 8. b (kaj sporoča preostali del besedila, odgovor napisati na črto, razlike so pri vseh dosežkih), 9. nalogo, B-del (tvorjenje besedila, jezikovna pravilnost, učenke so bile uspešnejše pri dosežkih okoli polovice in v zgornji četrtini, učenci so bili uspešnejši pri najvišjih dosežkih).

Naloge, pri katerih med dosežki učencev in učenk ni opaznejših razlik: v I. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo): 3. naloga (namen besedila, izbirni tip, pri nižjih in srednjih dosežkih so bili uspešnejši učenci, pri višjih učenke), 6. naloga (odgovora na vprašanji), 8. naloga (protipomenki, učenci nekoliko uspešnejši v zgornji četrtini), naloga 9. a (vprašalnici za pridevnika, učenci uspešnejši v zgornji četrtini, učenke pri najvišjih dosežkih), naloga 11. a (prepoznavanje glagola) in 13. naloga, A-del (opis živali, vsebina); v II. delu preizkusa znanja (umetnostno besedilo): 1. naloga (trditve o izhodiščnem besedilu, učenke so bile nekoliko uspešnejše pri nižjih dosežkih), 5. naloga (kaj hočeta od Pavlihe krojač in čevljar, odgovor napisati na črto), za 6. nalogo ni podatka, 7. naloga (koga sprašuje Pavliha, odgovor napisati na črto), naloga 8. a (obkrožiti del besedila, ki ga govori Pavliha, učenke so bile uspešnejše pri nižjih dosežkih, učenci v zgornji četrtini), 9. naloga, A-del (tvorjenje besedila, vsebina, učenke so bile nekoliko uspešnejše pri nižjih dosežkih).

Sklepne ugotovitve

Glede na to, da nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja ni obvezno (opravljalo ga je približno 83 % šestošolcev) in ni podatkov, kateri učenci se ga niso udeležili ter koliko je med njimi učencev in koliko učenk, podatki o razvrstitvi dosežkov po letih niso povsem primerljivi in tudi niso popolnoma primerljivi z nacionalnim preverjanjem znanja ob koncu tretjega obdobja. Analiza dosežkov učencev in dosežkov učenk po nalogah je letos opravljena prvič; za kakršne koli ugotovitve bo treba te podatke spremljati dlje časa.

Slika 4.5 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri slovenščini, drugo obdobje

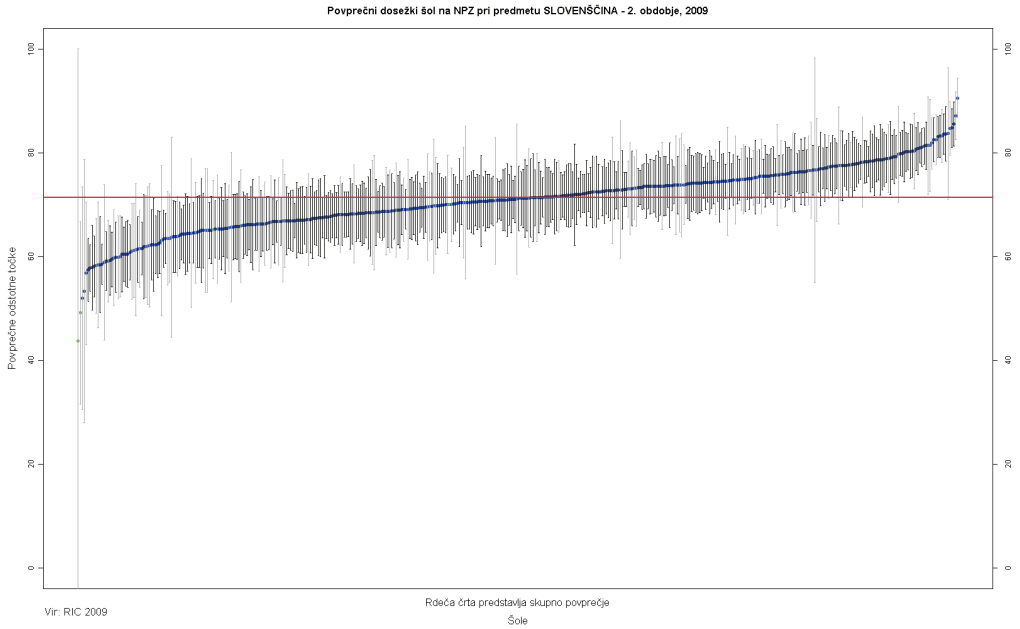

Preglednica 4.3 Porazdelitev dosežkov pri slovenščini po regijah, drugo obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	73,19	16,56	1576	34
Goriška regija	72,37	16,17	706	28
Jugovzhodna Slovenija	69,43	18,08	1092	35
Koroška regija	69,12	18,51	593	17
Notranjsko-kraška regija	72,10	16,34	333	15
Obalno-kraška regija	70,08	17,49	554	21
Osrednjeslovenska regija	72,94	17,05	3721	93
Podravska regija	71,55	17,43	2167	77
Pomurska regija	69,22	18,07	781	38
Savinjska regija	70,03	17,60	2007	57
Spodnjeposavska regija	67,72	16,86	570	22
Zasavska regija	69,73	17,71	287	7

Tako kot podatki po spolu so tudi podatki po regijah za nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja letos obdelani tretjič. Ker nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja ni obvezno in ni podatkov, koliko in kateri učenci so ga opravljali in kateri ne in ali so med regijami glede tega razlike, dosežki niso neposredno primerljivi ne po letih in ne med drugim in tretjim obdobjem. Iz grafičnega prikaza je tako kot na prejšnjih dveh preverjanjih mogoče ugotoviti, da se dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu drugega obdobja po posameznih regijah razlikujejo glede na skupno povprečje in da je različen tudi razpon dosežkov od najnižjih do najvišjih. Razlike v povprečnih dosežkih so v primerjavi s skupnim povprečjem 71,30 (primerljivo je z lanskim, 71,5 %, in z letom pred tem, 72,4 %) tudi letos majhne (le nekaj odstotkov), bolj pa se po regijah razlikuje razporeditev dosežkov oziroma razpon od najnižjih do najvišjih. Podobno razvrstitev dosežkov s povprečjem, ki je zelo blizu skupnemu povprečju, imajo letos Podravska, Notranjsko-kraška in Obalno-kraška statistična regija (lani Podravska, Koroška, Savinjska in Notranjsko-kraška regija ter Jugovzhodna Slovenija, leto pred tem Osrednjeslovenska, Gorenjska in Goriška regija); nekoliko nižji povprečni dosežek od skupnega imajo Pomurska (tudi na obeh prejšnjih nacionalnih preverjanjih znanja), Koroška, Savinjska, Zasavska in Spodnjeposavska statistična regija ter Jugovzhodna

Slovenija; povprečne dosežke nekaj odstotkov nad skupnim povprečjem pa imajo letos Osrednjeslovenska, Gorenjska in Goriška statistična regija (vse tri tudi na lanskem nacionalnem preverjanju znanja).
Ker ni podatka, kolikšen odstotek in kateri učenci so opravljali nacionalno preverjanje znanja po posameznih regijah, so podatki manj zanesljivi od tistih za nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja, manj zanesljivi pa so tudi zato, ker preizkuse vrednotijo šole same (analiza vzorca ovrednotenih nalog ob koncu drugega obdobja v šolskem letu 2006/2007, ki jo je opravila predmetna komisija za slovenščino, je posebno pri tvorbnih nalogah in daljših zapisih odgovorov učencev pokazala precejšnja odstopanja od navodil za vrednotenje). Tudi te podatke bo treba še nadalje spremljati.

4.2.1.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja (redni rok, 6. maj 2009)

Podatki: Preizkus znanja[5] v rednem roku je opravljalo **18 538 učencev** 9. razreda. Od možnih **60 točk** so učenci povprečno dosegli **33,66 točke (56,09 %), indeks težavnosti 0,56** (povprečni dosežek je nekoliko /za 3,25 točke/ nižji od lanskega – v preteklem šolskem letu je nacionalno preverjanje znanja opravljalo 18 814 učencev 9. razreda, povprečno so dosegli 36,91 točke /61,52 %/, indeks težavnosti /IT/ 0,61, in tudi od dosežka v šolskem letu 2006/2007, ko je preizkus znanja opravljalo 19 056 učencev, povprečno pa so dosegli 38,8 točke ali 64,67 %; razlikujejo se predvsem dosežki pri nalogah, povezanih z umetnostnim besedilom).

Maksimalno število točk sta dosegla samo 2 učenca (0,01 %) (v preteklem šolskem letu 9 oziroma 0,05 %), minimalno število (0–5 točk) pa 75 učencev (0,40 %) (v preteklem šolskem letu 59 učencev oziroma 0,31 %). Največ učencev, tj. 3412 (18,41 %), je doseglo 36–41 točk; 3192 učencev (17,22 %) je doseglo 30–35 točk, 2979 učencev (16,07 %) 42–47 točk, 2730 učencev (14,73 %) 24–29 točk, 2100 učencev (11,33 %) 18–23 točk, 1879 učencev (10,14 %) 48–53 točk, 1256 učencev (6,78 %) je doseglo 12–17 točk, 496 učencev (2,68 %) 6–11 točk in 417 učencev (2,25 %) 54–59 točk. Grafična predstavitev razporeditve po doseženih točkah kaže pravilno zvonasto krivuljo z zelo enakomerno razvrstitvijo dosežkov. Standardni odklon je 19,32, indeks diskriminativnosti pa 0,74 (v preteklem šolskem letu 18,33 oziroma 0,73).

Po poizvedbah je razvrstitev nekoliko spremenjena, zmanjšalo se je število dosežkov v intervalih 6–11 točk, 12–17 točk, 18–23 točk, 24–29 točk, 30–35 točk in 36–41 točk ter povečalo v intervalih 42–47 točk, 48–53 točk in 54–59 točk, kar kaže na odstopanja od moderiranih navodil pri vrednotenju nalog. Da bi bilo napak pri vrednotenju manj, je predmetna komisija v tem šolskem letu nekoliko spremenila način točkovanja nalog (a- in b-del nalog sta točkovana ločeno, točke znotraj nalog se ne seštevajo, razen pri nalogah, pri katerih se vrednoti tudi jezikovna pravilnost odgovora) in ustrezno prilagodila obrazec za točkovanje. Ker se število napak pri vrednotenju nalog in pri izpolnjevanju obrazcev za točkovanje ni zmanjšalo, ampak se je celo povečalo, je mogoče sklepati, da na napake ne vplivajo navodila za vrednotenje nalog, ampak drugi dejavniki, na katere predmetna komisija ne more vplivati. Predmetna komisija meni, da bi bilo večjo odgovornost in natančnost pri vrednotenju mogoče doseči z uvedbo šifer za učitelje, ki vrednotijo naloge.

Naloge so ustrezne, podatki kažejo, da še ustrezneje kot v preteklem šolskem letu kažejo razlike v znanju tudi med učenci z visokimi in najvišjimi dosežki. Tako kot v preteklem šolskem letu imajo višjo diskriminativnost naloge v I., književnem delu preizkusa znanja, kar je v skladu s pričakovanji zaradi vrste in zahtevnosti izhodiščnega besedila in zaradi večjega števila nalog, ki zahtevajo samostojen zapis

[5] Podatki o nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja vključujejo nekaj manj kot 1000 preizkusov znanja učencev s posebnimi potrebami (največ s specifičnimi učnimi težavami), ki nacionalno preverjanje znanja opravljajo z različnimi prilagoditvami (npr. podaljšan čas pisanja); od teh preizkusov znanja jih je približno 700 vrednotenih prilagojeno. Število prilagojenega pisanja preizkusov in prilagojenega vrednotenja se povečuje (na nacionalnem preverjanju znanja v šolskem letu 2007/2008 je bilo prilagojeno vrednotenih približno 280 preizkusov znanja).

daljših odgovorov in utemeljevanje. Podatki se ujemajo tudi z ugotovitvami raziskave Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini z učinkovitostjo pouka, ki jo je Zavod RS za šolstvo opravil v preteklem šolskem letu, objavljena pa je bila januarja 2009 (vzorec: 43 šol, 1451 vprašalnikov za učence, 66 vprašalnikov za učitelje) – obravnavo poezije, razumevanje prenesenih pomenov besed in pisanje o književnih besedilih so kot zahtevne cilje izpostavili tako učenci kot učitelji, po podatkih, pridobljenih z raziskavo, pa je tega pri pouku manj, kot bi bilo treba po učnem načrtu (če že, se učenci pri pouku o književnih besedilih pogovarjajo, pišejo pa zelo malo).

Preglednica 4.4 Osnovni statistični podatki

Število učencev	18 538
Število postavk	35
Možne točke	60
Povprečno št. točk	33,66
Povprečno št. odstotnih točk	56,09
Standardni odklon odstotnih točk	19,32
Indeks težavnosti	0,56
Indeks zanesljivosti	0,90

I. del preizkusa znanja (umetnostno besedilo)

Naloge se navezujejo na pesem **Janeza Menarta *Obisk***. V **I. delu** preizkusa je 10 nalog, povezanih z izhodiščnim umetnostnim besedilom, skupno število točk v tem delu je 24. Od možnih 24 točk so učenci povprečno dosegli **10,86 točke (45,25 %)**. Pri reševanju nalog v tem delu preizkusa znanja so bili bistveno manj uspešni kot pri reševanju nalog v II. delu preizkusa, v katerem so naloge povezane z neumetnostnim besedilom (45,25 % : 62,89 %), in za 2,78 točke (11,58 %) manj uspešni kot pri reševanju nalog, povezanih z umetnostnim besedilom v preteklem šolskem letu, ko so povprečno dosegli 13,64 točke ali 56,83 %. Književni besedili v obeh preizkusih sta primerljivo zahtevni (obakrat gre tudi za pesem istega avtorja), razlog za nižjo uspešnost pa je mogoče iskati predvsem v tem, da v preizkusu znanja v šolskem letu 2008/2009 prevladujejo naloge, ki zahtevajo samostojno ubeseditev in zapis razumevanja besedila/delov besedila ter tudi utemeljevanje. Ker je pri dveh nalogah, ki zahtevata (preprosto) trditev in utemeljitev/ponazoritev (samo za oboje prejme učenec točko), zahtevana tudi slovnično-pravopisna pravilnost odgovora, ki pa se vrednoti le, če je odgovor smiseln in popoln (vsebovati mora trditev in utemeljitev/ponazoritev), je dosežek učencev še nižji. Pri tvorbni nalogi je zahtevana primerjava dveh pesemskih besedil, kar je, če sklepamo po rezultatih, za učence prav tako zelo zahtevno. Tvorbna naloga in naloge, ki zahtevajo samostojne odgovore, so zahtevne tudi za vrednotenje (po smislu, z utemeljitvami iz besedila), kar kaže število poizvedb, ki se je v šolskem letu 2008/2009 v primerjavi s prejšnjimi leti še povečalo. Kljub težavnejšemu vrednotenju bodo tovrstne naloge pri nacionalnem preverjanju književnega znanja prevladovale tudi v prihodnje, saj najceloviteje preverjajo doseganje funkcionalnih in izobraževalnih ciljev/standardov, zapisanih v učnem načrtu.

Z nalogami v I. delu preizkusa se preverja zmožnost samostojnega književnega branja neznanega umetnostnega besedila (razumevanje in razčlenjevanje besedila, metaforična zmožnost – 6 nalog, od teh 2. naloga delno, 12 točk), literarnovedno znanje (4 naloge, od teh 2. naloga delno, 6 točk) in zmožnost tvorjenja krajšega besedila, povezanega z izhodiščnim besedilom (A-del: primerjanje dveh pesmi /recepcijska zmožnost in literarnovedna enota/, B-del: slovnično-pravopisna in slogovna zmožnost, 1 naloga, 6 točk).

Zmožnost samostojnega književnega branja se preverja z nalogami, ki preverjajo zmožnost razumevanja neznane pesmi oziroma njenih delov (delno 2. naloga, 3., 4., 6. in 7. naloga, skupaj 10 točk), in z nalogami, ki preverjajo razumevanje besedila v povezavi z literarnovednim znanjem (delno 2. naloga in 5. naloga, skupaj 3 točke); literarnovedno znanje se preverja tudi s samostojnimi nalogami (1., 8., in 9. naloga, skupaj 5 točk), zmožnost tvorjenja poustvarjalnih oziroma 'strokovnih' besedil o književnosti pa s tvorbno nalogo (združuje recepcijsko zmožnost, literarnovedno znanje in zmožnost samostojnega tvorjenja koherentnega besedila o primerjanih književnih besedilih), 10. naloga, 6 točk. Razmerje med

nalogami in točkami za preverjanje posamezne zmožnosti/znanja je povezano z izborom izhodiščnega besedila in se od preizkusa do preizkusa razlikuje.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog, ki preverjajo razumevanje izhodiščnega umetnostnega besedila (delno 2. naloga, 3., 4., 6. in 7. naloga, skupaj 10 točk, od tega 2 točki za pravopisno-slovnično pravilnost odgovora): S temi nalogami se preverja razumevanje in upoštevanje zapisa v izhodiščnem besedilu (delno 2. naloga – naslov besedila, s kom se obiskovalec pogovarja /znana oseba, ženska/, primerjava veže z grobom), zmožnost oblikovanja ugotovitve o izhodiščnem besedilu in utemeljevanja/ponazarjanja (3. in 4. naloga – temeljna značilnost hiše in utemeljitev; razpoloženje in ponazoritev ugotovitve; v obeh nalogah se vrednoti tudi slovnično-pravopisna pravilnost odgovora), razumevanje nenavadnih besed in besednih zvez glede na sporočilnost besedila (nalogi 6. a in b – posebnost pesniške podobe iz narave v primerjavi z drugimi podobami v pesmi in ugotovitev, kaj je s to podobo povedano o življenju) ter razumevanje sporočila (7. naloga – vodeno povzemanje sporočilnosti pesmi). To so naloge kratkih odgovorov, razen 2. naloge, ki je različica alternativnega tipa naloge; dve nalogi zahtevata zapis odgovora v obliki povedi (3. in 4. naloga). IT 2., 3., 4., 6. in 7. naloge: 0,59; 0,40; 0,46; 0,55 (naloga 6. a); 0,34 (naloga 6. b) in 0,29. Cilji/standardi, ki jih preverjajo naloge v tem sklopu, so v učnem načrtu opredeljeni kot minimalni (del 2. naloge in 3. naloga) ter kot temeljni (4., 6. in 7. naloga). Nalogi 4 in 6. a so uspešno rešili učenci, katerih skupni dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine določajo mejo zgornje četrtine dosežkov (v informaciji o nacionalnem preverjanju znanja, poslani osnovnim šolam na začetku junija, imenovani rdeče območje), 2., 3. in 6. b-nalogo učenci, katerih skupni dosežki predstavljajo zgornjo desetino dosežkov (modro območje); 7. naloge niso s 65-odstotno uspešnostjo pravilno rešili niti učenci, katerih skupni dosežki pomenijo zgornjo desetino dosežkov (območje nad modrim območjem). Učenci s skupnimi dosežki v spodnji četrtini (zeleno območje) in učenci, katerih dosežki predstavljajo mejo med polovicama dosežkov (rumeno območje), so imeli z razumevanjem pesmi oziroma z reševanjem nalog iz tega sklopa težave in v povprečju niso s 65-odstotno uspešnostjo pravilno rešili nobene od nalog. Poleg nalog, ki zahtevajo samostojno tvorjenje odgovorov, se je kot zelo zahtevna presenetljivo pokazala tudi naloga, pri kateri gre za različico alternativnega tipa naloge. Ponujeni odgovori zahtevajo vračanje v besedilo oziroma preverjanje/primerjanje ponujene trditve z zapisom v izhodiščnem besedilu – dosežki dokazujejo, da se učenci premalo vračajo v besedilo in pogosto odgovarjajo »na pamet«.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog, ki preverjajo razumevanje književnega besedila v povezavi z literarnovednim znanjem (delno 2. naloga, 5. naloga, skupaj 3 točke): S tema nalogama se preverja zmožnost ločevanja pesniških vrst in rim (del 2. naloge – ugotovitev, da besedilo ni ep, da v njem ni oklepajoče rime) in razumevanje primere v besedilu (5. naloga – kaj je s čim primerjano, katera skupna lastnost omogoča primerjavo). To sta naloga alternativnega tipa (2. naloga) in naloga kratkega odgovora. IT teh nalog sta: 0,59 in 0,61. Cilji/standardi, ki jih preverjata nalogi v tem sklopu, so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** (5. naloga), temeljni (ena enota 2. naloge: vrsta besedila) in *višji* (ena enota 2. naloge: oklepajoča rima). Učenci, katerih dosežki predstavljajo mejo med polovicama dosežkov, so uspešno rešili 5. nalogo (rumeno območje), le učenci, katerih dosežki obsegajo zgornjo desetino dosežkov, pa so uspešno rešili 2. nalogo kot celoto (predvidoma tudi opazovani enoti v tej nalogi). Naloge, ki zahtevajo samostojen zapis/utemeljitev razumevanja umetnostnega besedila, so se pokazale kot najzahtevnejše tudi na nacionalnem preverjanju znanja v preteklem šolskem letu. Kako lahko (poleg samega primera) zahteva po jezikovni pravilnosti zapisanega odgovora spremeni uspešnost učencev pri reševanju naloge, pokaže primerjava razlage primere v letošnjem in lanskem preizkusu znanja – letos je naloga zahtevala razumevanje in opis primere, v kateri je stopnišče primerjano s pahljačo na osnovi oblike, lani pa opis primere, v kateri je posušen drevesni list primerjan s peresom/pisalom na osnovi zvoka (škrtanje), zahtevana pa je tudi slovnično-pravopisna pravilnost odgovora (vrednotila se je le pri popolnem smiselnem odgovoru). IT obeh primerjanih nalog se bistveno razlikujeta – naloga v letošnjem preizkusu znanja ima IT 0,61, v lanskem pa 0,40.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog, ki preverjajo literarnovedno znanje (1., 8. in 9. naloga, 5 točk): Naloge preverjajo zmožnost odločanja med ponujenimi odgovori glede na izhodiščno besedilo, zmožnost mediacije (nov strokovni pojem, ki v evropskih dokumentih, povezanih z jeziki v izobraževanju, pomeni zmožnost prevajanja, povzemanja, »spreminjanja« iz ene vrste umetnostnega

besedila v drugo – v tem primeru gre za zmožnost pretvorbe dela pesemskega besedila v dramsko besedilo) in literarnozgodovinsko orientacijo (1. naloga – ugotovitev, da spada izhodiščno besedilo v pesništvo; 8. naloga – pretvorba dela pesemskega besedila, v katerem se pojavi dialog, v dramsko obliko; 9. naloga – a-naloga: čas, v katerem je živel Janez Menart, b-naloga: sodobniki Janeza Menarta, c-naloga: naslov dela, katerega soavtor je Janez Menart). To so nalogi izbirnega tipa (1. in 9. naloga) ter naloga samostojno tvorjenega odgovora (8. naloga). IT 1., 8. in 9. naloge so: 0,79; 0,42 in 0,24. Cilji/standardi, ki jih naloge preverjajo, so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** (1. in 9. naloga) ter temeljni (8. naloga). Naloge v tem sklopu po zahtevnosti obsegajo obe skrajnosti: 1. nalogo so uspešno rešili tudi učenci, katerih dosežki določajo mejo spodnje četrtine dosežkov (zeleno območje), 8. nalogo le učenci, katerih skupni dosežki predstavljajo zgornjo desetino dosežkov (modro območje), 9. naloge pa niso s 65-odstotno uspešnostjo pravilno rešili niti učenci, katerih skupni dosežki pomenijo zgornjo desetino dosežkov (območje nad modrim območjem, najzahtevnejša naloga v preizkusu znanja).

Uspešnost učencev pri tvorbni nalogi (10. naloga, 6 točk): Naloga preverja zmožnost tvorjenja »strokovnega« besedila o književnosti, in sicer gre za primerjanje izhodiščnega besedila in pesmi Kajetana Koviča Moje mesto (podobnost besedil na oblikovni ravni; utemeljitev za trditev, da obiskovalca ne živita več v hiši in mestu; opredelitev pesnikovega odnosa do mesta in ponazoritev s primerom iz besedila; predstavitev poljubne razlike med besediloma). Odgovor je treba oblikovati kot besedilo z največ šestimi povedmi in pri tem upoštevati jezikovna (pravopisno-slovnična) pravila ter slogovno ustreznost. Kriterija za vrednotenje tvorbne naloge ob umetnostnem besedilu sta dva: 4 točke od 6 za vsebino (kriterij A, za vsak element po 1 točka) ter 2 točki za pravopisno-slovnično pravilnost in slogovno ustreznost (kriterij B). IT vsebinskega dela tvorbne naloge (kriterij A), povezane z umetnostnim besedilom, je višji od IT pravopisno-slovničnega dela te naloge (kriterij B) (IT 0,45 /A/ : IT 0,39 /B/; skupni IT naloge je 0,42). Cilji/standardi, ki jih naloga preverja, so v učnem načrtu opredeljeni kot temeljni. A-del naloge spada v rdeče območje – besedili so uspešno primerjali učenci, katerih dosežki določajo mejo zgornje četrtine dosežkov (rdeče območje), B-del pa v modro območje – v jezikovnem pogledu so bili pri oblikovanju besedila/odgovora uspešni le učenci, katerih skupni dosežki zajemajo zgornjo desetino dosežkov (modro območje). Razlog za nižji dosežek v tem delu naloge je tudi v tem, da se jezikovna pravilnost vrednoti le pri odgovoru, za katerega je učenec pri »vsebini« (kriterij A) prejel najmanj 2 točki. Ker je bilo izhodiščno besedilo (pesem) za učence z nižjim skupnim dosežkom očitno zahtevno za razumevanje, so imeli težave tudi z vsebinskim delom tvorbne naloge (kriterij A), nižje število točk za kriterij A pa je posledično pomenilo tudi nižjo uspešnost pri kriteriju B (slovnično-pravopisna pravilnost in slogovna ustreznost odgovora).

Naloga je po obeh kriterijih pričakovano zahtevnejša od tvorbne naloge v II. delu (neumetnostno besedilo, obnova dela besedila) – to kaže primerjava IT za vsebinski del, kriterij A, in za jezikovni del odgovorov/besedil, kriterij B oziroma C (kriterij A: I. del – IT 0,45 : II. del – IT 0,75; kriterij B oziroma C: I. del – IT 0,39 : II. del – IT 0,47). IT vsebinskega dela tvorbne naloge (kriterij A) ob umetnostnem besedilu ob koncu tretjega obdobja je tudi opazno nižji od IT vsebinskega dela tvorbne naloge (kriterij A) ob koncu drugega obdobja (drugo obdobje – IT 0,52 /A/ : tretje obdobje – IT 0,45 /A/); to pa ne velja za IT pravopisno-slovničnega dela obeh tvorbnih nalog (kriterij B), čeprav je treba poudariti, da razlika med obema IT ni velika (2. obdobje – 0,33 /B/ : 3. obdobje – 0,39 /B/). Razlog za višjo uspešnost učencev je mogoče iskati v razvitejši sporazumevalni zmožnosti učencev ob koncu osnovnošolskega izobraževanja (pri tem je treba poudariti, da sta slovnično-pravopisna in slogovna zmožnost zelo odvisni od zahtevnosti 'vsebinskega' dela naloge in od tega, kako so učenci v učnem procesu razvili zmožnost pisnega razpravljanja/pisanja o književnih besedilih), v vrsti izhodiščnega besedila (pesemsko je za učence praviloma zahtevnejše od proznega oziroma dramskega), predvidoma tudi v manj doslednem upoštevanju navodil za vrednotenje nalog (na pregledanem vzorcu ovrednotenih preizkusov znanja ob koncu drugega obdobja v preteklem šolskem letu so bila odstopanja od navodil največja prav pri tvorbnih nalogah). Nižji dosežki pri tvorbni nalogi ob umetnostnem besedilu kot pri tvorbni nalogi ob neumetnostnem besedilu so deloma pričakovani, saj navodilo zahteva razumevanje (delov) izhodiščnega besedila, utemeljevanje, samostojno primerjanje natančno določenih elementov obeh besedil, pri tvorbni nalogi ob neumetnostnem besedilu pa gre za obnovo dela izhodiščnega besedila. Na osnovi ponavljajoče se nižje uspešnosti pri tvorbnih nalogah iz književnosti pa je mogoče sklepati tudi, da je v učni proces vključenih premalo tovrstnih nalog oziroma samostojnega dela s književnimi besedili in samostojnega tvorjenja pisnih besedil

učencev o prebranih umetnostnih besedilih. Podrobnejše ugotovitve bi bilo mogoče oblikovati na osnovi večletnega spremljanja in primerjanja podatkov ob različnih izhodiščnih besedilih in različnih vrstah tvorbnih nalog. Tvorbne dejavnosti ob umetnostnem (in neumetnostnem besedilu) bi bilo treba spremljati tudi v kontekstu učnega procesa, ne le z nacionalnim preverjanjem znanja, predvsem pa premisliti, kako bi bilo mogoče z ustreznim izpopolnjevanjem učiteljev doseči zvišanje (pisne) sporazumevalne zmožnosti učencev. Zmožnost pisnega tvorjenja besedil o/ob izhodiščnem besedilu in zmožnost utemeljevanja na osnovi podatkov v izhodiščnem besedilu je poleg zmožnosti samostojnega kritičnega branja in razumevanja besedil temeljni cilj pouka slovenščine, obe zmožnosti pa sta ključni tudi za uspešnost učencev pri vseh drugih predmetih. V analize nacionalnega preverjanja znanja za prihodnje bi bilo zato smiselno vključiti tudi medpredmetne primerjave za tiste zmožnosti, ki jih razvijamo (bi jih morali razvijati) pri vseh predmetih.

Ravni zahtevanega znanja v I. delu preizkusa znanja zajemajo znanje/poznavanje (1., delno 2. in 9. naloga, skupaj 4 točke), razumevanje in uporabo (delno 2., 3., 4., 5., 6. b-naloga, delno 7., delno 8. in delno 10. naloga /B-kriterij/, skupaj 13 točk) ter samostojno reševanje novih problemov (analiza in sinteza: delno 6., delno 7., delno 8. in delno 10. naloga /A-kriterij/, skupaj 7 točk). Taksonomska stopnja ni edini dejavnik določanja zahtevnosti naloge – v tem delu preizkusa je najnižji IT (0,24) pri 9. nalogi (literarnozgodovinska naloga), pri kateri gre za znanje/poznavanje; drugi najnižji IT je pri 7. nalogi, pri kateri gre za razumevanje in za visoko taksonomsko stopnjo, sintezo (IT 0,29); tretji najnižji IT ima 6. b-naloga, ki preverja znanje na ravni razumevanja. V območje nad modrim območjem spadata taksonomsko najmanj zahtevna naloga (9. naloga, znanje) in taksonomsko zahtevna naloga (7. naloga, razumevanje in sinteza).

Razporeditev dosežkov pri nalogah, povezanih z umetnostnim besedilom, ni povsem v skladu s cilji in standardi v učnem načrtu, saj je I. del preizkusa znanja ustrezno občutljiv za zaznavanje razlik v znanju (bralni zmožnosti) učencev z visokimi dosežki na nacionalnem preverjanju znanja, premalo občutljiv pa za ugotavljanje razlik v bralni zmožnosti učencev s povprečnimi in z nižjimi dosežki. Razvidno je tudi, da je samostojno tvorjenje odgovorov za učence razmeroma zahtevno, še zlasti, če je treba oblikovati samostojno trditev in jo utemeljiti oziroma ponazoriti s primeri iz besedila. Če je s tem povezana tudi slovnično-pravopisna pravilnost odgovora, ki se vrednoti le pri popolnih (trditev in utemeljitev/ponazoritev) smiselnih odgovorih, je uspešnost učencev kljub razmeroma preprostim primerom nizka. Za učence je tako kot na vseh dosedanjih nacionalnih preverjanjih znanja zahtevno tudi samostojno tvorjenje besedila (tvorbna naloga), razmišljanje o sporočilnosti izhodiščnega besedila in preverjanje literarnovednega znanja.

II. del preizkusa znanja (neumetnostno besedilo)
Izhodiščno besedilo v II. delu preizkusa je **neznano neumetnostno besedilo – pripoved o ustoličevanju karantanskih knezov** z naslovom ***Ko se je enakopravnost pisala z veliko začetnico,*** prirejeno po reviji Gea, julij 2007. V tem delu preizkusa je 18 nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk II. dela je 36. Od možnih 36 točk v II. delu preizkusa znanja so učenci povprečno dosegli **22,64 točke (62,89 %)**. Povprečni dosežek je skoraj enak kot v preteklem šolskem letu (23,14 točke ali 64,28 %) in v šolskem letu 2006/2007 (23,26 točke ali 64,61 %).

Z nalogami se preverja zmožnost samostojnega tihega branja neznanega neumetnostnega besedila, njegovega razumevanja in znajdenja v njem (16 nalog in 1 naloga delno, 29 točk) ter zmožnost tvorjenja besedila (delno 1 naloga – samostojen zapis odgovora v povedi, in zadnja naloga – tvorjenje krajšega besedila dane besedilne vrste, 7 točk).

Zmožnost sprejemanja (branja/razumevanja) in razčlenjevanja neznanega neumetnostnega besedila se preverja z nalogami, ki zahtevajo pomensko razčlembo (delno 3. naloga, 4., 5., 6., 9. in 13. naloga, skupaj 11 točk), okoliščinsko/pragmatično in naklonsko razčlembo (1. in 2. naloga, skupaj 2 točki) ter metajezikovno in besedno-slovnično razčlembo (7., 8., 10., 11., 12., 14., 15., 16. in 17. naloga, skupaj 16 točk). Zmožnost tvorjenja pisnega neumetnostnega besedila se preverja delno s 3. nalogo (1 točka) ter z 18. nalogo (tj. pisanje besedila dane besedilne vrste, ki zajema vrsto podzmožnosti, med drugim tudi pravopisno; skupaj 6 točk).

Razmerje med nalogami in točkami za posamezno razčlembo je povezano z izborom izhodiščnega besedila (odvisno je od besedilne vrste in zanjo značilnih jezikovnih sredstev oziroma gradnikov ter od vsebine) in se od preizkusa do preizkusa razlikuje.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog za pomensko razčlembo (delno 3. naloga, 4., 5., 6., 9. in 13. naloga, skupaj 11 točk): Naloge preverjajo zmožnost samostojnega tihega branja in razumevanja neznanega neumetnostnega besedila (zmožnost povzemanja teme, odgovori na vprašanja o vsebini besedila) oziroma delov besedila (zmožnost povzemanja podtem, odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih, presojanje pravilnosti navedenih trditev) in zmožnost razumevanja pomenov besed v sobesedilu. Naloge so oblikovane kot naloge izbirnega tipa (5. naloga z enim pravilnim odgovorom med štirimi ponujenimi, 4. naloga s tremi pravilnimi odgovori med šestimi ponujenimi), naloge povezovanja (6. in 9. naloga), naloge dopolnjevanja oziroma kratkih odgovorov (13. naloga) in kot samostojen zapis odgovora v povedi (delno 3. naloga; pri tej nalogi se poleg vsebinske pravilnosti odgovora vrednoti tudi jezikovna pravilnost zapisa, vredna je 1 točko). Indeks težavnosti (IT) pri teh nalogah: delno 3. naloga – IT 0,34; 4. naloga – IT 0,64; 5. naloga– IT 0,60; 6. naloga – IT 0,55; 9. naloga – IT 0,79; 13. naloga – IT 0,75. Naloge so različno zahtevne in dobro kažejo razlike v znanju učencev tako z nizkimi kot z visokimi skupnimi dosežki – 9. (kaj v izhodiščnem besedilu pomenijo navedene besede) in 13. nalogo (dopolni vprašanja, s katerimi se sprašuješ po podatkih iz besedila) je uspešno rešila večina učencev, tudi učenci, katerih skupni dosežki pri nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine določajo mejo spodnje četrtine dosežkov (zeleno območje); 4. naloga (katere od navedenih tem so predstavljene v izhodiščnem besedilu) je nekoliko zahtevnejša, spada v rumeno območje (meja med polovicama dosežkov); še zahtevnejši sta 5. (ali so navedene trditve o izhodiščnem besedilu pravilne) in 6. naloga (kaj je značilno za knežji kamen in kaj za vojvodski prestol), ki spadata v rdeče območje, v zgornjo četrtino dosežkov; kot nepričakovano zahtevna pa se je pokazala 3. naloga, najzahtevnejša v II. delu preizkusa – kaj v besedilu pomeni, da *se je enakopravnost pisala z veliko začetnico*, odgovor v povedi; naloga poleg preverjanja zmožnosti razumevanja besedila preverja še zmožnost razumevanja besed in besednih zvez s prenesenim pomenom ter upovedovalno/skladenjsko in pravopisno zmožnost. Ta naloga spada v območje nad modrim, kar pomeni, da je z več kot 65-odstotno uspešnostjo niso rešili niti učenci z dosežki v zgornji desetini. Nizka uspešnost reševanja se pokriva z nizko uspešnostjo nalog, ki preverjajo metaforično zmožnost v I. delu preizkusa. Taksonomsko naloge niso zahtevne, preverjajo znanje na ravni razumevanja, 3. in 13. naloga tudi na ravni uporabe.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog za okoliščinsko/pragmatično in naklonsko razčlembo (1. in 2. naloga, skupaj 2 točki): Nalogi preverjata zmožnost prepoznavanja okoliščin nastanka besedila – kje bi izhodiščno besedilo še lahko bilo objavljeno (1. naloga, IT 0,77) in zmožnost prepoznavanja sporočevalčevega namena – s katerim namenom je avtorica napisala izhodiščno besedilo (2. naloga, IT 0,96). Obe nalogi sta oblikovani kot nalogi izbirnega tipa z enim pravilnim odgovorom med štirimi ponujenimi, tako kot naloge za to vrsto razčlemb na vseh dosedanjih nacionalnih preverjanjih znanja spadata med lažje naloge, uspešno so ju rešili tudi učenci, katerih skupni dosežki spadajo v spodnjo četrtino (zeleno območje). Taksonomsko preverjata znanje na ravni razumevanja. Večina ciljev/standardov, ki jih preverjajo naloge v teh dveh sklopih, je v učnem načrtu opredeljenih kot **minimalni**.

Uspešnost učencev pri reševanju nalog za metajezikovno in besedno-slovnično razčlembo (7., 8., 10., 11., 12., 14., 15., 16. in 17. naloga, skupaj 16 točk): To so naloge, ki preverjajo funkcionalne in izobraževalne cilje, obvladovanje temeljnih jezikoslovnih pojmov oziroma doseganje izobraževalnih ciljev v rabi – prepoznavanje vrste izhodiščnega besedila, ali je besedilo umetnostno ali neumetnostno, po čem tako sklepaš (7. naloga, IT 0,49); prepoznavanje vrst besed in pomenskih razmerij med besedami – kaj sta po dve besedi na levi (10. naloga, IT 0,71), prepoznavanje osebnega (*me*) in svojilnega zaimka (*mojega*) v navedeni povedi (naloga 12. a, IT 0,53), prepoznavanje glagolov glede na trajanje (15. naloga, IT 0,64) ter časovne oblike glagolov v besedilu in utemeljitev, zakaj so v tej obliki (8. naloga, a-del, IT 0,92, b-del, IT 0,89); preverjanje upovedovalne/skladenjske zmožnosti (pet nalog) – pretvorba navedene povedi v novo poved, ki se začne z veznikom *preden* (izražanje časovnega/dobnostnega razmerja) (11. naloga, IT, 0,66), prepoznavanje nanašalnice v povedi (naloga 12. b, IT 0,68), dopolnitev povedi z besedami v ustrezni obliki /sklanjanje samostalnikov in pridevnikov/ (14. naloga, IT 0,88), pretvorba povedi v premi govor /naloga preverja tudi pravopisno zmožnost/ (16. naloga, IT 0,48) ter zapis vprašalne

povedi za obkroženi (namerni) odvisnik in prepoznavanje vrste odvisnika (17. naloga, a-del, IT 0,27, b-del, IT 0,26). Naloge so različno zahtevne; tako kot na nacionalnih preverjanjih znanja v preteklih treh šolskih letih so v II. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo) razlike v dosežkih po posameznih nalogah v tem sklopu največje, kar je tudi v skladu s cilji/standardi v učnem načrtu. Naloge v tem sklopu ustrezno kažejo razlike v znanju tako učencev z nizkimi kot z visokimi skupnimi dosežki – večina učencev, tudi tisti z nižjimi dosežki, je uspešno rešila eno od oblikoslovnih (8.) in eno od skladenjskih nalog (14.), (spadata v zeleno območje), učenci z dosežki okoli polovice (rumeno območje) so uspešno rešili še dve oblikoslovni (10. in 15.) ter dve skladenjski nalogi (11. in 12. b). Kot nepričakovano zahtevna se je pokazala 7. (skladenjska) naloga (tako kot nalogi 12. a /oblikoslovna/ in 16. /skladenjska/ spada v rdeče območje), uspešno so jo rešili samo učenci s skupnimi dosežki v zgornji četrtini dosežkov. Razlog za nizko uspešnost je deloma način oblikovanja naloge, dopolnitev povedi z manjkajočima podatkoma, deloma pa v tem, da izhodiščno besedilo vključuje premi govor, ki ga učenci povezujejo z umetnostnim besedilom. Nizka uspešnost se pokriva z nizko uspešnostjo pri vseh nalogah v preizkusu, pri katerih je treba odgovor utemeljiti (Izhodiščno besedilo je …, saj …), in tudi z nizko uspešnostjo pri podobnih nalogah na vseh dosedanjih preverjanjih znanja, kar kaže na to, da imajo učenci to zmožnost razvito manj, kot bi bilo treba glede na cilje/standarde v učnem načrtu. Nepričakovano nizka je tudi uspešnost reševanja 17. naloge /tudi skladenjska/ v obeh delih – učenci niso prepoznali obkroženega namernega odvisnika /Okrog njega se je zbralo ljudstvo, *da bi pričakalo novega kneza.*/ in se po njem tudi niso znali vprašati /*S katerim namenom?/Čemu?/*. Glede na zahteve nekaterih učiteljev v centrih za vrednotenje nalog, da je treba kot pravilni odgovor upoštevati tudi poved z vprašanjem *Zakaj*, in iz nizkih dosežkov pri tovrstnih nalogah z zelo različnimi primeri na nacionalnih preverjanjih znanja tudi v preteklih letih je mogoče sklepati, da obravnava skladenjskih razmerij pri pouku ne poteka tako, kot bi bilo treba po učnem načrtu (predvsem kot funkcionalni cilj, v rabi, na pomenski ravni, za razumevanje razmerij pri sprejemanju besedil in za izražanje razmerij z različnimi jezikovnimi sredstvi pri tvorjenju besedil), in da tudi primeri priredij in odvisnikov, ki jih uporabljajo v procesu pridobivanja znanja oziroma razvijanja zmožnosti učencev, niso vedno ustrezni in/ali pravilni. Cilji/standardi, ki jih preverjajo te naloge, so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** in temeljni. Taksonomsko naloge preverjajo znanje na ravni znanja/poznavanja, razumevanja in uporabe, 7. naloga pa na ravni analize.

Uspešnost učencev pri tvorbnih nalogah (delno 3. naloga ter 18. naloga, skupaj 7 točk): Naloge tvorjenja v obeh delih preizkusa najceloviteje preverjajo pisno sporazumevalno zmožnost učencev. Zmožnost samostojnega tvorjenja besedila v II. delu preizkusa znanja delno preverja 3. naloga – Kaj pomeni, da *»se je enakopravnost pisala z veliko začetnico?«*; naloga zahteva samostojno tvorjenje odgovora, razlago prenesenega pomena besed v naslovu izhodiščnega besedila, pri čemer je za pravilno rešitev treba razumeti sporočilo besedila (zmožnost povzemanja), 1 točka od dveh pa je namenjena jezikovni (pravopisno-slovnični) pravilnosti odgovora. Nizka uspešnost naloge (IT 0,34) se pokriva z nizko uspešnostjo 7. naloge v I. delu preizkusa znanja, ki na enak način preverja sporočilo izhodiščnega književnega besedila (Kaj je sporočilo izhodiščnega besedila, odgovori s svojimi besedami in upoštevaj vse, kar je zapisano v zadnjih šestih vrsticah besedila) in ima IT 0,29. Obe nalogi spadata v območje nad modrim, kar pomeni, da so ju z manj kot 65-odstotno uspešnostjo rešili tudi učenci s skupnimi dosežki v zgornji desetini. Zmožnost tvorjenja krajšega besedila dane besedilne vrste pa preverja 18. naloga – Napiši obnovo 4. odstavka iz izhodiščnega besedila, napiši največ šest povedi (4. odstavek je opis postopka ustoličevanja karantanskih knezov, besedilo vključuje tudi premi govor, pomembno je zaporedje dogodkov). Najuspešnejši so bili učenci pri kriteriju A – značilnost besedilne vrste obnova (glagoli v pretekliku, zapis brez premega govora), IT 0,75 (rumeno območje); glede na to, da se učenci z obnovo besedil srečujejo že od 1. triletja naprej, bi bilo pričakovati, da bi nalogo uspešno rešila večina učencev, tudi tisti z dosežki v spodnji četrtini (zeleno območje). Vzrok, da je niso, je morda to, da odstavek vključuje premi govor, ki ga je treba pretvoriti v drugo obliko zapisa. To je vzrok tudi za nižjo uspešnost pri kriteriju B – vsebina, IT 0,58, rdeče območje (odstavek je kratek in lahko razumljiv, zato bi bila lahko tudi pri tem kriteriju uspešnost višja, je pa primerljiva z dosežki v preteklih letih /lani npr. opis kraja z danimi podatki, IT 0,57/) – in pri kriteriju C – jezikovna pravilnost (pravopisno-slovnična pravilnost), IT 0,47, prav tako rdeče območje (v primerjavi z lanskim /IT 0,59/ je dosežek precej nižji). Taksonomsko 3. naloga preverja znanje na ravni razumevanja in uporabe, 18. naloga pa na ravni sinteze.

Ravni zahtevanega znanja v I. delu preizkusa: Večina nalog preverja zmožnost/znanje na ravni razumevanja in uporabe, znanje na ravni znanja/poznavanja preverjajo naloga 8. a, delno 10. in 11. naloga, naloge 12. a, 15. in 17. b, 7. naloga preverja znanje na ravni analize in 18. na ravni sinteze.

Kvalitativni opisi znanja za izbrana območja dosežkov
Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.6 Porazdelitev odstotnih točk pri slovenščini z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

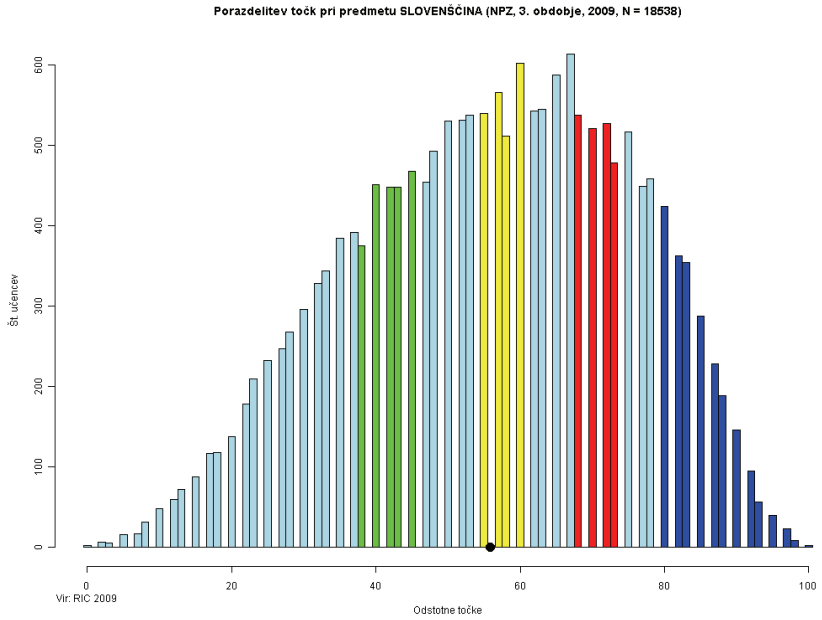

Zeleno območje
Učenci, katerih skupni dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu 3. obdobja določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov*, so v povprečju uspešno rešili 7 od skupaj 28 nalog v preizkusu znanja (tvorbni nalogi in nekatere druge naloge imajo po 2 enoti/več enot, v zelenem območju je skupaj torej 8 od 35 točkovanih enot) s skupaj 11 točkami od 60 možnih.
V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem **umetnostnem besedilu – pesmi *Obisk* Janeza Menarta**) je to:

- naloga, ki preverja prepoznavanje zvrsti književnega besedila (pesništvo; 1. naloga, 1t, Z /= znanje/poznavanje/).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem **neumetnostnem besedilu – pripovedi o ustoličevanju karantanskih knezov** z naslovom ***Ko se je enakopravnost pisala z veliko začetnico***, prirejenem po reviji Gea, julij 2007) pa so to naslednje naloge:

- nekatere od nalog (3 od 8), ki preverjajo zmožnost samostojnega tihega branja neznanega neumetnostnega besedila, njegovega razumevanja in znajdenja v njem – zmožnost prepoznavanja okoliščin (1. naloga – kje bi izhodiščno besedilo še lahko bilo objavljeno, 1t, R /= razumevanje/), zmožnost prepoznavanja sporočevalčevega namena (2. naloga –s katerim namenom je napisano izhodiščno besedilo, 1t, R) in zmožnost spraševanja po podatkih v besedilu (13. naloga – dopolni vprašanja, s katerimi se sprašuješ po podatkih iz besedila, 2t, R, U /= uporaba/);
- naloga, ki preverja metajezikovno zmožnost (naloga 8. a – v kateri časovni obliki je večina glagolov v izhodiščnem besedilu, 1t, Z, in naloga 8. b – zakaj so v tej časovni obliki, 1t, U);

- naloga, ki preverja poimenovalno zmožnost (9. naloga – kaj v izhodiščnem besedilu pomenijo navedene besede, 2t, R), in
- naloga, ki preverja upovedovalno/skladenjsko zmožnost (14. naloga – besede v oklepajih postavi v pravilno obliko /sklanjanje samostalnikov in zaimka/, 2t, U).

Učenci s skupnimi dosežki v zelenem območju so v I. delu preizkusa znanja od skupaj 10 nalog s 24 točkami v povprečju uspešno rešili 1 nalogo z 1 točko. Cilj oziroma standard, katerega doseganje preverja ta naloga, je v učnem načrtu opredeljen kot minimalni. Taksonomsko naloga preverja zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja.

V II. delu preizkusa znanja so od skupaj 18 nalog s 36 točkami učenci uspešno rešili 6 nalog oziroma 7 točkovalnih enot s skupaj 10 točkami. Vse naloge preverjajo cilje oziroma standarde, ki so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni**. Taksonomsko večina nalog v zelenem območju preverja zmožnost/znanje na ravni razumevanja (1., 2., 9. in delno 13. naloga), 8. naloga (a- in b-del) preverja znanje na ravni znanja/poznavanja, delno 13. naloga in 14. naloga pa preverjata znanje na ravni uporabe.

Naloge iz I. in II. dela predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: **pesništvo**, **proza**, **dramatika** – izobraževalni cilji za obravnavo umetnostnih besedil, 3. triletje; glagol, časovna oblika – izobraževalni cilj za obravnavo neumetnostnih besedil, 2. triletje.

Rumeno območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo *med polovicama dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega območja v povprečju uspešno rešili še 7 nalog, od tega 2 delno, s skupaj 11 točkami (1 nalogo v I. delu s skupaj 2 točkama in 6 nalog, od tega 2 delno, v II. delu s skupaj 9 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) je to:

- naloga, ki zahteva opis primere/komparacije iz pesmi (kaj je s čim primerjano in katera skupna lastnost omogoča to primerjavo; 5. naloga, 2t, U).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) pa so to:

- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja besedila in zmožnost povzemanja podtem (4. naloga – katere od naslednjih tem so predstavljene v izhodiščnem besedilu, 2t, R);
- naloga, ki preverja metajezikovno in poimenovalno zmožnost (10. naloga – kaj sta besedi na levi, 2t, Z, R);
- naloga, ki preverja upovedovalno/skladenjsko zmožnost in pravopisno ter metajezikovno zmožnost (11. naloga – dano poved pretvori v novo poved, ki se začne z veznikom *preden*, 2t, Z, U);
- del naloge, ki preverja metajezikovno in upovedovalno/skladenjsko zmožnost (naloga 12. b – na koga se nanašata zaimka, 1t, Z, U);
- naloga, ki preverja metajezikovno zmožnost (15. naloga – iz navedene povedi izpiši glagol, ki ima omejeno trajanje /zaznamuje enkratno dejanje/, in enega od glagolov, ki imajo neomejeno trajanje /dejanje se večkrat ponovi/, 1t, Z);
- del naloge, ki preverja zmožnost tvorjenja besedila dane vrste (18. naloga, A-del – poznavanje značilnosti besedilne vrste obnova, 1t, S /= sinteza/).

Cilji oziroma standardi, katerih doseganje preverjajo naloge, ki spadajo v rumeno območje (meja med polovicama dosežkov), so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** (opis primere, 5. naloga v I. delu, ter 4., 10., 11., 12. b-naloga in 18. naloga, A-del, v II. delu) in kot temeljni (15. naloga v II. delu). Taksonomsko naloge preverjajo zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja (delno 10. in 11. naloga, delno naloga 12. b in 15. naloga v II. delu), razumevanja (4. naloga in delno 10. naloga v II. delu), uporabe (5. naloga v I. delu, delno nalogi 11. in 12. b v II. delu) ter sinteze (18. naloga, A-del, v II. delu).

Naloge iz I. in II. dela predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: **kitica, primera** – izobraževalni cilj za obravnavo umetnostnih besedil, 3. triletje; poved, obnova (1. triletje), sopomenka, protipomenka, nadpomenka, podpomenka, samostalnik, spol, moški, ženski, pridevnik, zaimek, glagol – izobraževalni cilji za obravnavo neumetnostnih besedil, 2. triletje, **veznik**, 3. triletje.

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in rumenega območja v povprečju uspešno rešili še 9 nalog, od tega 4 delno, s skupaj 20 točkami (1 naloga v celoti in delno 2 nalogi v I. delu s skupaj 7 točkami ter 4 naloge v celoti in delno 2 nalogi v II. delu s skupaj 13 točkami).
V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) so to:

- naloga, ki preverja zmožnost zaznavanja razpoloženja v prvem delu izhodiščnega besedila in ponazarjanja s primerom iz pesmi ter jezikovno pravilnost odgovora (4. naloga, 2t, R, U);
- del naloge, ki preverja zmožnost razumevanja pesniške podobe/slike glede na sporočilnost besedila (naloga 6. a, 1t, R);
- del naloge, ki preverja zmožnost primerjanja dveh pesmi – podobnost na oblikovni ravni, razumevanje posameznih sestavin besedil, poljubna razlika med besediloma (10. naloga, A-del, 4t, A /= analiza/, S).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) pa so to:

- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja besedila (5. naloga – ali so trditve o izhodiščnem besedilu pravilne, 2t, R);
- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja dela besedila (6. naloga – kaj je značilno za knežji kamen in kaj za vojvodski prestol, 2t, R);
- naloga, ki preverja metajezikovno zmožnost in zmožnost utemeljevanja (7. naloga – ali je izhodiščno besedilo umetnostno ali neumetnostno, po čem tako sklepaš, 1t, A);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost (naloga 12. a – iz navedene povedi izpiši zaimka /osebni zaimek, svojilni zaimek/, 1t, Z);
- naloga, ki preverja metajezikovno in upovedovalno/skladenjsko zmožnost ter pravopisno zmožnost (16. naloga – dano poved pretvori v premi govor, 2t, R, U);
- del naloge, ki preverja zmožnost tvorjenja besedila dane vrste, tako vsebino, B-del, kot jezikovno pravilnost (pravopisno-slovnično pravilnost), C-del (18. naloga – tvorjenje obnove 4. odstavka izhodiščnega besedila, B 3t, C 2t, S).

Cilji oziroma standardi, katerih doseganje preverjajo naloge, ki spadajo v rdeče območje (v zgornjo četrtino dosežkov), so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** (delno 4. naloga v I. delu; vse naloge v II. delu preizkusa znanja /neumetnostno besedilo/) in temeljni (delno 4. naloga , naloga 6. a in 10. naloga, A-del, v I. delu preizkusa). Taksonomsko naloge preverjajo zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja (naloga 12. a v II. delu), razumevanja (delno 4. naloga, naloga 6. a v I. delu; 5., 6. in delno 16. naloga v II. delu), uporabe (delno 4. naloga v I. delu; delno 16. naloga v II. delu), analize (delno 10. naloga, A-del, v I. delu; 7. naloga v II. delu) ter sinteze (delno 10. naloga, A-del, v I. delu; 18. naloga, B- in C-del, v II. delu).

Naloge iz I. in II. dela predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: poved, obnova (1. triletje), osebni zaimek, premi govor (2. triletje), **umetnostno, neumetnostno besedilo, svojilni zaimek** (3. triletje) – izobraževalni cilji za obravnavo neumetnostnih besedil.

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki določajo *zgornjo desetino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega, rumenega in rdečega območja v povprečju uspešno rešili še 6 nalog, od tega 2 delno, s skupaj 12 točkami (3 naloge v celoti in delno 2 nalogi v I. delu s skupaj 10 točkami in 1 nalogo v II. delu s skupaj 2 točkama).

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) so to:

- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja pesmi, upoštevanje besedilnih signalov, prepoznavanje vrste pesemskega besedila in rime (2. naloga, 3t, Z, R);
- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja pesmi – ugotovitev temeljne značilnosti hiše, ponazoritev te ugotovitve s sklicevanjem na besedilo in jezikovno pravilnost odgovora (3. naloga, 2t, R, U);
- del naloge, ki preverja zmožnost razlage pesniške podobe v besedilu (naloga 6. b, 1t, A);
- naloga, ki preverja zmožnost pretvorbe pesemskega besedila v dramsko obliko (8. naloga, 2t, U, A);
- jezikovni del naloge, ki preverja zmožnost primerjanja dveh pesmi (10. naloga, B-del, 2t, A, S).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) pa je to:

- naloga, ki preverja upovedovalno/skladenjsko in metajezikovno zmožnost (naloga 17. a – vprašaj se po obkroženem stavku, 1t, Z, U, in naloga 17. b – kateri odvisnik je obkrožen, 1t, Z).

Cilji oziroma standardi, katerih doseganje preverjajo naloge, ki spadajo v modro območje (v zgornjo desetino dosežkov), so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** (večina enot 2. naloge in 3. naloga v I. delu, nalogi 17. a in b v II. delu), temeljni (ena enota 2. naloge /prepoznavanje epa/, naloga 6. b, 8. naloga, jezikovni del 10. naloge v I. delu) in *višji* (1 enota 2. naloge /prepoznavanje oklepajoče rime/). Taksonomsko naloge preverjajo zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja (delno 2. naloga v I. delu, naloga 17. b v II. delu), razumevanja (delno 2. naloga, delno 3. naloga, v I. delu), uporabe (delno 3. naloga, delno 8. naloga v I. delu, naloga 17. a v II. delu), analize (naloga 6. b, delno 8. naloga in delno 10. naloga v I. delu) in sinteze (delno 10. naloga v I. delu).

Naloge iz I. in II. dela predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: naslov (1. triletje), ep, rima: *oklepajoča* (3. triletje) – izobraževalni cilji za obravnavo umetnostnih besedil; poved (1. triletje), stavek, **odvisni stavek** (3. triletje) – izobraževalni cilji za obravnavo neumetnostnih besedil.

Nad modrim območjem

V območje *nad modrim območjem* – s 65-odstotno uspešnostjo jih niso rešili niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki na preizkusu znanja – so se uvrstile tri naloge, dve iz I. dela in ena iz II. dela preizkusa znanja, s skupaj 6 točkami (7. in 9. naloga iz I. dela, skupaj 4t, in 3. naloga iz II. dela z 2t).

V I. delu preizkusa znanja (ob neznanem umetnostnem besedilu) sta to:

- naloga, ki preverja zmožnost vodenega povzemanja sporočila pesmi (7. naloga, 2t, R, S), in
- naloga, ki preverja literarnozgodovinsko znanje (9. naloga, 2t, Z).

V II. delu preizkusa znanja (ob neznanem neumetnostnem besedilu) je to:

- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja besedila, zmožnost razumevanja besed in besednih zvez s prenesenim pomenom ter upovedovalno/skladenjsko in pravopisno zmožnost (3. naloga – kaj pomeni, da *»se je enakopravnost pisala z veliko začetnico«*, 2t, R, U).

Cilji oziroma standardi, katerih doseganje preverjajo naloge, ki spadajo nad modro območje, so v učnem načrtu opredeljeni kot **minimalni** (9. naloga v I. delu, literarnozgodovinsko znanje, in 3. naloga v II. delu) in temeljni (7. naloga v I. delu, sporočilnost besedila). Taksonomsko naloge preverjajo zmožnost/znanje na ravni znanja/poznavanja (9. naloga v I. delu), razumevanja (delno 7. naloga v I. delu in delno 3. naloga v II. delu), uporabe (delno 3. naloga v II. delu) in sinteze (delno 7. naloga v I. delu).

Naloge iz I. in II. dela predvidevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: **pregledno poznavanje književnikov in njihovih del (Janez Menart**, **Fran Levstik**, **Tone Pavček**, **Svetlana Makarovič**, **Niko Grafenauer**) – izobraževalni cilji za obravnavo umetnostnih besedil; poved (1. triletje) – izobraževalni cilj za obravnavo neumetnostnih besedil.

Razporeditev dosežkov je, razen pri treh nalogah, ki spadajo nad modro območje, v skladu s cilji in standardi v učnem načrtu. Razporeditev dosežkov po območjih za I., književni del preizkusa znanja kaže, da ima večina nalog v tem delu preizkusa znanja visoko občutljivost za razlike v znanju »na vrhu«, tj. pri preverjanju znanja učencev z visokimi skupnimi dosežki na preizkusu znanja, in nekoliko prenizko občutljivost za preverjanje znanja učencev s povprečnimi in nižjimi skupnimi dosežki na preizkusu znanja. Razporeditev dosežkov po območjih za II., neumetnostni del preizkusa znanja je primerljiva z dosežki na nacionalnem preverjanju znanja v prejšnjih letih. Naloga, ki spada nad modro območje, ima tako kot nalogi v književnem delu visoko občutljivost za učence z visokimi skupnimi dosežki. V obeh delih preizkusa znanja so pričakovano zahtevnejše tudi naloge, ki zahtevajo razlago ali utemeljevanje katere od sporočilnih enot neznanega izhodiščnega umetnostnega in neumetnostnega besedila, in naloge, ki preverjajo doseganje izobraževalnih ciljev v rabi. Kot zahtevna se je pokazala tudi naloga iz I. dela, ki zahteva vračanje v besedilo in preverjanje trditev v pesmi. Zahtevnejši sta tudi obe tvorbni nalogi, ki najceloviteje preverjata sporazumevalno in recepcijsko zmožnost

učencev. Dosežki pri treh nalogah, ki spadajo v območje nad modrim, so deloma nižji zaradi zahtevnosti izhodiščnih besedil oziroma izbranih primerov (7. naloga v I. delu, razumevanje sporočila pesmi, 3. naloga v II. delu, razumevanje prenesenega pomena), deloma zaradi nenatančnosti učencev pri branju in razumevanju navodil k nalogam (7. naloga v I. delu – upoštevanje zadnjih 6 vrstic besedila, naloga 9. b v I. delu – obkroži vse pravilne odgovore) in deloma zaradi načina točkovanja. Nekoliko zahtevnejši sta tudi obe izhodiščni besedili, ki omogočata preverjanje razlik v bralni zmožnosti tudi učencev z visokimi skupnimi dosežki na nacionalnem preverjanju znanja.

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.7 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri slovenščini, tretje obdobje

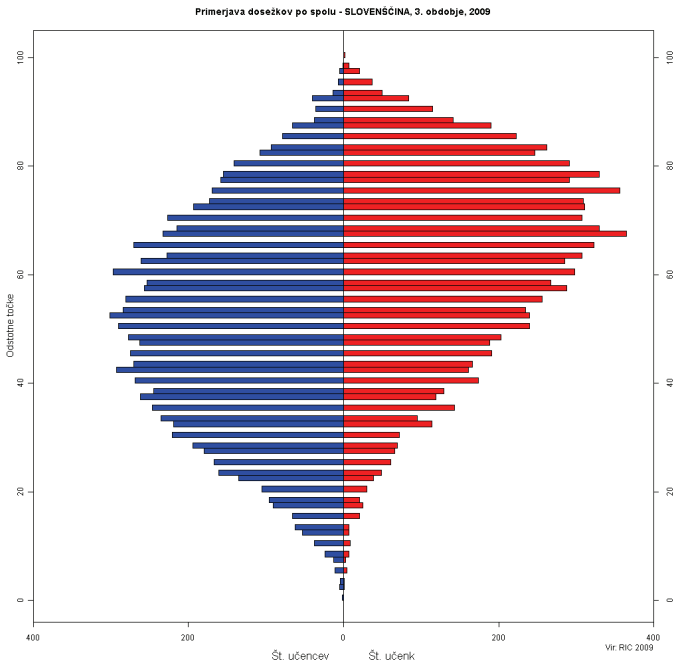

Primerjava porazdelitve dosežkov učencev in učenk

Dosežki pri nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja v rednem roku so letos po spolu obdelani četrtič. Prikazani so enako kot prejšnja leta, krivulji ločeno prikazujeta dosežke učencev in dosežke učenk na osnovi končnih rezultatov v odstotnih točkah. Predmetna komisija ugotavlja, da sta krivulji kljub nekoliko nižjemu povprečnemu dosežku primerljivi s tistimi na prejšnjih treh nacionalnih preverjanjih znanja – po spolu se med seboj razlikujeta, razlike med dosežki učencev in učenk so podobne, so pa v primerjavi z dosežki na prejšnjih preverjanjih in tudi v primerjavi z nacionalnim preverjanjem znanja ob koncu drugega obdobja v tem šolskem letu manjše.

Krivulja, ki prikazuje dosežke učencev, je pravilna Gaussova krivulja, kaže enakomerno razvrstitev dosežkov znotraj vseh območij. Večina dosežkov učencev spada v območje od 30 do 80 točk (lani od 40 do 80), vrh krivulje je v območju med 35 in 75 odstotnimi točkami (lani med 50 in 70, leto pred tem med 60 in 70). Enakomerna (padajoča) je tudi razvrstitev najvišjih dosežkov (nad 80 točk odstotnih točk), teh je tako kot prejšnja leta za približno polovico manj kot pri dosežkih učenk (prejšnja leta približno tretjino), in razvrstitev najnižjih dosežkov (pod 20 odstotnih točk), teh je zaradi višje diskriminativnosti preizkusa znanja (razlike v znanju med učenci z visokimi dosežki dobro kažejo predvsem naloge v I., književnem delu preizkusa znanja) več kot prejšnja leta in v primerjavi s prejšnjimi leti tudi več kot pri dosežkih učenk. Krivulja, ki prikazuje dosežke učenk, je še nekoliko manj kot v preteklem šolskem letu pomaknjena v desno in v primerjavi z nacionalnim preverjanjem znanja v prejšnjih letih kaže višjo razpršenost dosežkov, posebno tistih v zgornji četrtini (v preizkus je zlasti v I. delu vključenih več zahtevnejših nalog). Največ dosežkov učenk spada v območje od 50 do 90 odstotnih točk (lani od 60 do 90, 2006/2007 od 70 do 90), vrh krivulje je v območju med 70 in 80 odstotnimi točkami (lani približno

80, leto prej približno 85). Drugačna (padajoča) kot pri dosežkih učencev je razvrstitev dosežkov v območju od 40 do 60 odstotnih točk in dosežkov od 20 do 40 odstotnih točk, obojih je pri učenkah tudi manj, dosežkov, nižjih od 20 odstotnih točk, je pri učenkah veliko manj kot pri učencih.

Analiza dosežkov glede na spol učencev po nalogah

Učenci so uspešneje kot učenke rešili naslednje naloge: v I. delu preizkusa znanja (umetnostno besedilo) so učenci uspešneje od učenk rešili 2. nalogo (pravilne oziroma nepravilne trditve o izhodiščnem besedilu, razlike so pri vseh dosežkih) in 9. nalogo (literarnovedna, podatki o Janezu Menartu, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih); v II. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo): 4. nalogo (teme v besedilu, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih), 5. nalogo (trditve o izhodiščnem besedilu, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih), 6. nalogo (značilnosti knežjega kamna in vojvodskega prestola, naloga povezovanja, razlike so pri vseh dosežkih), 7. nalogo (ali je besedilo umetnostno ali neumetnostno, utemeljitev, razlike so predvsem pri dosežkih v spodnji četrtini in pri višjih dosežkih), nalogo 8. a (časovna oblika glagolov v besedilu, odgovor napisati na črto, razlike so predvsem pri nižjih dosežkih in dosežkih okoli polovice), 9. nalogo (pomen navedenih besed v besedilu, naloga povezovanja, razlike so pri vseh dosežkih), 10. nalogo (vrste besed v besedilu, naloga povezovanja, večje razlike so pri dosežkih v spodnji in zgornji četrtini), nalogo 12. b, na koga se nanašata zaimka, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih), 13. nalogo (dopolniti vprašanja o podatkih iz besedila, razlike so pri nižjih dosežkih in dosežkih okoli polovice), 14. nalogo (sklanjanje samostalnikov in pridevnika, dopolnitev povedi, razlike so pri nižjih dosežkih) in 15. nalogo (prepoznavanje glagola z omejenim in glagola z neomejenim trajanjem, razlike so pri vseh dosežkih).

Učenke so uspešneje kot učenci rešile naslednje naloge: v I. delu preizkusa znanja (umetnostno besedilo): 3. nalogo (kaj je temeljna značilnost hiše, utemeljitev, razlike so predvsem v zgornji četrtini dosežkov), 5. nalogo (primera, kaj omogoča primerjavo, odgovora napisati na črto, učenke so bile uspešnejše pri nižjih dosežkih, pri višjih so bili uspešnejši učenci), nalogo 6. a (v čem se pesniška podoba iz narave razlikuje od preostalih v besedilu, odgovor napisati na črto, razlike so pri vseh dosežkih), nalogo 6. b (kaj je z navedeno pesniško podobo povedano o življenju, odgovor napisati na črto, razlike so pri vseh dosežkih), 7. nalogo (sporočilo izhodiščnega besedila, odgovor napisati na črto, razlike so pri vseh dosežkih), 8. nalogo (pretvorba dialoga v 5. kitici v dramsko obliko, razlike so pri vseh dosežkih razen pri najvišjih), 10. nalogo, A-del (tvorjenje besedila, vsebina, primerjava izhodiščnega besedila in pesmi K. Koviča, razlike so pri vseh dosežkih), in 10. nalogo, B-del (jezikovna pravilnost tvorjenega besedila, razlike so pri vseh dosežkih razen pri najvišjih); v II. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo): 1. nalogo (kje bi besedilo še lahko bilo objavljeno, izbirni tip, razlike so pri vseh dosežkih), 3. nalogo (sporočilo besedila, razlaga prenesenega pomena, razlike so samo v zgornji četrtini dosežkov), nalogo 8. b (utemeljitev rabe časovne oblike glagolov v besedilu, odgovor napisati na črto, razlike so pri dosežkih okoli polovice in pri višjih dosežkih), nalogo 12. a (prepoznavanje zaimkov v povedi in vrste zaimkov, naloga dopolnjevanja, razlike so pri nižjih dosežkih), 16. nalogo (pretvorba povedi v premi govor, razlike so pri vseh dosežkih), 18. nalogo, A-del (značilnosti obnove, razlike so pri nižjih dosežkih in dosežkih okoli polovice), 18. nalogo, B-del (vsebina obnove 4. odstavka izhodiščnega besedila, razlike so pri nižjih dosežkih in dosežkih okoli polovice), in 18. nalogo, C-del (jezikovna pravilnost obnove, razlike so pri vseh dosežkih).

Naloge, pri katerih med dosežki učencev in učenk ni opaznejših razlik: v I. delu preizkusa znanja (umetnostno besedilo): 1. naloga (kam spada izhodiščno besedilo, izbirni tip) in 4. naloga (razpoloženje v prvem delu pesmi, utemeljitev s primerom iz besedila); v II. delu preizkusa znanja (neumetnostno besedilo): 2. naloga (namen izhodiščnega besedila, izbirni tip), 11. naloga (pretvorba povedi s časovnim razmerjem, dokončati poved), nalogi 17. a (vprašalna poved za obkroženi stavek) in 17. b (vrsta odvisnika, odgovor napisati na črto).

Razporeditev dosežkov po spolu učencev na osnovi končnih rezultatov je primerljiva z razporeditvami dosežkov na nacionalnih preverjanjih znanja v prejšnjih letih. Po podatkih raziskave *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini z učinkovitostjo pouka, Zavod RS za šolstvo, januar 2009*, so razlike med dosežki učenk in učencev tudi podobne, kot so razlike med ocenami učencev in učenk pri pouku slovenščine v 8. in 9. razredu. Analiza dosežkov učencev in dosežkov učenk po nalogah je letos v poročilo vključena prvič. Podatki za nacionalno preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja se ujemajo s podatki za nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja in kažejo, da so učenke uspešnejše predvsem pri večini nalog, povezanih z izhodiščnim umetnostnim besedilom (te naloge

imajo v obeh preizkusih znanja višjo diskriminativnost in dobro kažejo razlike v znanju tudi za učence z višjimi skupnimi dosežki). Za kakršne koli podrobnejše ugotovitve bi bilo treba opraviti dodatne analize (razlike med učenci in učenkami glede na vrste, teme in zahtevnost izhodiščnih besedil in besedil, ki jih učenci tvorijo, razlike glede na zmožnosti, ki jih naloge preverjajo, in miselne procese, ki so potrebni za reševanje, razlike glede na zahtevnost ciljev/standardov v učnem načrtu, glede na taksonomsko zahtevnost nalog, glede na vrste nalog oziroma njihovo didaktično oblikovanost …). Te podatke bi bilo treba tudi spremljati dlje časa.

Slika 4.8 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri slovenščini, tretje obdobje

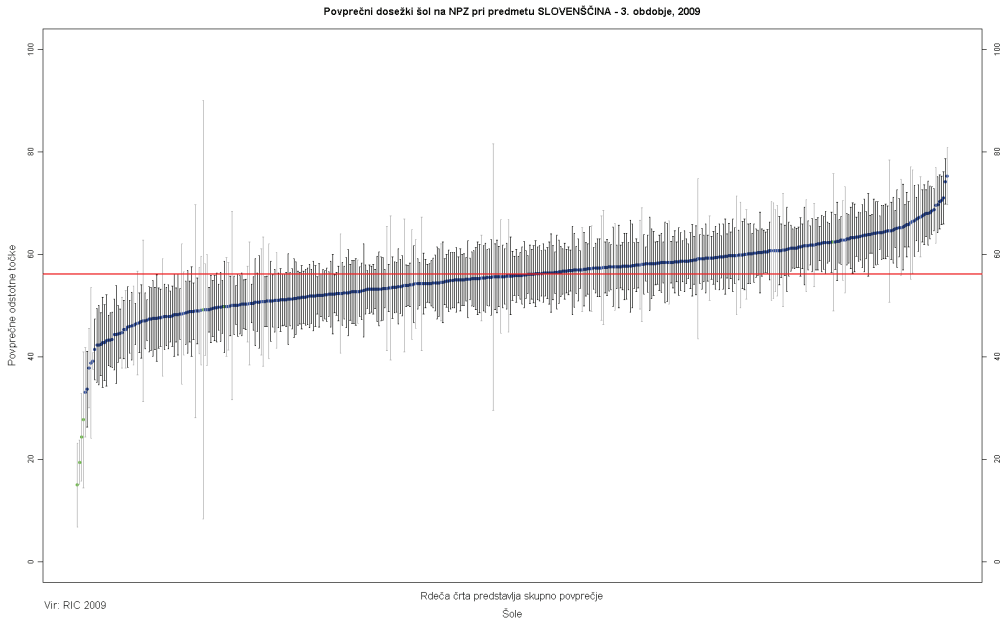

Preglednica 4.5 Porazdelitev dosežkov pri slovenščini po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	59,20	18,97	1905	34
Goriška regija	58,00	18,39	1112	28
Jugovzhodna Slovenija	55,80	19,95	1452	36
Koroška regija	55,13	18,84	717	17
Notranjsko-kraška regija	55,55	18,71	466	16
Obalno-kraška regija	54,25	18,36	746	21
Osrednjeslovenska regija	57,42	19,25	4709	97
Podravska regija	53,54	19,29	2835	77
Pomurska regija	53,20	19,66	1021	38
Savinjska regija	55,73	19,59	2571	58
Spodnjeposavska regija	55,79	19,72	635	22
Zasavska regija	55,46	18,42	369	7

Primerjava dosežkov pri slovenščini po regijah

Dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja so tako kot dosežki po spolu po statističnih regijah letos obdelani četrtič. Razlike med regijami v povprečnih dosežkih in v razporeditvi dosežkov so še manjše, kot so bile na prejšnjih nacionalnih preverjanjih znanja, in tudi manjše, kot so na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja. Povprečni skupni dosežek je 56,09 % (lani 61,52 %, leto pred tem 64,74 %), povprečni dosežki po regijah pa odstopajo navzgor ali navzdol le za nekaj odstotnih točk, in še to le pri posameznih regijah. Večina statističnih regij (5 od 12)

ima skoraj enak povprečni dosežek in enako razvrstitev dosežkov, kot je državna, in sicer so to: Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska in Notranjsko-kraška statistična regija ter Jugovzhodna Slovenija. Nekoliko nižji dosežek od državnega imajo Koroška (lani okoli povprečja) ter Podravska in Obalno-kraška regija (obe nižji tudi že lani in leto pred tem), najnižje povprečje na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja pa ima tako kot na vseh dosedanjih preverjanjih in tudi na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja Pomurska statistična regija. Dosežke nekaj odstotkov nad državnim povprečjem imajo že tretje leto tako na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja kot na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja iste tri statistične regije, in sicer Osrednjeslovenska, Gorenjska in Goriška. Predmetna komisija za slovenščino ocenjuje, da je dobro, da so na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja v tem šolskem letu razlike med regijami manjše, kot so bile na nacionalnem preverjanju znanja pred tem. Za odgovor, kateri dejavniki so vplivali na to in kateri dejavniki vplivajo na učinkovitejši pouk, pa bi bilo treba opraviti dodatne analize podatkov, ki jih daje nacionalno preverjanje znanja, in pridobiti podatke tudi s spremljanjem pouka. Nekatere dejavnike, ki vplivajo na uspešnost, je pokazala raziskava *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini in matematiki s socialno-ekonomskim statusom učencev*, ki jo je Zavod RS za šolstvo opravil je v šolskem letu 2007/2008.

Sklepne ugotovitve

Rezultati nacionalnega preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja (v tem šolskem letu so ga prvič opravljali učenci 6. razreda na vseh šolah) in ob koncu tretjega obdobja (četrtič ga je opravljala celotna generacija učencev, ki so v devetletko vstopili s 7. razredom) kažejo, da so cilji in standardi iz učnega načrta, ki jih je mogoče preverjati s sprejetim načinom zunanjega preverjanja znanja (s pisnim preizkusom znanja s kombinacijo nalog objektivnega tipa in tvorbnih nalog), zadovoljivo doseženi. Razlike v dosežkih po posameznih sklopih in po posameznih nalogah znotraj sklopov so večinoma v skladu z zahtevnostjo na nacionalnem preverjanju znanja preverjanih ciljev/standardov v učnem načrtu in v skladu s taksonomsko zahtevnostjo nalog. Največje odstopanje se tako pri nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja (6. razred) kot pri nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja (9. razred) tudi v tem šolskem letu kaže pri nalogah, ki preverjajo zmožnost samostojnega tvorjenja/pisanja daljših odgovorov in zmožnost utemeljevanja na osnovi podatkov in/ali primerov v izhodiščnem besedilu. Pri nalogah, povezanih z izhodiščnim umetnostnim besedilom, sta v preizkusu ob koncu drugega obdobja (tj. v II. delu preizkusa) to predvsem 4. (IT 0,47) in 6. naloga (IT 0,56), ki preverjata zmožnost zaznavanja značajskih lastnosti glavne književne osebe oziroma zmožnost povezovanja posebnosti jezikovne rabe z ravnanjem glavne književne osebe. Obe nalogi preverjata samo vsebinsko smiselnost odgovora, ne vrednotita pa tudi jezikovne pravilnosti zapisa. Glede na podatke o podobnih nalogah na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja (tj. v I. delu preizkusa), pri katerih se vrednoti tudi jezikovna pravilnost odgovora, je mogoče sklepati, da bi bili v tem primeru dosežki še nižji. V preizkusu ob koncu tretjega obdobja pa so to 3. (IT 0,40), 6. b- (IT 0,34) in 7. naloga (IT 0,29); preverjajo zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila (razumevanje sporočila pesmi, razumevanje pesniških podob oziroma prenesenih pomenov besed; 3. naloga zahteva tudi jezikovno pravilnost zapisanega odgovora). Dosežki učencev so ob koncu tretjega obdobja predvidoma nižji tudi zato, ker je za učence pesemsko besedilo težje od pripovednega oziroma dramskega besedila (podatki iz raziskave *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini z učinkovitostjo pouka, Zavod RS za šolstvo, januar 2009*). Pri nalogah, povezanih z neumetnostnim besedilom, sta ob koncu drugega obdobja (I. del preizkusa) prav tako zahtevnejši nalogi, ki zahtevata samostojno tvorjenje odgovora (6. naloga, IT 0,65) oziroma spraševanje po podatkih v izhodiščnem besedilu (9. naloga, IT 0,41), in ob koncu tretjega obdobja nalogi, ki zahtevata samostojno tvorjenje odgovora v skladu s sporočilom besedila (3. naloga, IT 0,34) oziroma spraševanje po delu besedila/povedi (naloga 17. a, IT 0,27). Ker gre za zmožnost, ki je ključna za uspešnost učencev tudi pri drugih predmetih, in za pomembno vseživljenjsko znanje (samostojno branje in razumevanje prebranega, tudi razumevanje navodil, in zmožnost pisanja daljših odgovorov z utemeljitvami, povezanimi z izhodiščnim besedilom, povzemanje, povezovanje, sklepanje …), je treba v prihodnje v preizkuse znanja vključiti še več nalog, s katerimi bi doseganje te zmožnosti podrobneje preverili.

Tako kot na nacionalnem preverjanju znanja v prejšnjih letih je v književnem delu nižja še uspešnost pri nalogi, ki preverja literarnovedno znanje (9. naloga, IT 0,24, deloma tudi zaradi načina točkovanja), in v jezikovnem delu pri nalogi, ki preverja razumevanje skladenjskih razmerij (17. naloga, a-del IT 0,27, b-

del 0,26). Mogoče je sklepati, da je pri pouku še vedno premalo povezovanja/doseganja izobraževalnih ciljev z obravnavo besedil in da bi bili učenci uspešnejši, če bi naloge preverjale predvsem faktografsko znanje, ne pa doseganja ciljev v rabi, na osnovi razumevanja pomena, pri književnosti tudi v povezavi z literarnovednim znanjem (literarnovedna naloga). Pričakovano zahtevnejše so tudi tvorbne naloge, razen opisa živali ob koncu drugega obdobja, pri katerem je uspešnost v vsebinskem delu (kriterij A, IT 0,90) v primerjavi z nacionalnim preverjanjem znanja v prejšnjih letih veliko višja. Za ugotavljanje vzrokov bi bilo treba podrobneje pregledati vzorec že ovrednotenih preizkusov znanja.

Poudariti je treba, da so dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu drugega in ob koncu tretjega obdobja ustrezni tako pri obravnavi neumetnostnih kot pri obravnavi umetnostnih besedil, saj tako kot na nacionalnih preverjanjih znanja v prejšnjih letih kažejo ustrezno doseganje večine ciljev/standardov v skladu z učnim načrtom. V poročilu pa so posebej poudarjena tista področja, ki pomenijo razvijanje ključnih zmožnosti pri pouku slovenščine v osnovni šoli in so pomembna tudi za uspešnost učencev pri drugih predmetih – samostojno branje in razumevanje (tudi zahtevnejših in daljših) besedil in samostojno tvorjenje besedil ter zmožnost utemeljevanja s podatki v besedilu, njihovo povezovanje in zmožnost sklepanja. V preizkuse znanja je zato treba v prihodnje vključevati še več nalog, s katerimi bi bilo mogoče ugotoviti, kaj vse in kako vpliva na to, da učenci dosegajo izkazano raven znanja/zmožnosti, posebno na področjih, na katerih se na nacionalnem preverjanju znanja že nekaj let kaže nižja uspešnost. Vzroke za nižje doseganje ciljev/standardov od pričakovanih pa bi bilo treba ugotoviti tudi z načrtnim spremljanjem učnega procesa in na osnovi pridobljenih ugotovitev načrtovati tudi strategije za nadaljnje delo in ustrezno izpopolnjevanje učiteljev.

Podatki in ugotovitve so v skladu z namenom nacionalnega preverjanja znanja smiselna in potrebna dodatna informacija o znanju učencev tako za same učence (in njihove starše) kot za učitelje in delo strokovnih aktivov učiteljev slovenščine na šolah ter obsežna, objektivna in zanesljiva informacija za nadaljnje odločitve v zvezi s posameznim predmetom in s šolskim sistemom.

4.2.2 Predmetna komisija za italijanščino

Opis izhodišč in zasnova preizkusa (mrežni diagram in povezava z učnim načrtom)
Strokovno podlago za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz italijanščine predstavlja učni načrt, *Italijanščina kot materinščina*, 1999.
Preizkus znanja ob koncu drugega in ob koncu tretjega obdobja je sestavljen iz enega dela in traja 60 minut.

Opis, obseg in vsebina preizkusa
Z nalogami ob neznanem (ne)umetnostnem besedilu preverjamo:
- zmožnost razumevanja in vrednotenja prebranega besedila,
- poimenovalno, upovedovalno, skladenjsko, pravopisno, slogovno zmožnost,
- metajezikovno zmožnost,
- zmožnost pisnega sporočanja dane besedilne vrste.

Zmožnost sprejemanja/razumevanja neznanega (ne)umetnostnega besedila preverjamo z nalogami, ki zahtevajo:
- pomensko razčlembo,
- okoliščinsko in pragmatično razčlembo,
- besedno-slovnično razčlembo.

Pri pisanju dane besedilne vrste (tvorbna naloga) pa vrednotimo vrsto podzmožnosti, kot so: sporočilnost, jezikovna ustreznost in pravopisna zmožnost.

Tipi nalog
Preizkus znanja sestavljajo naloge objektivnega tipa (izbirni tip, naloge kratkih odgovorov na vprašanja, naloge dopolnjevanja, urejanja, povezovanja in popravljanja oziroma substitucijske naloge). V vsakem preizkusu je tudi vodeno samostojno tvorjenje krajšega besedila.

Preglednica: 4.6 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Delež v preizkusu
1. stopnja	Znanje in poznavanje	30
2. stopnja	Razumevanje	35
3. stopnja	Uporaba/sinteza znanja	35

4.2.2.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz italijanščine ob koncu drugega obdobja

Preizkus znanja v rednem roku je opravljalo 30 učencev treh obalnih osnovnih šol. Od možnih 40 točk so učenci dosegli povprečno 26,53 točk. Dosežki so skladni s taksonomsko zahtevnostjo nalog kot tudi z zahtevnostjo ciljev učnega načrta.

Preglednica 4.7 Osnovni statistični podatki

Število učencev	30
Število postavk	16 (12+4)
Možne točke	40
Povprečno št. točk	26,53
Povprečno št. odstotnih točk	66,33
Standardni odklon odstotnih točk	0,17
Indeks težavnosti	0,72 in 0,43
Indeks zanesljivosti	0,80

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov
Preverja se zmožnost sprejemanja/razumevanja in razčlenjevanja neznanega besedila. Naloge zahtevajo:

- **pomensko razčlembo:** zmožnost učenčevega razumevanja neznanega besedila kot celote oziroma posameznih delov besedila in znajdenja v njem smo preverjali s 1., 2., 3., 4., 5., 7., 11. in 12. nalogo. 1., 3. in 11. naloga so preverjale tudi jezikovno zmožnost (pravopis, pomenoslovje);
- **pragmatično razčlembo:** zmožnosti razumevanja okoliščin nastanka besedila (kdo je besedilo napisal, kje je bilo objavljeno, komu je namenjeno in s katerim namenom je bilo napisano) v tem preizkusu znanja nismo preverjali;
- **besedno/slovnično razčlembo:** zmožnost poznavanja in uporabe jezikovnih struktur in praktično obvladovanje pravopisa smo preverjali z 8. nalogo, 9. naloga preverja zmožnost uporabe sopomenk, 10. pa protipomenk.

2. del naloge preverja zmožnost pisnega sporočanja.
Povprečje indeksa diskriminativnosti je 0,43, kar kaže, da naloge še ustrezno ločijo učence, ki so dobro reševali naloge, od tistih, ki so naloge slabše reševali. V tem preizkusu je po težavnosti izstopala le naloga 13. c. Ta je ustrezno ločila učence, ki so naloge dobro reševali, od tistih, ki so naloge reševali slabše. Neustrezen indeks težavnosti je imela 7. naloga, saj so jo vsi učenci pravilno rešili. Prelahka je bila tudi druga naloga. Indeks diskriminativnosti je neustrezen.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu po posameznih nalogah

Prvi del

Naloga	Taksonomska stopnja	Opombe	IT	ID
1.	1. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Ni zahtevna. Ovrednotena je z dvema točkama.	0,92	0,25
2.	1. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Nekateri učenci niso razumeli navodila (povzemanje/parafraziranje dela besedila), drugače naloga ni zahtevna. Ovrednotena je z eno točko.	0,90	0,18
3.	2. stopnja	Primer vprašanja odprtega tipa. Večina učencev je razbrala zahtevane podatke iz besedila. Naloga ima ustrezen indeks diskriminativnosti. Ovrednotena je s tremi točkami.	0,69	0,55
4.	2. stopnja	Izbirni tip naloge. Naloga ni zahtevna, večina učencev je podala pravilni odgovor. Ovrednotena je z eno točko.	0,83	0,18
5.	3. stopnja	Vsi učenci niso zadostili zahtevam naloge, ker niso razumeli navodila z zahtevo po utemeljitvi. Ovrednotena je z eno točko.	0,63	0,38
6.	2. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje in pravopisno zmožnost. Le nekaj učencev je imelo težave pri posredovanju določenih specifičnih informacij. Ovrednotena je s sedmimi točkami.	0,85	0,43
7.	2. stopnja	Izbirni tip naloge, ki so jo rešili vsi. Ovrednotena je z eno točko.	1	/
8.	3. stopnja	Jezikovna naloga, opredeljevanje povedka. Nekateri učenci niso razumeli navodila in nalogo napačno rešili. Ovrednotena je s štirimi točkami.	0,56	0,36
9.	1. stopnja	Jezikovna naloga. Težave pri zapisovanju besed z istim pomenom. Ovrednotena je s tremi točkami.	0,46	0,41
10.	1. stopnja	Jezikovna naloga. Težave pri zapisovanju besed z nasprotnim pomenom. Ovrednotena je z dvema točkama.	0,48	0,40
11.	3. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Učenci posredujejo glavno misel besedila, pri tem morajo upoštevati jezikovno pravilnost. Ovrednotena je z dvema točkama.	0,65	0,45
12.	3. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Navodila so bila pomanjkljiva. Ovrednotena je s petimi točkami.	0,80	0,52

Drugi del

Naloga	Taksonomska stopnja	Opombe	IT	ID
13. A	3. stopnja	Naloga preverja zmožnost tvorjenja krajšega besedila. V navodilih so bili posredovani podatki, ki jih nekateri učenci niso znali ustrezno vključiti v besedilo. Ovrednotena je z osmimi točkami s pomočjo naslednjih kriterijev: sporočilo, besedišče, jezikovna in pravopisna pravilnost.	0,57	0,69
13. B			0,43	0,64
13. C			0,27	0,55
13. D			0,45	0,45

4.2.2.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz italijanščine ob koncu tretjega obdobja

Osnovni statistični podatki o preverjanju:

Preizkus znanja v rednem roku je opravljalo 28 učencev treh obalnih osnovnih šol. Od možnih 60 točk so učenci dosegli povprečno 56,90 odstotne točke. Dosežki so skladni s taksonomsko zahtevnostjo nalog in z zahtevnostjo ciljev učnega načrta. Podatki potrjujejo nekoliko slabši uspeh učencev glede na rezultate nacionalnega preverjanja znanja iz šolskega leta 2007/2008, ko so učenci dosegli povprečno 67,48 odstotne točke.

Grafična predstavitev razporeditve po doseženih točkah kaže netipično krivuljo. Pri analizi rezultatov moramo upoštevati dejstvo, da je pri tako majhnem številu učencev rezultat lahko manj zanesljiv.

Preglednica 4.8 Osnovni statistični podatki

Število učencev	28
Število postavk	29
Možne točke	60
Povprečno št. točk	37,38
Povprečno št. odstotnih točk	67,48
Standardni odklon	0,21
Indeks težavnosti	0,57
Indeks zanesljivosti	0,92

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Prvi del:

Z neznanim besedilom preverjamo zmožnost sprejemanja/razumevanja in razčlenjevanja neznanega umetnostnega besedila. Naloge zahtevajo:

- **pomensko razčlembo**: zmožnost učenčevega razumevanja neznanega besedila kot celote oziroma posameznih delov besedila in znajdenja v njem smo preverjali z nalogami od 1. do 11. naloge, 16., 19. ter 23. 4. in 9. naloga poleg pomenske/vsebinske razčlembe vrednotita tudi jezikovno pravilnost zapisanega odgovora (pravopisna zmožnost);
- **pragmatično razčlembo**: zmožnosti razumevanja okoliščin nastanka besedila (kdo je besedilo napisal, kje je bilo objavljeno, komu je namenjeno in s katerim namenom je bilo napisano) v tem preizkusu znanja nismo preverjali;
- **besedno/slovnično razčlembo**: zmožnost poznavanja in uporabe jezikovnih struktur in praktično obvladovanje pravopisa smo preverjali z 12., 13., 14., 15., 17 (izpeljava besed), 18., 20. (glagol), 21. (sopomenke) ter 22. nalogo (pretvorba).

Povprečje indeksa diskriminativnosti je 0,49, kar kaže, da naloge še ustrezno ločijo učence, ki so dobro reševali naloge od tistih, ki so naloge slabše reševali. V tem preizkusu je po težavnosti izstopala 18. naloga. 8. naloga nima ustreznega indeksa diskriminativnosti (-0,01).

Drugi del

24. naloga preverja tvorbno in tvarno zmožnost. Naloga je bila za učence zahtevna. Indeks diskriminativnosti je kljub zahtevnosti naloge ustrezen.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu po posameznih nalogah

Prvi del

Naloga	Taksonomska stopnja	Opombe	IT	ID
1.	1. stopnja	Iz rešitev je razvidno nepoznavanje besedilnih vrst. Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,61	0,21
2.	1. stopnja	Naloga (odgovor na vprašanje) preverja bralno razumevanje in ni zahtevna. Ovrednotena je z eno točko.	0,82	0,13
3.	3. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Napačnih odgovorov je precej, ker učenci niso zaznali vzročno-posledičnega razmerja v besedilu. Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,57	0,19
4.	3. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Je zahtevna, učenci morajo razbrati vzrok in posledico ter svojo rešitev tudi ustrezno utemeljiti. Preverja se tudi jezikovna pravilnost odgovora. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,50	0,42
5.	2. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Učenci niso imeli težav pri posredovanju zahtevanih informacij besedila. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,79	0,19

6.	2. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Učenci niso imeli težav pri posredovanju zahtevanih informacij besedila. Indeks diskriminativnosti ni ustrezen. Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,79	0,09
7.	1. stopnja	Naloga izbirnega tipa preverja bralno razumevanje. Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,89	0,28
8.	3. stopnja	Naloga izbirnega tipa preverja bralno razumevanje. Učenci so imeli težave pri povzemanju in posploševanju posredovanih informacij. Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,25	-0,01
9.	2. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje in ni posebno zahtevna. Pri nalogi se vrednoti tudi jezikovna pravilnost. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,91	0,13
10.	2. stopnja	Naloga izbirnega tipa ni posebno zahtevna, vendar so nekateri učenci zaradi nekoliko nenatančnih navodil nalogo napačno rešili. Naloga je ovrednotena s tremi točkami.	0,67	0,65
11.	2. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje. Težave so bile pri opredeljevanju sosledja dogodkov. Naloga je ovrednotena s tremi točkami.	0,60	0,65
12.	2. stopnja	Naloga izbirnega tipa preverja bralno razumevanje. Nekaj učencev ni pravilno rešilo naloge. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,64	0,47
13.	1. stopnja	Naloga preverja jezikovno zmožnost (razlaga pomena). Naloga je ovrednotena s štirimi točkami.	0,54	0,74
14.	1. stopnja	Naloga preverja, ali so učenci razbrali določeno specifično informacijo. Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,70	0,49
15.	1. stopnja	Jezikovna naloga: iskanje besed z nasprotnim pomenom. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,70	0,48
16.	2. stopnja	Pretvorba/parafraziranje. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,46	0,73
17.	2. stopnja	Izpeljava besed. Malo učencev je pravilno rešilo nalogo. Naloga je ovrednotena z dvema točkama.	0,21	0,36
18.	3. stopnja	Uporaba jezikovne strukture (prislovnega določila). Naloga je ovrednotena z eno točko.	0,30	0,53
19.	3. stopnja	Naloga je iz skladnje: uporaba glagolskih oblik. Naloga je ovrednotena s tremi točkami.	0,72	0,59
20.	3. stopnja	Naloga preverja jezikovno zmožnost, uporabo časov in naklona. Naloga je ovrednotena s štirimi točkami.	0,46	0,56
21.	1. stopnja	Precejšnje število učencev je imelo težave pri iskanju sopomenk. Naloga je ovrednotena s tremi točkami.	0,69	0,64
22.	3. stopnja	Zahtevna jezikovna naloga (parafraziranje), ustrezen indeks diskriminativnosti. Naloga je ovrednotena s tremi točkami.	0,42	0,73
23.	3. stopnja	Naloga preverja bralno razumevanje, precejšnje število učencev ni rešilo naloge. Naloga je ovrednotena s tremi točkami.	0,59	0,71

Drugi del

Naloga	Taksonomska stopnja	Opombe	IT	ID
24. A	3. stopnja	Pri tvorjenju krajšega pisnega sestavka 25 odstotkov učencev ni upoštevalo navodil.	0,54	0,75
24. B			0,38	0,77
24. C			0,36	0,74
24. D			0,48	0,87
24. E			0,34	0,63

Sklepne ugotovitve
Učitelji, ki so preverjali znanje italijanščine ob koncu drugega in ob koncu tretjega obdobja, so zahtevnost preizkusov ocenili kot ustrezno. Kot smiselna se je pokazala tudi delitev preizkusa znanja v 9. razredu na dva dela glede na izhodiščno umetnostno oziroma neumetnostno besedilo. S tem se je struktura preizkusa znanja iz italijanskega jezika približala strukturi preizkusa znanja iz slovenščine.
Navodila so bila učencem razumljiva in jasna.

Rezultati letošnjega preizkusa so bili povprečni in primerljivi z rezultati prejšnjih let. Tudi letos so bili učenci uspešnejši pri nalogah, ki preverjajo bralno razumevanje. Učenci ob koncu tretjega obdobja so bili v tem letu manj uspešni pri tvorbni nalogi, ki je preverjala zmožnost pisnega sporočanja, ker niso bili dovolj natančni pri branju navodil. Tako učenci ob koncu drugega kot učenci ob koncu tretjega obdobja so nekoliko slabše reševali naloge, ki preverjajo poimenovalno, upovedovalno, skladenjsko, metajezikovno in slogovno zmožnost.

4.2.3 Predmetna komisija za madžarščino

4.2.3.1 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz madžarščine ob koncu drugega obdobja

Izhodišča in zasnova preizkusa
Strokovno podlago za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz madžarščine predstavlja Učni načrt za madžarski jezik kot materni jezik, ki je bil potrjen na seji Strokovnega sveta za splošno izobraževanje 13. 5. 1999.

Opis, obseg in vsebina preizkusa
Čas reševanja preizkusa znanja je 60 minut. Preizkus znanja sestoji iz dveh delov: v I. delu so učenci lahko dosegli 24 točk, v II. delu pa 16 točk, skupno torej 40 točk. Naloge I. dela so se nanašale na izhodiščno neumetnostno besedilo (predstavitev osebe – kralja Matjaža) in so preverjale bralno razumevanje in jezikovna znanja. Naloge II. dela so se navezovale na umetnostno besedilo (pripovedka o kralju Matjažu) in so preverjale bralno razumevanje, književna znanja in zmožnost tvorbe krajšega poustvarjalnega besedila.

Preglednica 4.9 Osnovni statistični podatki

Število učencev	22
Število postavk	24
Možne točke	40
Povprečno št. točk	26,09
Povprečno št. odstotnih točk	65,23
Standardni odklon odstotnih točk	0,18
Indeks težavnosti	0,65
Indeks zanesljivosti	0,87

Tipi nalog
Preizkus znanja sestavljajo naloge objektivnega tipa (izbirni tip, naloge kratkih odgovorov na vprašanja, naloge dopolnjevanja, urejanja, povezovanja). Preizkus vsebuje tudi vodeno samostojno tvorjenje krajšega besedila. Z nalogami preverjamo:
- branje praviloma neznanega neumetnostnega besedila,
- preverjanje razumevanja prebranega neumetnostnega besedila,
- preverjanje jezikovnega znanja in zmožnosti rabe jezika,
- branje praviloma neznanega umetnostnega besedila,
- preverjanje razumevanja prebranega umetnostnega besedila,

- preverjanje književnega znanja,
- preverjanje zmožnosti tvorbe krajšega neumetnostnega besedila ali krajšega besedila na podlagi prebranega umetnostnega besedila.

Preglednica 4.10 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Delež v preizkusu
1. stopnja	Znanje in poznavanje	30 %
2. stopnja	Razumevanje, uporaba	35 %
3. stopnja	Višji nivoji (npr. samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje)	35 %

Preglednica 4.11 Uspešnost po posameznih nalogah

Št. naloge	Možne točke	Povprečno število točk	IT	Št. naloge	Možne točke	Povprečno število točk	IT
1.01	1,00	0,86	0,86	2.01	2,00	1,45	0,73
1.02	1,00	0,91	0,91	2.02	1,00	0,86	0,86
1.03	2,00	1,68	0,84	2.03	2,00	1,68	0,84
1.04	3,00	2,86	0,95	2.04	2,00	1,64	0,82
1.05	2,00	1,50	0,75	2.05	2,00	1,32	0,66
1.06	2,00	0,50	0,25	2.06	1,00	0,41	0,41
1.07	1,00	0,82	0,82	2.07A	2,00	1,27	0,64
1.08	1,00	0,73	0,73	2.07B	2,00	1,18	0,59
1.09	2,00	1,45	0,73	2.07C	1,00	0,86	0,86
1.10	2,00	0,86	0,43	2.07D	1,00	0,23	0,23
1.11	1,00	0,73	0,73				
1.12	3,00	1,32	0,44				
1.13	1,00	0,45	0,45				
1.14	2,00	0,50	0,25				

Analiza dosežkov

Nacionalno preverjanje znanja iz madžarščine ob koncu drugega obdobja je v šolskem letu 2008/2009 opravljalo 22 učencev 6. razreda dvojezičnih osnovnih šol. Učenci so od možnih 40 točk dosegli povprečno 26,09 točke, kar je 65,23 %. Učenci so bili nekoliko uspešnejši pri II. delu preizkusa, kjer so od možnih 16 točk v povprečju dosegli 10,91 točke oziroma 68,19 %, v I. delu pa so od možnih 24 točk dosegli povprečno 15,18 točke oziroma 63,25 %.

I. del preizkusa znanja

Izhodiščno besedilo je bilo neznano neumetnostno besedilo – predstavitev osebe, kralja Matjaža, prirejeno po viru s spletne strani http://hu.wikipedia.org. V tem delu preizkusa je bilo 14 nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom. Skupno število točk je 24.

Zmožnost sprejemanja/razumevanja in razčlenjevanja neznanega neumetnostnega besedila smo preverjali z nalogami, ki zahtevajo pomensko razčlembo, okoliščinsko/pragmatično razčlembo, metajezikovno in besedno/slovnično razčlembo.

Pomensko razčlembo (zmožnost razumevanja besedila kot celote oziroma posameznih delov besedila ter zmožnost razumevanja pomena posameznih besed) so zahtevale 2.–5. naloga, skupaj 8 točk. Naloge so bile manj zahtevne, saj je najnižji IT 0,75, najvišji pa 0,95 (4. naloga, ugotavljanje pravilnosti trditev).

Okoliščinsko/pragmatično razčlembo je zahtevala 1. naloga (vir besedila), in sicer za 1 točko. IT je 0,86.

Metajezikovno in besedno/slovnično razčlembo so zahtevale naloge 6.–14., za skupno 15 točk. Z njimi smo preverjali obvladovanje temeljnih jezikovnih pojmov, pravopis in funkcionalno rabo jezika. V tem sklopu so bili učenci manj uspešni. Najslabše rešeni nalogi sta 6. in 14. naloga (IT 0,25 pri obeh), pri katerih so učenci morali tvoriti zloženo besedo oziroma se vprašati po označenem delu povedi. Slabše so bile rešene tudi 10., 12. in 13. naloga (IT pod 0,50). Pri 10. nalogi (IT 0,43) so morali učenci besedam dodajati ustrezne končnice, 12. naloga (IT 0,44) je preverjala poznavanje besednih vrst, pri 13. nalogi pa je bilo treba preoblikovati poved iz preteklika v sedanjik, tako da se razen tega nič ni spremenilo.

II. del preizkusa znanja

Naloge se navezujejo na odlomek iz pripovedke ***Mátyás király és Kinizsi***. V tem delu preizkusa je sedem nalog povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk je 16.

Z nalogami smo preverjali zmožnost samostojnega branja neznanega umetnostnega besedila in zmožnost tvorjenja krajšega besedila, povezanega z izhodiščnim besedilom.

Samostojno razumevanje in razčlenjevanje izhodiščnega umetnostnega besedila so preverjale naloge 2.–6., skupaj 8 točk, izmed katerih je 2. naloga preverjala ugotovitev časa dogajanja iz besedila (IT 86), 3. naloga postavitev zaporedja dogajanja (IT 0,84), 4. naloga iskanje pravilne trditve (IT 0,82), 5. naloga je zahtevala kratke odgovore za preverjanje bralnega razumevanja (IT 0,66) in 6. naloga označevanje lastnosti glavne osebe (IT 0,41).

Prepoznavanje književne vrste oziroma prepoznavanje značilnosti književne vrste je zahtevala 1. naloga (IT 0,73).

Tvorbna naloga je bila 7. naloga, učenci so lahko dosegli 6 točk. Vrednotili smo vsebino (2 točki), slog (2 točki), zgradbo (1 točka) in pravopis (1 točka). Rezultati kažejo, da učencem največ težav povzroča pravopis (IT 0,23).

Sklepne ugotovitve

Predmetna komisija je z dosežki učencev na nacionalnem preverjanju znanja zadovoljna. Menimo, da je cilj preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja, da se odkrijejo pomanjkljivosti v znanju, ki se lahko odpravijo v višjih razredih. Nacionalno preverjanje znanja so učenci in učitelji ocenili kot korektno pripravljeno in učencem primerno. Preizkus je pokazal, da učenci dobro obvladajo bralno razumevanje besedila, težave pa imajo pri pravopisu in pri jezikovni razčlembi. Rezultate preverjanja znanja in ugotovitve bomo učiteljem predstavili na prvem sklicu študijskih skupin.

4.2.3.2 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz madžarščine ob koncu tretjega obdobja

Izhodišča in zasnova preizkusa

Strokovno podlago za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz madžarščine predstavlja Učni načrt za madžarski jezik kot materni jezik, ki je bil potrjen na seji Strokovnega sveta za splošno izobraževanje 13. 5. 1999.

Opis, obseg in vsebina preizkusa

Čas reševanja preizkusa znanja je 60 minut. Preizkus znanja sestoji iz dveh delov: v I. delu so učenci lahko dosegli 36 točk, v II. delu pa 24 točk, skupno torej 60 točk. Naloge I. dela so se nanašale na izhodiščno neumetnostno besedilo (poljudnoznanstveno besedilo) in so preverjale bralno razumevanje, jezikovna znanja ter zmožnosti vodene tvorbe krajšega neumetnostnega besedila. Naloge II. dela so se navezovale na umetnostno besedilo (odlomek iz romana) in so preverjale bralno razumevanje, književna znanja in zmožnost tvorbe krajšega poustvarjalnega besedila.

Preglednica 4.12 Osnovni statistični podatki

Število učencev	22
Število postavk	39
Možne točke	60
Povprečno št. točk	36,50
Povprečno št. odstotnih točk	60,83
Standardni odklon odstotnih točk	0,21
Indeks težavnosti	0,61
Indeks zanesljivosti	0,93

Tipi nalog

Preizkus znanja sestavljajo naloge objektivnega tipa (izbirni tip, naloge kratkih odgovorov na vprašanja, naloge dopolnjevanja, urejanja, povezovanja). Preizkus vsebuje tudi vodeno samostojno tvorjenje krajšega besedila. Z nalogami preverjamo:

- branje praviloma neznanega neumetnostnega besedila,
- preverjanje razumevanja prebranega neumetnostnega besedila,
- preverjanje jezikovnega znanja in zmožnosti rabe jezika,
- preverjanje zmožnosti vodene tvorbe krajšega pisnega neumetnostnega besedila,
- branje praviloma neznanega umetnostnega besedila,
- preverjanje razumevanja in interpretacije prebranega umetnostnega besedila,
- preverjanje književnega znanja,
- preverjanje zmožnosti tvorbe krajšega besedila na podlagi umetnostnega besedila.

Preglednica 4.13 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Delež v preizkusu
1. stopnja	Znanje in poznavanje	30 %
2. stopnja	Razumevanje, uporaba	35 %
3. stopnja	Višji nivoji (npr. samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje)	35 %

Preglednica 4.14 Uspešnost po posameznih nalogah

Št. naloge	Možne točke	Povprečno število točk	IT	Št. naloge	Možne točke	Povprečno število točk	IT
1.01	1,00	0,45	0,45	2.01	1,00	0,45	0,45
1.02	1,00	0,86	0,86	2.02	2,00	1,32	0,66
1.03	1,00	1,00	1,00	2.03	2,00	1,82	0,91
1.04	1,00	0,73	0,73	2.04	1,00	0,32	0,32
1.05	1,00	0,64	0,64	2.05	1,00	0,50	0,50
1.06	2,00	1,55	0,77	2.06	3,00	1,36	0,45
1.07	1,00	0,86	0,86	2.07	2,00	0,73	0,36
1.08	1,00	0,64	0,64	2.08	2,00	1,77	0,89
1.09	1,00	0,82	0,82	2.09	1,00	0,77	0,77
1.10	1,00	0,59	0,59	2.10	2,00	1,23	0,61
1.11	2,00	1,50	0,75	2.11	1,00	0,59	0,59
1.12	2,00	0,59	0,30	2.12A	2,00	1,23	0,61
1.13	1,00	0,41	0,41	2.12B	2,00	1,05	0,52
1.14	2,00	0,23	0,11	2.12C	1,00	0,59	0,59
1.15	3,00	2,05	0,68	2.12D	1,00	0,45	0,45
1.16	2,00	1,41	0,70				
1.17	1,00	0,55	0,55				
1.18	1,00	0,64	0,64				
1.19	3,00	1,73	0,58				
1.20	2,00	1,05	0,52				
1.21A	2,00	1,68	0,84				
1.21B	2,00	1,00	0,50				
1.21C	1,00	0,68	0,68				
1.21D	1,00	0,64	0,64				

Analiza dosežkov

Nacionalno preverjanje znanja iz madžarščine ob koncu tretjega obdobja je v šolskem letu 2008/2009 opravljalo 22 učencev 9. razreda dvojezičnih osnovnih šol. Učenci so od možnih 60 točk dosegli povprečno 36,50 točk, kar je 60,83 %. Učenci so bili uspešnejši pri I. delu preizkusa, kjer so od možnih 36 točk v povprečju dosegli 22,27 točke oziroma 63,05 %, v II. delu pa so od možnih 24 točk dosegli povprečno 14,18 točke oziroma 59,08 %.

I. del preizkusa

Izhodiščno besedilo v I. delu preizkusa je neznano neumetnostno besedilo – poljudnoznanstveno besedilo z naslovom ***A világ 7 új csodája***, prirejeno po spletni strani http://www.geographic.hu. V tem delu je bilo 21 nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom.

Zmožnost sprejemanja/razumevanja in razčlenjevanja neznanega neumetnostnega besedila smo preverjali z nalogami, ki zahtevajo pomensko razčlembo, okoliščinsko/pragmatično razčlembo, metajezikovno in besedno/slovnično razčlembo ter tvorjenje besedila.

Pomensko razčlembo (razumevanje besedila oziroma delov besedil ter zmožnost razumevanja pomena posameznih besed) so zahtevale naloge 2.–10., skupno število točk je 10. To so manj zahtevne naloge, saj so kar tri imele IT nad 0,80 in ena IT 1,00. Za težjo se je pokazala 10. naloga, ki je zahtevala identifikacijo slikovnega materiala (fotografije) na podlagi besedila (IT 0,59).

Okoliščinsko/pragmatično in naklonsko razčlembo je zahtevala 1. naloga, pri kateri je bilo mogoče doseči 1 točko. Naloga je zahtevala dopolnitev povedi s krajem objave besedila in njeno temo (IT 0,45).

Metajezikovno in besedno/slovnično razčlembo so zahtevale naloge 11.–20. S temi nalogami smo preverjali obvladovanje temeljnih jezikoslovnih pojmov in funkcionalno rabo jezika. Skupno je bilo mogoče pri teh nalogah doseči 19 točk. Najslabše je bila rešena 14. naloga (IT 0,11), ki je preverjala

tvorbo zloženih besed, najboljše rešena v tem sklopu je bila 11. naloga (IT 0,75), ki je preverjala poznavanje sopomenk in protipomenk.
Zadnja naloga je bila **tvorbna naloga** in je zahtevala tvorbo besedila – predstavitve madžarskega parlamenta z uporabo danih podatkov po vzorcu izhodiščnega besedila. Vrednotili smo vsebino (2 točki), slog (1 točka), zgradbo (2 točki) in pravopis (1 točka). V nasprotju s preteklimi leti je največ težav s slogom, sledi mu pravopis.

II. del preizkusa
Naloge se navezujejo na odlomek iz romana z naslovom ***A kétbalkezes varázsló*** avtorja ***Pála Békása***. V tem delu preizkusa je 12 nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk je 24.
Z nalogami smo preverjali zmožnost samostojnega branja neznanega umetnostnega besedila in zmožnost tvorjenja krajšega besedila, povezanega z izhodiščnim besedilom.
Zmožnost samostojnega književnega branja smo preverjali z nalogami, ki preverjajo zmožnost razumevanja besedila, z nalogami, ki preverjajo razumevanje besedila v povezavi z literarnovednim znanjem, z izrazito literarnovedno nalogo ter s tvorbno nalogo.
Zmožnost razumevanja besedila so preverjale 3.–9. naloga, pri katerih je bilo mogoče doseči skupno 12 točk. Dobro sta bili rešeni 3. (IT 0,91) in 8. naloga (IT 0,89), prva je zahtevala poimenovanje kraja dogajanja in ime glavne osebe, druga pa iskanje pravilne trditve. Najslabše rešeni nalogi v tem sklopu sta bili 4. (IT 0,32), ki je zahtevala poimenovanje ključnega dogajanja besedila, in 7. naloga (IT 0,36), ki je zahtevala razumevanje opisa glavne osebe.
Razumevanje besedila v povezavi z literarnovednim znanjem sta merili 1. in 2. naloga, pri teh je bilo mogoče doseči 3 točke. IT pri teh nalogah je 0,45 oziroma 0,66.
Literarnovedno znanje (povezati dva madžarska romana s trditvami, ki se navezujejo na določen roman, določiti avtorja romana in stoletje, v katerem sta živela) sta za 3 točke preverjali 10. in 11. naloga (IT 0,61 in 0,59).
Zadnja naloga je bila **tvorbna**. Učenci so morali nadaljevati zgodbo odlomka. Vrednotili smo vsebino (2 točki), slog (2 točki), zgradbo (1 točka) in pravopis (1 točka). Rezultati kažejo, da učencem povzročata težave pravopis in slog (tukaj upoštevamo tudi besedišče).

Sklepne ugotovitve

Predmetna komisija je z rezultatom nacionalnega preverjanja znanja zadovoljna. V primerjavi z lanskim povprečjem je sicer precej nižji, vendar po besedah učiteljev izraža dejansko znanje letošnje generacije učencev.
Učitelji in učenci so preizkus znanja ocenili za primernega, celo zanimivega, besedila so bila po njihovem mnenju dobro izbrana. Preizkus je pokazal, da učenci dobro obvladajo bralno razumevanje besedila, težave pa imajo s pravopisom in z besediščem, pomanjkljivosti pa so tudi v književnem znanju in pri samostojni tvorbi neumetnostnega besedila. Rezultate preverjanja znanja in ugotovitve bomo učiteljem predstavili na prvem sklicu študijskih skupin.

4.2.4 Predmetna komisija za angleščino

4.2.4.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja

Opis izhodišč in zasnova preizkusa (mrežni diagram in povezava z učnim načrtom)
Nacionalno preverjanje znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja preverja doseganje ciljev in standardov iz Učnega načrta za angleščino. Poleg učnega načrta predmetna komisija pri sestavi preizkusov znanja upošteva tudi sodobne smernice preverjanja znanja v Evropi in svetu, tako na primer *Skupni evropski jezikovni okvir za učenje, poučevanje in preverjanje* (ang. CEFR), ki temelji na komunikacijskem pristopu učenja, poučevanja in preverjanja jezikovnih zmožnosti. Komisija spremlja tudi najnovejše raziskave s področja tujejezikovnega preverjanja in ocenjevanja otrok v poznem otroštvu in jih poskuša vnašati v preizkus na nacionalni ravni. Dobra praksa testiranja tujih jezikov, še posebno pri otrocih, sloni na preverjanju zmožnosti branja, pisanja, poslušanja in govorjenja. Preverjanje slovničnih pravil in besedišča zunaj sobesedila je na osnovnošolski stopnji učenja tujega jezika neprimerno ter neustrezno in navadno ne vodi k izboljšanju jezikovne rabe. V preizkusu so se tako učenci lahko preverili, kako dobro znajo poslušati, brati, pisati, ali razumejo pomen posameznih besed in ali te ustrezno uporabljajo tudi v sobesedilu.

Tudi v letošnjem šolskem letu se je zaradi zakonskih okvirjev predmetna komisija za angleščino morala odpovedati preverjanju govorne zmožnosti, kar kot že nekaj let do sedaj zmanjšuje veljavnost obstoječega preizkusa. Pri interpretaciji rezultatov za posameznega učenca, razreda in/ali celotne preverjane populacije učencev 6. razreda osnovne šole iz angleščine je zato izredno pomembno, da dosežene točke jasno in nedvoumno predstavimo glede na posamezno jezikovno zmožnost in tako še posebej izpostavimo dejstvo, da končni rezultat, dosežen na preizkusu znanja, ne vsebuje informacije o dosežkih govorne zmožnosti učencev. Predmetna komisija zato predlaga, da učitelji angleščine dodajo informacijo o govorni zmožnosti posameznemu učencu na pisni oziroma ustni način in s tem zagotovijo večjo veljavnost podane informacije učencem in njihovim staršem.

Preizkus iz angleščine je bil ob koncu drugega obdobja (12. maj 2009) sestavljen iz naslednjih jezikovnih zmožnosti, ki imajo naslednje deleže v preizkusu kot celoti:

1. del: slušno razumevanje (dve nalogi, naloga A in B s šestimi postavkami): 26,7 %,
2. del: poznavanje/raba besedišča (dve nalogi, naloga A z osmimi in naloga B s šestimi postavkami): 31,1 %,
3. del. bralno razumevanje (dve nalogi, naloga A in B s šestimi testnimi postavkami): 26,7 %,
4. del: pisno sporočanje (ena naloga, trije kriteriji: vsebina, besedišče in pravopis, slovnica): 15,5 %.

Skupno število točk je znašalo 45, preverjanje posameznih jezikovnih zmožnosti pa je zdaj precej uravnoteženo oziroma v skladu s cilji učnega načrta in teorije učenja, poučevanja in preverjanja angleščine kot tujega jezika v otroštvu.

Tipi nalog
Preizkus je obsegal naloge:
- izbirnega tipa,
- prav/narobe/ni v besedilu,
- povezovanja,
- vstavljanja z danim naborom besed,
- kratkih odgovorov,
- odprtega tipa (pisanje kratkega vodenega besedila).

Preglednica 4.15 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Deli preizkusa
1. stopnja	Znanje in poznavanje	Slušno razumevanje: 9 postavk Poznavanje/raba besedišča: 7 postavk
2. stopnja	Razumevanje in uporaba	Slušno razumevanje: 2 postavki Poznavanje/raba besedišča: 6 postavk Bralno razumevanje: 11 postavk Pisno sporočanje: 2 ocenjevalna kriterija
3. stopnja	Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	Slušno razumevanje: 1 postavka Poznavanje/raba besedišča: 1 postavka Bralno razumevanje: 1 postavka Pisno sporočanje: 1 ocenjevalni kriterij

Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja

Nacionalno preverjanje znanja iz angleščine je potekalo v maju 2009 in je trajalo 60 minut brez odmora. Svoje znanje je preverilo 13 803 učencev 6. razreda osnovne šole. Maksimalno število točk, ki jih je bilo mogoče doseči, je bilo 45. Povprečno število odstotnih točk je bilo 69,43, kar je za 5,79 odstotne točke višji rezultat od predhodnega šolskega leta. Preizkus kaže visoko stopnjo zanesljivosti (0,92), kar je popolnoma enak rezultat kot v šolskem letu 2007/2008, standardni odklon pa je za 0,03 manjši.

Grafična predstavitev razporeditve po doseženih točkah kaže krivuljo pomaknjeno v desno, kar nedvomno govori o tem, da so učenci dobro pisali preizkus in da je bil za večino učencev nezahteven. V prihodnosti bo verjetno treba otežiti preizkus oziroma določene naloge, vendar še vedno paziti na dejstvo, da ima vsaka povratna informacija tudi povratni učinek, ki je lahko za učence na tej starostni stopnji tudi demotivacijski in zato nespodbuden za nadaljnje učenje.

Preglednica 4.16 Osnovni statistični podatki

Število učencev	13 803
Število postavk	45
Možne točke	45
Povprečno št. točk	31,24
Povprečno št. odstotnih točk	69,43
Standardni odklon odstotnih točk	0,20
Indeks težavnosti	0,69
Indeks zanesljivosti	0,92

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti sintezo vsebin, ki je skupna nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.9 Porazdelitev odstotnih točk pri angleščini z obarvanimi izbranimi območji, drugo obdobje

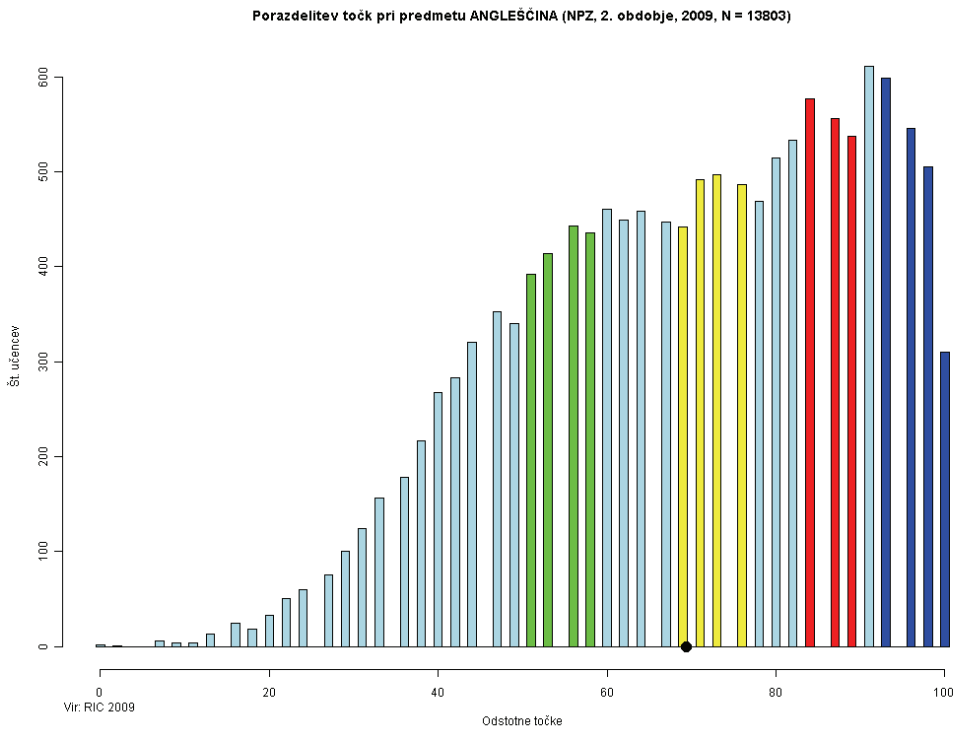

Zeleno območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov*, so v povprečju uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

1. del – slušno razumevanje:

- Prvo, četrto in peto postavko v nalogi A, ki je s slikovnimi iztočnicami preverjala slušno razumevanje. Pri prvi postavki so morali učenci iz poslušanega sobesedila razumeti, kdo je prišel k Trixie: ali je bil to *burglar* ali *police officer* ali *postman*. Rezultati kažejo, da večina učencev vse tri besede pozna in razume tudi v sobesedilu. Tudi četrta in peta postavka sta preverjali razumevanje točno določenega podatka iz slušnega sobesedila, na primer, kdo je Trixie plačal šolnino (dedek, babica ali bratec/prijatelj) in kaj potrebuje Trixie v šoli (peresnico, čarobno pisalo ali torbo).

Naloga B sodi v celoti v to območje, to pa pomeni, da jo je večina učencev tudi uspešno rešila. Indeks težavnosti za to nalogo, torej vseh šest postavk, znaša 93,8 %; to zagotovo kaže na dejstvo, da skorajda celotna populacija razume točno določene informacije in glavne misli razločno govorjenih in preprostih slušnih besedil. Za uspešno reševanje postavk so morali učenci povezati določeno besedišče v dialogih s prikazi na slikah, na primer *two tickets for the film* in sliko G (ljudje čakajo v vrsti pred okencem za nakup vstopnic za kino predstavo) ali *pancakes*, *the cookery book* in sliko D (kuharska knjiga in kuhalnica).

2. del – besedišče:

- Skorajda celotna naloga A (razen osme postavke) je preverjala poznavanje besedišča zunaj sobesedila. Učenci so morali povezati besedišče, dano v naboru, z ustreznimi slikami. V naboru besed so bile tri besede odveč; uporabljene so bile kot distraktorji. Indeks težavnosti prvih sedmih postavk (od prve do sedme) znaša 91,4 %, to pa zagotovo pomeni, da učenci besede kakor *bed*, *books, clock, ghost, king, mirror, stair watch* and *witch* prepoznajo in vedo njihov pomen.

Po pričakovanju je največ postavk v zelenem območju, torej tistih, ki jih je rešila večina učencev pravilno, pri slušnem razumevanju in prepoznavanju besedišča zunaj sobesedila. Slušna zmožnost je tista, ki jo otrok najprej razvije, prav tako se otrok najprej (na)uči posameznih besed in jih zna prepoznati.

Rumeno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo mejo *med polovicama dosežkov,* so poleg nalog iz zelenega območja v povprečju uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

1. del – slušno razumevanje:

- Drugo postavko v nalogi A, ki je preverjala razumevanje določenega podatka iz sobesedila. Učenci so morali za pravilno rešitev natančno poslušati govorjeno besedilo, ki je bilo jasno in razločno ter počasi govorjeno, in ugotoviti, kaj je gospod Stamper dal Trixijinemu psu. V slušnem besedilu so učenci slišali: *Trixie's dog likes Mr. Stamper too because he always brings him a juicy bone*; tu so lahko zasledili podatek, da se pripoveduje o kosti, ki je povrh še sočna. Pri tem so morali poznati tudi besedišče za *hot dog* in *hamburger*, ki sta imela vlogo distraktorja. Sem sodi tudi tretja postavka, kjer so morali učenci iz slušnega besedila ugotoviti, kaj je prejela Trixie, ali je bil to paket (*parcel*) ali časopis (*newspaper*) ali pa pismo (*letter*). V besedilu so jim bili na voljo naslednji podatki: ... *opened the mail box … a letter …*

2. del – besedišče:

- Pri tretji in četrti postavki v nalogi B so učenci vstavljali ustrezne besede iz nabora v vrzeli. V vrzel številka 3 so morali zapisati besedo *bathroom*, za katero so se lahko odločili glede na besedilo pred (… they have a living room, kitchen …) in za (… where they can wasch …) vrzeljo. Za uspešno reševanje četrte postavke so morali učenci povezati naslednje besede oziroma besedne zveze: … *don't go to a traditional …*, *their parents teach them at home …* Obe postavki sta preverjali poznavanje in razumevanje besedišča, hkrati pa tudi zmožnost sklepanja iz sobesedila.

3. del – bralno razumevanje:

- Postavko v nalogi A so učenci pravilno rešili, če so razumeli, da svojilni zaimek *their* zadeva *walking sticks*, in pravilno interpretirali poved: *In spring they are green and in autumn they become brown.*
- Prva, druga in četrta postavka v nalogi B so s kratkimi vprašanji preverjale bralno razumevanje besedila o mladem avtorju kuharske knjige. Prva postavka je preverjala natančno branje: kdo pomaga Maxu sestavljati kuharske recepte. Učenci so morali v sobesedilu razumeti: … *some recipes that he and his mother make up …* Rešitve ni bilo mogoče preprosto prepisati iz besedila, temveč je postavka zahtevala ob poznavanju besedišča tudi zmožnost povezovanja in sklepanja. Tudi pri drugi in četrti postavki so morali učenci prebrati, razumeti in povezati najmanj dve povedi, da so prišli do pravilne rešitve.

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in rumenega območja v povprečju uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

3. del – bralno razumevanje:
Pomembna je bila celotna naloga A, razen prve postavke. Druga postavka je preverjala natančno razumevanje besedila in povezovanje informacij, na primer: ... *feed on, at night, during the day, stand still move a bit, don't need any more food ...*
Trditvi v tretji postavki ni bilo mogoče pritrditi in je tudi ne zanikati, zato je bila pravilna rešitev: ni v besedilu, zanjo pa morajo biti učenci zmožni precej natančnega branja besedila. Četrta postavka se je precej jasno navezovala na besedilo, vendar so za pravilno rešitev učenci morali prebrati več povedi. Pri peti postavki so morali učenci povezati:
... *to be good parents* ... in ... *walking sticks do not care for their young* ..., prav tako je natančno branje in povezovanje ter sklepanje zahtevala tudi šesta postavka.
Rezultati kažejo, da veliko učencev natančnega branja še ne obvlada, prav tako jim delata težave sklepanje in povezovanje informacij. Verjetno pa je k napačnim rešitvam prispevalo tudi nepoznavanje besedišča.
Pomembni sta bili peta in šesta postavka v nalogi B. Peta postavka je zahtevala povezovanje informacij v besedilu (... *favourite dessert* ... in ... *strawberries* ...) in natančen odgovor, to je vrsto sadja. Če so

učenci omenili še druge sestavine poobedka, za takšen odgovor niso prejeli točke. Obe postavki sta od učencev zahtevali tudi razumevanje daljšega dela besedila, ne samo določenih besed oziroma besednih zvez.

4. del – pisno sporočanje:
Pomemben je bil kriterij vsebine, besedišča in pravopisa. Učenci, ki so pridobili maksimalno število točk (tri) za vsebino, so zahtevane iztočnice omenili in razvili. Za besedišče in pravopis pa so učenci prejeli največ dve točki, če je bilo besedišče pestro glede na nalogo in tudi pravilno uporabljeno. Malo je bilo tudi pravopisnih napak. Pisanje je zmožnost, ki se razvije pozneje kakor preostale jezikovne zmožnosti, in ji je treba posvetiti precej časa in ustreznega besedilnega vnosa.

Modro območje
1. del – slušno razumevanje:
Postavka v nalogi A je preverjala razumevanje slušnega besedila. Učenci so za pravilno rešitev morali ugotoviti, kako bo Trixie stopila v stik s šolo. Odgovor je zahteval prepoznavanje in razumevanje dela slušnega besedila: *If you decide to join us,* ***give us a ring***. Kljub temu da se je predmetna komisija odločila, da sprejme tako odgovor A kakor tudi odgovor C (zaradi možnosti telefoniranja prek faksa), je le malo učencev to postavko rešilo pravilno. Sklepamo lahko, da učenci besedne zveze *give a ring* ne poznajo oziroma je med poslušanjem niso dovolj dobro razumeli.

2. del – besedišče:
Druga postavka v nalogi B je preverjala razumevanje sobesedila ter poznavanje in rabo glagolov *travel* in *visit*. Učenci, ki so se odločili za rešitev *visit*, niso upoštevali oziroma ne poznajo rabe obeh glagolov, ne vedo, da se glagol *visit* ne povezuje s predlogom *to*, da pa glagolu *travel* velikokrat sledi omenjeni predlog.

3. del – bralno razumevanje:
Pri tretji postavki v nalogi B so morali učenci poznati besedišče, na primer: *salad, taste, this kind of food, delicious*. Kakor kažejo rezultati, večina učencev ene ali več od prej omenjenih besed/besednih zvez ne razume oziroma ima težave pri povezovanju informacij iz sobesedila.

4. del – pisno sporočanje:
Poznavanje, še posebno pa pravilna raba slovničnih struktur sta seveda tisto področje učenja/usvajanja jezika, ki zahtevata najvišje taksonomske stopnje znanja, torej poleg poznavanja in razumevanja tudi analizo, sintezo in evalvacijo. Naloga pisnega sporočanja je omogočala rabo naslednjih jezikovnih struktur: *glagol biti, there is/there are, present simple, can + nedoločnik, ednina/množina, predlogi kraja, go + gerund, has got/have got*. Učenci, ki so pridobili 2 točki pri tem kriteriju, so pravilno in ustrezno uporabili najmanj štiri (ali več) od zgoraj navedenih jezikovnih struktur. Takšnih učencev je bilo 45 %.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu, drugo obdobje

Preverjanje slušnega razumevanja
Z nalogama slušnega razumevanja so učenci pokazali, ali so prepoznali in razumeli prilagojeni avtentični angleški besedili. Navodila za reševanje nalog A in B slušnega razumevanja so učenci lahko prebrali in hkrati poslušali v slovenščini ali italijanščini, da bi se tako izognili preverjanju navodil namesto vsebine naloge.
Nalogi slušnega razumevanja sta se nanašali na temi iz učnega načrta, in sicer na dejavnosti v *šoli* in *odnosi med ljudmi*. Učenci so pri nalogi A poslušali zgodbo o 11-letni deklici Trixie, ki so se ji končno uresničile sanje, in med poslušanjem obkrožili sliko, ki je ustrezala ustrezni dopolnitvi posamezne trditve. Pri nalogi B so učenci poslušali sedem pogovorov in pri tem izbrali sliko, ki je najbolje ustrezala posameznemu pogovoru.

Najprej so učenci poslušali primer in šele nato začeli reševati. Besedili so slišali dvakrat, tako da so pri drugem poslušanju lahko potrdili oziroma ovrgli zapisane rešitve. Nalogi A in B nista vsebovali nobenega bralnega vnosa, tako da so se učenci lahko posvetili zgolj poslušanju in reševanju. Predvidevamo, da sta

nalogi kar najbolj preverjali slušno razumevanje učencev in da so bili moteči dejavniki kar se da izključeni. Posnetka sta bila zvočno dobro slišna in govorci so govorili razločno in razmeroma počasi, primerno ravni znanja šestošolcev.

Večina učencev je nalogi rešila več kot uspešno, saj znaša indeks težavnosti (IT) za nalogi A in B skupaj 0,85. Pri slušnem razumevanju gre za receptivno zmožnost in ta je tudi prva, s katero se otrok sreča na poti usvajanja tujega jezika, zato so bili precej visoki rezultati tudi pričakovani.

Nalogi A in B slušnega razumevanja sta vključevali kar nekaj ciljev iz učnega načrta, na primer:
- Učenci pozorno poslušajo krajša besedila, ki so ustrezno zahtevna in zanimiva.
- Učenci ob poslušanju besedila rešujejo naloge, ki so opremljene z vizualnim gradivom.
- Učenci razumejo glavne misli sporočil/-a, še posebno naloga B.
- Učenci razumejo podrobnosti v besedilu (na primer večina postavk v nalogi A).
- Učenci prepoznajo zunajbesedilne okoliščine, na primer govorce, razmerja med njimi, razpoloženja itd. (na primer v nalogi B, ko so morali učenci ugotavljati, kje se dogaja pogovor).

Besedišče
Preverjanje besedišča je smiselno, saj se učenci prav na začetku usvajanja tujega jezika tako v šoli kot tudi zunaj nje nenehno srečujejo z novimi izrazi. Znano je, da otroci na začetku dojemajo posamezne samostalnike, nato glagole in pridevnike ter preostale besedne vrste. To je nedavno potrdila tudi študija Evropske komisije ELLiE, ki spremlja tujejezikovni razvoj učencev od šestega leta naprej v sedmih državah Evropske unije, kjer se tuji jezik poučuje v omejenem obsegu. Naloga A je zato preverjala prepoznavanje posameznih pogosto uporabljanih samostalnikov. Učenci so tako morali med danimi besedami poiskati ustrezen izraz v angleščini za posamezen predmet, prikazan na ilustraciji gradu, ki je učence zagotovo pritegnila k reševanju. Vsak predmet/oseba je bil/-a razločno označen/-a s številko. Na primer duhec, kralj, ogledalo, knjige itd. Naloga A posega na nižje taksonomske stopnje, zato je bilo kar sedem postavk od osmih v zelenem območju. Namen naloge je, da bi tudi zelo šibki učenci lahko pokazali svoje znanje in še naprej vztrajali na poti učenja tujega jezika.

Naloga B je, tako kot tudi lani glede na taksonomsko stopnjo, posegala med višje cilje, in sicer je poleg prepoznavanja posameznih besed merila še rabo besedišča v sobesedilu. Učenci so dopolnili dano besedilo z vrzelmi z ustrezno besedo iz nabora. Pri tem so morali razumeti dano besedišče pred in za vrzeljo, da so lahko smiselno dopolnili besedilo. Po pričakovanjih se je ta naloga pokazala za zahtevnejšo od naloge A, kar kaže podatek, da ena postavka sodi v modro območje, dve v rdeče in tri v rumeno. Niti ene postavke ni v zelenem območju.

Skupni rezultati preverjanja besedišča (IT 0,76) kažejo, da učenci dobro poznajo najosnovnejše besede in da so ga v večini tudi zmožni povezovati s sobesedilom.
Naloga A (preverjanje besedišča na prepoznavni ravni) in naloga B (raba besedišča v sobesedilu) sta preverjali naslednje cilje iz učnega načrta:
- Učenci razlikujejo med zapisom in izgovorom.
- Učenci rešujejo naloge z ustreznim nebesednim odzivom (na primer naloga A).
- Učenci se uvajajo v rabo slikovnih slovarjev in povezujejo slike s poimenovanji (naloga A).
- Učenci so morali šest vrzeli dopolniti z danimi besedami v naboru. Naloga je poleg prepoznavanja besedišča preverjala tudi rabo besed in besednih zvez na ravni povedi.

Bralno razumevanje
Bralno razumevanje smo preverjali z dvema nalogama A in B, ki sta bili različnih tem (živali in hrana) in različnih vrst (naloga prav/narobe/ni v besedilu in kratki odgovori); tako smo zmanjšali vpliv dejavnikov, da bi ob enaki temi in enaki vrsti naloge določeni učenci lahko reševali slabše oziroma boljše.
Temi izbranih besedil sta bili učencem znani, saj sta se navezovali na njihov izkušenjski svet, bližnjo okolico in interese. Navodila za reševanje nalog bralnega razumevanja so bila v slovenščini, italijanščini ali madžarščini. Vsaka naloga je vsebovala rešen prvi primer, da bi se tako kar najbolj izognili preverjanju navodil namesto vsebine.

Nalogi A in B so učenci rešili precej uspešno, saj znaša IT za obe nalogi skupaj 0,56, vendar manj uspešno kot slušno razumevanje in poznavanje ter rabo besedišča, kar se pokriva tudi z rezultatom iz predhodnega leta. Postavke so bile različne težavnosti, v prvem težavnostnem območju ni bilo nobene postavke, v rumenem so bile štiri, v rdečem sedem in v modrem ena postavka.

Cilji učnega načrta, ki sta jih preverjali nalogi bralnega razumevanja, so naslednji:

- Učenci pred branjem besedila na osnovi slik sklepajo o vsebini in vrsti besedila (predvsem naloga A in naloga B).
- Učenci rešujejo naloge s kratkim besednim odzivom (naloga B).
- Učenci izluščijo glavne misli sporočila (druga, četrta in peta postavka v nalogi A).
- Učenci po branju ugotovijo vrsto besedila in okvirni sporočilni namen.
- Učenci so med branjem besedila pozorni samo na določene informacije, ki jih iščejo sami ali pa jih zahteva naloga (prva, druga in četrta postavka v nalogi B).
- Učenci med branjem razumejo podrobnosti v besedilu (tretja postavka v nalogi B).

Pisno sporazumevanje

Z nalogo pisnega sporazumevanja smo preverjali zmožnost tvorjenja pisnega besedila v angleščini. Naloga je bila vodena. Učenci so tvorili eno pisno besedilo. Navodila in iztočnice so bile v slovenščini, madžarščini oziroma v italijanščini.

Učenci so morali napisati prispevek o svojih počitnicah za angleško stran v šolskem časopisu. Naloga je vsebovala tri vsebinske iztočnice, in sicer opis kraja, kjer z družino preživijo počitnice, kako preživijo posamezen dan in katerih stvari ne počnejo, ko so na počitnicah.
Pisna zmožnost sodi med produktivne jezikovne zmožnosti, zato je povsem logično in tudi pričakovano, da so rezultati pri tej nalogi najnižji, saj znaša IT za vse tri kriterije (vsebino, besedišče/pravopis in slovnico) 0,52, hkrati pa je za 5 odstotkov boljši od predhodnega leta.

Rezultati so bili pričakovani, saj je obvladovanje zapisa besed v angleščini izredno zahteven in dolgotrajen proces. Tudi razvijanje slovnične pravilnosti pri pisnem sporočanju se razvija počasneje kot druge jezikovne prvine. Zato je pomembno, da učenci z nizkimi dosežki pri omenjenih kriterijih (besedišče in pravopis ter slovnica) namenijo več časa in pozornosti branju in pisanju, pri tem pa poglabljajo in utrjujejo ustrezno in pravilno rabo besedišča in slovničnih struktur.

Pisno sporočanje se nanaša na naslednje cilje, zapisane v učnem načrtu:

- Učenci poimenujejo predmete in stvari (opis kraja, stvari, ki jih ne počnejo).
- Učenci poznajo angleške izraze za osnovne glagole (*be*, *go*, *spend*).
- Učenci razmeroma pravilno zapisujejo besede in ločujejo med izgovarjavo in zapisom (zapis besed, kot so *beautiful*, *place*, *seaside*, *mountains*).
- Učenci upoštevajo velike začetnice in osnovna ločila, kot sta pika in vprašaj.
- Učenci preverjajo poznavanje in rabo slovničnih struktur v sobesedilu (raba sedanjika, zanikanje).

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.10 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri angleščini, drugo obdobje

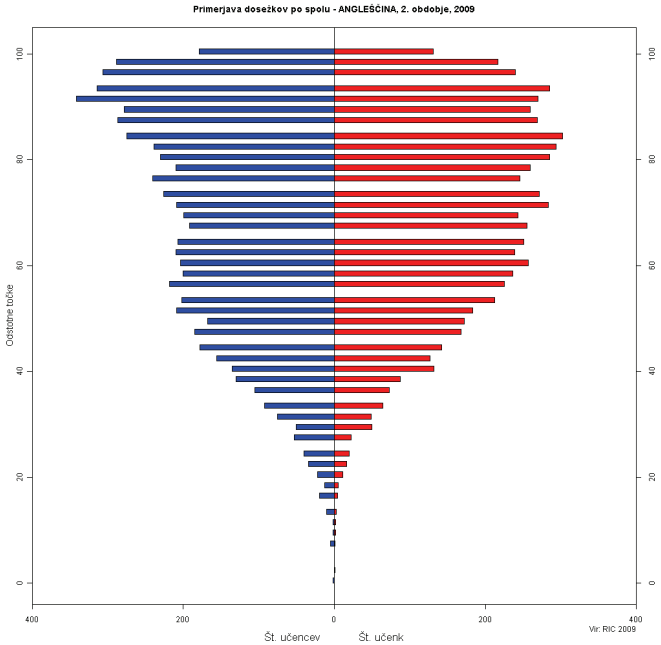

Razdelitev glede na spol je v povprečju precej enakomerna, saj med učenci in učenkami ni velikih razlik. Kot že lani tudi tokrat ugotavljamo, da se pri najnižjih rezultatih in rezultatih nad 80 odstotnih točk kaže majhna prednost učencev pred učenkami, učenke pa imajo rahlo prednost pri določenih rezultatih znotraj tega intervala. Pri najvišjem rezultatu, to je 100 odstotnih točk, so se tokrat učenci izkazali malo bolje kot učenke. Še vedno pa lahko trdimo, da preizkus daje enake možnosti za doseganje znanja in zmožnosti iz angleščine tako učencem kot učenkam.

Slika 4.11 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri angleščini, drugo obdobje

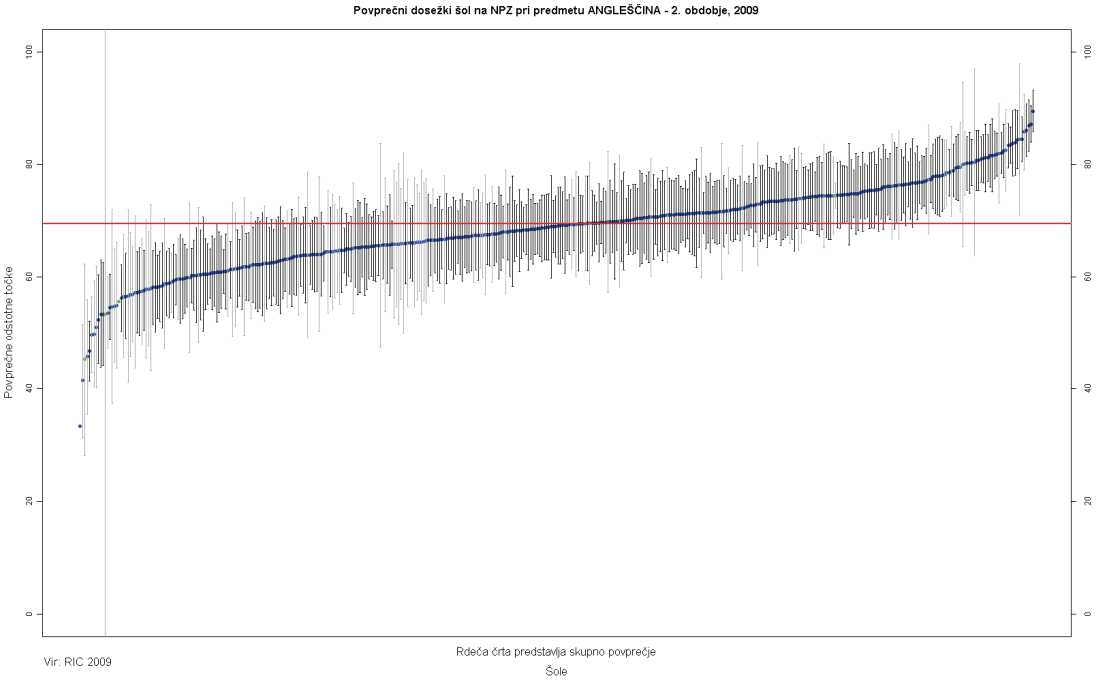

Porazdelitev po šolah glede na povprečne dosežke učencev in učenk na preizkusu iz angleščine kaže, da so šole porazdeljene od povprečne uspešnosti okoli 30 odstotnih točk do povprečne uspešnosti 90 odstotnih točk. Razlika je seveda zelo velika. Kaj vpliva nanjo, pa je brez podrobnejših analiz težko ugotoviti. Lahko pa ugotovimo, da je precej šol, kjer so vsi učenci dosegli rezultat nad skupnim povprečjem. Na drugi strani pa je tudi nekaj šol, kjer nobeden izmed učencev ni dosegel povprečnega rezultata na državni ravni. Da bi v prihodnosti ne prihajalo do tako velikih razlik v tujejezikovni kompetenci, ki je ena vseživljenjskih kompetenc evropske skupnosti in cilj večjezične Evrope, bo treba raziskati vzroke za njeno neenakomerno doseganje. Učencem, ki že po treh letih učenja zelo zaostajajo za svojimi vrstniki, bo treba ponuditi dodatno strokovno pomoč oziroma ugotoviti, kateri dejavniki na takšno stanje najbolj vplivajo.

Preglednica 4.17 Porazdelitev dosežkov pri angleščini po regijah, drugo obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	71,51	18,26	1567	34
Goriška regija	68,44	18,75	706	28
Jugovzhodna Slovenija	66,41	20,28	1082	35
Koroška regija	66,41	20,37	558	16
Notranjsko-kraška regija	70,87	18,52	329	15
Obalno-kraška regija	70,42	18,60	588	24
Osrednjeslovenska regija	72,47	19,86	3707	93
Podravska regija	69,68	20,40	1927	70
Pomurska regija	66,49	20,03	484	19
Savinjska regija	67,00	20,17	2004	57
Spodnjeposavska regija	62,97	20,50	566	22
Zasavska regija	67,84	19,59	285	7

V preglednici 4.17 je prikazana porazdelitev dosežkov pri angleščini po regijah ob koncu drugega obdobja.

4.2.4.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine ob koncu tretjega obdobja

Opis izhodišč in zasnova preizkusa (mrežni diagram in povezava z učnim načrtom)

Nacionalno preverjanje znanja iz angleščine ob koncu tretjega obdobja preverja doseganje ciljev in standardov iz Učnega načrta za angleščino. Poleg učnega načrta predmetna komisija pri sestavi preizkusov znanja upošteva tudi sodobne smernice preverjanja znanja v Evropi in svetu, tako na primer *Skupni evropski jezikovni okvir za učenje, poučevanje in preverjanje* (ang. CEFR), ki temelji na komunikacijskem pristopu učenja, poučevanja in preverjanja jezikovnih zmožnosti. Komisija spremlja tudi najnovejše raziskave pri tujejezikovnem preverjanju in ocenjevanju otrok v zgodnjem mladostniškem obdobju in jih poskuša vnašati v preizkus na nacionalni ravni. Dobra praksa testiranja tujih jezikov, še posebno pri mladostnikih, sloni na preverjanju zmožnosti branja, pisanja, poslušanja in govorjenja ter zanimivih in njim ustreznih temah in nalogah. Preverjanje slovničnih pravil in besedišča zunaj sobesedila je na osnovnošolski stopnji učenja tujega jezika neprimerno ter neustrezno in navadno ne vodi k izboljšanju jezikovne rabe. V preizkusu so se tako učenci lahko preverili, kako dobro znajo poslušati, brati, pisati, ali razumejo pomen posameznih besed in ali jih ustrezno uporabljajo tudi v sobesedilu. Drugače kot pri preizkusu za 6. razred so naloge in s tem tudi vnosna besedila zahtevnejša, daljša, s širšim naborom besedišča in temami, ki so ustrezne za devetošolce.

Tudi v letošnjem šolskem letu se je zaradi zakonskih okvirov predmetna komisija morala odpovedati preverjanju govorne zmožnosti, kar, kot že nekaj let doslej, zmanjšuje veljavnost obstoječega preizkusa.

Pri interpretaciji rezultatov za posameznega učenca, razreda in/ali celotne preverjane populacije učencev 9. razreda osnovne šole iz angleščine je zato izredno pomembno, da dosežene točke jasno in nedvoumno predstavimo glede na posamezno jezikovno zmožnost in tako še posebej poudarimo dejstvo, da končni rezultat, dosežen na preizkusu znanja, ne vsebuje informacije o dosežkih govorne zmožnosti učencev. Predmetna komisija zato predlaga, da učitelji angleščine dodajo pisno ali ustno informacijo o govorni zmožnosti posameznemu učencu in s tem zagotovijo večjo veljavnost podane informacije učencem in njihovim staršem.

Preizkus iz angleščine je bil ob koncu tretjega obdobja (11. maj 2009) sestavljen iz naslednjih jezikovnih zmožnosti, ki imajo naslednje deleže v preizkusu kot celoti:
1. del: slušno razumevanje (dve nalogi, naloga A in B s petimi postavkami): 22,2 %,
2. del: bralno razumevanje (dve nalogi, naloga A s sedmimi in naloga B z osmimi postavkami): 33,3 %,
3. del: raba jezika (dve nalogi, naloga A in B s petimi postavkami): 22,2 %,
4. del: pisno sporočanje (ena naloga, štirje kriteriji: vsebina, besedišče, slovnica, zgradba besedila): 22,2 %.

Skupno število točk je znašalo 45, preverjanje posameznih jezikovnih zmožnosti je precej uravnoteženo oziroma v skladu s cilji učnega načrta.

Tipi nalog
Preizkus je obsegal naloge:
- izbirnega tipa,
- povezovanja,
- vstavljanja z danim naborom besed in brez njega,
- kratkih odgovorov,
- odprtega tipa (pisanje vodenega besedila).

Preglednica 4.18 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Deli preizkusa
1. stopnja	Znanje in poznavanje	Slušno razumevanje: 8 postavk
2. stopnja	Razumevanje in uporaba	Slušno razumevanje: 2 postavki Bralno razumevanje: 12 postavk Poznavanje/raba besedišča: 6 postavk Pisno sporočanje: 2 ocenjevalna kriterija
3. stopnja	Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	Slušno razumevanje: 0 postavk Bralno razumevanje: 3 postavke Poznavanje/raba besedišča: 4 postavke Pisno sporočanje: 2 ocenjevalna kriterija

Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz angleščine <u>ob koncu tretjega obdobja</u>
Nacionalno preverjanje znanja iz angleščine je potekalo v maju 2009 in je trajalo 60 minut brez odmora. Svoje znanje je preverilo 4200 učencev 9. razreda osnovne šole. Maksimalno število točk, ki jih je bilo mogoče doseči, je bilo 45. Povprečno število odstotnih točk je bilo 64,58, kar je za 4,85 odstotne točke višji rezultat od povprečja iz angleščine pri učencih 6. razreda. Krivulja rezultatov skupnih dosežkov vseh učencev je pomaknjena v desno, kar pomeni, da je 2938 (70 %) učencev doseglo več kot 50 odstotnih točk oziroma da je 57,16 % učencev doseglo oziroma preseglo povprečni rezultat na preizkusu, to je 64,58 odstotne točke. Preizkus kaže visoko stopnjo zanesljivosti (0,95), standardni odklon pa je 0,26. Slednji nam kaže, da se je večina učencev skoncentrirala na desni strani porazdelitve, torej pri visokih rezultatih. Učni načrt in standardi znanja so v obstoječem učnem načrtu postavljeni neustrezno (prenizko), hkrati pa je na drugi strani kar 1260 (30 %) učencev, ki na tem "lahkem" preizkusu niso dosegli niti 50 odstotnih točk, in 1897 (45,17) takšnih, ki niso dosegli povprečnega rezultata na državni ravni. Rezultati nas lahko vodijo k postavljanju različnih hipotez, ki pa bi jih morali z nacionalno raziskavo potrditi, ovreči ali postaviti nove:

- vpliv zunajšolskega okolja je na usvajanje znanja iz angleščine večji kot vpliv pouka angleščine v osnovni šoli,
- metode poučevanja se med šolami in okolji razlikujejo,
- obstoječi učni načrt za angleščino za osnovno šolo je treba nujno posodobiti,
- preizkus premalo natančno ločuje, kako dobro posamezni učenec dosega raven določene jezikovne zmožnosti.

Preglednica 4.19 Osnovni statistični podatki

Število učencev	4200
Število postavk	39
Možne točke	45
Povprečno št. točk	29,06
Povprečno št. odstotnih točk	64,58
Standardni odklon odstotnih točk	0,25
Indeks težavnosti	0,64
Indeks zanesljivosti	0,95

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja na koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti sintezo vsebin, ki je skupna nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.12 Porazdelitev odstotnih točk pri angleščini z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

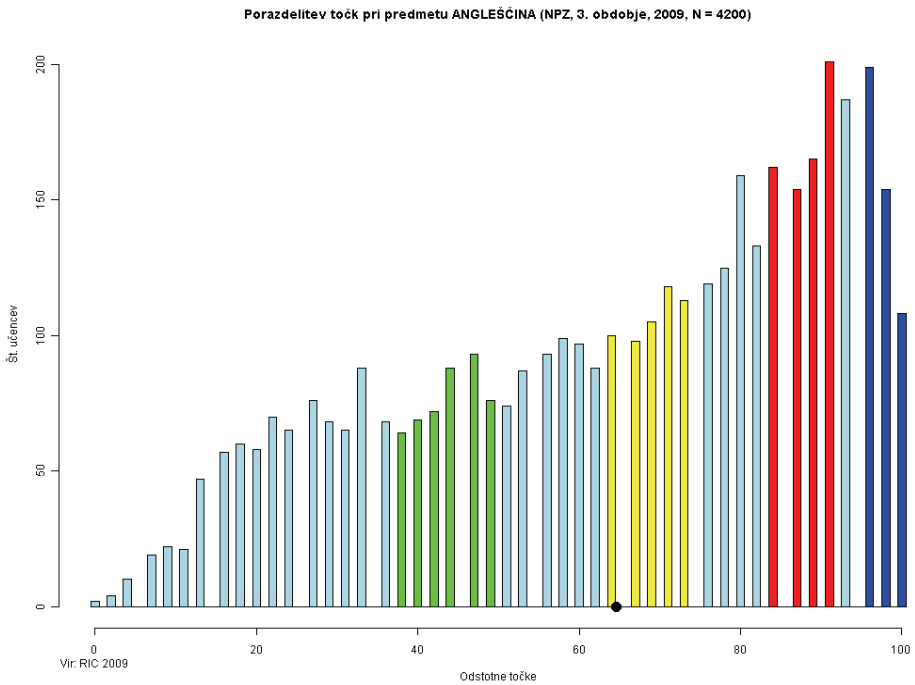

Zeleno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov*, so v povprečju uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

1. del – slušno razumevanje

- Naloga A in naloga B sta preverjali slušno razumevanje govorjenega besedila kot celote. Slušna zmožnost je receptivna zmožnost in je tudi prva, s katero se učenec sreča, ko začne usvajati tuji jezik. Kakor smo pričakovali, je večina učencev postavke naloge A (vseh pet postavk) in naloge B (druga, tretja in četrta postavka) tudi uspešno rešila. Pri tem smo – kakor že vsa leta doslej – upoštevali dobro prakso preverjanja znanja: naj se vsak preizkus znanja začne z lažjimi nalogami in nato od lažjih prehaja k težjim nalogam.
- Pri nalogi A so morali učenci poslušati izhodiščno besedilo, v katerem so slišali odgovore napovedovalke Angellice Bell, ne pa tudi novinarjevih vprašanj. Naloga je zahtevala, da so črko pred vprašanjem pripisali k številki ustreznega odgovora v razpredelnici. Besedilo je bilo razmeroma razločno govorjeno in besedišče v zapisanih vprašanjih ni vsebovalo težjih struktur oziroma besed, s katerimi se učenci ne bi seznanili v šestih letih učenja angleščine. Tako lahko trdimo, da smo se izognili vplivu drugih dejavnikov (še posebno bralnega razumevanja) na zmožnost slušnega razumevanja. Pri nalogi B so učenci poslušali besedilo o nogometašu Ronaldinhu in nato obkrožili ustrezno črko pred izbranim odgovorom. Druga, tretja in četrta postavka so bile v besedilu jasno nakazane in po dvakratnem poslušanju je večini učencev uspelo na vse tri postavke uspešno odgovoriti.

Sklenemo lahko, da je pri nalogah slušnega razumevanja, pri katerih je govor razmeroma počasen in razločen, besedišče pa vsakdanje in nezapleteno, večina učencev uspešna.

Rumeno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo mejo *med polovicama dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega območja v povprečju uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

1. del – slušno razumevanje

- Pri nalogi B je prva postavka zahtevala natančno poslušanje besedila, čeprav je učenec lahko pravilni odgovor preveril z dvema danima informacijama v besedilu: … *so many great moments* … in … *I cannot think of a single oustanding one* …, nikakor pa se v govorjenem in zapisanem odgovoru nista uporabili isti besedi kot odgovor. Peta postavka pri isti nalogi se je prav tako osredotočala na zmožnost natančnega poslušanja in zaznavanja točno določene informacije. Učenci so morali ugotoviti, katere vrste prireditev prirejajo Ronaldinhovi prijatelji v Barceloni. Na voljo so imeli štiri možnosti: *concerts*, *musicals*, *operas* in *plays.* V govorjenem besedilu so morali učenci na pravilni odgovor poslušati Ronaldinhov odgovor do konca, saj je šele zadnji del vključeval ustrezni podatek. Kljub temu je bil ta podatek v govorjenem besedilu zelo jasno označen in tudi beseda *concert* kot ustrezni odgovor je bila omenjena tako v zapisu kakor tudi na posnetku. Indeks diskriminativnosti znaša 0,60, to pa kaže, da je postavka dobro ločevala med šibkimi in uspešnejšimi učenci.

2. del – bralno razumevanje

- Učenci so reševali pet od sedmih postavk (prvo, drugo, četrto, peto in sedmo postavko) v nalogi A, pri kateri so morali na *wh*-vprašanja odgovoriti s kratkimi odgovori. Besedilo o bratih Wright je bilo za približno 66 % učencev primerno težko, kakor nam potrjujejo indeksi težavnosti posameznih postavk v tem območju (0,76, 0,59, 0,55, 0,79 in 0,62). Pri vrednotenju smo opazili, da nekateri učenci pri odgovarjanju niso natančni in kot odgovore zapisujejo cele povedi oziroma poleg pravilnih podatkov tudi takšne, ki so odvečni oziroma jih vprašanje ne zahteva. Pri nalogi B je bilo v rumenem območju pet od osmih postavk (druga, tretja, četrta, šesta in osma postavka). Učenci so morali prebrati besedilo o govorni komunikaciji živali in odstavke, označene s črkami, povezati z ustreznimi povzetki. Naloga je preverjala zmožnost povzemanja besedila in razumevanja glavnih misli ter tudi določenih informacij. V povprečju je vseh pet postavk

rumenega območja naloge B pravilno rešilo več kakor 70 % vseh učencev. V vseh petih postavkah je poved, ki je povzemala odstavek, jasno nakazala glavno misel oziroma je bila podrobna informacija izpostavljena le v določenem delu besedila.

3. del – raba jezika

- Učenci so reševali peto postavko v nalogi A, ki je preverjala slovnične strukture v sobesedilu. Besedilo so morali dopolniti z ustreznimi besedami oziroma ustrezno obliko glagola v oklepaju. Pri peti postavki so morali dopolniti vrzel z veznikom *and.* Besedilo je bilo razumljivo, saj skorajda ni vsebovalo neznanih besed. Prav tako je bila rešitev jasna za tiste učence, ki so zmožni prepoznati osnovno strukturo pisnega besedila v angleškem jeziku. Takšnih je bilo 65 % učencev.
  Naloga B je preverjala poznavanje besedišča v sobesedilu z danim naborom besed, v katerem so bile tri besede uporabljene kot distraktorji. Učenci so morali razumeti besedilo pred in za vrzeljo in besede, dane v naboru. Pri nalogi B sodita v rumeno področje prva in četrta postavka (dve od petih postavk). Pri prvi postavki je bil glagol *live* za 70 % učencev povsem jasen odgovor, nanj pa so v besedilu nakazovale tudi nekatere besede in fraze (npr. *has changed how we travel, further away, their place of work*). Četrta postavka je zahtevala prepoznavanje in razumevanje besede *poisonous* in sobesedila (npr. *if a tanker ship hits …, environmental disaster, fish, marine life*). Pravilno je to postavko rešilo 0,62 % učencev.

4. del – pisno sporazumevanje

- Pomembna kriterija sta bila vsebina in zgradba besedila. Učenci, ki so dobili največje število točk za oba kriterija, so upoštevali vse tri iztočnice in jih ustrezno razvili. Hkrati je bilo besedilo v celoti koherentno, tako da ga je bralec z lahkoto razumel (kljub nekaterim slovničnim oziroma pravopisnim napakam). Maksimalno število točk je pri obeh kriterijih (vsebina in zgradba besedila) dobilo 59 % učencev.

Rdeče območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in rumenega območja v povprečju uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

2. del – bralno razumevanje

- Učenci so reševali šesto postavko pri nalogi A. Vprašanje se je glasilo: *How long did the first engine-powered flight last?* In pravilni odgovor je bil: *12 seconds*. Precej učencev je bilo pri tem odgovoru nenatančnih oziroma niso razumeli pomena glagola *last*, saj so odgovarjali: *37 m* oziroma so poleg pravilnega odgovora *12 seconds* dodajali druge, nezahtevane in irelevantne podatke.
  Pri nalogi B so bile takšne postavke tri, in to prva, peta in sedma postavka. Pri prvi postavki so morali učenci povezati odstavek (C) z ustreznim povzetkom (1). Odgovora ni bilo mogoče prepisati in je bil v besedilu opisan z drugimi besedami kakor v povzetku. Tako so morali učenci povezati besede in besedne zveze iz odstavka C (*different behaviour, different psychology*) z besedami/besednimi zvezami iz povzetka (*different characters*). Tudi pri peti postavki so morali učenci sklepati iz sobesedila ter povezovati besede in besedne zveze v odstavkih in povzetkih. Povzetek pet ni zadeval nobenega odstavka in je imel vlogo distraktorja, ki so ga morali učenci označiti s črko x. Tako indeks težavnosti (0,52 %) kakor tudi indeks diskriminativnosti (0,47) kažeta, da je peta postavka dobro ločevala med šibkimi in uspešnimi učenci.
  Postavka sedem je povezovala odstavek D in povzetek sedem. Tako v povzetku kakor tudi v odstavku so bile jedrne besede *act, adjectives,* vendar jih je le dobra polovica učencev znala povezati in tako pravilno rešiti postavko (IT = 0,56 %).

3. del – raba jezika

- Učenci so reševali štiri od petih postavk (prvo, drugo, tretjo in četrto postavko) v nalogi A in tri od petih postavk (drugo, tretjo in peto postavko) v nalogi B. Prva postavka pri nalogi A je preverjala tvorbo preteklega časa (Past Tense Simple) nepravilnega glagola *run.* 0,63 % učencev je postavko rešilo pravilno, preostalih 37 % pa oblike glagola *run* v preteklosti očitno ne pozna

oziroma je niso pravilno tvorili, ker v povedi ni bil naveden noben prislov (npr. *yesterday, last year, few days ago*), ki bi nedvoumno kazal na pretekli čas. Pretekli čas so učenci sicer lahko razbrali iz prejšnje povedi, hkrati pa je bil v povedi z vrzeljo še glagol v preteklem času (*caused*). Druga postavka (naloga A) je zahtevala razumevanje sobesedila in poznavanje rabe osebnih zaimkov (*me/us*), tretja postavka pa je spet preverjala tvorbo preteklega časa enega pogosto uporabljanih nepravilnih glagolov *feel*. Tudi tukaj se je pokazalo, da 40 % učencev tega ne zna. Četrta postavka je zahtevala razumevanje sobesedila in vstavljanje predloga *to* oziroma *toward(s)*. Samo dobra polovica je to vrzel rešila pravilno.

Naloga B je preverjala poznavanje in rabo besedišča v sobesedilu. Druga postavka je preverjala poznavanje besede *traffic* ter sklepanje in povezovanje sobesedila z vrzeljo (npr. *moving, motorways*, we *also use it to* …). Tretja postavka pri isti nalogi je zahtevala poznavanje in razumevanje kolokacije *cause pollution*; tukaj so morali učenci pokazati poznavanje besedišča in strukture stavka ter zmožnost sklepanja iz sobesedila. 45 % učencev je postavko rešilo pravilno. Tudi peta postavka pri nalogi B je bila za 41 % učencev pretrd oreh. Učenci so za uspešno reševanje potrebovali poznavanje besedišča/besednih zvez (npr. *items you use come from oil, rubber, soles, plastics, make up*).

4. del – pisno sporazumevanje

- Pomembna sta bila kriterija besedišče in slovnica. Učenci, ki so prejeli maksimalno število točk pri besedišču, so obvladali pestro besedišče pri opisu potovanja, planeta in življenja v vesolju in ga ustrezno uporabili ter pravilno zapisali. Pri slovnici so morali za vse možne točke (2) uporabiti več jezikovnih struktur: pretekli čas (Past Simple, Past Continuous), sedanji čas (Present Simple), modalne glagole itd. Vse možne točke je pri besedišču prejelo 48 % učencev, pri slovnici pa 44 %. Oba kriterija sta zelo uspešno ločevala med uspešnimi in manj uspešnimi učenci.

Modro območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri angleščini določajo *zgornjo desetino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega, rumenega in rdečega območja v povprečju uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

1. del – bralno razumevanje

- Učenci so rešili tretjo postavko v nalogi A. Vprašanje *Why was the weather in Kitty Hawk good for flying?* je zahtevalo natančno branje in odgovor *steady winds*. Pri vrednotenju smo ugotovili, da večina učencev besed *weather* in *steady winds* ni povezala. Učenci so morali pri tej postavki pokazati zmožnost poznavanja besedišča, razumevanja sobesedila in vprašanja ter sklepanja. To postavko je pravilno rešilo 36 % učencev, vendar je indeks diskriminativnosti pozitiven (0,44) in dovolj visok; lahko trdimo, da so učenci, ki so bili na preizkusu uspešnejši, rešili tudi to postavko bolje od tistih, ki so bili na preizkusu kot celoti manj uspešni.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Preverjanje slušnega razumevanja

Z nalogama slušnega razumevanja so učenci pokazali, ali so prepoznali in razumeli prilagojeni avtentični angleški besedili. Navodila za reševanje nalog A in B slušnega razumevanja so učenci lahko prebrali in hkrati poslušali v slovenskem jeziku, da bi se tako izognili preverjanju navodil namesto vsebine naloge.

Nalogi slušnega razumevanja sta se nanašali na temi iz učnega načrta, in sicer na *človek v svetu* (spoznavanje lastnih in tujih navad) in *doma* (šport). Učenci so pri nalogi A poslušali intervju z britansko napovedovalko Angellico Bell. V razpredelnici so učenci prebrali novinarjeva vprašanja in jih ustrezno povezali z napovedovalkinimi odgovori, ki so jih poslušali dvakrat. Pri nalogi B so učenci poslušali pogovor z znanim nogometašem Ronaldhinom in ob tem morali izbrati ustrezno rešitev glede na dano trditev.

Najprej so učenci poslušali primer in šele nato začeli reševati nalogo. Besedili so slišali dvakrat, tako da so pri drugem poslušanju lahko potrdili oziroma ovrgli zapisane rešitve. Nalogi A in B sta vsebovali

relativno malo bralnega vnosa, tako da so se učenci lahko posvetili poslušanju in reševanju. Predvidevamo, da sta nalogi kar najbolj preverjali slušno razumevanje učencev in da so bili moteči dejavniki kar se da izključeni. Posnetka sta bila zvočno dobro slišna, govorci so govorili razločno in primerno hitro.

Večina učencev je nalogi rešila več kot uspešno, saj znaša indeks težavnosti (IT) za nalogi A in B skupaj 0,86. Pri slušnem razumevanju gre za receptivno zmožnost, in ta je tudi prva, s katero se otrok sreča na poti usvajanja tujega jezika, zato so bili precej visoki rezultati tudi pričakovani.

Nalogi A in B slušnega razumevanja sta vključevali kar nekaj ciljev iz Učnega načrta za angleščino, na primer:

- Učenci pozorno poslušajo krajša besedila, ki so ustrezno zahtevna in zanimiva.
- Učenci razumejo glavne misli sporočil/-a, še posebno v nalogi A.
- Učenci razumejo podrobnosti v besedilu (na primer večina postavk v nalogi B).
- Učenci prepoznajo zunajbesedilne okoliščine, na primer govorce, razmerja med njimi, razpoloženja itd. (na primer v nalogi A, ko so morali učenci upoštevati tudi intonacijo glasu, glasnost, ton itd.).

Bralno razumevanje

Bralno razumevanje smo preverjali z dvema nalogama A in B, ki sta bili različnih tem (zgodovina letalstva in živali) in različnih vrst (naloga kratki odgovori in naloga povezovanja). S tem smo zmanjšali vpliv dejavnikov, da bi ob enaki temi in enaki vrsti naloge določeni učenci lahko reševali slabše oziroma boljše.

Temi izbranih besedil sta bili učencem znani, saj sta se navezovali na njihov izkušenjski svet, bližnjo okolico in interese. Navodila za reševanje nalog bralnega razumevanja so bila v slovenščini, italijanščini ali madžarščini. Vsaka naloga je vsebovala rešen prvi primer, da bi se tako kar najbolj izognili preverjanju navodil namesto vsebine.

Nalogi A in B so učenci rešili precej uspešno, saj znaša IT za obe nalogi skupaj 0,62, vendar manj uspešno kot slušno razumevanje, kar je pričakovano, saj se bralna zmožnost pri učencih v 9. razredu še razvija in jo bodo morali skozi srednješolsko izobraževanje še precej izpolniti, da bodo lahko postali aktivni člani globalne skupnosti. Postavke so bile različne težavnosti, v prvem težavnostnem območju ni bilo nobene postavke, v rumenem jih je bilo deset, v rdečem štiri in v modrem ena postavka.

Cilji učnega načrta, ki sta jih preverjali nalogi bralnega razumevanja, vključujejo naslednje:

- Učenci pred branjem besedila na osnovi slik sklepajo o vsebini in vrsti besedila.
- Učenci rešujejo naloge s kratkim besednim odzivom (naloga A).
- Učenci izluščijo glavne misli sporočila (postavke ena, pet in sedem v nalogi B).
- Učenci po branju ugotovijo vrsto besedila in okvirni sporočilni namen.
- Učenci so med branjem besedila pozorni samo na določene informacije, ki jih zahteva naloga (npr. postavke ena, dve in štiri v nalogi A).
- Učenci med branjem razumejo podrobnosti v besedilu (postavka šest v nalogi A).

Raba jezika
Preverjanje znanja in rabe besedišča ter slovničnih struktur je na tej starostni stopnji in v skladu s konceptom poučevanja tujih jezikov samo v sobesedilu. Tako lahko poleg poznavanja besedišča preverimo tudi, kako znajo učenci določeno splošno besedišče uporabiti v kontekstu, torej v situaciji, ki je najbližja možna resničnemu svetu, torej tistim okoliščinam, v katerih bodo učenci takšno znanje potrebovali.

Učenci so tako morali poiskati in pravilno zapisati ustrezen izraz v angleščini za posamezno vrzel v besedilo, tj. v precej zabavno zgodbo o poletnih dogodivščinah na morju. Naloga B je vključevala besedilo o nafti kot enem naravnih virov. Učenci so morali dopolniti besedilo tako, da so izbrali ustrezno besedo iz podanega nabora.

Skupni rezultati preverjanja rabe jezika (IT 0,59) kažejo, da si učenci še razvijajo znanje in rabo besedišča in slovničnih struktur, čeprav je kar 60 % učencev rešilo pravilno pet od desetih postavk.

Naloga A (preverjanje slovničnih struktur v sobesedilu) in naloga B (preverjanje rabe besedišča v sobesedilu) sta preverjali naslednje cilje Učnega načrta za angleščino:
- Učenci razlikujejo med zapisom in izgovorom.
- Učenci dopolnjujejo vrzeli z danimi besedami v naboru.
- Učenci prepoznajo posamezne slovnične strukture v sobesedilu (pretekli čas, osebne zaimke, predloge in veznike) in jih pravilno uporabljajo.
- Učenci prepoznajo precej pogosto uporabljane besede in besedne zveze v sobesedilu (*snow, traffic, control, live, rubber* itd.) in jih pravilno uporabljajo.

Pisno sporazumevanje
Z nalogo pisnega sporazumevanja smo preverjali zmožnost tvorjenja pisnega besedila v angleščini. Naloga je bila vodena. Učenci so tvorili eno pisno besedilo. Navodila in iztočnice so bila v slovenščini, madžarščini oziroma v italijanščini.

Učenci so morali napisati prispevek za literarni natečaj za najboljši domišljijski spis z naslovom *Odprava na neznani planet*. Naloga je vsebovala tri vsebinske iztočnice, opis potovanja in planeta ter razmišljanje, ali je življenje še kje v vesolju.

Pisna zmožnost sodi med produktivne jezikovne zmožnosti, zato je povsem logično in tudi pričakovano, da so rezultati pri tej nalogi najnižji, saj znaša IT za vse štiri kriterije (vsebino, besedišče, slovnico in zgradbo besedila) 0,53. Rezultati posameznih kriterijev kažejo, da slovnica (IT 0,44) še vedno povzroča največ težav, sledi besedišče (IT 0,48), vsebina in zgradba besedila (IT 0,59) pa sta bili to leto izenačeni.

Rezultati so bili pričakovani, saj je obvladovanje zapisa besed v angleščini izredno zahteven in dolgotrajen proces. Tudi razvijanje slovnične pravilnosti pri pisnem sporočanju se razvija počasneje kot druge jezikovne prvine. V zvezi s to nalogo je treba tudi omeniti, da je več kot 900 učencev (21,4 %) pri tej nalogi prejelo 0 točk. Od tega je bilo 546 (13 %) takšnih, ki so v prvih treh delih (poslušanje, branje in raba jezika) prejeli več kot 60 %, 184 učencev (4,4 %) pa celo več kot 90 %. Postavlja se vprašanje, zakaj se je toliko učencev odločilo, da se naloge sploh ni lotilo, saj bi sicer že za eno samo nekoliko daljšo poved prejeli vsaj 1 točko. Tudi tukaj je vzroke zelo težko ugotoviti in bo tako potrebna podrobnejša analiza, saj za zdaj ne vemo, ali je pisanje tista zmožnost, ki je učenci ne znajo oziroma je učitelji ne poučujejo (dovolj), ali je bila to posledica nemotiviranosti učencev, ali jim je bila tema pretežka itd.

Pisno sporazumevanje se nanaša na naslednje cilje, zapisane v Učnem načrtu za angleščino:

- Učenci izpolnijo sporočilni namen naloge, tako da sledijo posameznim iztočnicam.
- Učenci povezujejo besede, besedne zveze, stavke in povedi na ravni kratkega besedila.
- Učenci poimenujejo predmete in stvari (potovanje, planet).
- Učenci poznajo in uporabljajo osnovne angleške slovnične strukture v sobesedilu (npr. glagolski časi, predlogi, zaimki, vezniki, modalni glagoli).
- Učenci poznajo in uporabljajo pogosto uporabljane besede in besedne zveze (npr. *travel to, a beautiful planet, the Earth, the Moon)*.
- Učenci pravilno zapisujejo pogoste besede ter ločujejo med izgovarjavo in zapisom.
- Učenci upoštevajo velike začetnice in osnovna ločila, kot sta pika in vprašaj.

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.13 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri angleščini, tretje obdobje

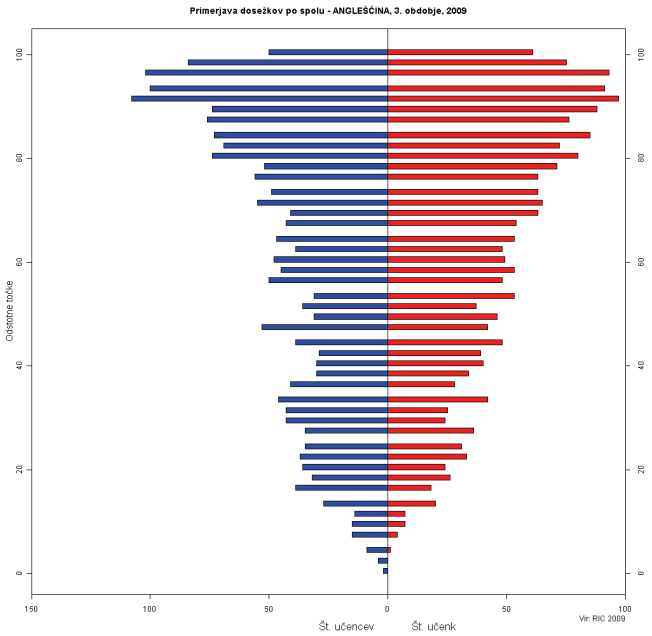

Razdelitev glede na spol je v povprečju precej enakomerna, saj med učenci in učenkami ni velikih razlik. Zanimivo je, da smo pri analizi posameznih nalog glede na razlike v spolu ugotovili, da na primer slušne naloge B, kjer je bila tematika nogometa, ki je v povprečju zanimivejša za učence, ti niso reševali nič boljše/slabše kot učenke. Je pa zaznati razliko v pisanju domišljijskega spisa, kjer so se učenke izkazale nekoliko bolje kot učenci, učenci pa so bili v povprečju boljši pri reševanju bralne naloge B. Vzrokov za takšne rezultate ne moremo pojasniti; za to je potrebna natančnejša analiza. Kljub temu lahko z upravičenostjo trdimo, da preizkus kot celota daje enake možnosti za doseganje znanja in zmožnosti iz angleščine tako učencem kot učenkam.

Slika 4.14 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri angleščini, tretje obdobje

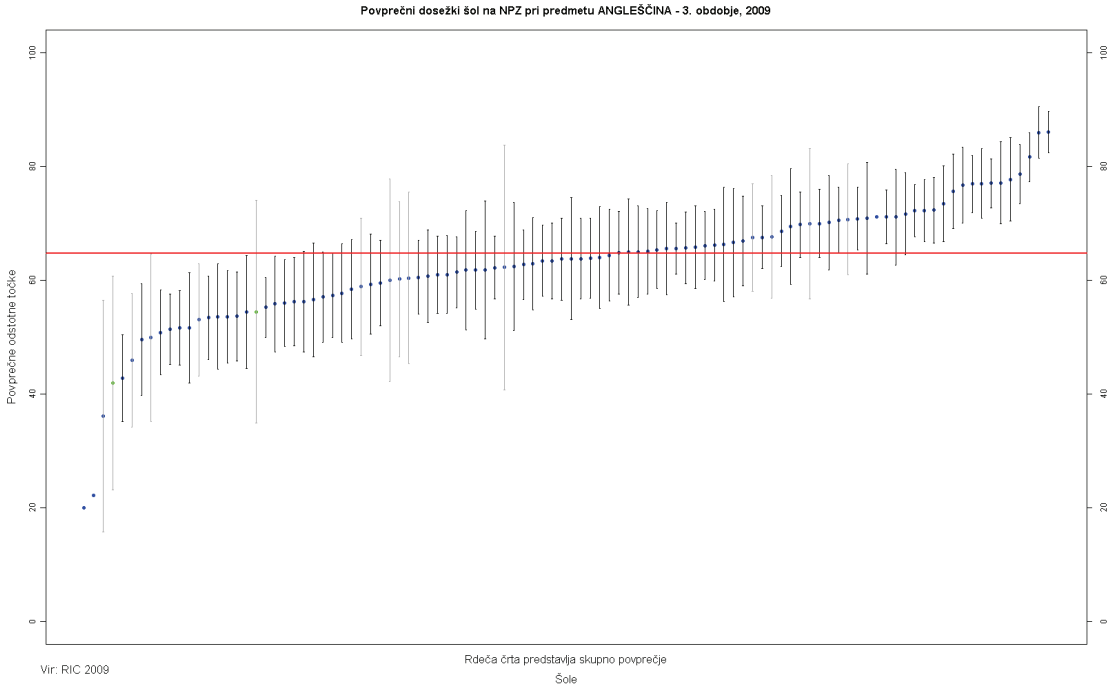

Slika 4.14 prikazuje porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri angleščini ob koncu tretjega obdobja.

Preglednica 4.20 Porazdelitev dosežkov pri angleščini po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	68,99	23,35	483	9
Goriška regija	63,44	25,49	273	7
Jugovzhodna Slovenija	61,98	25,83	326	9
Koroška regija	62,77	24,54	122	4
Notranjsko-kraška regija	58,96	24,98	103	4
Obalno-kraška regija	67,33	23,30	191	6
Osrednjeslovenska regija	68,16	25,62	1171	24
Podravska regija	62,69	27,21	578	17
Pomurska regija	60,76	26,02	140	3
Savinjska regija	61,27	26,88	613	13
Spodnjeposavska regija	59,78	26,80	142	5
Zasavska regija	60,50	25,29	58	1

Preglednica 4.20 prikazuje porazdelitev dosežkov pri angleščini po posameznih regijah ob koncu tretjega obdobja.

Sklepne ugotovitve

Uspešnost učencev na nacionalnem preverjanju znanja iz angleščine ob koncu drugega obdobja je bila v skladu s pričakovanji, čeprav višja od lanske. Dosežki učencev kažejo, da dobro obvladajo slušno zmožnost in da so zmožni prepoznavanja osnovnega besedišča pri nalogi s slikovnim izhodiščnim besedilom. Kot lansko šolsko leto so tudi tokrat učenci 6. razreda manj uspešni pri nalogah bralnega razumevanja, še posebno pa jim povzroča težave natančno branje in iskanje podrobnosti v besedilu. Prav tako ima večina učencev še težave pri zapisu besed in upoštevanju slovničnih pravil v pisnem sestavku. Pisno zmožnost je treba razvijati postopoma, zato je zelo pomembno, da imajo učenci možnost pisati čim več pisnih izdelkov in jih skupaj s sošolci in z učiteljem tudi pregledati ter ugotoviti, kaj je dobro in katere pomanjkljivosti morajo še odpraviti. Predvsem pa je pomembna izpostavljenost čim večjemu jezikovnemu vnosu, aktivno sodelovanje učencev pri reševanju čim bolj avtentičnih in njihovim zanimanjem ustreznih nalog ter, kot ugotavljajo raziskovalci, varno, prijazno in strukturirano šolsko okolje. Pomembna ugotovitev, ki nam jo ponujajo rezultati ob koncu drugega obdobja, je tudi ta, da je preizkus pokazal velike razlike med najboljšimi in najšibkejšimi učenci in da bo treba ugotoviti, zakaj do njih prihaja. Učencem, ki že po treh letih učenja angleščine bistveno zaostajajo za svojimi vrstniki, bi morali zagotoviti posebno pomoč oziroma spremeniti metode dela, prilagoditi gradiva, preverjanje itd.

Proučiti je treba ponovno vpeljavo preverjanja govorne zmožnosti. Že nekaj let predmetna komisija za angleščino opozarja, da je treba razviti tudi instrumente za spremljanje in preverjanje govorne jezikovne zmožnosti, tako ob koncu drugega kot tudi ob koncu tretjega obdobja. Predmetna komisija zato predlaga, da bi po vzoru nekaterih severnih držav (Švedska, Norveška, Finska) izvedli ustni del učitelji sami, vendar bi morali imeti na razpolago dovolj raznovrstnih gradiv, usposabljanja in znanja s področja preverjanja tujejezikovnega znanja in zmožnosti. K sodelovanju je treba pritegniti čim več učiteljev praktikov in v okviru nacionalnega projekta pripraviti ustrezna in kakovostna gradiva, ki bodo učiteljem v pomoč pri tudi pri razrednem preverjanju govorne jezikovne zmožnosti.

V prihodnosti bo treba oblikovati priporočila za dajanje pisne povratne informacije posameznemu učencu, ki bo poleg doseženih odstotnih točk vsebovala tudi diagnostične napotke za posameznika, torej kako si lahko posamezen učenec izboljša jezikovne zmožnosti in razvije druga jezikovna znanja, kako si lahko razvije strategije učenja jezikov, kako se lahko znova motivira za učenje jezikov itd.

Predmetni komisiji za angleščino je tudi letos uspelo standardizirati večino popravljavcev preizkusov ob koncu drugega in tretjega obdobja. Še vedno pa ji ni uspelo pripraviti vzorcev mejnih pisnih izdelkov (ang. *benchmarks*) za pisni nalogi, ki sta bili vključeni v preizkusa, saj je med dnevom pisanja preizkusa in pošiljanja navodil za ocenjevanje na šole premalo časa. Uresničitev tega cilja zahteva premislek in iskanje rešitev v sodelovanju med predmetno komisijo za angleščino in Ricem ter Ministrstvom za šolstvo in šport. Če želimo zadovoljiti načelom zanesljivosti preizkusa, potem mora Ministrstvo za šolstvo in šport zagotoviti tako finančne kot tudi strokovne resurse za predtestiranje nalog na reprezentativnem vzorcu in oblikovanje mejnih nalog z opisi za posamezen opisnik in kriterij.

Če bi lahko vsako leto vključili v preizkus tudi sidrne naloge, bi lahko generacije iz leta v leto primerjali, tako pa ne moremo zanesljivo trditi, ali je generacija 2008/2009 resnično boljša pri angleščini kot generacija, ki je pisala preizkus leta 2008. V prihodnosti bo treba o tem razmisliti in najti najboljšo rešitev ter morda razmisliti o uvedbi vsakoletnega tujejezikovnega preizkusa ob koncu osnovne šole.

Pilotiranje nalog

Kot vsak preizkus doslej je tudi letošnji vseboval le pilotirane naloge, kar se je kot vedno pokazalo za izredno pomoč. Precej rezultatov pilotiranja se ujema z dejanskimi rezultati na preizkusu. Rezultati, kjer je prišlo do razhajanj, pa so verjetno posledica premajhnega vzorca pilotiranih nalog, zato predlagamo, kot že več let doslej, da se čim prej sprejme strategija nacionalnega preizkušanja preizkusov pri vseh predmetih in se tako zagotovi boljša kakovost nalog, večja zanesljivost rezultatov ter mednarodna primerljivost rezultatov, še posebno z rezultati PISE in TIMMS-a in v prihodnjem letu z vmesno študijo Evropskega kazalnika za jezikovno zmožnost.

4.2.5 Predmetna komisija za nemščino

4.2.5.1 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz nemščine ob koncu drugega obdobja

Izhodišča in zasnova preizkusa znanja
Strokovno podlago za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz nemščine predstavlja Učni načrt: Program osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana MŠZŠ: ZRSŠ, 2000. Preizkus znanja je vključeval naslednje tri jezikovne zmožnosti: slušno razumevanje, bralno razumevanje ter pisno sporočanje. Sestavljen je bil iz treh delov: I. slušnega razumevanja, II. bralnega razumevanja ter III. poznavanja in rabe jezika. Čas reševanja preizkusa znanja je bil 60 minut. Skupno število točk vseh treh delov je bilo 50, število postavk pa 47.

Preglednica 4.21 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Delež v preizkusu
1. stopnja	Znanje in poznavanje	30 %
2. stopnja	Razumevanje in uporaba	35 %
3. stopnja	Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	35 %

Analiza dosežkov
Ob koncu drugega obdobja je bilo preverjanje prostovoljno, udeležilo pa se ga je 560 učencev na 45 šolah. Znanje učencev iz nemščine se je preverjalo samo pisno, učenci pa so preizkus reševali 60 minut. Preverjanje je potekalo 12. maja 2009.

Preglednica 4.22 Osnovni statistični podatki

Število učencev	560
Število postavk	47
Možne točke	50
Povprečno št. točk	38,64
Povprečno št. odstotnih točk	77,28
Standardni odklon odstotnih točk	18,70
Indeks težavnosti	0,77
Indeks zanesljivosti	0,92

V prvem delu (slušno razumevanje) so učenci slišali dve neznani govorjeni besedili. S tema nalogama smo preverjali zmožnost poslušanja in slušnega razumevanja. Prva naloga (pet postavk) (IT od 0,85 do 0,94) je bila naloga povezovanja, kjer so k sličicam deklic pripisovali številke. Rezultati kažejo, da učenci pri reševanju te naloge niso imeli težav. Druga naloga (devet postavk) (IT od 0,58 do 0,96) je bila izbirnega tipa. Gre za selektivno poslušanje, pri katerem morajo razumeti pomembne podrobnosti v besedilu. Najzahtevnejša je bila sedma postavka, kjer so morali razumeti, da jakna ni bila ukradena.

Drugi del (bralno razumevanje) je bil prav tako sestavljen iz dveh nalog, in sicer na podlagi dveh besedil, ki sta preverjali zmožnosti branja in bralnega razumevanja. Pri prvi nalogi (sedem postavk) (IT od 0,63 do 0,94) je šlo za nalogo izbirnega tipa, tako da so se učenci odločali, ali so izjave pravilne ali napačne. Druga naloga (sedem postavk) (IT od 0,46 do 0,83) je bila naloga kratkih odgovorov. Najzahtevnejša je bila tretja postavka, ki je zahtevala prepoznavanje podrobnosti v besedilu, in sicer so morali razbrati, da je Leu vožnja z avtobusom zelo všeč.

Tretji del (poznavanje in raba jezika) je zajemal štiri naloge; prve tri so preverjale poznavanje in rabo besedišča ter osnovnih slovničnih struktur, zadnja pa zmožnost pisnega sporočanja. Prva naloga (sedem postavk) (IT od 0,67 do 0,85) je bila naloga dopolnjevanja, kjer so učenci vstavljali v besedilo manjkajoče besede iz okvirčka. Pri drugi nalogi (štiri postavke) (IT od 0,82 do 0,92), nalogi izbirnega tipa, so učenci

izbirali pravilni odgovor med tremi možnimi. Jezikovne strukture v določenem kontekstu jim niso pomenile večjih težav. Tretja naloga (šest postavk) (IT od 0,74 do 0,86) je bila naloga razvrščanja. Učenci so morali iz nabora predmetov ugotoviti, kaj sodi v katerega izmed treh prostorov (kuhinja, otroška soba in garaža). Pri četrti nalogi (dve postavki) (IT od 0,55 do 0,66) je bilo treba napisati krajše besedilo (najmanj štiri povedi) s pomočjo slikovne iztočnice. Pri tej nalogi sta se vrednotila dva elementa: vsebina in jezikovna pravilnost. Več težav je bilo po pričakovanju z zadnjim.

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov
Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.15 Porazdelitev odstotnih točk pri nemščini z obarvanimi izbranimi območji, drugo obdobje

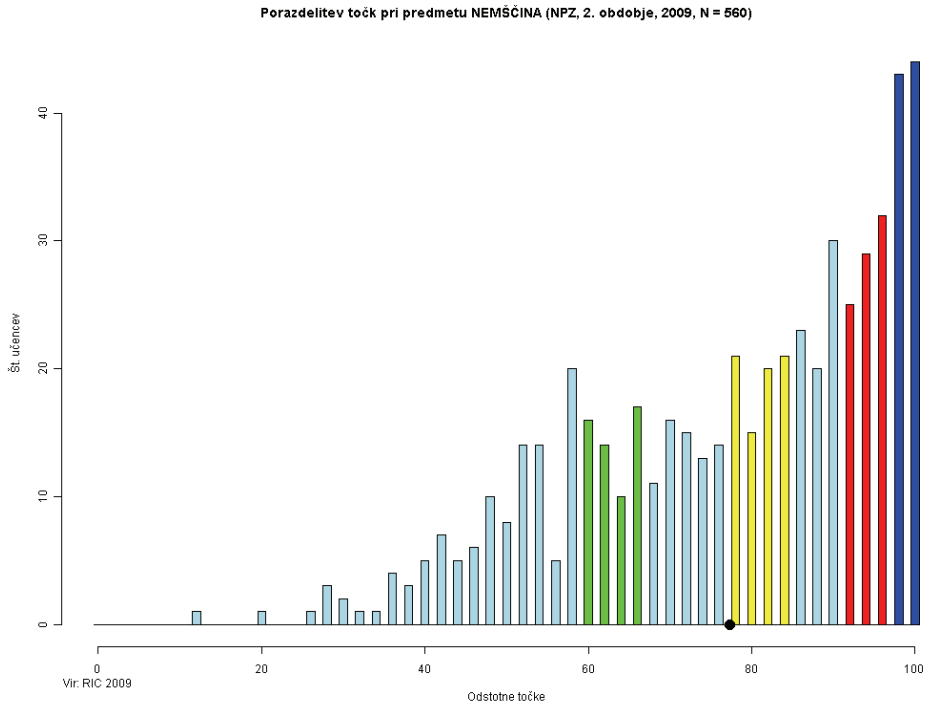

Zeleno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov*, so uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

I. del (slušno razumevanje):
Poslušajo kratka besedila, sestavljena iz znanih informacij, in pokažejo razumevanje posameznih podrobnosti ter bistva s pisnimi dejavnostmi.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili vseh pet postavk naloge povezovanja, kjer so s pomočjo nazornih ilustracij prepoznavali informacije iz slišanega besedila.
Na taksonomski stopnji gre za manj zahtevno nalogo.

2. naloga

Uspešno so rešili prvo, drugo, tretjo, četrto, peto, šesto, osmo in deveto postavko.
Učenci so poslušali pogovor. Pri nalogi izbirnega tipa so odločali, katera izjava je ustrezna. Učenci razumejo besedilo, sestavljeno iz znanih jezikovnih informacij.

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki komajda presega njihov besedni zaklad.

1. naloga

Uspešno so rešili prvo, drugo, tretjo in četrto postavko.
Učenci so morali s selektivnim branjem poiskati informacijo v besedilih, ki komajda presegajo njihov receptivni besedni zaklad, ter odločali o tem, ali je izjava pravilna ali napačna.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili prvo in četrto postavko.
Pri nalogi kratkih odgovorov so morali razumeti tudi določene podrobnosti v besedilu.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče ter določene jezikovne strukture v kontekstu.

1. naloga

Učenci so pravilno rešili četrto postavko.
Gre za razumevanje kompleksnejšega besedila. Pri nalogi dopolnjevanja so iz nabora besed morali izbrati ustrezno, ki pomensko sodi zraven.

2. naloga

Uspešno so rešili prvo, tretjo in četrto postavko. Gre za nalogo izbirnega tipa. Vključene so različne jezikovne strukture, ki so postavljene v določen kontekst.

3. naloga

Uspešno so reševali nalogo razvrščanja. Najosnovnejše besedišče jim ne povzroča večjih težav.

Rumeno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo mejo *med polovicama dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega območja uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki komajda presega njihov besedni zaklad.

1. naloga

Uspešno so rešili peto in šesto postavko. Gre za razumevanje besedila, vezanega na določeno temo, kjer so morali razumeti določene podrobnosti v besedilu.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili drugo postavko.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče ter določene jezikovne strukture v kontekstu.
Učenci tvorijo krajše vodeno pisno besedilo na podlagi iztočnic.

1. naloga

Uspešno so rešili prvo, drugo, tretjo, peto, šesto in sedmo postavko. Naloga je od učencev zahtevala zapolnitev vrzeli z ustrezno besedo iz nabora.

2. naloga

Uspešno so rešili drugo postavko.
Gre za nalogo izbirnega tipa. Vključene so določene jezikovne strukture, ki so postavljene v določen kontekst. Pri tej postavki so morali vstaviti ustrezno obliko glagola *kommen*.

3. naloga

Učenci so pravilno rešili šesto postavko.

4. naloga

Pri pisnem sporočanju so bili uspešni pri postavki vsebina.
Sestaviti so morali krajše besedilo – razglednico s počitnic na morju – s pomočjo besednih iztočnic.

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo *zgornjo četrtino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in rumenega območja uspešno rešili še naslednje naloge/postavke:

I. del (slušno razumevanje):
Poslušajo kratka besedila, sestavljena iz znanih informacij, in pokažejo razumevanje posameznih podrobnosti ter bistva s pisnimi dejavnostmi.

2. naloga

Uspešno so rešili sedmo postavko v nalogi izbirnega tipa.
Selektivno poslušanje zahteva razumevanje pomembnih informacij v slišanem besedilu. Šlo je za razumevanje glagola *stehlen (gestohlen)* v pretekliku.

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki komajda presega njihov besedni zaklad.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili sedmo postavko. Razumeti so morali parafrazirano izjavo in jo povezati z delom besedila, ki govori o narodnosti obiskovalcev v kampu.

2. naloga

Uspešno so rešili tretjo, peto, šesto in sedmo postavko. Naloga kratkih odgovorov spada med taksonomsko zahtevnejše naloge, saj morajo učenci poiskati določene informacije v besedilu.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče ter določene jezikovne strukture v kontekstu.
Učenci tvorijo krajše vodeno pisno besedilo na podlagi iztočnic.

4. naloga

Pri pisnem sporočanju so poleg postavke vsebina uspešno rešili tudi postavko slovnična in pravopisna pravilnost. Besedišče na dano temo so morali jezikovno pravilno uporabiti in sestaviti preprostejše besedilo.

Sklep
Predmetna komisija za nemščino ugotavlja, da so bile naloge v preizkusu ustrezno sestavljene. Učenci niso imeli težav z razumevanjem besedil pri poslušanju in branju. Tipi nalog in pristopi k njihovemu reševanju so jim znani.
Več težav so imeli pri reševanju nalog dopolnjevanja (kratki odgovori, dopolnjevanje besedila).Večina nalog zajema postavke, ki padejo v vsaj dve območji, dve nalogi pa kar v tri območja. Ker v preizkusu znanja prevladujejo naloge v zelenem in v rumenem območju, manj pa je nalog v rdečem območju (in nobene naloge v modrem območju), lahko sklepamo, da je preizkus premalo občutljiv za učence z boljšimi dosežki oziroma je v njem premalo zahtevnejših nalog.

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.16 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri nemščini, drugo obdobje

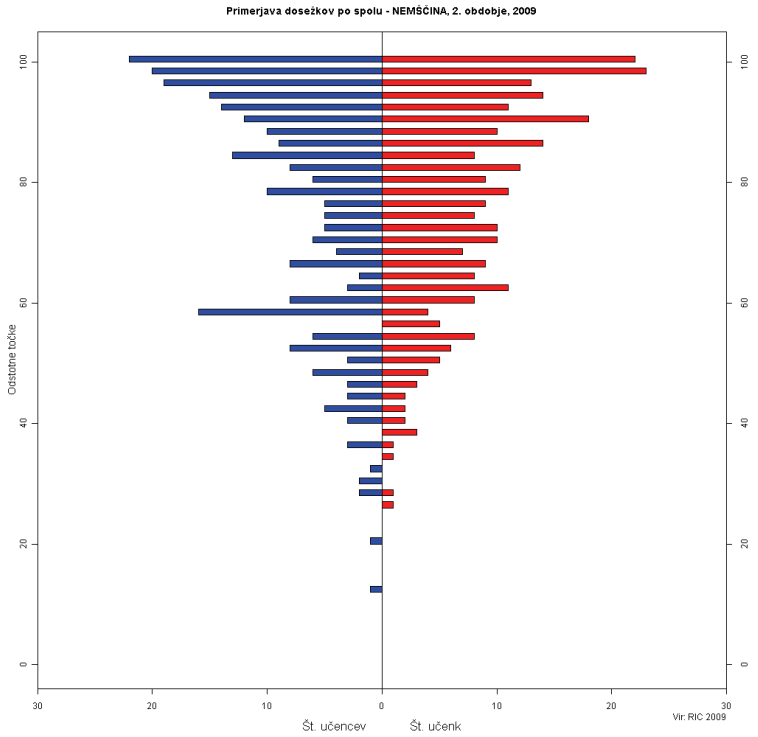

Dosežki nacionalnega preverjanja po spolu nam kažejo, da so rezultati v zgornjih 20 % precej izenačeni, več učenk ima rezultate med 60 % in 80 %, nekoliko več učencev pa ima rezultate med 40 % in 60 %.

Slika 4.17 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri nemščini, drugo obdobje

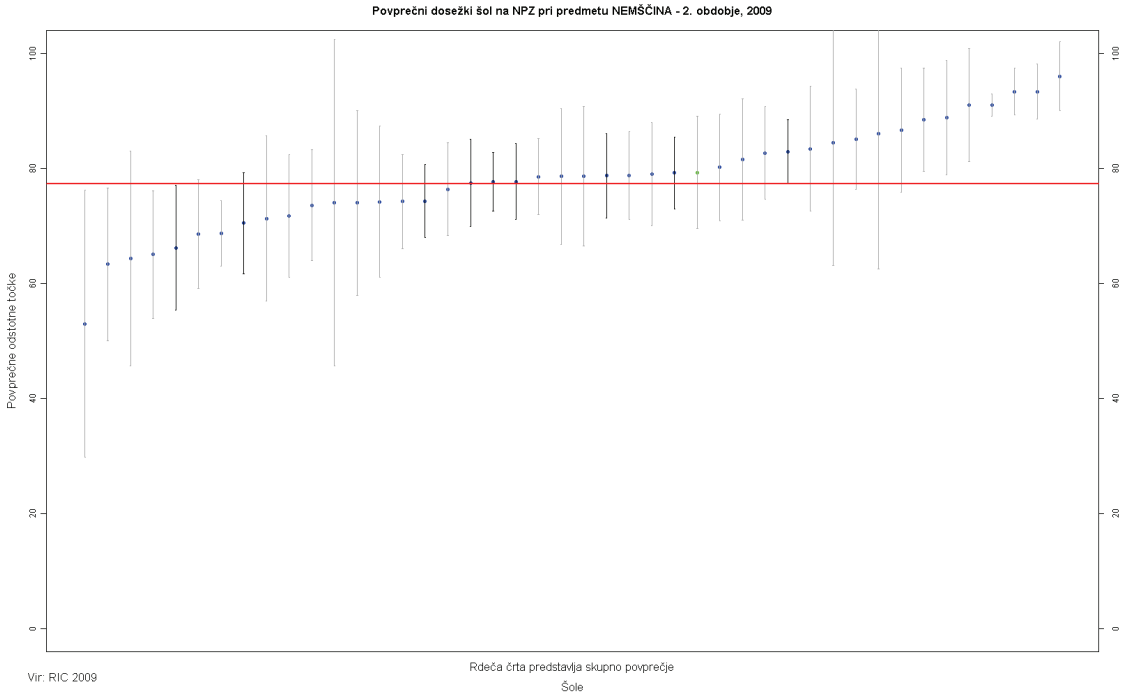

Pri pregledu povprečnih dosežkov šol se nam pokaže zanimiva slika vzdolž državnega povprečja. V nacionalno preverjanje znanja iz nemščine je bilo vključenih 45 šol. 24 šol ima rezultate nad državnim povprečjem, tri šole so se mu zelo približale, kar 16 šol je pod državnim povprečjem, ena je celo pod 60 %.

Preglednica 4.23 Porazdelitev dosežkov pri nemščini po regijah, drugo obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Koroška regija	78,95	18,39	21	3
Podravska regija	75,17	18,83	219	14
Pomurska regija	78,61	18,58	320	27

Dosežki učencev so bili obdelani tudi po regijah. 560 učencev je preizkus znanja pisalo v treh regijah: Pomurski, Podravski in Koroški. Uspešnejši so bili učenci Pomurske in Koroške regije, katerih povprečni rezultati presegajo državno povprečje, učenci Podravske regije pa so nekoliko pod državnim povprečjem.

Sklepne ugotovitve

Preizkus znanja iz nemščine je opravljalo 560 učencev 6. razreda. Od možnih 50 točk so povprečno dosegli 38,64 točk (77,28 %), indeks težavnosti (IT) je znašal 0,77. Ta rezultat kaže, da so bile naloge pripravljene v skladu z zastavljenimi cilji predmetne komisije ter s cilji in standardi v učnem načrtu. Maksimalno število točk (50) je doseglo 44 učencev, minimalno število točk pa je bilo 6. Visok je tudi indeks zanesljivosti, saj znaša 0,92 točk.

Glede na nekoliko slabše rezultate pri zadnji nalogi tretjega dela, to je pri samostojnem tvorjenju besedila, za izboljšavo pri šolskem delu predlagamo, da se učence navaja na samostojno tvorjenje pisnih sestavkov. Pisno zmožnost je treba razvijati postopoma – od prepisa, zapisa in pisanja posameznih besed, besednih zvez in povedi do tvorbe smiselnega kratkega sporočila oziroma besedila na znano temo. Pri nalogi pisnega sporočanja se je pokazalo, da imajo mnogi učenci težave pri tvorbi najpreprostejših stavkov v nemščini, ko jih morajo zapisati samostojno, brez pomoči oziroma dodatnih navodil in vodenja učitelja. V okviru pouka morajo imeti možnost, da krajši čas samostojno delajo, da se samostojno spoprimejo z nalogo, preberejo navodila in nalogo izpeljejo. Če te izkušnje nimajo, se pri nacionalnem preverjanju znanja ne znajdejo. Učitelji učence pri tem usmerjajo s povratno informacijo in vodijo k vedno boljšim rezultatom. Da bodo pri tej vrsti naloge, kjer gre za kompleksnejša znanja (produkcija jezika), rezultati boljši, je treba učencem zagotoviti čim bogatejši jezikovni vnos, da vidijo zglede, da si jih vtisnejo v spomin in da z besediščem, ki ga imajo, samostojno izražajo svoje misli v tujem jeziku. S to nalogo imajo učenci z dobrim predznanjem in jezikovno nadarjeni možnost, da pokažejo več, kot zahteva naloga, s čimer sta zagotovljena izbirnost in upoštevanje posameznih učencev in njihovih sposobnosti.
Pozornost je treba posvetiti tudi natančnemu branju navodil, saj se je na primer zgodilo, da je neki učenec pri kratkih odgovorih preprosto prepisal zgled v vseh primerih. Menimo, da bi bilo treba pri pouku več časa posvečati samostojnemu delu učencev.

4.2.5.2 Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja iz nemščine ob koncu tretjega obdobja

Izhodišča in zasnova preizkusa znanja

Strokovno podlago za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz nemščine predstavlja Učni načrt: Program osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana MŠZŠ: ZRSŠ, 2000. Preizkus znanja ob koncu tretjega obdobja je vključeval naslednje tri jezikovne zmožnosti: slušno razumevanje, bralno razumevanje ter pisno sporočanje. Sestavljen je bil iz štirih delov: I. slušnega razumevanja, II. bralnega razumevanja, III. poznavanja in rabe jezika ter IV. pisnega sporočanja. Čas reševanja preizkusa znanja je bil 60 minut. Skupno število točk vseh štirih delov je bilo 65, število postavk pa 54.

Preglednica 4.24 Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Delež v preizkusu
1. stopnja	Znanje in poznavanje	30 %
2. stopnja	Razumevanje in uporaba	35 %
3. stopnja	Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	35 %

Analiza dosežkov

Ob koncu tretjega obdobja je bilo preverjanje obvezno za učence na tistih šolah, kjer je bil kot tretji predmet z vzorčenjem določen tuji jezik (nemščina). Preizkus znanja iz nemščine je ob koncu tretjega obdobja opravljalo 335 učencev. Znanje učencev iz nemščine se je preverjalo samo pisno. Preizkus so učenci reševali 60 minut, preverjanje pa je potekalo 11. maja 2009, in sicer na 19 šolah.

Preglednica 4.25 Osnovni statistični podatki

Število učencev	335
Število postavk	54
Možne točke	65
Povprečno št. točk	39,13
Povprečno št. odstotnih točk	60,20
Standardni odklon odstotnih točk	22,98
Indeks težavnosti	0,60
Indeks zanesljivosti	0,94

V prvem delu (slušno razumevanje) so učenci slišali dve neznani govorjeni besedili. S tema nalogama smo preverjali zmožnost poslušanja in slušnega razumevanja.
Prva naloga (sedem postavk) (IT od 0,50 do 0,97) je bila naloga izbirnega tipa. Odločiti so se morali, ali je trditev pravilna ali napačna. Rezultati kažejo, da niso imeli težav pri reševanju te naloge. Druga naloga (osem postavk) (IT od 0,20 do 0,81) je bila naloga dopolnjevanja. Gre za selektivno poslušanje, pri katerem morajo razumeti pomembne podrobnosti v besedilu. Najzahtevnejša je bila osma postavka, kjer so morali slišati, da mora Petra opraviti še maturo.

Drugi del (bralno razumevanje) je bil prav tako sestavljen iz dveh nalog, ki sta preverjali zmožnost branja in bralnega razumevanja. Pri prvi nalogi (šest postavk) (IT od 0,50 do 0,86) je šlo za nalogo povezovanja naslova in besedila. Druga naloga (devet postavk) (IT od 0,32 do 0,86) je bila naloga kratkih odgovorov. Najzahtevnejša je bila deveta postavka, kjer so morali iz stavka »*Die Leute sind sehr nett hier*.« razbrati, da se zdijo Fioni Italijani prijazni.

Tretji del (poznavanje in raba jezika) je zajemal tri naloge. Prva naloga (deset postavk) (IT od 0,17 do 0,81) je bila naloga izbirnega tipa, učenci pa so izbirali pravilni odgovor med štirimi možnimi. Največ težav jim je povzročala druga postavka, kjer so morali izbrati veznik *denn*. V drugi nalogi (pet postavk) (IT od 0,45 do 0,64) so tvorili zloženke. Pri tretji nalogi (pet postavk) (IT od 0,36 do 0,51) je bilo treba vstaviti pravilno obliko glagola. V četrtem delu (štiri postavke) (pisno sporočanje) so morali napisati pismo o načrtih za počitnice dopisovalcu/dopisovalki v Nemčijo. Pri tem so bili ocenjevani naslednji elementi: vsebina, zgradba, besedišče in jezikovna pravilnost.

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.18 Porazdelitev odstotnih točk pri nemščini z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

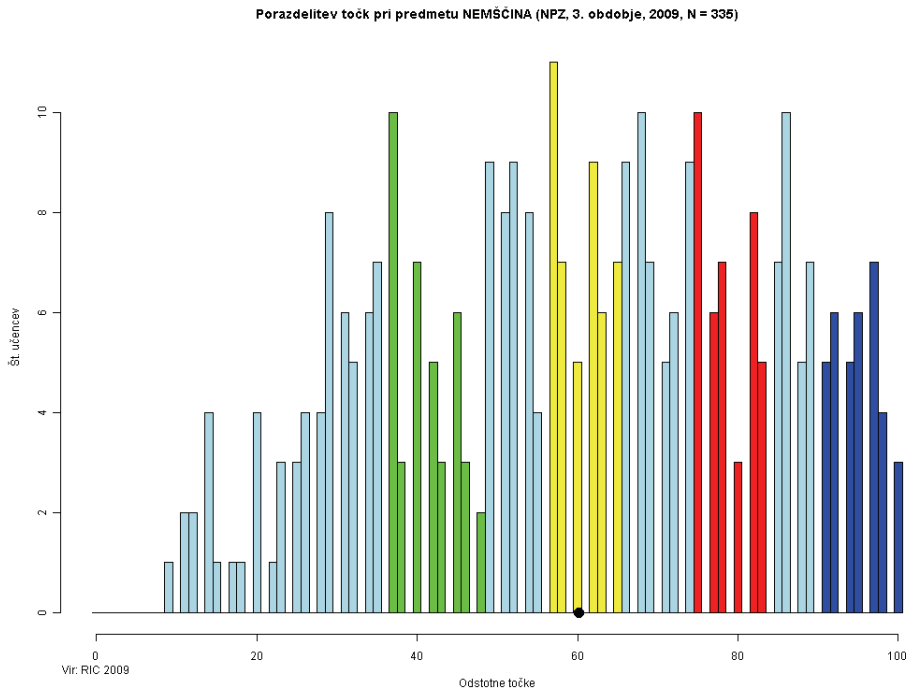

Zeleno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov*, so uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

I. del (slušno razumevanje):
Poslušajo kratka besedila in pokažejo razumevanje posameznih podrobnosti in bistva s pisnimi dejavnostmi.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili prvo, četrto, peto, šesto in sedmo postavko**.**
To je naloga izbirnega tipa, pri kateri so se učenci odločali, ali so navedene trditve pravilne ali napačne. Na taksonomski ravni je to manj zahtevna naloga prepoznavanja informacij na recepcijski ravni. Uspešnost reševanja teh postavk kaže, da učenci razumejo besedila, sestavljena iz znanih jezikovnih informacij.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili drugo postavko.
Poslušali so dialog in reševali nalogo dopolnjevanja. S selektivnim poslušanjem so morali slišati informacijo, ki jo je postavka zahtevala.

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki vsebuje tudi neznane elemente.

1. naloga

Uspešno so rešili prvo, četrto in šesto postavko.
Pri nalogi povezovanja so morali s selektivnim branjem poiskati informacijo v kratkem besedilu, ki komajda presega njihov receptivni besedni zaklad.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili prvo, četrto in šesto postavko.
Naloga dopolnjevanja povedi je zahtevala podrobno branje besedila, ki je delno dialoško.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče in nekatere jezikovne strukture v sobesedilu.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili osmo postavko.
Iz nabora besed so izbirali pravilno rešitev in z njo dopolnili poved. Pri tej postavki so morali poznati predlog »um« in njegovo uporabo (*Um* 18. Uhr kehrten die Schüler zurück.).

Rumeno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo mejo *med polovicama dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega območja uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

I. del (slušno razumevanje):
Poslušajo kratka besedila in pokažejo razumevanje posameznih podrobnosti in bistva s pisnimi dejavnostmi.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili prvo in četrto postavko. Razumeti so morali bistvene podrobnosti na določeno temo, to je šola in dejavnosti v šoli/pri pouku.
Razumeti so morali besedilo, sestavljeno iz znanih informacij, in ob tem vpisati manjkajočo besedo. Postavke so v rumenem območju zato, ker je to selektivno poslušanje, pri katerem morajo učenci razumeti pomembne podrobnosti v slišanem besedilu.

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki vsebuje tudi neznane elemente.

1. naloga

Učenci so pri nalogi povezovanja besedila z ustreznim naslovom uspešno rešili peto postavko.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili drugo, tretjo, peto, sedmo in osmo postavko.
To je naloga dopolnjevanja povedi. Učenci so morali besedilo zelo natančno prebrati in v njem poiskati pomembne podrobnosti.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče in nekatere jezikovne strukture v sobesedilu.

1. naloga

Uspešno so rešili prvo in četrto postavko.
Iz nabora besed so vstavljali pravilno rešitev v prazne prostore. Poznati so morali predlog »nach« (Unsere Klasse machte einen Ausflug *nach* Ptuj.) in stopnjevanje pridevnika (Es ist nicht *so groß wie* Maribor.).

2. naloga

Učenci so pravilno rešili prvo in drugo postavko, pri katerih so tvorili besedi *Schreibtisch* in *Parkplatz*.
Učenci so točko dobili le, če je bila beseda popolnoma pravilna (pisana z veliko začetnico in skupaj).

IV. del (pisno sporočanje):
Učenci tvorijo krajše vodeno pisno besedilo (pismo) na podlagi iztočnic.

Učenci so uspešno rešili prvo postavko (vsebina – opis načrtov za poletne počitnice), pri kateri so imeli dane iztočnice v obliki vprašanj, in drugo postavko (zgradba). To je naloga, ki preverja zmožnost tvorjenja pisma prijatelju. Pokazati so morali, da znajo tvoriti ustrezno vrsto besedila ob danih iztočnicah.

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo *zgornjo četrtino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in iz rumenega območja uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

I. del (slušno razumevanje):
Poslušajo kratka besedila in pokažejo razumevanje posameznih podrobnosti in bistva s pisnimi dejavnostmi.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili drugo in tretjo postavko.
To je naloga izbirnega tipa, pri kateri so se učenci odločali, ali so izjave pravilne ali napačne.
Omenjeni postavki sta zahtevali razumevanje podrobnosti v slišanem besedilu.

2. naloga

Uspešno so rešili tretjo, peto, šesto in sedmo postavko.
Potrebno je bilo razumevanje govorjenega besedila, vezanega na določeno temo, pri katerem so morali razumeti podrobnosti v intervjuju.

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki vsebuje tudi neznane elemente.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili drugo postavko. Pri nalogi razvrščanja so morali v kratkem besedilu razumeti pomembne podrobnosti, na podlagi katerih so potem izbrali ustrezni naslov.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče in nekatere jezikovne strukture v sobesedilu.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili peto, šesto, sedmo, deveto in deseto postavko; iz nabora besed so izbrali pravilno rešitev. To je naloga izbirnega tipa.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili tretjo in četrto postavko pri drugi nalogi, v kateri so morali pravilno tvoriti samostalnika *Badewanne* in *Turnhalle*. Zapis besed je moral biti popolnoma pravilen.

3. naloga

Uspešno so rešili drugo postavko. To je zahtevnejša naloga, pri kateri so morali učenci vstaviti pravilno obliko glagola *essen* v pretekliku. Tudi zapis glagola je moral biti popolnoma pravilen.

IV. del (pisno sporočanje):
Učenci tvorijo krajše vodeno pisno besedilo (pismo) na podlagi iztočnic.

Pri pisnem sporočanju so učenci poleg postavk vsebina in zgradba uspešno rešili tudi postavki besedišče in jezikovna pravilnost. Naloga, ki je preverjala zmožnost pisnega sporočanja, je vsebovala naslednje postavke: 1. vsebino, 2. zgradbo, 3. besedišče in 4. jezikovno pravilnost.

Besedišče na dano temo so morali jezikovno pravilno uporabiti in sestaviti preprostejše pismo.

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri nemščini določajo *zgornjo desetino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega, rumenega in rdečega območja uspešno rešili naslednje naloge/postavke:

I. del (slušno razumevanje):
Poslušajo kratka besedila in pokažejo razumevanje posameznih podrobnosti in bistva s pisnimi dejavnostmi.

2. naloga

Uspešno so rešili osmo postavko; ta postavka je zahtevala dopolnitev povedi z besedo *Abitur*, ki je bila za učence nekoliko zahtevnejša.

II. del (bralno razumevanje):
Učenci berejo in razumejo na določeno temo vezano besedilo, ki vsebuje tudi neznane elemente.

1. naloga

Uspešno so rešili tretjo postavko.
Pri tej nalogi je bil v dveh postavkah uporabljen izraz *Getränk*, prvikrat kot *gefährliche Getränke*, drugič – in to prav pri tej postavki – pa *kostabares Getränk*. Potrebno je bilo natančno branje in razumevanje podrobnosti oziroma informacij v besedilih.

2. naloga

Učenci so uspešno rešili deveto postavko.
Poiskati so morali pomembno podrobnost v besedilu in dopolniti poved Fiona findet Italiener *nett/großzügig*.

III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče in nekatere jezikovne strukture v sobesedilu.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili tretjo postavko.
V nalogi so iz nabora besed izbirali ustrezno rešitev za prazne prostore. Potrebno je bilo pravilno sklanjanje (Ptuj ist *eine alte* Stadt.).

2. naloga

Uspešno so rešili peto postavko, v kateri so morali tvoriti in popolnoma pravilno napisati samostalnik *Backofen*.

3. naloga

Učenci so uspešno rešili prvo, tretjo, četrto in peto postavko, v katerih je bilo treba vstavljati ustrezne in pravilno zapisane glagolske oblike v pretekliku.

Naloga nad modrim območjem
III. del (poznavanje in raba jezika):
Učenci poznajo in uporabljajo besedišče in nekatere jezikovne strukture v sobesedilu.

1. naloga

Učenci so uspešno rešili drugo postavko.
V nalogi so iz nabora besed izbrali pravilno rešitev. Veznik »*weil*« so največkrat pomotoma zamenjali z »*wenn*«. Poved se je glasila: Ein Schüler konnte nicht mitkommen, *weil* er krank war.

Sklep
Z rezultati smo članice predmetne komisije zadovoljne, saj nam znova kažejo, da naloge dobro zastavimo in cilje, ki jih zasledujemo, tudi dosežemo. Naloge prav tako načrtno notranje diferenciramo in rezultati potrjujejo naša pričakovanja. Večina nalog zajema postavke, ki padejo v vsaj tri območja, tri naloge pa celo v vsa štiri območja. Tako smo tudi zastavile cilje preverjanja. Po tem principu so torej naloge diferencirane v posameznih delih (I. Slušno razumevanje, II. Bralno razumevanje, III. Poznavanje in raba jezika in IV. Pisno sporočanje). Ravni zahtevanega znanja so v skladu s cilji in standardi v učnem načrtu.

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.19 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri nemščini, tretje obdobje

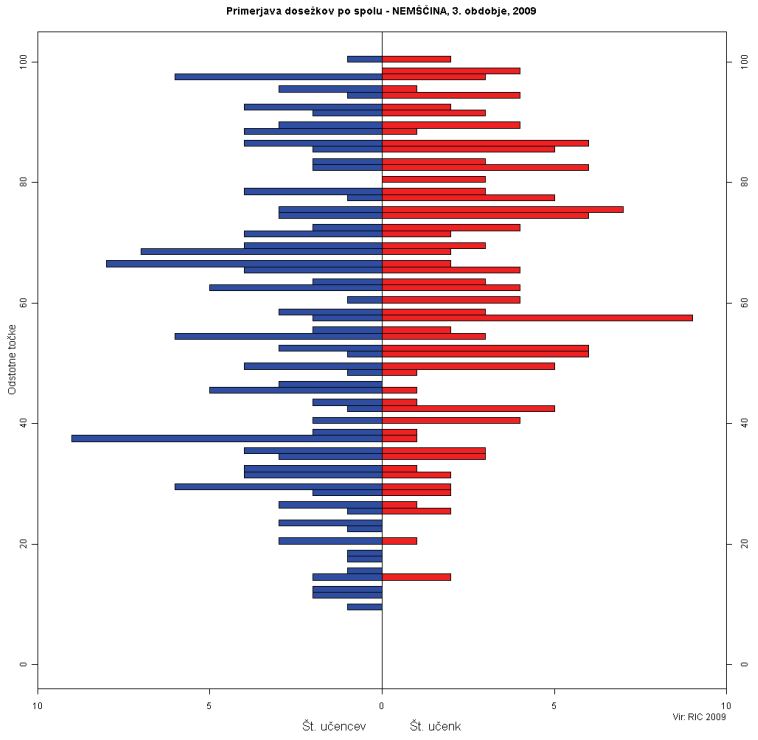

Dosežki nacionalnega preverjanja znanja po spolu nam kažejo, da so rezultati precej izenačeni v zgornjih 40 %, v spodnjem delu – med 40 % in 60 % ter pod 20 % – pa je razvrščenih več učencev kot učenk.

Slika 4.20 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri nemščini, tretje obdobje

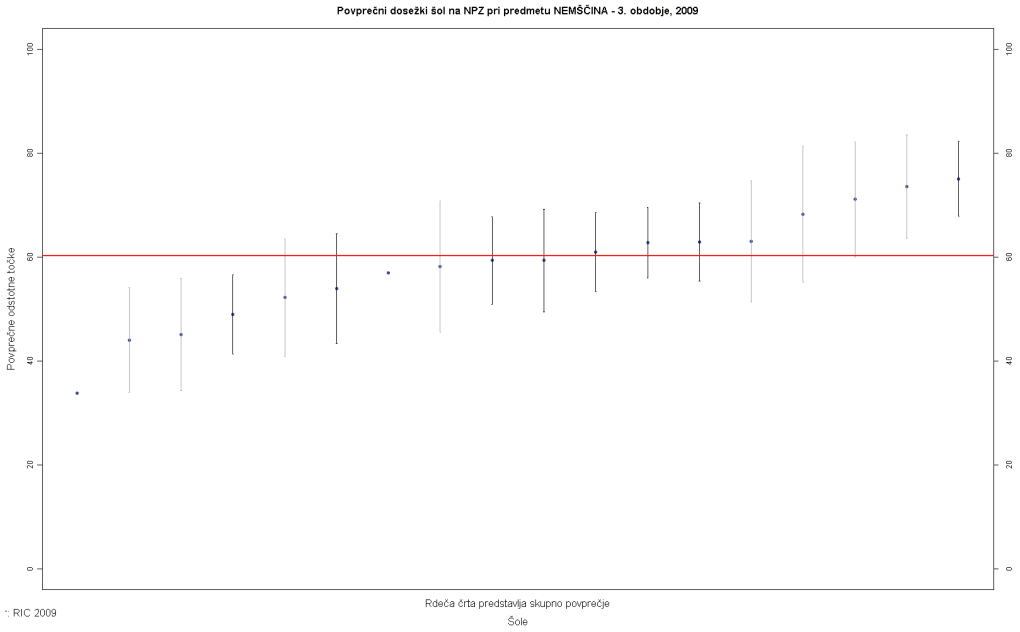

Pri pregledu povprečnih dosežkov šol se pokaže, da je osem šol doseglo rezultate nad državnim povprečjem, kar deset šol pa je pod povprečjem.

Preglednica 4.26 Porazdelitev dosežkov pri nemščini po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Jugovzhodna Slovenija	61,79	19,02	30	2
Koroška regija	60,98	20,72	52	3
Osrednjeslovenska regija	56,92	-	1	1
Podravska regija	59,26	24,85	119	5
Pomurska regija	58,39	22,89	114	6
Savinjska regija	73,52	22,05	19	1

Dosežki učencev so bili obdelani tudi po regijah. 335 učencev je preizkus znanja pisalo v šestih regijah: Pomurski (114), Podravski (119), Koroški (52), Savinjski (19), v Jugovzhodni Sloveniji (30) in en učenec Osrednjeslovenske regije. Uspešnejši so bili učenci Pomurske in Podravske regije, slabše so se odrezali učenci iz Koroške regije, najslabše pa učenci iz Jugovzhodne Slovenije.

Sklepne ugotovitve

Preizkus znanja iz nemščine ob koncu tretjega obdobja je v šolskem letu 2008/2009 opravljalo 335 učencev 9. razreda. Od možnih 65 točk so povprečno dosegli 39,13 točk (60,20 %), indeks težavnosti (IT) je znašal 0,60. Ta rezultat kaže, da so bile naloge pripravljene v skladu z zastavljenimi cilji predmetne komisije ter s cilji in standardi v učnem načrtu. Maksimalno število točk (65) so dosegli trije, minimalno število točk pa devet učencev. Visok je tudi indeks zanesljivosti, saj znaša 0,94 točk.

Za izboljšanje dela pri pouku predlagamo več pisanja oziroma samostojnega tvorjenja besedil pri urah pouka. Pisno sporočanje je treba razvijati postopoma, in sicer pri pouku tako, da imajo učenci možnost opraviti vse korake – od prvih idej, viharjenja možganov, zbiranja besedišča, prvih osnutkov, ki jim sledita izboljšanje, predelava, ponovno učiteljev (ali sošolcev) pregled, spet popravki in končno čistopis. Žal mnogi učenci tehnike pisanja besedil (še) niso usvojili niti pri materinščini, zato jim je pri tujem jeziku toliko težje. Po šestih letih učenja tujega jezika mora biti učenec sposoben tvoriti samostojno krajše besedilo na temo, ki mu je blizu.

Opaziti je, da posamezni učenci ne poznajo tipov nalog in strategij reševanja ter zato »odpovedo« tam, kjer v resnici znajo. Zato se priporoča, da učitelj učencem daje čim bolj raznolike vaje in naloge, da si imajo možnost pridobiti izkušnje in da ne pride do »blokade«, ko se spoprimejo z nalogo, ker ne vedo, kako bi se lotili reševanja. Neznani tip nalog pri nekaterih učencih sproži tudi strah in tremo, kar prav tako negativno vpliva na uspešnost reševanja.

Učence je treba motivirati, da se bodo pri nacionalnem preverjanju znanja potrudili in pokazali svoje pravo znanje. Marsikatera točka je bila izgubljena tudi zaradi površnosti.

4.2.6 Predmetna komisija za matematiko

4.2.6.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike <u>ob koncu drugega obdobja</u>

Opis izhodišč in zasnova preizkusa (mrežni diagram in povezava z učnim načrtom)

Predmetna komisija je pri pripravi preizkusa upoštevala strukturo preizkusa, ki določa: čas reševanja (60 minut), tipe nalog, razmerje med taksonomskimi ravnmi nalog glede na Gagnejevo klasifikacijo znanja, vsebinska področja, skupno število točk v preizkusu (50).

Preizkus znanja sestavlja 13 nalog, katerih značilnosti opisuje mrežni diagram, delno predstavljen v Preglednici 4.29 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) za drugo obdobje.

V preizkusu so štirje **tipi nalog**: 6 % nalog je izbirnega tipa, 4 % povezovanja in urejanja, 48 % nalog kratkih odgovorov in 42 % nalog, ki zahtevajo odgovore v obliki računskih postopkov ali grafičnih prikazov.

Približno polovica ciljev (in s tem tudi polovica točk preizkusa znanja) je pokrivala minimalne standarde znanj in druga polovica temeljne standarde znanj.

V mrežnem diagramu je glede na cilje opredeljena tudi **navidezna težavnost** posamezne naloge, tj. pričakovana uspešnost reševanja posameznih ciljev naloge. Tako je v preizkusu znanja 14 % ultralahkih nalog (ki jih predvidoma reši 90 % učencev), 36 % lahkih nalog (ki jih predvidoma reši 75 % učencev), 28 % srednje težkih nalog (ki jih predvidoma reši 50 % učencev) in 22 % težkih nalog (ki jih predvidoma reši 25 % učencev).

Posamezne **vsebine** učnega načrta so zastopane z naslednjimi deleži: števila in algebra zajemajo 54 % preizkusa znanja (izhodišče v strukturi preizkusa je 55 %), geometrija 16 % (izhodišče v strukturi preizkusa je 15 %), merjenje 18 % (izhodišče v strukturi preizkusa je 15 %) in obdelava podatkov 12 % (izhodišče v strukturi preizkusa je 15 %).

Naloge so razporejene v štiri **taksonomske ravni**: 36 % vsebine preizkusa znanja preverja poznavanje ter razumevanje pojmov in dejstev, 28 % izvajanje rutinskih postopkov, 18 % uporabo kompleksnih postopkov in 18 % reševanje in raziskovanje problemov.

V preizkus je vključeno znanje iz **različnih razredov**. Tako je v preizkusu poleg 70 % znanja, ki ima težišče obravnave v 6. razredu, še 14 % znanja s težiščem obravnave v 5. razredu in 16 % znanja, ki imajo težišče obravnave v 4. razredu.

Analiza dosežkov

Osnovni statistični podatki

Ob koncu drugega obdobja nacionalno preverjanje znanja ni obvezno. V šolskem letu 2008/2009 je pisni preizkus znanja pisalo 14 431 učencev 6. razreda. V preizkusu je bilo 13 nalog. Celoten preizkus je bil ovrednoten s 50 točkami. Učenci so v povprečju dosegli 28,98 točk, kar pomeni 57,97 %. Najmanjše število točk (0) je dosegel en učenec, vse možne točke (50) pa je doseglo deset učencev.
Indeks zanesljivosti preizkusa znanja je 0,91, indeks diskriminativnosti (ID) 0,39, indeks težavnosti preizkusa (IT) pa 0,5797. Standardni odklon predstavlja 17,92 odstotne točke. Učence z višjimi dosežki od učencev z nižjimi dosežki najbolj ločujejo naslednje naloge: 2. naloga (IT je 0,71, ID je 0,63), 4. naloga (IT je 0,76, ID je 0,57), 5. naloga (IT je 0,77, ID je 0,55), 8. naloga (IT je 0,52, ID je 0,55) in 11. naloga (IT je 0,82, ID je 0,46).

V preglednici 4.27 navajamo osnovne statistične podatke.

Preglednica 4.27 Osnovni statistični podatki

Število učencev	14 431
Število postavk v preizkusu	50
Možne točke	50
Povprečno št. točk	28,98
Povprečno št. odstotnih točk	57,97
Standardni odklon odstotnih točk	17,92
Indeks težavnosti	0,58
Indeks zanesljivosti	0,91

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.21 Porazdelitev odstotnih točk pri matematiki z obarvanimi izbranimi območji, drugo obdobje

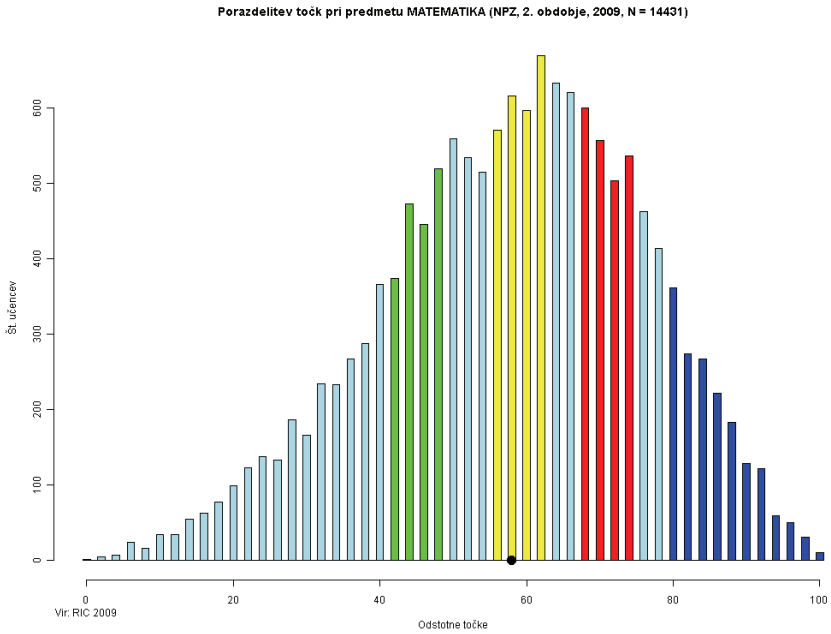

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti sintezo vsebin, ki je skupna nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Zeleno območje

Zeleno območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo mejo *spodnje četrtine* dosežkov glede na preostale dosežke. To so učenci z dosežki med 20. in 30. kvantilom.

Učenci prepoznajo osnovne matematične pojme in izvajajo preproste postopke.

Učenci znajo:

- izračunati vsoto, razliko, produkt in količnik dveh naravnih števil (**1.1, 1.2, 1.3, 1.4**);
- določiti polovico in osmino dane celote (**2.1, 2.2**);
- presoditi, katere merske enote je smiselno uporabiti v dani situaciji (**3.1**);
- izbrati največjo mersko enoto za merjenje mase (**3.2**);
- zapisati številski izraz glede na dano besedilo in izračunati njegovo vrednost (**4.1, 4.2**);
- preveriti ustreznost rešitev v enačbi oblike $a \pm x = b$ in v enačbi oblike $a \cdot x = b$ (**5.1, 5.2, 5.4**);
- dopolniti vzorec (**6.2**);
- razbrati podatke iz preglednice, jih razvrstiti v razrede in del podatkov znova predstaviti v dani preglednici (**11.1**);
- iz preglednice prebrati ustrezne podatke in poiskati podatka za dani odnos (**11.3, 11.4, 11.5, 11.6**).

Zgled 1:

1.

a) $34056 + 120564 =$

b) $4500 - 3999 =$

c) $501 \cdot 105 =$

d) $540 : 12 =$

Področje: števila Kognitivno področje: izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 2:

Nalogi 3. a in 3. b

Preberi vprašanja in obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

a) Katero količino navadno izmerimo v mililitrih?

A Količino bencina v rezervoarju.

B Količino porabljene vode v gospodinjstvu.

C Količino sirupa v žlički.

D Količino vode v bazenu.

b) Katera merska enota je največja?

A 1 kilogram

B 1 tona

C 1 dekagram

D 1 miligram

Področje: merjenje Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Zgled 3:

Naloga 4. a

a) Številu 127 prištej 5-kratnik števila 12. Zapiši številski izraz in izračunaj njegovo vrednost.

Reševanje:

Vrednost izraza: _____

Področje: števila Kognitivno področje: uporaba kompleksnih postopkov

Zgled 4:

Naloga 11. b, 11. c, 11. d in 11. e

Učenci 6. razreda so iz Velikega družinskega atlasa sveta izpisali nadmorske višine nekaterih krajev v Sloveniji.

Kraj	**Nadmorska višina**	**Kraj**	**Nadmorska višina**
Celje	244 m	Novo mesto	220 m
Črnomelj	196 m	Portorož	92 m
Ilirska Bistrica	414 m	Postojna	533 m
Javorje nad Poljanami	695 m	Rateče	864 m
Kočevje	461 m	Rogaška Slatina	235 m
Lendava	195 m	Stari Vrh	1210 m
Lesce	515 m	Šmartno pri Sl. Gradcu	452 m
Ljubljana	299 m	Tolmin	180 m
Maribor	275 m	Velenje	420 m
Murska Sobota	184 m	Vojsko	1070 m

Odgovori na vprašanja:

b) V kateri razred spada Novo mesto glede na nadmorsko višino?

_____

c) Kateri kraji spadajo v 5. razred?

_____

d) Zapiši nadmorske višine krajev, ki spadajo v 3. razred.

_____

e) Poišči največjo razliko nadmorskih višin med dvema krajema.

_____

Področje: podatki Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Rumeno območje
Rumeno območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo mejo *med polovicama* dosežkov. To so učenci z dosežki med 45. in 55. kvantilom.

Učenci prepoznajo osnovne matematične pojme in odnose s področja števil in algebra, izvajajo preproste postopke s področja geometrije in kompleksne postopke s področja števil.

Učenci znajo:
- zapisati enačbo glede na dano besedilo in jo rešiti (**4.3, 4.4**);
- preveriti ustreznost rešitve v enačbi oblike x : a = b (**5.3**);
- ugotoviti pravilo v vzorcu in vzorec dopolniti (**6.1**);
- izmeriti velikost ostrega kota v štirikotniku (**8.1**);
- prepoznati premer kot najdaljšo tetivo in ga narisati (**10.1**).

Zgled 1:

Naloga 4. b

b) Produkt števila 13 in 7 zmanjšaj za neznano število x, tako da dobiš število 56. Zapiši enačbo in jo reši.

Reševanje:

Rešitev enačbe: _____

Področje: števila in algebra Kognitivno področje: izvajanje preprostih postopkov in uporaba kompleksnih postopkov

Zgled 2:

6. naloga

Ugotovi pravilo v danem vzorcu in ga dopolni.

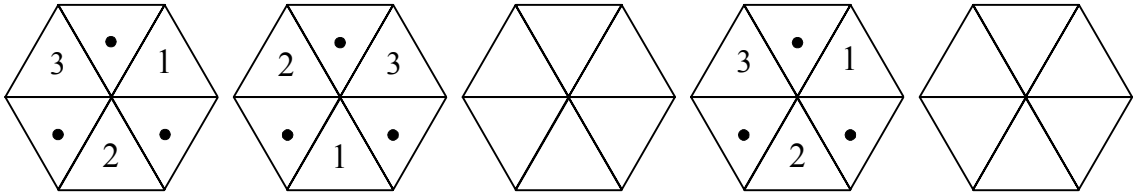

Področje: algebra Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Zgled 3:

Naloga 10. a

Narisana je krožnica k s polmerom $3\ \mathrm{cm}$.

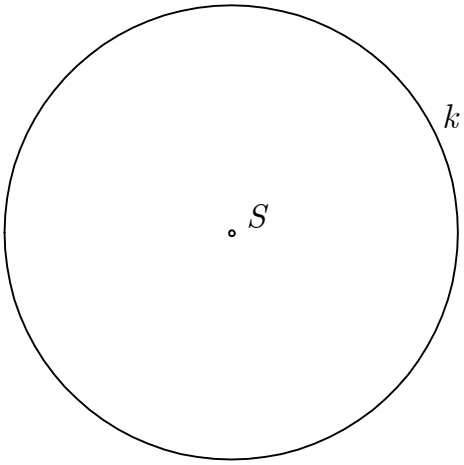

a) Na krožnici izberi točki A in B tako, da boš narisal najdaljšo tetivo AB.

Področje: geometrija Kognitivno področje: izvajanje preprostih postopkov

Rdeče območje
Rdeče območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo mejo *zgornje četrtine* dosežkov glede na preostale dosežke. To so učenci z dosežki med 70. in 80. kvantilom.

Učenci razumejo osnovne matematične pojme in odnose s področja števil, geometrije in obdelave podatkov, izvajajo preproste postopke in uporabijo ustrezno strategijo pri reševanju kompleksnih problemov.

Učenci znajo:
- poiskati celoto, če sta znani četrtina in sedmina dane celote (**2.3, 2.4**);
- izmeriti velikost topega kota v štirikotniku (**8.2**);
- v štirikotniku prepoznati in poimenovati ostre in tope kote (**8.3, 8.4**);
- s simbolnim zapisom izraziti dolžino izmerjene tetive (**10.2**);
- narisati pravokotnico skozi točko, jo označiti in poimenovati (**10.3, 10.4**);
- razbrati podatke v preglednici, jih razporediti v razrede in vse podatke znova predstaviti v dani preglednici (**11.2**);
- uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju strukturiranega problema iz vsakdanjega življenja, ki vključuje računanje z denarnimi enotami (**12.1**).

Zgled 1:

Nalogi 2. c in 2. d

Dopolni.

c) 16 je četrtina od _____ .

d) 7 je sedmina od _____ .

Področje: števila Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Zgled 2:

Nalogi 8. b in 8. c

Narisan je štirikotnik $ABCD$.

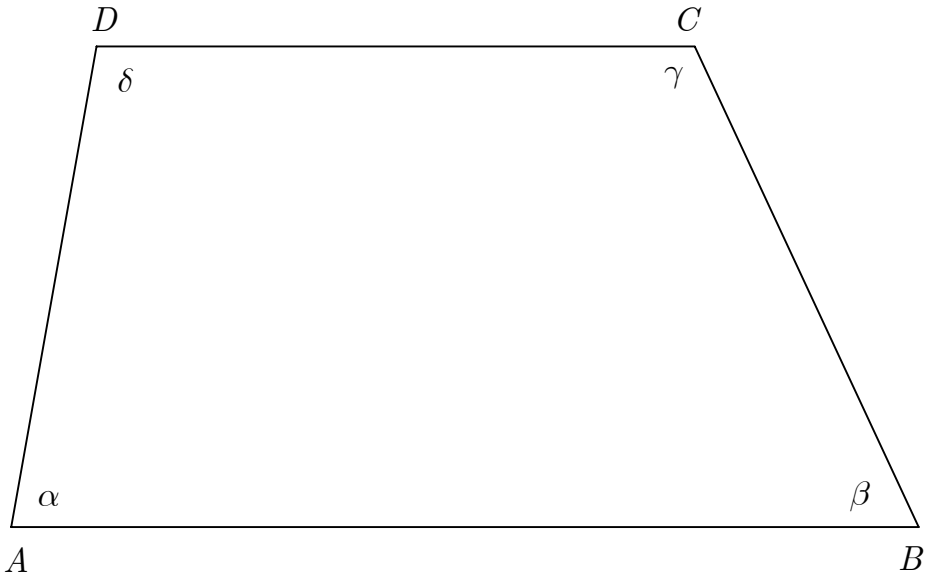

b) Kateri koti v štirikotniku $ABCD$ so manjši od pravega kota?

Odgovor: _____

c) Kateri koti v štirikotniku $ABCD$ so topi koti?

Odgovor: _____

Področje: merjenje in geometrija Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev ter izvajanje preprostih postopkov

Zgled 3:

Naloge 10. b, 10. c in 10. d

Narisana je krožnica k s polmerom $3\ \mathrm{cm}$.

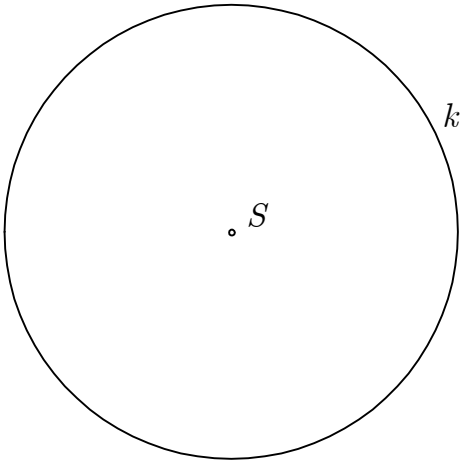

b) Zapiši dolžino narisane tetive AB s simbolnim zapisom. _____

c) Skozi točko B nariši pravokotnico p na tetivo AB in jo označi.

d) Kako imenujemo narisano premico p? _____

Področje: geometrija Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev ter izvajanje preprostih postopkov

Modro območje

Modro območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo *zgornjo desetino* dosežkov. V skupini je 10 odstotkov učencev, njihovi dosežki pa so višji od 90 odstotkov preostalih dosežkov. (V statističnem žargonu rečemo, da so to učenci z dosežki nad 90. kvantilom.)

Učenci pretvarjajo merske enote, raziskujejo in rešujejo strukturirane problemske naloge, izbirajo in izvajajo zahtevnejše postopke ter uporabijo ustrezne strategije pri reševanju problemov.

Učenci znajo:

- pretvarjati merske enote za merjenje dolžine in primerjati merska števila, izražena s celimi števili in z decimalnim številom (**3.3**);
- uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja s področja merjenja časa (**7.1**);
- z merjenjem in računanjem poiskati vsoto notranjih kotov štirikotnika (**8.5**);
- uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja, kjer sklepajo iz množine na množino (**9.1**);
- uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju strukturiranega problema iz vsakdanjega življenja, ki vključuje denarne enote in dele celote (**12.3, 12.4**);
- raziskati matematični problem, povezan z obsegom in s ploščino kvadrata in pravokotnika (**13.1, 13.2**).

Zgled 1:

Naloga 3. c

Preberi vprašanja in obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

c) Katera dolžina je enaka $0,57\ \mathrm{m}$?

A $570\ \mathrm{mm}$

B $570\ \mathrm{cm}$

C $5,7\ \mathrm{cm}$

D $0,075\ \mathrm{km}$

Področje: merjenje
Kognitivno področje: uporaba kompleksnih postopkov

Zgled 2:

7. naloga

Marko se z avtobusom odpelje iz Ljubljane ob 7.55 in prispe v Koper ob 10.05. Avtobus ima v Postojni postanek 8 minut, v Sežani pa 10 minut.
Koliko časa vozi avtobus od Ljubljane do Kopra brez postanka?

Reševanje:

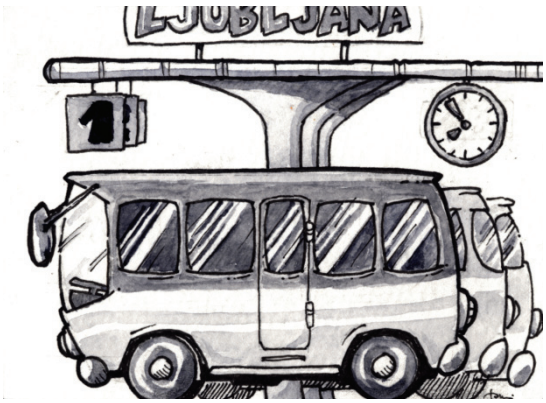

Odgovor: _____

Področje: merjenje
Kognitivno področje: uporaba kompleksnih postopkov

Zgled 3:

Naloga 8. d

Narisan je štirikotnik $ABCD$.

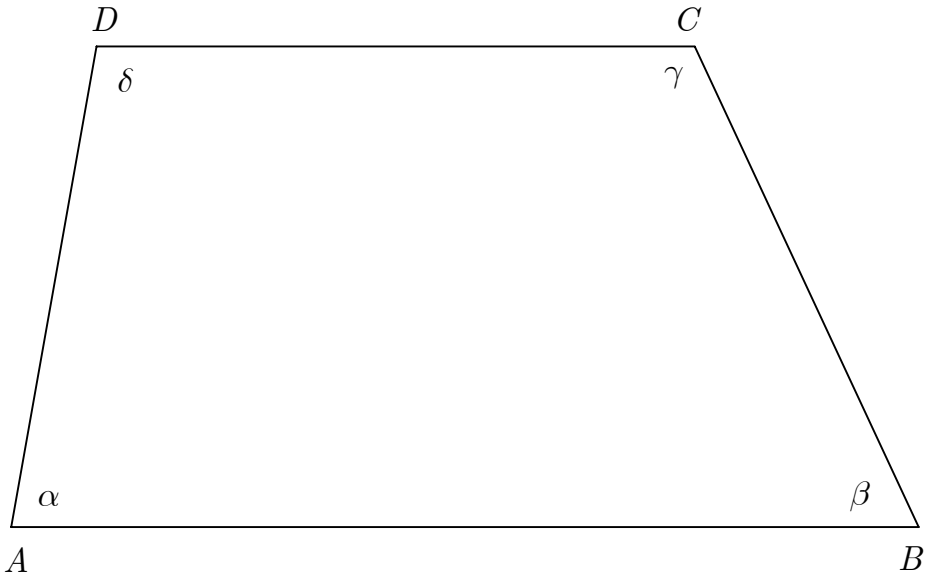

d) Koliko je vsota notranjih kotov v štirikotniku $ABCD$?

Odgovor: _____

Področje: merjenje
Kognitivno področje: izvajanje preprostih postopkov

Zgled 4:

Naloga 12. b

Založba na leto izda 12 številk revije GEA. Mesečna naklada revije GEA je $14\,500$ izvodov.
Cena enega izvoda v prosti prodaji je $3{,}88$ €, cena izvoda za naročnike pa $3{,}59$ €.
Na Osnovni šoli Grede je na revijo GEA naročenih 65 učencev.

b) Založba proda naročnikom štiri petine mesečne naklade revije GEA. Desetino preostale naklade revije GEA zadrži in jo uporabi v promocijske namene. Preostale številke revije GEA proda v prosti prodaji.
Koliko številk revije GEA proda založba v prosti prodaji?

Reševanje:

Odgovor: _____

Področje: števila Kognitivno področje: reševanje in raziskovanje problemov

Zgled 5:

13. naloga

Marko ima dve žici, dolgi po 24 cm. S prvo žico želi oblikovati kvadrat, z drugo pa pravokotnik.
Kolikšne naj bodo dolžine stranic kvadrata in pravokotnika, da bo ploščina kvadrata za $4\ \mathrm{cm}^2$ večja od ploščine pravokotnika?

Reševanje:

Odgovor: _____

Področje: geometrija Kognitivno področje: reševanje in raziskovanje problemov

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.22 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri matematiki, drugo obdobje

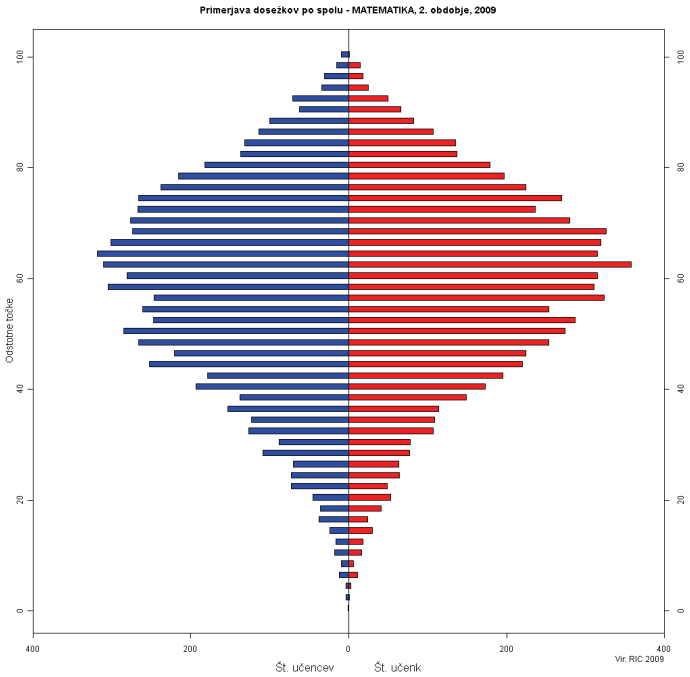

Porazdelitev dosežkov po spolu je skoraj simetrična, kar pomeni, da so učenci in učenke približno enako uspešno reševali matematične naloge oziroma pri rezultatih ne ugotavljamo pomembnih razlik med spoloma.

Slika 4.23 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri matematiki, drugo obdobje

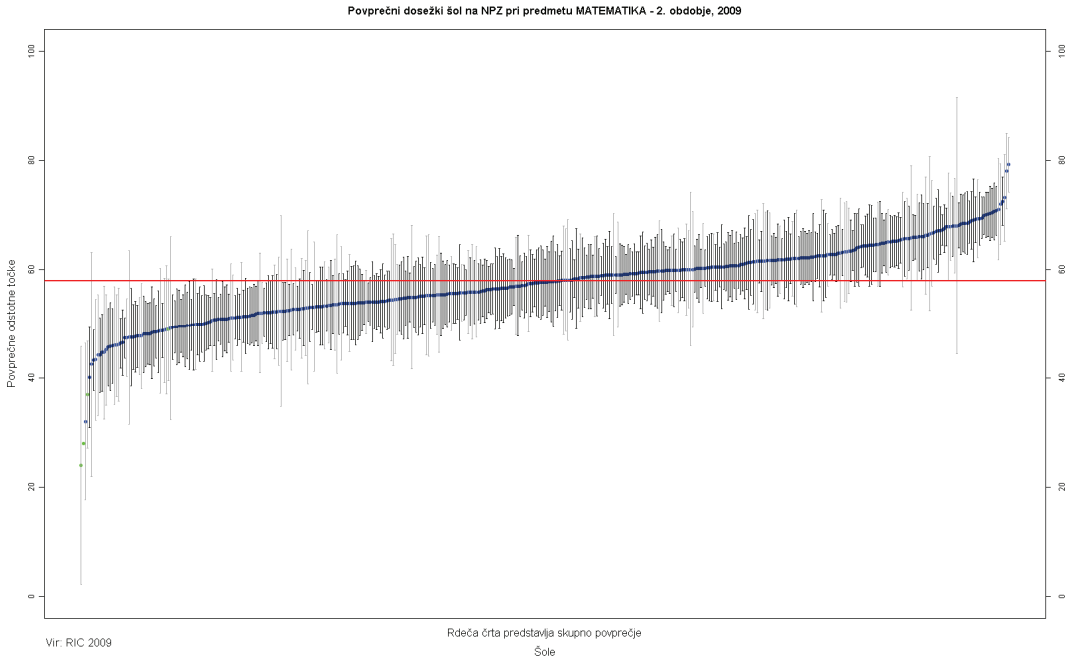

Graf prikazuje povprečne dosežke šol na nacionalnem preverjanju znanja pri matematiki ob koncu drugega obdobja.

Preglednica 4.28 Porazdelitev dosežkov pri matematiki po regijah, drugo obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	60,79	16,94	1578	34
Goriška regija	58,97	16,66	711	28
Jugovzhodna Slovenija	57,59	18,78	1084	35
Koroška regija	54,89	18,11	591	17
Notranjsko-kraška regija	60,17	16,81	331	15
Obalno-kraška regija	56,59	18,29	580	24
Osrednjeslovenska regija	60,14	17,51	3716	93
Podravska regija	55,71	18,11	2171	77
Pomurska regija	53,60	18,28	808	38
Savinjska regija	57,69	17,93	2011	57
Spodnjeposavska regija	55,38	18,75	565	22
Zasavska regija	56,06	17,66	285	7

Regije z najvišjimi povprečji, ki so višji od povprečnega državnega povprečja, so: Gorenjska, Goriška, Notranjsko-kraška in Osrednjeslovenska. Najvišji povprečni dosežek ima Gorenjska, najnižjega pa, tako kot v letu 2007/2008, Pomurska regija. Glede na rezultate v letu 2007/2008 bi lahko rekli, da se slika za leto 2008/2009 ni bistveno spremenila. Vzrokov je zagotovo več, na dosežke učencev poleg šolskih dejavnikov pomembno vpliva tudi okolje oziroma širši družbeni kontekst, kar je pokazala tudi raziskava[6].

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu, drugo obdobje

a) Vsebinsko področje

Preizkus znanja sestavlja 13 nalog, ki preverjajo cilje in vsebine o številih in algebri ter geometriji ter cilje in vsebine o merjenju ter obdelavi podatkov. Cilje s področja števil in algebre preverja sedem nalog, s področja merjenja tri naloge, s področja geometrije dve nalogi in s področja podatkov ena naloga. Naloge v preizkusu so ovrednotene s 50 točkami, od katerih je 27 točk s področja števil in algebre, 9 točk s področja merjenja, 8 točk s področja geometrije in 6 točk s področja obdelave podatkov. Razmerje razporejenih točk po vsebini ustreza razmerju strukture preizkusa.

Najuspešneje sta bili rešeni 1. naloga, ki preverja vse štiri računske operacije v množici naravnih števil (IT je 0,82), in 11. naloga, ki preverja branje podatkov ter razporejanje podatkov v razrede in predstavitev podatkov v preglednici. Učenci so najmanj znanja pokazali pri 9. nalogi (IT je 0,20), pri reševanju kompleksnega problema s področja števil in pri 13. nalogi (IT je 0,20) pri reševanju kompleksnega problema iz geometrije.

Cilji o **številih in algebri** preverjajo znanja vseh štirih taksonomskih ravni. Največ ciljev je na drugi taksonomski ravni, ki preverjajo izvajanje rutinskih postopkov. V preizkusu je ta taksonomska raven zajela 11 točk. Preostale posamezne taksonomske ravni zajemajo po 5 točk. Učenci so od 27 možnih točk s področja števil in algebre dosegli povprečno 15,81 točk, kar znaša 58,55 % vseh možnih točk s področja števil in algebre.

Učenci so bili najuspešnejši pri določanju polovice dane celote (naloga 2. a, IT je 0,94), pri preverjanju ustreznosti rešitve v enačbi oblike a + x = b (naloga 5. a, IT je 0,87), pri zapisu številskega izraza glede na dano besedilo (naloga 4. a, točka 4.1, IT je 0,86) in pri izračunu vsote, razlike in produkta dveh naravnih števil (naloga 1. a, IT je 0,83; naloga 1. b, IT je 0,81; naloga 1. c, IT je 0,85). Manj uspešni so bili pri reševanju problemov iz vsakdanjega življenja, pri sklepanju iz množine na množino (9. naloga, IT je 0,20) in računanju z deli celote ter denarnimi vrednostmi (12. naloga, IT je 0,25).

[6] Žakelj, A., et al., 2009, http://www.zrss.si/default.asp

Naloge **geometrije** preverjajo poznavanje in razumevanje osnovnih geometrijskih pojmov, izvajanje rutinskih postopkov oziroma risanje geometrijskih elementov ter reševanje in raziskovanje problemov. Učenci so od 8 možnih točk s tega področja v povprečju dosegli 2,96 točk, kar znaša 37 % vseh možnih točk s področja geometrije.

Učenci so bili najuspešnejši pri poznavanju pojma premer in njegovi uporabi pri risanju na dani sliki (naloga 10. a, IT je 0,63). Pomanjkljivo znanje so pokazali pri zapisu dolžine daljice s simbolnim zapisom, pri risanju pravokotnice in pri poimenovanju premice (10. naloga). Manj uspešno so reševali matematični problem, ki je bil povezan z raziskovanjem kvadrata in pravokotnika v danih pogojih (13. naloga, IT je 0,20).

Cilji o **merjenju** pokrivajo tri taksonomske ravni, in sicer zajema prva raven 5 točk, druga raven 3 točke in tretja raven 1 točko. Učenci so od 9 možnih točk s tega področja v povprečju dosegli 5,31 točke, kar znaša 59 % vseh možnih točk s področja merjenja.
Učenci so pokazali največ znanja pri poznavanju največje merske enote za merjenje mase (naloga 3. b, IT je 0,99) in pri presojanju smiselne uporabe merskih enot v dani situaciji (naloga 3. a, IT je 0,93). Kot vrzel v znanju učencev se je pokazalo računanje časovne razlike, ki je del strategije reševanja kompleksnega problema (7. naloga, IT je 0,29). Pomanjkljivo znanje so pokazali tudi pri merjenju topega kota (naloga 8. a, točka 8.2, IT je 0,58), poznavanju ostrih in topih kotov (naloga 8. b, IT je 0,49; naloga 8. c, IT je 0,45) in pri natančnosti merjenja notranjih kotov štirikotnika ter računanju vsote notranjih kotov (naloga 8. d, IT je 0,33).

Med najuspešneje rešenimi nalogami je naloga **o podatkih**. Preverjala je znanje prve in tretje taksonomske ravni. Od 6 možnih točk so učenci dosegli 4,91 točk, kar znaša 82,83 % vseh možnih točk področja podatkov. Učenci so bili uspešni pri branju podatkov iz preglednice (naloga 11. b, IT je 0,92; naloga 11. c, IT je 0,91; naloga 11. d, IT je 0,81) ter pri iskanju odnosov med podatki (naloga 11. e, IT je 0,79). Nekaj težav so imeli pri razporeditvi podatkov v razrede in ponovni predstavitvi podatkov v dano preglednico (naloga 11. a, točka 11.2, IT je 0,62).

Preizkus znanja je vseboval štiri **besedilne probleme**, katerih cilji pokrivajo področje števil, geometrije in merjenja. Dosežki reševanja nalog kažejo šibko znanje učencev, saj je IT-nalog med 0,29 in 0,20. Veliko učencev je naredilo računsko napako pri računanju časa potovanja pri 7. nalogi, napake se kažejo tudi v napačnem zapisu časa, saj ga zapisujejo kot decimalno število. Težave so se stopnjevale pri 12. nalogi, ki jo uvrščamo med strukturirane probleme. Učenci so še uspešno načrtovali pot reševanja pri nalogi 12. a, vendar so delali napake pri množenju z decimalnim številom. Pri nalogi 12. b so morali povezati podatke in razumeti odnos med njimi ter pri reševanju uporabiti postopek računanja z deli celote. Še več težav je učencem povzročilo razumevanje razmerja med količinami v kompleksnem problemu pri 9. nalogi (IT je 0,20). Enako zahteven je bil kompleksni problem pri 13. nalogi (IT je 0,20), ki je preverjal razumevanje pojmov obseg in ploščina, logično sklepanje in računanje stranice iz danega obsega ter raziskovanje kvadrata in pravokotnika ob upoštevanju vseh danih pogojev. Dosežki učencev so pokazali, da so bili tudi preprosti besedilni problemi za populacijo učencev zahtevni.

b) Taksonomske ravni znanja

V preizkusu znanja so zastavljene naloge na vseh taksonomskih ravneh, kot določa struktura preizkusa. Sedem nalog v preizkusu pokriva eno taksonomsko raven, druge naloge pa po dve taksonomski ravni.

Naloge prve ravni, ki preverjajo poznavanje in razumevanje matematičnih pojmov in dejstev, so bile ovrednotene z 18 točkami. Učenci so v povprečju dosegli 12,79 točke, kar znaša 71,05 % vseh možnih točk prve ravni. Učenci so najuspešneje rešili nalogo, kjer so prepoznali največjo mersko enoto za merjenje mase (naloga 3. b, IT je 0,99), presodili, katere merske enote je smiselno uporabiti v danih okoliščinah (naloga 3. a, IT je 0,93) in določili polovico celote (naloga 2. a, IT je 0,94). Manj uspešno so bile rešene naloge, kjer so morali poimenovati ostre in tope kote (naloga 8. b, IT je 0,49, naloga 8. c, IT je 0,45) ter pretvarjati merske enote za merjenje dolžine in primerjati merska števila, izražena s celimi števili in z decimalnim številom (naloga 3. c, IT je 0,42).

Naloge druge taksonomske ravni, kjer so učenci izvajali rutinske postopke, so ovrednotene s 14 točkami. Učenci so v povprečju dosegli 9,14 točke, kar znaša 65,28 % vseh možnih točk druge ravni. Najuspešneje rešene naloge te ravni so bile tiste, kjer so učenci preverili ustreznost rešitve v enačbi oblike a + x = b (naloga 5. a, IT je 0,87), izračunali vsoto in razliko dveh naravnih števil (naloga 1. a, IT je 0,83; naloga 1. b, IT je 0,81) in izračunali vrednost številskega izraza (naloga 4. a, točka 4.2, IT je 0,82). Slabše rezultate so učenci dosegli pri nalogi, kjer so morali z merjenjem in računanjem poiskati vsoto notranjih kotov štirikotnika (naloga 8. d, IT je 0,33) in poiskati razliko med danima časoma (7. naloga, točka 7.2, IT je 0,18).

Tretja taksonomska raven obsega uporabo kompleksnih postopkov. Naloge te ravni so v preizkusu ovrednotene z 9 točkami, od katerih so učenci v povprečju dosegli 5,03 točke, kar znaša 55,83 % vseh možnih točk tretje ravni. Najuspešneje so bile rešene naloge, kjer so učenci zapisali številski izraz glede na dano besedilo (naloga 4. a, točka 4.1, IT je 0,86) in izračunali produkt dveh naravnih števil (naloga 1. c, IT je 0,85). Manj uspešno sta bili rešeni nalogi z besedilnim problemom: v enem je bilo treba izbrati ustrezno pot reševanja za problem s področja merjenja časa (7. naloga, točka 7.1, IT je 0,39), v drugem rešiti problem iz vsakdanjega življenja, kjer je bilo treba sklepati iz množine na množino (9. naloga, IT je 0,20).

Naloge četrte taksonomske ravni, ki opredeljujejo reševanje in raziskovanje problemov, so ovrednotene z 9 točkami. Učenci so v povprečju dosegli 2,03 točke, kar znaša 22,56 % možnih točk te ravni. To raven znanja preverjata dve nalogi. Učenci so pokazali sprejemljivo znanje zlasti pri uporabi ustrezne poti za izračun naročnine revije Gea (naloga 12. a, točka 12.1, IT je 0,53), pri preostalih korakih reševanja te naloge pa so pokazali šibko znanje. Manj uspešni so bili tudi pri reševanju 13. naloge (kompleksni problem s področja geometrije v ravnini).

c) Tipi nalog

Naloge v preizkusu so zajemale štiri različne tipe nalog. Preizkus je vseboval eno nalogo izbirnega tipa, štiri naloge kratkih odgovorov in štiri naloge, ki zahtevajo odgovor v obliki računskih postopkov ali grafičnega prikaza. Štiri naloge so sestavljene iz dveh različnih tipov, med drugim tudi iz povezovanja in urejanja.

Učenci so bili najuspešnejši pri reševanju nalog izbirnega tipa (IT je 0,78), nato pri nalogah povezovanja in urejanja (IT je 0,74), pri nalogah kratkih odgovorov (IT je 0,69) ter pri nalogah, ki zahtevajo odgovor v obliki računskih postopkov ali grafičnih prikazov (IT je 0,51).

č) Standardi znanja in razred

Preizkus znanja vsebuje pet nalog, ki preverjajo standarde znanja 6. razreda, ena naloga, ki preverja standarde znanja 5. razreda, in dve nalogi, ki preverjata standarde znanja 4. razreda. Štiri naloge preverjajo standarde znanja dveh razredov. Najuspešneje so bile rešene naloge, ki so preverjale standarde znanja 5. razreda (IT je 0,81), nato standarde znanja 4. razreda (IT je 0,68) in standarde znanja 6. razreda (IT je 0,45).

Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu drugega obdobja

Racionalna analiza preizkusa z vidika zastopanosti vsebinskih področij, ciljev in taksonomskih ravni nalog kaže, da preizkus ustrezno pokriva z učnim načrtom opredeljene cilje in standarde znanja. Pregled nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske ravni, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti za drugo obdobje prikazuje preglednica 4.29.

Preglednica 4.29 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu drugega obdobja

ŠTEVILA

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskrimi-nativnost ID
1.1	Izračunati vsoto dveh naravnih števil.	M	II	0,83	0,24
1.2	Izračunati razliko dveh naravnih števil.	M	II	0,81	0,31
1.3	Izračunati produkt dveh naravnih števil.	M	III	0,85	0,25
1.4	Izračunati količnik dveh naravnih števil.	M	III	0,79	0,38
2.1	Določiti polovico dane celote.	T	I	0,94	0,38
2.2	Določiti osmino dane celote.	T	I	0,84	0,45
2.3	Poiskati celoto, če je dana četrtina dane celote.	T	I	0,52	0,55
2.4	Poiskati celoto, če je dana sedmina dane celote.	T	I	0,53	0,54
4.1	Zapisati številski izraz glede na dano besedilo naloge in izračunati njegovo vrednost.	T	III	0,86	0,44
4.2		T	II	0,82	0,44
4.3	Zapisati enačbo glede na dano besedilo in jo rešiti.	M	III	0,74	0,54
4.4		M	II	0,63	0,51
5.1	Preveriti ustreznost rešitve v enačbi oblike $a + x = b$.	M	II	0,87	0,26
5.2	Preveriti ustreznost rešitve v enačbi oblike $a - x = b$.	M	II	0,78	0,40
5.3	Preveriti ustreznost rešitve v enačbi oblike $a \cdot x = b$.	M	II	0,64	0,47
5.4	Preveriti ustreznost rešitve v enačbi oblike $x : a = b$.	M	II	0,79	0,33
6.1	Ugotoviti pravilo v vzorcu in ga dopolniti.	T	I	0,76	0,34
6.2	Dopolniti vzorec.	T	I	0,78	0,39
7.2	Rešiti kompleksni problem iz vsakdanjega življenja s področja merjenja časa.	M	II	0,18	0,34
9.1	Uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja s področja merjenja mase, kjer učenci sklepajo iz množine na množino.	T	III	0,41	0,47
9.2		T	III	0,14	0,36
9.3		T	III	0,06	0,29
12.1	Uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja, ki vključuje denarne enote in dele celote.	T	IV	0,53	0,46
12.2		T	IV	0,17	0,37
12.3		T	IV	0,27	0,51
12.4		T	IV	0,17	0,46
12.5		T	IV	0,10	0,39

GEOMETRIJA

10.1	Prepoznati premer kot najdaljšo tetivo in jo narisati.	T	II	0,63	0,43
10.2	S simbolnim zapisom izraziti dolžino izmerjene tetive.	T	I	0,49	0,36
10.3	Narisati, označiti in poimenovati pravokotnico skozi dano točko.	T	II	0,52	0,38
10.4		T	I	0,53	0,34
13.1	Raziskati in rešiti matematični problem, povezan z obsegom in s ploščino kvadrata in pravokotnika.	T	IV	0,37	0,43
13.2		T	IV	0,16	0,45
13.3		T	IV	0,13	0,43
13.4		T	IV	0,13	0,41

MERJENJE					
3.1	Presoditi, katero enoto za merjenje prostornine je smiselno uporabiti v dani situaciji.	M	I	0,93	0,28
3.2	Izbrati največjo enoto za merjenje mase.	M	I	0,99	0,11
3.3	Pretvoriti in primerjati merske enote za merjenje dolžin, izražene z decimalnimi števili.	M	I	0,42	0,35
7.1	Uporabiti ustrezno strategijo pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja s področja merjenja časa.	M	III	0,39	0,40
8.1	Izmeriti velikost ostrega kota v štirikotniku.	M	II	0,73	0,43
8.2	Izmeriti velikost topega kota v štirikotniku.	M	II	0,58	0,44
8.3		T	I	0,49	0,53
8.4	V štirikotniku prepoznati in poimenovati tope kote.	M	I	0,45	0,51
8.5	Z merjenjem in računanjem poiskati vsoto notranjih kotov štirikotnika.	M	III	0,33	0,48

PODATKI					
11.1	Iz preglednice prebrati ustrezne podatke, jih razporediti v razrede in znova predstaviti v preglednici ter poiskati ustrezna podatka za dani odnos.	M	I	0,86	0,40
11.2		M	I	0,62	0,38
11.3		M	I	0,92	0,30
11.4		M	I	0,91	0,31
11.5		M	I	0,81	0,34
11.6		M	III	0,79	0,37

(Legenda: M – minimalni standard, T – temeljni standard; I – poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, II – izvajanje rutinskih postopkov, III – uporaba kompleksnih postopkov, IV – reševanje in raziskovanje problemov)

Analiza dosežkov po nalogah glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, težavnost (IT) in uvrstitev nalog v izbrana območja dosežkov (zeleno, rumeno, rdeče in modro)

1. naloga preverja izvajanje rutinskih postopkov z naravnimi števili (IT je 0,82, ID je 0,48). Učenci so bili najuspešnejši pri računanju produkta dveh naravnih števil (85 % učencev), najmanj pa pri računanju količnika (79 % učencev). Pri računanju vsote in razlike so bili približno enako uspešni (83 % oziroma 81 % učencev). Naloga se v celoti uvršča v zeleno območje.

2. naloga preverja poznavanje in razumevanje pojmov o delih celote (IT je 0,71, ID je 0,63). Učenci znajo dobro določiti polovico oziroma osmino celote (94 % oziroma 84 % učencev), slabše pa znajo poiskati celoto, če je znana četrtina oziroma osmina celote (52 % oziroma 53 % učencev). Naloga se uvršča v zeleno (2.1, 2.2) in v rdeče (2.3, 2.4) območje.

3. naloga preverja poznavanje in razumevanje ustreznih merskih enot za merjenje prostornine in mase ter pretvarjanje in primerjanje merske enote za merjenje dolžine, izražene z decimalnim številom (IT je 0,78, ID je 0,44). Učenci znajo zelo dobro presoditi ustreznost merske enote za merjenje prostornine (93 % učencev) in izbrati največjo mersko enoto za merjenje mase (99 % učencev). Slaba polovica učencev pa zna pretvarjati in primerjati merske enote za merjenje dolžine, izražene z decimalnim številom (44 % učencev). Naloga se uvršča v zeleno (3.1, 3.2) in modro (3.3) območje.
4. naloga preverja uporabo kompleksnih postopkov pri zapisovanju številskega izraza in računanju njegove vrednosti ter pri zapisu in rešitvi enačbe (IT je 0,76, ID je 0,57). Uspešnejši so bili učenci pri reševanju številskega izraza (86 % oziroma 82 % učencev), nekoliko slabše pa so reševali enačbo (74 % oziroma 63 % učencev). Naloga sodi v zeleno (4.1, 4.2) in rumeno (4.3, 4.4) območje.

5. naloga preverja razumevanje pojma rešitve enačbe (IT je 0,77, ID je 0,55). Najbolj so bili učenci uspešni pri reševanju enačbe oblike $a \pm x = b$ in $a \cdot x = b$ (87 %, 78 % in 79 % učencev), medtem ko so enačbo oblike $x : a = b$ reševali slabše (64 % učencev). Naloga sodi v zeleno (51, 5.2, 5.4) in rumeno (5.3) območje.

6. naloga preverja prepoznavanje vzorca na sliki (IT je 0,77, ID je 0,41). Učenci so prepoznali vzorec (78 % učencev), pa tudi pravilo v vzorcu je prepoznalo veliko učencev (76 % učencev). Naloga sodi v zeleno (6.2) in rumeno (6.1) območje.

7. naloga preverja uporabo ustreznih strategij pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja s področja merjenja časa (IT je 29, ID je 0,42). Dobra tretjina učencev je izbrala ustrezno strategijo reševanja (39 % učencev) in samo slaba petina učencev je tudi pravilno pretvarjala in računala z merskimi enotami za merjenje časa (18 % učencev). Naloga sodi v modro območje (7.1), postavka 7.2 pa ne sodi v nobeno območje.

8. naloga preverja poznavanje in razumevanje geometrijskih pojmov in izvajanje rutinskih postopkov s področja geometrije in merjenja (IT je 0,52, ID je 0,55). Učenci znajo izmeriti ostri notranji kot štirikotnika (73 % učencev), manj jih zna izmeriti topi notranji kot štirikotnika (58 % učencev); manj uspešni so bili pri prepoznavanju ostrih (49 % učencev) in topih kotov štirikotnika (45 % učencev). Le tretjina učencev zna določiti vsoto notranjih kotov štirikotnika (33 % učencev). Naloga sodi v rumeno (8.1), rdeče (8.2, 8.3, 8.4) in modro (8.5) območje.

9. naloga preverja uporabo ustreznih strategij pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja, kjer morajo učenci sklepati iz množine na množino (IT je 0,20, ID je 0,47). Učenci znajo uporabiti ustrezno strategijo za izračun količine snovi (41 % učencev). Zelo slabo pa znajo reševati kompleksen problem s pretvarjanjem merskih enot za maso oziroma ga rešiti z deljenjem decimalnih števil (14 % oziroma 6 % učencev). Naloga sodi v modro območje (9.1), preostali del naloge (9.2, 9.3) pa se ni uvrstil v nobeno območje.

10. naloga preverja poznavanje in razumevanje geometrijskih pojmov in izvajanje rutinskih postopkov s področja geometrije in merjenja (IT je 0,54, ID je 0,47). Učenci prepoznajo premer kot najdaljšo tetivo in ga znajo narisati (63 % učencev), polovica učencev zna s simbolnim zapisom izraziti dolžino daljice (49 % učencev) ter narisati pravokotnico skozi dano točko in jo označiti (52 % oziroma 53 % učencev). Naloga sodi v rumeno (10.1) in rdeče območje (10.2, 10.3, 10.4).

11. naloga preverja branje podatkov iz preglednice, razvrščanje v razrede in ponovno predstavitev v dani preglednici (IT je 0,82, ID je 0,46). Učenci znajo razbrati podatke v preglednici in jih razvrstiti v razrede (86 % učencev), iz preglednice prebrati ustrezne podatke ter poiskati podatke za dani odnos (92 %, 91 % in 81 % učencev). Nekoliko slabše so bili pri natančnosti razvrščanja vseh podatkov v razrede (79 % učencev). Naloga sodi v zeleno (11.1, 11.3, 11.4) in rdeče območje (11.2).

12. naloga preverja uporabo ustreznih strategij pri reševanju kompleksnega problema iz vsakdanjega življenja, ki vključuje računanje z denarnimi enotami (IT je 0,25, ID je 0,57). Učenci znajo izbrati ustrezno strategijo za izračun mesečne naročnine časopisa (53 % učencev), natančno izračunati mesečno naročnino za vse učence pa zna zelo malo učencev (17 % učencev). Nadaljevanje naloge, ko naloga vključuje tudi dele celote, je rešilo zelo malo učencev (27 %, 17 % , 10 % učencev). Naloga sodi v rdeče (12.1) in modro (12.3, 12.4) območje. Postavki 12.2 in 12.5 ne sodita v nobeno območje.

13. naloga preverja poznavanje in razumevanje geometrijskih pojmov in reševanje kompleksnega problema, povezanega z obsegom in s ploščino kvadrata in pravokotnika (IT je 0,20, ID je 0,44). Učenci znajo iz obsega kvadrata izračunati dolžino stranice (37 % učencev) in ta podatek uporabiti za izračun ploščine kvadrata (16 % učencev). Zelo malo učencev zna iz besedila razbrati odnos med ploščino kvadrata in pravokotnika (16 % učencev), še manj pa iz tako pridobljene ploščine izračunati stranice pravokotnika z danim obsegom (13 % učencev). Naloga sodi v modro območje (13.1, 13.2). Postavki 13.3 in 13.4 ne sodita v nobeno območje.

Sklepne ugotovitve in predlogi za izboljšave pri šolskem delu

Analiza rezultatov je pokazala, da večina učencev ob koncu drugega triletja pri matematiki pozna osnovne matematične pojme in jih tudi prepozna v danih situacijah ter izvaja preproste matematične postopke, tako pri številih kot tudi pri geometriji: znajo izračunati del celote in predstaviti podatke v preglednici, prepoznajo

pravilo v vzorcu; večina učencev obvlada računanje v množici naravnih števil; berejo z razumevanjem in glede na prebrano zapišejo izraz ali enačbo po besedilu. Učenci znajo dobro brati podatke v preglednicah in jih predstaviti tudi na druge načine (razvrščanje v razrede). Tako zbrane podatke znajo med seboj primerjati in z njimi tudi računati. Večina učencev je pokazala razumevanje merskih enot na ravni presoje, katere enote so v dani situaciji primerne, manjši delež učencev pa obvlada tudi pretvarjanje merskih enot za merjenje dolžine. Težave opažamo tudi pri zapisovanju matematičnih izrazov glede na besedilo naloge. Nekateri učenci, ki so sicer imeli težave s samim zapisom, so nalogo rešili z razumevanjem in delnimi računi.

Slabše so bile reševane tudi naloge, ki preverjajo uporabnost matematike v vsakdanjem življenju, računanje s časovnimi merskimi enotami, besedilne naloge iz vsakdanjega življenja, pretvarjanje merskih enot za maso in računanje z decimalnimi števili ter reševanje geometrijskih nalog.

V splošnem bi lahko rekli, da se je tudi v letu 2008/2009 pokazalo, da imajo učenci sicer veliko znanja, ki pa je pogosto nepovezano in ga s težavo uporabljajo v različnih situacijah. Tako le za manjši delež učencev velja, da brez napak kažejo razumevanje osnovnih matematičnih pojmov in odnosov s področja števil, geometrije in obdelave podatkov, prepričljivo, brez napak izvajajo preproste in zahtevnejše postopke ter uporabljajo ustrezne strategije pri reševanju kompleksnih problemov. V skupini 10 odstotkov učencev, v kateri so dosežki višji od 90 odstotkov preostalih dosežkov, pa učenci pretvarjajo merske enote, raziskujejo in rešujejo strukturirane problemske naloge, izbirajo in izvajajo zahtevnejše postopke in ustrezne strategije pri reševanju problemov.

Regije z najvišjimi dosežki so Gorenjska, Goriška, Notranjsko-kraška, Osrednjeslovenska, kar velja tudi za tretje triletje. Glede na rezultate v letu 2007/2008 bi lahko rekli, da se slika za leto 2008/2009 ni bistveno spremenila. Vzrokov je zagotovo več, na dosežke učencev poleg šolskih dejavnikov pomembno vpliva tudi okolje oziroma širši družbeni kontekst, kar je pokazala tudi raziskava[7].

4.2.6.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz matematike ob koncu tretjega obdobja

Opis izhodišč in zasnova preizkusa (mrežni diagram in povezava z učnim načrtom)
Predmetna komisija je pri pripravi preizkusa upoštevala strukturo preizkusa, ki zajema: čas reševanja (60 minut), tipe nalog, razmerje med taksonomskimi ravnmi nalog glede na Gagnejevo klasifikacijo znanja ter vsebinska področja.

Preizkus obsega 15 nalog, katerih značilnosti opisuje mrežni diagram, deloma predstavljen v preglednici 4.33 **Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu tretjega obdobja.**

Posamezne **vsebine** so zastopane z naslednjimi deleži: števila v obsegu 26 % (izhodišče v strukturi preizkusa 30 %), algebra v obsegu 20 % (izhodišče v strukturi preizkusa 20 %), geometrija v obsegu 19 % (izhodišče v strukturi preizkusa 20 %), merjenje v obsegu 19 % (izhodišče v strukturi preizkusa 15 %), obdelava podatkov v obsegu 17 % (izhodišče v strukturi preizkusa 15 %).

Glede zastopanosti **standardov znanja** preizkus pokriva 35 % minimalnih, 61 % temeljnih in 4 % zahtevnejših standardov znanj.

V mrežnem diagramu smo za posamezni cilj opredelili tudi **navidezno težavnost**, tj. pričakovano uspešnost reševanja posameznih ciljev v preizkusu, in sicer: 7 % ultralahkih nalog (ki jih predvidoma reši 90 % učencev), 48 % lahkih nalog (ki jih predvidoma reši 75 % učencev), 35 % srednje težkih nalog (ki jih predvidoma reši 50 % učencev) in 9 % težkih nalog (ki jih predvidoma reši 25 % učencev).

V preizkusu so štirje **tipi nalog**: naloge povezovanja in urejanja (6 %), naloge kratkih odgovorov (26 %), naloge, ki zahtevajo odgovore v obliki računskih postopkov ali grafičnih prikazov (65 %) ter utemeljitve odgovora (4 %).

[7] Žakelj, A., et al., 2009, http://www.zrss.si/default.asp

Naloge so razporejene v štiri **taksonomske ravni**: poznavanje ter razumevanje pojmov in dejstev (30 %), izvajanje rutinskih postopkov (33 %), uporaba kompleksnih postopkov (24 %), reševanje in raziskovanje problemov (13 %).

Analiza dosežkov

Osnovni statistični podatki
Pisni preizkus znanja je v rednem roku pisalo 18 574 učencev. Povprečno število doseženih točk je 27,72 ali 51,33 %. Vse možne točke oziroma 54 točk je doseglo 14 učencev oziroma 0,08 %, najmanjše število oziroma 0 točk je doseglo 11 učencev oziroma 0,06 %. Večina nalog ima IT med 0,30 in 0,70, dve nalogi sta z IT nad 0,70 (4. in 10. naloga), tri naloge so z IT pod 0,30 (5., 14. in 15. naloga).

Indeks zanesljivosti preizkusa je 0,94. Indeks diskriminativnosti (ID), ki nam pove, kako dobro naloga ločuje med bolj in manj uspešnimi učenci, je pri večini nalog zadovoljiv. Med učenci z višjimi in učenci z nižjimi dosežki najbolj ločujejo naslednje naloge: 1. naloga (IT je 0,68, ID je 0,66), 5. naloga (IT je 0,29, ID je 0,64), 7. naloga (IT je 0,53, ID je 0,66) in 8. naloga (IT je 0,36, ID je 0,67). Najnižji indeks diskriminativnosti je pri 4. nalogi (IT je 0,86, ID je 0,43). Lahko trdimo, da so naloge dobro in premišljeno pripravljene ter oblikovane. V preglednici 4.30 navajamo osnovne statistične podatke.

Preglednica 4.30 Osnovni statistični podatki

Število učencev	18 574
Število postavk v preizkusu	54
Možne točke	54
Povprečno št. točk	27,72
Povprečno št. odstotnih točk	51,33
Standardni odklon odstotnih točk	22,26
Indeks težavnosti	0,51
Indeks zanesljivosti	0,94

Kvalitativni opisi znanja za izbrana območja dosežkov
Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.24 Porazdelitev odstotnih točk pri matematiki z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

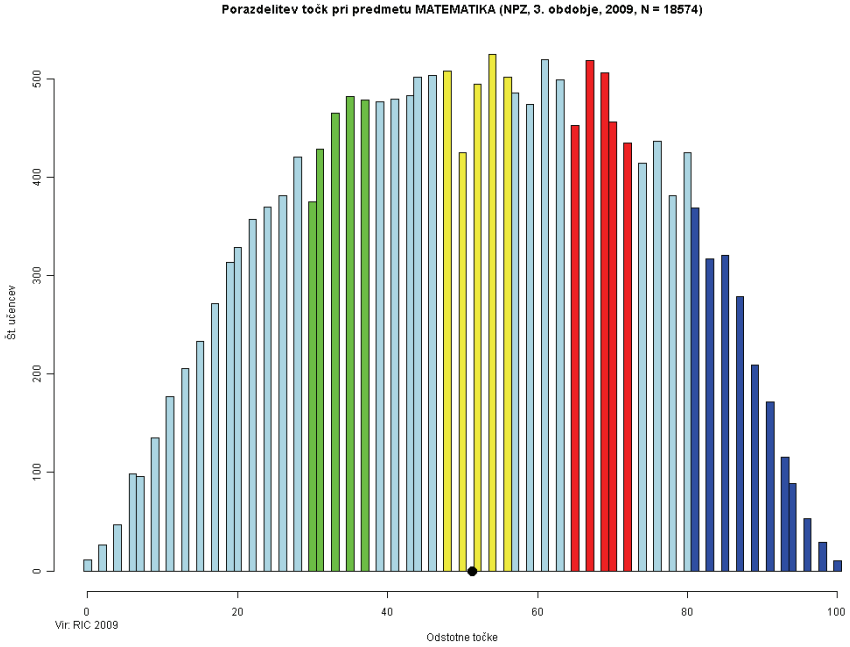

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali na nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti sintezo vsebin, ki je skupna nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Zeleno območje

Zeleno območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo mejo *spodnje četrtine* dosežkov glede na preostale dosežke. To so učenci z dosežki med 20. in 30. kvantilom.

Učenci uporabljajo osnovno matematično znanje o številih, merjenju, obdelavi podatkov in o verjetnosti.

Učenci znajo:

- sešteti decimalno in naravno število (**1.1**);
- od naravnega števila odšteti decimalno število (**1.2**);
- primerjati cela števila po velikosti in prepoznati urejenost celih števil (**3.1**);
- kritično presoditi uporabnost merske enote za merjenje površine (**4.1**);
- kritično presoditi uporabnost merske enote za merjenje prostornine (**4.2**);
- napovedati dogodek (**10.2**);
- določiti verjetnost dogodka (**10.3**);
- brati in analizirati razsevni diagram, povezati podatke v prikazu s pogoji v besedilnem delu naloge in določiti rešitev (**11.2**).

Zgled 1:

Nalogi 1. a in 1. b

Izračunaj.

a) $3,6 + 57 =$

b) $18 - 9,4 =$

Področje: števila Kognitivno področje: izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 2:

4. naloga

a) Katera merska enota je najprimernejša za zapis površine nogometnega igrišča?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A dm^2

B km^2

C m

D m^2

E cm^2

b) Katera merska enota **ni** primerna za zapis količine vode v bazenu?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A dm^3

B m^2

C ℓ

D m^3

E $h\ell$

Področje: merjenje Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Zgled 3:

Nalogi 10. b in 10. c

Mejne ploskve kocke pobarvamo takole: dve z modro, eno z zeleno in preostale z rdečo barvo.

b) Katera barva ploskve se bo najverjetneje pokazala zgoraj?

_____

c) Kolikšna je verjetnost, da se bo zgoraj pokazala rumena ploskev?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A $\frac{1}{2}$

B $\frac{1}{3}$

C $\frac{1}{6}$

D 0

E Ni mogoče ugotoviti.

Področje: obdelava podatkov Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Rumeno območje

Rumeno območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo mejo *med polovicama* dosežkov. To so učenci z dosežki med 45. in 55. kvantilom.

Učenci izvajajo rutinske postopke in uporabljajo ustrezne strategije reševanja v preprostih, znanih situacijah, pri reševanju enačb in v preprostih geometrijskih nalogah.

Učenci znajo:

- izračunati razliko dveh racionalnih števil (**2.2**);
- pretvarjati sosednje merske enote za merjenje dolžine iz nižje v višjo enoto (**5.1**);
- rešiti enačbo z oklepaji (**6.1, 6.2, 6.3, 6.4**);
- povezati podatke iz preglednice in besedilnega dela naloge in izračunati odstotek (**7.1**);
- v koordinatnem sistemu narisati vzporednico premici skozi dano točko (**9.4**);
- brati in analizirati razsevni diagram, povezati podatke v prikazu s pogoji v besedilnem delu naloge in določiti rešitev (**11.1, 11.3**);
- uporabiti višino pri konstrukciji trapeza (**12.3**);
- iz dane skice paralelograma ugotoviti ustrezne podatke za izračun ploščine pravokotnika (**13.1**);
- uporabiti obrazec za izračun ploščine pravokotnika (**13.2**).

Zgled 1:

Naloga 2. b

Na številski premici sta prikazani števili $\otimes$ in $\heartsuit$.

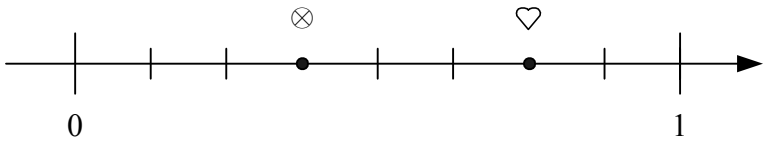

b) Izračunaj: $\heartsuit - \otimes =$

Področje: števila in algebra Kognitivno področje: izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 2:

Naloga 5. a

Izrazi v zahtevanih enotah:

a) $23{,}5\ \mathrm{dm} =$ _____ m

Področje: merjenje Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Zgled 3:

6. naloga

Reši enačbo:

$6 - (2x - 8) = 4 \cdot (x - 16)$

Področje: algebra Kognitivno področje: izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 4:

Naloga 7. a

Podjetje »Vesela matematika« prodaja šolam računala. Računala so štirih barv: rdeča, modra, zelena in siva. Da bi ustreglo željam učencev, je podjetje naredilo anketo. Naključno so izbrali 50 učencev in jih vprašali, katero barvo računala si želijo. Odgovore učencev prikazuje preglednica:

Barva	Rdeča	Modra	Zelena	Siva
Število učencev	16	20	5	9

a) Koliko odstotkov učencev je izbralo rdečo barvo računala?

Odgovor: _____

Področje: števila in obdelava podatkov

Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 5:

13. naloga

Skica prikazuje osenčen pravokotnik v paralelogramu. Upoštevaj zapisane podatke na skici in izračunaj ploščino pravokotnika.

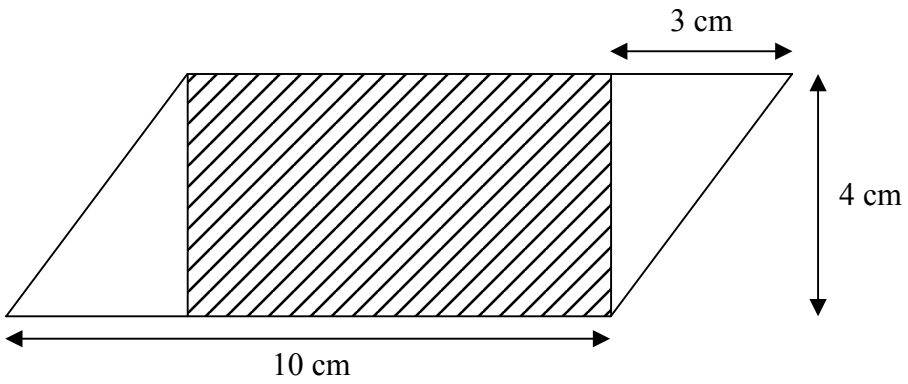

Reševanje:

Področje: geometrija

Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, izvajanje preprostih rutinskih postopkov

Rdeče območje
Rdeče območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo mejo *zgornje četrtine* dosežkov glede na preostale dosežke. To so učenci z dosežki med 70. in 80. kvantilom.

Učenci uporabljajo ustrezne strategije reševanja v kompleksnih situacijah, pri reševanju nalog iz algebre in v geometrijskih nalogah.

Učenci znajo:
- pomnožiti dve decimalni števili (**1.3**);
- naravno število deliti z decimalnim številom (**1.4**);
- poiskati količnik dveh racionalnih števil (**2.3**);
- prepoznati najmanjše in največje celo število in izračunati njuno razliko (**3.2**);
- analizirati besedilno nalogo, povezati podatke iz preglednice in besedilnega dela naloge in uporabiti ustrezno strategijo za izračun deleža (**7.2, 7.3**);
- rešiti besedilno nalogo iz vsakdanjega življenja v povezavi s procentnim računom in oblikovati odgovor (**8.1, 8.2, 8.3**);
- narisati graf linearne funkcije z dano enačbo (**9.1**);
- zapisati koordinati presečišč grafa funkcije s koordinatnima osema (**9.2, 9.3**);
- izračunati verjetnost dogodka (**10.1**);
- brati in analizirati razsevni diagram, povezati podatke v prikazu s pogoji v besedilnem delu naloge in določiti vse možne rešitve (**11.4**);
- narisati skico trapeza in označiti dane podatke (**12.1**);
- narisati osnovnico trapeza in priležni topi kot (**12.2**);
- narisati in označiti trapez (**12.4**);
- izračunati ploščino pravokotnika in jo izraziti z ustrezno mersko enoto (**13.3**);
- uporabiti obrazec za izračun prostornine valja (**15.1**).

Zgled 1:

Nalogi 1. c in 1. d

Izračunaj.

c) $0,34 \cdot 1,5 =$

d) $22 : 0,8 =$

Področje: števila Kognitivno področje: izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 2:

Naloga 7. b

Podjetje »Vesela matematika« prodaja šolam računala. Računala so štirih barv: rdeča, modra, zelena in siva. Da bi ustreglo željam učencev, je podjetje naredilo anketo. Naključno so izbrali 50 učencev in jih vprašali, katero barvo računala si želijo. Odgovore učencev prikazuje preglednica:

Barva	Rdeča	Modra	Zelena	Siva
Število učencev	16	20	5	9

b) Šola je naročila 400 računal. Koliko modrih računal bo podjetje dostavilo šoli, če upoštevajo želje učencev?

Reševanje:

Odgovor: _____

Področje: obdelava podatkov

Kognitivno področje: izvajanje kompleksnih postopkov, reševanje in raziskovanje problemov

Zgled 3:

Naloga 8. a

Jana dela v velikem trgovskem centru. Osnovna cena njene delovne ure je $3,60$ €. Lastnik trgovine ji plača dodatnih 5 % za vsako uro, če proda več kakor za 100 € blaga.

a) Jana je včeraj delala 6 ur in je vsako uro prodala več kakor za 100 € blaga. Kolikšen je bil njen zaslužek?

Reševanje:

Odgovor: _____

Področje: števila

Kognitivno področje: uporaba kompleksnih postopkov, reševanje in raziskovanje problemov

Zgled 4:

Naloge 9. a, 9. b in 9. c

Dana je linearna funkcija z enačbo $y = x - 3$.

a) V koordinatno mrežo nariši graf linearne funkcije z enačbo: $y = x - 3$.

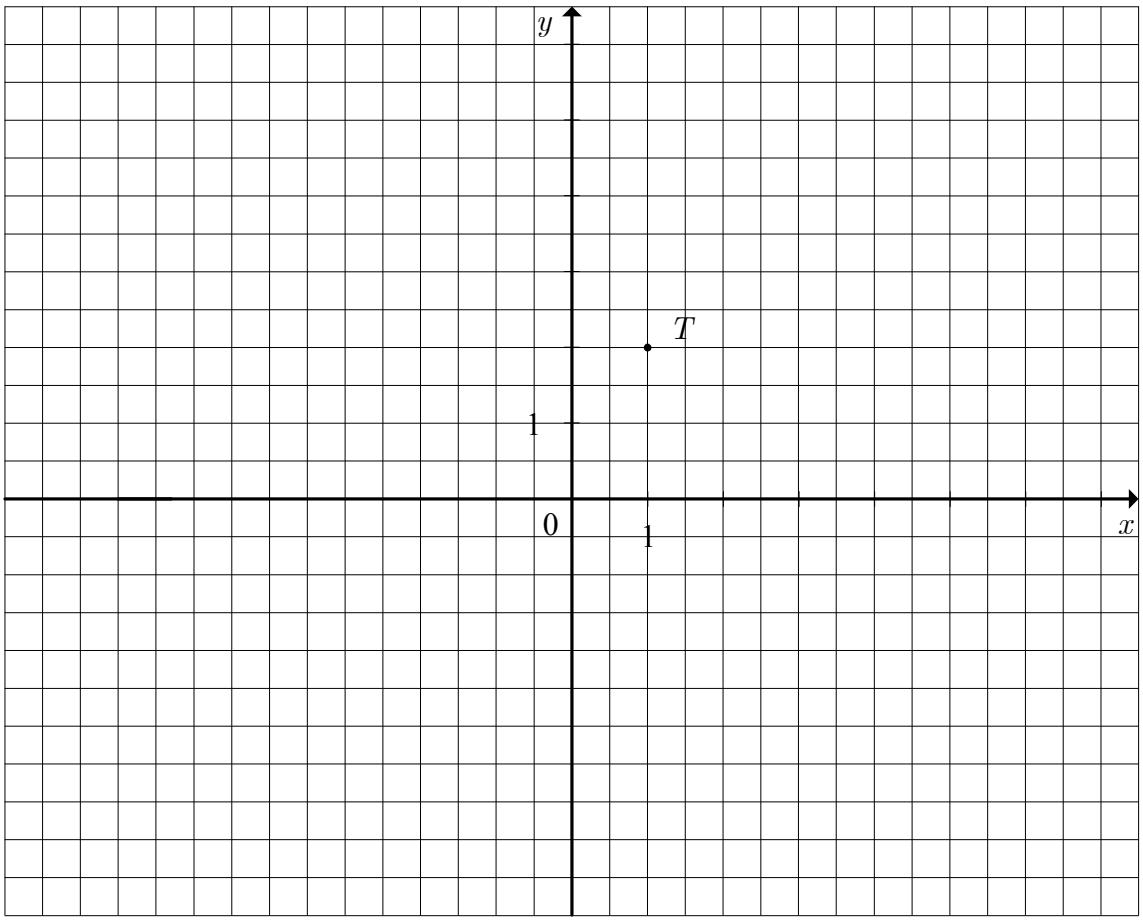

b) Presečišče grafa funkcije $y = x - 3$ z abscisno osjo označi s črko M.
Zapiši koordinati točke M.

M (____ , ____)

c) Zapiši koordinati točke N, kjer graf seka os y.

N (____ , ____)

Področje: algebra

Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, izvajanje rutinskih postopkov

Zgled 5:

12. naloga:

Načrtaj enakokraki trapez $ABCD$ s podatki:
$c = 4\ \text{cm},\ \gamma = 110°,\ v = 3{,}5\ \text{cm}.$

Skica:

Načrtovanje:

Področje: geometrija
Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, izvajanje rutinskih in kompleksnih postopkov

Modro območje
Modro območje označuje skupino učencev, katerih skupni dosežki določajo *zgornjo desetino* dosežkov. V skupini je 10 odstotkov učencev, njihovi dosežki pa so tako višji od 90 odstotkov preostalih dosežkov. (V statističnem žargonu rečemo, da so to učenci z dosežki nad 90. kvantilom.)

Učenci rešujejo naloge z uporabo kompleksnih postopkov in problemskega znanja in dobro pretvarjajo merske enote.

Učenci znajo:
- ugotoviti število skladnih delov enote na številski premici in odčitati racionalni števili (**2.1**);
- pretvarjati nesosednje merske enote za merjenje ploščine iz višje v nižjo enoto (**5.2**);
- pretvarjati nesosednje merske enote za merjenje prostornine iz nižje v višjo enoto (**5.4**);
- zapisati enačbo vzporednice dani premici v koordinatnem sistemu (**9.5**);
- poznati število osnovnih in stranskih robov prizme in uporabiti ustrezno strategijo za izračun dolžine vseh robov dane prizme (**14.1**);
- izračunati dolžino vseh robov prizme (**14.2**);
- izraziti dolžino vseh robov v metrih in zapisati odgovor (**14.3**).

Zgled 1:

Naloga 2. a

Na številski premici sta prikazani števili $\otimes$ in $\heartsuit$.

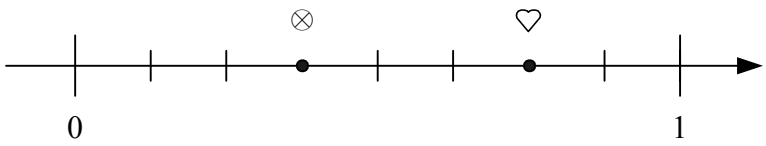

a) Zapiši števili:

$\otimes$: _____

$\heartsuit$: _____

Področje: števila Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev

Zgled 2:

Nalogi 5. b in 5. d

Izrazi v zahtevanih enotah:

b) $10\ \mathrm{m}^2\ 5\ \mathrm{dm}^2 =$ _____ cm^2

d) $13\ \mathrm{dm}^3\ 24\ \mathrm{cm}^3 =$ _____ m^3

Področje: merjenje Kognitivno področje: izvajanje rutinskih in kompleksnih postopkov

Zgled 3:

Naloga 14. a

Izdelati želimo žični model pravilne štiristrane prizme z osnovnim robom $4\ \mathrm{dm}$ in z višino $6\ \mathrm{dm}$.

a) Koliko metrov žice bomo potrebovali za vse osnovne in stranske robove skupaj?

Reševanje:

Odgovor: _____

Področje: geometrija in merjenje Kognitivno področje: poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, uporaba rutinskih in kompleksnih postopkov in reševanje

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.25 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri matematiki, tretje obdobje

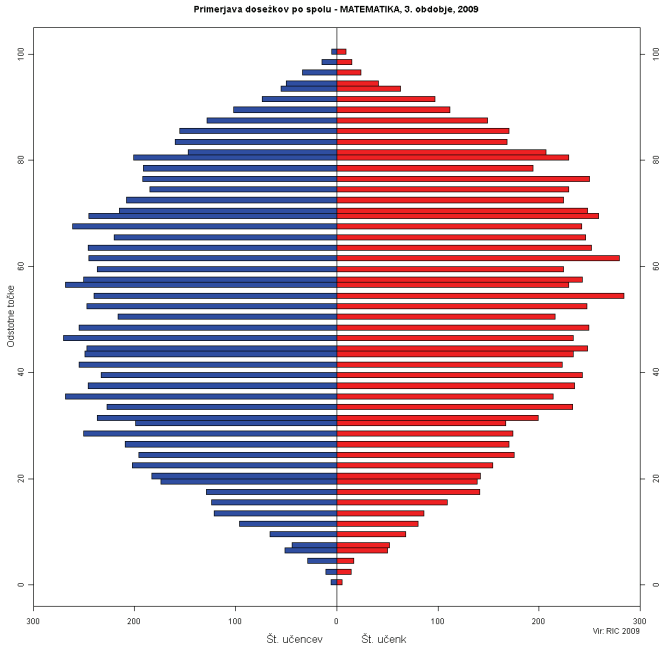

Primerjava dosežkov po spolu ne kaže večjih razlik med učenci in učenkami.

Slika 4.26 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri matematiki, tretje obdobje

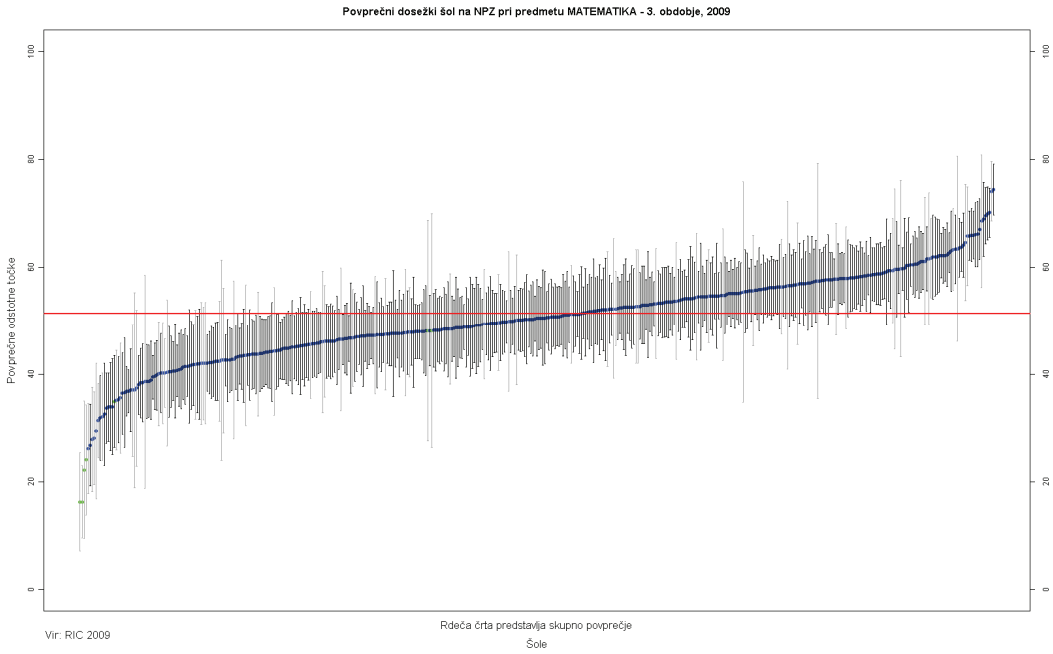

Graf prikazuje povprečne dosežke šol na nacionalnem preverjanju znanja pri matematiki ob koncu tretjega obdobja. Med šolami, ki so dosegle rezultat pod državnim povprečjem, je 79 šol, na katerih niti najboljši učenci niso presegli državnega povprečja. Na drugih je sicer povprečje nižje od državnega, vendar je

določeno število učencev preseglo državno povprečje. Je pa tudi 71 šol, kjer so vsi učenci dosegli rezultate nad državnim povprečjem, med temi je 10 šol, kjer so vsi učenci dosegli nad 60 odstotnih točk.

Preglednica 4.31 Porazdelitev dosežkov pri matematiki po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČNI DOSEŽEK	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV
Gorenjska regija	52,95	21,33	1874
Goriška regija	54,86	21,07	1113
Jugovzhodna Slovenija	51,12	22,71	1449
Koroška regija	51,00	22,60	717
Notranjsko-kraška regija	56,37	20,72	461
Obalno-kraška regija	51,05	21,58	774
Osrednjeslovenska regija	53,63	22,13	4728
Podravska regija	47,91	22,64	2839
Pomurska regija	45,08	22,84	1042
Savinjska regija	51,45	22,17	2576
Spodnjeposavska regija	49,08	21,50	632
Zasavska regija	45,47	21,09	369

Pet regij ima višji povprečni dosežek od državnega povprečja, in sicer: Gorenjska, Goriška, Notranjsko-kraška, Osrednjeslovenska in Savinjska regija. Najvišji povprečni dosežek ima Notranjsko-kraška regija (56,37 %), v letu 2007/2008 pa je bil najvišji povprečni dosežek v Osrednjeslovenski regiji; najnižjega ima, tako kot v letu 2007/2008, Pomurska regija (45,08 %). Glede na rezultate v letu 2007/2008 bi lahko rekli, da se slika dosežkov po regijah za leto 2008/2009 ni bistveno spremenila. Tako v letu 2007/2008 kot tudi v letu 2008/2009 so se med prve štiri regije uvrstile Gorenjska, Goriška, Notranjsko-kraška in Osrednjeslovenska. Vzrokov je zagotovo več, na dosežke učencev poleg šolskih dejavnikov pomembno vpliva tudi okolje oziroma širši družbeni kontekst, kar je pokazala tudi raziskava[8].

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu, tretje obdobje

a) Vsebinsko področje

Najuspešnejši so bili učenci pri nalogah s področja obdelave podatkov. Indeks težavnosti pri teh nalogah je 0,65. Dobro so reševali tudi naloge s področja geometrije v ravnini (IT je 0,58) in naloge iz algebre (IT je 0,58), nekoliko nižji dosežki so bili pri številih (IT je 0,495). V povprečju so bile najslabše rešene naloge s področja merjenja (IT je 0,35) in geometrije v prostoru (IT je 0,33).

Pri **številih** so učenci v povprečju dosegli 49,5 % vseh možnih točk tega področja. Najuspešneje so reševali naloge, ki preverjajo seštevanje decimalnega in naravnega števila (naloga 1.1, IT je 0,87), odštevanje decimalnega števila od naravnega števila (naloga 1.2, IT je 0,81) in primerjanje celih števil po velikosti ter prepoznavanje urejenosti celih števil (naloga 3.1, IT je 0,77). Uspešni so bili tudi pri računanju odstotka v besedilni nalogi (naloga 7.1, IT je 0,64), pri množenju dveh decimalnih števil (naloga 1.3, IT je 0,59), pri prepoznavanju najmanjšega in največjega celega števila v dani življenjski situaciji in računanju njune razlike (naloga 3.2, IT je 0,56). Nižje dosežke ugotavljamo pri deljenju naravnega števila z decimalnim številom (naloga 1.4, IT je 0,44), branju ulomka na številski premici (naloga 2.1, IT je 0,40), pri analiziranju besedilne naloge – uporaba procentnega računa (naloga 8.1, IT je 0,43), računanju vrednosti številskega izraza (naloga 8.2, IT je 0,48), oblikovanju odgovora (naloga 8.3, IT je 0,38), analiziranju besedilne naloge in zapisu rešitve problema z algebrskim izrazom (naloga 8.4, IT je 0,13) ter računanju dolžine vseh robov prizme (naloga 14.2, IT je 0,39). Najnižje dosežke so učenci dosegli pri reševanju besedilne naloge, ki vključuje problem iz okolja v povezovanju znanja iz geografije, in sicer sklepanje o količini padavin na kvadratni meter (naloga 15.3, IT je 0,04).

[8] Žakelj, A., et al., 2009, http://www.zrss.si/default.asp

Pri **algebri** so učenci v povprečju dosegli 57,73 % vseh možnih točk tega področja.
Učenci solidno obvladajo reševanje linearnih enačb in združevanje členov (naloga 6.3, IT je 0,72), reševanje enačb in urejanje členov (naloga 6.2, IT je 0,70), precej uspešno delijo enačbo z ustreznim številom (naloga 6.4, IT je 0,68), narišejo vzporednico dani premici skozi dano točko v koordinatnem sistemu (naloga 9.4, IT je 0,68), izračunajo razliko dveh ulomkov z enakimi imenovalci (naloga 2.2, IT je 0,65) in pri reševanju enačbe odpravijo oklepaje (naloga 6.1, IT je 0,61). Približno polovično uspešni so učenci pri risanju grafa linearne funkcije z dano enačbo (naloga 9.1, IT je 0,50), označevanju presečišča grafa funkcije in y osi (naloga 9.2, IT je 0,53) in zapisovanju presečišča grafa funkcije in y osi (naloga 9.3, IT je 0,53). Manj uspešni so pri deljenju dveh ulomkov (naloga 2.3, IT je 0,44) in pri zapisovanju enačbe vzporednice dani premici v koordinatnem sistemu (naloga 9.5, IT je 0,31).

Pri **obdelavi podatkov** so učenci v povprečju dosegli 65 % vseh možnih točk tega področja. Večina učencev razume in uspešno napove verjetnost dogodka (naloga 10.2, IT je 0,88), določi verjetnost dogodka (naloga 10.3, IT je 0,80) in bere, analizira razsevni diagram, določi vse možne rešitve, rešitve ob danem dodatnem pogoju, rešitve ob danih pogojih in poišče vse možne rešitve (naloga 11, IT je 0,69). Skoraj polovica učencev uspešno analizira besedilno nalogo in uporabi procentni račun (naloga 7.2, IT je 0,48), izračuna delež v besedilni nalogi (naloga 7.3, IT je 0,47) in določi verjetnost dogodka (naloga 10.1, IT je 0,46).

Pri **merjenju** so učenci v povprečju dosegli 34,7 % vseh možnih točk tega področja. Večina učencev je uspešnih pri kritični presoji uporabnosti merske enote za merjenje površine in za merjenje prostornine (naloga 4, IT je 0,86) in pri pretvarjanju v višjo dolžinsko mersko enoto (naloga 5.1, IT je 0,73). Precej manj uspešni so učenci pri pretvarjanju dolžinskih enot v povezavi z besedilno geometrijsko nalogo o prizmi in zapisovanju odgovora (naloga 14.3, IT je 0,27), pretvarjanju v nižjo ploščinsko mersko enoto (naloga 5.2, IT je 0,19), pretvarjanju v višjo prostorninsko mersko enoto (naloga 5.4, IT je 0,19) in računanju prostornine vodnega stolpca (naloga 15.2, IT je 0,19). Slabo so se učenci odrezali pri računanju dolžine telesne diagonale prizme (naloga 14.5, IT je 0,10), pretvarjanju enote za merjenje mase (naloga 5.3, IT je 0,05) in pri računanju količine zapadlega dežja na kvadratni meter (naloga 15.4, IT je 0,03).

Pri **geometriji v ravnini** so učenci v povprečju dosegli 58 % točk, pri **geometriji v prostoru** pa 33,3 % točk. Večina učencev je uspešna pri razbiranju ustreznih podatkov iz skice paralelograma (naloga 13.1, IT je 0,72), prav tako zna precej učencev narisati višino trapeza (naloga 12.3, IT je 0,67) in uporabiti obrazec za ploščino pravokotnika (naloga 13.2, IT je 0,63). Dobra polovica učencev zna izračunati ploščino pravokotnika (naloga 13.3, IT je 0,56) in narisati osnovnico trapeza in priležni kot (naloga 12.2, IT je 0,52), slaba polovica učencev pa uspešno označi narisani trapez (naloga 12.4, IT je 0,49), nariše skico trapeza in jo označi (naloga 12.1, IT je 0,47), uporabi obrazec za prostornino valja (naloga 15.1, IT je 0,45) in pozna število robov prizme (naloga 14.4, IT je 0,41). Le malo učencev pa zna uporabiti Pitagorov izrek za izračun telesne diagonale prizme (naloga 14.4, IT je 0,14).

b) Taksonomske ravni znanja

Po Gagnejevi klasifikaciji znanja so v preizkusu naloge, ki preverjajo poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, izvajanje rutinskih postopkov, uporabo kompleksnih postopkov ter reševanje in raziskovanje problemov.

Če analiziramo preizkus kot celoto, ugotavljamo, da sta najvišja in med seboj podobna povprečna dosežka pri poznavanju in razumevanju pojmov in dejstev (IT je 0,63) ter pri izvajanju rutinskih postopkov (IT je 0,57). Razlika v uspešnosti med prvo in drugo taksonomsko ravnjo je v razponu dosežkov. Razpon med najnižjim in najvišjim dosežkom je pri razumevanju pojmov in dejstev od 0,40 do 0,88, pri izvajanju rutinskih postopkov pa od 0,19 do 0,87. Iz razponov dosežkov bi lahko sklepali, da več kot polovica učencev dobro obvlada poznavanje in razumevanje pojmov, ne pa tudi izvajanje rutinskih postopkov in tudi ne uporabe kompleksnih postopkov. Tudi razpršenost podatkov tretje taksonomske ravni je zelo podobna razpršenosti druge ravni. Nižja povprečna dosežka ugotavljamo pri uporabi kompleksnih postopkov (IT je 0,38) ter pri reševanju in raziskovanju problemov (IT je 0,34). Pri kompleksnih postopkih je interval razpršenosti rezultatov od 0,05 do 0,71, pri reševanju in raziskovanju problemov pa je ta interval od 0,03 do 0,87.
S preglednico in z diagramom prikazujemo težavnosti nalog glede na taksonomske ravni po vsebinskih področjih.

Preglednica 4.32 Težavnost nalog glede na taksonomske ravni in vsebinska področja

Taksonomska raven	Števila	Algebra	Geometrija	Merjenje	Obdelava podatkov	Splošno
I	0,60	0,53	0,63	0,82	0,71	0,63
II	0,61	0,53	0,57	0,23		0,57
III	0,45	0,31	0,42	0,13	0,62	0,38
IV	0,18			0,03	0,67	0,34

Slika 4.27 Težavnost nalog glede na taksonomske ravni

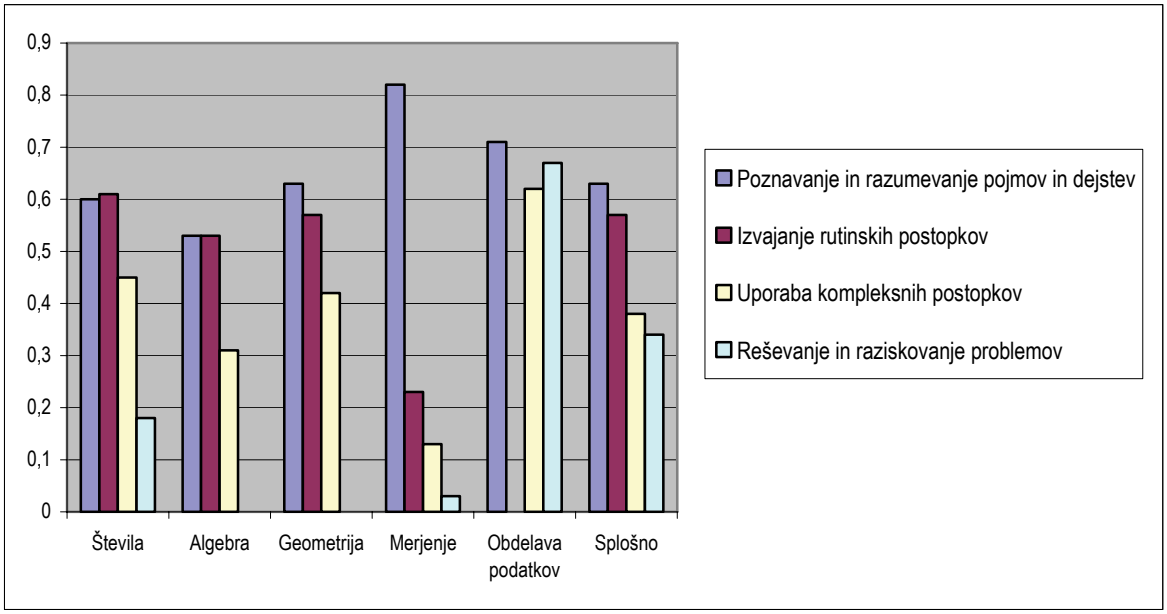

Če analiziramo preizkus kot celoto, ugotavljamo najvišje dosežke pri prvi in drugi taksonomski ravni, bistveno nižje pa pri tretji in četrti stopnji. Razlike v uspešnosti med taksonomskimi ravnmi po posameznih vsebinskih področjih večinoma niso izstopajoče, izstopa le merjenje. Učenci so pokazali *poznavanje* in tudi razumevanje merskih enot, njihovo uporabo v vsakdanjem življenju, znajo presoditi, katere enote so v danih okoliščinah primerne, vendar pa le manjši delež učencev obvlada tudi pretvarjanje merskih enot na ravni zahtevnejših računskih postopkov. Tako je bilo malo učencev uspešnih pri nalogah, ki so preverjale pretvarjanje merskih enot za merjenje ploščine in prostornine, na ravni zahtevnejših računskih postopkov. Nižje dosežke ugotavljamo pri četrti taksonomski ravni, pri reševanju in raziskovanju problemov, predvsem pri reševanju kompleksnih problemov.

Naloga 2.1 (IT je 0,40) z najnižjim dosežkom na prvi taksonomski ravni preverja branje ulomkov s številske premice, naloga 10.2 (IT je 0,88) z najvišjim povprečnim dosežkom na prvi taksonomski ravni pa napovedovanje verjetnosti dogodka. Pri nalogah prve taksonomske ravni so bili učenci uspešni še pri nalogah, pri katerih so kritično presodili uporabnost merske enote za merjenje površine in prostornine (naloga 4.1, IT je 0,88, oziroma naloga 4.2, IT je 0,84), določili verjetnost dogodka (naloga 10.3, IT je 0,80), primerjali cela števila po velikosti in prepoznali urejenost celih števil (naloga 3.1, IT je 0,77). Manj znanja so pokazali pri branju ulomka na številski premici (naloga 2.1, IT je 0,40) in pri poznavanju števila robov prizme (naloga 14.1, IT je 0,41).

Pri nalogah druge taksonomske ravni so učenci najuspešneje seštevali in odštevali naravno in decimalno število (naloga 1.1, IT je 0,87 in 1.2, IT je 0,81). Uspešno so reševali linearno enačbo z oklepaji (naloga 6, IT je 0,68). Najmanj uspešno so reševali nalogo, kjer so morali pretvoriti v nižjo ploščinsko mersko enoto (naloga 5.2, IT je 0,19) in nalogo, kjer so morali pretvoriti dolžino vseh robov v metre in zapisati odgovor (naloga 14.3, IT je 0,27).

Pri nalogah tretje taksonomske ravni so bili učenci najuspešnejši pri branju in analiziranju razsevnega diagrama, določevanju rešitev iz njega in določevanju rešitev ob danih pogojih (naloga 11.3, IT je 0,71 in naloga 11.1, IT je 0,69) ter risanju višine trapeza (naloga 12.3, IT je 0,67). Manj uspešni so bili pri pretvarjanju enote za maso (naloga 5.3, IT je 0,05), računanju dolžine telesne diagonale prizme (naloga 14.5, IT je 0,10), uporabi Pitagorovega izreka za izračun dolžine telesne diagonale prizme (naloga 14.4, IT je 0,14), pretvarjanju v višjo prostorninsko mersko enoto (naloga 5.4, IT je 0,19) in računanju prostornine vodnega stolpca (naloga 15. 2, IT je 0,19).
Dosežki na četrti taksonomski ravni so še nižji kot na tretji. Učenci so bili najuspešnejši pri delu naloge 11, kjer so morali brati in analizirati razsevni diagram (naloga 11.2, IT je 0,87), najslabši pa so bili pri sklepanju o količini padavin na kvadratni meter in računanju te količine (naloga 15.3, IT je 0,04 in naloga 15.4, IT je 0,03) ter pri analiziranju besedilne naloge in zapisu rešitve problema z algebrskim izrazom (naloga 8.4, IT je 0,13).

c) Tipi nalog
V preizkusu so naloge izbirnega tipa, naloge kratkih odgovorov, naloge, ki zahtevajo odgovor v obliki računskih postopkov ali grafičnega prikaza ter naloge, ki zahtevajo utemeljitev odgovora.
Najuspešnejši so bili učenci pri nalogah izbirnega tipa (IT je 0,83). Najslabše so učenci reševali naloge, ki so zahtevale utemeljitev odgovora (IT je 0,12). Indeks težavnosti pri nalogah kratkih odgovorov je 0,55. Pri preostalih tipih nalog, ki zahtevajo odgovor v obliki računskih postopkov ali grafičnega prikaza, je indeks težavnosti 0,48.

č) Standardi znanja
Naloge so preverjale minimalne (IT je 0,61), temeljne (IT je 0,45) in zahtevnejše standarde znanja (IT je 0,60).

d) Ocena težavnosti nalog
Med drugim je komisija ocenila težavnost posamezne naloge (pričakovano uspešnost). Opredelila je ultralahke naloge (IT je 0,61), lahke naloge (IT je 0,59), srednje težke naloge (IT je 0,41) in težke naloge (IT je 0,35).

Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu tretjega obdobja

Racionalna analiza preizkusa z vidika zastopanosti vsebinskih področij, ciljev in taksonomskih ravni nalog kaže, da preizkus ustrezno pokriva z učnim načrtom opredeljene cilje in standarde znanja. Pregled nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske ravni, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti ob koncu tretjega obdobja prikazuje preglednica 4.33.

Preglednica 4.33 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, indeks težavnosti (IT) in indeks diskriminativnosti (ID) ob koncu tretjega obdobja

ŠTEVILA

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskriminativnost ID
1.1	Sešteti decimalno število in naravno število.	M	II	0,87	0,38
1.2	Od naravnega števila odšteti decimalno število.	M	II	0,81	0,46
1.3	Pomnožiti dve decimalni števili.	M	II	0,59	0,42
1.4	Naravno število deliti z decimalnim številom.	M	II	0,44	0,54
2.1	Odčitati ulomek na številski premici.	M	I	0,40	0,57
3.1	Primerjati cela števila po velikosti in prepoznati urejenost celih števil.	M	I	0,77	0,43
3.2	V dani življenjski situaciji prepoznati najmanjše in največje celo število in izračunati razliko.	M	II	0,56	0,48
7.1	Izračunati odstotek v besedilni nalogi.	M	I	0,64	0,56
8.1	Analizirati besedilno nalogo, uporabiti procentni račun (npr. zapisati ustrezni številski izraz).	T	III	0,43	0,61
8.2	Izračunati vrednost številskega izraza.	T	III	0,48	0,62
8.3	Oblikovati odgovor.	T	IV	0,38	0,60

8.4	Analizirati besedilno nalogo in rešitev problema zapisati z algebrskim izrazom.	T	IV	0,13	0,43
14.2	Izračunati dolžino vseh robov prizme.	T	II	0,39	0,58
15.3	Sklepati o količini zapadlega dežja na kvadratni meter.	T	IV	0,04	0,29

OBDELAVA PODATKOV

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskriminativnost ID
7.2	Analizirati besedilno nalogo in uporabiti procentni račun.	T	III	0,48	0,63
7.3	Izračunati delež v besedilni nalogi.	T	IV	0,47	0,61
10.1	Določiti verjetnost dogodka.	T	I	0,46	0,48
10.2	Napovedati verjetnost dogodka.	T	I	0,88	0,27
10.3	Določiti verjetnost dogodka.	T	I	0,80	0,27
11.1	Brati in analizirati razsevni diagram, določiti vse možne rešitve, rešitve ob danem dodatnem pogoju, rešitve ob danih pogojih in poiskati vse možne rešitve.	T	III	0,69	0,32
11.2		T	IV	0,87	0,33
11.3		Z	III	0,71	0,32
11.4		Z	IV	0,48	0,47

ALGEBRA

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskriminativnost ID
2.2	Izračunati razliko dveh ulomkov z enakimi imenovalci.	M	II	0,65	0,40
2.3	Deliti dve števili (ulomka).	M	II	0,44	0,54
6.1	Reševati enačbo in odpraviti oklepaje.	T	II	0,61	0,54
6.2	Reševati enačbo in urejati člene.	T	II	0,70	0,45
6.3	Reševati enačbo in združevati člene.	T	II	0,72	0,47
6.4	Reševati enačbo in jo deliti z ustreznim številom.	T	II	0,68	0,48
9.1	Narisati graf linearne funkcije z dano enačbo.	M	II	0,50	0,50
9.2	Označiti točko – presečišče grafa funkcije in y osi.	M	I	0,53	0,58
9.3	Zapisati koordinati točke – presečišča grafa funkcije in y osi.	M	I	0,53	0,50
9.4	V koordinatnem sistemu narisati vzporednico premici skozi dano točko.	T	II	0,68	0,49
9.5	Zapisati enačbo vzporednice dani premici v koordinatnem sistemu.	T	III	0,31	0,56

MERJENJE

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskriminativnost ID
4.1	Kritično presoditi uporabnost merske enote za merjenje površine.	M	I	0,88	0,21
4.2	Kritično presoditi uporabnost merske enote za merjenje prostornine.	M	I	0,84	0,43
5.1	Pretvoriti v višjo mersko enoto (dolžina).	T	I	0,73	0,47
5.2	Pretvoriti v nižjo mersko enoto (ploščina).	T	II	0,19	0,47
5.3	Pretvoriti enote za merjenje mase.	T	III	0,05	0,31
5.4	Pretvoriti v višjo mersko enoto (prostornina).	T	III	0,19	0,51
14.3	Pretvoriti dolžino vseh robov v metre in zapisati odgovor.	T	II	0,27	0,46
14.5	Izračunati dolžino telesne diagonale prizme.	T	III	0,10	0,43
15.2	Izračunati prostornino vodnega stolpca.	T	III	0,19	0,44
15.4	Izračunati količino zapadlega dežja na kvadratni meter.	T	IV	0,03	0,23

GEOMETRIJA V RAVNINI

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskriminativnost ID
12.1	Narisati skico in označiti podatke.	T	I	0,47	0,48
12.2	Narisati osnovnico in priležni kot.	T	II	0,52	0,51
12.3	Narisati višino trapeza.	T	III	0,67	0,49
12.4	Označiti narisan trapez.	T	I	0,49	0,53
13.1	Iz dane skice paralelograma določiti ustrezne podatke.	M	I	0,72	0,55
13.2	Uporabiti obrazec za ploščino pravokotnika.	M	II	0,63	0,60
13.3	Izračunati ploščino pravokotnika.	M	I	0,56	0,57

GEOMETRIJA V PROSTORU

Naloga	Cilji	Standard	Taks. raven Gagnejeva klasifikacija	Težavnost IT	Diskriminativnost ID
14.1	Poznati število robov prizme.	T	I	0,41	0,59
14.4	Uporabiti Pitagorov izrek za izračun dolžine telesne diagonale prizme.	T	III	0,14	0,31
15.1	Uporabiti obrazec za prostornino valja.	M	III	0,45	0,50

(Legenda: M – minimalni standard, T – temeljni standard, Z – zahtevnejši standard;
I – poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev, II – izvajanje rutinskih postopkov, III – uporaba kompleksnih postopkov, IV – reševanje in raziskovanje problemov)

Analiza dosežkov po nalogah glede na preverjane cilje, standarde znanj, taksonomske ravni, težavnost (IT) in uvrstitev nalog v izbrana območja dosežkov (zeleno, rumeno, rdeče, modro)

1. naloga preverja računanje z decimalnimi in naravnimi števili (IT je 0,68, ID je 0,6): sešteti decimalni števili in od naravnega števila odšteti decimalno število (87 % in 81 % učencev). Nekoliko več napak ugotavljamo pri množenju dveh decimalnih števil in deljenju naravnega števila z decimalnim številom (59 % in 44 % učencev). Naloga je v prvem delu (1.1 in 1.2) uvrščena v zeleno, v drugem delu (1.3 in 1.4) pa v rdeče območje.

2. naloga preverja poznavanje in razumevanje ulomkov, upodobljenih na številski premici, računanje razlike in količnika upodobljenih ulomkov (IT je 0,50, ID je 0,58): odčitati ulomke na številski premici (40 % učencev), računati razliko in količnik odčitanih ulomkov (65 % oziroma 44% učencev). Naloga je uvrščena v rumeno (2.2), rdeče (2.3) in modro (2.1) območje.

3. naloga preverja razumevanje življenjske situacije v besedilni nalogi: primerjati celi števili po velikosti in računati razliko med največjim in najmanjšim celim številom (IT je 0,60, ID je 0,50). Učenci so bili uspešni pri razumevanju besedilne naloge in pri primerjanju celih števil po velikosti (77 % učencev), nekoliko manj uspešni so bili pri iskanju razlike med največjim in najmanjšim celim številom (55 % učencev). Naloga se uvršča v zeleno (3.1) in rdeče (3.2) območje.

4. naloga preverja kritično presojo uporabe merske enote za merjenje ploščine in prostornine (IT je 0,86, ID je 0,43): prepoznati enote za merjenje ploščine (88 % učencev) in enote za merjenje prostornine (84 % učencev). Naloga se uvršča v zeleno območje.

5. naloga preverja pretvarjanje merskih enot za dolžino, ploščino, maso in prostornino (IT je 0,29, ID je 0,64). Učenci so bili uspešni pri pretvarjanju merskih enot za dolžino (73 % učencev), nekoliko manj pa pri pretvarjanju enot za ploščino (39 % učencev), pri pretvarjanju enot za maso (22 % učencev) in pri pretvarjanju enot za prostornino (39 % učencev). Naloga se uvršča v rumeno (5.1) in v modro (5.2) območje. Postavka 5.3 se ne uvršča v nobeno od omenjenih območij.

6. naloga preverja reševanje enačb z oklepaji (IT je 0,68, ID je 0,57). Večina učencev je bila uspešnih pri vseh posameznih korakih ekvivalentnega preoblikovanja enačbe. Odpravili so oklepaje (61 % učencev), uredili člene (70 % učencev), skrčili člene (72 % učencev) in delili s koeficientom oziroma poiskali pravilno rešitev enačbe (68 % učencev). Naloga v celoti sodi v rumeno območje.

7. naloga preverja uporabo ustrezne strategije pri reševanju besedilne naloge iz vsakdanjega življenja z uporabo procentnega računa (IT je 0,53, ID je 0,66): izračunati odstotek v besedilni nalogi (64 % učencev), uporabiti procentni račun in izračunati delež (48 % oziroma 47 % učencev). Naloga sodi v rumeno (7.1) in rdeče (7.2, 7.3) območje.

8. naloga preverja razumevanje situacije v besedilni nalogi iz vsakdanjega življenja in uporabo ustrezne strategije reševanja problema s procentnim računom. Naloga vsebuje tudi zapis odnosa z algebrskim izrazom (IT je 0,36, ID je 0,67): analizirati besedilno nalogo iz vsakdanjega življenja in uporabiti procentni račun (43 % učencev), izračunati vrednost številskega izraza (48 % učencev) in oblikovati ustrezni odgovor (38 % učencev). Zelo malo učencev je zapisalo ustrezen algebrski izraz (13 % učencev). Naloga sodi v rdeče območje (8.1, 8,2 in 8.3). Postavka 8.4 ne sodi v nobeno območje.

9. naloga preverja načrtovanje grafa linearne funkcije, določitev koordinat točk, v katerih graf seka abscisno in ordinatno os, načrtovanje vzporednice in zapis njene enačbe (IT je 0,51, ID je 0,60): načrtati graf funkcije (50 % učencev), odčitati koordinate presečišč s koordinatnima osema (53 % učencev), načrtati vzporednico k narisani premici (68 % učencev) in zapisati enačbo vzporednice (31 % učencev). Naloga sodi v rdeče (9.1, 9.2 in 9.3), rumeno (9.4) in modro (9.5) območje.

10. naloga preverja poznavanje in razumevanje osnovnih pojmov iz verjetnosti (IT je 0,72, ID je 0,50): določiti verjetnost dogodka (46 % učencev), napovedati najverjetnejši dogodek (88 % učencev) in izbrati verjetnost dogodka (80 % učencev). Naloga sodi v zeleno (10.2 in 10.3) ter rdeče (10.1) območje.

11. naloga preverja poznavanje in razumevanje razsevnega diagrama ter analiziranje in uporabo podatkov pri interpretaciji (IT je 0,69, ID je 0,53): brati podatke in določiti možne rešitve (69 % učencev), določiti rešitve ob danih pogojih (87 % učencev), določiti rešitve ob danih pogojih (71 % učencev), poiskati vse možne rešitve (48 % učencev). Naloga sodi v rumeno (11.1, 11.3), zeleno (11.2) in rdeče (11.4) območje.

12. naloga preverja postopek načrtovanja enakokrakega trapeza (IT je 0,54, ID je 0,54): načrtati skico in označiti znane podatke (47% učencev), načrtati osnovnico in priležni kot (52 % učencev), uporabiti in narisati podatek višina trapeza (67 % učencev) ter načrtati in označiti enakokraki trapez (49 % učencev). Naloga sodi v rumeno (12.3) in rdeče (12.1, 12.2 in 12.4) območje.

13. naloga preverja razumevanje in računanje ploščine pravokotnika v paralelogramu (IT je 0,64, ID je 0,59): brati ustrezne podatke na skici (72 % učencev), uporabiti obrazce za računanje ploščine (63 % učencev), izračunati ploščino pravokotnika (56 % učencev). Naloga sodi v rumeno (13.1 in 13.2) in rdeče (13.3) območje.

14. naloga preverja uporabo ustrezne strategije pri reševanju zahtevnejšega besedilnega problema s področja geometrije teles (IT je 0,26, ID je 0,60): prepoznati število robov prizme (41 % učencev), izračunati dolžine vseh robov prizme (39 % učencev), pretvarjati dolžinske enote in zapisati odgovor (27 % učencev). Pri računanju dolžine telesne diagonale prizme je treba uporabiti Pitagorov izrek (14 % učencev) in natančno izračunati dolžino telesne diagonale prizme (10 % učencev). Naloga sodi v modro (14.1, 14.2 in 14.3) območje. Postavki 14.4 in 14.5 ne sodita v nobeno območje.

15. naloga preverja uporabo ustrezne strategije pri reševanju problema iz vsakdanjega življenja, povezati geometrijske pojme z geografskimi pojmi (IT je 0,18, ID je 0,55): uporabiti obrazec za izračun prostornine valja (45 % učencev), izračunati količino vode na dve decimalni mesti natančno (19 % učencev) in povezati višino vodnega stolpca s količino padavin na kvadratni meter (4 % in 3 % učencev). Postavka 15.1 sodi v rdeče območje, postavke 15.2, 15.3 in 15.4 ne sodijo v nobeno omenjeno območje.

Sklepne ugotovitve in predlogi za izboljšave pri šolskem delu

Z analizo in interpretacijo dosežkov učencev pri nacionalnem preverjanju znanja ugotavljamo znanje generacije učencev pri konkretnem preizkusu za šolsko leto. Analiziramo in primerjamo lahko dosežke posameznih učencev, povprečne dosežke učencev po šolah in regijah.

Analiza rezultatov je pokazala, da večina učencev po 9. razredu dobro obvlada osnovno matematično znanje o številih, algebri, obdelavi podatkov in geometriji. Glede na taksonomske ravni znanja ugotavljamo najvišje dosežke pri prvi in drugi taksonomski ravni, bistveno nižje dosežke pa pri četrti taksonomski ravni, pri reševanju in raziskovanju kompleksnih problemov. Večina učencev je pri danem preizkusu glede na taksonomske ravni znanja izkazala solidno obvladovanje rutinskih postopkov ter uporabo ustreznih strategij reševanja problemov, ki izhajajo predvsem iz znanih situacij. Glede na matematične vsebine je večina učencev pokazala solidno znanje s področja enačb, geometrijskih pojmov in odnosov ter obdelave podatkov. Ena splošnejših ugotovitev je tudi dejstvo, da učenci vedno manj obvladujejo zahtevnejše računske postopke. To se je še posebej pokazalo pri merjenju. Učenci so izkazali dobro *poznavanje in tudi razumevanje* merskih enot. Podobno kot učenci ob koncu drugega obdobja tudi devetošolci izkazujejo poznavanje in razumevanje merskih enot, znajo presoditi, katere enote so v dani situaciji primerne, vendar le manjši delež učencev obvlada tudi pretvarjanje merskih enot na ravni zahtevnejših računskih postopkov.

Nižje dosežke učencev na danem preizkusu ugotavljamo še pri geometriji, pri problemski nalogi iz vsakdanjega življenja, ki preverja sposobnost povezati matematično znanje z geografskimi pojmi, konkretneje s klimogramom in z izračunom količine vode v posodi (izračun volumna), ki nastane kot posledica padavin. Če posamezne ugotovitve, ki izhajajo iz rezultatov posameznih nalog, združimo, ugotovimo, da učenci dobro obvladajo posamezne segmente matematičnih področij, dobro izvajajo rutinske postopke, vendar pa njihovo znanje ni dovolj povezano, zato imajo težave pri uporabi znanja v kompleksnejših situacijah. Tako kot ob koncu drugega obdobja tudi ob koncu tretjega obdobja ugotavljamo, da imajo učenci sicer veliko znanja, ki pa je pogosto nepovezano in ga s težavo uporabljajo v različnih situacijah. Tovrstne naloge in njihovi rezultati nakazujejo potrebo po pristopih učenja in poučevanja, pri katerih bi učenci bolj sistematično pridobivali izkušnje z medpredmetnim povezovanjem.

Iz rezultatov nalog preizkusa je razvidno, da učenci še premalo vidijo soodvisnost različnih matematičnih vsebin in da jim povzroča težave povezati več matematičnih korakov na miselni in nato na operativni ravni. V tem kontekstu se kaže potreba po izobraževanju učiteljev s sodobnimi pristopi poučevanja, zelo dobra pot je lahko izmenjava dobre poučevalne prakse med učitelji. Izziv oziroma pot do višjih dosežkov so lahko tudi domače naloge. Raziskava (Žakelj, A., et al., 2009, http://www.zrss.si/default.asp) je pokazala, da imajo statistično pomembno višji uspeh pri nacionalnem preverjanju znanja učenci, pri katerih učitelji pogosteje oziroma bolj sistematično dajejo domače naloge in jih učenci tudi pogosteje delajo.

Med regijami obstajajo pomembne razlike ne le v dosežkih na nacionalnem preverjanju znanja, kot je pokazala ta raziskava. Razlike med centrom in preostalimi regijami so velike tudi pri drugih kazalnikih, ki določajo socialno in učno okolje učenca (Malačič, J., et al. 2005, Žakelj, A., at al., 2009). Tako v letu 2007/2008 (Letno poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2007/2008, 2008) kot tudi v letu 2008/2009 so se med regije z najvišjim povprečnimi dosežki uvrstile iste regije. Zgovorna sta tudi podatka, da je 79 šol, na katerih niti najboljši učenci niso presegli državnega povprečja, in 71 šol, kjer so vsi učenci dosegli rezultate nad državnim povprečjem, med temi je 10 šol, kjer so vsi učenci dosegli nad 60 odstotnih točk. Vzrokov je zagotovo več, na dosežke učencev poleg šolskih dejavnikov pomembno vpliva tudi okolje oziroma širši družbeni kontekst, kar je pokazala tudi raziskava (Žakelj, A., at.al., 2009, http://www.zrss.si/default.asp).

Z nadaljnjimi raziskavami bi kazalo načrtno raziskati dejavnike, ki izraziteje prispevajo k razlikam v dosežkih po šolah in regijah. Znotraj šol bi veljalo spodbuditi šole, da analizirajo vzroke za slabši uspeh in pripravijo ustrezne ukrepe. Analizirati bi morali, kako je z vključenostjo šole v razvojne projekte in kakšne učinke ti prinašajo, kolikšna je vpetost šole v regijo, kakšno je sodelovanje s starši, kakšna je vključenost šole v mednarodne projekte, kako kritično in s kakšnimi pristopi se šole lotevajo uvajanja novosti ter kako ugotavljajo in evalvirajo svoje delo. Prav tako bi veljalo glede na ugotovitve raziskati določene segmente učnega procesa, med drugim npr. medpredmetno povezovanje, uresničevanje

določenih kompetenc in učinke napovedanega preverjanja ter ocenjevanja znanja – koliko napovedano preverjanje in ocenjevanje, vnaprej dogovorjene vsebine in vprašanja zares vplivajo na kvaliteto znanja –, in raziskati doživljanje učencev pri preverjanju in ocenjevanju znanja ter tudi stališča učencev do učenja in znanja.

Interdisciplinarnost in razvijanje kompetenc so pristopi, ki so med drugim sistematično vključeni v posodobljene učne načrte, ki jih je Strokovni svet za splošno izobraževanje sprejel junija 2008. Ker izobraževanje učiteljev v tej smeri poteka na različnih strokovnih srečanjih z učitelji in s svetovalci Zavoda RS za šolstvo, bo korak k posodobitvi šolske prakse lahko narejen že z uvedbo posodobljenih učnih načrtov, saj zagotavljajo sodoben način pouka, prilagojen zahtevam časa, evropskim smernicam in skupnim dogovorom na področju izobraževanja v Evropi.

Vsakoletne rezultate nacionalnega preverjanja znanja bi bilo smiselno povezati tudi z rezultati drugih projektov in raziskav ter sistematično pristopiti k oblikovanju aktivnosti za izboljšanje učnega procesa in k oblikovanju rešitev šolske politike, ki bi dolgoročno vodile k zmanjševanju razlik v dosežkih med regijami.

4.2.7 Predmetna komisija za biologijo

Opis izhodišč in zasnova preizkusa (mrežni diagram in povezava z učnim načrtom)

Opis, obseg in vsebina preizkusa
Izhodišče preverjanja je bil učni načrt za naravoslovje za 7. razred ter učna načrta za biologijo za 8. in 9. razred osnovne šole. Učni načrti zajemajo biološke vsebine, ki smo jih, ne glede na to, v katerem razredu so predpisane z učnim načrtom, združili v štiri sklope:

1. Celice, tkiva, organi, organski sistemi – njihove funkcije in delovanje, s poudarkom na človeku, kar je predvsem snov 9. razreda in zajema 35 odstotkov nalog v preizkusu.
2. Ekologija – ekosistemi, kar je snov 7. in 8. razreda in zajema 45 odstotkov nalog v preizkusu. V ta sklop sodijo raznolikost, prilagajanje in naravna selekcija, kroženje snovi in pretok energije v ekosistemih, življenjska pestrost ter spremembe v okolju in varstvo narave.
3. Sistematika z evolucijo, kar je snov 8. razreda, zajema 15 odstotkov nalog v preizkusu.
4. Pomen biologije kot vede o življenju (uporabna biologija), kar je predvsem snov 8. razreda, zajema 5 odstotkov nalog v preizkusu.

Deleže, ki jih navedene vsebine zajemajo v preizkusu, smo določili v skladu z njihovimi deleži v učnih načrtih in s pomenom, ki ga imajo za splošno izobrazbo.

Tipi nalog
Cilje iz učnih načrtov smo preverjali s preizkusom, ki ga je sestavljalo 21 nalog; od tega je bilo prvih 12 nalog izbirnega tipa, nadaljnjih 9 pa strukturiranih. Od strukturiranih sta dve imeli po tri vprašanja, sedem pa dve vprašanji. Skupaj je bilo torej v preizkusu 32 nalog oziroma vprašanj, vsako pa je bilo ovrednoteno z 1 točko, kar pomeni, da je bilo vsega skupaj mogoče zbrati 32 točk.

Sestava preizkusa glede na taksonomske stopnje
V skladu s priporočili Državne komisije o sestavi preizkusa glede na taksonomske stopnje je preizkus vseboval 30 % nalog prve stopnje in po 35 % nalog druge stopnje in tretje stopnje (preglednica 4.34). Vse tri taksonomske stopnje smo enakomerno porazdelili med prej navedene štiri vsebinske sklope, upoštevajoč delež posameznega sklopa v preizkusu. Pri strukturiranih nalogah so si naloge praviloma sledile po zahtevnosti, od nižjih proti višjim taksonomskim stopnjam.

Preglednica 4.34 Taksonomske stopnje in njihovi deleži v nacionalnem preizkusu znanja iz biologije

Taksonomska stopnja	Ravni ciljev	Delež v preizkusu
1. stopnja	Znanje in poznavanje	30 %
2. stopnja	Razumevanje in uporaba	35 %
3. stopnja	Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	35 %

4.2.7.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz biologije ob koncu tretjega obdobja

Osnovni statistični podatki

V rednem roku je preizkus opravljalo 4736 učencev (preglednica 4.35). Od 32 možnih točk so učenci v povprečju dosegli 16,7 točke ali 52,2 odstotka. Ta dosežek je nekoliko nižji od tistega v šolskem letu 2005/2006 (62,0 odstotka), ko smo znanje biologije zadnjič pred tem preverjali na nacionalnem preverjanju znanja. Vzroke za razliko bomo poskusili pojasniti s podrobno vsebinsko analizo rezultatov preizkusa, ki jo bomo opravili v prihodnjih mesecih.

Najmanjše število oziroma 0 točk sta dosegla 2 učenca ali 0,04 odstotka, največje doseženo število točk je bilo 30 oziroma 94 odstotkov, ki ga je doseglo 5 učencev ali 0,11 odstotka. Nihče izmed učencev ni pravilno rešil vseh nalog. Grafična predstavitev rezultatov kaže precej pravilno sredinsko razporeditev.

Analiza merskih značilnosti preizkusa kaže, da je bila povprečna vrednost indeksa težavnosti nalog (IT) 0,52, razpon IT pa od 0,08 do 0,94. Pri petnajstih nalogah je vrednost IT med 0,30 in 0,70, pri sedmih je manjša (naloge 8, 13.1, 13.2, 15.2, 16.2, 20.1 in 21.3), kar pomeni, da so bile te naloge za učence zahtevnejše, pri desetih pa večja (naloge 1, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 14.1, 17.1 in 17.2), kar pomeni, da so bile za učence manj zahtevne.

Del nalog, ki jih je večina učencev uspešno rešila (IT več kot 0,70), je zahteval faktografsko znanje (naloge 1, 6, 9, 11), vendar preprostejše kot pri nalogah z nižjim IT, drugi del nalog, ki jih je večina učencev uspešno rešila, je zahteval branje podatkov iz preglednic in grafov (naloge 12, 14.1, 17.1), tretji del nalog pa preprosto uporabo znanja in logično sklepanje (naloge 7, 17.1, 17.2). Že pri preverjanju znanja iz biologije leta 2005/2006 se je pokazalo, da učenci uspešno berejo preproste preglednice in grafe.

Z zelo nizkim IT izstopajo štiri naloge, in sicer 8, 13.2, 15 in 21.3. Pri nalogi 8 smo preverjali, ali učenci vedo, da rastline dihajo in s tem izločajo ogljikov dioksid. Iz prakse namreč vemo, da je pri učencih zelo utrjeno prepričanje, da »živali dihajo, rastline pa opravljajo fotosintezo« in torej ne dihajo. Dobljeni rezultat kaže, da je glede tega pri učencih precej zmede in neznanja, saj so bili deleži odgovorov razporejeni skoraj enakomerno (od 28,1 do 32,7 odstotka) med tri nepravilne možne odgovore, medtem ko se je za pravilni odgovor odločilo samo 9,8 odstotka učencev. Nalogi 13.2 in 15 sta si podobni v tem, da so učenci morali v odgovoru pokazati, da razumejo določene zveze, in sicer med sončno svetlobo in nastajanjem vitamina D v koži (naloga 13.2) ali premočno sončno svetlobo in poškodbo dela očesa, kjer nastaja slika (naloga 15). Iz rezultatov vidimo, da učenci ali ne razumejo teh zvez ali pa jih vsaj ne zapišejo dovolj natančno. Naloga 21.3 je preverjala znanje izdelave preprostega ključa za določanje živih bitij. S to nalogo smo želeli predvsem spodbuditi učitelje, da temu cilju posvetijo več časa, saj na biološki vsebini daje znanje in spretnosti, ki so splošno uporabne (generične kompetence).

Indeks diskriminativnosti (ID), ki nam pove, kako dobro nalogo ločuje med bolj in manj uspešnimi učenci, je pri večini strukturiranih nalog zadovoljiv; prenizek (0,12) je samo pri nalogi 15.2, ki je bila zelo zahtevna (IT 0,11). Pri nalogah izbirnega tipa so vrednosti ID večinoma zelo nizke, ena je celo negativna (-0,04). Tudi v teh primerih je nizek ID večinoma mogoče razložiti z visokim oziroma nizkim IT.

Preglednica 4.35 Osnovni statistični podatki

Število učencev	4736
Število postavk v preizkusu	32
Možne točke	32
Povprečno št. točk	16,71
Povprečno št. odstotnih točk	52,23
Standardni odklon odstotnih točk	0,16
Indeks težavnosti	0,52
Indeks zanesljivosti	0,80

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Pregled nalog glede na preverjana področja pri biologiji, cilje, taksonomske stopnje, indekse težavnosti (IT) in indekse diskriminativnosti (ID) je v preglednici 4.36. Pri biologiji uporabljamo tri taksonomske stopnje po prirejeni tristopenjski Bloomovi lestvici kognitivnih ciljev.

Štiri vsebinska področja, ki jih preverjamo pri biologiji, niso zastopana enakovredno – z dveh področij, ki sta za splošno izobrazbo prihodnjih generacij pomembnejši, je bistveno več nalog. Pri analizi rezultatov z drugih dveh področij, kjer je nalog malo, moramo biti zato previdni in jih ne smemo prehitro posploševati. Ugotovili smo, da učenci prvo področje, ki mu delovno lahko rečemo kar zgradba in delovanje človeškega telesa, zadovoljivo poznajo, saj je povprečen dosežek 0,54 odstotka. Podobno velja za področje ekologije in ekosistemov, kjer je povprečen dosežek 0,53 odstotka. Nizki dosežki na teh področjih so bili predvsem pri nalogah višjih taksonomskih stopenj, ki so zahtevala natančno pojasnilo. Pri tretjem področju, sistematiki z evolucijo, so učenci pokazali manj znanja (0,39 odstotka), vendar je bilo nalog s tega področja samo 5, zato rezultat ni zanesljiv. Edino nalogo s področja pomena biologije kot vede o življenju so učenci reševali zelo dobro (0,94 odstotka).

Sklenemo lahko, da preverjana vsebina ni tista, ki vpliva na razlike v dosežkih. Znova se je potrdilo, da veliko bolj na to vpliva tip vprašanja. Tako je bil povprečni dosežek pri vprašanjih odprtega tipa 0,68 odstotne točke, pri strukturiranih nalogah, kjer so večinoma vprašanja odprtega tipa, pa je bil dosežek 0,43 odstotne točke.

Učenci so precej bolje reševali naloge prve taksonomske stopnje, kjer je bil povprečni dosežek 0,70 odstotka, pri nalogah druge in tretje taksonomske stopnje pa je povprečni dosežek precej nižji (0,41 in 0,46 odstotka).

Preglednica 4.36 Razporeditev nalog glede na preverjana področja pri biologiji, cilje, taksonomske stopnje, indekse težavnosti (IT) in indekse diskriminativnosti (ID)

Celice, tkiva, organi, organski sistemi				
Naloga	**Cilj**	**Taksonomska stopnja**	**IT**	**ID**
9	Pozna zgradbo jezika.	I	0,78	0,21
10	Pozna vlogo kožo.	I	0,68	0,10
11	Pozna vlogo malih možganov.	I	0,76	0,05
12	Razume tabelarično predstavljene podatke.	I	0,89	0,19
13.1	Pozna zgradbo in delovanje gibal.	II	0,29	0,32
13.2	Zna razložiti motnje v rasti kosti.	II	0,09	0,28
13.3	Pozna bistveni pomen hrane za rast in razvoj.	III	0,70	0,33
14.1	Razume tabelarično predstavljene podatke.	II	0,75	0,25
14.2	Razume vlogo ledvic.	II	0,30	0,46
15.1	Pozna vlogo posameznih delov organa za vid.	II	0,57	0,33
15.2	Pozna najpogostejše napake, bolezni in poškodbe oči.	III	0,11	0,12
Ekologija – ekosistemi				
Naloga	**Cilj**	**Taksonomska stopnja**	**IT**	**ID**
4	Razume grafično prikazane podatke.	II	0,52	0,28
5	Pozna pomen izraza endemit.	I	0,85	0,27
6	Pozna osnovni proces fotosinteze.	I	0,82	0,21
7	Na konkretnem primeru izkaže znanje o prilagoditvah živali.	I	0,74	0,27
8	Pozna življenjske potrebe rastlin.	I	0,10	-0,04
16.1	Razume odnose med organizmi.	II	0,31	0,38
16.2	Razume vpliv človekovih posegov v ekosistem.	III	0,23	0,42
17.1	Razume grafično predstavljene podatke.	III	0,72	0,33
17.2	Razume prehranjevalno verigo.	III	0,75	0,32
18.1	Razume posledice človekovih posegov v okolje.	II	0,61	0,42
18.2	Razume posledice človekovih posegov v okolje.	III	0,54	0,46
19.1	Razume dejavnike, ki ogrožajo biotsko raznovrstnost.	II	0,70	0,45
19.2	Razume povezanost živih bitij v prehranjevalne verige.	III	0,44	0,53
20.1	Razume odnose med organizmi.	III	0,24	0,39
20.2	Razume dejavnike okolja, ki pogojujejo pestrost živalskih vrst.	II	0,33	0,31
Sistematika z evolucijo				
Naloga	**Cilj**	**Taksonomska stopnja**	**IT**	**ID**
2	Pozna prilagoditev rastlin na kopno.	I	0,48	0,22
3	Pozna skupne značilnosti mnogočlenarjev.	II	0,58	0,27
21.1	Razume pomen razvrščanja organizmov v sistematske kategorije.	II	0,49	0,37
21.2	Pozna osnovne značilnosti členonožcev in pajkovcev.	III	0,30	0,34
21.3	Na konkretnem primeru zna izdelati ključ za določanje živali.	III	0,08	0,25
Pomen biologije kot vede o življenju (uporabna biologjja)				
Naloga	**Cilj**	**Taksonomska stopnja**	**IT**	**ID**
1	Opredeli biologijo kot naravoslovno vedo.	I	0,94	0,17

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti sintezo vsebin, ki je skupna nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij se nato določi naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.28 Porazdelitev odstotnih točk pri biologiji z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

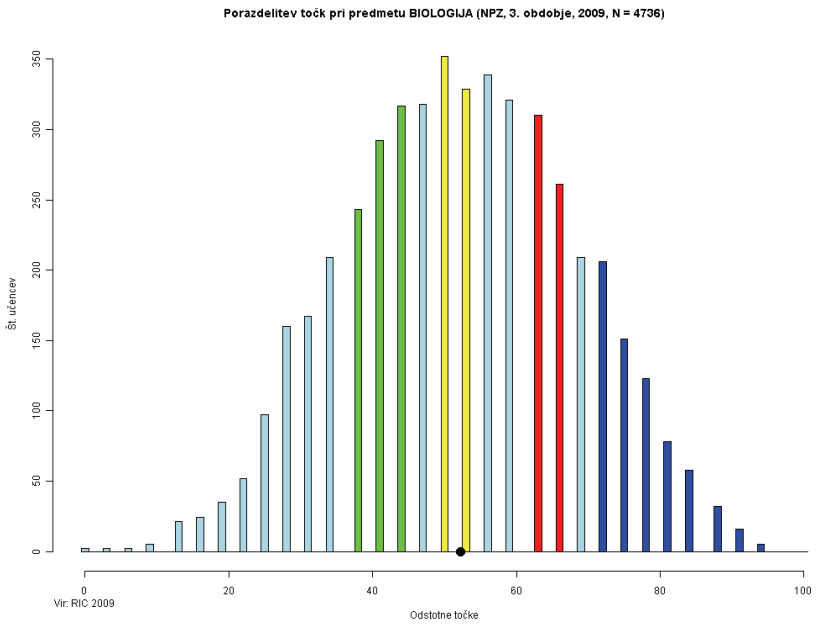

Zeleno območje

<u>Učenci, katerih skupni dosežki pri biologiji določajo mejo spodnje četrtine dosežkov:</u>

- opredelijo biologijo kot naravoslovno vedo (**1**);
- poznajo pomen izraza endemit (**5**);
- poznajo osnovni proces fotosinteze (**6**);
- na konkretnem primeru pokažejo znanje o prilagoditvah živali (**7**);
- poznajo zgradbo jezika (**9**);
- poznajo vlogo malih možganov (**11**);
- razumejo tabelarično predstavljene podatke (**12, 14. a**);
- razumejo prehranjevalno verigo (**17. b**).

Učenci z dosežki v tem območju imajo osnovno biološko znanje, prepoznajo nekatera dejstva ter znajo razbrati podatke iz preprostih tabel in grafov.

Učenci z dosežki v tem območju uspešno rešujejo predvsem naloge prve taksonomske stopnje (znanje in poznavanje: **1, 5, 6, 7, 9, 11, 12**), lažje naloge druge taksonomske stopnje (razumevanje in uporaba: **14. a**) in celo naloge tretje taksonomske stopnje (samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza: **17. b**), pri katerih je potrebno preprosto sklepanje.

Zgled 1:

5. naloga

V Sloveniji uspevajo nekatere endemične rastlinske vrste. Mednje sodi tudi Zoisova zvončica. Zakaj prištevamo Zoisovo zvončico med endemite?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Ker živi le v gorah.

B Ker živi le na določenem območju.

C Ker živi le na kopnem.

D Ker živi le v krajinskih parkih.

Področje: ekologija – ekosistemi
Kognitivna stopnja: znanje in poznavanje
Cilj: Naloga je preverjala poznavanje pomena izraza endemit.

Zgled 2:

Naloga 14. a

Peter je pri biologiji želel izboljšati oceno, zato se je odločil izdelati seminarsko nalogo, v kateri je preučil sečila. V literaturi je naletel na zanimivo preglednico, ki jo bo predstavil sošolkam in sošolcem.

Preglednica: Količina snovi, ki potuje skozi ledvice v enem dnevu

Snovi	Precejanje [g]	Izločanje [g]
Voda	170 000	1500
Glukoza	170	0,5
Sečnina	46	27
Ioni	1521	18,5

Z odgovori na naslednji vprašanji pomagaj Petru pripraviti predstavitev. Uporabi podatke iz preglednice.

a) Katera snov se poleg vode v največji količini izloča iz ledvic?

_____

Področje: celice, tkiva, organi, organski sistemi – njihove funkcije in delovanje (s poudarkom na človeku)
Taksonomska stopnja: razumevanje in uporaba
Cilj: Naloga je preverjala razumevanje tabelarično predstavljenih podatkov.

Rumeno območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri biologiji določajo mejo med polovicama dosežkov:

- poznajo vlogo kože (**10**);
- poznajo pomen hrane za rast in razvoj (**13. c**);
- razumejo grafično predstavljene podatke (**17. a**);
- razumejo dejavnike, ki ogrožajo biotsko raznovrstnost (**19. a**).

Učenci z dosežki v tem območju imajo osnovno biološko znanje in so ga sposobni tudi uporabiti v nekaterih danih situacijah.

Učenci z dosežki v tem območju uspešno rešujejo zahtevnejše naloge prve taksonomske stopnje (znanje in poznavanje: **10**), naloge druge taksonomske stopnje (razumevanje in uporaba: **19. a**) in celo naloge tretje taksonomske stopnje (samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza: **13. c, 17. a**), pri katerih je treba logično povezati razumevanje podatkov v tabeli oziroma grafu s teoretičnim znanjem.

Zgled 1:

Naloga 13. c

Ogrodje skupaj z mišicami omogoča, da se telo giblje.

c) V preglednici so predstavljene dnevne potrebe organizma po kalciju v različnih starostnih obdobjih.

Preglednica: Dnevne potrebe po kalciju v različnih starostnih obdobjih

Starostno obdobje	Dnevne potrebe po kalciju (mg na dan)
1–10 let	800–1200
11–24 let	1200–1500
25–50 let	1000
> 51 (ženske)	1500
51–64 let (moški)	1000
> 65 let (moški)	1500

Zakaj ima petnajstletnikovo telo drugačne potrebe po kalciju kakor štiridesetletnikovo telo?

_____

_____

_____

Področje: celice, tkiva, organi, organski sistemi – njihove funkcije in delovanje (s poudarkom na človeku)
Taksonomska stopnja: samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza
Cilj: Naloga je preverjala poznavanje pomena hrane za rast in razvoj.

Zgled 2:

Naloga 19. a

Pri mednarodnem združenju za ohranitev narave (IUCN) so povedali, da je že 22 500 znanih živalskih in rastlinskih vrst na robu izumrtja, nekatere pa bodo izumrle, še preden jih bomo odkrili. Izginjanje vrst zmanjšuje raznovrstnost ekosistemov.

a) Navedi tri dejavnosti človeka, ki povzročajo izumiranje vrst in zmanjšanje raznovrstnosti ekosistemov.

_____

_____

Področje: ekologija – ekosistemi
Taksonomska stopnja: razumevanje in uporaba
Cilj: Naloga je preverjala razumevanje dejavnikov, ki ogrožajo biotsko raznovrstnost.

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri biologiji določajo mejo zgornje četrtine dosežkov:

- poznajo skupne značilnosti mnogočlenarjev (**3**);
- razumejo grafično prikazane podatke (**4**);
- poznajo vlogo posameznih delov organa za vid (**15. a**);
- razumejo posledice človekovih posegov v okolje (**18. a, 18. b**);
- razumejo povezanost živih bitij v prehranjevalne verige (**19. b**);
- razumejo pomen razvrščanja organizmov v sistematske kategorije (**21. a**).

Učenci z dosežki v tem območju so sposobni biološko znanje uporabiti za razlago nekaterih konkretnih pojavov in situacij.

Učenci z dosežki v tem območju uspešno rešujejo naloge druge taksonomske stopnje (razumevanje in uporaba: **3, 4, 15. a, 18. a, 21. a**) in naloge tretje taksonomske stopnje (samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza: **18. b, 19. b**).

Zgled 1:

3. naloga

Medicinska pijavka in potočni rak sodita v isto skupino živali. Na podlagi katere skupne značilnosti ju uvrščamo v isto skupino?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Dihata s škrgami.

B Imata priseske.

C Telo je členjeno.

D Telo pokriva hitinjača.

Področje: sistematika
Taksonomska stopnja: razumevanje in uporaba
Cilj: Naloga je preverjala poznavanje skupnih značilnosti mnogočlenarjev.

Zgled 2:

Naloga 19. b

Pri mednarodnem združenju za ohranitev narave (IUCN) so povedali, da je že 22 500 znanih živalskih in rastlinskih vrst na robu izumrtja, nekatere pa bodo izumrle, še preden jih bomo odkrili. Izginjanje vrst zmanjšuje raznovrstnost ekosistemov.

b) Na ravnovesje v ekosistemu lahko močno vplivajo živali, ki so na vrhu prehranjevalne verige.

Slika: Orka
(Vir: http://www.galerija.najportal.com/.)

Kakšne bi bile za morski ekosistem dolgoročne posledice izginjanja ork? Navedi posledico in jo utemelji.

_____

_____

Področje: ekologija – ekosistemi
Taksonomska stopnja: samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza
Cilj: Naloga je preverjala razumevanje povezanosti živih bitij v prehranjevalne verige.

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri biologiji so v zgornji desetini dosežkov:

- poznajo prilagoditve rastlin na kopno (**2**);
- razumejo vlogo ledvic (**14. b**);
- razumejo odnose med organizmi (**16. a**);
- razumejo vplive človekovih posegov v ekosistem (**16. b**);
- razumejo dejavnike okolja, od katerih je odvisna pestrost živalskih vrst (**20. b**);
- poznajo osnovne značilnosti členonožcev in pajkovcev (**21. b**).

Učenci z dosežki v tem območju znajo zahtevnejše biološke vsebine in so to znanje sposobni uporabiti za razlago in reševanje večine konkretnih pojavov in situacij.

Učenci z dosežki v tem območju uspešno rešujejo zahtevnejše naloge I. taksonomske stopnje (znanje in poznavanje: **2**), zahtevnejše naloge II. taksonomske stopnje (razumevanje in uporaba: **14. b, 16. a, 20. a**) in naloge tretje taksonomske stopnje (samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza: **16. b, 21. b**).

Zgled 1:

2. naloga

Semenke so rastline, ki so v primerjavi s praprotnicami bolje prilagojene življenju na kopnem. Po katerih rastlinskih organih se semenke bistveno razlikujejo od praprotnic?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Seme in korenina.

B Cvet in seme.

C List in cvet.

D Korenina in list.

Področje: sistematika
Taksonomska stopnja: znanje in poznavanje
Cilj: Naloga je preverjala poznavanje prilagoditev rastlin na kopno.

Zgled 2:

Nalogi 16. a in 16. b

Količina pridelka v sadovnjaku se iz leta v leto spreminja.

a) Če čas cvetenja sadnega drevja in deževje sovpadata, bo manj plodov. Pojasni, zakaj.

_____

b) Zakaj je ogrožen pridelek jabolk v sadovnjaku, ki so ga ob cvetenju škropili z insekticidom?

_____

Področje: ekologija – ekosistemi
Taksonomska stopnja: razumevanje in uporaba (**16. a**), samostojno reševanje novih problemov, vrednotenje, analiza (**16. b**)
Cilj: Naloga je preverjala razumevanje odnosov med organizmi (**16. a**) in razumevanje vpliva človekovih posegov v ekosistem (**16. b**).

Naloge nad modrim območjem
To so naloge, ki so jih tudi učenci z najvišjimi dosežki (modro območje) reševali z manj kakor 65-odstotno uspešnostjo. Ugotovitve zato veljajo za vso populacijo.

Učenci:

- ne vedo, da lahko rastline v zaprti posodi dobro uspevajo 14 dni, ker proizvedejo dovolj kisika in ogljikovega dioksida (**8**);
- ne znajo navesti, katere dolge kosti so udeležene pri premikanju roke (**13. a**);
- ne znajo pojasniti, zakaj lahko obolijo za rahitisom otroci, ki so premalo izpostavljeni soncu (**13. b**);
- ne poznajo najpogostejših napak, bolezni in poškodb oči (**15. b**);
- ne znajo pojasniti, zakaj je odnos med sinico in visokostebelno jablano sožitje (**20. a**);
- ne znajo izdelati preprostega ključa za določanje živali (**21. c**).

Zgled 1:

8. naloga

V prozorno stekleno posodo smo do ene tretjine nasuli rodovitno prst, vanjo posadili nekaj nizkih zelenih rastlin in jih dobro zalili. Posodo smo nepredušno zaprli s steklenim pokrovom in jo postavili v svetel prostor s povprečno temperaturo 20 °C. Rastline v posodi smo spet pogledali po štirinajstih dneh. Katera trditev najbolje opisuje stanje rastlin v posodi po štirinajstih dneh?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Rastline so propadle, ker jim je primanjkovalo kisika in ogljikovega dioksida.

B Rastline so propadle, ker jim je primanjkovalo kisika.

C Rastline so propadle, ker jim je primanjkovalo ogljikovega dioksida.

D Rastline so v dobrem stanju, ker imajo vse pogoje za uspevanje.

Področje: ekologija – ekosistemi
Taksonomska stopnja: znanje in poznavanje
Cilj: Naloga je preverjala poznavanje življenjskih potreb rastlin.

Zgled 2:

Nalogi 13. a in 13. b

Ogrodje skupaj z mišicami omogoča, da se telo giblje.

a) Katere dolge kosti so udeležene pri premikanju rok?

_____

_____

b) Kalcij je najpomembnejša rudninska snov, ki se vgrajuje v kosti in jim daje trdnost. Bolezen otroške dobe, pri kateri hrustanec in kosti ne dobijo zadosti kalcija, je rahitis. Pojasni, zakaj lahko obolijo za rahitisom otroci, ki so premalo izpostavljeni soncu.

_____

_____

_____

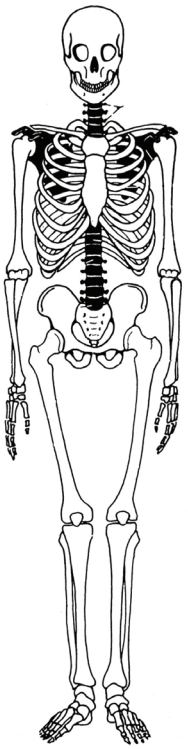

(Vir: Ric.)

Področje: celice, tkiva, organi, organski sistemi – njihove funkcije in delovanje (s poudarkom na človeku)
Taksonomska stopnja: razumevanja in uporaba (**13. a**, **13. b**)
Cilj: Naloga je preverjala poznavanje zgradbe in delovanja gibal (**13. a**) in razumevanje motenj v rasti kosti (**13. b**).

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.29 Primerjava porazdelitev dosežkov učenk in učencev pri biologiji, tretje obdobje

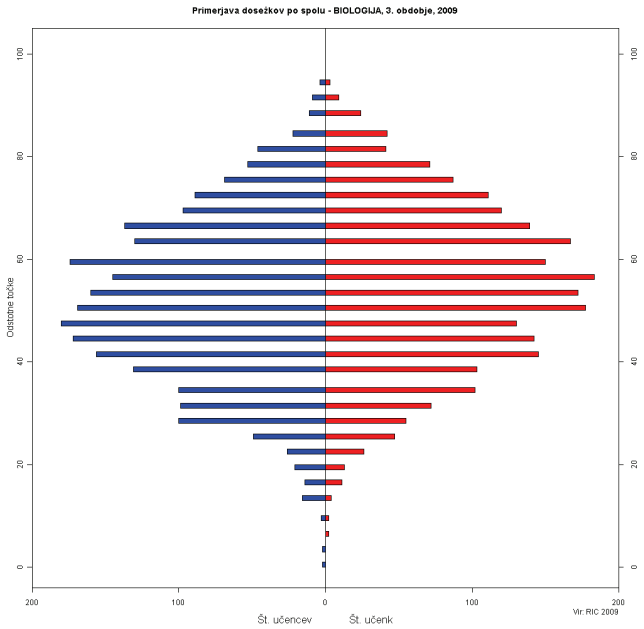

Porazdelitev dosežkov po spolu je skoraj simetrična, pri učenkah je le nekoliko pomaknjena proti višjim dosežkom (slika 4.29).

Slika 4.30 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri biologiji, tretje obdobje

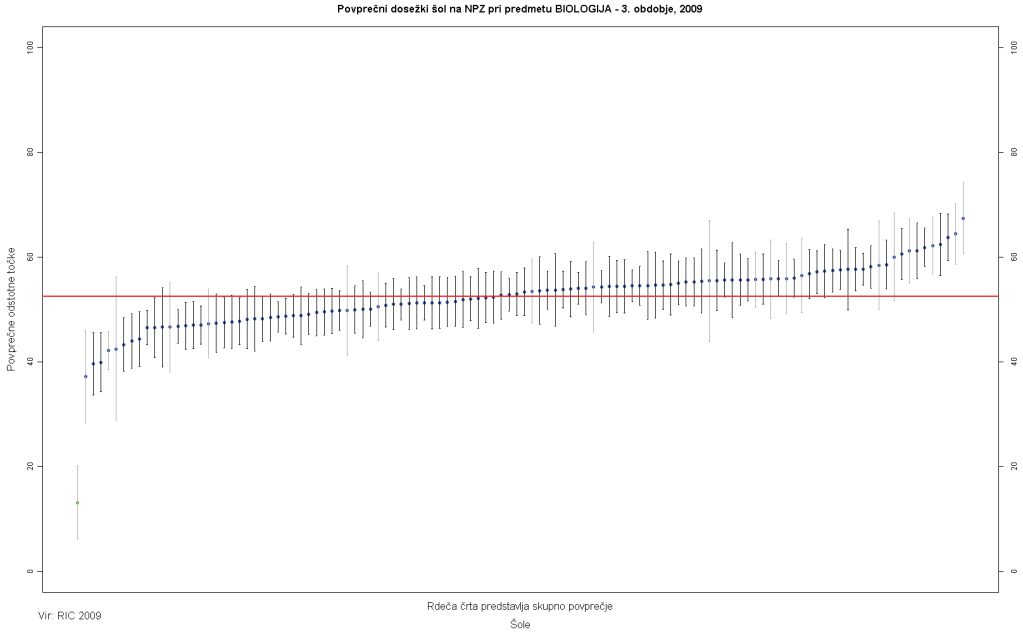

Dosežki po šolah bolj ali manj enakomerno naraščajo od 37,2 do 67,4 odstotne točke, pri čemer ne upoštevamo ene šole, ki močno odstopa navzdol, vendar ni reprezentativna (slika 4.30)

Preglednica 4.37 Porazdelitev dosežkov pri biologiji po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	54,19	16,15	489	9
Goriška regija	53,78	15,50	300	7
Jugovzhodna Slovenija	50,31	16,50	381	9
Koroška regija	52,01	14,28	163	4
Notranjsko-kraška regija	51,17	15,25	104	4
Obalno-kraška regija	53,92	16,72	174	5
Osrednjeslovenska regija	53,38	15,86	1160	24
Podravska regija	51,53	16,08	695	19
Pomurska regija	49,13	16,50	362	13
Savinjska regija	53,73	16,10	634	14
Spodnjeposavska regija	53,62	16,38	151	6
Zasavska regija	48,32	15,66	123	2

Dosežki pri biologiji po regijah nihajo med 48,32 in 54,19 odstotne točke, kar pomeni, da ne odstopajo bistveno od državnega povprečja, ki je bilo 52,23 odstotne točke (preglednica 4.37).

Sklepne ugotovitve
Rezultati kažejo, da je znanje učencev pri biologiji razmeroma dobro. Tudi letos se je pokazalo, da imajo učenci večinoma težave pri oblikovanju pisnih odgovorov na odprta vprašanja; ti sicer kažejo neko stopnjo znanja, vendar so pogosto premalo natančni in nepopolni. Menimo, da se morajo učenci po eni strani naučiti uporabljati svoje znanje in se naučiti izluščiti tisto, kar je bistveno. Po drugi strani pa morajo pridobiti tudi spretnost odgovarjanja na odprta vprašanja, pri katerih je treba znanje oblikovati v smiseln odgovor.

V obdelavi imamo podrobno vsebinsko analizo odgovorov pri nalogah strukturiranega tipa, ki nam je sedanji sistem vrednotenja nacionalnih preizkusov znanja ne omogoča sam po sebi, in tudi nepravilnih odgovorov na vprašanja izbirnega tipa. Pričakujemo, da bomo tako dobili informacije, ki nam bodo še natančneje osvetlile dobre strani in pomanjkljivosti v znanju naših osnovnošolcev in bodo v pomoč pri izboljševanju pouka biologije v osnovni šoli.

4.2.8 Predmetna komisija za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko

Opis izhodišč in zasnova preizkusa
Člani predmetne komisije pri sestavljanju preizkusov znanja za nacionalno preverjanje znanja upoštevamo filozofijo predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Izhajamo iz učnega načrta za državljansko vzgojo in etiko, ki je ciljno in projektno zasnovan.

Izhodišča za sestavo preizkusov znanja pri predmetu državljanska in domovinska vzgoja ter etika so zapisana v informaciji o preizkusu znanja oziroma v strukturi preizkusa znanja. Preizkus znanja pri predmetu državljanska in domovinska vzgoja ter etika sestavlja 24 nalog, ki zajemajo vse tematske sklope (starega) učnega načrta za državljansko in domovinsko vzgoja ter etiko. Preizkus vsebuje različne tipe nalog na različnih taksonomskih ravneh in treh težavnostnih stopnjah.

Skupno število točk v preizkusu znanja je 40. Člani predmetne komisije v mrežnem diagramu poleg zgoraj navedenih parametrov za vsako nalogo določimo tudi cilj in standard, ki ga preverja posamezna naloga, ter poskušamo predvideti uspešnost reševanja posamezne naloge (navidezno težavnost).

Vsebine iz učnega načrta za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko se v osnovni šoli obravnavajo v 7. in 8. razredu.

Posamezne naloge so ovrednotene s točkami od 1 do 3. Naloge so razvrščene v deset vsebinskih sklopov:
- Življenje v skupnosti: narod, država (2 nalogi),
- Družina (4 naloge),
- Vzorniki in avtoritete (2 nalogi),
- Sporazumevanje in odločanje v skupnosti (2 nalogi),
- Mediji in informacije (2 nalogi),
- Generacije in kulture – medsebojno razumevanje (2 nalogi),
- Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije (4 naloge),
- Verstva in verovanja, krščanstvo (2 nalogi),
- Poklici in delo (2 nalogi),
- Družba prihodnosti (2 nalogi).

V preizkusu znanja so naloge izbirnega tipa (naloge obkroževanja, povezovanja in razvrščanja) in naloge kratkih odgovorov (beseda ali besedna zveza).

Naloge, ki sestavljajo preizkus, razvrščamo v tri taksonomske ravni po poenostavljeni Bloomovi taksonomiji, z malenkostnim poudarkom na nalogah druge ravni.

Z nalogami na prvi ravni, ki zajema 30 % nalog, preverjamo znanje in poznavanje pojmov, vsebin in dejstev.

Naloge druge ravni, v katerih je zajeto 40 % vsebin, vključujejo izkazovanje razumevanja in uporabe znanja v novih situacijah ter primerjavo in razumevanje.
Tretja raven, ki obsega 30 % vsebin, vključuje naloge, pri katerih se zahtevajo analiza, sinteza in predvsem samostojno reševanje novih problemov, načrtovanje rešitev, ukrepov, interpretacija vzročno-posledičnih povezav ter vrednotenje.

Reševanje nalog je povezano z dodatnim gradivom. To so iztočnice v obliki besedil in fotografij. Slikovni material je v preizkusu črno-bel.

4.2.8.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike <u>ob koncu tretjega obdobja</u>

Preglednica 4.38 Osnovni statistični podatki

Število učencev	4697
Število postavk v preizkusu	40
Število možnih točk	40
Povprečno število točk	27,29
Povprečno število odstotnih točk	68,23
Standardni odklon odstotnih točk	15,72
Indeks težavnosti	0,68
Indeks zanesljivosti	0,86

Preizkus znanja iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike je pisalo 4697 učencev. V povprečju so učenci dosegli 27,29 (68,23 %) od 40 možnih točk. Trije učenci (0,06 %) so dosegli maksimalno število točk, 80 učencev (1,70 %) je doseglo od 38 do 39 (od 95 do 98 %) točk, 252 (5,37 %) učencev pa je doseglo od 36 do 37 (od 90 do 93 %) točk.

Frekvenčna porazdelitev dosežkov učencev je levo asimetrična in ni popolnoma v skladu s pričakovanji glede na strukturo preizkusa znanja. Krivulja ima dva ne zelo izrazita vrhova – prvega pri 30 točkah (75 %) in drugega pri 32 (80 %) točkah. Največja razlika je med tistimi učenci, ki so dosegli 20 (50 %) in 24 (60 %) možnih točk, saj je 20 točk doseglo nekaj več kot 600 učencev in 24 točk nekaj manj kot 1000 učencev. Povprečno število točk je višje tudi zato, ker sta samo 2 učenca (0,02%) dosegla manj kot 4 (10 %) točke, 15 (0,32 %) učencev je doseglo 8 (20 %) točk in manj, 46 (0,98 %) učencev pa je doseglo manj kot 12 (30 %) točk. Ugotavljamo torej, da je kar 4634 učencev (98,65 %) pravilno rešilo naloge, ki so pri reševanju zahtevale miselne procese prve taksonomske ravni po Bloomu – tako vrednotenih nalog je bilo 30 %. Učenci so tudi od 5 (12 %) točk pri nalogah, ki so preverjale minimalne standarde znanja, dosegli vse.

Predmetna komisija meni, da je bilo več nalog povezanih z vsakdanjim življenjem in izkušnjami, kar je pripomoglo k odgovornemu in zainteresiranemu pristopu pri reševanju.

Na bolj levo asimetrično krivuljo rezultatov od pričakovane je vplivalo tudi dejstvo, da so učenci naloge reševali s pomočjo konkretnih primerov oziroma situacij. Konkretizacija primerov je pozitivno vplivala na težavnost nalog, tako da je reševanje očitno olajšala. To ugotavljamo tudi na podlagi mnenj učencev in učiteljev, ki so nam jih posredovali učitelji s šol, na katerih so pisali nacionalna preverjanja znanja iz tega predmeta.

Standardni odklon je 15,72 in kaže veliko raznolikost v znanju učencev.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Dosežki učencev <u>po vsebinskih področjih</u> glede na indeks težavnosti

Naloge v preizkusu znanja delimo v deset vsebinskih sklopov. V nalogah se prepletajo splošni in operativni cilji predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Z nalogami preverjamo znanje o družbi, ki mladostniku omogoča, da razvija samostojne odgovore na družbena in etična vprašanja, ugotavljamo stopnjo razvoja veščin za samostojno in odgovorno družbeno delovanje ter preverjamo sposobnosti za oblikovanje državljanskih in moralnih presoj.

Primerjava uspešnosti po posameznih vsebinskih sklopih preizkusa je naslednja: od desetih sklopov je bil povprečni najvišji indeks uspešnosti dosežen v sklopu Družina (0,85), kar je bilo pričakovano, najnižji – skoraj polovico nižji od sklopa Družine – pa v sklopu Družba prihodnosti (0,48). Relativno izenačen uspeh je bil v sklopih Življenje v skupnosti, Vzorniki in avtoritete, Mediji in informacije, Verstva, Poklici in delo (doseženi indeksi težavnosti med 0,70 in 0,79). Sklopi Sporazumevanje in odločanje v skupnosti, Skupne zadeve in demokracija ter Generacije in kulture so dosegli primerljive rezultate (zaporedoma 0,65, 0,61 in 0,68). Nekatere posamične spekulacije glede teh rezultatov so zapisane spodaj, ob obravnavi vsakega sklopa posebej.

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI: NAROD, DRŽAVA

Preglednica 4.39 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI: NAROD, DRŽAVA

Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
1.1	Razume vloge interesnih združenj.	T	II	0,90	0,25
1.2	Pozna imena takih združenj v lastni okolici.	T	I	0,78	0,30
2.1	Razlikuje med primarnimi in sekundarnimi skupinami.	T	III	0,58	0,28

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala razumevanje vloge primarnih in sekundarnih skupin in poznavanje takšnih skupin oziroma interesnih združenj v konkretni lastni okolici. Ugotavljamo, da učenci dobro poznajo vloge posameznih družbenih skupin, znajo jih tudi našteti in opredeliti njihovo vlogo v njihovi lastni okolici. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,75.

DRUŽINA

Preglednica 4.40 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

DRUŽINA					
Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
3.1	Prepozna obliko neenakopravnih odnosov v družini.	T	II	0,90	0,22
4.1	Razume pogoje za zadovoljevanje potreb v družini.	T	II	0,85	0,32
5.1	Prepoznava ustrezne reakcije na konflikt.	T	II	0,70	0,12
5.2	Pozna načine za strpno reševanje konfliktov.	T	III	0,81	0,28
6.1	Prepozna vrste nasilja v družini.	T	II	0,98	0,22
6.2	Pozna vrste pomoči otrokom v stiski.	T	III	0,89	0,23

Ta vsebinski sklop so preverjale štiri naloge. Vprašanja so zahtevala prepoznavanje odnosov, razumevanje pogojev in vzrokov za konflikte ter načrtovanje rešitev konfliktov. Iz dosežkov je mogoče ugotoviti, da učenci iz konkretnih situacij dobro prepoznajo vrsto nasilja. Nižji dosežek je bil izražen predvsem pri preverjanju tolerance do nasilja med člani družine kot načina reševanja konfliktov. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,85.

VZORNIKI IN AVTORITETE

Preglednica 4.41 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

VZORNIKI IN AVTORITETE					
Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
7.1	Razume vlogo vzornika v našem življenju.	T	II	0,76	0,47
7.2	Razume vlogo uradne avtoritete v našem življenju.	T	II	0,36	0,48
8.1	Na konkretnem primeru pojasni, kaj lahko stori skupnost ob kršitvah predpisov v vsakdanjem življenju.	T	II	0,82	0,21
8.2	Na konkretnem primeru utemelji upravičenost nasprotovanju.	T	III	0,82	0,35

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala razumevanje vpliva vzornikov in uradnih avtoritet na naše življenje. Ugotavljamo, da učenci dobro poznajo vpliv vzornikov na svoje življenje, manj pa vpliv uradnih avtoritet. Predvidevamo, da so jim vzorniki življenjsko bližji, izbirajo si jih sami, avtoritete pa so jim formalno določene. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,70.

SPORAZUMEVANJE IN ODLOČANJE V SKUPNOSTI

Preglednica 4.42 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

SPORAZUMEVANJE IN ODLOČANJE V SKUPNOSTI

Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
9.1	Razume koristnost konfliktov v življenju.	T	II	0,47	0,44
10.1	Razlikuje zlorabe in manipulacije v sporazumevanju.	T	II	0,79	0,36
10.2	Pozna pojem ultimat.	T	I	0,66	0,38

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala razumevanje nastankov in vzrokov za konflikte v življenju ter razumevanje manipulacije in zlorabe v sporazumevanju. Ugotavljamo, da učenci znajo prepoznati oblike zlorabe in manipulacije v sporazumevanju, manj pa razumejo konflikte kot koristno gibalo v družbi. Podobno v tem kontekstu slabše prepoznavajo pojem ultimata kot zlorabo v medsebojnem sporazumevanju. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,65 in kaže na nižjo uspešnost v primerjavi s preostalimi vsebinskimi sklopi.

MEDIJI IN INFORMACIJE

Preglednica 4.43 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

MEDIJI IN INFORMACIJE

Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
11.1	Pozna tematsko naravnanost različnih tiskanih medijev.	T	I	0,97	0,26
12.1	Pozna naloge medijev.	M	II	0,75	0,42
12.2	Loči informacijo od komentarja.	M	III	0,67	0,44

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala poznavanje nalog medijev kot sredstev javnega obveščanja in razumevanje tematske naravnanosti tiskanih medijev in medijskih sporočil. Ugotavljamo, da učenci zelo dobro razlikujejo sporočanje medijev glede na tematsko naravnanost njihovih sporočil, prav tako pa znajo tudi opredeliti naloge medijev. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,79.

GENERACIJE IN KULTURE – MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE

Preglednica 4.44 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

GENERACIJE IN KULTURE – MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE

Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
13.1	Pozna oblike pomoči starejšim.	T	I	0,76	0,35
14.1	Pozna pomen mature.	T	I	0,63	0,31
14.2	Razume pomen praznovanj in obredov.	T	III	0,72	0,41

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala poznavanje oblike pomoči starejšim ter razumevanje pomena prehodov in s prehodi povezanih obredov v življenju ljudi. Čeprav gre za naloge

z mešanimi taksonomskimi ravnmi, ugotavljamo, da učenci v primerjavi s preostalimi vsebinskimi sklopi niso v celoti pokazali znanja, ki bi ga lahko. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa (0,68) to dejstvo potrjuje.

UREJANJE SKUPNIH ZADEV IN VPRAŠANJA DEMOKRACIJE

Preglednica 4.45 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

UREJANJE SKUPNIH ZADEV IN VPRAŠANJA DEMOKRACIJE

Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
15.1	Pozna značilnosti demokracije.	T	I	0,53	0,52
15.2	Pozna značilnosti demokracije.	T	I	0,41	0,50
16.1	Loči demokracijo od totalitarizma.	T	II	0,81	0,35
16.2	Loči demokracijo od totalitarizma.	T	II	0,66	0,31
17.1	Zna pojasniti razliko med vlogo varuha človekovih pravic in sodiščem.	T	III	0,51	0,42
18.1	Pozna vlogo parlamenta.	M	III	0,37	0,41

Ta vsebinski sklop so preverjale štiri naloge. Vprašanja so zahtevala poznavanje značilnosti demokracije in vlogo posameznih nosilcev oblasti v demokratičnem družbenem sistemu. Od učencev so zahtevala poznavanje vloge državnih institucij in razumevanje odnosov med njimi. Iz dosežkov učencev je razvidno, da so učenci razen pri nalogi 16.1, kjer so morali samo prepoznati eno od značilnosti demokracije, slabše odgovarjali na vprašanja iz tega vsebinskega sklopa. Nižji dosežek je bil predvsem pri poznavanju značilnosti demokracije in razumevanju vloge posameznih državnih institucij. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa 0,61 je drugi najnižji glede na preostale vsebinske sklope. Kaže na to, da učencem vsebinski sklop morda ni približan na ustrezen način oziroma da zavedanje o pomembnosti aktivnega in odgovornega družbenega delovanja morda še ni dovolj vgrajeno tudi v naše strategije poučevanja.

VERSTVA IN VEROVANJA, KRŠČANSTVO

Preglednica 4.46 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

VERSTVA IN VEROVANJA, KRŠČANSTVO

Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
19.1	Pozna skupno značilnost verstev na svetu.	T	II	0,91	0,28
19.2	Na sliki prepozna verski objekt.	T	I	0,94	0,31
19.3	Pozna razširjenost verstev v Sloveniji.	T	I	0,71	0,22
20.1	Pozna ustavni položaj verstev v Sloveniji.	T	II	0,33	0,42

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala poznavanje značilnosti verstev v svetu in razširjenosti verstev v Sloveniji. Kot temeljni standard so zahtevala tudi poznavanje ustavnega položaja verstev v Sloveniji, kar je za učence predstavljalo enega težjih odgovorov. Indeks težavnosti 0,33 kaže na odstopanje in na težave, ki so jih imeli učenci pri tem vprašanju glede na preostala vprašanja, pri katerih je večina učencev pokazala poznavanje zahtevanih standardov znanja. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,73.

POKLICI IN DELO

Preglednica 4.47 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

POKLICI IN DELO					
Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
21.1	Pozna pojem delodajalec.	T	I	0,97	0,19
21.2	Pozna pojem delojemalec.	T	I	0,97	0,17
22.1	Pozna pojem trg delovne sile.	T	II	0,11	0,25
22.2	Pozna razliko med notranjim in javnim razpisom.	T	III	0,48	0,45

Ta vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala poznavanje pojmov in besednih zvez v zvezi s področjem poklicev, dela in zaposlovanja. Čeprav gre pri nalogah za prvo in drugo taksonomsko raven, polovica odgovorov učencev ni pokazala pričakovanega poznavanja tega področja. Najnižji indeks težavnosti 0,11 pri nalogi 22.1 dokazuje slabo razumevanje področja, ki je v današnjem času aktualno in za bodočega potencialnega iskalca zaposlitve pomembno. Ugotavljamo, da bo treba v prihodnosti posvetiti veliko pozornosti posameznim segmentom tega področja in ga ustrezno približati tudi osnovnošolski populaciji. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa 0,71 kljub zadovoljivi višini ne more spremeniti dejstva, da gre za temno liso v znanju.

DRUŽBA PRIHODNOSTI

Preglednica 4.48 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, standarde znanja, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

POKLICI IN DELO					
Naloga	Cilji Učenec:	Standard znanja	Taksonomske ravni po Bloomu	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
23.1	Pozna imena služb oziroma ustanov za zaščito potrošnikov.	M	I	0,23	0,38
23.2	Pozna imena služb oziroma ustanov za zaščito potrošnikov.	M	I	0,09	0,24
24.1	Analizira vzroke za zaščito naravnega okolja.	T	III	0,79	0,22
24.2	Analizira posledice neustreznega posega v naravno okolje.	T	III	0,81	0,40

Tudi zadnji vsebinski sklop sta preverjali dve nalogi. Vprašanja so zahtevala poznavanje problematike posegov v naravno okolje in posledic neustreznih posegov ter poznavanje načinov oziroma ustanov, ki ščitijo pravice potrošnikov. Rezultati vsebinskega sklopa dokazujejo, da učenci večinoma poznajo okoljsko problematiko in probleme, ki se v zvezi s tem pojavljajo v današnji družbi. Čeprav je bila naloga na najvišji taksonomski ravni, so jo učenci zelo dobro reševali. Na drugi strani pa so učenci pokazali slabo poznavanje problematike potrošniške družbe in možnosti za zaščito potrošnikov. Povprečni doseženi indeks težavnosti vsebinskega sklopa je 0,48 in je v vseh vsebinskih sklopih najnižji, kaže pa na nujnost razmisleka o dajanju poudarka aktualnim vsebinam, s katerimi se bodo naši učenci seznanili v prihodnosti.

Predmet državljanska in domovinska vzgoja ter etika učenci poslušajo v 7. in 8. razredu osnovne šole. Naloge v okviru nacionalnega preizkusa znanja torej merijo tisto znanje, ki je po enem letu pri učencih še prisotno. Predmetna komisija ugotavlja, da je po enem letu, ko učenci končajo predmet državljanska in domovinska vzgoja ter etika, raven znanja še vedno zelo visoka, kar dokazujejo tudi doseženi rezultati. Vsekakor pa odstopanja na posameznih področjih in razlike, ki so se pokazale, kažejo na to, da je treba proces učenja in poučevanja ter vrednotenja sistematično spremljati, če želimo pri predmetu državljanska in domovinska vzgoja ter etika v celoti razvijati cilje, veščine in sposobnosti, zapisane v učnem načrtu. Področje, ki ga predmet pokriva, je preveč zahtevno, kompleksno in pomembno za razvoj odgovornega in

aktivnega državljanstva ter avtonomnega delovanja v skupnosti, da bi ga lahko kar prepustili inerciji znotraj šolskega prostora.

Dosežki učencev po taksonomskih stopnjah glede na indeks težavnosti
Dosežki učencev pri nalogah so si glede na taksonomske ravni med seboj precej podobni, med dvema ravnema, ki sta zahtevnejši, celo večinoma izenačeni.

Učenci so najbolje reševali naloge najvišje taksonomske ravni, pri katerih so morali pokazati znanje tako, da so morali za rešitev naloge uporabiti miselne procese tretje taksonomske ravni, kot so presoja, vrednotenje, analiza, primerjava, sinteza ali načrtovanje nove rešitve in interpretacija, skratka, pokazati razumevanje in uporabo znanja v novih okoliščinah. Nasprotno od pričakovanja so učenci zelo uspešno reševali naloge na opisani taksonomski ravni. Indeks težavnosti nalog tretje taksonomske ravni je 0,70.

V preizkusu je bilo 13 vprašanj prve taksonomske ravni, in sicer iz vsebinskega sklopa Življenje v skupnosti: narod država eno vprašanje, iz vsebinskega sklopa Sporazumevanje in odločanje v skupnosti eno vprašanje, iz vsebinskega sklopa Generacije in kulture – medsebojno razumevanje dve vprašanji, iz vsebinskega sklopa Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije dve vprašanji, iz vsebinskega sklopa Verstva in verovanja, krščanstvo dve vprašanji, iz vsebinskega sklopa Poklici in delo dve vprašanji in iz vsebinskega sklopa Družba prihodnosti dve vprašanji. Učenci so najbolje reševali nalogi 21.1 in 21.2, ki zahtevata poznavanje pojma delodajalec in delojemalec, ter nalogo 11.1, ki zahteva poznavanje tematske naravnanosti različnih tiskanih medijev. Najslabše pa so reševali nalogi 23.1 in 23.2, ki zahteva poznavanje služb ali ustanov za zaščito potrošnikov. Povprečni indeks težavnosti pri nalogah prve taksonomske ravni je 0,58. Vse naloge so merile temeljne standarde znanja.

Pri nalogah druge taksonomske ravni, kjer je bilo v preizkusu 16 vprašanj, je bil povprečni indeks težavnosti 0,69. V sklopu druge taksonomske ravni je bilo eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Življenje v skupnosti: narod, država, štiri vprašanja iz vsebinskega sklopa Družina, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Vzorniki in avtoritete, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Sporazumevanje in odločanje v skupnosti, eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Mediji in informacije, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Verstva in verovanja, krščanstvo in eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Poklici in delo. Učenci so dosegli najboljši rezultat pri nalogi 6.1, in sicer 0,98, ki zahteva prepoznavanje vrste nasilja v družini. Zanimivo je, da pri nalogah druge taksonomske ravni pri reševanju ni izrazitih odstopanj navzdol. Morda še najbolj odstopa vprašanje 22.1, pri katerem so učenci morali poznati besedno zvezo trg delovne sile. Povprečni indeks težavnosti 0,11 nakazuje, da gre za slabo poznavanje tega področja, kar je treba pri nadaljnjem delu z učenci upoštevati, še posebno ker gre po opredelitvi v učnem načrtu za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko za temeljni učni standard.

Pri nalogah tretje taksonomske ravni je bilo v preizkusu 10 vprašanj, povprečni indeks težavnosti pa je 0,70. V sklopu tretje taksonomske ravni je bilo eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Življenje v skupnosti: narod, država, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Družina, eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Vzorniki in avtoritete, eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Mediji in informacije, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije, dve vprašanji iz vsebinskega sklopa Družba prihodnosti in eno vprašanje iz vsebinskega sklopa Generacije in kulture – medsebojno razumevanje. Učenci so dosegli najboljši rezultat pri nalogi 6.2, in sicer 0,89, ki zahteva poznavanje vrste pomoči otrokom v stiski. Tudi pri nalogah tretje taksonomske ravni pri reševanju ni izrazitih odstopanj in indeksi težavnosti so v povprečju precej visoki. Vse naloge razen dveh so merile temeljne standarde znanja in samo pri eni nalogi je bila pri vprašanju dodana iztočnica v obliki besedila.
Najnižji dosežek učencev ima naloga 18.1, pri kateri učenci niso poznali vloge parlamenta v slovenski državi. Vzroke za slabo reševanje naloge bi lahko iskali tudi v oddaljenosti te vsebine od učencev in premajhnega prilagajanja teh vsebin konkretnim življenjskim izkušnjam slovenskih osnovnošolcev.
Primerjava povprečnih indeksov težavnosti prve, druge in tretje taksonomske ravni kaže na to, da so dosežki pri reševanju nalog prve taksonomske ravni relativno nizki glede na dosežke pri reševanju nalog druge in tretje taksonomske ravni. Dosežki učencev pri reševanju nalog druge in tretje taksonomske ravni po mnenju predmetne komisije kažejo na to, da je nivo miselnih procesov znanja in prepoznavanja dovolj

visok, da je lahko temeljna podlaga za miselne procese višjih taksonomskih ravni. Čeprav učenci predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika niso poslušali tudi v 9. razredu, se je velik delež obravnavanih vsebin in razvitih miselnih procesov pri učencih ohranil in prispeval k dobremu povprečnemu indeksu težavnosti vseh treh stopenj.

Predmetna komisija svetuje učiteljem, da je treba pri obravnavi in preverjanju učnih vsebin ter ciljev razvijati in ohranjati sorazmerni delež miselnih procesov vseh treh taksonomskih ravni.

Dosežki učencev po standardih znanja glede na indeks težavnosti
Minimalne standarde znanja so s petimi vprašanji preverjale tri naloge, 21 nalog je z dvaintridesetimi vprašanji preverjalo temeljne standarde znanja. Struktura preizkusa je z vidika standardov znanja sledila opredelitvam v učnem načrtu za državljansko vzgojo in etiko, ki v opisu operativnih ciljev in kataloga znanja navaja samo minimalne in temeljne standarde znanja. Komisija ugotavlja, da so učenci najuspešneje reševali naloge, ki preverjajo temeljne standarde, pri teh indeks težavnosti 0,66, manj uspešno so reševali naloge, ki preverjajo minimalne standarde znanja – pri teh je indeks težavnosti 0,42. Povprečni indeks težavnosti je tako 0,48.

Vzrok za nižje dosežke od pričakovanih pri petih vprašanjih, ki so preverjala minimalne standarde znanja, lahko poiščemo v tipih nalog. Vse naloge so zahtevale rešitev v obliki kratkega odgovora ter uporabo višjih miselnih procesov, kot sta analiza in primerjava.

Učenci so najuspešneje reševali naloge, ki so preverjale temeljne standarde znanja v vseh vsebinskih sklopih. Naloge, ki so preverjale temeljne standarde znanja, so pri reševanju zahtevale tako prepoznavanje in poznavanje osnovnega vsebinskega znanja, kakor tudi uporabo miselnih procesov druge in tretje taksonomske ravni. Indeks težavnosti dokazuje, da so učenci usvojili temeljne standarde znanja tudi na višjih taksonomskih ravneh. Najnižji indeks težavnosti 0,11 je dosežen pri nalogi 22.1, ki od učencev zahteva poznavanje pojma »trg delovne sile«. Prav tako je nižji indeks težavnosti dosežen tudi pri nalogi 20.1, ki zahteva od učencev poznavanje ustavnega položaja verstev v Sloveniji, indeks težavnosti je 0,33, nižji indeks težavnosti (0,41) pa je tudi pri nalogi 15.2, ki od učencev zahteva prepoznavanje značilnosti demokracije.

Dosežki učencev <u>po tipih nalog</u> glede na indeks težavnosti
Preizkus so sestavljale naloge obkroževanja, naloge kratkega odgovora in naloge povezovanja. V preizkusu so prevladovale naloge kratkega odgovora, in sicer 15 nalog (26 vprašanj znotraj nalog), šest nalog je bilo za obkroževanje (devet vprašanj znotraj nalog) in dve nalogi povezovanja (tri vprašanja znotraj obeh nalog).

Učenci so najbolje reševali naloge obkroževanja, povprečni indeks težavnosti je 0,87. Na naslednjem mestu po uspešnosti reševanja so naloge povezovanja, povprečni indeks težavnosti je 0,81, na tretjem mestu pa so naloge kratkega odgovora, pri katerih je povprečni indeks težavnosti 0,54.

Predmetna komisija je pri odločitvi za večje število nalog kratkega odgovora izhajala iz opredelitev ciljev in standardov znanja v učnem načrtu za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko. V skladu z navedenimi sestavinami učnega načrta morajo učenci poznati in opredeliti temeljne pojme s področja državljanske in domovinske vzgoje ter etike, ne da jim jih ponudimo in jih sami izberejo. Prav tako morajo s temi pojmi znati opisati, predstaviti in pojasniti ter argumentirano utemeljiti konkretne družbene pojave in procese v ožjem in širšem družbenem okolju. Želimo, da zna učenec na podlagi informacij oblikovati in utemeljiti svojo odločitev ter jo tudi izraziti. Večina nalog kratkega odgovora je tako merila nekoliko zahtevnejše znanje na višjih taksonomskih ravneh.

Pri nalogah kratkega odgovora najbolj izstopa naloga 23 iz vsebinskega sklopa Družba prihodnosti, ki od učencev zahteva poznavanje vsaj dveh ustanov ali služb za zaščito potrošnikov. Indeks težavnosti 0,09 pri vprašanju 23.2 in indeks težavnosti 0,23 pri vprašanju 23.1 kažeta na to, da je bila to najslabše rešena naloga in da učenci tega področja kljub aktualnosti in pomembnosti, ki jo pridobiva v današnjem družbenem prostoru, ne poznajo. Prav tako je bila slabše rešena naloga 22.1 iz vsebinskega sklopa Poklici

in delo, ki od učencev zahteva poznavanje besedne zveze trg delovne sile. Indeks težavnosti 0,11 kaže na to, da učencem te vsebine niso blizu ali niso dovolj osmišljene ali pa jim je morda v procesu učenja posvečeno premalo pozornosti.

Naloge povezovanja so uporabljene samo pri dveh nalogah, in sicer pri vsebinskih sklopih Mediji in informacije in Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije. Povprečni indeks težavnosti je 0,81. Najnižji indeks težavnosti 0,66 je pri nalogi 16.2, ki v povezavi z nalogo 16.1 zahteva od učencev poznavanje razlik med demokracijo in totalitarizmom. Čeprav vsebine s področja urejanja skupnih zadev in vprašanj demokracije učencem niso dovolj blizu, predmetna komisija meni, da so učenci večinoma uspešno pokazali znanje tudi s tega področja.

Za uporabo nalog obkroževanja se je predmetna komisija odločila pri tistih vsebinah, pri katerih bi drugačen tip naloge povečal težavnost naloge ali pa odgovore preveč odprl in s tem močno otežil objektivno vrednotenje. Glede na to, da naloge obkroževanja merijo predvsem temeljne standarde znanja na prvi in drugi taksonomski ravni, se je izbor tipov nalog pokazal za utemeljenega. Naloge za obkroževanje so učenci dobro reševali, povprečni indeks težavnosti je 0,87 in je bil pri nalogah obkroževanja pričakovan. V tej skupini nalog ima najnižji indeks težavnosti naloga 10.2, kjer gre za poznavanje pojma ultimat iz vsebinskega sklopa Sporazumevanje in odločanje v skupnosti. Slabše razumevanje pojma v kontekstu, v katerem je bil uporabljen, je verjetno razlog za izraženi indeks težavnosti 0,66. Vendar je tudi pri tej nalogi indeks težavnosti dovolj visok, da vsekakor kaže na dovolj dobro poznavanje tega pojma med širšo populacijo učencev. Najvišji indeks težavnosti ima naloga 6.1 iz vsebinskega sklopa Družina, pri kateri so morali učenci prepoznati vrste nasilja v družini. Indeks težavnosti je 0,98, kar kaže na dobro poznavanje odnosov znotraj družine, obenem pa predmetna komisija predvideva, da so učenci precej tudi sami senzibilizirali te odnose skozi svoje konkretne izkušnje.

Dosežki učencev <u>po dodatkih/iztočnicah pri nalogah</u> glede na indeks težavnosti

Pri šestih vsebinskih sklopih so bile v preizkus vključene naloge, ki so vsebovale iztočnice v obliki besedil in slik. V preizkusu so učenci reševali devet nalog (37,5 %), ki so imele dodane iztočnice. Naloge so bile tudi notranje strukturirane, tako so učenci s pomočjo dodanih iztočnic odgovarjali na 14 vprašanj. Z dodanimi iztočnicami pri nalogah smo preverjali uspešnost razvijanja tistih splošnih ciljev predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika, ki so v učnem načrtu za državljansko vzgojo in etiko opredeljeni na področju etičnih drž in veščin, ki so pogoj za samostojno, svobodno in odgovorno družbeno delovanje, ter na področju sposobnosti za razvijanje sorazmerno kompleksnih državljanskih in moralnih presoj. Iztočnice so pripomogle h konkretizaciji nekaterih pomembnih dilem, s katerimi se učenci srečujejo v svojem vsakdanjem življenju, in k lažjemu reševanju nalog, ki so merila znanje na teh zahtevnih področjih.

Povprečni indeks težavnosti pri nalogah z dodanim besedilom je 0,82, povprečni indeks težavnosti pri nalogah z dodanimi slikami pa 0,85.

V vsebinskem sklopu Družina so učenci vse štiri naloge reševali s pomočjo besedila. Povprečni indeks težavnosti nalog tega sklopa je 0,86. V vsebinskem sklopu Vzorniki in avtoritete so učenci reševali eno nalogo s pomočjo besedila. Indeks težavnosti je 0,82. Prav tako so reševali po eno nalogo s pomočjo besedila v vsebinskem sklopu Sporazumevanje in odločanje v skupnosti, kjer je indeks težavnosti 0,73, ter v sklopu Mediji in informacije, kjer je indeks težavnosti 0,75. Najnižji indeks težavnosti 0,66 je pri nalogi 10.2 iz vsebinskega sklopa Sporazumevanje in odločanje v skupnosti, ki je zahtevala poznavanje pojma ultimat. Na področju družboslovja se pojem največkrat uporablja v povezavi s političnimi dogodki, zato je bil kontekst, v katerem je bil pojem v preizkusu uporabljen, morda premalo poudarjen.

V obeh vsebinskih sklopih, Verstva in verovanja, krščanstvo ter Družba prihodnosti, so učenci vsa tri vprašanja v obeh nalogah reševali s pomočjo fotografij. Povprečni indeks težavnosti nalog obeh sklopov je 0,85, kar pomeni, da so učenci tudi ti nalogi zelo dobro rešili.

Ob analizi rešitev predmetna komisija ugotavlja, da so bile dodane besedilne iztočnice ustrezne in so veliko pripomogle k dobremu reševanju nalog. Komisija tudi ugotavlja, da dodatne iztočnice učencem pri

reševanju nalog še posebno koristijo takrat, kadar imajo pomanjkljivo znanje in/ali nekatere družbene pojave težje umestijo v konkretne situacije.

Iztočnice v obliki besedil in slik so pripomogle k večji povezanosti preverjanih vsebin s konkretnimi življenjskimi situacijami in s tem prispevale k boljšemu rezultatu. To potrjuje dejstvo, da so bile skrbno izbrane in da so dosegle svoj namen.

Komisija učiteljem predlaga, da pri obravnavi snovi uporabljajo najrazličnejše slikovno in podatkovno gradivo ter fotografski material, da pri učencih tudi tako razvijajo sposobnosti zbiranja, vrednotenja in uporabe informacij pri oblikovanju svojih lastnih odločitev in odgovornega družbenega ravnanja.

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.31 Porazdelitev odstotnih točk pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

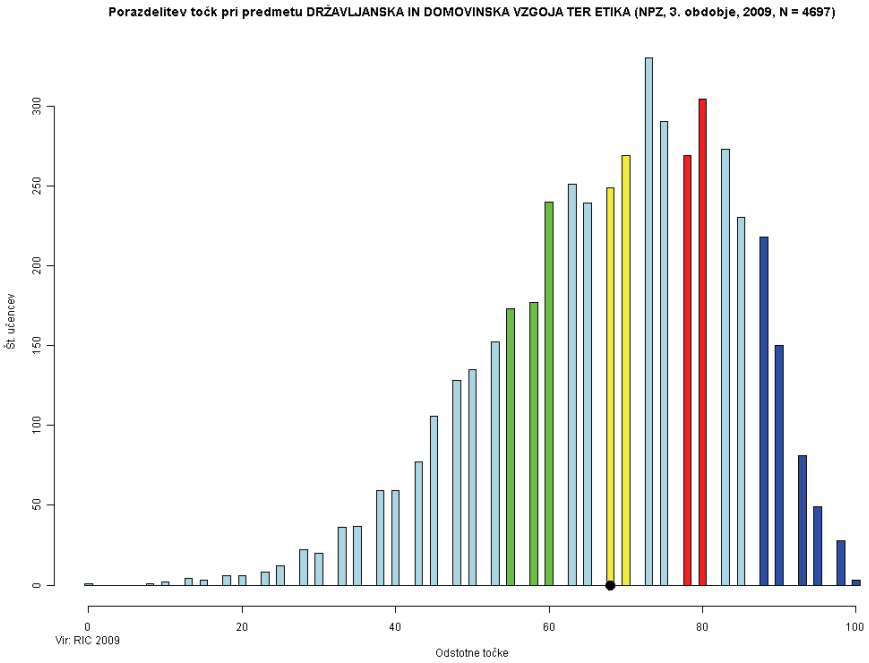

Zeleno območje

Naloge:

1. a, 1. b, 3, 4, 5. b, 6. a, 6. b, 7. a, 8. a, 8. b, 10. a, 11, 12. a, 13, 16. a, 19. a, 19. b, 21. a, 21. b, 24. a, 24. b

Vsebine:

Življenje v skupnosti: narod, država
Družina
Vzorniki in avtoritete
Sporazumevanje in odločanje v skupnosti
Mediji in informacije
Generacije in kulture – medsebojno razumevanje
Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije
Verstva in verovanja, krščanstvo
Poklici in delo
Družba prihodnosti

Učenci:

- prepoznajo interesno združenje, tiskani medij iz naslova člankov, verski objekt na sliki in pojma, povezana z zaposlovanjem (delodajalci, delojemalci) (**naloge 1. b, 11, 19. b, 21. a, 21. b**);
- znajo predlagati konkretno obliko pomoči starejšim (**naloga 13**);
- iz konkretnih situacij razumejo odnose in potrebe ter vrsto nasilja v družini (**naloge 3, 4, 6. a**);
- razumejo cilje interesnih združenj, vpliv vzornikov na vedenje posameznika in skupno značilnost svetovnih verstev (**naloge 1. a, 7. a, 19. a**);
- med danimi pojmi znajo poiskati tistega, ki zadeva obliko nasprotovanja uradni avtoriteti na konkretnem primeru (protestna akcija) (**naloga 8. a**);
- ob branju konkretnega primera pokažejo razumevanje pravil v komunikaciji in vloge medijev (**nalogi 10. a, 12. a**);
- z izborom razlage pokažejo razumevanje značilnosti političnega sistema demokracije (**naloga 16. a**);
- načrtujejo ureditev odnosov v družini (**nalogi 5. b, 6. b**);
- ocenijo upravičenost reakcije v danem primeru (**naloga 8. b**);
- na podlagi slikovnega vira analizirajo razloge za varovanje okolja in ekološke posledice gradenj industrijskih objektov (**nalogi 24. a, 24. b**).

Odgovore na naloge zelenega območja so učenci iskali v besedilih in slikovnem viru, iz življenjske bližine in v povezavi z znanjem iz drugih predmetov.
Prevladovali so odgovori v obliki besed ali besednih zvez ali pa so jih učenci izbrali med več danimi možnostmi.

Zgled:

8. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Ob gradnji avtoceste so odgovorni glavno cesto s tovornjaki in gradbenimi stroji speljali skozi naselje po ozki makadamski cesti brez pločnika. Ta cesta je tudi edina šolska pot za otroke tega naselja. Starši so na nastalo situacijo opozorili vse pristojne ustanove, a se stvari niso uredile. Zato so se stanovalci odločili za enodnevno zaporo ceste do gradbišča.

(Vir: Ana Hrovat.)

a) Kako imenujemo obliko nasprotovanja, za katero so se odločili stanovalci?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Javno zborovanje.

B Pasivni odpor.

C Protestna akcija.

b) Zakaj je bilo nasprotovanje stanovalcev upravičeno?

Odgovor napiši na črto.

_____

Rumeno območje

Naloge:

5. a, 10. b, 12. b, 14. a, 14. b, 16. b, 19. c

Vsebine:

Družina
Sporazumevanje in odločanje v skupnosti
Mediji in informacije
Generacije in kulture – medsebojno razumevanje
Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije
Verstva in verovanja, krščanstvo

Učenci:

- med danimi pojmi znajo poiskati tistega, ki zadeva zlorabo v sporazumevanju (ultimat) (**naloga 10. b**);
- poznajo statistični delež pripadnikov danih veroizpovedi (katoliške, islamske, judovske) v Sloveniji (**naloga 19. c**);
- poznajo glavne obrede prehoda med življenjskimi obdobji (maturo), njihovo sporočilo in pomen (**nalogi 14. a, 14. b**);
- razumejo vzroke za konflikt v konkretni situaciji (**naloga 5. a**);
- z izborom razlage pokažejo razumevanje značilnosti političnega sistema totalitarizma (**naloga 16. b**);
- pomensko razlikujejo pojma komentar in informacija (**naloga 12. b**).

Razen pri nalogi 5. a so učenci tvorili odgovore samostojno, brez virov pomoči (brez besedil, slik, grafov …).

Zgled:

14. naloga

Ljudje prehajamo iz enega življenjskega obdobja v drugo. Te prehode obeležujemo z različnimi obredi.

a) Kateri življenjski prehod obeležuje matura?

Odgovor napiši na črto.

_____

b) Zakaj ljudje prehode med različnimi življenjskimi obdobji praznujemo?

Odgovor napiši na črto.

_____

Rdeče območje

Naloge:

2, 9, 15. a, 15. b, 17, 22. b

Vsebine:

Življenje v skupnosti: narod, država
Sporazumevanje in odločanje v skupnosti
Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije
Poklici in delo

Učenci:

- znajo navesti značilnosti političnega sistema demokracije (**nalogi 15. a, 15. b**);
- razumejo pozitivno vlogo konfliktov v družbi (**naloga 9**);
- utemeljijo razloge za pripadnost primarni družbeni skupini (**naloga 2**);
- pojasnijo razliko med varuhom človekovih pravic in sodiščem ter med notranjim in javnim razpisom delovnega mesta (**nalogi 17, 22. b**).

Reševanje nalog rdečega območja zahteva od učencev uporabo miselnih procesov višjih taksonomskih ravni, razen pri 15. nalogi, ki zahteva navedbo značilnosti pojma.

Zgled:

9. naloga

Sestavni del življenja v družbi so konflikti med ljudmi. Pojasni, v katerih primerih so konflikti v družbi koristni.

Odgovor napiši na črto.

_____

Modro območje

Naloge:

7. b, 18, 20, 23. a

Vsebine:

Vzorniki in avtoritete
Urejanje skupnih zadev in vprašanja demokracije
Verstva in verovanja, krščanstvo
Družba prihodnosti

Učenci:

- poznajo službe za zaščito potrošnikov (**naloga 23. a**);
- razumejo vlogo uradne avtoritete (**naloga 7. b**);
- navedejo primer iz vsakdanjega življenja, v katerem pokažejo, da gre po ustavi za institucionalno prepoved diskriminacije na podlagi vere (**naloga 20**);
- analizirajo vlogo parlamenta v Sloveniji (**naloga 18**).

Naloge v modrem območju preverjajo zahtevnejše znanje o delovanju organov/služb in o vlogi ustave v pravni državi.
Odgovore učenci tvorijo brez virov pomoči.
Naloge zahtevajo zapis daljšega odgovora, ki vključuje navedbo konkretnega primera ali sintezo znanja.

Zgled:

20. naloga

Ustava Republike Slovenije prepoveduje diskriminacijo na podlagi vere. Napiši primer iz vsakdanjega življenja, ki upošteva to ustavno prepoved.

Odgovor napiši na črto.

_____

Nad modrim območjem

Nalogi:

22. a, 23. b

Vsebine:

Poklici in delo
Družba prihodnosti

23. naloga je zahtevala navedbo dveh služb ali ustanov za zaščito potrošnikov. Večina učencev teh služb ne pozna, kar verjetno lahko pripišemo dejstvu, da so takšne službe oziroma ustanove razmeroma nove v naši družbi, pa tudi temu, da je cilj, ki ga naloga preverja, obravnavan ob koncu šolskega leta.
Prav tako je pojem trg delovne sile, katerega razlago zahteva naloga 22. a, v našem prostoru nov in ga učenci še niso izkušenjsko spoznali.

Zgled:

22. naloga

a) Pojasni pojem »trg delovne sile«.

Odgovor napiši na črto.

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.32 Primerjava porazdelitve dosežkov učenk in učencev pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki, tretje obdobje

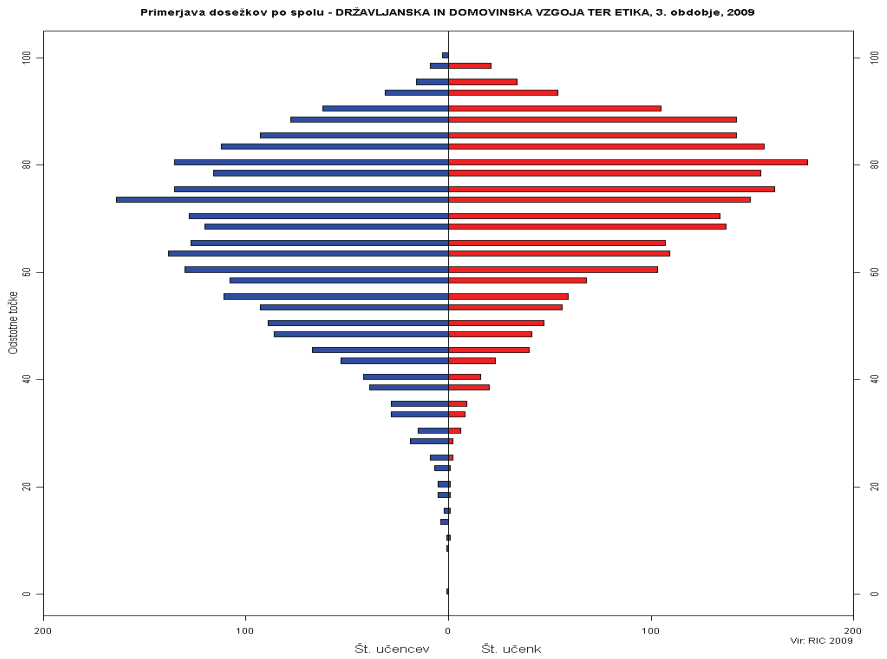

S slike 4.32 lahko razberemo, da med najnižjimi dosežki ni učenk oziroma da je med najnižjimi dosežki delež učenk bistveno manjši kot delež učencev. Opisano razmerje med deležem dosežkov učenk in učencev se ohranja do skupnega dosežka 60 % točk na preverjanju. Delež dosežkov učenk in učencev se med boljšimi dosežki (od 60 do 80 % točk) nekoliko uravnovesi. Med odličnimi dosežki (80 in več % točk) pa prevladujejo dosežki učenk. Najboljše dosežke v opisani generaciji pa so dosegli učenci.

Slika 4.33 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki, tretje obdobje

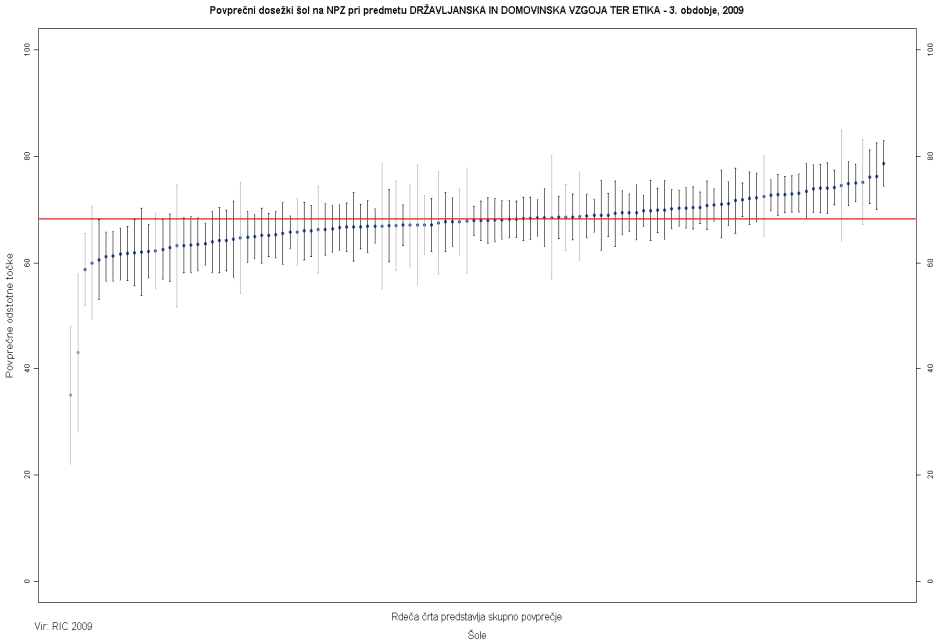

Iz povprečnih dosežkov šol na sliki 4.33 lahko ugotovimo, da je 57 od 116 šol doseglo povprečne dosežke pod državnim povprečjem, 16 šol povprečen dosežek šole, enak državnemu povprečju, in 43 šol višji povprečni dosežek od državnega povprečja. Nobena šola ni dosegla ekstremno boljšega povprečja od državnega in le dve šoli nekoliko nižjega (od 35 do 45 %).

Preglednica 4.49 Porazdelitev dosežkov pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	67,38	16,20	476	8
Goriška regija	68,66	16,14	285	7
Jugovzhodna Slovenija	68,92	16,72	338	9
Koroška regija	66,63	15,51	193	5
Notranjsko-kraška regija	70,06	14,66	120	4
Obalno-kraška regija	64,73	18,32	220	8
Osrednjeslovenska regija	68,72	15,25	1173	25
Podravska regija	67,61	15,17	742	19
Pomurska regija	67,08	15,51	240	9
Savinjska regija	69,30	15,53	667	15
Spodnjeposavska regija	69,02	15,76	153	5
Zasavska regija	70,69	13,89	90	2

Preglednica 4.49 prikazuje porazdelitev dosežkov pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki po regijah ob koncu tretjega obdobja.

Sklepne ugotovitve

Iz vsega zgoraj povedanega sledi, da je v ravnini državnega povprečja ali nad njo preizkus izdelalo 59 šol, skoraj enako število šol od skupno 116 (skupaj je preizkus pisalo 4697 učencev) pa pod ravnijo državnega povprečja (57 šol). V celoti so preizkus bolje reševale deklice, ki večinsko zasedajo rezultate vse do 80 % pravilnih rešitev; 100-odstotno rešena preizkusa sta dva in sta delo dveh dečkov. Frekvenčna porazdelitev dosežkov učencev je levo asimetrična in ni povsem v skladu s pričakovanji glede na strukturo preizkusa znanja, vendar komisija meni, da je eden od razlogov za to v težavnostnem pragu, ki so ga pomenile naloge, pri katerih je moral učenec svoje znanje konkretizirati in aplicirati na konkretnem hipotetičnem primeru.

V tematskih sklopih so učenci pokazali najslabše poznavanje tematike, ki je tudi v učnem načrtu za predmet zadnja, tj. Družba prihodnosti. Za tako nizek uspeh pri reševanju dveh nalog tega sklopa je možnih več razlag; po eni naj bi v praksi za to zadnje poglavje učnega načrta zmanjkalo časa konec leta, po drugi strani pa morda sklop prinaša tematiko, ki pri otrocih te starosti ne more naleteti na enako angažiran odnos kot preostale tematike predmeta. Posebej je razveseljivo, da so učenke in učenci dosegli razmeroma visoke rezultate v tistih temeljnih socioloških in politoloških tematikah, ki po presoji komisije pomenijo jedro predmeta, to pa so predvsem Sporazumevanje in odločanje v skupnosti, Skupne zadeve in demokracija ter Generacije in kulture. Drugo našteti sklop je bil v preizkusu tudi najobsežnejši, saj je za razliko od vseh preostalih sklopov imel štiri naloge. Povprečni doseženi indeks težavnosti tega vsebinskega sklopa 0,61 je drugi najnižji glede na druge vsebinske sklope. Kaže na to, da morda učencem vsebinski sklop ni ustrezno približan oziroma da zavedanje o pomembnosti aktivnega in odgovornega družbenega delovanja morda še ni dovolj vgrajeno tudi v naše strategije poučevanja. Pri preostalih tematskih sklopih so učenke in učenci dosegli še višje povprečne rezultate. Vzroke za slabo reševanje naloge bi lahko iskali tudi v oddaljenosti te vsebine od učencev in premajhnega prilagajanja teh vsebin konkretnim življenjskim izkušnjam slovenskih osnovnošolcev.

Primerjava povprečnih indeksov težavnosti prve, druge in tretje taksonomske ravni kaže na to, da so dosežki pri reševanju nalog prve taksonomske ravni relativno nizki glede na dosežke pri reševanju nalog druge in tretje taksonomske ravni. Glede na cilje in namen predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika je to po mnenju komisije dober pričakovani izid. Dosežki učencev pri reševanju nalog druge in tretje taksonomske ravni po mnenju predmetne komisije kažejo na to, da je izbira nalog v preizkusu, ki so izhajale iz konkretnih primerov in realnih življenjskih situacij, učencem omogočila uporabo miselnih procesov višjih taksonomskih ravni. Čeprav učenci predmeta državljanska in domovinska vzgoja ter etika niso poslušali tudi v 9. razredu, se je velik delež obravnavanih vsebin in razvitih miselnih procesov pri učencih ohranil in prispeval k dobremu povprečnemu indeksu težavnosti vseh treh stopenj.

V tem smislu uspešnost reševanja po sklopih kaže, katere tematike pri predmetu državljanska in domovinska vzgoja ter etika učenke in učenci dojemajo na najbolj angažiran način, pa tudi, da jim po letu dni "premora" ta znanja ostajajo na razmeroma zelo visoki ravni. Ob tem je očitno, da bi bilo treba predmet kot obvezen uvesti tudi v deveti razred osnovne šole, saj gre za znanje, ki osebo na pragu polnoletnosti odločilno informira in formira kot članico ali člana državne skupnosti.

Pri tem je mogoče reči tudi, da se je preizkus na splošno pokazal za ustreznega. Ne glede na deleže taksonomskih stopenj in težavnosti je šlo očitno za preizkus, ki so ga učenke in učenci reševali zavzeto in z interesom. Komisija učiteljem predlaga, da pri obravnavi snovi uporabljajo najrazličnejše slikovno in podatkovno gradivo ter fotografski material kot konkretizacijo načelnih in abstraktnih problemov, ki jih predmet zastavlja, da pri učencih tudi tako razvijajo sposobnosti zbiranja, vrednotenja in uporabe informacij pri oblikovanju svojih lastnih odločitev in odgovornega družbenega ravnanja.

4.2.9 Predmetna komisija za športno vzgojo

Opis izhodišč in zasnova preizkusa
Člani predmetne komisije za športno vzgojo smo se pri sestavljanju nalog za nacionalno preverjanje znanja ravnali po splošnih izhodiščih predmeta športna vzgoja. Upoštevali smo splošne cilje predmeta ter izhajali iz obsega in strukture trenutno veljavnega učnega načrta.

Pri pripravi nalog in njihovem sestavljanju v preizkuse za nacionalno preverjanje znanja smo upoštevali Izhodišča nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli, ki jih je sprejela Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli. Za vsako od nalog smo določili cilj, ki ga preverja, in jo uvrstili v ustrezno taksonomsko stopnjo (po Bloomovi klasifikaciji).

Nacionalno preverjanje znanja iz športne vzgoje je tokrat obsegalo le pisni način preverjanja znanja. V praksi je tak način za športno vzgojo nenavaden zaradi specifike samega predmeta. Športna vzgoja je namreč usmerjena v razvoj gibalnih in funkcionalnih sposobnosti ter pridobivanje praktičnih in teoretičnih znanj. Pretežni del pouka zato pomeni praktična vadba, učitelji pa teoretično znanje posredujejo praviloma ob sami vadbi in ga v naslednjih fazah učnega procesa le izjemoma preverjajo še v pisni obliki.

Predmet športna vzgoja je prisoten v vseh letih osnovnošolskega izobraževanja. V tretjem obdobju mu je namenjenih 198 ur pouka, predvidenih pa je skupaj še 15 športnih dni. Operativni cilji predmeta in standardi znanja so razdeljeni v štiri skupine:
- telesni razvoj in razvoj gibalnih ter funkcionalnih sposobnosti,
- usvajanje in nadgradnja športnih znanj,
- seznanjanje s teoretičnimi vsebinami,
- oblikovanje in razvoj stališč in navad ter načinov ravnanja in prijetno doživljanje športa.

Praktične in teoretične vsebine tretjega obdobja so v učnem načrtu razporejene v naslednje učne sklope:
- splošna kondicijska priprava,
- atletika,
- gimnastika z ritmično izraznostjo,
- ples,
- košarka,
- odbojka,
- rokomet,
- nogomet,
- izletništvo, pohodništvo, gorništvo,
- ugotavljanje, spremljanje in vrednotenje gibalnih sposobnosti,
- plavanje in nekatere vodne dejavnosti,
- smučanje in nekatere zimske dejavnosti,
- druge vsebine,
- splošne teoretične vsebine in medpredmetne povezave.

Za nacionalno preverjanje znanja je predmetna komisija navedene vsebine oblikovala v sedem tematsko zaokroženih enot ter jih razdelila v dva dela.

I. del (splošna športna znanja, individualni športi in aktivnosti v naravi):
1. splošni športni izrazi (1 naloga,1 vprašanje),
2. telesne značilnosti in gibalne sposobnosti (1 naloga, 3 vprašanja),
3. šport in varnost (2 nalogi, 5 vprašanj),
4. športno vedenje (2 nalogi, 4 vprašanja),
5. zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka (2 nalogi, 5 vprašanj),
6. šport, zdravje in prosti čas (2 nalogi, 4 vprašanja),

7.1 atletika (2 nalogi, 4 vprašanja),

7.1 gimnastika z ritmično izraznostjo (1 naloga, 3 vprašanja),
7.1 ples (1 naloga, 2 vprašanji),
7.2 plavanje (1 naloga, 2 vprašanji),
7.2 smučanje (1 naloga, 1 vprašanje),
7.2 pohodništvo (1 naloga, 1 vprašanje).

II. del (športne igre):

7.3 košarka (2 nalogi, 5 vprašanj),
7.3 odbojka (2 nalogi, 5 vprašanj),
7.3 rokomet (2 nalogi, 5 vprašanj),
7.3 nogomet (2 nalogi, 5 vprašanj).

V II. del preizkusa so bile uvrščene športne igre. Učenci so med športnimi igrami izbrali dve in odgovarjali na vprašanja. S takšno izbirnostjo je predmetna komisija sledila učnemu načrtu, ki ob koncu tretjega obdobja predvideva, da športni pedagog izbere pri učenkah najmanj dve in pri učencih najmanj tri od predvidenih štirih športnih iger.

V celotnem preizkusu je bilo v 25 nalogah skupaj 55 vprašanj, ki so bila ovrednotena s po 1 točko. Zaradi izbirnosti pri športnih igrah pa so učenci dejansko odgovarjali na 21 nalog oziroma na 45 vprašanj. Predmetna komisija je dala različnim tematsko zaokroženim enotam različne poudarke in s tem tudi število točk. Največ (5 točk) je bilo dano temam: šport in varnost, zakonitosti športne vadbe in njen vpliv na človeka ter športne igre. Najmanj (1 točko) so imele teme: splošni športni izrazi, smučanje, pohodništvo. Pri tej odločitvi sta predmetno komisijo vodili kompleksnost in neposredna praktična uporabnost posameznih tematskih enot.

Razmerja med taksonomskimi stopnjami smo določili po priporočilih Državne komisije oziroma smo se jim skušali čim bolj približati: I. stopnja (znanje in poznavanje) 31 %, II. stopnja (razumevanje in uporaba) 36 % in III. stopnja (samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, analiza, vrednotenje) 33 % možnih točk.
Pri tematski enoti **športni izrazi** je predmetna komisija menila, da zadostuje preverjanje znanja le na I. taksonomski stopnji. Podobno je ravnala pri tematskih enotah **smučanje** in **pohodništvo**, le da smo zaradi izjemne pomembnosti vidika varnosti pri teh dejavnostih vprašanja višjih dveh taksonomskih stopenj vključili v samostojno tematsko enoto šport in varnost.
V preizkusu je bilo uporabljenih šest tipov nalog. Od skupaj 55 vprašanj jih je 28 zahtevalo kratek odgovor, 20 obkroževanje, dve povezovanje, dve dopolnjevanje, dve slikovni odgovor in eno vprašanje razvrščanje.

4.2.9.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja iz športne vzgoje <u>ob koncu tretjega obdobja</u>

Osnovni statistični podatki
Pisni preizkus znanja je v rednem roku šolskega leta 2008/2009 opravljalo 4567 učencev. Povprečno število doseženih točk je visoko in znaša 30,39 ali 67,37 %. Vse možne točke na preizkusu oziroma 45 točk je zbral samo en učenec. Prav tako je le en učenec ostal pri 0 točkah. Skupina 180 učencev ali 3,9 % pomeni najuspešnejši del letošnje generacije devetošolcev, saj so na preizkusu dosegli od 40 do 44 točk, kar pomeni od 90- do 97-odstotno uspešnost. Ena tretjina oziroma 1530 učencev je zbralo od 30 do 34 točk, to je med 66 in 75 % možnih točk. Najvišjo frekvenčno vrednost v celotni porazdelitvi predstavljajo učenci s 73-odstotno uspešnostjo.

Preglednica 4.50 Osnovni statistični podatki

Število učencev	4567
Število postavk v preizkusu	55
Možne točke	45
Povprečno število točk	30,39
Povprečno število odstotnih točk	67,37
Standardni odklon odstotnih točk	13,31
Indeks težavnosti	0,67 (od 0,46 do 0,97)
Indeks zanesljivosti	0,75

Pri podrobnejšem pregledu frekvenčne porazdelitve dosežkov učencev lahko ugotovimo, da ta nima pravilne zvonaste oblike. Krivulja je levo asimetrična, brez izrazitega vrha oziroma z enakomerno porazdelitvijo dosežkov znotraj intervala med 60 in 80 % točk ter z izrazitim padcem števila dosežkov med 80 in 85 % točk.

Indeks težavnosti celotnega preizkusa ima glede na strukturo preizkusa, s katerim smo preverjali vsebine iz učnega načrta, ustrezno vrednost (0,67).

Povprečen indeks diskriminativnosti za celoten preizkus znaša 0,35. Ta vrednost ni visoka in podrobnejše analize kažejo, da so naloge slabše razločevale znanje predvsem boljših učencev.

Glede na povprečno dobre dosežke populacije učencev, ki so bili preverjani iz znanja športne vzgoje, so manj razumljivi dosežki tistih učencev s pod 15 (35 %) točkami. Če bi ti učenci rešili le naloge prve taksonomske stopnje, bi že dosegli povprečje, ki ga je dosegla celotna populacija.

Indeks zanesljivosti (0,75) je ustrezen glede na raznolikost nalog in izbirnost v drugem delu preizkusa znanja.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Preglednica 4.51 Razporeditev nalog glede na preverjane cilje, taksonomske stopnje, indeks težavnosti in indeks diskriminativnosti

SPLOŠNI ŠPORTNI IZRAZI				
Naloga	**Cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
1.1	Poznati športna orodja in rekvizite, njihovo poimenovanje in varno uporabo.	I	0,84	0,2
TELESNE ZNAČILNOSTI IN GIBALNE SPOSOBNOSTI				
Naloga	**Cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
2.1	Ugotavljati in spremljati lastne gibalne sposobnosti in telesne značilnosti.	I	0,91	0,21
2.2	Uporabiti sredstva za razvoj gibalnih sposobnosti.	II	0,26	0,34
2.3	Poznati temeljne gibalne sposobnosti.	III	0,63	0,16

ŠPORT IN VARNOST

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
3.1	Seznaniti se s primernim športnim oblačilom in z obutvijo.	I	0,99	0,14
3.2	Seznaniti se s primernim športnim oblačilom in z obutvijo.	III	0,95	0,23
3.3	Skrb za osebno varnost.	II	0,77	0,27
4.1	Skrb za osebno varnost.	II	0,77	0,24
4.2	Skrb za osebno varnost.	III	0,90	0,21

ŠPORTNO OBNAŠANJE

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
5.1	Športno vedenje.	I	0,94	0,25
5.2	Športno vedenje.	II	0,73	0,31
5.3	Športno vedenje.	III	0,50	0,39
6. 1	Športno vedenje.	II	0,70	0,37

ZAKONITOSTI ŠPORTNE VADBE IN VPLIV NA ČLOVEKA

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
7.1	Razumevanje zakonitosti športne vadbe.	I	0,64	0,17
7.2	Razumevanje zakonitosti športne vadbe.	II	0,11	0,19
7.3	Razvijati funkcionalne sposobnosti z individualnimi programi.	III	0,64	0,39
8.1	Razumeti zakonitosti športne vadbe.	II	0,62	0,34
8.2	Razumeti zakonitosti športne vadbe.	III	0,69	0,35

ŠPORT, ZDRAVJE IN PROSTI ČAS

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
9.1	Razumeti vpliv športa in redne vadbe na zdravje in dobro počutje (TT).	II	0,86	0,24
9.2	Razumeti vpliv športa in redne vadbe na zdravje in dobro počutje.	III	0,47	0,14
10.1	Razumeti vpliv športa na zdravje in dobro počutje.	I	0,83	0,25

10. 2	Razumeti vpliv športa na zdravje in dobro počutje.	I	0,83	0,28
		ATLETIKA		
Naloga	**Učni cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
11.1	Poznavanje športne panoge – atletika.	I	0,86	0,22
11.2	Poznavanje športne panoge – atletika.	II	0,35	0,29
11.3	Poznavanje športne panoge – atletika.	III	0,60	0,43
12.1	Poznavanje športne panoge – atletika.	III	0,73	0,47
		GIMNASTIKA Z RITMIČNO IZRAZNOSTJO		
Naloga	**Učni cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
13.1	Poznavanje športne panoge – gimnastika.	I	0,15	0,17
13.2	Poznavanje športne panoge – gimnastika.	II	0,20	0,19
13.3	Poznavanje športne panoge – gimnastika (varovanje).	III	0,48	0,3
		PLES		
Naloga	**Učni cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
14.1	Poznavanje športne panoge – ples.	I	0,84	0,15
14.2	Poznavanje športne panoge – ples.	II	0,95	0,19
		PLAVANJE		
Naloga	**Učni cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
15.1	Poznavanje športne panoge – plavanje.	I	0,88	0,15
15.2	Poznavanje športne panoge – plavanje.	II	0,95	0,19
		SMUČANJE		
Naloga	**Učni cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
16.1	Poznavanje športne panoge – smučanje.	I	0,97	0,21
		POHODNIŠTVO		
Naloga	**Učni cilji**	**Kognitivna stopnja (po Bloomu)**	**Indeks težavnosti**	**Indeks diskriminativnosti**
17.1	Poznavanje športne panoge – pohodništvo.	I	0,91	0,16

KOŠARKA

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
18.1	Poznavanje športne panoge – košarka (tehnika).	I	0,95	0,26
18.2	Poznavanje športne panoge – košarka (taktika).	II	0,75	0,29
19.1	Poznavanje športne panoge – košarka (taktika).	II	0,53	0,34
19.2	Poznavanje športne panoge – košarka (taktika).	III	0,48	0,38
19.3	Poznavanje športne panoge – košarka (taktika).	III	0,72	0,4

ODBOJKA

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
20.1	Poznavanje športne panoge – odbojka (tehnika).	I	0,65	0,19
20.2	Poznavanje športne panoge – odbojka (taktika).	II	0,30	0,26
20.3	Poznavanje športne panoge – odbojka (taktika).	III	0,25	0,32
21.1	Poznavanje športne panoge – odbojka (taktika).	II	0,69	0,36
21.2	Poznavanje športne panoge – odbojka (taktika).	III	0,55	0,33

ROKOMET

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
22.1	Poznavanje športne panoge – rokomet (tehnika).	I	0,89	0,21
22.2	Poznavanje športne panoge – rokomet (taktika).	II	0,45	0,31
22.3	Poznavanje športne panoge – rokomet (taktika).	III	0,21	0,34
23.1	Poznavanje športne panoge – rokomet (pravila).	II	0,53	0,2
23.2	Poznavanje športne panoge – rokomet (taktika).	III	0,40	0,4

NOGOMET

Naloga	Učni cilji	Kognitivna stopnja (po Bloomu)	Indeks težavnosti	Indeks diskriminativnosti
24.1	Poznavanje športne panoge – nogomet (tehnika).	I	0,84	0,21
24.2	Poznavanje športne panoge – nogomet (taktika).	II	0,50	0,43

24.3	Poznavanje športne panoge – nogomet (taktika).	III	0,58	0,4
25.1	Poznavanje športne panoge – nogomet (taktika).	III	0,69	0,31
25.2	Poznavanje športne panoge – nogomet (taktika).	II	0,71	0,07

Dosežki učencev po vsebinskih področjih glede na indeks težavnosti

Naloge v preizkusu znanja pokrivajo šestnajst vsebinskih sklopov. Sklopi, kot so splošni športni izrazi, telesne značilnosti in gibalne sposobnosti, športna gimnastika z ritmično izraznostjo, ples, plavanje, smučanje ter pohodništvo, vsebujejo po eno nalogo. Sklopi šport in varnost, športno vedenje, zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka, šport, zdravje in prosti čas, atletika, košarka, odbojka, rokomet ter nogomet pa vsebujejo po dve nalogi. Posamezne naloge vsebujejo od enega do največ tri vprašanja. Tiste naloge in vprašanja, ki imajo indeks težavnosti do 0,33, smo opredelili kot težke, tiste z IT 0,34 do 0,66 kot srednje težke in tiste z IT nad 0,66 kot lahke.

Naloga iz **splošnih športnih izrazov** je lahka. Učenci dovolj dobro prepoznajo pravilen športni izraz za v praksi pogosto uporabljeno pomožno telovadno orodje. Menimo, da je doseženo znanje pretežno posledica pouka športne vzgoje, saj je za to pomožno orodje v vsakdanji rabi še vedno bolj razširjen neslovenski izraz »ribstol«.

Naloga **telesnih značilnosti in gibalnih sposobnosti** je imela tri vprašanja in je srednje težka. Ugotovili pa smo razlike med težavnostjo posameznih vprašanj. Prvo vprašanje (2.1) je zelo lahko (IT 0,91). Večina učencev namreč ve, da za izračun indeksa telesne mase potrebujejo vrednosti dveh telesnih značilnosti, to je telesne višine in teže. Drugo vprašanje (2.2) se je pokazalo za težko, saj ga je rešilo le 26 % učencev. Menimo, da večina učencev ne pozna konkretne naloge za učinkovito izboljšanje koordinacije gibanja telesa v prostoru; kljub temu da je ena od takšnih gibalnih nalog sestavni del vsakoletnega testiranja za športno-vzgojni karton. Tretje vprašanje te naloge (2.3) pa je bilo srednje težko (IT 0,63), kar pove, da so učenci v povprečju vedeli, katero gibalno sposobnost morajo imeti najrazvitejšo vratarji v izbranih športnih igrah. Visok odstotek pravilnih odgovorov na to vprašanje je preseglo pričakovanja predmetne komisije, saj je bilo zastavljeno na tretji taksonomski stopnji (v nadaljevanju TS).

Sklop **šport in varnost** je obsegal dve nalogi. Obe (3. in 4. naloga) sta lahki; tretja še bolj kot četrta. Učenci so zelo dobro poznali odgovore na praktično vsa vprašanja. Še posebno dobro so reševali prvo vprašanje (3.1, IT 0,99), kar pomeni, da skoraj vsi vedo, da za varno kolesarjenje potrebujejo čelado; prav tako znajo to tudi utemeljiti. Zanimivo je, da so učenci zelo dobro reševali tudi naloge, zastavljene na tretji taksonomski stopnji (3.2, IT 0,95 in 4.2, IT 0,90). Dobljeni podatki nakazujejo, da so učenci sposobni uporabe višjih kognitivnih procesov, če se vprašanja nanašajo na področje varnosti v povezavi z gibanjem. Pri tem dodajamo, da učenci pridobivajo tovrstne informacije ne le v šoli, ampak tudi v domačem okolju, iz medijev in pri organiziranih oblikah športne vadbe v prostem času.

Sklop vprašanj **športnega vedenja** ima dve nalogi in štiri vprašanja. V celoti gledano sta bili obe nalogi (5. in 6.) lahki. Peta naloga je bila sestavljena iz treh vprašanj. Prvo vprašanje (5.1) je bilo zelo lahko (IT 0,94), nato pa je težavnost naraščala po vprašanjih, tako da je bilo tretje vprašanje (5.3) srednje težko (IT 0,50) in tudi najtežje znotraj tega vsebinskega sklopa. To je razumljivo, saj je bilo zastavljeno na tretji taksonomski stopnji. Pridobljeni podatki potrjujejo, da večina učencev dobro pozna značilnosti tudi nešportnega vedenja. Nekaj manjši delež jih zna iz opisa situacije prepoznati primer športnega vedenja; še manj (le polovica) pa zna navesti svoj primer v tem vsebinskem sklopu. Dosežki so pričakovani, saj vprašanje 5.3 zahteva transfer znanja na področje zunaj športa (športno vedenje v cestnem prometu). Druga naloga v tem sklopu (6.1) ima le eno vprašanje, ki je lahko (IT 0,70), kar pomeni, da večina učencev zna razložiti konkretno naveden primer nešportnega vedenja. Glede na visok indeks težavnosti tega sklopa (IT 0,71) lahko ugotovimo, da so učenci relativno dobro poučeni o športnem vedenju. Seveda pa se ob tem postavlja vprašanje, ali zmorejo pridobljeno znanje uporabiti tudi v konkretnih okoliščinah.

Naslednji sklop obsega **zakonitosti športne vadbe in njenega vpliva na človeka.** Tvorita ga dve nalogi (7. in 8.) s skupaj petimi vprašanji. Obe nalogi spadata med srednje težke. Pri sedmi nalogi, ki jo sestavljajo tri vprašanja, prihaja do zelo velikih razlik v težavnosti, in sicer med prvim in tretjim na eni strani (vprašanji 7.1 in 7.3 sta na meji med srednje težkim in lahkim) in drugim vprašanjem (7.2) na drugi strani, ki se je pokazalo za zelo težko (IT 0,11). Očitno je, da veliko večji odstotek učencev v vprašanju prepozna navedeno aerobno aktivnost ter prepozna napako v procesu treniranja aerobnih aktivnosti, zelo malo pa jih zna navesti konkreten primer anaerobne športne aktivnosti z določitvijo velikosti njene intenzivnosti. Menimo, da so nižji dosežki v omenjenem primeru najbolj posledica tipa in strukture vprašanja, ki je bilo za učence nenavadno, hkrati pa je za dosego njegove pravilnosti zahtevalo odgovor v paru. Vprašanji osme naloge sta bili po težavnosti podobni (IT 0,62 in IT 0,69), kar pomeni, da učenci znajo srednje dobro navesti primer alternativne naloge za razvoj ohranjanja ravnotežja in jo tudi otežiti. Tudi tu je bila naloga na tretji taksonomski stopnji zelo dobro rešena, tako da lahko trdimo, da so učenci sposobni uporabe višjih kognitivnih procesov, še posebno ker vsebine vprašanj niso bile tipične ali pogosto obravnavane.

Vsebinski sklop **šport, zdravje in prosti čas** sestavljata dve nalogi (9. in 10.) s po dvema vprašanjema. Deveta naloga je srednje težka (IT 0,66), deseta pa lahka (IT 0,83). Razlika v težavnosti med vprašanjema pri deveti nalogi je precej velika, saj je prvo vprašanje (9.1) rešilo 86 % učencev, pri drugem vprašanju (9.2) pa jih je bilo uspešnih manj kot polovica (IT 0,47). Rezultati nakazujejo, da učenci poznajo pozitiven vpliv športno-gibalne vadbe na zmanjšanje podkožnega maščevja, medtem ko jih veliko manj pozna pravilno uporabo tekočin pred vadbo, med njo in po njej. Dosežki kažejo, da bo treba več pozornosti nameniti tematiki hidracije pri gibalnih naporih, saj je to eden ključnih elementov za zdravo in uspešno ukvarjanje s športno-gibalnimi vsebinami. Deseta naloga je bila sestavljena iz enako težavnih vprašanj, obe sta bili lahki (IT 0,83), kar pomeni, da učenci zelo dobro poznajo pozitiven vpliv športne vadbe na dobro počutje in zdrav življenjski slog. Očitno je posredovanje informacij in tudi lasten zgled odraslih obrodil sadove tudi tu, kar je zelo dober prognostični element za prihodnji življenjski slog teh mladostnikov.
Sklop **atletika** je sestavljen iz dveh nalog (11. in 12.). Enajsta naloga je srednje težka, vendar pa je znotraj naloge prvo vprašanje (11.1) lahko (IT 0,86), drugo (11.2) težko (IT 0,35), tretje (11.3) pa srednje težko (IT 0,60). Dosežki kažejo, da učenci zelo dobro poznajo povelja za nizki start, slabo pa iz opisa konkretnega primera ugotovijo tehnično napako, ki povzroči slabo gibalno izvedbo samega nizkega starta. Ugotavljamo tudi, da znajo srednje dobro primerjati dve atletski disciplini (tek na 60 metrov in skok v daljino z zaletom) in izraziti razumevanje posameznih razlik ter podobnosti med njima. Dvanajsta naloga je lahka (IT 0,70), kar pomeni, da večina učencev prepozna vzrok(e) za neuspešnost v štafetni predaji. Tudi v tem sklopu so učenci zelo dobro reševali naloge na tretji taksonomski stopnji. Očitno učencem uporaba zahtevnejših miselnih procesov ne povzroča večjih težav, kadar rešujejo konkreten gibalni problem in se pri tem lahko uprejo še na lastne izkušnje.

Vsebine **gimnastike z ritmično izraznostjo** imajo le eno nalogo (13.), toda s tremi vprašanji. Naloga se je pokazala za zelo težko, še posebno prvi dve vprašanji (13.1, IT 0,15 in 13.2, IT 0,20), kar nakazuje, da učenci zelo težko prepoznajo tehnično prvino »preskok prek skrinje skrčno« (skrčka). Možno je, da je bila slika pri tej nalogi nekoliko manj jasna, zato učencem iz nje ni uspelo natančno prepoznati tega elementa. Vendar pri tem ne moremo prezreti, da učenci prav tako niso prepoznali temeljne faze preskoka orodja, to je opore na skrinji in posledičnega odriva z rokami, ki je nujna za uspešno izvedbo te gimnastične prvine. Tretje vprašanje (13.3, IT 0,48) je rešila malo manj kot polovica učencev, ki ve, zakaj je označeno mesto na sliki najprimernejše za varovanje »skrčke«, kot je prikazana na omenjeni sliki. Tudi tu se je pokazalo, da so učenci bolje reševali naloge na najzahtevnejši taksonomski stopnji. To bi lahko na eni strani nakazovalo, da je v praksi omenjena prvina relativno slabo utrjena in da so zato učenci slabo seznanjeni s ključnimi deli preskoka. Toda na drugi strani več učencev, kot je bilo pričakovati, ve, zakaj je treba varovanje izvajati prav pri na skici označenem mestu. Ker se zadnje vprašanje nanaša tudi na varnost, je dosežek vseeno slabši, kot bi si ga želeli. Izvajanje nepravilnega varovanja ali celo opuščanje varovanja lahko ogrozi varno izvedbo »preskoka prek skrinje skrčno«, v skrajnih primerih pa lahko privede celo do poškodbe tistega, ki izvaja preskok ali tistega, ki ga pri tem varuje. Tega pa pri pouku športne vzgoje nikakor ne smemo dopustiti.

Tematski sklop **ples** je sestavljen iz dveh vprašanj (14.1 in 14.2), ki sta zelo lahki. Učenci znajo dobro uvrstiti konkreten ples v ustrezno skupino plesov ter dobro poznajo začetek gibanja pri plesu čačača. Začetek tega gibanja pa očitno nima ključnega vpliva na uspešno nadaljevanje omenjenega plesa, na kar so med moderacijo navodil za vrednotenje predmetno komisijo opozorili športni pedagogi – pomočniki glavnega ocenjevalca. Športni pedagogi so svoje opozorilo pojasnili z dejstvom, da je način začetnega gibanja povezan z modelom učenja plesa, ki je v vsaki plesni šoli nekoliko drugačen. Zato se je predmetna komisija odločila, da sprejme omenjeno dejstvo in pri drugem vprašanju prizna dva opisa začetka gibanja. Posledica večjega nabora možnih rešitev je zato zelo visok indeks težavnosti.

Lahki sta tudi vprašanji (15.1 in 15.2), ki oblikujeta sklop **plavanje**. To pomeni, da večina učencev prepozna eno od osnovnih plavalnih tehnik na priloženi sliki, prav tako dobro poznajo tudi razliko med tehničnimi značilnostmi različnih tehnik plavanja (prsno in hrbtno). Učenju plavanja je v slovenskem sistemu vzgoje iz izobraževanja namenjenega precej časa in poteka v različnih organizacijskih oblikah (plavalni tečaji, šola v naravi). Menimo, da ima zato skoraj vsak slovenski učenec možnost, da se dovolj dobro seznani tako s praktičnim kot teoretičnim znanjem o pravilnem in varnem plavanju z osnovnimi plavalnimi tehnikami. To je ena najpomembnejših naložb v uporabno znanje za življenje, ki je omogočena slehernemu slovenskemu osnovnošolcu.
Podobne rezultate glede težavnosti smo dobili tudi pri sklopu **smučanje**. Iz dosežkov na vprašanje (16.1) sklepamo, da skoraj vsi učenci vedo, kdaj je treba z vidika smučarskih disciplin uporabljati smučarske palice.

Pri zelo lahki nalogi iz sklopa **pohodništvo** je znanje učencev preverjalo vprašanje (17.1), ki se je nanašalo na težavnost izbrane planinske poti v povezavi s stopnjo telesne pripravljenosti. Nanj jih je večina odgovorila pravilno. Dosežek je pokazal, da so učenci dovolj dobro seznanjeni ne samo s potrebno dodatno opremo, temveč tudi s potrebno telesno pripravljenostjo za hojo v gore. Ob tem si lahko zastavimo vprašanje, ali imajo učenci možnost, da teoretično znanje, ki so ga s tega področja pokazali v preizkusu, tudi praktično uporabljajo. Mnogim namreč planinski pohodi (z izjemo športnih dni ali pa v sklopu šole v naravi) niso dostopni, ker tega ne vključuje njihov življenjski slog.

Pri učnem sklopu **športne igre** so dosežki učencev povezani tudi z izborom ponujenih nalog. Največ učencev (2907) je kot eno od dveh možnih športnih iger izbralo odbojko, najmanj pa rokomet (1171); vendar dosežki učencev kažejo, da sta bili nalogi iz obeh športnih iger v povprečju enako težavni (IT 0,49). Podobne težavnosti sta bili tudi nalogi iz preostalih dveh sklopov, vendar pa lažji od prej omenjenih. Pri košarki je znašal indeks težavnosti 0,68, pri nogometu pa 0,66. Za reševanje nalog iz košarke se je odločilo 2673 učencev, naloge nogometa pa je reševalo skupaj 2400 učencev.

Tematski sklop **košarka** ima dve nalogi (18. in 19.), ki sta v povprečju lahki (IT 0,68). Pri osemnajsti nalogi sta bili obe vprašanji zelo lahki, še posebno dobro so učenci reševali prvo vprašanje (18.1). Kar 95 % jih pozna košarkarski tehnični element »podaja z obema rokama izpred prsi«, ki je bil predstavljen tudi na sliki. Tri četrtine učencev pozna (ne)uporabo tega tehničnega elementa v igri. 19. naloga je bila nekoliko težja. Na prvi dve vprašanji (19.1 in 19.2) je pravilno odgovorila približno polovica učencev, ki vedo, v katerih igralnih situacijah se uporablja »pivotiranje« in kako lahko igralec v napadu popravi svojo taktično odločitev – v tem primeru spregledano postavitev »blokade ob obrambnemu igralcu«. Nekoliko več učencev (19.3, IT 0,72) je pravilno ugotovilo, kakšna je najustreznejša rešitev v protinapadu »dva na enega«. Gledano v celoti so učenci dobro reševali naloge iz sklopa košarka, kar pomeni, da je košarka, čeprav jo večinoma poučujejo z metodo demonstracije in manj z metodo razlage, učenci dobro poznajo omenjene vsebine. Kljub temu da je način preverjanja znanja s tega področja povsem drugačen (pisni), kot pa poteka proces poučevanja (predvsem praktično), pa smo s prilagoditvijo vprašanj in tipov nalog poskusili čim bolj nazorno simulirati praktičnost vsebin. Morebiti so tudi zato dosežki zelo dobri. Še zlasti pa je treba znova poudariti dobro reševanje nalog na tretji taksonomski stopnji (načrtovanje zaključka napada).

Vprašanja pri tematskem sklopu **odbojka** so bila v povprečju srednje težka, med njimi pa dve težki. Učenci imajo precej težav pri načrtovanju obrambne akcije ob nasprotnikovem napadu in ne prepoznajo taktične napake »(ne)zaščite bloka« (20.3, IT 0,25). Razmeroma dobro pa poznajo tisti del roke, s katerim odbojkarji

odbijajo žogo pri »zgornjem odboju« (20.1, IT 0,65), čeprav je predmetna komisija pričakovala precej večjo uspešnost pri teh odgovorih. Gre namreč za najosnovnejši način odbijanja žoge pri odbojki. Ker vprašanje ni bilo dopolnjeno s sliko tega tehničnega elementa, so ga učenci zelo verjetno reševali na podlagi lastnih praktičnih izkušenj. Če je to res, potem mnogi med njimi odbijajo žogo s tehnično nepravilnim zgornjim odbojem (predvsem z dlanmi). To pa je lahko tudi posledica pomanjkljivega gibalnega učenja oziroma uporabe neustrezne kakovosti odbojkarskih žog pri tem (pretrde, tekmovalne žoge). Tehnično neustrezna izvedba zgornjega odboja žoge posledično zmanjšuje natančnost njenega usmerjanja, povzroča dodatne bolečine v predelu rok, kar vse skupaj znižuje učinkovitost in priljubljenost odbojkarske igre. Učenci so v odgovorih dokazali, da dobro poznajo način prevzemanja odgovornosti v igri, kadar žoga pade med dva igralca (21.1, IT 0,69). Dobra polovica jih zna tudi predvideti nadaljevanje igre z ustreznim tehničnim elementom, če žoga ob servisu nasprotne ekipe zadene zgornji rob mreže in pade na njihovo polovico igrišča (21.2, IT 0,55).

Sklop **rokometa** predstavljata dve srednje težki nalogi (22. in 23., IT 0,49). Pri 22. nalogi se je pokazalo, da je njena težavnost pričakovano naraščala od vprašanja do vprašanja, tako kot je naraščala njihova taksonomska stopnja. Na prvo vprašanje (22.1) je odgovorilo skoraj 90 % učencev, kar pomeni, da jih večina zelo dobro prepozna tehnični element, prikazan na sliki (»strel s tal«). Drugo vprašanje (22.2) je težje (IT 0,45). Odgovori potrjujejo, da zna skoraj polovica vprašanih pravilno razvrstiti igralce v taktično postavitev »individualna obramba«, če je vnaprej dana postavitev napadalcev. Dosežek je zadovoljiv, saj so učenci razumevanje prikazovali s slikovnim odgovorom. Tretje vprašanje (22.3) se je pokazalo za težko, saj le malo učencev (IT 0,21), ki so izbrali rokomet kot eno od športnih iger, natančno ve, kdaj je uporaba individualne obrambe še posebno učinkovita. Obe vprašanji triindvajsete naloge sta bili srednje težki (23.1, IT 0,53 in 23.2, IT 0,40). Tudi tu je težavnost naraščala glede na taksonomsko stopnjo vprašanja. Učenci, ki so to nalogo uspešno rešili, vedo, kdaj sodnik lahko dosodi kazen »devetmetrovke«, in poznajo možnost menjave taktične postavitve, kadar jim prejšnja ni omogočala možnosti za dosego zadetka. Dosežek zadnjega vprašanja je glede na uporabljeno tretjo taksonomsko stopnjo relativno visok, vendar pa pričakovan, glede na to, da so nanj odgovarjali le tisti učenci, ki so si to vsebino sami izbrali.
Gledano v celoti določata tematski sklop **nogomet** srednje težki do lahki nalogi (24. in 25.). Tri vprašanja so bila lahka, dve pa srednje težki. Najlažje vprašanje (24.1, IT 0,84) se nanaša na prepoznavo tehničnega elementa, ki je prikazan na sliki (»udarec z nartom«). Pravilno ga je rešilo več kot 80 % učencev. Najtežje vprašanje (24.2) je uspešno rešila le polovica učencev. V njem smo jih spraševali po glavni nalogi »veznega igralca«. Preostala tri vprašanja so po težavnosti približno enaka, kar pomeni, da več kot polovica vprašanih pozna primer menjave taktične postavitve, pozna taktične rešitve za igralca v zaključku napada in zna uporabiti primeren tehnični element za strel na gol s položaja levega krila. Tudi pri tematiki nogometa so učenci zelo dobro reševali predvsem naloge tretje taksonomske stopnje (24.3, IT 0,58 in 25.1, IT 0,69), kar le še potrjuje prejšnje ugotovitve, da učenci zmorejo uporabiti višje kognitivne procese, kadar rešujejo konkreten gibalni problem, in se pri tem lahko uprejo na lastne izkušnje.

Širši tematski sklop, s katerim preverjamo znanje vsebin, kjer prevladuje **gibalna komponenta** (atletika, gimnastika z ritmično izraznostjo, plesi, plavanje, smučanje, pohodništvo in vse športne igre), predstavljajo naloge z nakazano manjšo stopnjo težavnosti, saj znaša povprečen indeks težavnosti 0,76. Kot rahlo težji se je v povprečju pokazal drugi tematski sklop, ki sam po sebi **ne vsebuje gibalne komponente** (IT 0,72); vendar se pri pouku športne vzgoje posredujejo posamezne teme (splošni športni izrazi, telesne značilnosti in gibalne sposobnosti, šport in varnost, športno vedenje, športna vadba in vpliv na človeka ter šport, zdravje in prosti čas) neposredno ob praktičnih vsebinah. Primerjava med sklopoma torej ne kaže pomembnejših razlik. Zato lahko sklepamo, da učenci razmeroma dobro poznajo vsebine vseh tem iz učnega načrta športne vzgoje, ki jih je vseboval tokratni nacionalni preizkus znanja.

Primerjava med sklopom **individualnih športov** (IT 0,75) in **skupinskimi športi** (IT 0,58) pokaže, da so učenci veliko lažje oziroma bolje reševali naloge z vsebinami iz individualnih športov. Pri tem je treba upoštevati tudi možnost izbirnosti pri skupinskih športih, kar še zmanjša vrednost dobljenega rezultata. Predvidevamo, da naj bi učenci izbirne vsebine športnih iger tudi bolje praktično obvladali, kar le še poveča razliko v primerjavi. Glavni razlogi so verjetno v kompleksnosti tehnično-taktične strukture športnih iger, nadalje v kompleksnosti skupinske dinamike med akterji, ki je pri športnih igrah izrazitejša, ter ne nazadnje v kompleksnosti pristopov v poučevanju tako zahtevnih vsebin.

Dosežki učencev po taksonomskih stopnjah glede na indeks težavnosti

Strukturo preizkusa znanja je predmetna komisija oblikovala tako, da je bilo skupaj 17 vprašanj uvrščenih na prvo taksonomsko stopnjo, 20 vprašanj na drugo in 18 vprašanj na tretjo taksonomsko stopnjo. Po odpisanih preizkusih ugotavljamo, da so učenci v skladu s pričakovanji v povprečju najbolje reševali naloge prve taksonomske stopnje, kar potrjuje tudi povprečni indeks težavnosti 0,82. Nepričakovano pa se je pojavil velik razpon v težavnosti posameznih vprašanj na prvi taksonomski stopnji, ki je posledica predvsem zelo nizke vrednosti (IT 0,15) pri nalogi 13.1 iz tematike gimnastika z ritmično izraznostjo in na drugi strani najvišjega IT (0,99) pri vprašanju 3.1, s področja šport in varnost. Kot zanimivost omenimo, da so učenci v povprečju povsem enako uspešno reševali naloge druge in tretje taksonomske stopnje, saj znašata oba povprečna indeksa težavnosti 0,56.

Na **prvi taksonomski stopnji** so učenci najbolje reševali vprašanja: (3.1) glede uporabe čelade za varno kolesarjenje (IT 0,99); (16.1) o učinkovitosti rabe smučarskih palic (IT 0,97); (18.1) o prepoznavanju košarkarskega tehničnega elementa na sliki (»podaja z obema rokama izpred prsi«), pravilno ga je rešilo kar 95 % učencev; (5.1) o značilnostih nešportnega vedenja (IT 0,94); (17.1) o zahtevani telesni sposobnosti za hojo v gore, saj so prepoznali dobro telesno pripravljenost kot pogoj za obisk zahtevnejših poti (IT 0,91); (2.1) o izračunu indeksa telesne mase na osnovi telesne višine in teže (IT 0,91). Uspešno doseženo znanje pri omenjenih vprašanjih prve taksonomske stopnje lahko pripišemo tudi za športno vzgojo verjetno ustreznejšemu tipu naloge, pri katerem učenci med ponujenimi možnostmi izberejo pravilen odgovor. Pri večini vprašanj pa so si učenci lahko dodatno pomagali s priloženo sliko.
Tudi slika pa ni bila v zadostno pomoč pri vprašanju 13.1 s področja gimnastike z ritmično izraznostjo, ki so ga učenci rešili izrazito slabo (IT 0,15), ko je bilo treba prepoznati gimnastično prvino na sliki (»preskok čez skrinjo skrčno«). Možno je, da je bila slika pri nalogi nekoliko manj jasna, zato tudi učencem ni uspelo natančno prepoznati tega elementa, kljub temu da smo po opravljeni moderaciji navodil za vrednotenje kot pravilne odgovore priznali vse, ki so bili vsebinsko smiselni, čeprav niso bili terminološko povsem dosledni.
Na **drugi taksonomski stopnji** so učenci najbolje reševali vprašanje 15.2, saj je znašal indeks težavnosti 0,95. Velika večina jih torej zna ugotoviti, po čem se razlikuje tehnika kravla od hrbtnega kravla. Vprašanje je bilo lažje tudi zaradi tipa vprašanja (obkroževanje) in zaradi manjšega števila možnih odgovorov. Pri vprašanju 14.2 (IT 0,95) učenci vedo, kateri od plesalcev začne gibanje v osnovni sliki pri plesu čačača naprej in kateri nazaj. Težavnost tega vprašanja je manjša tudi zato, ker je bil na moderaciji navodil za vrednotenje sprejet dogovor, da pozitivno ovrednotimo oba možna začetka tega plesa. Razlog za tako odločitev je v tem, da različne plesne šole v praksi ne uporabljajo enotne metodike učenja tega plesa, kar posledično pomeni, da so se lahko učenci naučili začetek plesa na različna načina. Učenci so uspešno odgovarjali tudi na vprašanje 9.1 (IT 0,86), kar potrjuje, da jih velika večina pozna pozitiven vpliv primerne gibalne aktivnosti na zmanjšanje podkožnega maščevja.
Kot najtežje na tej taksonomski stopnji se je pokazalo vprašanje 7.2 (IT 0,11) iz tematskega sklopa »zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka«. Učenci so morali podati v odgovoru primer anaerobne športne aktivnosti in z vrednostjo srčnega utripa določiti njeno intenzivnost. Ker je bil kot pravilen priznan samo odgovor v paru, je s tega vidika postala naloga še zahtevnejša. Tip naloge bi moral biti lažji, glede na siceršnjo zahtevnost samega tematskega sklopa. Pri vprašanju 13.2 (IT 0,20) so morali učenci dopolniti poved z manjkajočim delom preskoka, vendar veliki večini to ni uspelo, morebiti tudi zato, ker so posamezne faze preskoka premalo poudarjene že v samem procesu vadbe. Pri vprašanju 20.2 (IT 0,30) je bilo treba glede na opis igralne situacije in na postavitev igralcev v polju na skici določiti ustrezno zaporedje predlaganih tehničnih elementov v odbojkarski igri. Menimo, da je bila takšna oblika naloge za večino učencev neznana, zato večini nanjo ni uspelo pravilno odgovoriti. Ti učenci po vsej verjetnosti še niso usvojili stopnje abstrakcije znanja v uporabi ustreznega zaporedja tehničnih elementov odbojkarske igre, da bi jih lahko vnesli v slikovni prikaz.

Na **tretji taksonomski stopnji** so učenci najbolje reševali vprašanje 3.2 (IT 0,95) s tematskega področja »šport in varnost«. Zapisati so morali utemeljitev svojega odgovora na v prejšnji nalogi postavljeno vprašanje (Kateri kos navedene opreme omogoča najbolj varno kolesarjenje?). Večina učencev ve, da pomeni uporaba čelade pri vožnji s kolesom najpomembnejši zaščitni ukrep, s katerim lahko preprečimo ali vsaj omilimo poškodbe glave ob morebitnih padcih ali trkih. Glede na velik delež pravilno rešenih nalog na najtežji taksonomski stopnji bi sicer lahko sklepali na preprostost vprašanja, vendar predmetna komisija meni, da je tako dober rezultat

posledica dobre strategije ozaveščanja s poučevanjem in z vzgojo staršev, šol in medijev. Ugotovimo lahko torej, da ima naveden pristop pri tem vprašanju visoko učinkovitost. Model bi se lahko uporabil tudi na drugih področjih ali vsebinah športne vzgoje, ki imajo tako visoko stopnjo družbene pomembnosti in velik vpliv na kvaliteto življenja, kot so npr. plavanje, smučanje, hoja v gore. Odgovori na vprašanje 4.2 (IT 0,90) potrjujejo, da zna večina učencev pravilno analizirati razmere, če se pojavi bolečina pri udeležencu pohoda v visokogorje, in izbrati ustrezen ukrep za njeno rešitev.
Učenci so bili pri nalogah tretje taksonomske stopnje najmanj uspešni v odgovorih na vprašanja, ki so preverjala tehnično-taktično znanje iz športnih iger, kar je, glede na izbirnost tega dela preizkusa, nenavadno. Glede na samo vsebino vprašanj pa je pričakovano, saj so od učencev zahtevala načrtovanje taktike in konkretno reševanje kompleksnih situacij. Tovrstnega načina uporabe miselnih operacij pa so učenci le redko deležni v okviru rednega učnega procesa športne vzgoje.

Dosežki učencev po tipih nalog glede na indeks težavnosti
V preizkusu so prevladovale naloge kratkega odgovora (28) in naloge obkroževanja (20). Uporabili smo še po dva primera nalog povezovanja, dopolnjevanja ter slikovnega odgovora; eno vprašanje pa je v odgovoru predvidelo razvrščanje.

V skladu s pričakovanji so bili učenci najuspešnejši pri **nalogah obkroževanja**. To še posebno velja za odgovore na vprašanja: 2.1, 3.1, 4.2, 5.1, 15.2, 16.1, 17.1 in 18.1 – vse z indeksom težavnosti nad 0,90. Predstavljajo teme: telesne značilnosti in gibalne sposobnosti, šport in varnost, športno vedenje, plavanje, smučanje, planinstvo in košarka. Najnižji dosežek (IT 0,53) je bil dosežen pri vprašanju s področja rokometa (23.1), v katerem smo spraševali po situaciji, v kateri sodnik dosodi kazen devetmetrovke. Pri tem dodajmo, da je bilo vprašanje uvrščeno na drugo taksonomsko stopnjo. Ugotovljeno kaže na dejstvo, da so naloge obkroževanja za učence razmeroma lahke, kar kaže skupni indeks težavnosti vseh nalog obkroževanja, ki znaša 0,76.

Pri **nalogah kratkega odgovora** sta bili vprašanji (3.2 in 14.2) iz tematskih sklopov šport in varnost ter ples rešeni izredno dobro (IT 0,95). Nekoliko manj to velja za drugo vprašanje iz sklopa varnosti (4.1), ki prav tako ni povzročilo večjih preglavic učencem. Povsem drugačni pa so dosežki pri vprašanju 7.2 (zakonitosti športne vadbe), kjer znaša IT 0,11, vprašanju iz gimnastike z ritmično izraznostjo (13.1), kjer učencem ni uspelo na sliki prepoznati in poimenovati gimnastične prvine (IT 0,15), ter vprašanju iz rokometa (22.3) z (IT 0,21), ki so bila za večino učencev pretežka, morebiti tudi zaradi strukture vprašanja. Tudi sicer so bile naloge kratkih odgovorov v povprečju težavnejše od nalog obkroževanja, saj je njihov skupni povprečni indeks težavnosti 0,57. Morda bi bila uspešnost reševanje posameznih vprašanje večja, če bi za ugotavljanje stopnje znanja uporabili drug tip nalog.

Pri **nalogah dopolnjevanja** najprej izpostavljamo vprašanje iz sklopa gimnastika z ritmično izraznostjo (13.2). Doseženi indeks težavnosti je zelo nizek, saj znaša le 0,20. Vendar menimo, da je težava bolj v pomanjkljivih praktičnih izkušnjah učencev in s tem slabšem poznavanju gimnastične prvine »skrčka« kot pa v samem tipu naloge.
Po drugi strani pa je že možnost izbire med več ključnimi besedami pri nalogi dopolnjevanja (10.2) iz sklopa »šport, zdravje in prosti čas« bistveno prispevala k večjemu deležu pravilnih odgovorov (IT 0,83).

Naloge slikovnih odgovorov pomenijo večjo novost nacionalnega preverjanja znanja iz športne vzgoje. So poskus, kako »ujeti« določeno nastalo igralno situacijo v športnih igrah, ki zahteva poglobljeno analizo ali pa omogoča predvidevanje tehnično-taktičnih rešitev v nadaljevanju. Tokrat smo uporabili po en primer naloge iz košarke (19.2) in rokometa (22.2). Dosežki učencev so bili v obeh primerih podobni, saj sta bili nalogi srednje težki z indeksom težavnosti 0,48 pri košarki oziroma 0,45 pri rokometu.

Ugotavljamo, da sta bili srednje težki tudi **nalogi povezovanja**, ki smo ju uvrstili v sklopa »zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka« (7.1) ter »šport, zdravje in prosti čas« (9.2). S prvo nalogo smo želeli preveriti, ali učenci ločijo med primeri aerobne in anaerobne športne aktivnosti. V odgovoru je bilo treba zgolj združiti dva parametra in ju označiti s križcem. Toda IT (0,64) kaže, da več kot tretjini učencev tega ni uspelo pravilno izvesti. Druga naloga, ki se ukvarja z načrtovanjem vnosa tekočine pred aktivnostjo in po njej, je bila uvrščena na tretjo taksonomsko stopnjo. Zato so bili v odgovorih pričakovani nižji dosežki.

Indeks težavnosti znaša 0,47. To pa pomeni, da je več kot polovica učencev napačno »dozirala« količino popite tekočine, kar bi lahko v praksi pomenilo neustrezno raven hidracije ter posledično slabše počutje.

Edina **naloga razvrščanja** (20.2) je bila uvrščena v sklop odbojke. Druga taksonomska stopnja in nenavaden grafični zapis naloge, ki je predvideval razvrščanje tehničnih elementov odbojkarske igre v ustrezno zaporedje, sta pripomogla k razmeroma nizki ravni dosežkov (IT 0,30).

Dosežki učencev po dodatnem gradivu pri nalogah glede na indeks težavnosti

Naloge s slikami imajo povprečen indeks težavnosti 0,68 in so najbolje rešene naloge glede na uporabljene dodatke. Pri tej vrsti nalog sta bili odlično rešeni vprašanji iz plavanja (15.2), ko je bilo treba ugotoviti razlike med kravlom in hrbtnim kravlom ter iz košarke (18.1), kjer je bilo treba na sliki prepoznati tehnični element (podaja izpred prsi). Obakrat je znašal indeks težavnosti 0,95. Kot smo že omenili, sta bili najslabše rešeni nalogi 13.1 in 13.2 iz gimnastike z ritmično izraznostjo (indeks težavnosti 0,15 oziroma 0,20). Komisija meni, da bi z drugačno izbiro slike, ki se ne bi kombinirala še s kinogramom, učenci verjetno dosegli več pravilnih odgovorov.

Pri **nalogah s skicami** je bilo najslabše rešeno vprašanje 20.2, ki zahteva zapis pravilnega zaporedja tehničnih elementov pri odbojkarski igri (IT 0,30). Morda so dosežki posledica tudi neprimernosti uporabe načina preverjanja znanja v primerjavi s procesom poučevanja in s tem povezanimi težavami pri izdelavi skice.

Pri **nalogah z besedilom** pa je bilo slabše rešeno vprašanje 20.3, ki je predvidelo izbiro taktične rešitve nadaljevanja akcije pri odbojki. V konkretnem primeru pa ne moremo sklepati, da je razlog za slabši dosežek v dodatnem gradivu. Po mnenju predmetne komisije je vzrok za to v slabšem poznavanju vsebine odbojkarske igre pri tistih učencih, ki so izbrali odbojko kot eno od možnih športnih iger.

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.34 Porazdelitev odstotnih točk pri športni vzgoji z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

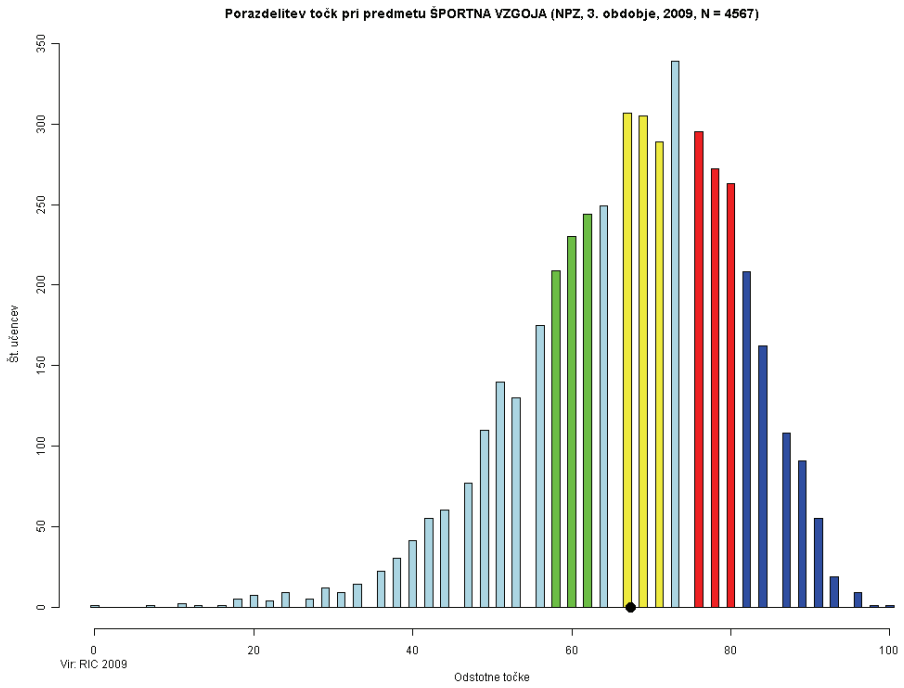

Zeleno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri športni vzgoji določajo spodnjo mejo četrtine dosežkov, so rešili:

Naloge:

1, 2. a, 3. a, 3. b, 3. c, 4. a, 4. b, 5. a, 5. b, 9. a, 10. a, 10. b, 11. a, 14. a, 14. b, 15. a, 15. b, 16, 17, 18. a, 18. b, 22. a, 24. a

Vsebine:

Splošni športni izrazi
Telesne značilnosti in gibalne sposobnosti
Šport in varnost
Športno vedenje
Šport, zdravje in prosti čas
Atletika
Ples
Plavanje
Smučanje
Pohodništvo
Košarka
Rokomet
Nogomet

Taksonomske stopnje:
Pri petnajstih nalogah (**1, 2. a, 3. a, 5. a, 10. a, 10. b, 11. a, 14. a, 15. a, 15. b, 16, 17, 18. a, 22. a, 24. a**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni ravni (znanje), pri šestih nalogah (**3. c, 4. a, 5. b, 9. a, 14. b, 15. b, 18. b**) na II. kognitivni ravni (uporaba znanja, razumevanje), pri preostalih dveh nalogah (**3. b, 4. b**) pa smo preverjali uporabo miselnih procesov na III. kognitivni ravni (povezovanje, analiza, utemeljevanje …).

Učenci znajo:

- strokovno poimenovati pomožno orodje za telesno vadbo (letvenik) (**naloga 1**);
- izbrati ustrezne telesne značilnosti za izračun podatka o prekomernosti telesne mase (**naloga 2. a**);
- izbrati in utemeljiti ključne ukrepe za varnost pri gibalnih aktivnostih v naravi, kakor sta kolesarjenje (uporaba čelade, pitje tekočine, utrujenost) in hoja v gore (nepoškodovanost in ukrepi ob nastopu bolečine) (**naloge 3. a, 3. b, 3. c, 4. a, 4. b**);
- ločevati športno vedenje od nešportnega (**nalogi 5. a, 5. b**);
- povezati zdrav življenjski slog in gibalne dejavnosti ter prepoznati pozitivni vpliv gibanja na dobro počutje (**naloge 9. a, 10. a, 10. b**);
- razločevati povelja nizkega starta (**naloga 11. a**);
- uvrstiti predlagani ples (čačača) v ustrezno skupino plesov in določiti njegovo osnovno plesno sliko (**nalogi 14. a, 14. b**);
- poimenovati na sliki prikazano plavalno tehniko in poiskati razlike med različnimi tehnikami plavanja (**nalogi 15. a, 15. b**);
- določiti uporabo smučarskih palic pri različnih smučarskih disciplinah (**naloga 16**);
- povezati stopnjo zahtevnosti planinske poti in telesne pripravljenosti (**naloga 17**);
- na sliki prepoznati in v igralni situaciji uporabiti tehnične elemente pri košarki, rokometu in nogometu (**naloge 18. a, 18. b, 22. a, 24. a**).

Pri nalogah zelenega območja so učenci večino odgovorov (pojme, tehnične elemente, vrste tehnik ...) prepoznavali ob slikah ali pa med več danimi možnimi odgovori oziroma so jih izbirali med ključnimi besedami. Učenci so znanje izkazovali tudi ob konkretnih situacijah, opisanih v besedilih.

Zgled:

4. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Učiteljica je pripravila planinski športni dan v visokogorje. Učenkam je povedala pravila o varnem vedenju v gorah. Helena si je prejšnji dan na treningu nekoliko poškodovala nogo, vendar učiteljici poškodbe ni omenila. Kljub temu je odšla na športni dan, ker uživa v hoji v gore. Med potjo jo je začela boleti poškodovana noga, vendar je še zmogla hoditi.

(Vir: Predmetna komisija za športno vzgojo.)

a) Katerega navodila za varno pot v gore Helena ni upoštevala pri načrtovanju odhoda na športni dan?

Odgovor napiši na črto.

_____

b) Katera bi bila za Heleno **najvarnejša** rešitev ob pojavu bolečine v nogi?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Helena naj malo potrpi in nadaljuje hojo v počasnejšem tempu.

B Heleni nudimo prvo pomoč in poskrbimo za varen sestop s spremstvom.

C Helena naj sama počaka, saj se bo skupina po isti poti vrnila v dolino.

D Helena naj se takoj vrne na izhodišče visokogorske poti.

Rumeno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri športni vzgoji določajo mejo med polovicama dosežkov, so rešili:

Naloge:

6, 7. c, 8. a, 8. b, 12, 19. c, 20. a, 21. a, 25. a, 25. b

Vsebine:

Športno vedenje
Zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka
Atletika
Košarka
Odbojka
Nogomet

Taksonomske stopnje:
Pri eni od nalog (**20. a**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni ravni (znanje), pri štirih nalogah (**6, 8. a, 21. a, 25. b**) na II. kognitivni ravni (uporaba znanja, razumevanje), pri preostalih petih nalogah (**7. c, 8. b, 12, 19. c, 25. a**) pa smo preverjali uporabo miselnih procesov na III. kognitivni ravni (povezovanje, analiza, načrtovanje …).

Učenci znajo:
- razložiti primer nešportnega vedenja (**naloga 6**);
- razložiti razloge za neuspešen nastop na krosu, če so dani podatki o tem, kako je učenec treniral (**naloga 7. c**);
- predlagati nadomestne in otežene naloge za izboljšanje nekaterih motoričnih sposobnosti (ravnotežje) (**nalogi 8. a, 8. b**);
- analizirati vse faze štafetnega teka in poiskati razloge za neuspeh (**naloga 12**);
- najti taktično rešitev v protinapadu 2 : 1 v igri košarke (**naloga 19. c**);
- določiti, s katerim delom roke odbojkarji odbijajo žogo pri zgornjem odboju (**naloga 20. a**);
- izbrati način prevzemanja odgovornosti za odboj žoge, kadar ta pada med dva ali več igralcev (**naloga 21. a**);
- analizirati nogometno igro v napadu in poiskati primerno taktično rešitev za konec napada ter izbrati pravilen tehnični element v nogometni igri v specifični situaciji (**nalogi 25. a, 25. b**).

Večina nalog rumenega območja je od učencev zahtevala tvorjenje samostojnega odgovora, s katerim so pokazali razumevanje ali analizo konkretne situacije, opisane v besedilu.

Zgled:

6. naloga

Razloži, zakaj pomeni **zmerjanje igralcev nasprotne ekipe** obliko nešportnega vedenja.
Odgovor napiši na črti.

_____

_____

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri športni vzgoji določajo mejo zgornje četrtine dosežkov, so rešili:

Naloge:

2. c, 5. c, 7. a, 11. c, 19. a, 21. b, 23. a, 24. b, 24. c

Vsebine:

Telesne značilnosti in gibalne sposobnosti
Športno vedenje
Zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka
Atletika
Košarka
Odbojka
Rokomet
Nogomet

Taksonomske stopnje:
Pri eni nalogi (**7. a**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni ravni (znanje), pri treh nalogah (**19. a, 23. a, 24. b**) na II. kognitivni ravni (uporaba znanja, razumevanje), pri petih nalogah (**2. c, 5. c, 11. c, 21. b, 24. c**) pa smo preverjali uporabo miselnih procesov na III. kognitivni ravni (povezovanje, analiza …).

Učenci znajo:
- prepoznati dominantno gibalno sposobnost za uspešnost vratarjev, na primer pri rokometu, hokeju ali vaterpolu (**naloga 2. c**);
- navesti primer športnega ravnanja na področju zunaj športa (v cestnem prometu) (**naloga 5. c**);
- razločevati med aerobno in anaerobno aktivnostjo na podlagi danega primera (**naloga 7. a**);
- analizirati nastalo situacijo v atletiki (poškodba tekača) in utemeljiti predlagano taktično rešitev (menjava tekača s skakalcem v daljino) (**naloga 11. c**);
- razložiti uporabo tehničnega elementa pri košarki (**naloga 19. a**);
- analizirati nastalo igralno situacijo v športnih igrah (odbojka in nogomet) in predvideti najustreznejšo taktično rešitev v nadaljevanju oziroma sklepu akcije (**nalogi 21. b, 24. c**).

Odgovori učencev pri nalogah rdečega območja zahtevajo že višje miselne procese, kakor so uporaba, analiza in načrtovanje.

Zgled:

24. naloga

c) Med igro malega nogometa so igralci spremenili taktično postavitev, tako da so igrali trije v napadu in dva v obrambi. V katerem rezultatskem primeru je bila taktična zamenjava smiselna?

Odgovor napiši na črto.

_____

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri športni vzgoji določajo mejo zgornje desetine dosežkov, so rešili:

Naloge:

11. b, 13. c, 19. b, 22. b, 23. b

Vsebine:

Atletika
Gimnastika z ritmično izraznostjo
Košarka
Rokomet

Taksonomske stopnje:
Nobena naloga ni preverjala uporabe miselnih procesov na I. kognitivni ravni (znanje), pri dveh nalogah (**11. b, 22. b**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na II. kognitivni ravni (uporaba znanja, razumevanje), pri treh nalogah (**13. c, 19. b, 23. b**) pa smo preverjali uporabo miselnih procesov na III. kognitivni ravni (povezovanje, analiza …).

Učenci znajo:
- analizirati besedilo o konkretnem gibalnem problemu (padec pri nizkem startu, spregledana blokada pri košarki) in odkriti vzrok (napako) za neuspešno izvedbo gibanja (**nalogi 11. b, 19. b**);
- utemeljiti ustreznost varovanja na določenem mestu pri skrčki čez skrinjo (**naloga 13. c**);
- izraziti lastno taktično rešitev v konkretni igralni situaciji (individualna obramba v rokometu) (**naloga 22. b**);
- analizirati nastalo igralno situacijo v rokometu in predvideti najustreznejšo taktično rešitev v sklepu napada (**naloga 23. b**).

Učenci odgovore nalog modrega območja zapišejo ob analizi in načrtovanju konkretnih situacij, povezanih z individualnimi in s skupinskimi športi.

Zgled:

11. naloga

Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

b) Dan pred tekmovanjem je Jernej treniral start teka na 60 metrov. Zavzel je ustrezni položaj v startnem bloku. Na učiteljev znak s pištolo je hitro startal. Pri tem ga je močno »odneslo na nos«, zato je padel in se poškodoval. Učitelj je imel za tekmovanje dva učenca kot možni menjavi zanj. Poškodovanega Jerneja je zamenjal s skakalcem v daljino in ne s tekačem na 1000 metrov.

(Vir: Predmetna komisija za športno vzgojo.)

Kaj je tekač Jernej naredil narobe pri treningu starta teka na 60 metrov?

Odgovor napiši na črto.

_____

Nad modrim območjem
V to območje sodijo naloge, ki jih tudi učenci z najvišjimi dosežki niso rešili s 65-odstotno uspešnostjo.

Naloge:

2. b, 7. b, 9. b, 13. a, 13. b, 20. b, 20. c, 22. c

Vsebine:

Telesne značilnosti in gibalne sposobnosti
Zakonitosti športne vadbe in vpliv na človeka
Gimnastika z ritmično izraznostjo
Odbojka
Rokomet

Taksonomske stopnje:
Pri eni nalogi (**13. a**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni ravni (znanje), pri štirih nalogah (**2. b, 7. b, 13. b, 20. b**) na II. kognitivni ravni (uporaba znanja, razumevanje), pri treh nalogah (**9. b, 20. c, 22. c**) pa smo preverjali uporabo miselnih procesov na III. kognitivni ravni (povezovanje, analiza …).

Učenci ne znajo:

- predlagati konkretnega primera gibalne naloge za izboljšanje gibalne sposobnosti (koordinacija telesa v prostoru) (**naloga 2. b**);
- predlagati konkretnega primera anaerobne športne aktivnosti in njene ustrezne intenzivnosti v % od maksimalnega srčnega utripa (**naloga 7. b**);
- načrtovati vnosa tekočine pred dolgotrajno športno gibalno aktivnostjo in po njej (**naloga 9. b**);
- ustrezno poimenovati gimnastične prvine na sliki (skrčka) (**naloga 13. a**);
- analizirati tehnično pravilne izvedbe skrčke in ustrezno dopolniti manjkajoče faze te gimnastične prvine (**naloga 13. b**);
- analizirati nastale igralne situacije v odbojki in predvideti najustreznejše taktične rešitve v nadaljevanju akcije (**naloga 20. b**);
- analizirati igralne situacije v odbojki in ugotoviti, katero taktično napako so storili obrambni igralci (**naloga 20. c**);
- analizirati nastale igralne situacije v rokometu in ugotoviti, kdaj med igro je individualna obramba še posebno učinkovita (**naloga 22. c**).

Med slabše rešenimi nalogami so naloge, pri katerih so učenci morali zapisati odgovora v paru, torej dva odgovora za točko. Slabše dosežke pri 13. nalogi, ki preverja znanje iz gimnastike z ritmično izraznostjo, lahko pripišemo slabo izbranemu slikovnemu gradivu. Na sliki je prikazana idealna izvedba gimnastične prvine, ki je učenci v osnovni šoli praviloma ne izvajajo na način, predstavljen na sliki. Pričakovano slabši dosežki pa so tudi pri nalogah, kjer so morali učenci analizirati konkretno situacijo na skici ali pa celo rešitev vrisati v skico.

Zgled:

20. naloga

b) Oglej si skico 2 in odgovori na vprašanje.
Na skici 2 je nasprotnik žogo podal prek mreže.

V znake za obrambne igralce na skici 2 vpiši številko tistega tehničnega elementa, ki ga bo izbrani igralec izvedel tako, da si bodo elementi sledili v zapisanem zaporedju.

TEHNIČNI ELEMENTI:

1 Sprejemanje udarca s spodnjim odbojem.
2 Podaja z zgornjim odbojem.
3 Napadalni udarec.

Skica 2

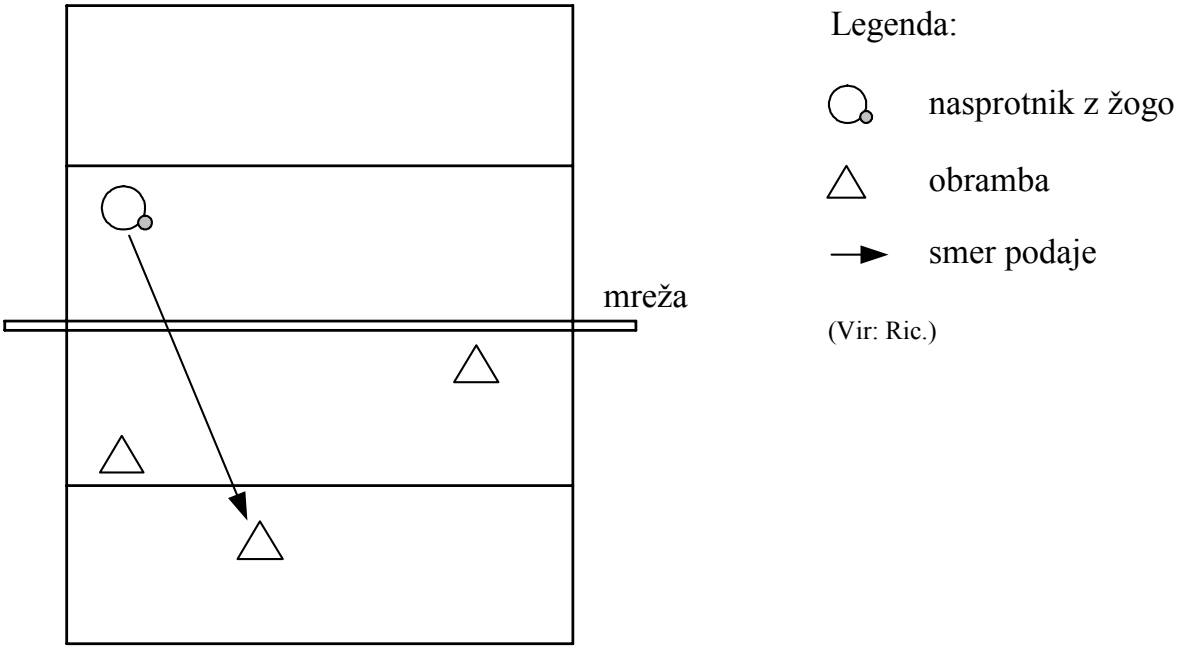

(Vir: Ric.)

c) Napadalni igralec nasprotnega moštva je izigral oba blokerja tako, da je žogo z rahlim udarcem poslal tik za njun hrbet in tako dosegel točko. Katero taktično napako so storili obrambni igralci, da je žoga kljub pravilnemu bloku padla v njihovo polje?

Odgovor napiši na črto.

_____

Dosežki po spolu, šolah in regijah

Slika 4.35 Primerjava dosežkov učenk in učencev pri športni vzgoji, tretje obdobje

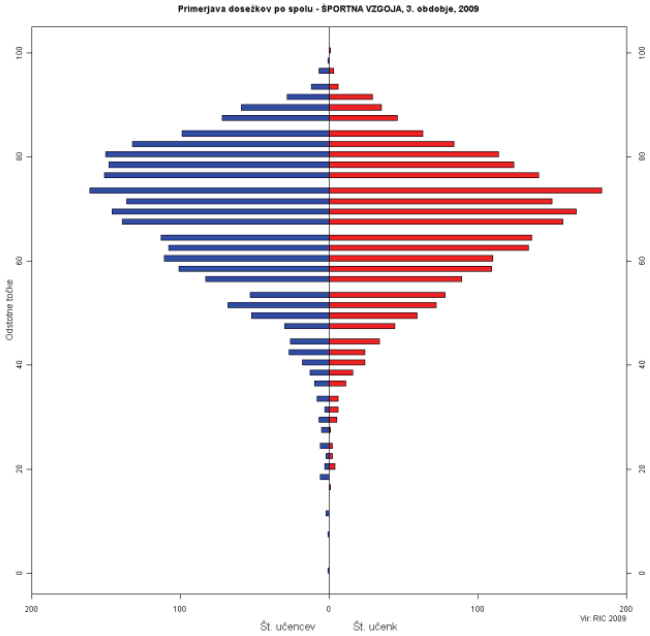

Iz slike dosežkov po spolu je razvidno naslednje:

- v območje do 20 % maksimalnega možnega dosežka se je razvrstilo več učencev kot učenk,
- med 20 in 50 % najvišjega možnega dosežka se je razvrstilo več učenk kot učencev,
- v območju od 50 % do 60 % ni opaznih razlik med dosežki učenk in učencev,
- v območje med 60 % in 70 % se je razvrstilo več učenk kot učencev,
- v območje nad 80 % pa se je uvrstilo več učencev kot učenk.

Slika 4.36 Porazdelitev povprečnih dosežkov šol pri športni vzgoji, tretje obdobje

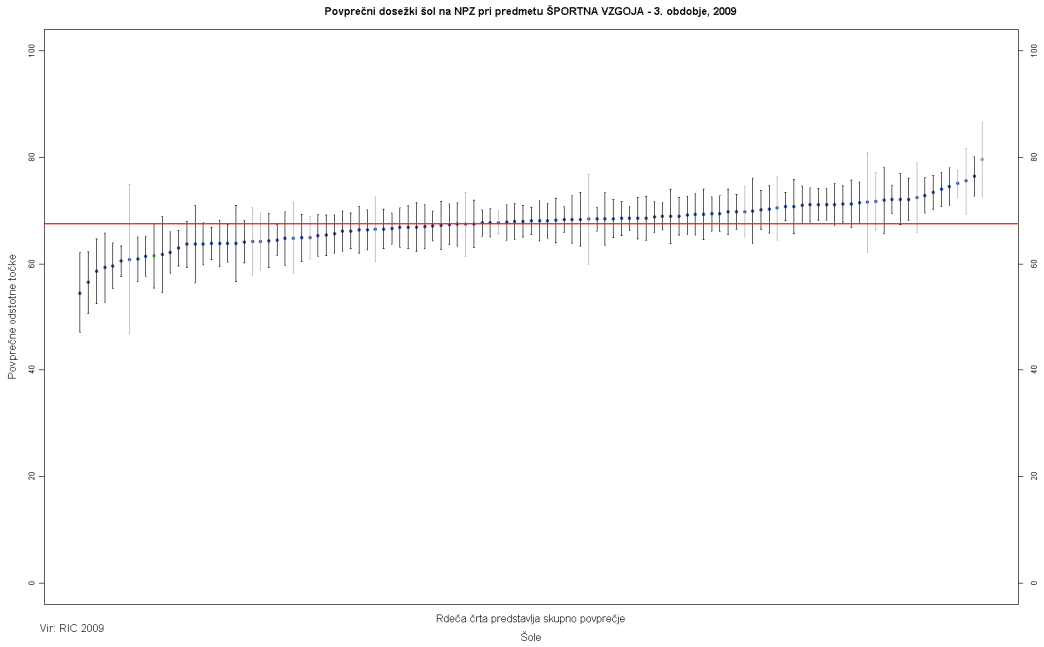

Iz slike dosežkov po šolah lahko razberemo naslednje:
- približno dve petini šol je doseglo nekoliko podpovprečni rezultat,
- približno ena petina slovensko povprečje,
- približno dve petini šol pa je bilo boljših od povprečnega skupnega rezultata vseh učencev.

Preglednica 4.52 Porazdelitev dosežkov pri športni vzgoji po regijah, tretje obdobje

REGIJA	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	ŠTEVILO UČENCEV V ANALIZI	ŠTEVILO ŠOL V ANALIZI
Gorenjska regija	66,41	12,74	455	8
Goriška regija	70,44	12,85	257	7
Jugovzhodna Slovenija	67,30	13,22	376	9
Koroška regija	66,08	14,72	181	4
Notranjsko-kraška regija	68,82	12,90	136	4
Obalno-kraška regija	70,16	12,71	187	5
Osrednjeslovenska regija	68,16	13,34	1188	24
Podravska regija	65,35	14,17	689	20
Pomurska regija	66,73	13,60	182	7
Savinjska regija	68,62	12,32	639	15
Spodnjeposavska regija	67,90	12,54	180	6
Zasavska regija	63,28	13,29	97	2

Iz slike dosežkov po regijah razberemo naslednje podatke:
- v dveh regijah so učenci v povprečju dosegli opazno višji rezultat, kot je znašal povprečen dosežek vseh učencev na nacionalnem preverjanju znanja,
- v eni regiji je bil povprečen doseženi rezultat opazno nižji, kot znaša slovensko povprečje,
- v treh regijah je bil povprečen dosežek učencev tik nad slovenskim povprečjem, v petih regijah pa tik pod slovenskim povprečjem,
- v eni regiji so učenci dosegli v povprečju točno toliko točk, kot je bilo slovensko povprečje.

Sklepne ugotovitve

Poročilo je relativno obsežno, saj gre za prvi tovrsten zapis dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja iz športne vzgoje ob koncu tretjega obdobja. V njem je predmetna komisija navedla veliko številčnih in grafičnih podatkov, ki bi utegnili biti zanimivi za zainteresirano javnost. Dopolnjujejo jih strokovne interpretacije dosežkov učencev, pri čemer je zajetih več vidikov obravnave. Poudarjene so predvsem praktične izkušnje iz pouka športne vzgoje in zunajšolskih dejavnosti, ki so povezane z različnimi pojavnimi oblikami športa in težnjo po zdravem življenjskem slogu.

Na tem mestu bomo nekatere splošne ugotovitve obnovili s komentarji, ki so sicer podrobneje predstavljeni v opisih območij dosežkov po posameznih nalogah. Ker pri učencih tudi s preverjanjem iščemo predvsem znanje, najprej predstavljamo tisto, kar so učenci najbolj znali. Vendar je naš namen, da v nadaljevanju posredujemo tudi koristne informacije predvsem s tistih področij, na katerih je bila dosežena raven znanja nižja ali so za večino učencev celo pomenili nerešljiv problem.

Predmetna komisija ugotavlja, da je bila povprečna uspešnost učencev na nacionalnem preverjanju znanja iz športne vzgoje v šolskem letu 2008/2009 rahlo nad pričakovanji, saj presega 67,5 %. Pogrešamo sicer nekoliko večjo diskriminativnost v območju najvišjih dosežkov. S tem ko smo ugotovili, da je eden od učencev pravilno rešil vse naloge, smo dobili potrditev o rešljivosti celotnega preizkusa znanja.

Naloge, ki so jih učenci na splošno najbolje reševali – to so naloge iz zelenega območja – večinoma izražajo reproduktivno znanje. V praksi to pomeni, da je bilo pri njihovem reševanju treba izbrati med ponujenimi odgovori (največkrat z obkroževanjem) ali pa zapisati le kratek odgovor. Tako so v povprečju učenci najbolje reševali nalogo 3.1 (99 %), pri kateri je bilo treba izbrati tisti kos oblačil, obutve oziroma

opreme, ki omogoča najvarnejše kolesarjenje. Na splošno pa so se učenci najbolj izkazali pri temah šport in varnost, športno vedenje ter šport, zdravje in prosti čas, ki jih predstavljajo 3., 4., 5. in 10. naloga.

Drugače kot pri nekaterih drugih predmetih v okviru nacionalnega preverjanja znanja (npr. fizika v šolskem letu 2006/2007) so učenci pri športni vzgoji poleg najpreprostejših vprašanj uspešno reševali tudi preostala vprašanja znotraj omenjenih tematskih sklopov, in to na višjih taksonomskih stopnjah; na drugi stopnji (uporaba znanja) so takšne kar štiri naloge (3.3, 4.1, 5.2 in 9.1), na tretji stopnji (povezovanje, analiza) pa dve (3.2 in 4.2).
Visoke dosežke učencev lahko pripišemo življenjski bližini obravnavanih tem in izkustvenemu učenju skozi usvajanje gibalnega znanja, ki so ga učenci deležni pri pouku športne vzgoje, v šoli v naravi in pri preživljanju prostega časa v povezavi s športom. Znanje iz omenjenih tem, ki so ga učenci pokazali na tokratnem preverjanju, so pridobili tudi skozi medpredmetno povezovanje.

Drugi ekstrem pa pomenijo naloge, ki jih učenci večinoma niso uspešno reševali. Praviloma gre za strukturirane naloge, ki za uspešno rešitev zahtevajo določen razmislek ali vsaj dobro osebno izkušnjo iz konkretne gibalne naloge. Tako je lažje izpeljati morebitno analizo napak ali pa načrtovati nadaljnje taktične rešitve v konkretni igralni situaciji. V to kategorijo sodijo: naloga s področja poznavanja telesnih značilnosti in gibalnih sposobnosti (2.1), naloga s področja zakonitosti športne vadbe in njenega vpliva na človeka (7.2), naloga s področja šport, zdravje in prosti čas (9.2) ter naloge iz sklopa športnih panog – gimnastika z ritmično izraznostjo (13.1 in 13.2), odbojka (20.2 in 20.3) ter rokomet (22.3).
Pričakovano so učenci dosegli slabše rezultate pri tistih nalogah, kjer so morali analizirati konkretno igralno situacijo na skici ali pa predlagano rešitev situacije podati s slikovnim odgovorom (ga vrisati v skico). Če bi na omenjena vprašanja odgovorili pravilno, bi dokazali zmožnost ponazoritve tehnično-taktičnega znanja pri skupinskih športih oziroma tudi pri individualnih športih (nalogi 11.1 in 11.2).

Morebiti lahko na osnovi letošnjih dosežkov sklepamo, da je uporaba višjih kognitivnih procesov posledica transferja procesa poučevanja (učitelji spodbujajo uporabo teh procesov), pa tudi transfer vsebin samih, ki pravzaprav za reševanje konkretnih športno-gibalnih vsebin zahtevajo uporabo višjih kognitivnih procesov (kot so analiza, sintetiziranje, iskanje novih rešitev in podobno). Prav zato bi lahko nakazali, da je ukvarjanje z zahtevnejšimi športno-gibalnimi vsebinami povezano z uporabo in s krepitvijo višjih kognitivnih procesov zaradi nujnosti njihove uporabe pri reševanju problemov. Prav tako pa lahko sklepamo, da obstaja tudi povratni transfer, torej vpliv krepitve višjih kognitivnih procesov pri učenju zahtevnejših športno-gibalnih vsebin na uporabo teh oblik kognitivnih procesov na preostalih področjih poučevanja in življenja nasploh.

Podrobnejše analize dosežkov učencev so pokazale, da je težavnost nalog široko porazdeljena. Indeks težavnosti se namreč giblje v razponu od nekaj manj kot 0,3 pa do nekaj več kot 0,9. V povprečju se je za najtežjo pokazala naloga iz gimnastike in ritmične izraznosti, saj njen (IT) znaša le 0,28. Čeprav je preskok čez orodje skrčno (skrčka) splošno poznana gimnastična prvina, je večina učencev na sliki ni prepoznala. Vendar ob tem ne moremo prezreti dejstva, da učenci prav tako niso prepoznali ene od temeljnih faz preskoka orodja, to je opore na skrinji in posledičnega odriva z rokami, ki je nujna za uspešno izvedbo te gimnastične prvine. Na drugi strani pa je več učencev, kot je bilo pričakovati (IT 0,48), vedelo, zakaj je treba varovanje izvajati prav na mestu, označenem na sliki (od strani). Ker se zadnje vprašanje nanaša tudi na varnost, je dosežek vseeno slabši, kot bi si ga želeli. Izvajanje nepravilnega varovanja ali celo opuščanje varovanja lahko ogrozi varno izvedbo »preskoka prek skrinje skrčno«, v skrajnih primerih pa privede celo do poškodbe tistega, ki izvaja preskok ali tistega, ki ga pri tem varuje. Tega pa pri pouku športne vzgoje nikakor ne smemo dopustiti.

V povprečju so bile najlažje rešljive naloge s področja aktivnosti, ki potekajo v naravnem okolju (smučanje, plavanje in pohodništvo), njihovi IT presegajo 0,90. Ugotovitev ne preseneča, saj so bila vprašanja zastavljena pretežno na prvi in drugi taksonomski stopnji. Pri rednem pouku športne vzgoje se teh aktivnosti skoraj ne da izvajati, zato pa praviloma potekajo v okviru šole v naravi, ob športnih dnevih ali drugih oblikah bivanja v naravi. Ne smemo pozabiti tudi na aktivnosti v okviru družine, v času poletnih ali zimskih počitnic.

Učenju plavanja je v slovenskem sistemu vzgoje iz izobraževanja namenjenega precej časa. Menimo, da ima skoraj vsak slovenski učenec možnost, da se dovolj dobro seznani tako s praktičnim kot teoretičnim znanjem o pravilnem in varnem plavanju z osnovnimi plavalnimi tehnikami. To je ena najpomembnejših naložb v uporabno znanje za življenje, ki je za zdaj še omogočena slehernemu slovenskemu osnovnošolcu.

Dobrodošel je podatek, da so učenci dovolj dobro seznanjeni ne le s potrebno dodatno opremo za hojo v gore, temveč tudi s potrebno ravnjo telesne pripravljenosti, ki omogoča varno hojo v gore. Pri tem si lahko zastavimo vprašanje, ali imajo učenci možnost, da teoretično znanje, ki so ga pokazali s tega področja v preizkusu, tudi praktično uporabljajo. Mnogim namreč planinski pohodi (z izjemo športnih dni ali v sklopu šole v naravi) niso dostopni, ker tega ne vključuje njihov življenjski slog.

Na področju športnih iger smo dobili zanimiv pregled nad poznavanjem posameznih vsebinskih sklopov iz učnega načrta (poznavanje pravil igre, izvajanje tehničnih elementov, analiza in načrtovanje izbranih taktičnih rešitev). Pri tem pa se postavlja temeljno vprašanje, ali so učenci tega tudi zares sposobni oziroma ali bi (če sploh) odreagirali tako, kot so zapisali v preizkus znanja tudi v konkretnih igralnih situacijah.

Gledano v celoti mislimo, da so izbrani slovenski devetošolci dobro odpisali letošnje nacionalno preverjanje znanja in s tem dokazali, da zmorejo del svojega znanja izraziti tudi pisno, kar zanje ni vsakdanji način. Tokrat smo imeli možnost opraviti pregled zgolj pisnih odgovorov učencev na teoretično postavljena vprašanja s področja športne vzgoje. Zato seveda ne vemo, kakšna
je raven njihovega praktičnega znanja športno-gibalnih vsebin; niti ne vemo, ali so si ob koncu osnovnega šolanja pridobili trajne športne navade. Žal nam tega ta nacionalni preizkus znanja ne omogoča. Dobili pa smo primerno izhodišče, iz katerega je mogoče vsaj posredno analizirati stanje na področju izvedbe šolske športne vzgoje v slovenskih osnovnih šolah in sprejeti potrebne ukrepe, da bi bila njena učinkovitost še večja.

Uvrstitev športne vzgoje kot enega od tretjih predmetov v nacionalno preverjanje znanje za šolsko leto 2008/2009 ni minila povsem mirno. Občasno so se (ne)kritično oglašali posamezniki in skupine tako v strokovni kot širši javnosti.
Člani predmetne komisije smo dogajanje spremljali, vendar se nanj javno nismo odzivali. Zadostovala nam je podpora predsednika Državne komisije, ki je javno izrazil zaupanje v našo strokovnost in neodvisnost. Zato smo spomladi intenzivno sodelovali na srečanjih študijskih skupin učiteljev po vsej Sloveniji, pripravljali izobraževalna gradiva za športne pedagoge in jim jih posredovali prek eRica za učitelje ter se pripravljali na izobraževanje pomočnikov glavnega ocenjevalca. V sodelovanju s svetovalci na Zavodu RS za šolstvo smo oblikovali skupino uspešnih, kritično mislečih in odgovornih športnih pedagogov, ki so se po posebnem programu usposobili za vlogo pomočnikov glavnega ocenjevalca v okviru letošnje izvedbe nacionalnega preverjanja znanja. Skupaj z njimi smo uspešno izpeljali postopke tako rednega kot tudi naknadnega roka nacionalnega preverjanja znanja. Veliko časa smo porabili za moderacijo navodil za vrednotenje preizkusov znanja. Pri tem smo sprejeli nekatere argumentirane kritike kolegov iz neposredne prakse v zvezi s posameznimi nalogami v izbranih preizkusih. Obenem pa smo se dogovorili o mejah »strokovnega okvira« za posamezne preverjane vsebinske sklope, ki bi morali biti upoštevani v praksi, in to ne glede na deklarirano avtonomijo športnih pedagogov.

Prepričani smo, da je mogoče že pripravljene zbirke nalog prav na temelju dosežkov učencev in spoznanj letošnjega nacionalnega preverjanja znanja še nadgraditi. Obenem želimo vzporedno razvijati praktični način preverjanja gibalnega znanja praktičnih, ki bi ga izpeljali sami športni pedagogi ob doseženem strokovnem konsenzu glede vsebine, oblike in organizacije dela ter predvsem kriterijev vrednotenja.

Komisija se vsem, ki ste v preteklih letih sodelovali in pripomogli, da se je nacionalno preverjanje znanja iz športne vzgoje 2008/2009 uspešno končalo, iskreno zahvaljuje in želi obilo strokovnih izzivov tudi v prihodnje, saj nas prav ti vodijo v smeri odličnosti.

4.2.10 Predmetna komisija za nižji izobrazbeni standard

Analiza dosežkov na nacionalnem preverjanju znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom

Nacionalno preverjanje znanja je bilo v šolskem letu 2008/2009 za učence v Prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom ob koncu drugega obdobja organizirano prvič, ob koncu tretjega obdobja pa četrtič. Preverjanje je prostovoljno in namenjeno evalvaciji dela učiteljev, predstavlja pomoč pri njihovem strokovnem usmerjanju, oceni predmetnika in vsebin predmetov ter učencem in staršem v smislu interpretacije učenčevih močnih in šibkih strani.

V šolskem letu 2008/2009 je bilo ob koncu drugega obdobja nacionalno preverjanje znanja realizirano iz matematike in slovenščine, ob koncu tretjega obdobja pa iz matematike, slovenščine in družboslovja. Vsebinsko osnovo za preverjanje predstavljajo učni načrti navedenih predmetov (Učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, Slovenščina, Ljubljana, 2003, Učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, Matematika, Ljubljana, 2003, Učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, Družboslovje, Ljubljana, 2003). Izhodišča za pripravo nalog so predvsem minimalni standardi znanja, navedeni pri posameznih predmetih v učnem načrtu, zajemajo pa tudi temeljne standarde znanja. Preizkusi znanja so sestavljeni po vnaprej določeni strukturi glede na ciljne miselne procese, ki jih posamezna naloga vsebuje. Struktura je objavljena na spletu.

V preizkusu znanja so naloge pri vseh predmetih razvrščene v tri skupine miselnih procesov po Bloomovi poenostavljeni taksonomiji:

- naloge prve taksonomske stopnje preverjajo znanje poimenovanja in prepoznavanja vsebin, dejstev, načel, podatkov, naštevanja;
- naloge druge taksonomske stopnje preverjajo razumevanje, razlikovanje, primerjavo uporabo in rokovanje;
- naloge tretje taksonomske stopnje pa preverjajo sposobnost analize, sinteze, samostojno reševanje problemov, načrtovanje ukrepov razvoja, interpretacija vzročno posledične povezave.

Glede na tipe nalog so v preizkusu uporabljene naloge izbirnega tipa (obkroževanja, razvrščanja, dopolnjevanja, povezovanja), polodprtega tipa (kratkih odgovorov, daljših odgovorov) in grafičnih prikazov. Pri nekaj nalogah so imeli učenci ob nalogi sliko, shemo, zemljevid ali ilustracijo.

Za vse naloge so bila vnaprej pripravljena navodila za vrednotenje. Moderacijo navodil za vrednotenje je opravila skupina sestavljavcev nalog, razširjena s štirimi zunanjimi pomočniki – učitelji praktiki.

V 9. razred je bilo v šolskem letu 2008/2009 vpisanih 220 učencev, v 6. razred pa 154 učencev. Program z nižjim izobrazbenim standardom se je realiziral v 50 vzgojno izobraževalnih organizacijah po vsej Sloveniji. Od teh jih 12 ni imelo vpisanih učencev 6. razreda in 5 jih ni imelo vpisanih učencev 9. razreda. Preizkusa so se udeležili učenci 25 različnih šol. Nacionalnega preverjanja znanja pa se je udeležilo naslednje število učencev:

Preglednica 4.53 Število udeležencev na nacionalnem preverjanju znanja pri posameznem predmetu glede na leto preverjanja in obdobje

Predmet	Ob koncu drugega obdobja		Ob koncu tretjega obdobja			
	2009		2007	2008		2009	
		delež	N	N	delež	N	delež
Slovenščina			52	111	50%	120	54%
Matematika			54	107	48%	118	53%
Družboslovje			52			115	52%
Naravoslovje				110	50%		

- Kljub prostovoljnosti preizkusa se je število udeležencev preizkusa ob koncu tretjega obdobja za malenkost povečalo glede na predhodno leto, medtem ko je bil preizkus prvič realiziran za drugo obdobje. To kaže na naraščajoče zaupanje učencev, staršev in učiteljev do preverjanja in kaže na pomen znanja, ki mu ga pripisujejo**.**
- Neobvezen preizkus še vedno omogoča različne špekulacije v zvezi s prijavljanjem in z odstopanjem učencev, kar zmanjšuje reprezentativnost dobljenih podatkov iz analize preizkusov. Rezultati zato zmanjšujejo verodostojnost v zvezi z vsebinami, s poučevanjem in s primerljivim položajem posameznika.

Preglednica 4.54 Število učencev glede na rezultate pri posameznih predmetih za leti 2008 in 2009

Predmet	Število učencev		Število učencev pod 2σ		Število učencev pod 1σ		+1 σ do -1 σ		Število učencev nad 1σ		Število učencev nad 2σ	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Slovenščina	111	120	2	11	15	23	70	73	23	11	1	2
Matematika	107	118	3	7	11	30	71	66	18	14	4	1
Družboslovje		115		5		33		64		10		3

Slika 4.37 Porazdelitev števila učencev glede na rezultate pri slovenščini za leta 2007, 2008 in 2009 ob koncu tretjega obdobja

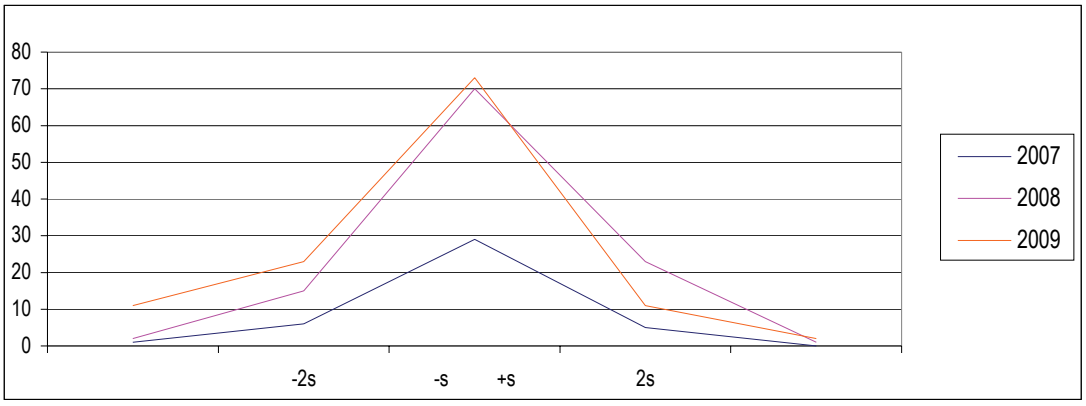

Porazdelitev dosežkov učencev pri slovenščini se nagiba najbolj v negativno smer izmed vseh let, povprečni rezultat je se razlikuje za + 0,02 točke v primerjavi z letom 2008, vendar so letošnji rezultati bolj razpršeni. Med učenci jih je 11 doseglo subnormalen rezultat (2008, dva), 23 je podpovprečnih rezultatov (leta 2008, 32 učencev), 11 je nadpovprečnih (2008, 23 učencev) in 2 visoko nadpovprečna (2008 eden).

Slika 4.38 Porazdelitev števila učencev glede na rezultate pri matematiki za leta 2007, 2008 in 2009

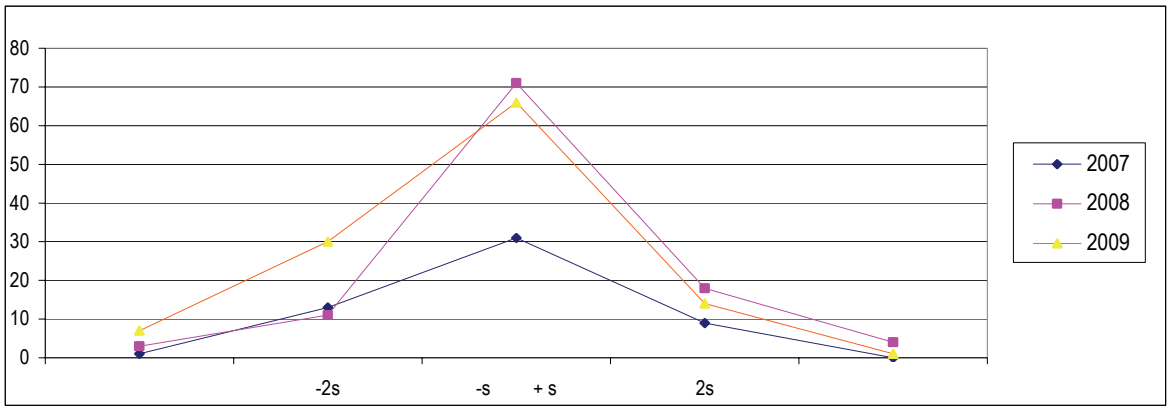

Pri rezultatih iz matematike je porazdelitev učencev levo preobtežena. Povprečni rezultat je za 4,16% boljši, rezultati pa so bolj razpršeni kot preteklo leto. V letu 2009 je bilo 7 učencev s subnormalnim rezultatom (2008 trije), 30 učencev je doseglo podpovprečni rezultat (2008, 11 učencev), nadpovprečni rezultat je doseglo 14 učencev (2008 18 učenci) in en učenec je dosegel visoko nadpovprečen rezultat (leta 2008, 4 učenci).

Slika 4.39 Porazdelitev števila učencev glede na rezultate pri družboslovju za leto 2009

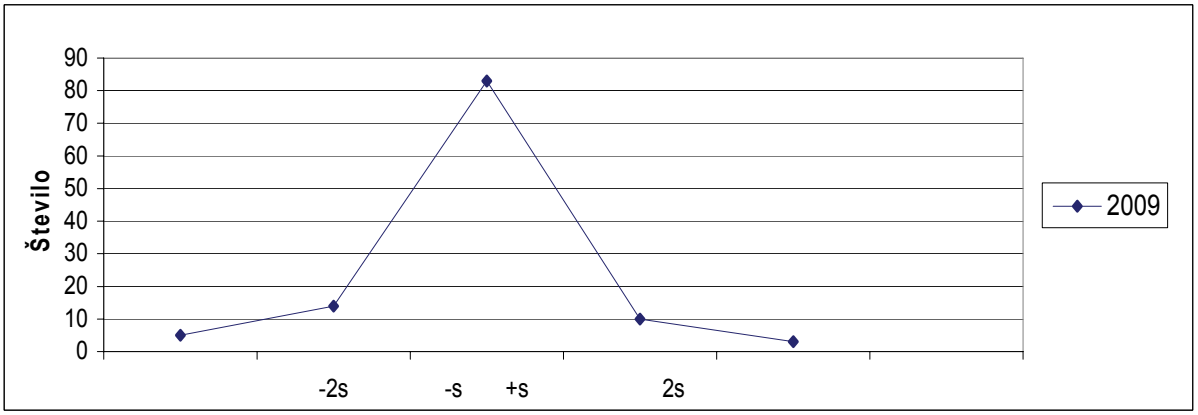

Pri rezultatih družboslovja je porazdelitev učencev uravnotežena. Povprečni dosežek je 60,05 % točk Pet učencev je doseglo subnormalen rezultat, 14 učencev podpovprečnega, 10 je nadpovprečnih in 3 učenci so dosegli visoko nadpovprečen rezultat.

4.2.10.1 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz slovenščine <u>ob koncu drugega obdobja</u>

Izhodišča in zasnova preizkusa znanja

Preizkus znanja je sestavljen iz 20 nalog, ki so glede na cilje in standarde pouka slovenščine razdeljene v dva dela: prvi del je **neumetnostno** in drugi del **umetnostno** besedilo. Če učenci pravilno rešijo vse naloge, lahko osvojijo 40 točk.

V prvem delu je 12 nalog, ki so jih učenci rešili s pomočjo neumetnostnega besedila (razglednice), v drugem delu je 8 nalog , ki so povezane z branjem in razumevanjem umetnostnega besedila (basen – Prvi izlet, Josip Ribičič).
Namen preizkusa znanja je z neumetnostnim in umetnostnim besedilom preveriti:

- bralne zmožnosti – sposobnost samostojnega tihega branja neznanega besedila,
- branje podatkov s slike in iz besedila,
- razumevanje in vrednotenje prebranega besedila,
- uporabo knjižnih in jezikovnih pojmov,
- pravopisne zmožnosti,
- samostojne tvorbe krajšega besedila.

Preizkus znanja je sestavljen iz naslednjih tipov nalog: alternativnega tipa nalog, nalog dopolnjevanja, povezovanja, obkroževanja, razvrščanja, nalog kratkih odgovorov in zapis kratkega odgovora.

V preizkusu so v različnih deležih zastopane tri taksonomske ravni po poenostavljeni Bloomovi taksonomiji.

Preglednica 4.55 Sestava preizkusa znanja iz slovenščine glede na taksonomske ravni

Ravni zahtevanega znanja	Deleži v preizkusu znanja
1 raven: Znanje in poznavanje	50 %
2. raven: Razumevanje in uporaba	35 %
3. raven: Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija in vrednotenje	15 %

Osnovni statistični podatki

Preglednica 4.56 Osnovni statistični podatki

Število učencev	70
Število postavk	40
Možne točke	40
Povprečno število točk	23,59
Povprečno število odstotnih točk	58,96
Standardni odklon odstotnih točk	21,16
Indeks težavnosti	0,59
Indeks zanesljivosti	0,91

Preizkus znanja iz slovenščine je opravljalo 70 učencev. Od 40 možnih točk so v povprečju osvojili 23,59 točke (58,96 % točk). Glede na indeks težavnosti preizkusa 0,59 lahko rečemo, da je bil celoten preizkus znanja srednje težak.

V prvem delu so učenci reševali naloge s pomočjo neumetnostnega besedila (razglednice), kjer so lahko osvojili 24 točk od 40. V povprečju so osvojili 15,97 točke. Drugi del preizkusa je predstavljal naloge iz umetnostnega besedila (basni Prvi izlet). Od 16 možnih točk so učenci v povprečju osvojili 7,61 točke.

Učenci so bili bolj uspešni pri reševanju nalog prvega dela preizkusa, povezanega z neumetnostnim besedilom (razglednice). Uspešnost reševanja nalog prvega dela bi lahko pripisali besedilu z enostavno zgradbo in z življenjsko uporabo besedila. Prvi del je uspešno rešilo 67 % učencev.

Slabše so reševali naloge v drugem delu s pomočjo umetnostnega besedila, kjer so se pokazali bralne sposobnosti učencev, poznavanje in razumevanje neznanega besedila. Drugi del je uspešno rešilo 48 % učencev.

V celotnem preizkusu znanja je od 40 možnih točk minimalno število (6 ali 15 %) točk osvojil en učenec, največ točk (39 ali 98 %) pa sta osvojila dva učenca. Sedem učencev je osvojilo 36 (90 % točk), več kot 32 (80 % točk) pa je osvojilo 16 učencev.
Med 20 in 27 točkami (med 50 in 68 %) so največji deleži učencev (skupaj 41,4 % učencev). Manj kot 8 (20 % točk) so osvojili trije učenci.
Frekvenčna porazdelitev je razpotegnjena, asimetrična in z več vrhovi. Najbolj izrazit vrh v porazdelitvi je okoli 24 (60 % točk).

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Analiza dosežkov nalog po vsebini glede na indeks težavnosti

Slika 4.40 Uspešnost reševanja glede na indeks težavnosti po različnih vsebinah

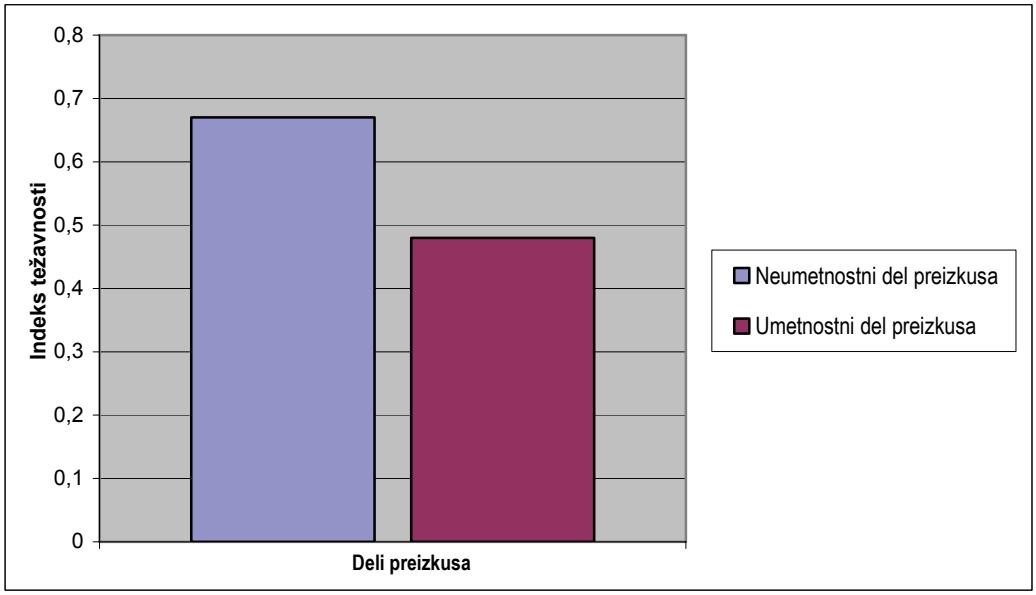

Preizkus znanja je sestavljen iz dveh vsebinsko različnih delov. V prvem delu so učenci naloge reševali ob branju neumetnostnega izhodiščnega besedila (razglednica), v drugem pa ob branju umetnostnega izhodiščnega besedila (basen). Učenci so bili bolj uspešni pri reševanju nalog ob branju in razumevanju razglednice (IT 0,67). Presenetljivo slabše dosežke so učenci dosegli v drugem delu preizkusa (IT 0,48).

Analiza dosežkov nalog po taksonomskih ravneh glede na indeks težavnosti – neumetnostno besedilo (razglednice)

Slika 4.41 Uspešnost reševanja po taksonomskih ravneh glede na indeks težavnosti

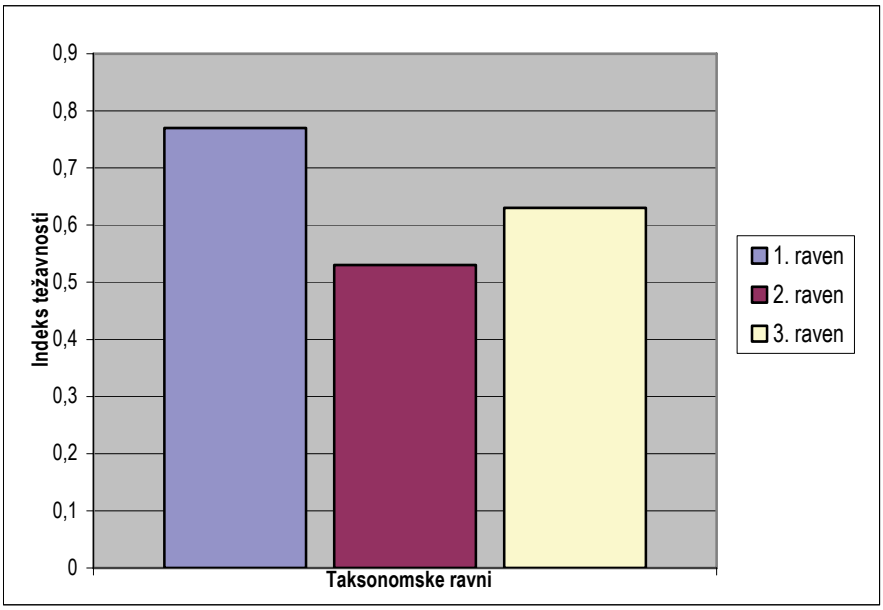

Učenci so rešili naloge prve taksonomske ravni v povprečju zelo dobro (IT 0,77). Glede na indeks težavnosti so najboljše rešili 3. nalogo, kjer so morali razbrati iz besedila, s katere dejavnosti je bila poslana razglednica. Naloga je izbirnega tipa. To nalogo je rešilo 94 % učencev.

Slabše so rešili 4.2 nalogo, kjer so morali iz razglednice razbrati ime naslovnika. Naloga je alternativnega tipa. To postavko naloge je rešilo 49 % učencev.

Naloge druge taksonomske ravni so rešili slabše kot prve taksonomske ravni (IT 0,53). Še najbolje so rešili 7. nalogo, kjer so morali s poslane razglednice razbrati ime kraja. Naloga je rešilo 69 % učencev.

Slabše so rešili 9. nalogo, kjer so morali popraviti pravopisne napake: veliko začetnico in ločila. Nalogo je rešilo 42 % učencev.

Naloge tretje taksonomske ravni so rešili dobro (IT 0,63). Cilj naloge je dopolniti manjkajoče podatke pri naslovu (ime ulice in kraja), samostojno oblikovati besedilo razglednice (v imenu Lare s planinskega izleta). Uspešno jo je rešilo 63 % učencev. Glede na to, da je naloga tretje ravni in so jo učenci relativno dobro rešili, je verjetno zaradi pogoste funkcionalne rabe te besedilne vrste in izhodiščnega besedila, s pomočjo katerega so lahko tvorili besedilo.

Analiza dosežkov nalog po taksonomskih ravneh glede na indeks težavnosti – umetnostno besedilo basen Prvi izlet

Slika 4.42 Uspešnost reševanja po taksonomskih ravneh glede na indeks težavnosti

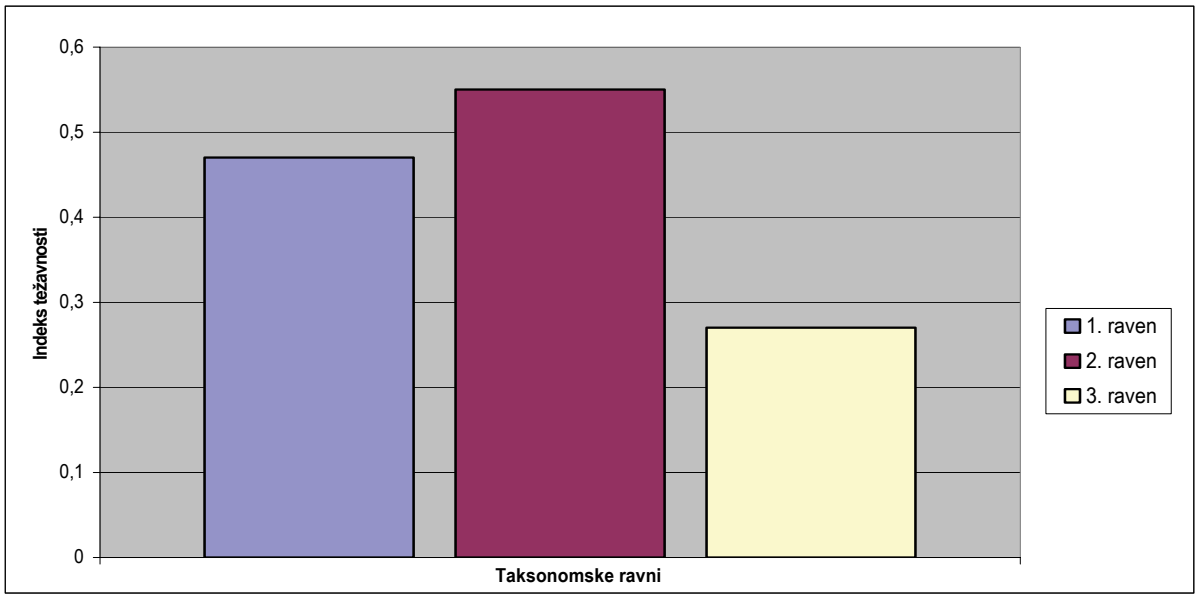

Učenci so v povprečju slabše rešili naloge prve taksonomske ravni (IT 0,47). Glede na indeks težavnosti so še najboljše rešili 4.1, kjer so morali glede na besedilo ugotoviti, ali je navedena trditev pravilna ali nepravilna. Rešilo jo je 83 % učencev.

Slabo pa so rešili 3. nalogo, kjer so morali označiti s številkami 1–4 zaporedje dogodkov, ki si sledijo v besedilu. Uspešno jo je rešilo 31 % učencev.

V primerjavi s prvo taksonomsko ravnjo so drugo raven rešili nekoliko boljše (IT 0,55).
Dobro so rešili 7.3 nalogo. Cilj naloge je, da iz danih trditev ugotovijo značilnosti basni(iz zgodbe se nekaj naučimo). Nalogo 7.3 je uspešno rešilo 80 % učencev. Slabše pa so rešili 7.1 nalogo (živali imajo človeške lastnosti), rešilo jo je 46 % učencev.

Najslabše pa so rešili 5. nalogo , kjer so morali iz besedila prepisati stavek, iz katerega je razvidno, da je bilo vrabčevko strah za mladička. Uspešno jo je rešilo 26 % učencev in ta dosežek naloge kaže na slabše razumevanje besedila.

Nalogo tretje taksonomske ravni so rešili v skladu z zahtevnostjo naloge in je tudi pričakovano, da jo reši nizko število učencev (IT 0,27). Cilj naloge je samostojno napisati dve kratki razlagi, zakaj se vrabček ni hotel vrniti v gnezdo (vzrok-posledica). Uspešno jo je rešilo 27 % učencev.

Ne glede na taksonomske ravni je opaziti, da so učenci slabše rešili naloge odprtega tipa – tipa kratkega odgovora, še posebno pa razvrščanja kronološkega sosledja dogodkov (sosledje dogodkov v besedilu). Predvidevamo, da se ta tip nalog v praksi malo uporablja.

Analiza dosežkov nalog po tipih nalog glede na indeks težavnosti

V preizkusu znanja sta bili 2 vprašanji povezovanja, 7 vprašanj obkroževanja, 9 vprašanj alternativnega tipa, 4 vprašanja dopolnjevanja, 4 vprašanja razvrščanja, 8 vprašanj kratkega odgovora, 6 točk pa so učenci lahko osvojili z zapisom krajšega odgovora.

Slika 4.43 Uspešnost reševanja glede na indeks težavnosti različnih tipov nalog

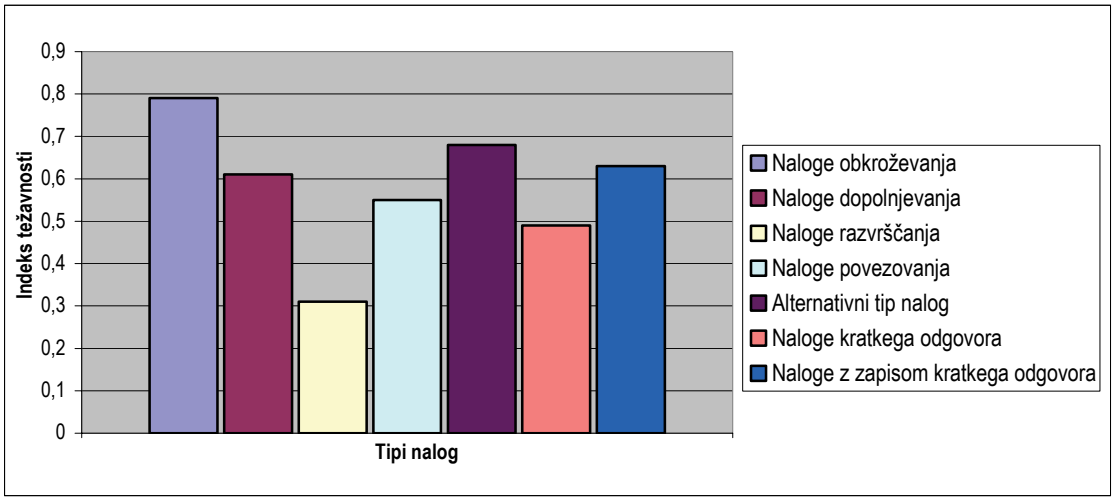

Pričakovano so učenci najbolje reševali naloge obkroževanja. Skoraj enako uspešni so bili pri reševanju nalog alternativnega tipa (IT 0,68), nalog dopolnjevanja (IT 0,61) in nalog z zapisom krajšega odgovora (IT 0,63). Zadnji dosežek je presenečenje, saj so naloge z zapisom kratkega odgovora naloge tretje taksonomske ravni. Manj uspešni so bili učenci pri nalogah povezovanja (IT 0,55) in nalogah kratkega odgovora (IT 0,49). Skoraj vse naloge kratkega odgovora so naloge, ki so preverjale slovnična znanja, zato nižji dosežki pri tem tipu nalog niso presenečenje. Najslabše so učenci reševali nalogo razvrščanja (IT 0,31) s 4 možnimi točkami. Slabši dosežek je verjetno povezan z (ne)razumevanjem zaporednosti dogodkov v besedilu in ne toliko s tipom naloge.

4.2.10.2 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz matematike ob koncu drugega obdobja

Opis izhodišč in zasnova preizkusa znanja
V matematičnem preizkusu je 13 nalog, ovrednotenih s 40 točkami. Preizkus znanja je sestavljen iz snovnih področij aritmetike, geometrije, merjenja in podatkov.

Naloge v preizkusu znanja preverjajo naslednje cilje po sklopih:
- naravna števila do 1000,
- merjenje, merske enote,
- geometrijski liki,
- računske operacije, lastnosti računskih operacij,
- računske operacije z naravnimi števili,
- zbiranje in uporaba podatkov.

Glede na tipe preizkus znanja vsebuje naloge kratkih odgovorov, povezovanja in grafičnih prikazov. Miselne procese prve taksonomske ravni preverja pet nalog, šest nalog procese druge taksonomske ravni in dve nalogi procese tretje taksonomske ravni.

Preglednica 4.57 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni

Ravni zahtevanega znanja	Delež v preizkusu
1. Poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev	40 %
2. Izvajanje rutinskih postopkov	45 %
3. Uporaba kompleksnih postopkov Reševanje in raziskovanje problemov	15 %

Osnovni statistični podatki

Preglednica 4.58 Osnovni statistični podatki

Število učencev	72
Število postavk	40
Možne točke	40
Povprečno število točk	24,43
Povprečno število odstotnih točk	61,08
Standardni odklon odstotnih točk	18,96
Indeks težavnosti	0,61
Indeks zanesljivosti	0,90
Indeks diskriminativnosti	0,42

Preizkus znanja iz matematike je pisalo 72 učencev. Učenci so od 40 možnih točk povprečno osvojili 24,43 točke (61,08 %). Maksimalnega števila točk ni dosegel noben učenec. En učenec (1,38) je dosegel 39 točk (98 %). Več kot 36 točk (90 %) so dosegli trije učenci (4,2 %). Več kot 32 točk (80 %) je doseglo 13 učencev (18 %). Večje zgostitve deležev učencev so med 22 in 28 točkami (med 55 in 70 %). 6 točk (15 %) je minimalno doseženo število točk. Dosegel jih je en učenec (1,38 %). Manj kot 8 točk (20 %) sta dosegla 2 učenca. Frekvenčna porazdelitev je tako levo asimetrična z več manjšimi in enim izrazitim vrhom pri 24 točkah (60 %).
Znanje učencev je raznoliko, kar kaže standardni odklon odstotnih točk (18,96). Glede na indeks težavnosti preizkusa 0,61 lahko rečemo, da je bil celoten preizkus znanja srednje težak. Indeks diskriminativnosti potrjuje dobro ločljivost nalog.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Dosežki učencev na preizkusu znanja po vsebini glede na indeks težavnosti

Slika 4.44 Dosežki učencev glede na indeks težavnosti na posameznih vsebinah

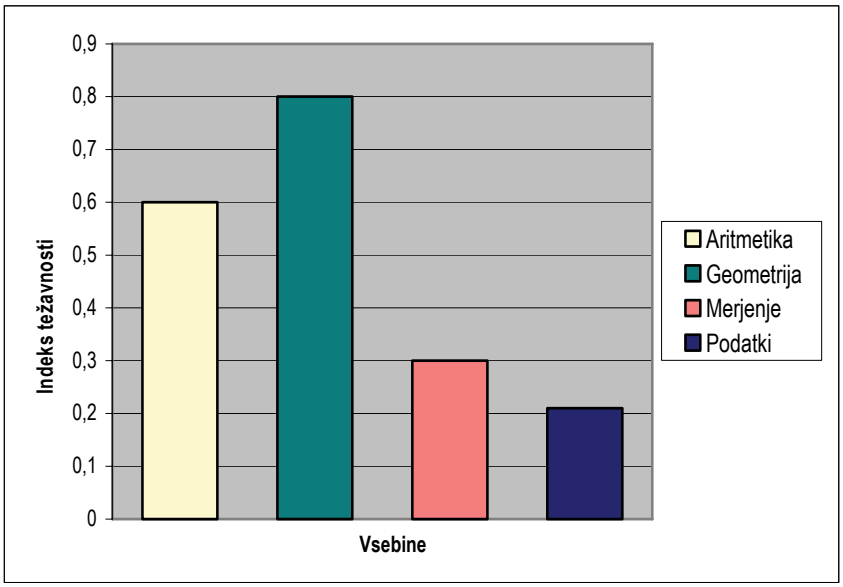

Geometrijske naloge so učenci reševali najuspešneje (IT 0,78). Po težavnosti nobena naloga ni posebej izstopala. Pomembno je vedenje, da je ena naloga prve taksonomske ravni in druga naloga druge taksonomske ravni. Slabo rešenih geometrijskih nalog ni bilo.

V preizkusu je bilo 24 (60 %) postavk iz **aritmetike.** Učenci so naloge rešili srednje dobro (IT 0,60). Najbolje so rešili nalogo 4.1 (seštevanje do 100) in nalogo 9.1 (prvi korak pri reševanju problemske naloge). Pričakovano so učenci reševali 13. nalogo (reševanje kompleksnega matematičnega problema v štirih korakih). Prvi korak je uspešno rešilo 21 % učencev, naslednje tri pa manj kot 10 % učencev. To pa je tudi hkrati naloga tretje taksonomske ravni.

Pri **merjenju** ima nizek indeks težavnosti 11. naloga (pretvarja mere za maso, čas, dolžino). Indeks težavnosti naloge je 0,30, kar pomeni, da jo je uspešno rešilo 30 % učencev.

12. nalogo (prebere preglednico, primerja podatke in izračuna), ki je preverjala branje in uporabo **podatkov** v preglednici, je rešilo 21 % učencev. Tudi ta naloga je tretje taksonomske ravni.

Nizek indeks težavnosti posameznih nalog je obratno sorazmeren s taksonomsko ravnjo ne glede na to, ali so naloge aritmetične ali geometrijske.

Dosežki učencev na celotnem preizkusu znanja po taksonomiji glede na indeks težavnosti

Slika 4.45 Dosežki učencev glede na indeks težavnosti na posameznih taksonomskih ravneh

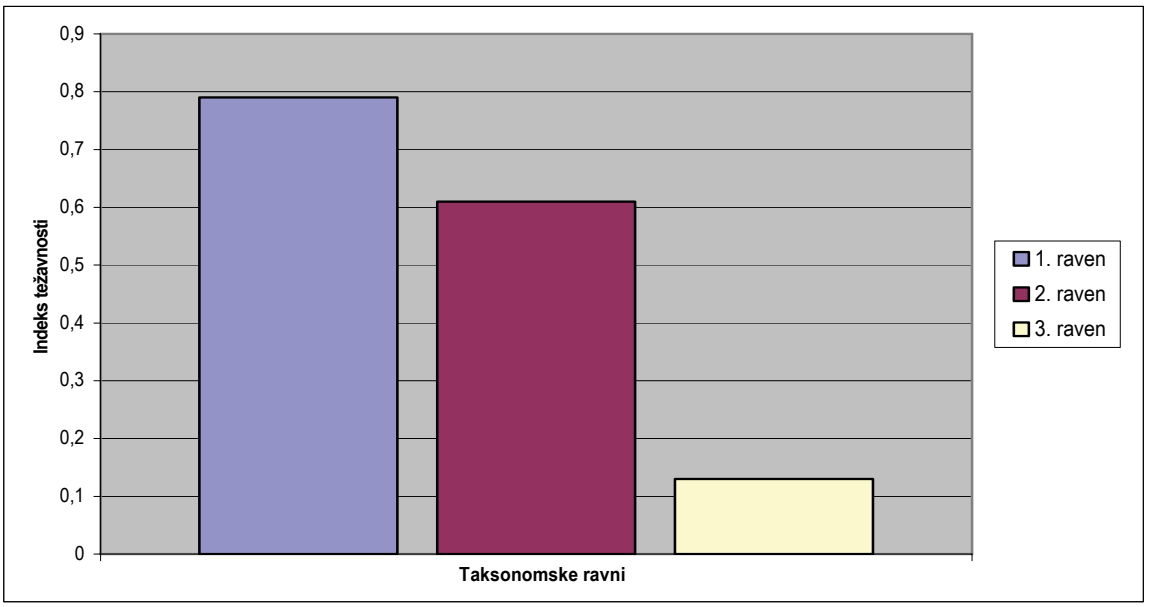

Na področju prepoznavanja in poznavanja so učenci povprečno dosegli 0,79 točke na postavko oziroma so naloge v povprečju rešili 79 %. Na področju uporabe in izvajanja rutinskih postopkov so povprečno dosegli 0,61 točke na postavko oziroma so jih povprečno uspešno rešili 61 %. Na področju reševanja problemov pa so dosegli povprečno 0,13 točke na postavko oziroma so jih povprečno uspešno rešili 13 %. Glede na indeks težavnosti z dosežki učenci izkazujejo dobro prepoznavanje pojmov in dejstev, slabše izvajanje rutinskih postopkov, bistveno slabše pa reševanje kompleksnih postopkov. Učenci so reševali naloge prve taksonomske ravni v povprečju zelo dobro (indeks težavnosti 0,79).

Glede na indeks težavnosti so učenci najuspešneje (100 %) rešili v celoti 2.2 in 2.3 nalogo, kjer so morali primerjati naravna števila po velikosti, ter 3.1 in 3.3 nalogo, kjer so morali prepoznati geometrijska lika krog in trikotnik (IT 0,92 in 0,94).

Nekoliko slabše so reševali 4.3 nalogo, kjer so seštevali s prehodom čez desetico do 100 (indeks težavnosti 0,64) in 5.3 nalogo, kjer so morali prepoznati merski pripomoček (uro in ob njem zapisati mersko enoto h) (IT 0,63).

V skupini **druge taksonomske ravni** so učenci najbolje rešili 9.1 nalogo (postopek reševanja preproste besedilne naloge), (IT 89). Uspešno so rešili tudi nalogi 10.1 in 10.2, pri katerih so narisali in označili daljico (uspešno ju je rešilo 82 % in 88 % učencev).

Najslabše pa so rešili naloge 11.1, 11.2 in 11.3, kjer so morali pretvarjati merske enote za maso, čas in dolžino (IT 0,33, 0,21 in 0,36).

Naloge tretje taksonomske ravni (reševanje kompleksnih matematičnih problemov) so učenci reševali v skladu z zahtevnostjo/težo nalog in je tudi pričakovano, da jih je rešilo malo učencev (13 %).

Najslabše so učenci rešili 31. nalogo kar v celoti, kjer so v kompleksni besedilni nalogi do pravilnega izračuna prišli v več korakih.

1 korak – izračuna Metin prihranek (uspešno ga je rešilo 21 % učencev)
2. korak – izračuna prihranek obeh (uspešno ga je rešilo 7 % učencev)
3. korak – izračuna razliko do želenega zneska (uspešno ga je rešilo 6 % učencev)
4. korak – napiše pravilen odgovor (uspešno ga je rešilo 4 % učencev)

Dosežki učencev na celotnem preizkusu znanja po tipih nalog glede na indeks težavnosti

Slika 4.46 Dosežki učencev glede na indeks težavnosti pri različnih tipih nalog

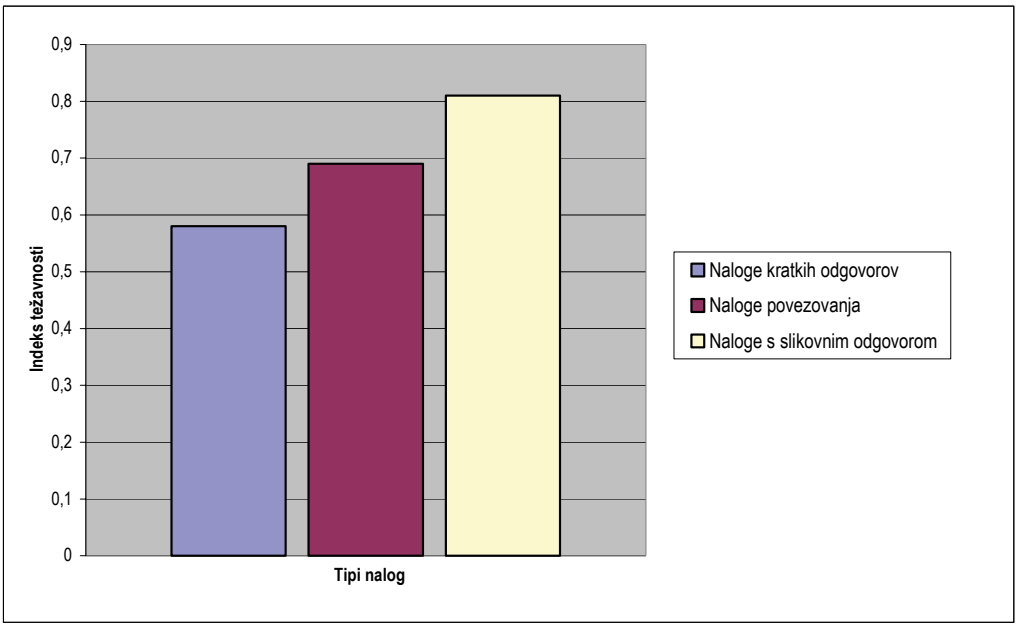

V preizkusu znanja učenci na 34 (85 %) vprašanj odgovorijo s kratkim odgovorom, na 3 vprašanja s slikovnim odgovorom in na 3 s pomočjo povezovanja. Učenci so najboljše rešili naloge, pri katerih so podali odgovor v obliki slike (risanje daljice), nekoliko slabše naloge povezovanja in najslabše naloge kratkih odgovorov. Primerjava pa bi bila boljša, če bi preizkus znanja vseboval enakomernejšo porazdelitev vprašanj glede na tipe nalog.

4.2.10.3 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz slovenščine <u>ob koncu tretjega obdobja</u>

Izhodišča in zasnova preizkusa znanja

Preizkus znanja je sestavljen iz 25 nalog, ki so glede na cilje in standarde pouka slovenščine razdeljene na dva dela, na umetnostni ter neumetnostni del. Če učenci pravilno rešijo vse naloge, osvojijo 40 točk.

V prvem delu je 15 nalog, ki so jih učenci rešili s pomočjo neumetnostnega besedila (novica o čebelah), v drugem delu je bilo 10 nalog, ki so bile povezane z branjem in razumevanjem umetnostnega besedila (Berta Golob, Drobne zgodbe: Kartanje).

Namen preizkusa znanja je z umetnostnim in neumetnostnim besedilom preveriti:

- bralne zmožnosti – sposobnost samostojnega tihega branja neznanega besedila,
- branje podatkov iz besedila,
- razumevanje in vrednotenje prebranega besedila,
- uporabo knjižnih in jezikovnih pojmov,

- pravopisne zmožnosti,
- samostojne tvorbe krajšega besedila.

Preizkus znanja je sestavljen iz naslednjih tipov nalog: dopolnjevanje, povezovanje, obkroževanje, alternativni tip naloge, naloge kratkih odgovorov in nalog polodprtega tipa.

V preizkusu so v različnih deležih zastopane tri taksonomske ravni po poenostavljeni Bloomovi taksonomiji.

Preglednica 4.59 Sestava preizkusa znanja iz slovenščine glede na taksonomske ravni

Ravni zahtevanega znanja	Deleži v preizkusu znanja
1. raven: Znanje in poznavanje	50 %
2. raven: Razumevanje in uporaba	35 %
3. raven: Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija vrednotenje	15 %

Osnovni statistični podatki

Preglednica 4.60 Osnovni statistični podatki

Število učencev	120
Število postavk	40
Možne točke	40
Povprečno število absolutnih točk	26,10
Povprečno število odstotnih točk	65,25
Standardni odklon odstotnih točk	20,28
Indeks težavnosti	0,65
Indeks zanesljivosti	0,91
Indeks diskriminativnosti	0,42

Preizkus znanja iz slovenščine je opravljalo 120 učencev. Od 40 možnih točk so v povprečju osvojili 26,10 absolutne točke (65,25 % vseh možnih točk). V prvem delu so učenci reševali naloge s pomočjo neumetnostnega besedila – novice (Pomor čebel na Štajerskem), kjer so učenci lahko osvojili 24 točk od 40. V povprečju so osvojili 14,79 točke (61,62 % točk). Drugi del preizkusa je temeljil na umetnostnem besedilu (Berta Golob, Drobne zgodbe: Kartanje). Od 16 od možnih točk so učenci v povprečju osvojili 11,28 točke (70,5 % točk).
Minimalno število doseženih točk v preizkusu je bilo 7, dosegla sta jih dva učenca. Vse možne točke sta od 120 učencev dosegla prav tako dva učenca. Frekvenčna porazdelitev dosežkov učencev je razpotegnjene oblike. Dosežki so asimetrično razporejeni, krivulja pa ima 2 izrazita vrhova.
Preizkus so učenci bolje reševali na umetnostnem delu, kar je razvidno iz povprečnega indeksa težavnosti, ki znaša za umetnostni del 0,71, za neumetnostni del pa 0,61. V indeksu diskriminativnosti sta oba dela preizkusa izenačena, saj je njegova povprečna vrednost 0,42, torej oba dela enako ločujeta učence med seboj.
Na neumetnostnem področju je manjša variabilnost med doseženimi rezultati, kar kaže, da je znanje učencev bolj primerljivo, v drugem delu preizkusa, kjer so učenci reševali naloge iz umetnostnega besedila, je za malenkost več razlik v znanju med učenci

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Dosežki učencev po vsebini glede na indeks težavnosti

Dosežki neumetnostnega dela (IT 0,59) preizkusa so v povprečju nižji od rezultatov umetnostnega dela (IT je 0,71). Če iz prvega dela preizkusa izločimo naloge, ki preverjajo slovnično znanja (uporaba velike začetnice, iskanje sopomenk, iskanje ustrezne vprašalnice …), potem ugotovimo, da učenci skoraj enako uspešno rešujejo naloge ob branju umetnostnega kot neumetnostnega besedila, saj je povprečni indeks težavnosti nalog vezanih izključno na branje in razumevanje neumetnostnega besedila 0,70. Povprečni indeks težavnosti šestih nalog oziroma 9 postavk, ki preverjajo slovnična znanja, pa je 0,48.
Med nalogami, vezanimi na branje neumetnostnega besedila, so učenci najuspešneje rešili 1. in 4. nalogo ter prvi dve postavki 5. naloge. Uspeh učencev je povezan s prepoznavanjem pojmov, navedenih v besedilu. Manj uspešni so bili pri 14. nalogi, kjer bi za uspešno reševanje morali pokazati poglobljeno razumevanje besedila. Med nalogami, ki preverjajo slovnično znanje, so bili učenci najuspešnejši pri uporabi velike začetnice in pri postavljanju besednih zvez v ustrezen spol, slabše pa so postavljali vprašalne povedi in povedi postavljali v ustrezen glagolski čas. V drugem delu preizkusa izstopajo po uspešnosti reševanja 4. in 5. naloga. Učenci znajo v besedilu poiskati podatek in prepoznati vsebino besedila. Tudi v drugem delu besedila samo nekateri učenci pokažejo dobro razumevanje prebranega besedila.

Dosežki učencev po taksonomskih stopnjah glede na indeks težavnosti

Iz spodnjega grafičnega prikaza je razvidno, da težavnost nalog s taksonomskimi ravnmi enakomerno narašča. Tako so učenci v skladu s pričakovanji najboljše rezultate dosegali na prvi taksonomski ravni (IT je 0,78), najslabše pa na tretji taksonomski ravni (povprečni IT je 0,45). Uspešnost reševanja pada od 1. do 3. taksonomske ravni tudi pri posameznih delih preizkusa.

Slika 4.47 Dosežki učencev glede na taksonomsko raven in zvrst

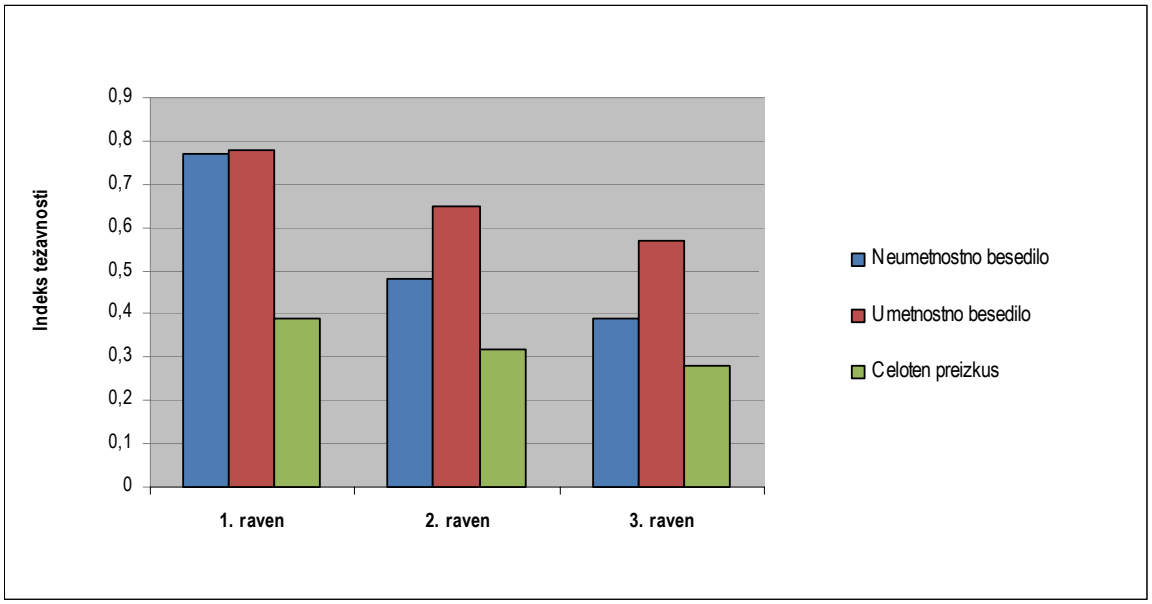

Analiza dosežkov učencev pri nalogah, povezanih **z neumetnostnim besedilom** (novica: Pomor čebel na Štajerskem).

Izhodiščno besedilo Pomor čebel na Štajerskem je bilo objavljeno na medmrežju. V prvem delu preizkusa je bilo 15 nalog na vseh treh taksonomskih ravneh (8 na prvi ravni, 5 na drugi ravni in 2 na tretji ravni).

Slika 4.48 Dosežki učencev glede na taksonomsko raven pri neumetnostnem besedilu

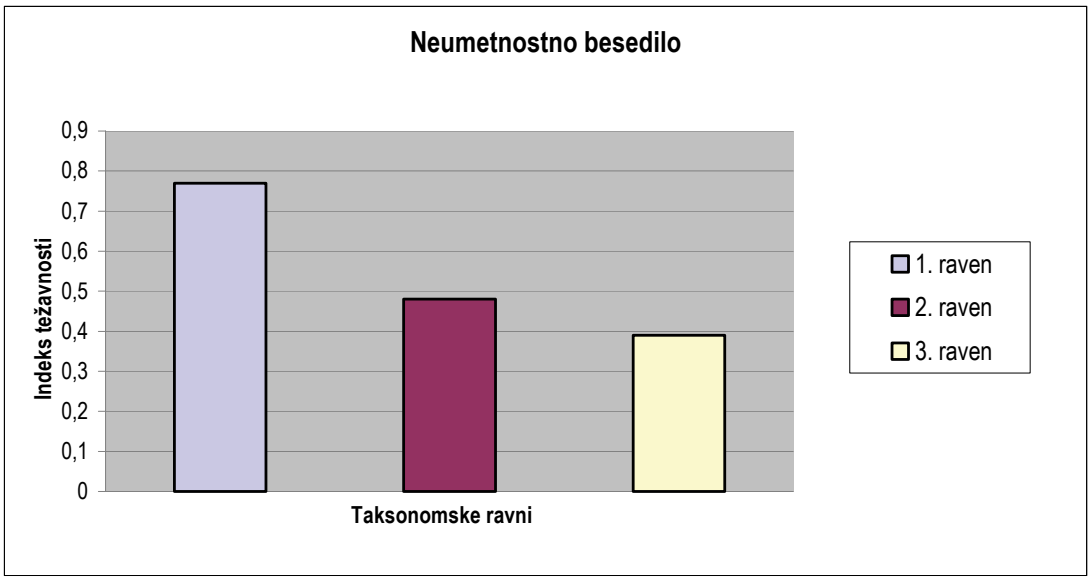

Na prvi **taksonomski ravni** so bili učenci najuspešnejši pri reševanju 1. naloge, kjer so morali prepoznati vrsto besedila, in 5. naloge (1. in 2. postavka), pri kateri so morali iz besedila razbrati določene podatke ter jih povezati s podanim pojmom – povezati pojma fotograf in veterinarka z njunimi dejavnostmi. Najmanj uspešni na tej ravni so bili pri reševanju 3. naloge, ki je zahtevala, da učenci s številko zapisani glavni števnik napišejo z besedo. Največ napak so učenci naredili pri zapisu skupaj ali narazen. Prav tako so imeli več težav tudi pri reševanju 5. naloge (3. postavka), kjer so morali iz besedila razbrati določene podatke ter jih povezati s podanim pojmom – povezati pojem čebela z njenim stanjem. V primerjavi s prvo in drugo postavko 5. naloge je tretja postavka dejansko zahtevala natančno branje izhodiščnega besedila in ni bilo možnosti neposrednega logičnega sklepanja ali transfera na podlagi predhodnih izkušenj.

Naloge na **drugi taksonomski ravni** so učenci nekoliko slabše reševali, saj obsegajo zahtevnejše miselne procese, kot sta razumevanje in uporaba. Največ uspeha so imeli pri reševanju 11. naloge (1. postavka), ki je preverjala jezikovno znanje, in sicer so učenci postavljali besedo oziroma besedno zvezo v zahtevani, nasprotni spol. Enak uspeh so dosegli tudi pri 12. nalogi, ki je prav tako preverjala jezikovno znanje, saj so morali izbrati poved s pravilno uporabljenimi velikimi začetnicami. Najslabše rešena je bila 10. naloga, kjer so morali učenci glede na podano poved tvoriti ustrezno vprašalno poved, ki se je nanašala na podčrtan osebek. Ta naloga je hkrati najslabše rešena naloga celotnega preizkusa.

Na **tretji taksonomski ravni** so bili učenci najuspešnejši pri reševanju 15. naloge (1. postavka), saj so pri nalogi polodprtega tipa, kjer so morali samostojno napisati kratko novico o dogodku na podlagi ključnih besed, smiselno uporabili besedno zvezo »pomor ribjih družin«.
Najslabše so reševali 14. nalogo, ki je od učencev zahtevala nekoliko bolj poglobljeno branje besedila. Od učencev se je pričakovalo, da bodo sklepali, kako bi lahko čebelar Danilo Bedek dokazal, da so bile njegove čebele zastrupljene.

Analiza dosežkov nalog povezanih **z umetnostnim besedilom**
(Berta Golob, Drobne zgodbe: Kartanje)

Kartanje je bilo izhodiščno besedilo iz izbirke Drobne zgodbe avtorice Berte Golob. V drugem delu preizkusa je bilo 10 nalog na vseh treh taksonomskih ravneh (5 na prvi ravni, 4 na drugi ravni, 1 na tretji ravni). Naloge v drugem delu preizkusa so bile glede na dosežke učencev nekoliko lažje od nalog iz neumetnostnega dela preizkusa.

Slika 4.49 Dosežki učencev glede na taksonomsko raven pri umetnostnem besedilu

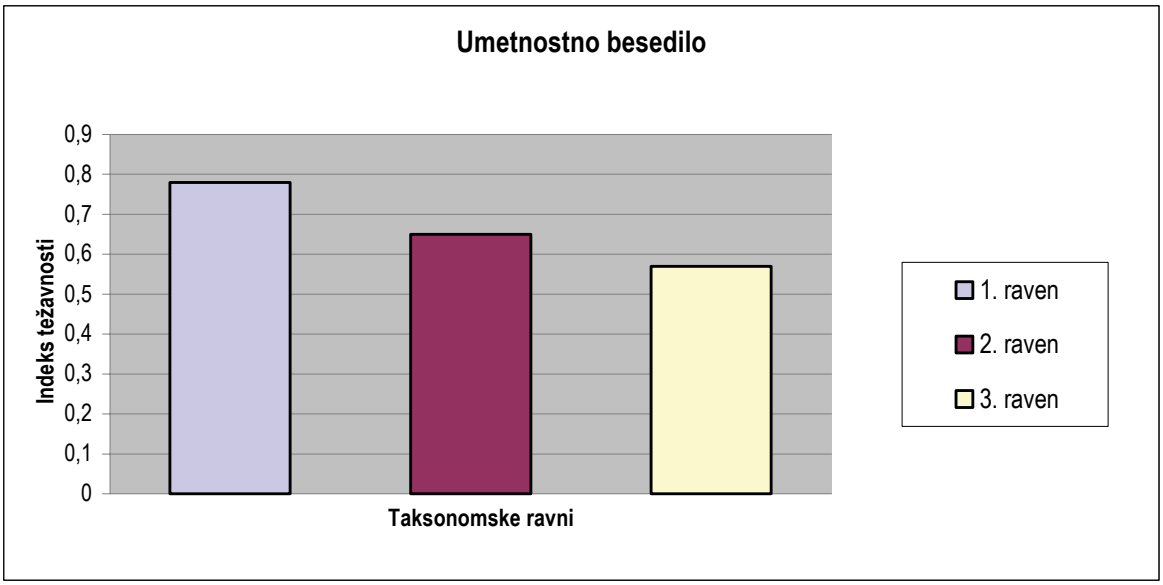

Na **prvi taksonomski ravni** so učenci dobro rešili vse naloge, najuspešnejši pa so bili pri 4. nalogi (1. in 2. postavka), kjer so morali med naštetimi besedami (predmeti) obkrožiti dva, ki sta bila uporabljena v besedilu (škatla, mlinček). To je bila tudi hkrati najbolje rešena naloga celotnega preizkusa. Največ težav na tem nivoju so imeli s 1. in 3. nalogo. Pri teh dveh nalogah so morali med naštetimi odgovori prepoznati vsebino besedila. Od učencev je naloga zahtevala natančno branje in prepoznavanje prebranega, saj so si bile nekatere trditve zelo podobne in večina jih je vsebovala elemente iz osnovnega besedila, vendar v napačnih kombinacijah.

Na **drugi taksonomski ravni** je bila najbolje rešena 7. naloga. Učenci so morali iz besedila razbrati in razumeti ter v kratkem odgovoru zapisati pomen (posledico) zadnje karte. Manj uspešni pa so bili pri 9. nalogi (1. in 2. postavka), kjer so učenci morali z navedbo dveh različnih dejavnosti opisati, kako je prerokovala ciganka Helena. Prvo dejavnost jih je uspešno zapisalo 48 %, drugo pa 44 %.

Miselne procese **tretje taksonomske ravni** je preverjala 10. naloga drugega dela preizkusa. Pri 1. postavki te naloge naj bi učenci pokazali sposobnost predvidevanja še drugih izdelkov, ki bi jih lahko naredili iz kavnih škatel (razen kart) in kako bi te izdelke uporabljali (2. postavka). Nekoliko boljši so bili pri poimenovanju predvidenih izdelkov, vendar niso povsod dodali njihove uporabnosti.

Učenci so bili uspešnejši pri reševanju nalog drugega dela preizkusa, povezanih z umetnostnim besedilom. Uspešnost oziroma dober rezultat bi lahko na eni strani pripisali besedilu s preprosto zgradbo, s potekom dogajanja ter z jasnim zaključkom, po drugi strani pa so učenci pokazali precejšnje bralne zmožnosti oziroma razumevanje prebranega besedila.
Nekoliko manj uspešni so bili pri reševanju nalog s pomočjo neumetnostnega besedila predvsem zaradi nalog, ki so preverjale slovnična pravila. Dosežki preizkusa znanja tako kažejo, da so učenci približno enako uspešni pri branju sodobnega besedila objavljenega na medmrežju kot klasičnega umetnostnega besedila.

Dosežki učencev po standardih znanja glede na indeks težavnosti
Pri petih nalogah (ena jezikovna, 2 iz neumetnostnega dela ter 2 iz umetnostnega dela) nismo preverjali samo minimalnih standardov znanja, ampak tudi temeljne. Pričakovano so učenci pri teh nalogah dosegali nižje dosežke (povprečni IT 0,46) kot pri nalogah, ki preverjajo minimalne standarde znanja (IT 0,72).

Dosežki učencev po tipih nalog glede na indeks težavnosti
Učenci so najbolje reševali naloge razvrščanja (IT 0,93). Po uspešnosti reševanja sledijo naloge dopolnjevanja (IT 0,89), povezovanja (povprečni IT 0,79), obkroževanja (IT 0,7). Po pričakovanjih so najslabše so učenci reševali naloge polodprtega tipa (IT 0,57) ter naloge, kjer so morali zapisati kratek odgovor (IT 0,45).

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov
Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.50 Porazdelitev odstotnih točk pri slovenščini (NIS) z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

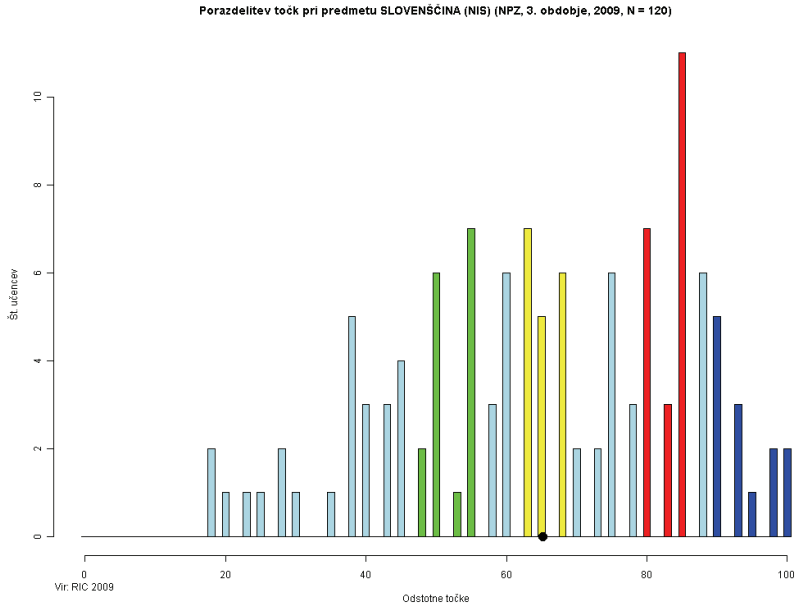

Zeleno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo spodnjo mejo četrtine dosežkov, so rešili na neumetnostnem delu:
Naloge: **1, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 7, 8.1, 8.2**
Kognitivne stopnje: Vse naloge so bile na I. kognitivni stopnji (znanje, prepoznavanje).

Učenci:
- prepoznajo vrsto besedila (Novica o čebelah) (**naloga 1**)
- prepoznajo bistveno sporočilo besedila (pomor in zastrupitev) (**nalogi 4.1 in 4.2**)
- povežejo dva sorodna pojma (pojma fotograf in veterinarka z njunimi dejavnostmi) (**nalogi 5.1 in 5.2**)
- prepišejo informacijo iz besedila (… saj mora vse stroške, ki so povezani z analizami, poravnati čebelar sam.) (**naloga 7**)
- prepoznajo vsebino besedila (Vse mrtve čebele so imele iztegnjene rilčke./Čebelar Danilo Bedek je iz Prekmurja.) (**nalogi 8.1 in 8.2**)

Zgled:

8. naloga

Obkroži črki pred dvema pravilnima trditvama.

A Veterinarka je o pomoru čebel obvestila čebelarja.

B Vse mrtve čebele so imele iztegnjene rilčke.

C Končno število zastrupljenih čebeljih družin je znano.

Č Čebelar Danilo Bedek je iz Prekmurja.

Na umetnostnem delu pa so v zelenem območju rešili:
Naloge: **4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3, 8.1, 8.2**
Kognitivne stopnje: Pri petih nalogah (4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni stopnji (znanje, prepoznavanje), pri dveh nalogah (8.1, 8.2) pa na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja).

Učenci:

- prepoznajo predmet iz besedila (škatla, mlinček) (**nalogi 4.1 in 4.2**)
- prepoznajo vsebino besedila (Da BO imela Breza telička./Da NE boš tepena s šibo./Da BO prišel Martinčev Tone.) (**naloge 5.1, 5.2 in 5.3**)
- povežejo dejanje s književno osebo (Helena je govorila o ljubezni, deklica je premetavala karte.) (**nalogi 8.1 in 8.2**)

Zgled:

5. naloga

Kaj so karte napovedale? Obkroži DA, če je trditev pravilna, in NE, če trditev ni pravilna.

Da bo imela Breza telička.	DA	NE
Da boš tepena s šibo.	DA	NE
Da bo prišel Martinčev Tone.	DA	NE

Pri nalogah zelenega območja so učenci večino odgovorov izbirali med več ponujenimi odgovori oziroma so jih izbirali med ključnimi besedami. Znanje so izkazovali tudi s pomočjo alternativnih izbir in povezovanjem.

Rumeno območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo med polovicama dosežkov, so rešili na neumetnostnem delu:
Naloge: **2, 6, 11.1, 12.1**
Kognitivne stopnje: Vse naloge so bile na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja).

Učenci:
- prepoznajo namen pisca besedila (Da bi seznanil bralca o zastrupitvi čebel.) (**naloga 2**)
- poiščejo podatek iz besedila (prašne čebele) (**naloga 6**)
- povežejo dva sorodna pojma (pojma fotograf in veterinarka z njunimi dejavnostmi) (**nalogi 5.1 in 5.2**)
- postavijo besedo/besedno zvezo v zahtevani spol (Prekmurski čebelar v Prekmurska čebelarka.) (**naloga 11.1**)
- uporabijo veliko začetnico (Veterinarka Vida Lešnik je strla lešnik.) (**naloga 12.1)**

Zgled:

2. naloga

Kaj je namen pisca besedila? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Da bi kaznovali kmete.

B Da bi kmetje poželi oljno ogrščico.

C Da bi seznanil bralca o zastrupitvi čebel.

Č Da bi bralca poučil o pomembnosti čebel.

Na umetnostnem delu pa so v rumenem območju rešili:
Naloge: **2, 6, 7**
Kognitivne stopnje: Pri eni nalogi (2) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni stopnji (znanje, prepoznavanje), pri dveh nalogah (6, 7) pa na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja).

Učenci znajo:
- prepoznajo pripovedovalca besedila (Hči) (**naloga 2**)
- poiščejo podatek iz besedila ((nepravo) kavo) (**naloga 6**)
- prepišejo informacijo iz besedila (da je morala spat) (**naloga 7**)

Zgled:

6. naloga

Kaj so kuhali iz mešanice cikorije in praženega ječmena? Odgovor napiši na črto.

_____

Pri nalogah rumenega območja so učenci večino odgovorov izbirali med več ponujenimi odgovori oziroma so odgovarjali s kratkimi odgovori z dopisom na črte.

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo zgornje četrtine dosežkov, so rešili na neumetnostnem delu:
Naloge: **5.3, 9.1, 9.2, 11.2, 15.1, 15.2, 15.3**
Kognitivne stopnje: Pri eni nalogi (5.3) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni stopnji (znanje, prepoznavanje), pri treh nalogah (9.1, 9.2, 11.2) na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja), pri treh nalogah (15.1, 15.2, 15.3) pa smo preverjali delovanje na III. kognitivni stopnji (povezovanje, analiza, vrednotenje).

Učenci:
- povežejo dva sorodna pojma (pojem čebela z njenim stanjem) (**naloga 5.3**)
- poiščejo sopomenko (živinozdravnica-veterinarka, poginule – več rešitev) (**nalogi 9.1 in 9.2**)
- postavijo besedo/besedno zvezo v zahtevani spol (skrbna vzrediteljica – skrben vzreditelj) (**nalogi 11.2**)
- samostojno sestavijo novico iz podatkov (smiselno uporabi besedne zveze: pomor ribiških družin, kemikalije, uživanje rib) (**naloge 15.1, 15.2, 15.3**)

Zgled:

9. naloga

Za vsako besedo napiši na črto ustrezno sopomenko.

Živinozdravnica – _____

Poginule – _____

Lokacija – _____

Na umetnostnem delu pa so v rdečem območju rešili:
Naloge: **9.1, 9.2, 10.1, 10.2**
Kognitivne stopnje: Pri dveh nalogah (9.1, 9.2) smo preverjali uporabo miselnih procesov na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja), pri dveh nalogah (10.1, 10.2) pa delovanje na III. kognitivni stopnji (povezovanje, analiza, vrednotenje).

Učenci:
- opišejo ravnanje književne osebe (polagala je karte, šepetaje govorila o ljubezni …) (**naloge 9.1, 9.2**)
- poiščejo konkretno rešitev (poimenujejo izdelek, ki se ga da izdelati iz škatle za kavo) (**naloga 10.1**)
- predvidijo uporabo poimenovanega izdelka (opredelijo uporabo izdelka iz naloge 10.1) (**naloga 7**)

Zgled:

9. naloga

Opiši, kako je ciganka Helena prerokovala. V odgovoru navedi dve različni dejavnosti. Napiši ju na črti.

_____

_____

Pri nalogah rdečega območja so imeli učenci manj opor, saj so bile večina nalog polodprtega tipa ali kratkih odgovorov. Pri naloga redečega območja vezanih na neumetnostno besedilo smo v večini preverjali slovnična znanja.

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo zgornje desetine dosežkov, so rešili na neumetnostnem delu:
Naloge: **3, 9.3, 13**
Kognitivne stopnje: Pri eni nalogi (3) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni stopnji (znanje, prepoznavanje), pri dveh nalogah (9.3, 13) pa na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja).

Učenci:
- ustrezno zapišejo števnik z besedo (štiriinosemdeset) (**naloga 3**)
- poiščejo sopomenko (lokacija – več rešitev) (**naloga 9.3**)
- spremenijo podano poved v zahtevani glagolski čas (Na Čebelarski zvezi Slovenije ne bodo vzeli vzorcev odmrlih čebel.) (**naloga 13**)

Zgled:

3. naloga

Števnik v povedi spodaj napiši z besedo. Napiši ga na črto.

Veterinarka je pregledala (84) _____

čebeljih družin.

Na umetnostnem delu pa so v modrem območju rešili:
Naloge: **1, 3**
Kognitivne stopnje: **Pri obeh nalogah (1, 3) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. kognitivni stopnji (znanje, prepoznavanje).**

Učenci:
- prepoznajo vsebino besedila (O dogodku iz vsakdanjega življenja./Oče in hči sta s kartami vsak večer prerokovala srečo.) (**nalogi 1 in 3**)

Zgled:

1. naloga

O čem govori prebrano besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A O živalski prigodi.

B O pravilih lepega vedenja.

C O dogodku iz vsakdanjega življenja.

Č O smešnem dogodku.

Pri nalogah modrega območja so bili učenci kljub prvemu kognitivnemu nivoju in izbirnemu tipu nalog (obkroževanje) manj uspešni, zlasti pri nalogah, ki so preverjala znanja slovnice.

Nad modrim območjem
V to območje sodijo naloge, ki jih tudi učenci z najvišjimi dosežki niso rešili s 65-odstotno uspešnostjo.
Naloge: **10, 14**
Kognitivne stopnje: Pri eni nalogi (10) smo preverjali uporabo miselnih procesov na II. kognitivni stopnji (razumevanje, uporaba znanja), pri eni nalogi (14) pa delovanje na III. kognitivni stopnji (povezovanje, analiza, vrednotenje).

Učenci ne znajo:
- poiskati ustreznih vprašalnic/vprašalnih povedi (Kdo je o dogodku obvestil veterinarko?) (**naloga 10**)
- uporabiti znanja v novih situacijah (dal bi narediti analizo) (**naloga 14**)

Zgled:

14. naloga

Kako bi lahko čebelar Danilo Bedek dokazal, da so bile njegove čebele zastrupljene?

Odgovor napiši na črto.

_____

Učenci niso bili uspešni pri dveh nalogah, saj s kratkim odgovorom niso pokazali vsebinsko ustrezne rešitve.

V drugem delu preizkusa, ker so naloge povezane z umetnostnim besedilom, ni bilo nalog, ki bi glede na dosežke učencev spadale nad modro območje.

4.2.10.4 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz matematike ob koncu tretjega obdobja

Opis izhodišč in zasnova preizkusa znanja
Predmetna komisija je opredelila strukturo preizkusa: vsebinska področja, število nalog, tipe nalog, razmerje med nalogami glede na taksonomske ravni in čas reševanja preizkusa.

Preizkus preverja posamezne vsebine iz učnega načrta, in sicer s področja aritmetike, geometrije, merjenja in obdelave podatkov. 17 nalog, iz katerih je preizkus sestavljen, preverja naslednje cilje:
- naravna števila do 1 000 000,
- osnovne računske operacije,
- ulomki in decimalna števila,
- številski izrazi z naravnimi števili, ulomki in decimalnimi števili,
- enačbe,
- merjenje in merske enote,
- geometrijski liki in telesa,
- branje in uporaba podatkov iz preglednic,
- branje in uporaba podatkov iz grafov.

V preizkusu se pojavljajo trije tipi nalog: naloge kratkih odgovorov, naloge obkroževanja, naloge razvrščanja in naloge, ki zahtevajo odgovor v obliki grafičnih prikazov.

Miselne procese prve taksonomske ravni po Bloomu preverja 7 nalog, 8 nalog procese druge taksonomske ravni in 2 nalogi procese tretje taksonomske ravni.

Preglednica 4.61 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni

Ravni zahtevanega znanja	Delež v preizkusu
1. Poznavanje in razumevanje pojmov in dejstev	40 %
2. Izvajanje rutinskih postopkov	45 %
3. Uporaba kompleksnih postopkov Reševanje in raziskovanje problemov	15 %

Učenci lahko z uspešnim reševanjem dosežejo 50 točk. Posamezne naloge so ovrednotene s točkami od 1 do 6.

Osnovni statistični podatki

Preglednica 4.62 Osnovni statistični podatki

Število učencev	118
Število postavk	50
Možne točke	50
Povprečno število točk	27,41
Povprečno število odstotnih točk	54,81
Standardni odklon odstotnih točk	21,91
Indeks težavnosti	0,57
Indeks zanesljivosti	0,93
Indeks diskriminativnosti	0,44

Kot kažejo podatki v preglednici, je preizkus znanja pisalo 118 učencev. Ti so od 50 možnih točk povprečno osvojili 27,41 točke ali 54,81%. Vse možne točke je dosegel en učenec (0,85 %). 9 učencev (7,6 %) je doseglo več kot 45 točk (90 %) in 18 učencev (20 %) je doseglo več kot 40 točk (80 %). Najmanjše doseženo število točk je bilo 5 (10 %), dosegli so jih 3 učenci (2,5 %). 7 (5,9 %) učencev pa je doseglo manj kot 10 točk (20 %).

Frekvenčna porazdelitev dosežkov učencev je razpotegnjena in desno asimetrična. Porazdelitev ima en zelo izrazit vrh in en malo manj izrazit vrh. Izrazit vrh se v porazdelitvi kaže okoli 25 (50 %) točk. Nekoliko manjši, nenavaden vrh pa se pojavi pri najnižjih dosežkih 5 (10 %) točkah. Največji delež učencev je doseglo od 17 do 22 (od 34 do 54 %) točk. Desno asimetrijo povzroči zelo izrazit padec v deležu učencev, ki so dosegli med 25 (50 %) točk in 30 (60 %) točk. Razpotegnjenost frekvenčne porazdelitve lahko razberemo tudi z velikega standardnega odklona (21, 91). Razlike v znanju učencev so torej velike.
Glede na indeks težavnosti preizkusa 0,54 lahko rečemo, da je bil celoten preizkus znanja srednje težak.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Dosežki učencev po vsebini glede na indeks težavnosti

Slika 4.51 Primerjava dosežkov učencev celotnega preizkusa znanja in na posameznih vsebinskih področjih

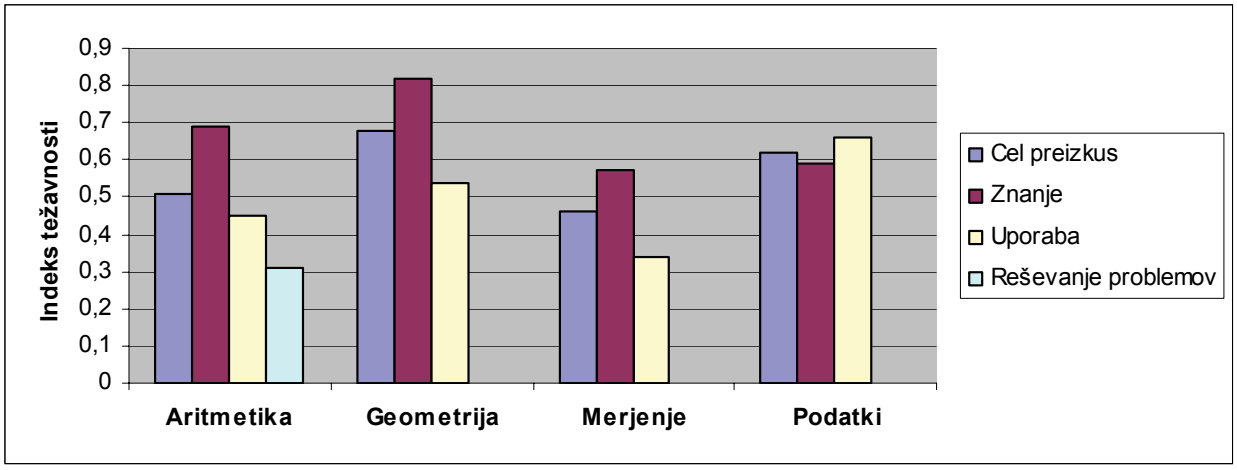

Učenci so v preizkusu reševali naloge iz aritmetike, geometrije, merjenja in branja podatkov.
V celotnem preizkusu je bilo 32 nalog iz aritmetike, 8 iz geometrije, pri 6 nalogah je bilo potrebno delo s podatki, 4 naloge pa so bile naloge merjenja.

Glede na indeks težavnosti (0,68) so učenci najbolje reševali geometrijske naloge in samo nekoliko slabše naloge, pri katerih so prepoznavali in uporabljali podatke (IT 0,62). Težavnost naloge aritmetike (IT 0,51) delno znižujejo naloge tretje taksonomske ravni, s katerimi preverjamo znanje edino pri preverjanju znanja aritmetike. Najslabše so učenci reševali naloge merjenja (IT 0,48).

Med nalogami **aritmetike** so učenci najuspešneje rešili nalogo 3.2, kjer so zapisali ulomek, ki ga predstavlja osenčen del lika, nalogo 4.2, kjer so primerjali decimalna števila po velikosti, in nalogo 7. 2., kjer so dane ulomke razvrščali po velikosti. Pričakovano najtežji nalogi aritmetike sta bili nalogi tretje taksonomske ravni (16. in 17. naloga) (IT 0,21 in 0,35). Pri 12. nalogi pa so učenci nastavili enačbo, vendar jo je le 25 % učencev tudi uspešno izračunalo.

Pričakovano uspešni so bili učenci pri prepoznavanju narisanih likov (IT 0,81). Pozitivno presenečenje pa je uspešno risanje kroga s pomočjo geometrijskega orodja pri 11.1 nalogi (IT 0,80).Pri preverjanju znanja **geometrije** lahko ugotovimo, da je najtrši oreh za učence pravilno označevanje narisanega kota (naloga 10.2 z IT 0, 37).

Izmed štirih nalog, ki so preverjale znanja **merjena,** so učenci bolje rešili nalogo, pri kateri so med danimi oznakami merskih enot izbrali oznake za merjenje časa in dolžino, slabše pa so rešili nalogi, povezani s pretvarjanjem merskih enot.

Učenci srednje uspešno berejo **podatke** iz stolpčnega diagrama in tabele (5. in 15. naloga). Presenetljivo dober dosežek so učenci dosegli pri iskanju podatka, izrisanega v grafičnem prikazu s pomočjo tabele (naloga 5.2 z IT 0,64).

Dosežki učencev po taksonomskih stopnjah glede na indeks težavnosti

Slika 4.52 Povprečni indeks težavnosti za naloge določene taksonomske ravni

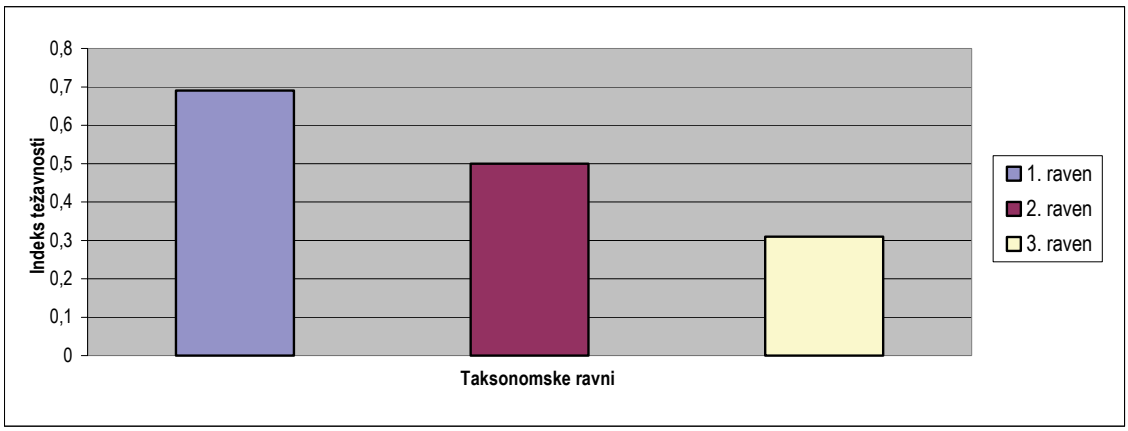

Uspešnost reševanja nalog po posameznih taksonomskih ravneh je skladno s pričakovanji in upada od 1. k 3. taksonomski ravni. Na prvi taksonomski ravni (prepoznavanje, poznavanje pojmov in dejstev) so učenci dosegli povprečno 0,69 točke na postavko oziroma so naloge v povprečju rešili 69 %. Na drugi taksonomski ravni (izvajanje rutinskih postopkov) so dosegli povprečno 0,49 točke na postavko oziroma so jih povprečno rešili 50 %. Na tretji taksonomski ravni (uporabi kompleksnih postopkov in reševanju problemov) pa so dosegli povprečno 0,31 točke na postavko oziroma so jih povprečno rešili 31 %.

Glede na uspešnost reševanja lahko naloge razdelimo na štiri skupine. V prvo skupino spadajo naloge, ki imajo indeks težavnosti nad 70 in preverjajo naslednje cilje: ob slikovnem prikazu poimenovati geometrijski lik, določiti kolikšen del celote je na liku osenčen in ga zapisati z ulomkom (naloga 3 v celoti); določanje velikostnih odnosov med celim in decimalnim številom (naloga 4.1) in primerjanje dveh decimalnih števil po velikosti (naloga 4.2); razvrščati decimalna števila po kriteriju od najmanjšega do največjega (naloga 7.1) in ulomkov od najmanjšega do največjega (naloga 7.2); narisati krog (naloga 11.1) in razbrati podatke iz grafa (naloga 15.1). 10 od teh nalog je uvrščenih na prvo taksonomsko raven in 2 na drugo taksonomsko raven.

Naloge, ki imajo indeks težavnosti med 50 in 70, preverjajo naslednje cilje: število, zapisano z besedami, zapisati s števkami (naloga 1.1); iz mestnih vrednosti zapisati število (naloga 2.2); določanje velikostnih odnosov med dvema ulomkoma (naloga 4.4); urediti podatke iz preglednice (naloga 5.1); iz grafa razbrati podatek (naloga 5.2); iz preglednice razbrati podatek (naloga 5.3); prepoznati merske enote za čas (naloga 6.1) in dolžino (naloga 6.2); izračunati številski izraz seštevanja naravnih števil (naloga 8.1) in odštevanja naravnih števil (naloga 8.2); narisati kot po danih podatkih (naloga 10.1); izmeriti velikost kota in ga izraziti z natančnim merskim številom in z ustrezno mersko enoto (naloga 10.3); nakazati smiselno pot reševanja z upoštevanjem vrstnega reda računskih operacij (naloga 13.1) in razbrati podatke iz grafa (naloga 15.2 in 15.3). 8 od teh nalog je uvrščenih na prvo taksonomsko raven in 7 na drugo taksonomsko raven.

Naloge, ki imajo IT med 20 in 40, preverjajo naslednje cilje: pretvarjanje merskih enot za merjenje dolžine in mase (nalogi 9.1 in 9.2); reševanje enačbe (nalogi 12.1 in 12.2); reševanje preproste besedilne naloge (naloga 14 v celoti); reševanje večstopenjske besedilne naloge (naloge 16.1, 16.2, 17.3, 17.4). 8 od teh nalog je uvrščenih na drugo taksonomsko raven in 4 na tretjo taksonomsko raven.

Znotraj **prve taksonomske ravni** (prepoznavanje in poznavanje osnovnih pojmov) so glede na indeks težavnosti učenci z 97 % najbolje reševali nalogo 3.5, kjer so poimenovali lik (krog). Nalogo 4.2, kjer so določali velikostni odnos med dvema decimalnima številoma, je rešilo 94 % učencev.

Učenci so znotraj te taksonomske ravni glede na indeks težavnosti z 43 % najslabše rešili nalogo 4.3, kjer so določali velikostni odnos med decimalnim številom in ulomkom ter nalogo 2.1, kjer so iz danih mestnih vrednosti zapisali število (nalogo je rešilo 46 % učencev).

Na **drugi taksonomski ravni** je osem nalog s triindvajsetimi postavkami. Učenci so na tej ravni z 80 % najbolje reševali nalogo 11.1, kjer so iz danih podatkov narisali krog. Nalogo 15.1, kjer so iz grafa razbrali podatek, je uspešno rešilo 75 % učencev. Na tej ravni so učenci z 31 % najslabše rešili nalogo 9.2, kjer so pretvarjali merske enote za maso. Nalogo 14.3, kjer so reševali preprosto besedilno nalogo, je rešilo 32 % učencev.

Na tretji taksonomski ravni sta dve nalogi s sedmimi postavkami. Na tej taksonomski ravni je bilo pri nalogi 16.1, kjer so reševali kompleksnejšo besedilno nalogo, uspešnih 20 % učencev, pri nalogi 16.2 pa 22 % učencev. Ti dve nalogi sta bili najslabše rešeni nalogi celotnega preizkusa. Slabo so reševali tudi nalogo 17.4, kjer je šlo prav tako za reševanje večstopenjske besedilne naloge. To nalogo je rešilo 26 % učencev.

Dosežki učencev po standardih znanja glede na indeks težavnosti
V preizkusu znanja 39 nalog preverja minimalne standarde znanja in 11 nalog temeljne standarde znanja. Pričakovano učenci izkazujejo višjo stopnjo znanja pri nalogah, ki preverjajo minimalne standarde znanja (IT 0,66) od nalog, ki preverjajo temeljne standarde znanja (IT 0,46).

Med nalogami, ki preverjajo **minimalne standarde znanja**, izstopajo naloge 3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 4.2 in 11.1. Omenjene naloge je uspešno rešilo od 97 % do 80 % učencev. Najslabše rešeno naloge je rešilo 37 % učencev. Naloge z nižjimi indeksi težavnosti so preverjale množenje z dvomestnim številom, deljenje z ostankom, označevanje narisanega kota, primerjavo decimalnega števila z ulomkom po velikosti in zapis mestnih vrednoti danega števila.

Računanje sestavljenih računov in branje podatkov iz preglednice so bili **temeljni standardi znanja**, ki so jih preverjali najbolje rešene naloge. Glede na indeks težavnosti pa učenci slabše rešujejo naloge, ki preverjajo reševanje enačb.

Dosežki učencev po tipu nalog glede na indeks težavnosti
Pri pregledu dosežkov učencev glede na tip naloge lahko ugotovimo, da so učenci enako uspešni pri nalogah, kjer rešitev podajajo v obliki kratkega odgovora (IT 0,54), kot pri nalogah, kjer med danimi možnimi rešitvami iščejo pravo (IT 0,57), ali pri nalogah, kjer odgovor podajo v obliki grafičnega prikaza (nariše kot, krog …) (IT 0,58).

Dosežki učencev po dodatnem gradivu pri nalogah glede na indeks težavnosti
Povprečni indeks težavnosti (0,76) pri 6 nalogah, ki jih učenci rešujejo s pomočjo slike kaže, da so učencem slike v pomoč pri reševanju. Nekoliko nižji indeks težavnosti imajo naloge, pri katerih učenci uporabijo tabelo (IT 0,62), in naloga, ki jo rešijo s pomočjo grafa (IT 0,64).

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov
Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.53 Porazdelitev odstotnih točk pri matematiki (NIS) z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

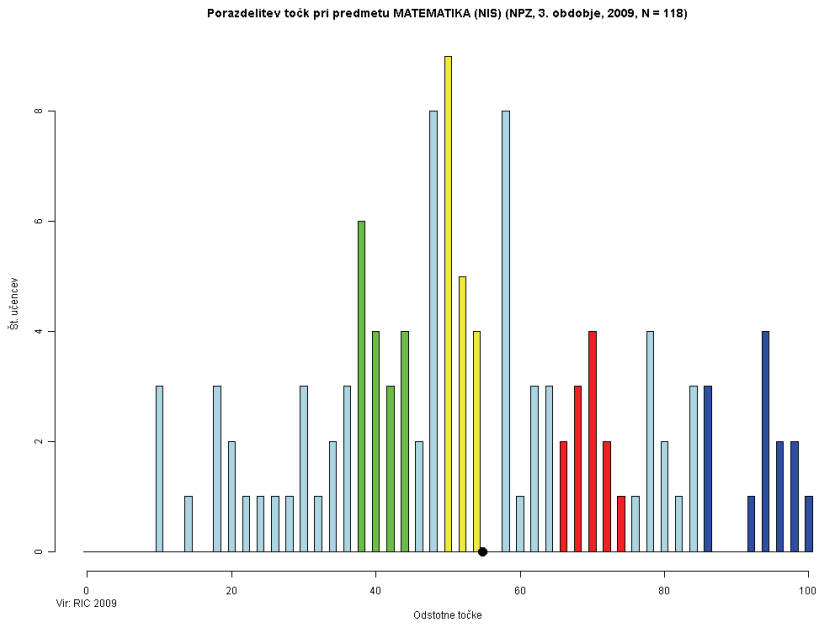

Zeleno območje
V zeleno območje uvrščamo naloge, ki so jih učenci z najšibkejšimi rezultati (dosegajo do 25 % celotnega testa) dobro reševali. Učenci iz tega območja prepoznavajo osnovne matematične pojme, imajo usvojeno osnovno matematično znanje o številih, merjenju in podatkih. Naloge, ki so jih rešili:

Naloge: 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.4, 7.1, 7.2, 11.1

Taksonomske ravni:
Deset nalog (**3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.4, 7.1, 7.2**) je bilo na I. taksonomski ravni. Z njimi smo preverjali poznavanje in prepoznavanje pojmov in dejstev, pravil in postopkov. Naloga **11.1**, ki je bila na II. taksonomski ravni, pa je preverjala razumevanje in uporabo, saj je učenec dojel bistvo sporočila in ga apliciral v novem primeru.

Vsebine:
Deli celote
Ulomki
Decimalna števila
Geometrija

Učenci znajo:
- poimenovati dele celote in jih zapisati v obliki ulomka (**naloge 3.2, 3.4, 3.6**)
- poimenovati na risbi prikazan geometrijski lik (**nalogi 3.3 in 3.5**)
- določati velikostne odnose med celim in decimalnim številom (**naloga 4.1**)
- določati velikostne odnose med decimalnima številoma (**naloga 4.2**)
- določati velikostne odnose med dvema ulomkoma (**naloga 4.4**)
- razvrstiti decimalna števila po velikosti (**naloga 7.1)**
- razvrstiti mešana števila po velikosti (**naloga 7.2**)
- narisati krog z danim polmerom (**naloga 11.1**)

Tipi nalog:

Naloge (**3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 7.1, 7.2**) zelenega območja so od učencev zahtevale tvorjenje kratkih odgovorov. Naloge **4.1, 4.2, 4.4** so bile izbirnega tipa, kjer so učenci rešitve izbirali med več ponujenimi simboli. Pri nalogi **11.1** so znanje izkazovali s samostojnim grafičnim prikazom.

Zgled:

1. naloga

Na črto zapiši število s števkami:

dvesto osemnajst tisoč petsto triinštirideset.

_____

Rumeno območje

V rumeno območje spadajo naloge, ki so jih učenci z rezultati v drugem kvartilu (dosegajo do 50 % celotnega testa) uspešno reševali. Učenci iz tega območja imajo usvojene rutinske postopke in strategije reševanja enostavnih nalog. Obvladajo risanje osnovnih geometrijskih elementov in znajo razbrati podatke iz preglednic in grafov.
Naloge, ki so jih rešili:

Naloge: 1.1, 3.1, 5.2, 6.1, 10.1, 15.1, 15.2

Taksonomske ravni: Štiri naloge (**1.1, 3.1, 5.2, 6.1)**, so bile na I. taksonomski ravni. Preverjale so prepoznavanje in priklic simbolov, izrazov in podatkov. Na II. taksonomski ravni so bile tri naloge (**10.1, 15.1, 15.2),** kjer so učenci razbirali podatke iz grafov.

Vsebine:
Števila
Časovne mere
Graf
Geometrija

Učenci znajo:
- število, zapisano z besedami, zapisati s števkami (**naloga 1.1**)
- poimenovati geometrijski lik (**naloga 3.1**)
- iz grafičnega prikaza razbrati podatke (**naloge 5.2, 15.1, 15.2**)
- prepoznati merske enote za čas (**naloga 6.1)**
- trikotniku narisati kot po danih podatkih (**naloga 10.1**)

Tipi nalog:
Naloge (**1.1, 3.1, 5.2, 15.1, 15.2**) rumenega območja so od učencev zahtevale tvorjenje kratkih odgovorov. Naloga **6.1** je bila izbirnega tipa, kjer so učenci zahtevane mere izbirali med različnimi ponujenimi merami. Pri nalogi **10.1** so znanje izkazovali s samostojnim grafičnim prikazom.

Zgled:

4. naloga

Števili primerjaj po velikosti. V okvirček vpiši znak $>$, $<$ ali $=$ tako, da bo zapis pravilen.

a) $2 \quad \square \quad 1,99$ b) $197,36 \quad \square \quad 197,37$

c) $0,5 \quad \square \quad \frac{1}{2}$ č) $\frac{3}{4} \quad \square \quad \frac{4}{3}$

Rdeče območje
V rdeče območje uvrščamo naloge, ki so jih učenci z rezultati v tretjem kvartilu (dosegajo okoli 66 % celotnega testa) uspešno reševali. Učenci iz tega območja uporabljajo ustrezne strategije reševanja v kompleksnih situacijah. Naloge, ki so jih rešili:

Naloge: 2.2, 5.1, 5.3, 6.2, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 10.3, 12.1, 13.1, 13.3, 13.4, 14.1, 15.3, 17.1, 17.2

Taksonomske ravni: Pri štirih nalogah (**2.2, 5.1, 5.3, 6.2**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. taksonomski ravni (znanje, prepoznavanje), pri enajstih nalogah (**8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 10.3, 12.1, 13.1, 13.3, 13.4, 14.1, 15.3**) na II. taksonomski ravni(razumevanje, uporaba znanja), pri dveh nalogah (**17.1, 17.2**) pa smo preverjali delovanje na III. kognitivni stopnji (povezovanje, analiza, vrednotenje).

Vsebine:
Računske operacije
Mere
Preglednice
Graf
Številski izrazi
Enačbe
Besedilne naloge

Učenci znajo:
- določati mestne vrednosti (**naloga 2.2**)
- brati podatke v preglednici in jih razvrstiti v novo preglednico (**nalogi 5.1 in 5.3**)
- med različnimi merami izbrati merske enote za dolžino (**naloga 6.2**)
- seštevati, odštevati, množiti in deliti cela števila (**naloge 8.1, 8.2, 8.3, 8.4**)
- z geotrikotnikom izmeriti dani kot in dobljeni podatek pravilno zapisati (**naloga 10.3**)
- nakazati pot reševanja enačbe z eno neznanko (**naloga 12.1**)
- v številskih izrazih s celimi števili upoštevati vrstni red računskih operacij (**nalogi 13.1, 13.3**)
- izračunati številski izraz (**naloga 13.4**)
- nakazati izračun za dvostopenjsko besedilno nalogo, povezano s seštevanjem (**naloga 14.1**)
- brati podatke s stolpčnega prikaza (**naloga 15.3**)
- nakazati in izračunati račun v večstopenjski besedilni nalogi (**nalogi 17.1, 17.2**)

Tipi nalog:
Večina nalog **(2.2, 5.1, 5.3, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 10.3, 12.1, 13.1, 13.3, 13.4, 14.1, 15.3, 17.1, 17.2)** rdečega območja je od učencev zahtevala tvorjenje kratkega odgovora, s katerim so pokazali razumevanje. Naloga **6.2** je bila izbirnega tipa, kjer so učenci zahtevane mere izbirali med različnimi ponujenimi merami.

Zgled:

8. naloga

Izračunaj.

a) $1\,319 + 98\,456 =$

b) $1\,415 - 815 =$

c) $397 \cdot 37 =$

č) $383 : 5 =$

Modro območje
Vanj uvrščamo naloge, ki so jih učenci, ki dosegajo rezultate v četrtem kvartilu (predstavljajo 10 % najboljših) dobro reševali. Učenci iz tega območja rešujejo kompleksne naloge. Naloge, ki so jih rešili:

Naloge: 2.1, 4.3, 10.2, 11.2, 12.2, 13.2, 14.2, 14.3, 16.1, 16.2, 17.3, 17.4, 17.5
Taksonomske ravni: Pri dveh nalogah (**2.1, 4.3**) smo preverjali uporabo miselnih procesov na I. taksonomski ravni (znanje, prepoznavanje), pri šestih nalogah (**10.2, 11.2, 12.2, 13.2, 14.2, 14.3**) na II. taksonomski ravni (razumevanje, uporaba znanja), pri petih nalogah (**16.1, 16.2, 17.3, 17.4, 17.5**) pa smo preverjali reševanje na III. taksonomski ravni (povezovanje, analiza, vrednotenje).

Vsebine:
Števila
Ulomki
Decimalna števila
Mere
Enačbe
Geometrija
Številski izrazi
Besedilne naloge

Učenci znajo:
- zapisati števili iz danih mestnih vrednosti (**naloga 2.1**)
- določiti velikostne odnose med decimalnim številom in ulomkom(**naloga 4.3**)
- pravilno označiti narisani kot (**naloga 1**)
- označiti središče in polmer kroga (**naloga 11.2**)
- izračunati številski izraz s celimi števili (**naloga 13.2**)
- nakazati in rešiti besedilno nalogo povezano z ulomkom (**nalogi 16.1, 16.2**)
- uporabiti kompleksne postopke pri reševanju večstopenjskih besedilnih nalog (**naloge 17.3, 17.4, 17.5**)

Tipi nalog:
Večina nalog (**2.1, 10.2, 11.2, 12.2, 13.2, 14.2, 14.3, 16.1, 16.2, 17.3, 17.4, 17.5**) modrega območja je od učencev zahtevala tvorjenje kratkega odgovora, s katerim so pokazali razumevanje. Naloga **4.3** je bila izbirnega tipa, kjer so učenci rešitve izbirali med več ponujenimi simboli. Pri nalogi **11.2** so samostojen grafični prikaz (krog) dopolnili z oznakami (središče in polmer), ki veljajo za ta geometrijski lik.

Zgled:

16. naloga

Metka je imela v denarnici $90\ €$. Za nakup je porabila $\frac{1}{3}$ denarja.

Koliko denarja ji je ostalo?

Reševanje:

Odgovor: _____.

Nad modrim območjem
V to območje sodijo naloge, ki jih tudi najboljši učenci niso rešili. Naloge, ki jih niso rešili:

Naloge: 9.1, 9.2

Taksonomske ravni: Obe nalogi sta bili na II. taksonomski ravni, kjer smo preverjali razumevanje in uporabo znanja**.**

Vsebine:
Mere

Učenci ne znajo:
- pretvarjati enoimenskih mer za dolžino v večimenske mere (**naloga 9.1**)
- pretvarjati enoimenskih mer za maso v večimenske mere (**naloga 9.2**)

Tipi nalog:
Obe nalogi (**9.1 in 9.2**) nad modrim območjem sta zahtevali kratek odgovor, s katerim so učenci pokazali razumevanje in uporabo znanja.

Zgled:

9. naloga

Pretvori.

a) $2\,347\ \mathrm{cm} = \boxed{}\ \mathrm{m}\ \boxed{}\ \mathrm{dm}\ \boxed{}\ \mathrm{cm}$

b) $5\,376\ \mathrm{g} = \boxed{}\ \mathrm{kg}\ \boxed{}\ \mathrm{dag}\ \boxed{}\ \mathrm{g}$

4.2.10.5 Analiza dosežkov nacionalnega preverjanja znanja za učence v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom iz družboslovja ob koncu tretjega obdobja

Opis izhodišč in zasnova preizkusa znanja
Preizkus znanja je sestavljen iz treh vsebinskih delov in 20 nalog. 12 nalog preverja znanje geografije, 6 zgodovine in 2 nalogi znanje državljanske vzgoje in etike. Učenec lahko s pravilno rešenimi nalogami osvoji največ 50 točk.

Namen preizkusa znanja iz družboslovja je preverjanje:
- osnovnega znanja o naravnogeografskih in družbenogeografskih procesih in pojavih na lokalni, regionalni in svetovni ravni,
- o seznanitvi z zgodovinskim dogajanjem v prostoru in času,
- sposobnost orientacije in uporabe različnih virov (slik, zemljevidov, grafov),
- sposobnost prepoznavanja in predvidevanja posledic posegov človeka v naravo,
- sposobnost prepoznavanja različnih družbenih dejavnikov in orientacije v družbenem okolju.

V preizkusu znanja so zbrane naloge izbirnega tipa (naloge obkroževanja, razvrščanja, dopolnjevanja, alternativnega tipa) in naloge kratkih odgovorov.

Preizkus znanja sestavljajo naloge vseh treh taksonomskih ravni (preglednica 4. 63).

Preglednica 4.63 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni

Ravni zahtevanega znanja	Delež v preizkusu
1. raven: Znanje in prepoznavanje – naštevanje, prepoznavanje, reprodukcija geografskih vsebin, podatkov, dejstev, pojmov, načel in posplošitev – osnovno topografsko znanje in temelje prostorske predstave	50 %
2. raven: Razumevanje in uporaba interpretacija geografskih podatkov v različnih grafičnih prikazih, zemljevidih in drugem slikovnem gradivu – primerjava, razlikovanje dejavnikov, pojavov in procesov	35 %
3. raven: Analiza in sinteza – načrtovanje rešitev, ukrepov, razvoja – interpretacija vzročno-posledičnih povezav – vrednotenje dejavnikov, pojavov, procesov	15 %

Osnovni statistični podatki

Preglednica 4.64 Osnovni statistični podatki

Število učencev	115
Število postavk	50
Možne točke	50
Povprečno število točk	29,08
Povprečno število odstotnih točk	58,16
Standardni odklon odstotnih točk	18,59
Indeks težavnosti	0,58
Indeks zanesljivosti	0,90
Indeks diskriminativnosti	0,38

Preizkus znanja iz družboslovje je pisalo 115 učencev. Učenci so dosegli v povprečju 29,08 (58,16 %) od 50 možnih točk na celotnem preizkusu. Na področju geografije 60,9 % točk od 30 možnih točk, zgodovine 43, 9 % od 14 možnih točk in državljanske vzgoje z etiko 77,3 % od 6 možnih točk.
Maksimalnega števila točk ni dosegel noben učenec. Dva učenca (1,74 %) sta dosegla 48 točk (96 %). Več kot 45 točk (90 %) so pisali samo trije učenci (2,6 %). Več kot 40 točk (80 %) pa je pisalo 19 (16,5 %) učencev. Največji delež učencev (41,76 %) je doseglo med 25 in 34 točk (med 50 in 68 %). Večje zgostitve deležev učencev opazimo med 20 in 22 točkami (med 40 in 44 %), med 25 in 27 točkami (med 50 in 54 %), med 30 in 34 točkami (med 60 in 64 %) in med 40 in 44 točkami (med 80 in 88 %). Minimalno število točk, ki jih je dosegle 1 učenec (80,86 %), je bilo 6 točk (12, 5 %). Manj kot 10 točk (20 5%) sta pisala samo dva učenca (1,74 %). Frekvenčna porazdelitev dosežkov učencev je torej razpotegnjena, asimetrična z več vrhovi.
Povprečni standardni odklon odstotnih točk (18,59) je velik in kaže na raznoliko znanje učencev.
Težavnost preizkusa je bila 0,58, kar pomeni, da je bil preizkus znanja srednje težak.

Diskriminativnost nalog je bila v celotnem testu 0,38, pri geografiji 0,38, zgodovini 0,37 in pri državljanski vzgoji in etiki 0,39.

Analiza dosežkov po postavkah v mrežnem diagramu

Dosežki učencev na celotnem preizkusu znanja po taksonomiji glede na indeks težavnosti

Preglednica 4.65 Indeks težavnosti za posamezni vsebinski sklop določene zahtevnostne ravni

		IT
1. raven (poznavanje)	Nivo v celoti	0,63
	Geografija	0,66
	Zgodovina	0,52
	Državljanska vzgoja in etika	0,77
2. raven (uporaba)	Nivo v celoti	0,58
	Geografija	0,65
	Zgodovina	0,29
	Državljanska vzgoja in etika	0,77
3. raven (reševanje problemov)	Nivo v celoti	0,34
	Geografija	0,30
	Zgodovina	0,42
	Državljanska vzgoja in etika	/

Slika 4.54 Indeks težavnosti glede na vsebinski sklop in taksonomsko raven nalog

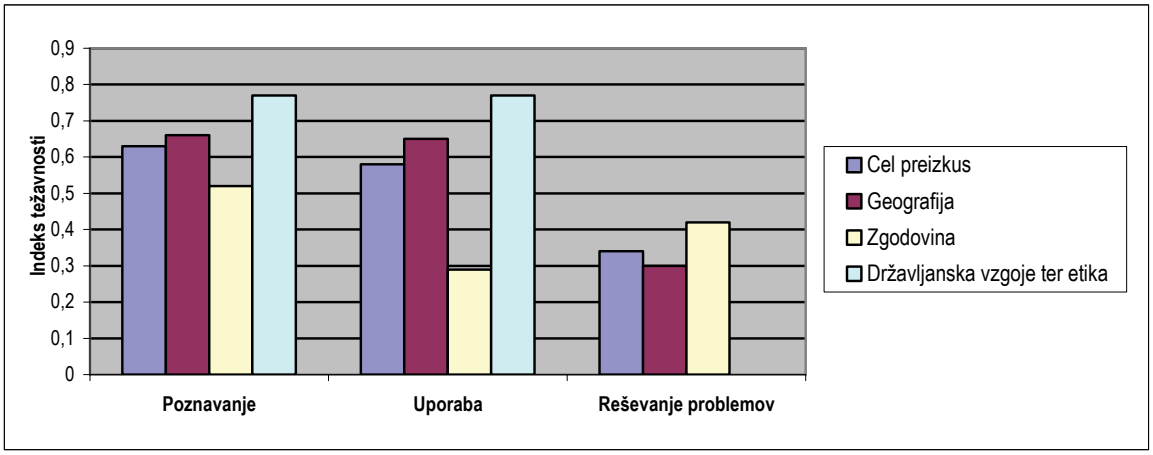

Najmanj uspešni so bili učenci pri reševanju nalog iz drugega dela preizkusa, ki je preverjal znanje s področja **zgodovine** (IT 0,44). Razlike v znanju se kažejo v primerjavi z geografijo in državljansko vzgojo predvsem na prvi in drugi taksonomski ravni, medtem ko je na tretji taksonomski ravni razlika manjša. Predvidevamo, da je vzrok v tem, da se učenci, vključeni v prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, slabše orientirajo v prostoru in času in jim zgodovinske teme niso tako blizu. Drugi vzrok, ki pa je verjetno bistveno pripomogel k slabšim dosežkov pri nalogah s področja zgodovine, pa je tip nalog v tem delu preizkusa. Od šestih nalog je kar pet nalog nalog kratkega odgovora in le ena alternativnega tipa, in to večinoma brez dodatkov k nalogam, kot so na primer slike, fotografije. **Geografski del** (IT 0,61) je imel od dvanajstih nalog le štiri naloge kratkega odgovora, pa še tu so bile tri naloge podprte z zemljevidom in s fotografijami. Poleg tega pa je zgodovinski del preizkusa enakomerno zastopal tako minimalne kot temeljne standarde znanj, medtem ko je geografski del preverjal več minimalnih kot temeljnih standardov.

Najbolje so učenci reševali tretji del preizkusa (IT 0,67), ki je preverjal znanje s področja **državljanske vzgoje in etike**. Vzrok je verjetno v dejstvu, da so bile vsebine vzete iz vsakdanjega življenja v družbi, zato so jim blizu in jih poznajo. Poleg tega pa se vsebine s področja državljanske vzgoje in etike obravnavajo le v 9. razredu.

Najboljše je poznavanje družboslovnih znanj, zaostaja njihova uporaba, slabše pa je samostojno reševanje družboslovnih problemov, ki zahtevajo analizo in sintezo ter na podlagi tega samostojno odločanje.

Dosežki učencev na celotnem preizkusu znanja po standardih znanja glede na indeks težavnosti

Slika 4.55 Zastopanost minimalnih in temeljnih standardov za celoten preizkus in za posamezne vsebinske sklope

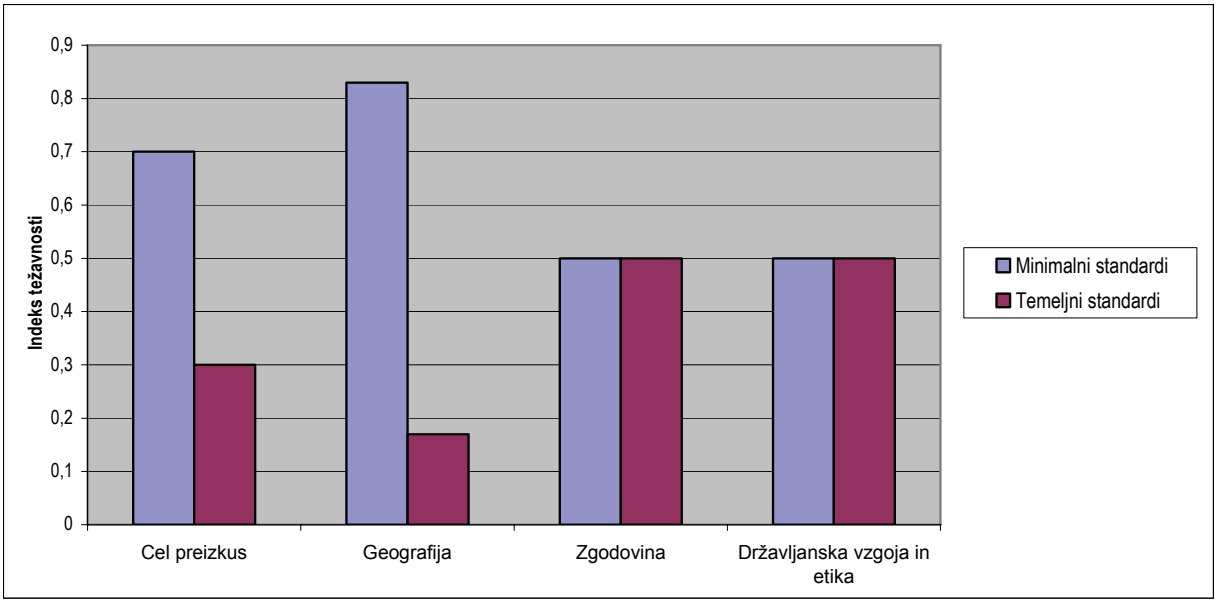

Celoten preizkus znanja je preverjal 70 % minimalnih in 30 % temeljnih standardov znanja, ki pa so bili v različnih delih preizkusa različno zastopani. Medtem ko so pri predmetih zgodovina in državljanska vzgoja in etika zastopani enakomerno, so pri predmetu geografija zastopani v razmerju 83:17 v korist minimalnih standardov. Verjetno so učenci bolje reševali preizkus znanja s področja geografije kot zgodovine tudi zato, ker je ta del preizkusa temeljil na minimalnih standardih znanja.

Slika 4.56 Uspešnost reševanja nalog glede indeks težavnosti in na standard znanja po posameznih taksonomskih ravneh

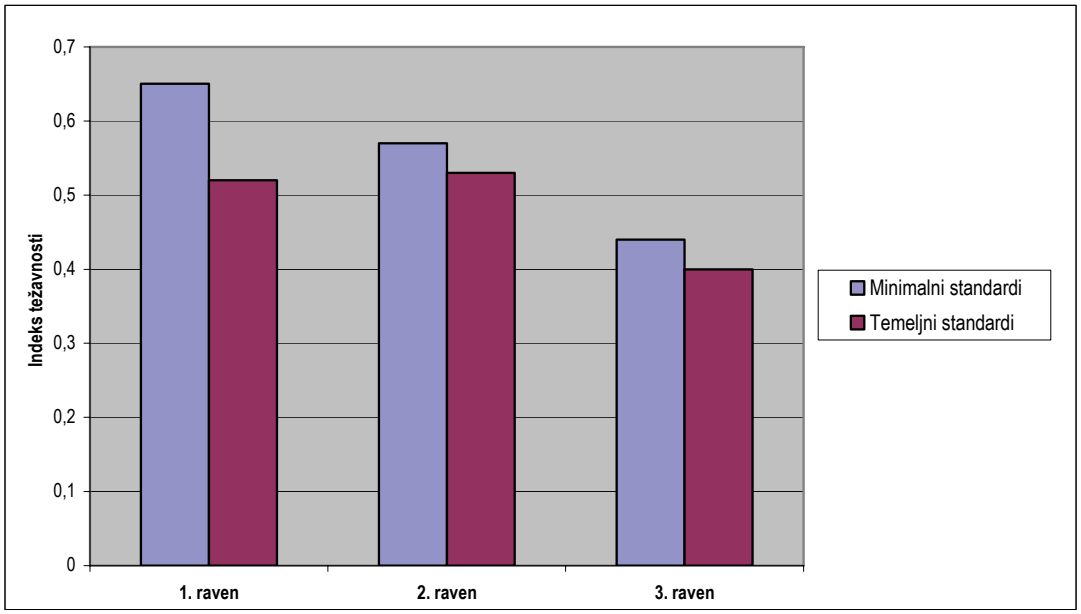

Učenci so bili uspešnejši pri reševanju minimalnih standardov znanj na prvi, drugi in tretji taksonomski ravni.

Slika 4.57 Uspešnost reševanja nalog glede na indeks težavnosti in na standard znanja za celoten preizkus in posamezne dele preizkusa

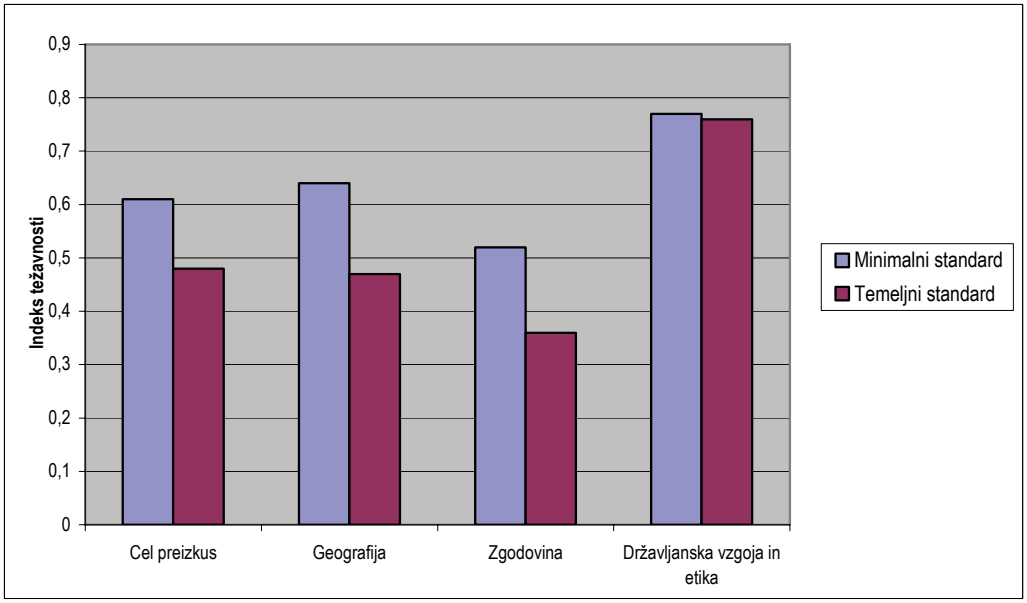

Učenci so bili uspešnejši pri nalogah, ki so preverjale minimalne standarde znanj. Izstopa predmet državljanska vzgoja in etika, kjer ni bistvenih razlik. Dobro so reševali tako naloge, ki so preverjale minimalne standarde znanja, kot naloge, ki so preverjale temeljne standarde znanja.

Učenci so najuspešneje rešili nalogo, ki je preverjala **minimalni standard** s področja državljanske vzgoje in etike (kulturne ustanove) in drugo taksonomsko raven. Najslabše pa so rešili nalogo s področja zgodovina (razumevanje posledic 1. svetovne vojne), ki je preverjale drugo taksonomsko raven.

Najbolje rešena naloga, ki je preverjala temeljni standard znanja, je bila spet naloga s področja državljanske vzgoje in etike (prepoznavanje tiskanega medija), ki je preverjala prvo taksonomsko raven znanja. Najslabše pa so rešili nalogo s področja geografije (predvidevanje pozitivnih dejavnikov za gradnjo pristanišča), ki je preverjala tretjo taksonomsko raven znanja.

Dosežki učencev na celotnem preizkusu znanja po tipih nalog glede na indeks težavnosti

Preizkus znanja je bil sestavljen iz nalog izbirnega tipa (obkroževanje, alternativni tip, razvrščanje) in nalog kratkega odgovora.

Slika 4.58 Zastopanost različnih tipov nalog v preizkusu

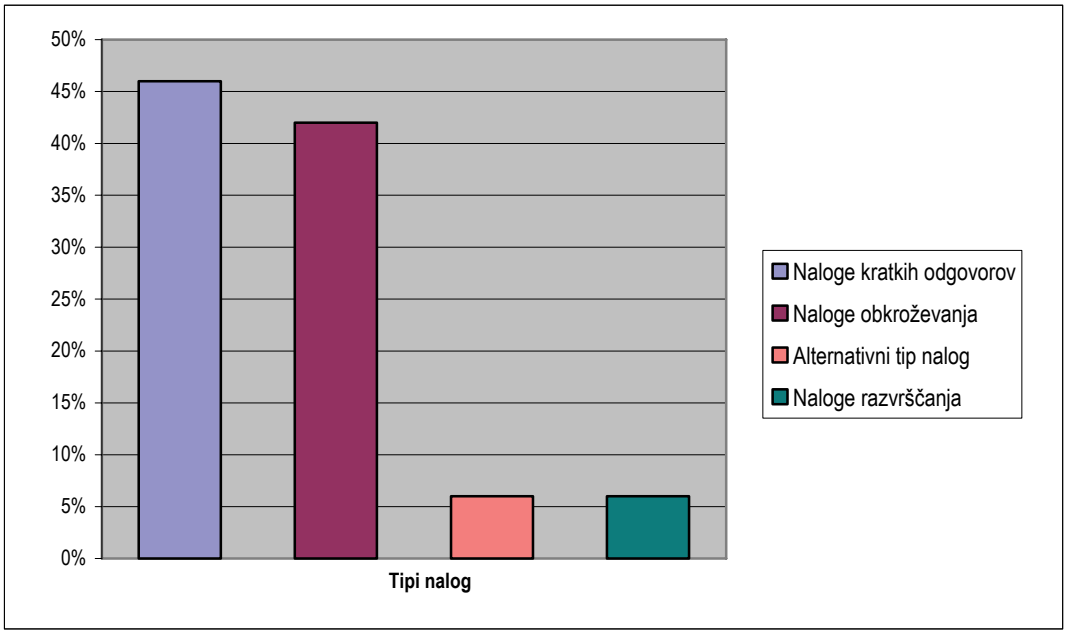

V preizkusu so prevladovale naloge kratkega odgovora (46 %), sledile so naloge obkroževanja (42 %), naloga alternativnega tipa (6 %) in naloga razvrščanja (6 %). Naloga alternativnega tipa je preverjala znanje zgodovine na prvi taksonomski ravni, naloga razvrščanja pa znanje s področja geografije, ravno tako s prve taksonomske ravni.

Slika 4.59 Uspešnost reševanja nalog glede indeks težavnosti in na tip nalog za celoten preizkus in posamezne dele preizkusa

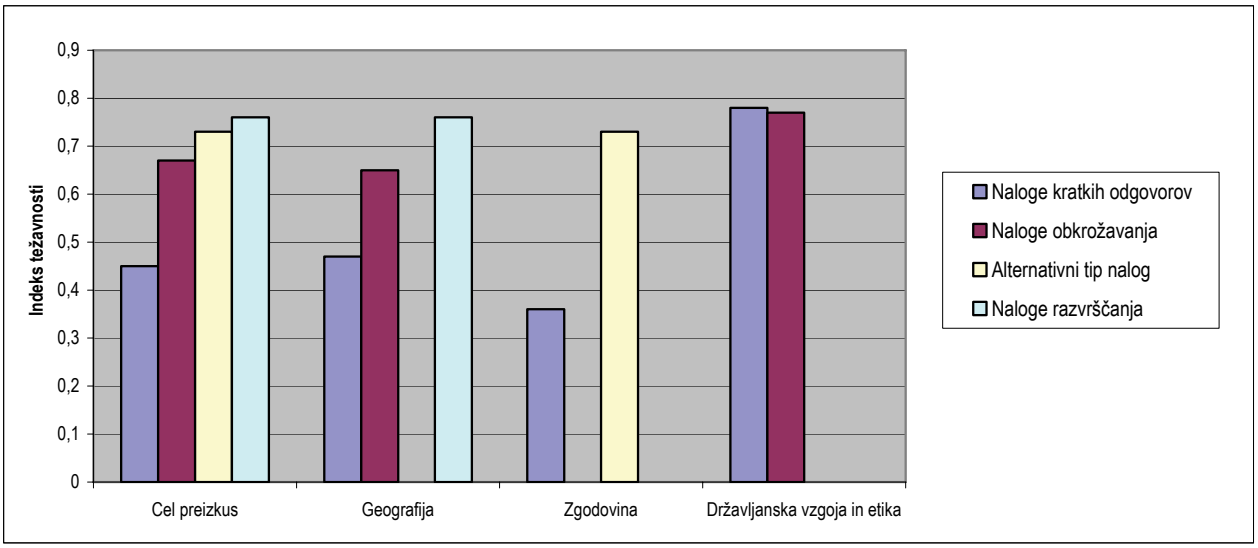

Iz grafa na sliki 4.59 je razvidno, da so bili pri reševanju celotnega preizkusa znanja učenci najuspešnejši pri reševanju nalog izbirnega tipa, slabši pa pri reševanju nalog kratkega odgovora, kar je bilo tudi pričakovano. Učenci, vključeni v prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom, se pogosto težje ustno in pisno izražajo, imajo skromnejši besedni zaklad pa tudi več težav pri priklicu podatkov, imen, pojmov …

Najslabše je bila rešena naloga kratkega odgovora s področja geografije (poimenovanje naravnega pojava fjord), najbolje pa s področja državljanske vzgoje in etike (kulturne ustanove) z druge taksonomske ravni. Najbolje rešena naloga obkroževanja je bila naloga s področja geografije (s pomočjo zemljevida ugotovi, da je Nemčija obmorska država) s prve taksonomske ravni znanja. Najslabše rešena naloga obkroževanja pa je bila prav tako področja geografije (razumevanje posledic vrtenja Zemlje) z druge taksonomske ravni znanja.

Slika 4.60 Uspešnost reševanja nalog glede na indeks težavnosti po tipih nalog in taksonomskih ravneh znanja

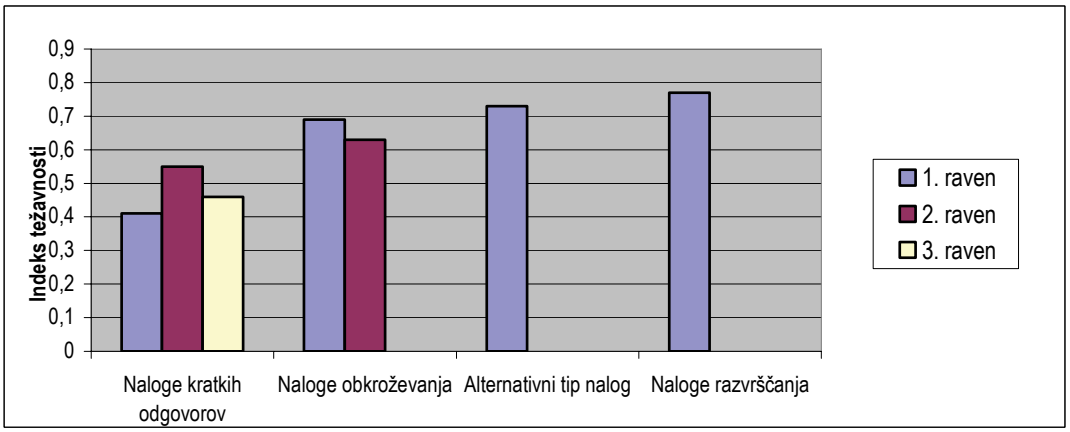

Razvrščanje, alternativni tip in obkroževanje so tipi nalog, ki jih učenci bolje rešujejo.

Dosežki učencev na celotnem preizkusu znanja po dodatnem gradivu pri naloga glede na indeks težavnosti

Slika 4.61 Zastopanost dodatkov k nalogam za celoten preizkus in za posamezne predmete

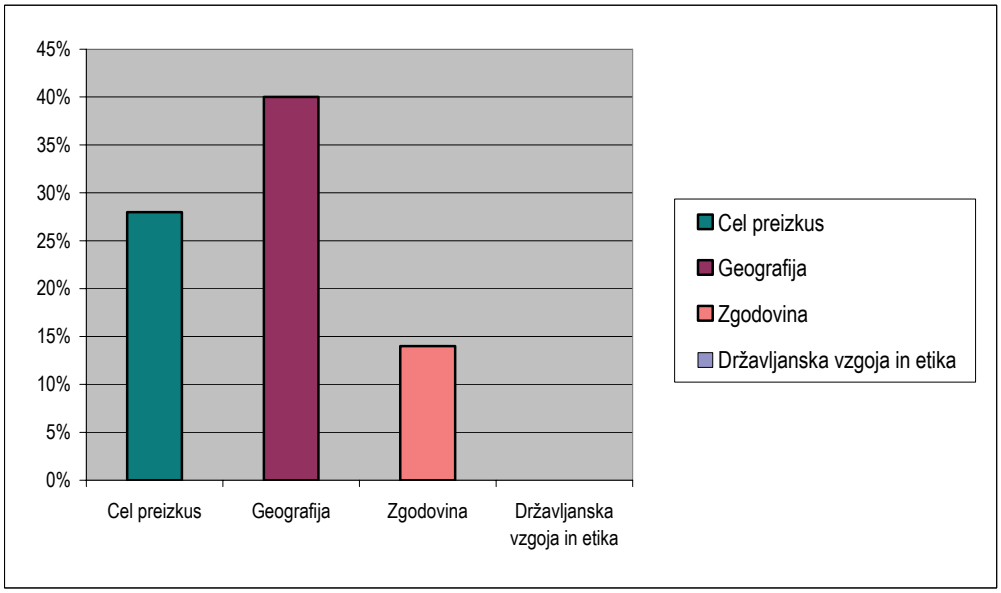

Z dodatnim gradivom smo preverjali branje zemljevidov, branje klimograma, opazovanje in sklepanje s pomočjo slikovnega gradiva. 28 % nalog celotnega preizkusa znanja je imelo dodatke k nalogam (zemljevidi, slike, grafi).

Slika 4.62 Uspešnost reševanja nalog glede indeks težavnosti in na dodatke k nalogam (zemljevidi, slike, grafi)

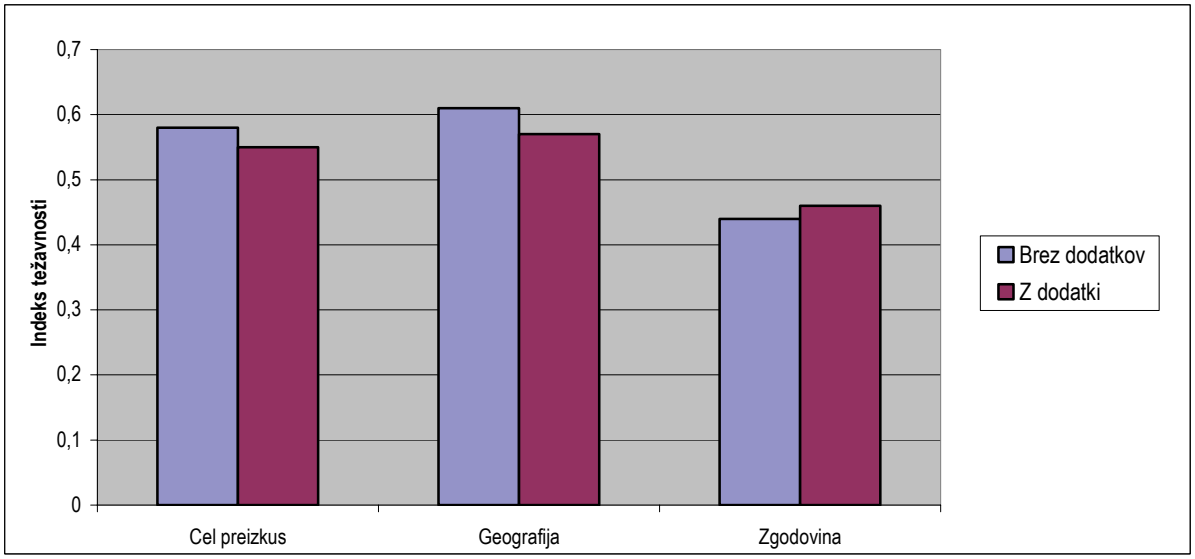

Iz grafa lahko sklepamo, da sami dodatki k nalogam niso vplivali na boljše rezultate, saj so učenci v povprečju uspešnejši pri nalogah, ki niso imele dodatkov. Nekoliko višje rezultate so dosegli le pri nalogah zgodovine. Res pa je, da so omenjeni dodatki predstavljali vir podatkov in ne ilustracijo besedila. Tako bi lahko ugotovili, da učenci enako uporabljajo besedilo ali dodatke kot vir informacij

Dosežki učencev pri reševanju geografskih nalog po taksonomskih stopnjah glede na indeks težavnosti

Prvi del preizkusa znanja – geografija
Učenci so bili najuspešnejši pri reševanju nalog prve taksonomske ravni. Dosegli so 0,66 točke na postavko. Zelo uspešni so bili tudi pri reševanju nalog na drugi taksonomski ravni, kjer so dosegli 0,65 odstotne točke na postavko Največ težav pa so imeli na tretji taksonomski ravni znanja, pri samostojnem reševanju problemov, kjer so v povprečju dosegli le 0,30 točke na postavko. Verjetno je, da je do tako velike razlike v uspešnosti učencev na tretji taksonomski ravni v primerjavi s prvo in z drugo prišlo zaradi zahtevnosti nalog, ki od učencev zahtevajo uporabo zahtevnejših miselnih procesov, pa tudi zaradi tipa nalog. Obe nalogi sta bili nalogi kratkega odgovora.

Na **prvi taksonomski ravni** so bili učenci najuspešnejši pri reševanju 1. naloge, pri kateri so morali s pomočjo zemljevida izmed šestih srednjeevropskih držav izbrati tri obmorske države. Najslabše pa so reševali prvi del 3. naloge, kjer so morali s pomočjo opisa in fotografije poimenovati naravni pojav fjord. Ta del naloge je uspešno rešilo le 12 % učencev. Drugi del naloge, kjer so prav tako morali s pomočjo opisa in fotografije poimenovati pojav vulkan, pa je nalogo rešilo kar 83 odstotkov učencev. Predvidevamo, da se v življenju pogosteje srečujejo s tem naravnim pojavom in ga tudi bolje poznajo in da morda učitelji ne dajo enakovreden poudarek pri obravnavi posameznega naravnega pojava. Delno pa lahko slabše prepoznavanje fjorda s pomočjo opisa in slike pripišemo tudi slabše izbrani sliki (neizraziti odtenki).

Pri izkazovanju razumevanja in uporabe znanja na **drugi taksonomski ravni** so najbolje rešili nalogo 8, kjer so izmed šestih dejavnosti izbrali tri, ki jih lahko ponudi slovenska turistična kmetija na določeni nadmorski višini. Slabše pa so reševali nalogo 9, ki je preverjala razumevanje posledic kroženja Zemlje okoli Sonca in nagnjenosti zemeljske osi. Nižji indeks težavnosti je razumljiv glede na težo preverjanega učnega cilja.

Učenci so naloge **tretje taksonomske ravni** reševali najslabše (nalogi 11 in 12). To je sicer pričakovano, saj sta obe nalogi zahtevali ugotavljanje vzročno-posledičnih odnosov, obe nalogi pa sta bili tudi nalogi kratkega odgovora.

Drugi del preizkusa znanja – zgodovina
Učenci so bili pri zgodovinskem delu preizkusa najuspešnejši pri reševanju nalog na prvi taksonomski ravni znanja, kjer so dosegli v povprečju 0,52 točke na postavko. Nekoliko manj uspešni so bili pri reševanju naloge na tretji taksonomski ravni, kjer so dosegli 0,42 točke na postavko. Najslabše pa so reševali naloge na drugi taksonomski ravni. Tu so dosegli le 0,29 točke na postavko.

Najuspešnejši so bili pri reševanju naloge 3, ki je preverjala prvo taksonomsko raven znanja. Naloga je od učencev zahtevala poznavanje vloge utrdb v času turških vpadov. Naloga je bila alternativnega tipa. Vse ostale naloge v tem delu preizkusa znanja so bile naloge kratkih odgovorov. Glede na dosežke pa je bila najtežja naloga 4, naloga druge taksonomske ravni, ki je preverjala razumevanje vzrokov za nastanek 1. svetovne vojne in posledic, ki jih je vojna povzročila. Očitno je, da učenci tematiko 1. svetovne vojne slabo poznajo. Morda je vzrok tudi v obsežnosti učnega načrta in dejstvu, da predmet družboslovje združuje v 9. razredu poleg zgodovine in geografije tudi predmet državljansko vzgojo in etiko v obsegu 50 ur in je tako premalo časa za utrditev znanja posameznih tem. Naloga je bila slabše rešena verjetno tudi zaradi tipa naloge – kratki odgovor.

Tretji del preizkusa znanja – državljanska vzgoja in etika
Ta del preizkusa je bil sestavljen iz dveh nalog, naloga 1 je bila iz prve taksonomske ravni znanja, naloga 2 pa je bila iz druge taksonomske ravni znanja. Pri obeh nalogah so bili učenci glede na celoten preizkus zelo uspešni. Zanimivo je, da so bili uspešnejši pri nalogi 2, ki je preverjala drugo taksonomsko raven znanja. Naloga 1 je preverjala prepoznavanje tiskanih medijev, naloga 2 pa namembnost javnih ustanov. Pri nalogi 2 so bili uspešnejši, kljub temu da je bila naloga kratkih odgovorov, naloga 1 pa izbirnega tipa. Očitno učenci bolje poznajo javne ustanove kot tiskane medije.

Kvalitativni opisi znanj za izbrana območja dosežkov

Dosežke vseh učencev, ki so sodelovali v nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja, lahko razporedimo od najnižjega do najvišjega in za vsak dosežek izračunamo število učencev s tem skupnim dosežkom. Po pregledu tako dobljenih razvrstitev nalog je mogoče pripraviti vsebine, ki so skupne nalogam v posameznem območju. Za vsako od teh območij smo določili naloge, ki so jih učenci v ustrezni skupini uspešno reševali.

Slika 4.63 Porazdelitev odstotnih točk pri družboslovju (NIS) z obarvanimi izbranimi območji, tretje obdobje

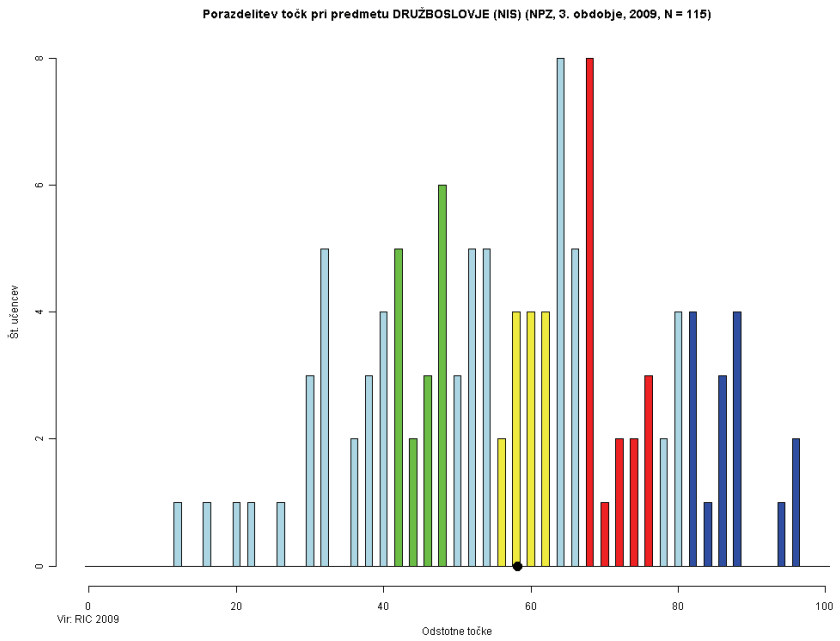

Zeleno območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri predmetu družboslovje določajo spodnjo mejo četrtine dosežkov, so rešili naslednje naloge:

1. del preizkusa – geografija: 1.1, 1.2, 3.2, 4.3, 5.1, 5,3, 7.1, 8.1, 8.2
2. del preizkusa – zgodovina: 3.2, 3.3
3. del preizkusa – državljanska vzgoja in etika – 1.1, 1.3, 2.1, 2.2

Vsebine:

- Države Srednje Evrope
- Lega držav Evrope
- Naravni pojav – vulkan
- Mesta (Evrope)
- Primorske pokrajine
- Klimogram
- Gospodarstvo v slovenskih Alpah
- Turški vpadi
- Tiskani mediji
- Javne ustanove

Učenci znajo:

- S pomočjo zemljevida poimenujejo obmorski državi Srednje Evrope Nemčijo in Poljsko (1.1, 1.2)
- Poznajo naravni pojav vulkan (3.1)
- Po imenu poznajo mesta (4.3)
- Poznajo ime primorskih pokrajin Goriška Brda in Kras (1.1, 1.3)
- Uporabijo grafično prikazane podatke (klimogram) – odčita količino padavin (7.1)
- Izberejo značilno dejavnost (pohodništvo, smučanje) po kriteriju – alpski svet (8.1, 8.2)
- Prepoznajo vlogo utrdb v času turških vpadov (3.2, 3.3)
- Ločijo tiskani medij od preostalih medijev (1.1, 1.3)
- Znajo določiti ustanovo po kriteriju kulture in prometa (2.1, 2.2)

Pri nalogah zelenega območja so učenci večino odgovorov prepoznali med več danimi možnimi odgovori (naloga alternativnega tipa, izbirni tip nalog) in ob pomoči slikovnega gradiva in zemljevida. Naloge so zajemale prvi in drugi taksonomski nivo znanja.

Zgleda:

1. naloga, 1. del preizkusa

Oglej si zemljevid 1 in reši nalogo.

Zemljevid 1: Zemljevid Srednje Evrope

(Vir: Monde Neuf d.o.o.)

Katere države Srednje Evrope so obmorske?

Obkroži črke pred tremi obmorskimi državami.

A Nemčija.

B Poljska.

C Švica.

Č Avstrija.

Nalogi 3. b in 3.c, 2. del preizkusa

Zakaj so v času turških upadov gradili utrdbe (tabore)?

Če je trditev pravilna, obkroži DRŽI, če je trditev nepravilna, obkroži NE DRŽI.

b)	Da so se kmetje vanje zatekli pred Turki.	DRŽI	NE DRŽI
c)	Da so se graščaki vanje skrili pred kmeti.	DRŽI	NE DRŽI

Rumeno območje

Učenci, katerih skupni dosežki pri predmetu družboslovje določajo mejo zgornje četrtine dosežkov, so rešili naslednje naloge:

1. del preizkusa – geografija: 1.3, 2.1, 4.2, 6.2, 7.3, 8.3, 9.2, 10.1, 10.2
2. del preizkusa – zgodovina: 1.2
3. del preizkusa – državljanska vzgoja in etika: 1.2

Vsebine:

- Države Srednje Evrope
- Lega držav Evrope
- Države (Evrope)
- Značilnosti panonske pokrajine
- Klimogram
- Gospodarstvo v slovenskih Alpah
- Zemlja v vesolju
- Kraški pojavi
- Orientacija v času
- Tiskani mediji

Učenci znajo:

- S pomočjo zemljevida poimenujejo obmorsko državo Srednje Evrope Slovenijo (1.3)
- S pomočjo zemljevida določijo lego države Španije glede na Portugalsko (2.1)
- Po imenu poznajo države (4.2)
- Izberejo značilnost panonske pokrajine – ravnina (6.2)
- Uporabijo grafično prikazane podatke (klimogram) – odčitajo mesece, ko je temperatura pod 0 stopinj Celzija (7.3)
- Izberejo značilno delavnost obisk planšarije po kriteriju – alpski svet (8.3)
- Razumejo posledice vrtenja Zemlje okoli Sonca – menjavanje letnih časov (9.2)
- Pojasnijo kraški pojav presihajoče jezero (10.1, 10.2)
- Znajo imenovati dobo desetih let (1.2)
- Ločijo tiskani medij (časopis Večer) od preostalih medijev (1.2)

Pri nalogah rumenega območja so učenci odgovore prepoznali med več danimi možnimi odgovori (izbirni tip nalog) in ob pomoči slikovnega gradiva in zemljevida, dve nalogi pa sta bili nalogi kratkega odgovora. Naloge so zajemale prvi in drugi taksonomski nivo znanja.

Zgleda:

2. naloga, 1. del preizkusa

Oglej si zemljevid 2 in reši nalogo.

Zemljevid 2: Evropa

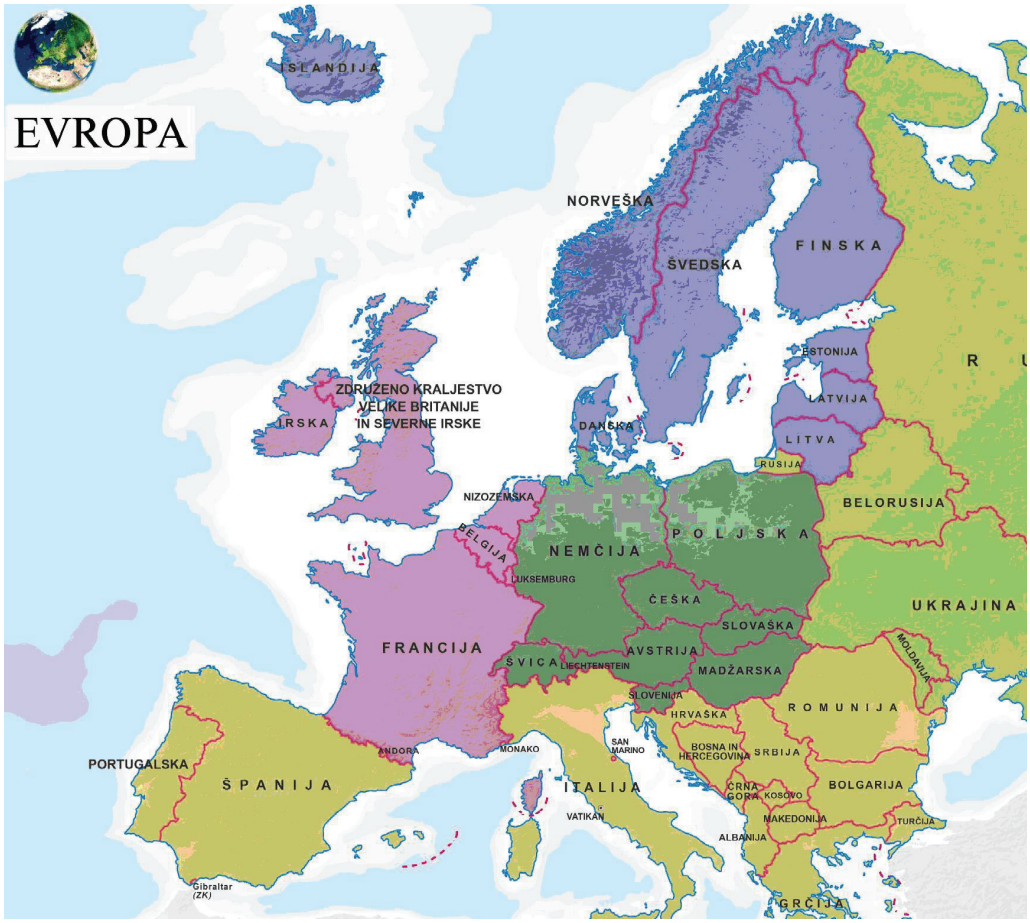

(Vir: Monde Neuf d.o.o.)

Spodaj navedene trditve so povezane z lego držav v Evropi.

Obkroži črki pred dvema pravilnima trditvama.

B Španija leži vzhodno od Portugalske.

Naloga 1. b, 2. del preizkusa

Zgodovinski čas merimo z različnimi časovnimi enotami.

Odgovore na vprašanja spodaj napiši na črte.

b) Kako imenujemo dobo desetih let? _____ _____

Rdeče območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri predmetu družboslovje določajo mejo med polovicama dosežkov, so rešili naslednje naloge:

1. del preizkusa – geografija: 2.2, 4.1, 5.2, 7.2
2. del preizkusa – zgodovina: 2.1
3. del preizkusa – državljanska vzgoja in etika: 2.3

Vsebine:

- Lega držav Evrope
- Celine
- Primorske pokrajine
- Klimogram
- Bakrena doba – življenje na Ljubljanskem barju
- Javne ustanove – upravne enote

Učenci:

- s pomočjo zemljevida določijo lego države velike Britanije glede na Francijo,
- po imenu poznajo celine (4.1),
- poznajo ime primorske pokrajine Vipavska dolina,
- uporabijo grafično prikazane podatke – klimogram (določijo mesec, ko so temperature najvišje),
- poimenujejo prebivalce bakrene dobe na Ljubljanskem barju,
- vedo, kje izdelajo osebno izkaznico.

Zanimivo je, da so v rdečem območju tri naloge od petih s prve taksonomske ravni znanja, torej gre pri nalogah le za poznavanje dejstev. Le dve nalogi sta iz druge taksonomske ravni.

Zgleda:

Naloga 7. b, 1. del preizkusa

Na klimogramu Murske Sobote si oglej potek temperatur ter količino in razporeditev padavin čez vse leto.
Klimogram: Murska Sobota

°C Padavine mm/m²

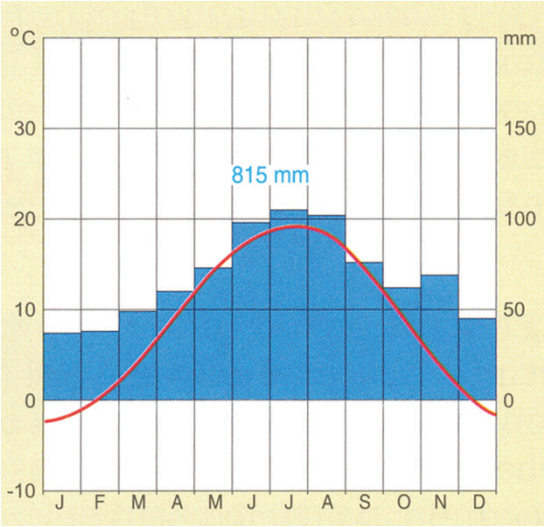

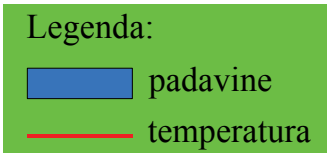

Meseci

(Vir: J. Senegačnik, B. Drobnjak, M. Otič, Živim v Sloveniji, Geografija za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 2000.)

Odgovori na vprašanja. Odgovore napiši na črte.

b) V katerem mesecu imajo v Murski Soboti najvišje temperature? _____

2. naloga, 2 del preizkusa

Oglej si sliko 4 in dopolni povedi.
Slika 4

(Vir: Ric.)

V bakreni dobi so na Ljubljanskem barju živeli _____.

Modro območje
Učenci, katerih skupni dosežki pri predmetu družboslovje določajo mejo zgornje desetine dosežkov, so rešili naslednje naloge:

1. del preizkusa – geografija: 6.1, 9.3, 11.1, 11.2
2. del preizkusa – zgodovina: 1.1, 1.3, 2.2. 4.2, 5.1, 5,2, 6.1, 6.2,

Vsebine:

- Značilnosti panonske pokrajine
- Zemlja v vesolju
- Negativni učinki gospodarske dejavnosti
- Orientacija v času
- Bakrena doba – življenje na Ljubljanskem barju
- Slovenci v 1. svetovni vojni
- Slovenci v času 2. svetovne vojne

Učenci:

- poznajo značilnost panonske pokrajine (počasne reke),
- razumejo posledice vrtenja Zemlje okoli Sonca (dolžina noči med letom),
- poznajo pozitivne in negativne posledice delovanja jedrske elektrarne Krško,
- vedo, v katerem tisočletju živimo in v katerem stoletju je bila 1. svetovna vojna,
- poimenujejo prevozno sredstvo mostiščarjev,
- razumejo posledice 1. svetovne vojne,
- poznajo dve državi zaveznici, ki sta se skupaj bojevali proti silam trojnega pakta,
- znajo ovrednotiti delo in šolanje otrok nekoč in danes.

Večina nalog v modrem območju so bile naloge druge in tretje taksonomske ravni znanja.

Nad modrim območjem
V to območje sodijo naloge, ki jih tudi učenci z najvišjimi dosežki niso rešili s 65-odstotno uspešnostjo.

Naloge:

1. del preizkusa – geografija: 3.1, 9.1, 12.1, 12.2
2. del preizkusa – zgodovina: 3.1, 4.1

Vsebine:

- Naravni pojav – fjord
- Zemlja v vesolju
- Značilnost pokrajine v priobalnem pasu
- Turški vpadi
- Slovenci v 1. svetovni vojni

Učenci ne znajo:

- s pomočjo slike in opisa poimenovati naravnega pojava fjord;
- ne razumejo posledice vrtenja Zemlje okoli Sonca – različna dolžina dneva med letom;
- ne predvidijo prednosti in pomanjkljivosti gradnje pristanišča v globokem zalivu s strmo obalo;
- ne razumejo vzroka za 1. svetovno vojno.

Naloge nad modrim območjem so zahtevale od učencev višje miselne procese – razumevanje, analizo in predvidevanje. Presenetilo pa nas je, da je v tem območju tudi naloga s prve taksonomske ravni znanja.

Zgleda:

12. naloga, 1 del preizkusa

Pristanišča so zgrajena ob položnih in strmih obalah.
Na črti napiši eno prednost in eno pomanjkljivost morebitne gradnje pristanišča v zalivu na sliki 3.

Slika 3

(Vir: http://www.dmmedia.com/izleti/pics/zavratnica.jpg.)

Prednost: _____

Pomanjkljivost: _____

Naloga 3. a, 2. del preizkusa

Zakaj so v času turških upadov gradili utrdbe (tabore)?

Če je trditev pravilna, obkroži DRŽI, če je trditev nepravilna, obkroži NE DRŽI.

a) Da so kmetje vanje skrili svoje pridelke pred Turki. DRŽI NE DRŽI

Sklepne ugotovitve

Število učencev, ki pristopajo k preizkusu ob koncu tretjega obdobja, kaže trend povečanja, dosežki učencev pa kažejo tendenco poslabševanja. Razlog je v neprimerljivih generacijah, kjer so zelo velike individualne razlike med učenci. Na njihovo prisotnost v nižjem izobrazbenem standardu pa vpliva vrsta dejavnikov, kjer je intelektualni status le eden od njih in niti ne najpomembnejši. Po drugi strani so vsebine v učnih načrtih opredeljene kot »seznanjanje z«, pogosto poimenovane že kot temeljni in ne minimalni standard znanja – »učenec zna ob pomoči«, kar je v procesnem smislu zaželeno, vendar v smislu ocenjevanja in samostojnega delovanja učenca nedopustno. Vsebine učnih načrtov, predvsem pa pričakovanja in kompetence učencev v zvezi s posameznimi znanji, bo treba znova premisliti.

Učenci bolje rešujejo naloge na prvi taksonomski ravni, slabše to znanje uporabljajo in najslabše samostojno rešujejo probleme Ob tem bolje rešujejo naloge razvrščanja, obkroževanja, alternative, slabše pa naloge kratkih odgovorov. Najboljši učenci nimajo najvišjih dosežkov zaradi boljšega reševanja nalog tretje taksonomske ravni, ampak zaradi natančnejšega, boljšega reševanja istih ravni kot povprečni učenci.

Povprečni učenci:

- prepoznajo namen pisca besedila,
- poiščejo podatek iz besedila,
- povežejo dva sorodna pojma,
- postavijo besedo/besedno zvezo v zahtevani spol,
- uporabijo veliko začetnico,
- določajo mestne vrednosti,
- berejo podatke v preglednici in jih razvrstijo v novo preglednico,
- med različnimi merami izberejo merske enote za dolžino,
- seštevajo, odštevajo, množijo in delijo cela števila,
- z geotrikotnikom izmerijo dani kot in dobljeni podatek pravilno zapišejo,
- nakažejo pot reševanja enačbe z eno neznanko,
- v številskih izrazih s celimi števili upoštevajo vrstni red računskih operacij,
- izračunajo številski izraz,
- nakažejo izračun za dvostopenjsko besedilno nalogo, povezano s seštevanjem,
- berejo podatke s stolpčnega prikaza,
- nakažejo račun v večstopenjski besedilni nalogi,
- s pomočjo zemljevida določijo lego znane evropske države glede na sosednjo državo,
- po imenu poznajo celine,
- poznajo ime primorske pokrajine,
- uporabijo grafično prikazane podatke – klimogram,
- poimenujejo prebivalce bakrene dobe na Ljubljanskem barju,
- vedo, kje izdelajo osebno izkaznico.

Tudi najboljši učenci pa ne znajo:

- pretvarjati enoimenskih mer za dolžino v večimenske mere,
- pretvarjati enoimenskih mer za maso v večimenske mere,
- s pomočjo slike in opisa poimenovati naravni pojav,
- ne razumejo posledice vrtenja Zemlje okoli Sonca,
- ne predvidijo prednosti in pomanjkljivosti gradnje glede na okoliščine,
- ne razumejo vzroka za prvo svetovno vojno,
- poiskati ustreznih vprašalnic/vprašalnih povedi,
- uporabiti znanja v novih situacijah.

4.3 Ugotovitve in ocene državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009

Tudi v šolskem letu 2008/2009 načina izvedbe nacionalnega preverjanja znanja nismo spreminjali. Preverjanje je bilo ob koncu drugega obdobja in za učence, ki so vključeni v program z nižjim izobrazbenim standardom, prostovoljno. Skladno z zakonodajo je preverjanje znanja obvezno ob koncu tretjega obdobja. Preizkusi so trajali po 60 minut, izvedeni so bili v pisni obliki in so imeli enako taksonomsko strukturo kot v prejšnjih šolskih letih: približno tretjina nalog se je nanašala na znanje in poznavanje, tretjina na razumevanje in uporabo ter tretjina na samostojno reševanje novih problemov, samostojno interpretacijo in vrednotenje. Kot v preteklih letih so tudi letošnji dosežki učencev podrobno predstavljeni v poročilih posameznih predmetnih komisij, skupaj z ugotovitvami in sugestijami za učitelje. Tu pa povzemamo le nekatere najzanimivejše ugotovitve.

4.3.1 Preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja

Preverjanja znanja iz **slovenščine** se je udeležilo 14 387 učencev. Povprečen odstotek doseženih točk je tako kot v preteklih letih visok, saj znaša več kot 70 odstotkov. Temu primerna je porazdelitev dosežkov, ki je izrazito levo asimetrična. Predmetna skupina v svojih analizah ugotavlja podobno kot v prejšnjih letih. Zmožnost branja in razumevanja krajših neumetnostnih besedil je dobra. Predmetna komisija ugotavlja, da je manj podatkov o celovitejšem preverjanju bralne zmožnosti učencev. Da bi to preverili, bi bilo po njenem mnenju »v nacionalno preverjanje znanja treba vključiti tudi daljša ter vsebinsko in jezikovno zahtevnejša besedila«. Pri umetnostnih besedilih pa je mogoče ugotoviti, da so dosežki skladni s cilji in standardi v učnem načrtu. Zahtevno je samostojno tvorjenje odgovorov, »še zlasti tedaj, če je treba na osnovi prebranega izhodiščnega besedila sklepati o značaju in motivih za ravnanje književnih oseb ter to povezati tudi s posebnostjo jezikovne rabe v izhodiščnem besedilu«.

Iz **matematike** je preverjanje znanja opravljalo 14 431 učencev. Povprečno število odstotnih točk znaša skoraj 58 odstotkov, porazdelitev dosežkov pa je nekoliko levo asimetrična. Predmetna komisija ugotavlja, da so rezultati podobni kot v prejšnjih letih. Učenci imajo veliko znanja, vendar pride do težav, ko ga je treba povezati in uporabiti v različnih, zlasti kompleksnih situacijah.

Preverjanje znanja iz **angleščine** je opravilo 13 803 učencev, ki so v povprečju dosegli 69 odstotkov vseh možnih točk. Porazdelitev dosežkov je tako kot pri slovenščini izrazito levo asimetrična, kar kaže na to, da je bil preizkus verjetno premalo zahteven, da bi dobili več podatkov o šibkih področjih znanja učencev. Predmetna komisija ugotavlja, da imajo učenci ob koncu drugega obdobja dobre slušne zmožnosti, prav tako pa so zmožni prepoznavanja osnovnega besedišča pri nalogi s slikovnim izhodiščnim besedilom. Manj so uspešni pri nalogah bralnega razumevanja, posebno ko sta potrebni natančno branje in iskanje podrobnosti v besedilu. Težave se kažejo tudi pri zapisu besed in upoštevanju slovničnih pravil v pisnem sestavku.

Svoje znanje iz **nemščine** je v šolskem letu 2008/2009 preverilo 560 učencev. V povprečju so dosegli 77 % možnih točk, kar pomeni izrazito levo asimetrično porazdelitev dosežkov in premalo zahteven preizkus. Predmetna komisija je z dosežki zadovoljna. Nekaj slabše rezultate so učenci dosegli pri samostojnem tvorjenju besedila. Mnogi imajo težave pri tvorbi najpreprostejših stavkov, ko jih morajo zapisati samostojno in brez dodatnih navodil. Predmetna komisija zato učiteljem svetuje, da učence bolj sistematično navajajo na samostojno tvorjenje pisnih stavkov in nasploh na samostojnejše delo. Več pozornosti pa naj bi posvetiti tudi natančnejšemu branju navodil.

Preverjanje znanja iz **italijanščine** je opravilo 30 učencev, ki so v povprečju dosegli dobrih 66 odstotkov vseh možnih točk. Predmetna komisija ugotavlja, da so bile nekoliko slabše reševane naloge, ki preverjajo poimenovalno, upovedovalno, skladenjsko, metajezikovno in slogovno zmožnost, da pa je ugotovljeno znanje mogoče na splošno oceniti kot povprečno in primerljivo z znanjem v preteklih letih.

Preizkus iz **madžarščine** je opravljalo 22 učencev. Predmetna komisija je s prikazanim znanjem zadovoljna. Učenci dobro obvladajo bralno razumevanje besedila, imajo pa težave pri pravopisu in jezikovni razčlembi.

4.3.2 Preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja

Pri povzemanju ugotovitev predmetnih komisij bomo upoštevali le dosežke rednega roka, saj je število učencev, ki so se udeležili naknadnega, majhno in v analizah predmetnih skupin ni upoštevano.
Preverjanja znanja ob koncu tretjega obdobja se je pri **slovenščini** v rednem roku udeležilo 18 530 učencev. V povprečju so dosegli nekaj več kot 56 odstotkov od vseh možnih točk. Porazdelitev dosežkov je nekoliko levo asimetrična, vendar je še vedno podobna normalni porazdelitvi. Povprečje doseženih točk je nekoliko nižje, kot je bilo v prejšnjem šolskem letu, in bližje 50 odstotkom, kar pomeni, da dosežki v tem letu omogočajo boljši vpogled v vsebinsko strukturo znanja. Predmetna komisija ugotavlja, da so, gledano v celoti, »cilji in standardi iz učnega načrta, ki jih je mogoče preverjati s sprejetim načinom zunanjega preverjanja znanja, zadovoljivo doseženi. Razlike v dosežkih po posameznih sklopih in po posameznih nalogah znotraj sklopov so večinoma v skladu z zahtevnostjo na nacionalnem preverjanju znanja preverjanih ciljev/standardov v učnem načrtu in v skladu s taksonomsko zahtevnostjo nalog. Največje odstopanje se tako pri nacionalnem preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja (6. razred) kot pri nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja (9. razred) tudi v tem šolskem letu kaže pri nalogah, ki preverjajo zmožnost samostojnega tvorjenja/pisanja daljših odgovorov in zmožnost utemeljevanja na osnovi podatkov in/ali primerov v izhodiščnem besedilu.« Predmetna komisija za slovenščino je izredno skrbno analizirala celoten preizkus, podala možne razlage za nekatere odmike od pričakovanih rezultatov in tudi priporočila za odpravljanje pomanjkljivosti. Tako na primer meni, da je »na osnovi ponavljajoče se nižje uspešnosti pri tvorbnih nalogah iz književnosti mogoče sklepati tudi, da je v učni proces vključenih premalo tovrstnih nalog oziroma samostojnega dela s književnimi besedili in samostojnega tvorjenja pisnih besedil učencev o prebranih umetnostnih besedilih« in da bi bilo dobro »premisliti, kako bi bilo mogoče z ustreznim izpopolnjevanjem učiteljev doseči zvišanje (pisne) sporazumevalne zmožnosti učencev«.

Preverjanja znanja iz **italijanščine** se je ob koncu tretjega obdobja udeležilo 28 učencev. V povprečju so dosegli dobrih 67 odstotkov vseh možnih točk. V šolskem letu 2008/2009 je predmetna komisija preizkus razdelila na dva dela, glede na izhodiščno umetnostno oziroma neumetnostno besedilo, kar se je pokazalo kot dobro. Tako kot pri učencih 6. razreda se je tudi pri učencih 9. razreda pokazalo, da so nekoliko slabše reševali naloge, ki preverjajo poimenovalno, upovedovalno, skladenjsko, metajezikovno in slogovno zmožnost. Predmetna komisija ugotavlja, da so bili rezultati preverjanja povprečni in primerljivi z rezultati prejšnjih let.

Preverjanja znanja iz **madžarščine** se je udeležilo 22 učencev, ki so v povprečju dosegli 61 % možnih točk in porazdelitev je levo asimetrična. Predmetna komisija je s prikazanim znanjem zadovoljna. Učenci dobro obvladajo bralno razumevanje besedila, težave pa imajo pri pravopisu in z besediščem. Nekaj pomanjkljivosti je tudi pri književnem znanju in pri samostojni tvorbi neumetnostnega besedila.

Nacionalnega preverjanja znanja iz **matematike** se je v rednem roku udeležilo 18 574 učencev. Porazdelitev dosežkov je normalna, povprečen odstotek doseženih točk je dobrih 51 odstotkov, kar je za dobro vsebinsko analizo znanja idealno. Tudi predmetna komisija za matematiko je podrobno analizirala vsako nalogo v preizkusu posebej in zanjo navedla, kateri vsebinski sklop znanja se je z njo preverjal, kako uspešno je bila reševana in v katero področje težavnosti se je uvrstila (t. i. barvna območja). V svoji splošni oceni predmetna komisija ugotavlja, da učenci dobro obvladajo osnovno matematično znanje o številih, algebri, obdelavi podatkov in geometriji. Najbolje so se odrezali na nalogah prve in druge taksonomske stopnje, bistveno slabše pa na četrti, ki zajema reševanje in raziskovanje kompleksnih problemov (Gagnejeva klasifikacija znanja). To pomeni, da učenci dobro obvladajo rutinske postopke in reševanje problemov, ki so povezani z znanimi situacijami. Poznavanje in razumevanje merskih enot je dobro, težave pa so z zahtevnejšimi računskimi postopki. Predmetna komisija ugotavlja, da ob dobrem osnovnem znanju obstajajo težave v kompleksnejših situacijah. Učenci imajo sicer »veliko znanja, ki pa je

pogosto nepovezano in ga s težavo uporabljajo v različnih situacijah«. Po mnenju predmetne komisije to nakazuje »potrebo po pristopih učenja in poučevanja, pri katerih bi učenci bolj sistematično pridobivali izkušnje z medpredmetnim povezovanjem«. Analiza dosežkov kaže, da »učenci še premalo vidijo soodvisnost različnih matematičnih vsebin in da jim povzroča težave povezati več matematičnih korakov na miselnem in nato na operativnem nivoju«. Predmetna komisija med drugim predlaga izobraževanje učiteljev s sodobnimi pristopi poučevanja, izmenjavo dobre poučevalne prakse med učitelji, bolj načrtno ukvarjanje z domačimi nalogami in učinkovitejše medpredmetno povezovanje.

Preverjanja znanja iz **angleščine** se je ob koncu tretjega obdobja v rednem roku udeležilo 4200 učencev. Dosegli so povprečno 65 odstotkov vseh možnih točk, kar tako kot ob koncu drugega obdobja kaže na levo asimetrično porazdelitev dosežkov in manj zahteven preizkus. Predmetna komisija je najbolj zadovoljna z dosežki učencev pri preverjanju slušnega razumevanja. To je pomembno, ker je ta zmožnost osnovnega pomena pri usvajanju tujega jezika. Nekoliko manj so bili uspešni pri bralnem razumevanju, kar je pričakovano, saj se ta zmožnost v 9. razredu še razvija. To velja tudi za rabo jezika, kjer so bili dosežki učencev prav tako malo nižji. Predmetna komisija za angleščino je zelo temeljito analizirala celoten preizkus in tudi vsako nalogo posebej. Učitelji bodo v njenem poročilu našli veliko koristnega. Opozarja tudi, da bi bilo treba preverjati govorne zmožnosti in dajati pisne povratne informacije posameznim učencem, kar bi bilo izredno koristno zlasti za učence 6. razreda.

Ob koncu tretjega obdobja se je nacionalnega preverjanja znanja iz **nemščine** udeležilo 335 učencev, ki so dosegli v povprečju 60 % vseh možnih točk. Porazdelitev dosežkov je torej nekoliko levo asimetrična, vendar ne toliko kot ob koncu drugega obdobja. Kakovosti znanja ob koncu tretjega obdobja predmetna komisija ne analizira posebej. Zanimivo je njeno opažanje, da »posamezni učenci ne poznajo tipov nalog in strategij reševanja ter zaradi tega 'odpovedo' tam, kjer dejansko imajo znanje« ter da »neznani tip nalog pri nekaterih učencih sproži tudi strah in tremo, kar prav tako negativno vpliva na uspešnost reševanja«. Učiteljem predmetna komisija priporoča, da učencem dajejo čim bolj raznolike vaje in naloge.

Preverjanje znanja iz **biologije** je v rednem roku opravilo 4736 učencev. V povprečju so dosegli dobrih 52 odstotkov možnih točk in tudi porazdelitev dosežkov je normalna, kar omogoča dobro vsebinsko analizo prikazanega znanja. Predmetna komisija je dosežke učencev predstavila po območjih težavnosti (t. i. barvnih območjih). Za vsako je navedla naloge, ki so se uvrstile vanjo, področje znanja, katerega so ugotavljale, cilje, osnovne statistične pokazatelje in taksonomske stopnje, na katere spadajo. V nekoliko skromnih sklepnih ugotovitvah predmetna komisija navaja podobne ugotovitve, kot jih najdemo tudi pri večini drugih preverjanih predmetih tako v tem kot v preteklih šolskih letih. To je, da je osnovno znanje učencev razmeroma dobro, da pa obstajajo težave pri »oblikovanju pisnih odgovorov na odprta vprašanja; ti sicer kažejo neko stopnjo znanja, vendar so pogosto premalo natančni in nepopolni«. Ugotovitev je enaka kot na zadnjem preverjanju znanja iz biologije v šolskem letu 2005/2006.

Preverjanje znanja iz **državljanske in domovinske vzgoje ter etike** je v rednem roku opravilo 4697 učencev. Povprečen odstotek doseženih točk je dobrih 68 odstotkov. Tudi porazdelitev dosežkov je izrazito levo asimetrična, kar kaže na to, da je bil preizkus prelahek in zato ne omogoča najboljšega vsebinskega vpogleda v znanje učencev. Predmet se je preverjal prvič in je zato odmik od idealne razporeditve razumljiv. Predmetna komisija je opravila temeljito analizo dosežkov po vsebinskih področjih glede na taksonomske stopnje, standarde znanja in tipe nalog. Predmetni komisiji se zdi razveseljivo, da so učenci »dosegli razmeroma visoke rezultate v tistih temeljnih socioloških in politoloških tematikah, ki po presoji komisije predstavljajo jedro predmeta, to pa so predvsem Sporazumevanje in odločanje v skupnosti, Skupne zadeve in demokracija ter Generacije in kulture«. Slabše pa je poznavanje tematike Družba prihodnosti, to je vsebina, ki je v učnem načrtu zadnja. Predmetna komisija za to navaja dva možna razloga, in sicer, da gre za snov, ki pride na vrsto šele konec šolskega leta in zanjo morda zmanjka časa, ali pa je za učence glede na njihovo starost manj zanimiva. Nekoliko presenetljiva je ugotovitev, da so se učenci odrezali bolje na višjih kot na nižjih taksonomskih stopnjah. To bi po mnenju komisije lahko kazalo na to, »da je nivo miselnih procesov znanja in prepoznavanja dovolj visok, da je lahko temeljna podlaga za miselne procese višjih taksonomskih ravni«. Gotovo je možno tudi to, da so nekatere osnovne informacije, ki spadajo na nižjo taksonomsko stopnjo, ušle iz spomina, saj so imeli učenci ta predmet že v 8. razredu. Predmetna komisija meni, da bi ta predmet

spadal v 9. razred zlasti zato, ker »gre za znanja, ki osebo na pragu polnoletnosti odločilno informirajo in formirajo kot članico ali člana državne skupnosti«.

Tako kot znanje iz državljanske in domovinske vzgoje ter etike se je tudi znanje iz **športne vzgoje** v šolskem letu 2008/2009 preverjalo prvič. In tudi tukaj je povprečen odstotek doseženih točk visok (dobrih 67 odstotkov), porazdelitev dosežkov pa temu primerno levo asimetrična. Preverjanja znanja se je udeležilo 4567 učencev. Pri presojanju znanja iz tega predmeta je potrebno še posebno opozorilo. S pisno obliko preverjanja se je namreč mogoče dotakniti le manjšega dela vsega znanja, ki je predpisano z učnim načrtom. Dobljeni podatki nam torej ne omogočajo celostne ocene znanja iz tega predmeta, ampak le tisti del, katerega je mogoče preveriti pisno. Na to dejstvo opozori tudi predmetna komisija takoj na začetku svojega poročila. Preizkus je sestavljen iz nalog, ki pokrivajo 16 vsebinskih sklopov. Predmetna komisija je vse naloge podrobno analizirala posamezno in glede na taksonomske stopnje ter tipe. Dobro znanje kažejo na primer naloge iz sklopov šport in varnost ter atletika, učenci so razmeroma dobro poučeni o športnem vedenju in dobro poznajo tudi pozitiven vpliv športne vadbe na dobro počutje in zdrav življenjski slog. Glede taksonomskih ravni predmetna komisija ugotavlja, da je dobro tako reproduktivno znanje (izbiranje pravilnega odgovora med ponujenimi) kot tudi znanje na višjih taksonomskih stopnjah. Določene naloge kažejo na to, da učenci nimajo težav z uporabo višjih kognitivnih procesov (analiza, sinteza, iskanje novih rešitev). Po drugi strani pa predmetna komisija ugotavlja, da so naloge, ki jih učenci večinoma niso reševali uspešno, »strukturirane, ki za uspešno reševanje zahtevajo določen razmislek ali pa vsaj dobro osebno izkušnjo iz konkretne gibalne naloge«, ter da so učenci dosegli pričakovano »slabše rezultate pri tistih nalogah, kjer so morali analizirati konkretno igralno situacijo na skici ali pa predlagano rešitev situacije podati s slikovnim odgovorom«. Ta opažanja ne podpirajo ugotovitve, da z višjimi kognitivnimi procesi ni težav. Predmetna komisija na koncu ugotavlja, da so »izbrani slovenski devetošolci dobro odpisali letošnje nacionalno preverjanje znanja in s tem dokazali, da zmorejo del svojega znanja izraziti tudi na pisni način«. Ob tem opozarja, da pri tem ostaja odprto vprašanje, koliko učenci to znanje v resnici uporabljajo tudi v konkretnih življenjskih situacijah. Prav tako le s pisnim preverjanjem znanja ni mogoče oceniti, v kakšni meri si ob koncu osnovnega šolanja pridobijo trajne športne navade. Vseeno pa predmetna komisija meni, da opravljeno preverjanje znanja omogoča »primerno izhodišče, iz katerega je mogoče vsaj posredno analizirati stanje na področju izvedbe šolske športne vzgoje v slovenskih osnovnih šolah in sprejeti potrebne ukrepe, da bi bila njena učinkovitost še večja«.

Učenci v prilagojenem izobraževalnem programu z **nižjim izobrazbenim standardom** so v šolskem letu 2008/2009 preverili znanje iz slovenščine, matematike in družboslovja. Prvič so se v tem šolskem letu preverjanja udeležili učenci po 6. razredu, in sicer pri slovenščini 70 učencev, pri matematiki pa 72. Po 9. razredu pa je njihovo število spet nekoliko poraslo. Znanje iz slovenščine je preverilo 119 učencev, in sicer iz matematike 118 in iz družboslovja 114. Tako kot v šolskem letu 2007/2008 je predmetna komisija pri sestavljanju preizkusov tudi letos dala večji poudarek prvi taksonomski stopnji. Pri preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja so učenci pri obeh preverjanih predmetih dosegli v povprečju okrog 60 odstotkov možnih točk. Ob koncu tretjega obdobja pa povprečje doseženih točk sega od 55 odstotkov pri matematiki in 58 odstotkov pri družboslovju do 65 odstotkov pri slovenščini. Učenci bolje rešujejo naloge na prvi taksonomski stopnji, težave pa jim povzročajo višje stopnje, se pravi uporaba znanja in samostojno reševanje problemov. Predmetna komisija ugotavlja, da se število učencev povečuje, da pa dosežki kažejo tendenco poslabševanja. Razlog za to vidi v neprimerljivosti generacij in v tem, da dosežki ne odražajo le intelektualnega statusa, ampak še celo vrsto drugih dejavnikov. Opozarja tudi, da bo treba znova premisliti o vsebini učnih načrtov.

4.3.3 Nekatere značilnosti poročil predmetnih komisij

Tako kot v preteklih letih lahko tudi v šolskem letu 2008/2009 za preizkuse znanja ob koncu drugega obdobja ugotovimo, da so porazdelitve dosežkov povsod levo asimetrične, še najmanj pri matematiki. Tudi možne interpretacije te značilnosti ostajajo enake kot v preteklosti. Prva je ta, da so bili preizkusi prelahki, druga, bolj verjetna pa, da se preverjanja znanja niso udeležili učenci s slabšim znanjem, saj je preverjanje ob koncu drugega obdobja neobvezno. Morda bo bolj podrobna analiza, ki bo upoštevala odstotek učencev, ki so se na posameznih šolah udeležili preverjanja znanja, pokazala, katera interpretacija je bolj točna. Prav tako pa lahko k levi asimetričnosti prispeva svoj delež tudi pristransko vrednotenje na šolah. Ne glede na to, katera interpretacija je pravilna, pa ostaja dejstvo, da imamo zaradi slabše diskriminativnosti preizkusov slabši vpogled v vse dimenzije znanja, saj so porazdelitve dosežkov na desni strani preveč zgoščene. Ker nimamo jasnega vpogleda v to, kateri učenci so se udeležili preverjanja znanja, moramo biti zelo previdni tudi pri razumevanju razlik med spoloma in še posebno med regijami. Možno je namreč, da se je v posameznih regijah preverjanja ob koncu drugega obdobja udeležilo pomembno več ali manj učencev kot v drugih, zaradi česar je neposredna primerjava dosežkov lahko zavajajoča. Tako kot razlika v dosežkih med dvema šolama tudi med dvema regijama lahko nastane zato, ker se v eni preverjanja znanja udeleži pretežna večina učencev, v drugi pa predvsem uspešnejši. To ne omejuje kakovosti analiz znanja učencev na posameznih šolah, ker te dobro vedo, koliko in kateri učenci so se udeležili preverjanja znanja. Zagotovo bo treba preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja v prihodnje, tudi glede kakovosti preizkusov, posvetiti več pozornosti.

Večina predmetnih komisij osnovno znanje ob koncu drugega obdobja ocenjuje kot solidno. Zlasti pri matematiki in slovenščini se opažajo, tako kot v preteklih letih, določene težave na višjih taksonomskih stopnjah, ki se pokažejo pri uporabi znanja v različnih, zlasti kompleksnih situacijah in takrat, ko je potrebna večja samostojnost.

Tudi letos so poročila predmetnih komisij o dosežkih na preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja dokaj poglobljena in temeljita. Poleg osnovnih statističnih podatkov bodo učitelji dobili analizirano vsako nalogo posebej, večinoma tudi z vidika tipa naloge, na kateri taksonomski stopnji je in katero vsebinsko področje pokriva. Naloge so praviloma komentirane, dodani pa so tudi predlogi za spremembe v načinu poučevanja.

V šolskem letu 2008/2009 sta se prvič preverjala dva predmeta, in sicer športna vzgoja in državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Posebnost je predstavljala zlasti športna vzgoja, saj se je bilo pri tem predmetu s pisnim načinom preverjanja mogoče dotakniti le manjšega dela znanja, ki je predpisano z učnim načrtom. Na osnovi dobljenih podatkov, zato ni mogoče dati zadovoljive ocene vsega znanja pri tem predmetu. Zanimivo pa je, da smo prav pri teh dveh predmetih prvič dobili podatek, da so se učenci dobro odrezali na višjih taksonomskih stopnjah, pri državljanski in domovinski vzgoji celo bolje kot na prvi stopnji. Predmetna komisija je mnenja, da je poznavanje osnovnih podatkov slabše zaradi tega, ker se predmet poučuje v 7. in 8. razredu in so učenci na tovrstne podatke po enem letu morda že pozabili. V prihodnjih letih bo preverjanje obeh predmetov s preizkusom, ki bo dal bolj simetrično porazdelitev dosežkov, pokazalo, koliko je letošnja slika realna. Obe komisiji bosta lahko v naslednjem letu ali dveh naredili dobro analizo letošnjih preizkusov in na tej osnovi oblikovali metodološko bolj ustrezna preizkusa. Prvo preverjanje znanja je za vsako predmetno komisijo gotovo vznemirljiva preizkušnja. Kljub temu da sta porazdelitvi dosežkov levo asimetrični, lahko ugotovimo, da sta obe komisiji svoje delo dobro opravili in dobili izkušnje, ki bodo koristne za nadaljnje delo.

Dosežki pri preostalih preverjanih predmetih, še posebno pri slovenščini in matematiki, so enaki, kot v preteklih letih. Osnovno znanje je ocenjeno kot dobro, v poročilu predmetne komisije za matematiko lahko preberemo celo, da imajo učenci veliko znanja. Očitno obstajajo težave na višjih taksonomskih stopnjah, ko je treba posamezne informacije med seboj smiselno povezati in uporabiti v novih okoliščinah. To še posebno velja za kompleksnejše probleme. Kot opozarja predmetna komisija za biologijo, imajo učenci težave tudi s samostojnim izražanjem, se pravi z oblikovanjem pisnih odgovorov na odprta vprašanja, ki so nepopolni in premalo natančni. Do podobnih ugotovitev kot letos pri biologiji so v šolskem letu 2007/2008 prišli tudi pri geografiji in zgodovini. Njihovo ponavljanje ni presenetljivo,

saj vemo, da se tovrstne značilnosti ne spreminjajo na hitro. V ozadju so precej stabilne značilnosti šolske kulture, katerih spreminjanje zahteva jasno usmerjeno delovanje, ki lahko želene rezultate pokaže šele v daljših časovnih obdobjih. Očitno bo v naši osnovni šoli treba več pozornosti nameniti višjim oblikam učenja in poučevanja.

Vse predmetne komisije, ki so sodelovale v preverjanju znanja, so v svojih poročilih navedle, kakšne so razlike v dosežkih med spoloma in med regijami. Kot že vsa leta doslej imajo tudi v šolskem letu 2008/2009 učenke pri slovenščini v povprečju višje dosežke kot učenci. Podobno sliko imamo letos tudi pri nemščini in delno pri angleščini, čeprav pri tem predmetu razlika ni tako velika in je, tako kot pri prejšnjem preverjanju znanja angleščine pred dvema letoma, pravzaprav le nakazana. Podobno sliko imamo letos tudi pri nemščini, pri angleščini pa lahko govorimo bolj o tendenci kot pred dvema letoma. Tem predmetom se je letos pridružila še državljanska in domovinska vzgoja ter etika, saj imajo tudi tu učenke v povprečju višje dosežke kot učenci. Predmetna skupina za to razliko ne navaja pojasnila, kar je razumljivo, saj podatki, ki so vključeni v nacionalno preverjanje znanja, tovrstnih interpretacij ne dovoljujejo. Pri preostalih predmetih med spoloma ni pomembnejših razlik.

Kar se tiče razlik med regijami zlasti pri slovenščini in matematiki, ki se preverjata vsako leto, ni sprememb. Nekoliko navzdol odstopa zlasti Pomurska regija. Raziskava Zavoda RS za šolstvo o povezanosti rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini in matematiki s socialno-ekonomskim statusom učencev, ki je bila objavljena v začetku tega koledarskega leta, kaže, da so dosežki na nacionalnem preverjanju znanja v tesni pozitivni zvezi s socialno-ekonomskim statusom družin, iz katerih prihajajo učenci. Šole v Pomurski regiji imajo v tem pogledu gotovo najmanj ugodne pogoje za delo. Na osnovi te raziskave in nekaterih drugih podatkov lahko sklepamo, da nižji dosežki najverjetneje niso posledica slabšega dela šol na tem področju, ampak prej slabših pogojev za delo. Ta regija bi potrebovala v prihodnje posebno pomoč, s katero bi lahko zagotovili mladim enake izobrazbene možnosti, kot jih imajo njihovi vrstniki v ostalih predelih države.

Bolj pa so vprašljive razlike med regijami v primeru tretjih predmetov. Kot smo opozorili že v Letnem poročilu za leto 2007/2008, so predvsem manjše regije v posameznih vzorcih zastopane le s po nekaj šolami in nekatere med njimi imajo le manjše število učencev. V takih primerih lahko igra pomembno vlogo pri višini dosežkov tudi slučaj in regija se lahko znajde višje ali pa nižje kot bi se, če bi bile v analizo zajete vse šole. Pri interpretaciji teh razlik je zato potrebna posebna previdnost. Ta pa ni potrebna pri analizi kakovosti dela na konkretnih šolah, ki so se znašle v vzorcih. Te lahko svoje dosežke brez ovir primerjajo z državnim povprečjem, ki pa ima potrebno veljavnost. Podobna previdnost je potrebna tudi pri razumevanju grafov, ki prikazujejo razpršenost šol. Na obeh skrajnostih so namreč največkrat šole z manjšim številom učencev, ki se zaradi naključnih dejavnikov hitro znajdejo na enem ali drugem koncu prikaza razpršenosti. Med šolami, ki so uvrščene med najmanj učinkovite, najdemo tudi tiste, ki delujejo v okviru zavodov in imajo precej specifično populacijo, kar se kaže tudi v dosežkih učencev. Če upoštevamo ta dva dejavnika, ki krojita predvsem obe skrajnosti, lahko razpršenost šol razumemo kot dovolj normalno. Gledano v celoti lahko rečemo, da med osnovnimi šolami v državi, kar se tiče kakovosti, ni prevelikih razlik.

4.3.4 Ocena kakovosti preizkusov in objektivnosti vrednotenja

Posamezni edukometrični indeksi so navedeni podrobneje v poročilih predmetnih komisij. Za preverjanje ob koncu tretjega obdobja lahko ugotovimo, da v večini dobro ustrezajo postavljenim kriterijem z delno izjemo dveh predmetov, ki sta se v šolskem letu 2008/2009 preverjala prvič. Pri obeh sta porazdelitvi dosežkov levo asimetrični, kar pomeni slabšo diskriminativnost pri višjih dosežkih. Pri športni vzgoji je poleg tega nekoliko nizek tudi indeks zanesljivosti, saj je nižji od 0,80. Vendar je oboje razumljivo, saj sta predmetni komisiji preizkusa oblikovali prvič in še nista imeli potrebnih izkušenj. Pri preostalih predmetih so indeksi primerni. Porazdelitve dosežkov so normalne, kar kažejo tudi povprečja odstotkov doseženih točk, ki se gibljejo nekaj nad 50 odstotki. Na zgornji meji sta angleščina in nemščina. Prav tako so primerni indeksi zanesljivosti. Težje je presojati ustreznost preizkusov ob koncu drugega obdobja. Pri nemščini, slovenščini in angleščini so porazdelitve dosežkov izrazito levo asimetrične, pri čemer pa ni

mogoče z večjo zanesljivostjo reči, zakaj. Možno je, da je bil preizkus prelahek, da so se preverjanja udeležili predvsem uspešnejši učenci ali pa da je bilo vrednotenje preizkusov na šolah pristransko. Ne glede na vse te možnosti pa so indeksi težavnosti nad 0,70 vendarle previsoki in preizkusi zelo verjetno premalo zahtevni. Indeksa zanesljivosti sta primerna tako pri slovenščini kot pri matematiki.
Tudi v šolskem letu 2008/2009 je bilo število pozitivno rešenih poizvedb nekoliko visoko. Največ jih je bilo pri slovenščini (okrog 10 odstotkov), kar je pravzaprav podobno kot v prejšnjih letih. Predmetna komisija je mnenja, da je višji odstotek poizvedb pri tem predmetu normalen zaradi narave preizkusov. Povečano število pozitivno rešenih poizvedb beležimo tudi pri biologiji, športni vzgoji ter državljanski in domovinski vzgoji ter etiki. Vseh poizvedb je bilo pri teh predmetih okrog 10 odstotkov, pozitivno rešenih pa dobra polovica, se pravi, da je bilo treba dosežke popraviti pri 6 do 7 odstotkih vseh preizkusov. Če štejemo 5 odstotkov pozitivno rešenih poizvedb za še sprejemljivo, je ta odstotek še najbolj presežen pri biologiji in nekaj manj pri državljanski in domovinski vzgoji ter etiki in športni vzgoji. Pri tem pa je vendarle treba povedati, da je pri predmetih, ki se preverjajo prvič in predmetne komisije še nimajo izkušenj s sestavljanjem preizkusov, povečano število pozitivno rešenih poizvedb običajno.

4.3.5 Nekatere ugotovitve in predlogi

Prednosti izvajanja tretjega predmeta na štirih vzorcih šol
Izvajanje tretjega predmeta na štirih vzorcih šol je prineslo kar nekaj koristnih sprememb. Na sistemski ravni lahko s tem preverimo znanje vseh predmetov v treh letih. Prav to pa lahko naredi tudi vsaka šola. Uradno se sicer na njej vsako leto preverja le znanje iz slovenščine, matematike in enega od štirih tretjih predmetov, vendar pa lahko šola sama preveri znanje še iz preostalih treh tretjih predmetov in na ta način dobi prav tako v treh letih informacije o znanju svojih otrok na vseh področjih. Sprememba je koristna tudi za predmetna področja, ki lahko na ta način sproti preverjajo ustreznost učnih načrtov, učinkovitost različnih sprememb v načinu poučevanja in podobno.

Spremenjen način preverjanja tretjega predmeta omogoča tudi večjo predvidljivost preverjanja. Če predpostavljamo, da so »tretji« predmeti enakovredni in je njihovo preverjanje porazdeljeno enakomerno, pride vsak na vrsto vsaki dve ali tri leta. Če ni posebnih razlogov, da bi se znanje določenega predmeta preverjalo dve leti zapored, je mogoče precej natančno napovedati, kdaj bo posamezen predmet spet na vrsti. Vrstni red preverjanja tretjih predmetov je lahko zato bolj predvidljiv, kot je bil v preteklosti, ko se je vsako leto preverjalo znanje le iz enega tretjega predmeta. Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja je zato Ministrstvu za šolstvo in šport predlagala, da se razmisli o možnosti, da bi bil vrstni red tretjih predmetov predvidljivejši. Določen element »presenečenja« pa zaradi izvajanja preverjanja tretjega predmeta na štirih vzorcih še vedno ostane. Ker se tretji predmet preverja na štirih vzorcih in na vsaki šoli uradno le eden, šole tudi v tem primeru ne bodo vedele, kateri od štirih predmetov bo preverjan pri njih in bodo o tem, enako kot doslej, obveščene šele s prvim marcem. Tak način preverjanja znanja iz tretjega predmeta bi bil dobrodošel tudi za predmetne komisije na Državnem izpitnem centru, saj bi veliko lažje načrtovale svoje delo. V največ primerih bi eno leto porabile za pripravo preizkusa, naslednje pa za analizo podatkov in pripravo novih nalog. Možnost boljšega predvidevanja tretjega predmeta bi končno koristila tudi šolam, zlasti tistim, ki imajo fleksibilni urnik. Te bi se lahko same odločile, če bo predmet, ki se bo preverjal v določenem šolskem letu, na vrsti jeseni ali spomladi. Odločitev za jesen je lahko za šolo zelo zanimiva, ker v takem primeru nacionalno preverjanje znanja pokaže, katere vsebine se hitro pozabijo, katere ostanejo in v kakšni zvezi je oboje z načinom poučevanja.

Ugotovimo lahko, da preverjanje znanja iz tretjega predmeta na štirih vzorcih prinaša vrsto ugodnosti, ki jih kaže dobro izkoristiti. Pri tem pa je treba opozoriti tudi na negativno posledico. Ker so šole razdeljene na štiri vzorce, v posameznih regijah včasih v vzorec pride le nekaj šol z manjšim številom učencev. Za uvid v znanje celotne populacije to nima nobenih posledic, ker je vzorec v celoti dobro reprezentativen. Prav tako to nima negativnih posledic za posamezne šole, ki svoje dosežke lahko še vedno primerjajo z državnim povprečjem, ki je dovolj zanesljivo. Manj zanesljive pa so ocene znanja določenega predmeta po posameznih regijah. Pri interpretaciji teh podatkov je zato potrebna previdnost. Vedno je treba

upoštevati število šol in učencev, katerih znanje se je v določeni regiji preverilo, ker je šele na tej osnovi mogoče vedeti, koliko je podatek zanesljiv.

V zvezi s preverjanem znanja iz tretjega predmeta bi Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja rada opozorila še na nekaj. Šole na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre so se na komisijo obrnile s prošnjo, da se v okviru preverjanja znanja tretjega predmeta občasno preveri pri njihovih učencih tudi znanje italijanščine oziroma slovenščine kot jezika na narodnostno mešanem območju. Državna komisija njihov predlog podpira in predlaga, da se v naslednjih letih za to poišče ustrezno možnost.

Omejitve pisnega preverjanja znanja

V šolskem letu 2008/2009 smo preverjali znanje iz športne vzgoje, ki spada med tiste predmete, kjer se je mogoče s pisnim načinom dotakniti le manjšega dela znanja, predpisanega z učnimi načrti. Leto poprej je bila prvič preverjena že tehnika in tehnologija, kjer bi za bolj celostno oceno znanja ob pisnem potrebovali prav tako še kakšno drugo obliko preverjanja. Medtem ko pri tem predmetu ni bilo nikakršnih zapletov, pa se je pri športni vzgoji zlasti v medijih pojavil dvom o ustreznosti pisnega načina preverjanja znanja. S podobnimi vprašanji se je Državna komisija srečala že pred leti, vendar do spremembe načina preverjanja znanja ni prišlo. Dejstvo je, da pri nobenem predmetu ni mogoče zgolj s pisnim načinom preveriti vsega znanja. To ne velja le za tako imenovane »vzgojne« predmete, ampak tudi na primer za fiziko, kemijo, geografijo in še posebno za vse jezike. Vendar je obenem res tudi to, da drugačne oblike preverjanja znanja pomenijo velik logistični zalogaj in tudi precej višje stroške. Oba razloga sta tako močna, da spremembe načina preverjanja v kratkem ni mogoče pričakovati. Predmetnim komisijam je zato Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja že pred leti svetovala, da predlagajo kakšno standardizirano obliko ustnega ali praktičnega preverjanja znanja, ki bi ga lahko šole izvajale same in bi omogočale dovolj zanesljivo oceno znanja ter medsebojno primerjavo. Do tega ni prišlo, kar je razumljivo, saj so predmetne komisije dovolj obremenjene že s tekočim delom.

Vprašanje, koliko je pisni način preverjanja znanja primeren za posamezne predmete, ostaja torej odprto. Kot je bilo že omenjeno, predmeta, kjer bi lahko s tem načinom preverili vse znanje, kot je predpisano z učnim načrtom, tako rekoč ni. Bolj ali manj pri vseh dosežki učencev kažejo le tisti del znanja, ki ga je na ta način možno preveriti. To je tudi eden od razlogov, zakaj dosežkov učencev ni mogoče preprosto spremeniti v šolske ocene. Gotovo so razlike med predmeti glede tega, kolikšen del znanja je mogoče s pisnim preverjanjem zajeti, velike. Toda tudi tam, kjer je poudarek na različnih vrstah in oblikah praktičnih dejavnosti in je manj »klasičnega učenja« s poslušanjem in zapisovanjem, je pomemben del znanja, zlasti pa razumevanja, mogoče preveriti pisno. Pomembno je le, da se jasno zavedamo omejitev takega načina preverjanja znanja in jih primerno upoštevamo pri sestavljanju preizkusov in pri interpretaciji dosežkov.

Nacionalno preverjanje znanja ob koncu drugega obdobja

Udeležba preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja je zdaj nekaj več kot 80-odstotna. Ker je prostovoljna, smo lahko s tem zadovoljni. Težava je v tem, da ta odstotek govori le o tem, za kakšen delež celotne populacije v 6. razredu gre, ne pa, koliko učencev se je za preverjanje odločilo na posameznih šolah. Prav od tega podatka pa je odvisna interpretacija kakovosti preizkusov. Kot smo že zapisali, so porazdelitve dosežkov ob koncu drugega obdobja praviloma asimetrične, ne vemo pa, zakaj je tako. V prihodnje bo treba nekako dobiti boljši vpogled v to, kakšna je udeležba na posameznih šolah, kar nam bo omogočilo zanesljivejše interpretacije.

Glede na to, da je postalo preverjanje znanja ob koncu tretjega obdobja dobro utečeno, je zdaj mogoče več pozornosti nameniti preverjanju znanja ob koncu drugega obdobja. Izboljšati bi bilo treba kakovost informacij, ki jih dobijo učenci in njihovi starši ter šole, in sicer tako, da bi postale uporabnejše za načrtovanje dela v zadnjem triletju. Doslej se s tem nismo ukvarjali intenzivneje, ker je bilo treba najprej doseči primerno raven preverjanja znanja ob koncu tretjega obdobja. To je zdaj doseženo in lahko prednost damo drugim nalogam. Zanesljivi podatki o znanju učencev ob koncu drugega obdobja so lahko izredno koristni za načrtovanje dela na šoli, posebno tudi zato, ker je z dvema točkama merjenja možno spremljati generacijo tri leta in tako še natančneje in učinkoviteje preverjati uspešnost različnih oblik

poučevanja in splošnih načinov dela, kot je na primer medpredmetno povezovanje in podobno. V naslednjem obdobju bi torej prednost lahko imela kakovost preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja ter pomoč šolam, da učinkovito povežejo to preverjanje s tistim ob koncu tretjega obdobja.

Učenci s posebnimi potrebami

Pozornosti je vredno tudi področje posebnih potreb. Učencev, ki se prijavljajo za prilagojeni način preverjanja in vrednotenja, je čedalje več, prav tako pa naraščajo zahteve po zelo različnih načinih prilagajanja. Kot je omenjeno že v prvem delu Poročila, se pri tem postavlja vprašanje, katerih prilagoditev se je treba držati pri nacionalnem preverjanju znanja. Šole namreč rade izhajajo iz individualnih načrtov, ki so zaradi naravnanosti na posamezne učence zelo pestri. Ta je zaradi prilagajanja njihovim posebnostim pri poučevanju gotovo smiselna. Že iz logističnih razlogov pa vseh individualnih posebnosti pri nacionalnem preverjanju ni mogoče upoštevati, ker jih je preprosto preveč. V šolskem letu 2008/2009 smo se zato na predlog Ministrstva za šolstvo in šport, Zavoda RS za šolstvo in Državnega izpitnega centra odločili, da bomo upoštevali le tisto, kar je predvideno z odločbami. Najpomembnejši argument je, da morajo individualni načrti izhajati iz odločbe, ki pomeni okvir možnih prilagoditev. Poleg tega se postavlja tudi vprašanje, do katere meje so posamezne prilagoditve smiselne, če hočemo dobiti dovolj zanesljivo oceno znanja teh učencev. To je pomembno še zlasti zato, ker smo že v šolskem letu 2007/2008 ugotovili, da je znanje učencev s posebnimi potrebami, ki imajo odločbo o prilagojenem pouku, v primerjavi s preostalimi učenci slabše in pod pričakovanji. Očitno bo potrebna analiza, kaj se dogaja na tem področju, in Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja je dala za to tudi že pobudo Ministrstvu za šolstvo in šport in Uradu za razvoj šolstva.

Umestitev nacionalnega preverjanja znanja v vzgojno-izobraževalni sistem

Glede vloge, ki jo ima nacionalno preverjanje znanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu, je treba opozoriti predvsem na dve možnosti koriščenja podatkov, ki jih zagotavlja vsako leto. Razlikujemo ju glede na raven uporabe, in sicer na makro- ali sistemsko raven ter na mikroraven, s čimer mislimo predvsem na posamezne šole in učitelje.

Kot se je pokazalo v preteklih letih, je nacionalno preverjanje znanja na sistemski ravni lahko izredno koristno za tekoče spremljanje učinkov vzgojno-izobraževalnega sistema, in sicer tistega dela, ki se lahko kaže iz pisnega preverjanja znanja učencev. Tako nam ugotovitve iz zadnjih štirih let povedo, da je osnovno znanje naših učencev solidno in da pri večini predmetov obstajajo težave na višjih taksonomskih stopnjah. To potrjujejo tudi podatki v strokovni literaturi, ki govorijo o tem, da v naši osnovni šoli prevladuje klasični način poučevanja in da je premalo pozornosti posvečene višjim oblikam učenja in poučevanja. Prav tako podatki nacionalnega preverjanja znanja opozarjajo na precej stabilne razlike med regijami in na problematiko učencev s posebnimi potrebami, ki jim je z odločbo omogočeno prilagojeno poučevanje in ocenjevanje in ki kljub tej pomoči ne dosegajo predvidenih standardov znanja enako kot njihovi vrstniki. Vsi ti podatki se nanašajo na celotno populacijo. Predmetne skupine v svojih analizah še posebej opozarjajo na različne posebnosti posameznih predmetov in obenem učiteljem že tudi svetujejo, kaj bi kazalo pri poučevanju spremeniti.

Seveda le na osnovi podatkov, ki jih posreduje nacionalno preverjanje znanja, največkrat ni mogoče ugotovljenih posebnosti tudi ustrezno pojasniti. Pogosto lahko na določene probleme le opozorimo in predlagamo dodatne raziskave ter analize, s katerimi je mogoče natančneje ugotoviti, kje so vzroki in kaj bi bilo treba narediti. Na osnovi podatkov o razlikah med regijami je Zavod RS za šolstvo v šolskem letu 2007/2008 opravil dve raziskavi, in sicer *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini in matematiki s socialno-ekonomskim statusom učencev* in *Povezanost rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini z učinkovitostjo pouka.* Zlasti s prvo raziskavo smo dobili temeljitejši vpogled v vzroke, zaradi katerih se glede znanja učencev regije med seboj razlikujejo, s tem pa tudi osnovo za to, da se prevelike razlike odpravijo. Želeli bi si, da bi bilo v prihodnje takih analiz še več. Že v šolskem letu 2007/2008 je Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja dala pobudo za raziskavo, ki naj pokaže, zakaj učenci s posebnimi potrebami in prilagojenim poučevanjem in ocenjevanjem ne dosegajo dovolj postavljenih standardov znanja.

Korist od podatkov, ki jih prinaša nacionalno preverjanje znanja, pa imajo na sistemski ravni tudi predmetna področja. Vsakoletne analize predmetnih komisij, katerih člani so tudi svetovalci Zavoda RS za šolstvo, pokažejo močne in šibke točke v znanju naših učencev. Ker se z uvedbo preverjanja tretjega predmeta na štirih vzorcih posamezne predmete lahko preverja na dve ali tri leta, vsako predmetno področje s tem dobiva sprotne informacije o tem, kako v praksi delujejo učni načrti, kje so potrebne spremembe in kako se že uvedene spremembe obnesejo. Učitelji dobivajo potrebne povratne informacije s pomočjo vsakoletnega Poročila o izvedbi preverjanja znanja in informacij, ki jih predmetne komisije objavljajo na spletnih straneh Državnega izpitnega centra. Aktivno pa lahko s svojimi predlogi sodelujejo pri oblikovanju preizkusov, pri interpretaciji rezultatov na študijskih skupinah in tudi na posvetih o nacionalnem preverjanju znanja, ki jih po opravljenem preverjanju znanja Državni izpitni center jeseni organizira v Koloseju v Ljubljani. Brez dvoma je mogoče to sodelovanje še okrepiti in izboljšati.

Na mikroravni pa so podatki nacionalnega preverjanja znanja namenjeni posameznim učiteljem in šolam. Analize znanja preverjanih predmetov, ki jih vsako leto pripravijo predmetne skupine, so brez dvoma zelo dobra povratna informacija za vsakega učitelja posebej. Skupaj z dosežki njegovih učencev učiteljem omogočijo kritičen vpogled v učinkovitost njihovega dela. Ugotavljajo lahko, kako se njihovi učenci obnesejo na različnih vsebinskih področjih, kako učinkoviti so na posameznih taksonomskih stopnjah, kako jim ustrezajo različni tipi nalog in podobno. Učitelji se lahko primerjajo med seboj, kadar jih na šoli isti predmet poučuje več, in se lahko vedno s pomočjo državnega povprečja primerjajo tudi z učitelji na drugih šolah.

Posebnega pomena pa so podatki nacionalnega preverjanja znanja za šolo kot celoto. Dosežki učencev ob koncu tretjega obdobja prav gotovo niso le posledica takega ali drugačnega dela učiteljev, ki poučujejo v tem razredu, ampak nanje vpliva delo tudi tistih učiteljev, ki so učence poučevali pred tem, prav tako pa tudi šolska klima in kultura. V znanju devetošolcev se vsaj posredno kaže kakovost dela na celotni šoli: od splošne klime pa do vertikalne in medpredmetne povezanosti. Pri tem se zdi pomembno poudariti, da se kakovost celotnega kolektiva posebno dobro kaže prav v tistih dosežkih učencev, ki v sodobnem času pomenijo največ: v njihovi kritičnosti, izvirnosti, samostojnosti, sposobnosti povezovanja znanja in informacij, znajdenja v novih situacijah in podobno. Posamezni učitelji lahko zagotovijo predvsem dobro faktografsko znanje, naštete lastnosti pa zahtevajo dobro sodelovanja vseh strokovnih delavcev na šoli. To potrjuje raziskava Zavoda RS za šolstvo o povezanosti rezultatov nacionalnega preverjanja znanja pri slovenščini in matematiki s socialno-ekonomskim statusom učencev. Eden od podatkov namreč kaže, da med tistimi učenci, ki so se na preverjanja znanja posebej pripravljali, in tistimi, ki se niso, ni pomembnih razlik. To lahko razložimo s tem, da sta dve tretjini preizkusov naravnani na višje taksonomske stopnje, kjer dobrih dosežkov ni mogoče zagotoviti v kratkem času, se pravi s posebnimi pripravami, ki trajajo kakšen teden ali dva. Pravo kritičnost, iznajdljivost, izvirnost in samostojnost lahko učenci pokažejo, če je na to naravnano delo celotne šole in ne le posameznih učiteljev. Prav tu se skriva glavna vrednost nacionalnega preverjanja znanja. Dosežki učencev namreč kažejo na kakovost celotnega šolskega kolektiva in ne le kakovosti posameznih učiteljev. Dobre analize dosežkov zato koristijo celotni šoli in posameznim učiteljem.

Morda se dejstva, da za dosežke učencev pri posameznih predmetih niso odgovorni samo učitelji, ki te predmet poučujejo v 6. ali 9. razredu, premalo zavedamo. Zanimiva bi bila analiza, ki bi pokazala, koliko h končnemu učinku prispevajo posamezni učitelji, koliko pa kakovost celotnega šolskega okolja. Odgovor na to vprašanje bi lahko bil zelo zanimiv. Določena šola je lahko na nacionalnem preverjanju znanja bolj ali manj uspešna predvsem zato, ker ima tako populacijo, kot dokazuje že večkrat omenjena raziskava Zavoda RS za šolstvo. Ob tem gotovo igra pomembno vlogo tudi kakovost poučevanja konkretnih učiteljev, postavlja se pa vprašanje, če bi ti učitelji delali enako dobro v vseh kolektivih. Za nekatere bi verjetno kaj takega lahko trdili, za večino pa zanesljivo ne. Na delo vsakega posameznika pomembno vpliva splošna klima na šoli in kakovost strokovnega vodenja, ki se kaže v jasnih in dobro operacionaliziranih ciljih, jasni prioriteti vrednot in njihovem upoštevanju ter sodelovalni kulturi. Kaj lahko naredi šola, ki ni zadovoljna z dosežki svojih učencev? Najlažje je verjetno zamenjati učitelje ali/in se nekako znebiti učencev, ki znižujejo šolski uspeh in ugled. Veliko težje, zato pa v vseh pogledih vredneje in koristneje pa je delo s kolektivom in razvijanje dobre sodelovalne šolske kulture. Kot smo že rekli, to ni mogoče, če kolektiv ne spremlja načrtno in kritično učinkov svojega dela. Nacionalno

preverjanje znanja s formativno funkcijo je zato eden bistvenih pogojev za izboljšanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega sistema.

Določene težave v vzgojno-izobraževalnem sistemu zahtevajo ukrepe na sistemski ravni. Primer za to je ustvarjanje razmer za zmanjševanje razlike med regijami. Tudi težave, ki izvirajo iz učnih načrtov, so lahko odpravljene le na sistemski ravni. Toda vse to pomeni le ustvarjanje razmer, v katerih šole postavljene cilje lažje dosežejo. Da bi se to zgodilo, morajo biti šole oziroma konkretni učitelji tega sposobni. Obe ravni morata biti med seboj primerno usklajeni: sistemski ukrepi morajo upoštevati dejansko stanje v praksi in realne možnosti za spreminjanje, šole in učitelji pa morajo biti po eni strani sposobni in pripravljeni sami analizirati svoje delo, sporočati svoje težave, želje, ugotovitve in predloge, po drugi strani pa učinkovito izvajati sprejete ukrepe. Nacionalno preverjanje znanja je lahko učinkovito sredstvo za povezovanje učiteljev praktikov in vseh tistih posameznikov in ustanov, ki skrbijo za razvoj posameznih predmetnih področij in za učinkovito organizacijo vzgojno- izobraževalnega sistema. Eden pomembnih korakov, ki bi ga bilo v tej smeri dobro narediti, je dodatna pomoč šolam, da naredijo kakovostne analize dosežkov svojih učencev in to povežejo ne le z delom posameznih učiteljev, ampak tudi z delom celotne šole. Tovrstne analize lahko pokažejo potrebnost, koristnost in učinkovitost medpredmetnega povezovanja, fleksibilnega predmetnika, take ali drugačne diferenciacije pa tudi učinkovitosti individualnih načrtov oziroma individualnega prilagajanja učencem. Skupaj z izboljšanjem kakovosti preverjanja znanja ob koncu drugega obdobja bi šolam pomagali pri izdelavi dobrih analiz, da dobijo zlasti v zadnjem triletju učinkovit nadzor nad kakovostjo svojega dela. Pravzaprav je to pogoj za resnično povečevanje njihove avtonomije.

5. PRILOGE

5.1 Koledar nacionalnega preverjanja znanja 2008/2009

Podrobnejša navodila o šolskem koledarju za šolsko leto 2008/2009 – 2. del.
Izvedba nacionalnega preverjanja znanja (NPZ) v osnovni šoli

Šolsko leto 2008/2009:

5. maj 2009	torek	NPZ iz matematike za 6. in 9. razred
6. maj 2009	sreda	NPZ iz slovenščine/italijanščine/madžarščine za 6. in 9. razred
11. maj 2009	ponedeljek	NPZ iz tretjega predmeta za 9. razred
12. maj 2009	torek	NPZ iz tujega jezika za 6. razred
28. maj 2009	četrtek	NPZ iz matematike, naknadni rok, samo 9. razred
29. maj 2009	petek	NPZ iz slovenščine/italijanščine/madžarščine, naknadni rok, samo 9. razred in Razdelitev obvestil o dosežkih učencev pri NPZ za učence 6. razreda
1. junij 2009	ponedeljek	NPZ iz tretjega predmeta, naknadni rok, samo 9. razred
15. junij 2009	ponedeljek	Razdelitev zaključnih spričeval za učence 9. razreda

5.2 Člani organov za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja

5.2.1 Člani Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja

dr. Janez Bečaj, predsednik, UL, Filozofska fakulteta (od 15. 9. 2005)
dr. Mojca Štraus, namestnica, Pedagoški inštitut Ljubljana (od 15. 9. 2005)
Mojca Škrinjar, članica, Ministrstvo RS za šolstvo in šport (do 13. 1. 2009)
Boris Černilec, član, Ministrstvo RS za šolstvo in šport (od 13. 1. 2009)
Marija Mojca Maleš, članica, Ministrstvo RS za šolstvo in šport (od 15. 9. 2005)
mag. Katarina Rigler Šilc, članica, Osnovna šola Ledina, Ljubljana (od 5. 12. 2005)
Igor Selan, član, Osnovna šola Preserje, Preserje (od 15. 9. 2005)
dr. Andrejka Slavec Gornik, članica, Državni izpitni center (od 6. 11. 2006)
Stanislav Dražumerič, član, Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto (od 29. 11. 2007)

5.2.2 Člani predmetnih komisij za pripravo in izbor nalog za nacionalno preverjanje znanja

Slovenščina
dr. Martina Križaj Ortar, predsednica, zasebna raziskovalka (od 23. 11. 2005)
Milena Čuden, glavna ocenjevalka, Osnovna šola Matije Čopa Kranj (od 17. 3. 2006)
Katja Arzenšek, članica, Osnovna šola Spodnja Šiška, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Mojca Cestnik, članica, Osnovna šola Polzela, Polzela (od 23. 11. 2005)
mag. Vida Gomivnik Thuma, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 23. 11. 2005)
dr. Mateja Pezdirc Bartol, članica, UL, Filozofska fakulteta (od 10. 1. 2006)
mag. Milena Kerndl, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 23. 11. 2005)
Darinka Rosc Leskovec, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Slovenj Gradec (od 23. 11. 2005)
Tina Žagar Pernar, članica, Osnovna šola Naklo, Naklo (od 23. 11. 2005)

Italijanščina
dr. Nives Zudič Antonič, predsednica, UP, Fakulteta za humanistične študije, Koper (od 23. 11. 2005)
Marino Maurel, glavni ocenjevalec, Scuola Elementare Dante Alighieri, Izola (od 23. 11. 2005)
Franca Chersicla, članica, Scuola Elementare Vincenzo de Castro, Piran (od 23. 11. 2005)
dr. Sergio Crasnich, član, Zavod RS za šolstvo, OE Koper (od 23. 11. 2005)
Klara Klarič, članica, Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Koper (od 23. 11. 2005)
Neva Šečerov, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Koper (od 23. 11. 2005)

Madžarščina
Mária Pisnjak, predsednica, Zavod RS za šolstvo, OE Murska Sobota (od 23. 11. 2005)
Valika Balaško, glavna ocenjevalka, Dvojezična osnovna šola I. Lendava, Lendava (od 23. 11. 2005)
Zita Lebar Nedelko, članica, Dvojezična osnovna šola I. Lendava, Lendava (od 23. 12. 2005)
dr. Anna Forgács, članica, Pedagoški inštitut Budimpešta, Madžarska (od 23. 11. 2005)
Elizabeta Gaal, članica, Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci, Prosenjakovci (od 23. 11. 2005)
Valeria Varga, članica, Dvojezična osnovna šola Dobrovnik, Dobrovnik (od 23. 11. 2005)

Angleščina
dr. Karmen Pižorn, predsednica, UL, Pedagoška fakulteta (od 23. 11. 2005)
Jelka Čeligoj, glavna ocenjevalka, Osnovna šola Pivka, Pivka (od 23. 11. 2005)
mag. Emika Asani, članica, Osnovna šola Bežigrad, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Mojca Jerala Bedenk, članica, Osnovna šola Vižmarje Brod, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Mojca Kolin, Osnovna šola Frana Roša, Celje (od 23. 11. 2005)
Barbara Lesničar, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 19. 12. 2005)
Darinka Šaubah Kovič, članica, Osnovna šola Majde Vrhovnik, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
dr. Dianne Wall, članica, Lancaster University, Lancaster, Velika Britanija (od 23. 11. 2005)
Vanda Laznik, članica, Osnovna šola Braslovče, Braslovče (od 19. 11. 2007)

Nemščina
dr. Vesna Kondrič Horvat, predsednica, UM, Filozofska fakulteta (od 23. 11. 2005)
Brigita Lovenjak, glavna ocenjevalka, Osnovna šola II Murska Sobota, Murska Sobota (od 23. 11. 2005)
mag. Nada Holc, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 23. 11. 2005)
Olga Hüll, članica, Osnovna šola Kuzma, Kuzma (od 23. 11. 2005)
Breda Premzl, članica, Osnovna šola Starše, Starše (od 23. 11. 2005)
Danica Števančec, članica, Osnovna šola Dol pri Ljubljani, Dol pri Ljubljani (od 23. 11. 2005)
mag. Sabine Fanfule, konzulentka, UM, Filozofska fakulteta (od 7. 11. 2007)

Matematika
dr. Amalija Žakelj, predsednica, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Boštjan Repovž, glavni ocenjevalec, Osnovna šola Krmelj, Krmelj (od 23. 11. 2005)
Nada Nikolič, članica, Osnovna šola Vojke Šmuc, Izola (od 23. 11. 2005)
Sonja Kosič, članica, Osnovna šola Antona Žniderščiča, Ilirska Bistrica (od 23. 11. 2005)
Aleš Kotnik, član, Osnovna šola Rada Robiča, Limbuš, (od 4. 12. 2006)
Nada Marčić, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Vesna Vršič, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Murska Sobota (od 23. 11. 2005)
Sonja Rajh, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Murska Sobota (od 25. 9. 2008)

Fizika
dr. Jure Bajc, predsednik, UL, Pedagoška fakulteta (od 23. 11. 2005)
Branko Beznec, član, Osnovna šola Gornja Radgona, Gornja Radgona (od 23. 11. 2005)
dr. Ivo Verovnik, Zavod RS za šolstvo, OE Slovenj Gradec (od 22. 1. 2007)
Zlatka Ferlinc, članica, Osnovna šola Bojana Ilicha, Maribor (od 21. 9. 2007)

Biologija
dr. Jelka Strgar, predsednica, UL, Biotehniška fakulteta (od 23. 11. 2005)
Bernarda Sopčič, glavna ocenjevalka, Osnovna šola Šempeter v Savinjski dolini, Šempeter v Savinjski dolini (od 23. 11. 2005)
Anka Zupan, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 23. 11. 2005)
Danica Volčini, članica, Osnovna šola Rodica, Domžale (od 21. 3. 2008)

Kemija
dr. Saša Aleksij Glažar, predsednik, UL, Pedagoška fakulteta (od 23. 11. 2005)
Violeta Stefanovik, članica, Osnovna šola Franceta Bevka, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Marjeta Križaj, članica, Osnovna šola Rada Robiča, Limbuš (od 4. 12. 2006)
mag. Stanka Preskar, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Novo mesto (od 21. 9. 2007)

Geografija
dr. Franc Lovrenčak, predsednik, UL, Filozofska fakulteta (od 23. 11. 2005)
Bojan Hozjan, član, Dvojezična osnovna šola I. Lendava, Lendava (od 22. 1. 2007)
Danijel Lilek, član, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 12. 10. 2006)
Fikreta Markovič, članica, Osnovna šola Franceta Bevka, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Jelka Zamuda, članica, Osnovna šola Dušana Flisa, Hoče (od 23. 11. 2005)

Zgodovina
dr. Dragan Potočnik, predsednik, UM, Pedagoška fakulteta (od 8. 9. 2006)
Marjan Rode, član, Osnovna šola Bičevje, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Silvia Hardi, članica, Dvojezična Osnovna šola I. Lendava, Lendava (od 23. 11. 2005)
David Runco, član, Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Koper (od 15. 5. 2007)
Elissa Tawitian, članica, Osnovna šola Ivana Cankarja Vrhnika, Vrhnika (od 5. 10. 2006)
Vojko Kunaver, član, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 21. 9. 2007)

Likovna vzgoja
dr. Matjaž Duh, predsednik, UM, Pedagoška fakulteta (od 23. 11. 2005)
Marija Cenc, članica, II. Osnovna šola Celje, Celje (od 23. 11. 2005)
Natalija F. Kocjančič, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 5. 10. 2006)
mag. Silva Karim, članica, Osnovna šola Col, Col (od 23. 11. 2005)

Glasbena vzgoja
dr. Branka Rotar Pance, predsednica, UL, Akademija za glasbo (od 23. 11. 2005)
Aleksander Gradinac, član, Osnovna šola Dušana Muniha, Most na Soči (od 28. 3. 2006)
Palmira Klobas Pečnik, članica, Osnovna šola Savsko naselje, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
Alenka Kovačič, članica, Osnovna šola Vič, Ljubljana (od 5. 10. 2006)
Mira Prel, članica, Osnovna šola Franca Lešnika - Vuka Slivnica, Orehova vas (od 23. 11. 2005)
Ada Holcar, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 3. 11. 2008)

Športna vzgoja
dr. Stanislav Pinter, predsednik, UL, Fakulteta za šport (od 23. 11. 2005)
mag. Marica Žakelj, glavna ocenjevalka, Osnovna šola Franceta Bevka, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
mag. Silvo Koželj, član, Osnovna šola Milana Šuštaršiča, Ljubljana (od 5. 10. 2006)
Gorazd Sotošek, član, Zavod RS za šolstvo, OE Celje (od 24. 10. 2007)

Državljanska vzgoja in etika
dr. Irena Šumi, predsednica, Študijski center za multikulturne in judovske študije, Evropsko središče Maribor, Maribor (od 23. 11. 2005)
Rado Kostrevc, glavni ocenjevalec, Šola za ravnatelje, Krmelj (od 23. 11. 2005)
Milena Fekonja, članica, Osnovna šola Spodnja Šiška, Ljubljana (od 23. 11. 2005)
mag. Pavla Karba, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 5. 10. 2006)
Ana Hrovat, članica, Osnovna šola Valentina Vodnika, Ljubljana (od 23. 11. 2005)

Tehnika in tehnologija
dr. Slavko Kocijančič, predsednik, UL, Pedagoška fakulteta (od 30. 10. 2008)
dr. Amand Papotnik, predsednik, UM, Pedagoška fakulteta (do 30. 10. 2008)
Milan Fakin, član, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (do 12. 12. 2008)
Gorazd Fišer, član, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor (od 12. 12. 2008)
Drago Slukan, član, Osnovna šola Sava Kladnika Sevnica, Sevnica (od 4. 12. 2006)
Jana Tomažin, članica, Osnovna šola Louisa Adamiča, Grosuplje (od 23. 11. 2005)

Posebna Predmetna komisija za pripravo in izbor nalog za nacionalno preverjanje znanja za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom
dr. Stane Košir, predsednik, UL, Pedagoška fakulteta (od 5. 10. 2006)
Ivanka Smrekar, glavna ocenjevalka, Zavod za usposabljanje Janeza Levca, Ljubljana (od 5. 10. 2006)
Emilija Mrlak, članica, Zavod za usposabljanje Janeza Levca, Ljubljana (od 5. 10. 2006)
Sonja Dobravc, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Celje (od 5. 10. 2006)
mag. Darinka Ložar, članica, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (od 5. 10. 2006)
mag. Aleksander Vališer, član, Osnovna šola Jela Janežiča, Škofja Loka (od 19. 11. 2007)
Robert Farič, član, Osnovna šola Litija, Litija (od 10. 11. 2008)
Milena Gvardjančič, članica, Osnovna šola Ivana Cankarja Vrhnika, Vrhnika (od 10. 11. 2008)
Nada Grčar, članica, Osnovna šola Roje, Domžale (od 10. 11. 2008)
Marjetka Sonjak, članica, Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje, Velenje (od 10. 11. 2008)
Katja Cigan, članica, Dvojezična Osnovna šola Lendava II., Lendava (od 10. 11. 2008)